

શ્રીમદ્ધનુષંગીય કૃત્તનુપામન્દીય

પંચ પ્રતિક્રમાણ ચૂત્ર

અર્થ સાથે

સંવત ૧૯૭૧

મને ૧૯૧૬

તૈયાર કરી છપાવી પ્રતિષ્ઠા કરતી
શાહ કેશવજીભાઈ છમનજીભાઈ.
રામજીની પોળ-અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૨૭૨

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ અંમત્તલિ સમગ્રમૂત્ર

વિષય ૫૨૪ : ૪ ૬૪૫

આ પુસ્તકની મદદમાં કચ્છ-તુંબડીવાળા શા.

ઉમરશી રાયશીની વિધવા બાઈ જેતબાઈ તરફથી

(૧૦૦) મળ્યા છે. પુસ્તક છપાઈ રહેવાથી તેમનું

ખુબારક નામ પાછળથી દાખલ કર્યું છે.

॥ पूज्यपाद प्रातःस्मरणीय श्रीब्राह्मयंदसूरीधर सहगुरुदेवो नमः ॥

श्रीभक्तागपुरीय वृहत्पागच्छीय-

पञ्च प्रतिक्रमण सूत्र.

अर्थ साधे.

तथा चैत्यवन्दन, स्तुति, स्तवन, सज्जायो सहित.

मुनिमहाराज श्री गुणयंदरुना

सदुपदेशी

कच्छ देश निवासी उदार स्वधर्मी बृहत्स्थानी
द्रव्यसहायधी स्वधर्मी लार्ज्या तथा जडेनाने
लण्वा निमित्ते सेट व्यापवा.

तैयार करी छपावी प्रसिद्ध कर्ता

शाह डेशवलाल छगनलाल.

शामजानी पोण, -अमदावाद.

आवृत्ति २ छ. - प्रत ५००.

श्री जैन विद्याविजय प्रेसमां शा. युनीनाल अमथाभाष्ये
छाप्युं. रीयीरोडना पुत्र नीचे, -अमदावाद.

अमृत्य.

सुन्दर्यशिवरीचंन्द्राः सहचोऽनोधिचंन्द्राः,
 सुकृतकुमुदचंन्द्राः ध्वांतविध्वंसचंन्द्राः,
 कुमतनलिनचंन्द्राः कीर्तिविख्यातचंन्द्राः,
 प्रमदजननचंन्द्राः श्रेयसे पार्श्वचंन्द्राः
 श्रेयसे ब्रातृचंन्द्राः ॥१॥

॥ श्लोक ॥

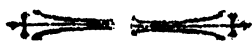
श्वेतपद्मासनादेवी, श्वेतपद्मोपशोभिता,
 श्वेताम्बरधरादेवी, श्वेतगन्धानुलेपना ।
 अर्चिता मुनिभिः सर्वैरुषिभिस्तूयते सदा,
 एवं ध्यात्वा सदा देवीं, वाञ्छितं लभते नरः ॥

॥ स्रग्धरावृत्तम् ॥

श्रीगणेशाय नमः शमदमसहिता बालभावाद्विरक्ता,
 ज्ञानाभ्यासे प्रवृत्ता निखिलजनमनो हर्षदाःस्वैर्गुणौघैः ।
 मध्यस्थामान्यवाक्यादलितमदबला भ्रातृचन्द्राभिधाना,
 स्तारुण्ये तीर्णमोहा निरुपमचरिताः सूरिराजा जयन्तु ॥

અર્પણપત્રિકા.

મહૂમ પરમપૂજ્ય પરમોપકારી ગુરુરાજ આચાર્ય
શ્રી શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી વ્રાતૃચંદ્રસૂરીશ્વરજી સાહેબ,-

આપે પોતાના પવિત્ર ચારિત્રવડે જગજીવોના અંતઃકરણને
સુચાસિત કરીને પોતાની અમૃતમય વાણીથી અમારા
જેવા અનેક જીવોને આનંદ પમાડી ઉત્તમ દહથી
પરોપકારાદિ ઉત્તમ કાર્ય સાધી વિદ્વતશિરોમણી
સકલશાસ્ત્ર પારગામી સમતા અને ક્ષમાના
સમુદ્રરૂપ થઈ જગતની અંદર નિર્મલ
યશને અચલ સ્થાપી પ્રાતઃસ્મરણીય
આપ શ્રીજી સ્વર્ગવાસી થયા, તે
ઉક્ત આપના અનેક ગુણોથી
આકર્ષાઈને આપના અમર
આત્માને આ લઘુ પુસ્તક
સમર્પણ કરીએ છીએ.

લી. પ્રકાશક.

આભાર અને વિનંતી.

આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં પૂજ્ય મુનિમહારાજ શ્રી કુશ-
લચંદ્રજી ગણિ મહારાજના શિષ્ય મુનિમહારાજ શ્રી ગુણચન્દ્ર-
જીના ધર્મોપદેશથી નીચે લખેલા ગૃહસ્થોએ દ્રવ્યસહાય કરી છે.

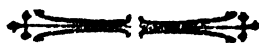
- ૧૫૦) કચ્છ મોટી ખાખર નિવાશી શેઠ રણશીભાઈ દેવરાજના સુપુત્ર
વીરજીભાઈ રણશીની ધર્માત્મા માતૃશ્રી લાછખાઈ તરફથી.
૫૦) કચ્છ નાનીખાખર નિવાશી શેઠ લદ્દાભાઈ ગણપત તરફથી.
૫૦) કચ્છ નાના ભાડીયા નિવાશી શેઠ તેજસી દેવસી તરફથી
હ. શ્રાવિકા દેવકાખાઈએ આપ્યા.
૫૦) કચ્છ તુંબડી નિવાશી શા. રવજીભાઈ ખેરાજની વિધવા ખાઈ
ગોમીખાઈએ બિદડેથી મોકલ્યા.

આ સિવાયની ખુટતી રકમ કચ્છ દેસલપુર નિવાસી શેઠ
મુળજીભાઈ તેજસિંહે આપી છે.

ઉપર્યુક્ત ગૃહસ્થો જેમ જ્ઞાનવૃદ્ધિ માટે ઉત્સાહિત થએલા
છે તેમ અન્ય બંધુઓ પણ તેમનું અનુકરણ કરશે કે જેથી ઘણા
મનુષ્યો જ્ઞાનનો લાભ મેળવે એવી વિશ્વસિ છે.

આ પુસ્તક છપાવવામાં જે કાંઈ છાપા સંબંધી કે દ્રષ્ટિદોષથી
ભૂલ રહી ગએલ હોય તો તે સન્મન પુરેષો સુધારીને વાંચી લઈ
ગુણ ગ્રહણ કરશે એજ મારી નમ્ર વિનંતી છે.

લી૦
પ્રગટ કર્તા.

પ્રસ્તાવના.

— ❁ ❁ —

શ્રોજિનાગમબોહિત્યં, સંસારાર્ણવતારણં ।

મમેદં દર્શિતં येन, तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ૧ ॥

આ શ્લોક શ્રીમન્નાગપુરીય તપાગચ્છાધિરાજ ભટ્ટારક શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિયે રચેલા ઘણા ગ્રંથોની આદિમાં ધરેલો છે. એનો અર્થ એવો છે કે “ સંસારરૂપ સમુદ્રથી તારનાર આ શ્રીજિનાગમરૂપીજહાજ જેણે મને બતાવ્યું તે શ્રી ગુરૂને નમસ્કાર. હો ” આ ઉપરથી તથા બીજા ઘણા પુરાવાથી સિદ્ધ થાય છે કે શ્રી પાર્શ્વચંદ્રસૂરિયે શ્રી જિનાગમને અનુસરીનેજ ક્રિયાઉદ્ધાર કર્યો છે. અને, અરૂ જોતાં આજકાલ આપણને મુખ્ય આધાર પણ શ્રીજિનાગમનોજ છે માટે તેને અનુસરતી વિધિયુક્ત ક્રિયા કરવાથી આપણને બહુ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. એ ક્રિયામાં શ્રાવકને કરવાની મુખ્ય ક્રિયા ષડાવશ્યક સંબંધી છે; માટે તે ક્રિયા કેમ કરવી તેની વિધિ તથા સૂત્રપાઠ શુદ્ધ રીતે દરેક ધર્માનુરાગી પુરૂષે શીખવા જોઈયે, અને એ ખાતર એક શુદ્ધ પુસ્તક છપાવવામાં આવે તો તે બહુ ઉપયોગી થઈ પડે, એમ વિચારીને આ પુસ્તક છપાવ્યું છે. અમને આશા છે કે એ પુસ્તકને ધર્માનુરાગી જનો વિનયથી સાચવી તેનો યોગ્ય લાભ લેશે. આ સ્થળે જણાવવું જરૂરનું છે કે આજકાલ કેટલાએક લોકો પોતાના ગચ્છના મમત્વમાં હીન થઈ દૃષ્ટિરાગના આવેશથી હિતાહિતનો વિવેક ભૂલી જઈ સભ્યતા

અને સમતાનું ઉદ્ધાન કરી કલેશ વધારવા બીજા ગચ્છવાળાઓની અનેક રીતે નિંદા કરવાના પ્રયત્નમાં હર હમેશ મગ્ન રહે છે, પણ એમ કરવું એ ધર્માનુરાગી સજ્જન પુરૂષને તો તદ્દન અઘટિત છે. કારણ કે આજકાલમાં સર્વજ્ઞ તો કોઈ છેજ નહિ; માટે “ નહીં અમેજ ખરા છીએ ” આવો દુરાગ્રહ કેમ કરી શકાય. વળી “ અમે જો જો કરીએ છીએ તે સર્વ સાચુંજ છે ” આ નિશ્ચય તો કોઈ વિશિષ્ટ જ્ઞાન હોય તો થઈ શકે; તે શિવાય શી રીતે થઈ શકે. શાસ્ત્રકાર તો કહે છે કે છદ્મસ્થની બુદ્ધિ અવશ્ય સ્ખલિત થાય છે અને તેથીજ ટીકાકારો જેવા સમર્થ આચાર્યોયે પણ પોતાના અંતરના અંતે “ પોતાનાં સર્વ વચનો સત્યજ છે ” એવો ગર્વ ન કરતાં શુદ્ધ ભાવથી જણાવ્યું છે કે “ અનેક વાચનાઓ હોવાથી, પુસ્તકોની અશુદ્ધતાથી, સૂત્રોના અતિ ગંભીર-પણાથી, તથા કેટલીક જગે મતભેદ હોવાના કારણથી અમારી કૃતિમાં ભૂલચૂકનો સંભવ રહેલ છે, માટે સુવિવેકી પુરૂષોએ કેવળ જે અર્થ સિદ્ધાંતને અનુસરતો હોય તે આમાંથી ગ્રહણ કરવો ” બુદ્ધિ ઠાણાંગ સૂત્રની ટીકાના પ્રાંતે.—

॥ શ્લોક ॥

વાચનાનામનેકત્વાત્ , પુસ્તકાનામશુદ્ધિતઃ ।

સૂત્રાણામતિગામ્ભીર્યાત્ , મતભેદાચ્ચ કુત્રચિત્ ॥ ૧ ॥

ક્ષુણાનિ સંભવંતીહ , કેવલં સુવિવેકિભિઃ ।

સિદ્ધાંતાનુગતો યોર્યઃ , સોઽસ્યા ગ્રાહ્યો ન ચેતરઃ ॥૨॥

આ ઉપરથી જણાય છે કે જ્યારે એવા સમર્થ ગીતાર્થ પણ ગર્ભ કરી શકતા નથી ત્યારે આજકાલના આપણ જેવા હીનદીન

અને અલ્પજ્ઞાની જનોને “અમેજ સાચા અને બીજા બધા બુઠા” એવો ખાલી ગર્વ કરવો શી રીતે થતે ?

વળી પરગચ્છવાળાઓ તરફ મત્સર ધરવો એ એક મોહ-નોજ વલાસ છે. એ બાબત ગુણાનુરાગકુલક કે જે તપા શ્રીસો-મચુંદરસૂરિના શિષ્ય જિનહર્ષગણિએ કરેલું છે તેમાં સારી શીખા-મણુ આપેલી છે, અને તે બહુ ઉપયોગી હોવાથી અહીં ગાથા સહિત અખિયે છીએ.

સંપડ દુસઃસમણ, દીસડ થોવો વિ જસસ ધમ્મગુણો;

બહુમાણો કાયવ્વો, તસસ સયા ધમ્મ બુદ્ધીણ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—આજના દુષ્કાલમાં જે પુરૂષમાં થોડો પણ ધમ-ગુણ દેખાય તે પુરૂષનો સદા ધર્મબુદ્ધિથી બહુમાન કરવો. વલી જો કે પરગચ્છમાં રહેલો હોય या સ્વગચ્છમાં હોય છતાં જે મુનિ-ઓ સંવિજ્ઞ અને બહુશ્રુત હોય તેમના ગુણો તરફ તું મત્સરથી પ્રદુત થઈ તારો રાગ મુકી દઈશ માં.

આ અમૂલ્ય હિતશિક્ષા આપણે કદાપિ વીસરવી ઘટિત નથી અને એવી રીતે ચાલતા આપણો સમતાપરિણામ પ્રતિદિન વધતો રહે છે, અને આપણે જેમ અને તેમ સમતાપરિણામમાં રહી રાગ દ્વેષ ઓછા કરવા, એમ આપણો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે. જે માટે ઉપા-દેશ શ્રી યશોવિજયજી પોતાના ઘણા ગ્રંથોના પ્રાંતે સારાંશરૂપે લખી બતાવે છે કે:—

કિં બહુણા ઇહ જહ જહ, રાગદોસા લહું વિલિજ્જંતિ;
તહતહ પયટ્ટિઅવ્વં, એસા આણા જિણિંદાણં.

ભાવાર્થ:—વધુ કહેવાની કંઈ જરૂર નથી. કિંતુ મુખ્યપણે જિનેન્દ્રોની એજ આજ્ઞા છે કે જેમ જેમ રાગદ્વેષ જલ્દી ઓછા થાય તેમ પ્રવર્તવું. આ પરથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે આપણે કોઈની પણ નિંદા ન કરતાં બધા તરફ મૈત્રીભાવથી વર્તવું જોઈએ. જેથી ક્રોધ મત્સર, ઇર્ષ્યા, નિંદકપુદ્ધિ, ક્ષુદ્રતા, તથા દુર્જનતા વિગેરે દુર્ગુણો દૂર થાય.

વળી આ પ્રસંગે શ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરમહારાજે એમ જાહેર રીતે ફરમાવેલ છે કે, પરપક્ષીઓને નિન્હવ, ઉત્સૂત્રો, કે ઉત્થાપક વગેરે નિંદામય વચનોથી બિલકુલ નિંદવા નહિ, તેમજ તે બાબતપર ઉત્તરાધ્યયન ટીકાકાર શ્રીમાન્ ભાવવિજય વાચકે પદ્મત્રિશબ્જલ્પ નામના ગ્રંથમાં સારી રીતે શિક્ષા આપેલી છે છતાં તેમ બોલવા કે લખવા માંડવું એ પોતાના ગુરુઓની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કર્યા જેવું છે. માટે પોતાના મહાન્ ગુરુઓની પવિત્ર શિક્ષા માન્ય કરી ગચ્છવાળાઓને તો બીજા દરેક ગચ્છવાળાઓ સાથે બહુ સહ્યતાથી જ વર્તવાની જરૂર છે, અને ખરેખર જો એમ વર્તવામાં આવશે તો આ જૈન સંપ્રદાયમાં બહુજ સંપ વધતો રહેશે.

આ સ્થળે ખરૂં વિચારતાં તરત માલમ પડશે કે આપણે કોઈએ કોઈ સાથે દ્વેષપુદ્ધિ રાખવી ઘટતી નથી, કારણ કે તેમ કર્યાથી સંપ સલાહ ત્રુટે છે અને કલેશવૃદ્ધિ સાથે આંતરંગિક વૈરવિરોધનાં બીજ રોપાય છે અને એવા બીજ રોપાતાં તેના પરિણામ મહા ત્રાસદાયક જ આવવાના. જે માટે આચારાંગમાં કહ્યું છે કે:—

વેરાણું બંધીણિ મહાખયાણિ.

માટે સર્વ ગચ્છવાળાઓએ સર્વ ગચ્છવાળાઓ તરફ આજકાલ મધ્યસ્થપણે સહયતા સાચવી સંપ સલાહ અને મૈત્રીભાવથી વર્તવું ઘટિત છે. કારણ કે એમ ક્યારી આપણા પરિણામ કિલક ન થતાં સમતાપણામાં રહે છે અને તેથી આપણા મનમાં મૈત્રીભાવના રૂપ કલ્પવત્રી પૂર્ણ વિકસિત થાય છે જેના પરિણામમાં આપણને “ તમેવ સત્ત્વં નિસ્સંકં જં જિજ્ઞેહિ પંવેઘયં ” એ પદ્ધતિને અનુસરીને પારમેશ્વરી આજ્ઞાનું પાલન કરવા સમર્થ થઈ શકીએ છીએ.

આવાજ વિચારોને અનુસરીને શ્રીપાર્શ્વચંદ્ર સૂરિએ સ્વહસ્ત લિખિત પદ્ધમાં સર્વગચ્છસ્થ સદાચારવંત પુરૂષોની પદસેવામાં પોતાને પરાયણ જણાવ્યો જણાય છે. વળી ખીજ એવા કાગળમાં તેમણે લખ્યું છે કે:—

સુતીક્ષ્ણાપિ કૃપાણીયા સ્વં કાયં નોછિનત્તિ સા

યો જૈની જૈન વિદ્વેષી સ તસ્યા અતિરિચ્યતે ॥ ૧ ॥

આ ઉપરથી એમની માધ્યસ્થવૃત્તિ બહુ સરસ જણાય છે અને તે ધર્માનુરાગી પુરૂષોને ખરી નકલ કરવા લાયક છે.

વળી એ મહાપુરૂષની શોધકબુદ્ધિ પણ ખરેખર વખાણવા લાયકજ છે. કારણ કે એમણે જે અગીઆર બોલની પદ્ધતિ ખરી કરી છે તે બહુ ગંભીર અને વજનદાર હોવાથી સ્પષ્ટપણે એમની શોધકબુદ્ધિને બતાવી આપે છે.

એ અગીઆર બોલો વિષે અહિં વધુ વિવેચન ન કરતાં એટલુંજ જણાવ્યું છે છીએ કે એ બાબતમાં એમની કરેલી અગીઆર બોલની ચર્ચા અથવા સજ્જાયવાંચ્યાથી તેની ગંભીરતા તથા સમ્રમાણતાનો તરત અનુભવ મેળવી શકાશે.

શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરીશ્વરનું પાંડિત્ય સંસ્કૃત, માગધી, તથા પ્રાકૃત ભાષામાં ખુદ્દી રીતે વિરાજમાન થઈ રહેલું છે અને દરેક ભાષામાં તેમણે અંથો તથા લખાણ કર્યાં છે, જે પરથી સિદ્ધ થાય છે. તેઓ દરેક ભાષામાં પ્રવિણ અને પંડિત હતા, તથા તેમને જૈની શૈલી અને જિનાગમોનું પૂરતું જ્ઞાન હતું એમ તેમના દરેક અંથથી સાબિત થાય છે. માટે એ મહાપુરૂષને ગીતાર્થ કહેતાં કરી પણ હરકત નથી. તેથી એમની કવિત્વ શક્તિ પણ બહુ સારી જણાય છે. માટે એવા પંડિતરાજ સમર્થ ગીતાર્થ, અને કવિ શિરોમણી મહાપુરૂષ સૂત્રાનુસારી ક્રિયાનો ઉદ્ધાર કરી ખરે શ્રી જિનશાસનના પ્રભાવક થયા ગણીએ તેમાં લગારે ખોટું નહિ કહેવાશે.

એમણે જે પર્વતિથિઓ માન્ય કરી છે ત્યાં પણ ઘણું દીર્ઘ દર્શિપણું વાપર્યું છે. જો કે આજકાલ બુદ્ધ બુદ્ધ ગમ્મોમાં જૂદી જૂદી પર્વતિથિઓ માનવામાં આવે છે છતાં એમણે નિષ્પક્ષપાતપણે શોધ કરી સૂત્રાનુસારી પર્વતિથિઓ માન્ય કરી છે. ત્યાં સંવચ્છરી પાંચમની સ્વીકારી છે, ને તે સંવચ્છરીનો પાઠ સમવાયાંગ ટીકા. [૧] દશાશ્રુતસ્કંધટીકા, [૨] નિસીથચૂર્ણી, [૩] કલ્પ નિર્યુક્તિ, [૪] કલ્પઅંતર્વાચના [૫] પ્રસુખ ઘણા સિદ્ધાંતોમાં છે. અહીં તે ખીના વધારે જણાવવાની જરૂર નથી. આ પાંચમની વાત તો બાળગોપાળમાં વિદિત છે (પિષ્ટસ્ય પેષણું નાસ્તિ) એટલે દળેલાને દળવાની જેમ નિરર્થક છે તેમ જે પરંપરાગમથી સિદ્ધ બાદવા શુદ્ધ પાંચમ છે તેને જે સ્થાપન કરવી એ તો સિદ્ધને સાધવું એવો ન્યાય થાય માટે ભવલીક પુરૂષોએ જેમ અને તેમ દોષ છાંડીને સાર લે લેવો તે ખુદ્દિમાન પુરૂષોનું

કામ છે; ને ચૌમાસી પુનમની માની છે કેમકે સુયગડાંગની ટી-
કામાં ચૌમાસી પુનમની દર્શાવી છે. તથા પાખી ચૌદશની માન્ય
કરી છે. એ સુયગડાંગની ટીકા બીજા ઘણા અંશે કરતાં બુની
એટલે કે વિક્રમની સાતમી સદીમાં બનેલી છે અને તેથી કરેલો
અર્થ વધારે વજનદાર ગણવો ઘટીત છે. આ સાથે ઉદ્ધિયિક તિથિ
સ્વીકારી છે જે બતાવી આપે છે. એ મહાપુરૂષ જેમ બને તેમ
સૂત્રને અનુસરીનેજ વર્તનાર છે.

પ્રતિક્રમણની વિધિનો ખ્યાન તો આ છાપવામાં આવેલું
પુસ્તકજ પુરું દર્શાવવા સમર્થ છે માટે અહીં તે સંબંધી વધુ
વિવેચન નથી કરતા.

આવી રીતે એ મહાપુરૂષના વિચારોનો સંક્ષિપ્ત હેવાલ બ-
તાવો અમારે જણાવવું જોઈએ કે જેમ એ મહાપુરૂષે વ્યવહાર
વિધિશુદ્ધિ બતાવી છે તેમ પ્રસંગે પ્રસંગે નિશ્ચય વિધિશુદ્ધિ
બતાવવાને પણ તેઓ ભૂલ્યા નથી; કારણ કે શ્રાવક મનોરથમાલા,
ચારિત્ર મનોરથમાલા, સંગરેંગપ્રબંધ, તથા આરાધના વગેરે અં-
થોમાં પ્રસંગે પ્રસંગે તેવી વિધિશુદ્ધિ તેઓ બતાવી ગયા છે.

આ રીતે સંક્ષેપથી એ મહાપુરૂષના સંબંધે અમે અમારો
વિચાર જાહેર કર્યો છે અને તેના ખરા ખોટાપણાનું વાસ્તવિક
તોલન સુજ્ઞ વાંચનારને પોતાને જ કરવા સોંપીએ છીએ.

હવે આ સ્થલે બીજી એક થોડી બીના જણાવવાની જરૂર
છે કે આજકાલ લોકોનું વર્તન બહુધા લોકલાજ તથા યશકી-
ર્તિના ખાલી ખ્યાલોને બહુ અનુસરે છે અને તેથીજ ધર્મને
યોગ્ય થવાના સાધનભૂત નીતિમાર્ગની તથા માર્ગાનુસારી શુભોની
પદ્ધતિની પ્રવૃત્તિ વિરલામાં દેખાય છે. માટે આ વ્યવહાર ક્રિયા-

શુદ્ધિ સાથે તે પ્રવૃત્તિને પણ પુનરુન્નિજીવિત કરવાની તેટલી જ આવશ્યકતા છે. એટલા માટે સંશ્લેષમાં આ પ્રસ્તાવનાના અંગેજ તે બાબતની થોડી સૂચના કરવા ઇચ્છીયે છીયે.

एक उत्तम ग्रंथकार कहे छे के—

अद्व न कीरंति सया, अद्वय कीरंति अद्व गुच्छंति; अद्व धरि-
ज्जंति मणे, न वीससीअव्व मद्वन्हं. ॥ १ ॥ खलसंगो कुकलत्तं,
कोहो वसणे मओअ कुधणं च; कुग्गाहो मुखत्तं, अद्व न कीरंति
एआइं ॥ २ ॥ मिंत्ती सुगुणभासो, कलीसु कुसलत्तणं सुमित्तो अ;
दक्खत्तं करुणा, उज्जमो दमो अद्व कीरंति ॥ ३ ॥ निलज्जिमा अ-
विणओ, कुसीलया निठुरत्तणं माया; अनओ अजसमसच्चं, अद्ववि-
मुच्छंति निच्चंपि ॥ ४ ॥ उवयारो पडिवन्नं सुभासियं, साहसं सुवि-
ज्जाय; देवो सुगुरु धम्मो, अद्व धरिज्जंति हिअयंमि ॥ ५ ॥ काम
भुअंग जल जलण, जुवई रोग रिउ भूमिनाहाणं; अद्वन्हं मा पुत्तय,
सुमिणंमिवि वीससिज्जाहि ॥ ६ ॥

ભાવાર્થ:—આઠ બાબતો સદા નહિ કરવા લાયક છે, આઠ કરવા લાયક છે, આઠ છાંડવા લાયક છે, આઠ આપણા હૃદયમાં ધરી રાખવા લાયક છે, અને આઠનો વિશ્વાસ કરવા લાયક નથી. આ રીતે ચાલીશ બાબતોની ચાલીશ હિતશિક્ષા અનુક્રમે આ પ્રમાણે છે:—

(આઠ નહિ કરવા.)

૧ દુર્જન પુરૂષની સોબત કરવી. ૨ દુષ્ટાચારવાળી સ્ત્રીને બાર્યા ન કરવી. ૩ ક્રોધ ન કરવો. ૪ કેાઇપણ બાતનું વ્યસન ન

કરવું. ૫ કોઈપણ જાતનો મદ ન કરવો, ૬ અન્યાયથી ધન પેદા ન કરવું. ૭ ખોટો હઠ નહિ કરવો. ૮ મૂર્ખતા નહિ કરવી.

(આઠ કરવા.)

૯ સર્વ સાથે મૈત્રીભાવ ધરવો. ૧૦ સારા ગુણોનો અભ્યાસ કરવો. ૧૧ દરેક કળામાં પ્રવીણતા મેળવવી. ૧૨ મિત્ર સત્પુરુષ કરવો. ૧૩ દરેક કામમાં ચતુરાઈ વાપરવી. ૧૪ દરેક પ્રાણીપર કૃષ્ણા ધરવી. ૧૫ હર હમેશ ઉદ્યમ કરવો. ૧૬ ઇંદ્રિયોને દમવી.

(આઠ છાંડવા.)

૧૭ નિર્લજ્જપણું છાંડવું. ૧૮ અવિનય છાંડવો. ૧૯ કુશીલપણું છાંડવું. ૨૦ નિષ્કુરપણું છાંડવું, ૨૧ કપટ છાંડવું. ૨૨ અન્યાય છાંડવો. ૨૩ અપકાર કામ છાંડવું. ૨૪ અસત્ય છાંડવું.

(આઠ મનમાં ધરવાં.)

૨૫ કોઈએ કરેલો ઉપકાર ભૂલવો નહિ. ૨૬ પોતે જે કબુલ કર્યું તે પાળવું. ૨૭ સુભાષિત શ્લોકો ધારી રાખવા. ૨૮ સાહસ એટલે હિમ્મત ધરવી. ૨૯ સારી વિદ્યા શીખવી. ૩૦ સુદેવ હૃદયમાં ધરવા. ૩૧ સુગુરૂ હૃદયમાં ધરવા. ૩૨ સુધર્મ હૃદયમાં ધરવો.

(આઠનો વિશ્વાસ ન કરવો.)

૩૩ કંદર્પનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૩૪ સર્પનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૩૫ પાણીનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૩૬ આગનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૩૭ સ્ત્રીનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૩૮ રોગનો વિશ્વાસ ન

કરવો. ૩૯ શત્રુનો વિશ્વાસ ન કરવો. ૪૦ રાજાનો વિશ્વાસ ન કરવો.

આ ચાલીશ હિતશિક્ષાઓ પ્રમાણે જો આપણે વર્તીએ તો અલબત્ત આપણે આપણા પવિત્ર જિનધર્મના વિશિષ્ટ ધર્મકૃત્યો કરવાને યોગ્ય થઈએ. પણ તે સિવાય તો પાયા વગરની ઇમારતો ચણવા જેવું છે. માટે ધર્માર્થી પુરૂષોએ જેમ અને તેમ સુનીતિને તો સજ્જડ બળગી રહેવું, કે જેથી ધર્મની યોગ્યતા મેળવી શકાય.

(હવે પાંત્રીશ માર્ગાનુસારિ ગુણો બતાવીએ છીએ)

૧ ન્યાયથી ધન કમાવવું. ૨ ઉત્તમ પુરૂષોના આચારને પ્રશંસવું. ૩ સરખા કુળ તથા શીળવાળા સાથે વેવીશાળ કરવું. ૪ પાપથી બીતા રહેવું. ૫ પ્રસિદ્ધ દેશાચારને પાળવું. ૬ કેઈનો અવર્ણવાદ ન બોલવો. ૭ અતિ પ્રકટ તથા અતિ ગુપ્ત અને નીકળવા પેસવાના અનેક દ્વારવાળા ઘરમાં ન રહેવું. ૮ સદાચરણી પુરૂષોની સોબત કરવી. ૯ માઆપની સેવા કરવી. ૧૦ ઉપદ્રવવાળા સ્થાનનો ત્યાગ કરવો. ૧૧ નિંદિત કામમાં ન પ્રવર્તવું. ૧૨ પોતાની આવક પ્રમાણે ખર્ચ રાખવું. ૧૩ ધનને અનુસરતો વેષ રાખવો. ૧૪ બુદ્ધિના આઠ ગુણને ખીલવવા. ૧૫ પ્રતિદિન ધર્મ સાંભળવો. ૧૬ પ્રથમ જમેલું લોજન પચ્યા વિના ન જમવું. ૧૭ જે સમે ભૂખ લાગે તે સમે જમવું. ૧૮ ધર્મ, અર્થ અને કામને પરસ્પર બાધ ન થાય તેમ સેવવા. ૧૯ પ્રાહુણ તથા ગરીબોને અન્નપાન દેવું. ૨૦ ખોટી હઠ ન કરવી. ૨૧ ગુણિ પુરૂષોનો પક્ષપાત કરવો. ૨૨ નિષેધેલા દેશકાળમાં જવું આવવું નહિ. ૨૩ પોતાનું બલાબલ વિચારી કામ કરવું. ૨૪ જેનું ચોષણ કરવું ઘટે તેને પોસવું. ૨૫ આચારવંત તથા બહુશ્રુત

પુરૂષની ઉપાસના કરવી. ૨૬ દીર્ઘદર્શી થવું. ૨૭ વિશેષજ્ઞ થવું. (સ્વપર સંબંધી વિશેષ જાણવો.) ૨૮ કૃતજ્ઞ થવું. (કરેલો ગુણ જાણવો.) ૨૯ લોકપ્રિય થવું. ૩૦ લજ્જાળુ થવું. ૩૧ દયાળુ થવું. ૩૨ પોતાનો આકાર સૌમ્ય રાખવો. ૩૩ પરોપકાર કરવો. ૩૪ કામ, ક્રોધ, લોભ, માન, મદ તથા હર્ષરૂપ છ અંતરંગ શત્રુઓને છૂતવા. ૩૫ ઇંદ્રિયો વશ રાખવી.

આ પાંત્રિશ ગુણો ખોલી જતાં તો બહુ સહેલા લાગશે પણ જ્યારે પાલન કરવામાં આવશે ત્યારેજ એમનું ગંભીરપણું તથા મહત્વ જાણવામાં આવશે. માટે ધર્મનુરાગી પુરૂષોએ આ ગુણો પાળવા પૂર્વક સઘળી જપતપાદિક ક્રિયા કરતા રહેવું કે જેથી તરતમાં મનવંછિત સુખની પ્રાપ્તિ થશે.

પ્રસ્તાવનાકાર—સંવિજ્ઞ પદ્મીય ભિક્ષુ.

ભાતૃચંદ્ર (ભાઈચંદ.)

—❀❀❀—

આવૃત્તિ ખીજની પ્રસ્તાવના.

—❀❀❀—

જહાલા ધર્મબંધુઓ ! આ અસાર સંસારમાં ઉત્તમ એવો મનુષ્યનો જન્મ પામી શ્રી વીતરાગ દેવાધિદેવે ફરમાવેલ વચનામૃત સાંભળી પોતાની યથાશક્તિએ આચારમાં મૂકવા તેજ સાનુકૂલ સામગ્રી પામવાનું ફળ છે.

પૂર્વે પુણ્યોદયથી આચારમાં લીધેલ જિનેશ્વરી આજ્ઞાઓમાં જે કંઈ અતિચાર વિગેરે લાગેલા હોય તેને યાદ કરી સમતા

ભાવ પૂર્વક વીતરાગસ્તુતિ, શુદ્ધરાજવંદન, ત્યાર બાદ અતિચારાદિકનું પ્રકાશન કરી દોષોથી પાછા હઠવું એટલે લાગેલા અતિચારાદિ દોષોને યાદ કરી ભિચ્છામિ દુક્કડં દેવું એ વિગેરે ક્રિયાઓને પ્રતિક્રમણ કહેવાય છે.

તે પ્રતિક્રમણ આત્મવીર્ય ફેરવી ઉદ્ધાસ પૂર્વક કરવામાં આવે તો પ્રમાદ વિગેરેથી થએલ કર્મોને આત્મા જલદીથી નિર્જરાવી નાખે છે; અને તેજ પ્રમાણે ઘણા જીવોએ ભાવશુદ્ધિથી ઉપયોગ પૂર્વક પ્રતિક્રમણ કરી કર્મ ખપાવી સ્વાત્મકાર્ય સાધેલ છે.

તે ઉત્તમ પુરૂષો જે રસ્તે ચાલેલા છે તેજ રસ્તા ઉપર આ બાલ, વૃદ્ધ, સર્વ લબ્યાત્માઓએ ચાલવું જોઈએ; વળી તેજ પ્રમાણે વર્તતાં વિધિ બહુમાન, વિધિના ઉપર આદર પ્રેમ ભાવ ધારણ કરવો જોઈએ.

પ્રતિક્રમણ કરતાં વિધિમાં તેમજ અર્થમાં અગવડ ન પડે તેટલા માટે વિધિ તથા અર્થ પૂર્વક આ ગ્રંથમાં પાંચ પ્રતિક્રમણનાં સૂત્રો દાખલ કરવામાં આવેલ છે.

લિ. પૂજ્યપાદ, પ્રાતઃસ્મરણીય, શ્રીમન્નાગપુરીય વૃહત્તપાગ-અગાધિરાજ યુગપ્રવર આચાર્ય મહારાજ શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી શ્રી બ્રાહ્મચન્દ્ર સૂરીશ્વરજીના શિષ્ય—

૧૬૭૫ ના
કરતક શુદ્ધ ૫
અમદાવાદ.

}

મુનિ સાગરચન્દ્ર.

श्रीमन्नागपुरीय वृद्धतपागच्छनी पट्टावली.

— ❀ ❀ ❀ —

श्रीमन्तोऽर्हत्सिद्धा,—चार्योपाध्यायसाधवः सर्वे ॥

श्रेयःश्रियः समृध्यै,—सन्तु सतां कार्यसिध्यै च ॥ १ ॥

सिद्धार्थभूपालकुलोदयाद्रि,—प्रद्योतनः श्रीत्रिशलांगजन्मा ॥

श्रीवर्द्धमानो भगवान् प्रवर्द्ध,—मानःश्रिया भव्यजनान धिनोतु ॥ २ ॥

श्री इन्द्रभातप्रमुखागणेश,—नेकादशापि प्रयतः प्रणौमि ॥

विशेषतस्तेषु सुधर्मनामा,—नमस्क्रियामर्हति तीर्थपत्वात् ॥ ३ ॥

तीर्थे वीरजिनेश्वरस्य विदिते श्र. कोटिकाख्ये गणे,

श्रीमच्चन्द्रकुले वटोरुहवृहद्गच्छे परिम्लायिते ॥

श्रीमन्नागपुरीयकाह्वयतपा प्राप्तावदा ऽधुना,

स्फूर्जद्भूरिगुणान्विता गणधरश्रेणी सदा राजते ॥ ४ ॥

अलौकिकगुणग्रामा—भिरामान्सूरिसद्गुरुन् ॥

आचार्यभ्रातृचन्द्राख्या,—न्वन्देऽहं ज्ञानवृद्धये ॥ ५ ॥

१ श्री भट्टावीरस्वामी शासननायक,—श्री गौतमस्वामी.

निर्ग्रन्थगच्छ.

२ श्री सुधर्मास्वामी,—श्रीवीरात् २० वर्षे भोक्षे गया.

३ श्री जम्बुस्वामी,—छेला डवली, श्रीवी० ६४ में वर्षे भोक्षे गया.

४ श्री प्रलवस्वामी,—सय्यलवलट्ट प्रतिभोधक, श्रीवी० ७५ वर्षे स्वर्ग.

५ श्री सय्यलवसूरी,—मनकमुनिना पीता श्रीवी० ८८ वर्षे स्वर्ग.

६ श्री यसोलद्रसूरि,—श्रीवीरा० १४८ वर्षे स्वर्गवासी थया.

७ श्री संभूतिविजयसूरि,—श्रीवीरा० १५६ वर्षे स्वर्गे गया.

- ૮ શ્રી ભદ્રપાદુસ્વામી,—શ્રુતકેવલી. શ્રીવીરાં ૧૭૦ ”
 ૯ શ્રી સ્થૂલીભદ્રસ્વામી,—કાળ્યા વેશ્યા પ્રતિભોધક. ૨૧૫ ”
 ૧૦ શ્રી આર્ય મહાગિરિસૂરિ,—જ્ઞાનકલ્પતુલનાકારક. ૨૪૫ ”
 ૧૧ શ્રી આર્ય સુહસ્તિસૂરિ,—અવાંતસુકુમાલ પ્રતિભોધક. ૨૬૧ ”

૨ કૌટીક ગરુડ.

- ૧૨ શ્રી સુસ્થિતસૂરિ,—તથા સુપ્રતિભદ્રસૂરિ. ૩૭૨ ”
 ૧૩ ઈન્દ્રદિન્નસૂરિ,—શ્રી વીરાત ૨૨૧ વર્ષે સ્વર્ગે ગયા. ”
 ૧૪ શ્રી દિન્નસૂરિ,—કેટલીક પટ્ટાવલીમાં એમને પટ્ટધર ગણ્યા નથી. ”
 ૧૫ શ્રી સિહગિરિસૂરિ,—શ્રી વીરાત ૫૪૭ વર્ષે સ્વર્ગે ગયા. ”
 ૧૬ શ્રી વજ્રસ્વામી,—બ્રહ્મા દશ પૂર્વી (વર્મરી શાખા) ૫૮૪ ”
 ૧૭ શ્રી વજ્રસનસૂરિ,—શ્રી વીરાત ૬૨૦ વર્ષે સ્વર્ગે ગયા. ”

ચન્દ્ર ગરુડ-ચન્દ્ર કુલ.

- ૧૮ શ્રી ચન્દ્રસૂરિ,—શ્રી વીરાત ૨૭ વર્ષે સ્વર્ગે ગયા.

૪ વનવાસી ગરુડ.

- ૧૯ શ્રી સામંતભદ્રસૂરિ,—“નિર્ઘન્ય ચૂડામણી” ગિરિધારક. વીં ૬૭૦ ”
 ૨૦ વૃદ્ધદેવસૂરિ,—નાહડ મંત્રી પ્રતિભોધક. શ્રીવીં ૬૯૯ ”
 ૨૧ શ્રી પ્રમોતનસૂરિ,—
 ૨૨ શ્રી માનદેવસૂરિ,—લઘુશાન્તિના કર્તા તથા ૫૦૦ મુનિયોના ગુરુ. ”
 ૨૩ શ્રી માનતુંગસૂરિ,—ભક્તામર સ્ત્રોત્ર તથા નમિઉણના કર્તા. ”
 ૨૪ શ્રી વીરસૂરિ,—નાગપુરે નમિજિન પ્રતિષ્ઠાકારક. શ્રીવીં ૮૦૨ ”
 ૨૫ શ્રી જયદેવસૂરિ,—શ્રીવીરાં ૮૨૦ વર્ષે સ્વર્ગે ગયા. ”
 ૨૬ શ્રી દેવાનંદસૂરિ,—એમના સમયમાં ચૈત્યવાસી થયા. ”
 ૨૭ શ્રી વિક્રમસૂરિ,—એમના સમયમાં શ્રીવીરાત ૯૬૪ વર્ષે ભાવડ ગરુડે
 કાલક આર્ય થયા, તેમણે રાજના આદેશથી કારણે ચોથના પર્યુપણ કર્યા,
 અને ત્યારબાદ શ્રીવીરાત ૯૬૪ માં તેઓ સ્વર્ગે ગયા. ”
 ૨૮ શ્રી નરસિંહસૂરિ,—વીં ૧૦૦૫ વર્ષે નરસિંહનગરમાં યક્ષપ્રતિભોધક.

- ૨૯ શ્રી સમુદ્રસૂરિ,—સીસોદીયાવંસી, દિગંબરેને જીતનાર.
 ૩૦ શ્રી માનદેવસૂરિ,—ખીજી. યાકિની ધર્મસુતુ હરિલદ્રસૂરિના મિત્ર.
 ૩૧ શ્રી વિબુધપ્રભસૂરિ,—શ્રીવી. ૧૦૯૦ માં વિદ્યમાન હતા.
 ૩૨ શ્રી જયનાંદસૂરિ,—ઉપદેશ આપી, જિનાલગેનો જીજ્ઞાસુ કરાવનાર.
 ૩૩ શ્રી રવિપ્રભસૂરિ,—નાંડોલ નગરમાં શ્રી નેમિનાથની પ્રતિષ્ઠાકારક.
 ૩૪ શ્રી યશોદેવસૂરિ,—“ સાહિત્યપયોનિષ્ઠિ ” ખિરદધારક. શ્રીવી. ૧૧૨૦
 ૩૫ શ્રી પદ્મસૂરિ,—“ભૂવચ્ચ ભૂપણ” ખિરદધારક શ્રી વીરા. ૧૨૭૨
 ૩૬ શ્રી માનદેવસૂરિ,—ત્રીજી-શ્રીવીરા. ૧૩૬૫ માં આમરાજી પ્રતિષ્ઠાધર્મ
 ઉપચાર વિધિના કર્તા.
 ૩૭ શ્રી વિમલચન્દ્રસૂરિ,—ચિત્રકુટમાં સ્વર્ણસિદ્ધિ કરી વાદ જીતનાર.

૫ વડ ગચ્છ.

- ૩૮ શ્રી ઉદ્યોતનસૂરિ,—જ્યોતિષશાસ્ત્ર ધારગામી. શ્રીવી. ૧૪૬૪ માં
 ૩૯ શ્રી સર્વદેવસૂરિ,—રામસૈન્યપુરમાં પ્રતિષ્ઠામાં વિજય પામ્યા.
 ૪૦ શ્રી રૂપદેવસૂરિ,—અર્જુનધિપતિને પ્રતિષ્ઠાધારનાર.
 ૪૧ શ્રી સર્વદેવસૂરિ,—ખીજી. આઠ શિષ્યોને આચાર્ય પદ આપનાર.
 ૪૨ શ્રી યસોભદ્રસૂરિ,—
 ૪૩ શ્રી નેમિચન્દ્રસૂરિ,—પ્રવચનસારોદ્ધાર વિગેરે ગ્રન્થોના કર્તા.
 ૪૪ શ્રી મુનિચન્દ્રસૂરિ,—“ તાર્કિકશિરોમણી ” ખિરદધારક, સર્વ વિગયના
 ત્યાગી વિ. સં. ૧૧૭૮ માં સ્વર્ગે ગયા.

૧. શ્રીમન્નાગપુરીય વૃહત્તપાગચ્છ.

(તે હાલ લોકભાષામાં પાર્શ્વચન્દ્રગચ્છથી ઓક્ષખાય છે.)

- ૪૫ શ્રી વાદીદેવસૂરિ,—“ સકલવાદિમુકુટ ” ખિરદધારક, વિ. સં. ૧૧૭૭
 માં સાડાત્રણ લાખ આવક નવા પ્રતિષ્ઠાધાર્યા. તેઓ વિ. સં. ૧૧૭૪
 માં આચાર્યપદ પામ્યા, અને વિ. સં. ૧૧૭૭ માં શ્રીમન્નાગપુરીય
 વૃહત્તપા ” એ પ્રમાણે રાણાએ ખિરદ આપ્યું તેથી વડગચ્છ તે શ્રી
 મન્નાગપુરીય વૃહત્તપાગચ્છના નામથી જગતમાં પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. ૧૧૭૭

દિગંબર કુમુદચંદ્ર વિગેરેને વાદમાં પાછા પાડનાર આ શાસનપ્રભાવક આચાર્યે ૨૪ મુનિઓને આચાર્યપદ આપ્યા છે, એમના સમયમાં ખરતર તથા પુનમીયા તથા અંચલીયા થયા છે.

૪૬ શ્રી પદ્મપ્રભસૂરિ, - ઉગ્ર તપસ્વી, નાગપુરે રાણાને પ્રતિબોધનાર. વિ. સં. ૧૨૩૬ માં સાઠપુનમીયા થયા.

૪૭ શ્રી પ્રસન્નચંદ્રસૂરિ, - જ્યોતિષશાસ્ત્રવેત્તા વિ. ૧૨૫૦ માં આગમીયા થયા,

૪૮ શ્રી ગુણસમુદ્રસૂરિ, - ત્રિભુવનપાલ રાગ્ગરંજક. વિ, સં. ૧૨૮૫ માં ચૈત્રવાલ ગચ્છાદિ દેવલદ્રથી તપા થયા.

૪૯ શ્રી જયશેખરસૂરિ - ક્રિયોદ્ધારકારક, વિ. ૧૩૦૧ માં આચાર્યપદ પામ્યા એકવર્ષમાં બાર ગોત્ર પ્રતિબોધક, રાયદમીર પ્રતિબોધક.

૫૦ શ્રી વજ્રસેનસૂરિ, - ખીળ “ દેશનાજલધર ” ખિરદધારક.

૫૧ શ્રી હેમતિલકસૂરિ, - ભાટીરાય, તથા હુલ્લીરાય પ્રતિબોધક.

૫૨ શ્રી રત્નશેખરસૂરિ, - “ મિથ્યાધિકાર નભોમણી ” ખિરદધારક.

૫૩ શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિ, - વિ. ૧૪૨૮ માં સ્વગુરૂત ગ્રન્થોના લેખક.

૫૪ શ્રી પુણ્ડરિકસૂરિ, - હિંગડવંશીય, “ કુવલયવિબોધક ” ખિરદધારક.

૫૫ શ્રી હેમહંસસૂરિ, - ૫૦૦૦ જિનાલયની પ્રતિષ્ઠા કરનાર.

૫૬ શ્રી લક્ષ્મીનિવાસસૂરિ, - વિ સં. ૧૫૧૬ માં વિદ્યમાન હતા.

૫૭ શ્રી પુન્યરત્નસૂરિ, - વિ. સં. ૧૫૩૦ માં વિદ્યમાન હતા.

૫૮ શ્રી સાધુરત્નસૂરિ, - ૭૬ શાસ્ત્રવેત્તા, સંવિષ્ણપક્ષીય.

૫૯ શ્રી પાર્થવ્યન્દ્રસૂરિ, - “ યુગપ્રધાન ” ખિરદધારક, ક્રિયોદ્ધારકારક. મરૂધરાધિપતિ તથા માલવાધિપતિ પ્રતિબોધક, ૨૮ ગોત્ર પ્રતિબોધક.

પોરવાડવંશી પીતા શ્રી વેલગશાહ, માતા શ્રી ત્રિમલાદેવીની કૃપથી

વિ. સં. ૧૫૩૭ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૯ શુક્રવારે જન્મ. દમીરપુર ગ્રામે.

દીક્ષા - વિ. સં. ૧૫૪૬ ના વૈશાખ સુદિ ત્રિજ, દમીરપુર ગ્રામે. ઉપા-

ધ્યાય પદ - વિ. સં. ૧૫૫૪ માં નાગોર નગરે. ક્રિયાઉદ્ધાર - વિ. સં.

૧૫૬૪ માં નાગોર નગરે. સૂરિપદ, - વિ. સં. ૧૫૫૫ માં બોધપુર

નગરે. યુગપ્રધાન પદ,-વિ. સં. ૧૫૬૯ ના વૈશાખ સુદ ૩, સલક્ષણ-
પુરમાં. સ્વર્ગાગમન-વિ. સં. ૧૬૧૨ ના માગશર સુદ ૪, યોધપુરમાં
મહાપ્રતાપી આચાર્ય શ્રીએ પોતાનું આત્મવીર્ય સ્ફુરાયમાણ કરી
શ્રીજૈનશાસનને દીપાવ્યું અને સ્વપરનું આત્મકલ્યાણ કર્યું, તે સમયે
હુંકા, કડવામતિ, રૂષિમતિ, વિજ્યામતિ થયા.

૬૦ શ્રી સમરચન્દ્રસૂરિ,-“નિર્ઝન્ય ચૂકામણી” નું ખિરદ ધારણ કરનાર.

૬૧ શ્રી રાજચન્દ્રસૂરિ,-ખંભાતમાં આચાર્ય પદ પામ્યા.

૬૨ શ્રી વિમલચન્દ્રસૂરિ,-ખીજા “ ”

૬૩ શ્રી જયચન્દ્રસૂરિ,-વિ. સં. ૧૬૭૪ વર્ષે રાજનગરમાં સૂરિ થયા.

૬૪ શ્રી પદ્મચન્દ્રસૂરિ,-વિ. સં. ૧૬૯૯ વર્ષે રાજનગરમાં સૂરિ થયા. જેમના
સમયમાં વિ. સ. ૧૭૨૮ માં પીતવસ્ત્ર ધારણ કરનારા થયા અને
હુંકામાંથી નિકલી દુઢીયા પણ તે સમયમાં થયા.

૬૫ શ્રી મુનિચન્દ્રસૂરિ,-(ખીજા),-ખંભાત નગરમાં આચાર્યપદ પામ્યા.

૬૬ શ્રી નેમિચન્દ્રસૂરિ,-ખીજા, વીરમગ્રામમાં આચાર્યપદ પામ્યા.

૬૭ શ્રી કનકચન્દ્રસૂરિ,-વિ. સં. ૧૭૯૬ વર્ષે વીકાનેરમાં સૂરિ થયા.

૬૮ શ્રી શંખચન્દ્રસૂરિ,-વિ. સં. ૧૮૧૦ વર્ષે વીકાનેરમાં સૂરિ થયા.

૬૯ શ્રી ભાનુચન્દ્રસૂરિ,-વિ. સં. ૧૮૨૩ વર્ષે વડુ ગ્રામમાં સૂરિ થયા.

૭૦ શ્રી વિવેકચન્દ્રસૂરિ,-વિ. ૨૮૩૭ વર્ષે વિરમગ્રામમાં સૂરિ થયા.

૭૧ શ્રી લખંધીચન્દ્રસૂરિ,-જગત શેડગુર, ઉજ્જેણમાં આચાર્યપદ પામ્યા.

૭૨ શ્રી હર્ષચન્દ્રસૂરિ,-જગત શેડના ગુર “ધર્મમૂર્તિ” ખિરદધારક.

૭૩ શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિ,-પ્રાણીરક્ષાને માટે આત્મભોગ આપનાર.

૭૪ શ્રી બ્રાતૃચન્દ્રસૂરિ,-ક્રિયોદ્ધારકારક, “ભારતભૂતપણ” ખિરદધારક.

શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિની પાટે પૂજ્યપાદ પરોપકારી પ્રાતઃસ્મ-
રણીય પરમપ્રભાવક વચનસિદ્ધિવાલા શાંત સ્વભાવી શ્રી બ્રાતૃચ-
ન્દ્રસૂરિ થયા. તેઓ શ્રીને જન્મ મરણચક્રમાં આબુજી તીર્થરાજની
પાસે આવેલા વાંકડીયા વડગામના વાસી ઔદિચ્ય વાડવવંશી દાન-

મહાજી પિતા અને વિજ્યા માતાની કૃપથી વિ. સં. ૧૯૨૦ માં થયો હતો. ત્યાર બાદ પૂર્વના પુન્યયોગે ગુરુરાજના શુભ સંયોગે વ્યાકરણ, કોષ, કાવ્ય, છંદ, અલંકાર સાહિત્ય, ન્યાય, ધર્મશાસ્ત્ર વિગેરેનું જ્ઞાન પોતાના સહજ વિનય, વિવેક, પ્રજ્ઞા, ઉત્સાહાદિ ગુણોથી દીક્ષા લીધા પહેલાંજ ટુંક સમયમાં સંપાદન કરી વિ. સં. ૧૯૩૫ ના ફાગણ સુદ ૨ ને દિને પરમપૂજ્ય, પવિત્રાત્મા, જગત્શેઠ ગુરુ, શાસનપ્રભાવક, શાંતિશયવંત આચાર્યશ્રી હર્ષચન્દ્ર સૂરિના શિષ્ય પ્રવર પંડિત શ્રી મુક્તિચન્દ્રગણિ ગુરુના હાથે વીર-મગામમાં દીક્ષા લીધી. અમાયી-નિષ્કપટ સરણ સ્વભાવવાળા, શુદ્ધ પ્રજ્ઞક, સત્યગવેષી, લક્ષ્મણગુણને પોતાના સહજ સ્વભાવથી ધારણ કરનારા, શ્રી જૈનધર્મની લઘુતામાં ખીકણ, શિથિલાચારને દૂર કરવામાં અત્યંત ઉત્સાહી થયેલા મહાભાગ્યવાન ગુરુરાજે વિ. સં. ૧૯૩૭ ના વૈશાખ સુદ ૧૧ ને દિને માંડલ ગામમાં વૈરાગ્ય રંગ રંગિત શાંત સ્વભાવી મુનિ મહારાજ શ્રી કુશલચન્દ્રજી ગણિની નિશ્રાએ નિઃશ્ચિન્ત્ય પ્રવચન સંવેગ માર્ગની તુલના કરી (ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો). તેમાં ત્રિકરણ યોગે સર્વથા કામિનીના ત્યાગી થયા; નવ બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ, પાંચ ઇન્દ્રિયોનો સંવર, પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એ આઠ પ્રવચન માતા, પાંચ મહા વ્રત અને પંચ વિધિ આચારને પાલન કરવામાં સમર્થ થયા; અને ત્યાં સુધી અવશ્ય પ્રયોજન વિના આગારીનો વિશેષ પરિચય કરતા નહિ; ઉદ્ધરણ કરી કોઈપણ ધાર્મિક બાબતમાં વાદવિવાદ કરતા નહિ; માંડે સાચું અને અન્યનું ખોટું એ માન્યતા દૂર કરી પ્રવચન પંચાંગીમાં જે હોય અને મધ્યસ્થ પુરૂષોની વિચારણાથી વિપરીત જે ન હોય તે સ્વીકારતા; પાંચે આશ્રવોનો ત્યાગ કરી

તેમાં દોષ ન લગાડવામાં ઘણાજ ખપ કરતા; પગમાં મોઝાં પહે-
 રતા નહિ; માથુસ લઈ વિહાર કરતા નહિ; વિહારમાં ઉપગરણ,
 પુસ્તકાદિ અગારીને ઉપાડવા આપતા નહિ; શ્રુત કેવલી, ગણધર,
 પૂર્વધર રચિત આગમ પંચાંગીની આજ્ઞાનુસારે શ્રી વીર શાસનવર્તી
 મુનિઓને શ્વેત માનોપેત વસ્ત્ર ધારણ કરવાની આજ્ઞા છે, તેથી
 માન પૂજને માટે પારમેશ્વરી આજ્ઞાને ઉલ્લંઘી રંગીન વસ્ત્ર ધારણ
 કરતા નહિ; આ ગુણ આ સદીમાં પાળવો મુશ્કેલ છતાં પરિસહ
 સહન કરી પાલન કરતા; વળી વીર પરમાત્માએ દુરમાવેલ અવિ-
 ચ્છિન્ન પરંપરાયે ચાલતી આવેલ વાર્ષિક શ્રીપર્વપંચમીને છોડી
 બહુમાનની વાંછાથી અપર્વ ચોથને દીવસે કારણ સિવાય શ્રી
 પર્યુષણ પર્વ કરતા નહિ; ચોમાશી પ્રતિક્રમણ આગમના અનુસારે
 પૂર્ણિમા (આષાઢ પૂર્ણિમા, કાર્તિક પૂર્ણિમા અને ફાલ્ગુણ પૂર્ણિમા)
 એ કરતા; પાશ્વિક પ્રતિક્રમણ ચૌદશને દીવસે કરતા; કેશોનું લોચન
 કરતા પણ મુંડન કરાવતા નહિ; આગારીને મંત્ર યંત્ર આપી
 લલચાવતા નહિ; દેવ દેવીઓનો અવર્ણવાદ (જેમ કે-અવિરતિ,
 અપર્યવ્યાપ્તિ, અધર્મી, વિષયાલક્ષ્ય છે ઇત્યાદિક) બોલતા નહિ;
 હમેશાં નવું કાંઈપણ વાંચન, અધ્યયન અને પૂર્વાધિત જ્ઞાનની
 ચિંતનિકા-સ્મૃતિ-પુનરાવૃત્તિ કરતા; કોઈપણ જાતની લાલચ રાખ્યા
 વિના ઉપદેશાદિ પરોપકારી કાર્યોમાં પરિશ્રમ કરતા; એક દેશમાં
 કે એક શહેરમાં અવશ્ય કારણ સિવાય વિશેષ રહેતા નહિ; ઇત્યા-
 દિક ગુણોને ધારણ કરતા જ્ઞાન ધ્યાન સંયમ-આરાધનમાં નિમગ્ન
 થઈ ભૂતલપર પરોપકારાર્થે વિચરતા હતા. મહાભાગ્યશાળી મહાત્મા
 જ્યાં જ્યાં પધારતા ત્યાં ત્યાં આનંદ છવાઈ રહેતો હતો.

કમ્બ દેશના લવ્ય જનોને પ્રતિબોધતા ગામાનુગામ વિચરતા

ભુજ (રાજગાદીનું તથા) નગરના શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર સંઘનો આતુર્ભાસ માટે અત્યન્ત આગ્રહ હોવાથી ત્યાં પધારી ગુરરાજે સર્વને આનંદિત કર્યા. ત્યાંના નગરશેઠ સાકરચંદ્રભાઈ પાનાચંદ તથા વકીલ વસનજીભાઈ માનસિંહ તેમજ ત્યાંના દિવાન સાહેબ વિગેરે પ્રકૃતિ મંડળે ધર્મ પ્રભાવક, અદ્વિતીય ભારતના અલંકાર રૂપ જાણી વિ. સં. ૧૯૪૩ ના શ્રાવણ શુદ્ધમાં ત્યાં ગુરરાજને ‘ભારતભૂષણ’ નામનું ખિરદ આપેલું હતું. શ્રી ગુરરાજે પોતાની અમૃતમય વાણીની વૃષ્ટિથી શ્રી જૈન ધર્મની સારી જાહેરાત કરી પ્રગટાવી હતી, મહુદાબાદ-અજિમગંજ નિવાસી રાવ બહાદુર બાબુ સાહેબ ગણપતસિંહજી તથા રા. રા. બાબુ શ્રી બુદ્ધસિંહજી બહાદુર ગુરરાજના દર્શનાર્થે આવેલા તેથી તેઓએ ગુરરાજની ભક્તિ નિમિત્તે કરેલ આનંદ મહોત્સવમાં ભાગ લેનાર તેમના પરમ સ્નેહી સદ્ગુણસંપન્ન નેક નામદાર દરબાર શ્રીમાન સૂરજ-મહાસિંહજીએ ગુરરાજની આનંદકારિણી દેશના શ્રવણ કરી. અને તેઓશ્રીને ઔદાર્ય, ધૈર્ય, ગાંભીર્ય, શાંત સ્વભાવના, સૌભાગ્ય નામકર્મતા, બ્રહ્મચર્ય તેજતા સ્વરૂપતાદિક ગુણોથી અલંકૃત જોઈને સં. ૧૯૪૮ ના ચૈત્ર શુદ્ધમાં પાટડી નગરમાં તેઓશ્રીને ‘ભારત-ચંદ્ર’નું ખિરદ આપી સ્વાત્માને આનંદિત બનાવ્યો હતો. તેઓ મહા પ્રતાપી, બાળ બ્રહ્મચારી, સિદ્ધાન્ત પારગામી, સંવેગ રંગરંગિ-તાત્મા હતા; તેમજ પદ્મદર્શનમાં પોતાના સહજ ગુણો અને વિદ્વત્તાથી પ્રસિદ્ધ થયેલા પૂજ્ય શ્રીજી હતા, તેથી તેઓશ્રી પાસે અનેક મતાનુયાયીઓ આવીને પોતાની શંકાઓ પ્રકાશ કરતા. તેમને પૂજ્યપાદ શ્રીજી શાંત સ્વભાવથી એવો ઉત્તર આપતા કે જેથી તેઓના સંશયો જડમૂલથી નાશ પામતા અને માખણરૂપે

તરી આવેલું સત્યસ્વરૂપ જલદીથી સમજાતું, અને શાસ્ત્રકારોએ વર્ણવેલ. દુર્લભ સંત સમાગમનો અનુભવ થતો અને આવા પરોપકારી જ્ઞાની અનુભવી સંત વિરક્તજ હોય છે' એવા શબ્દોથી સર્વત્ર તેઓ મુક્ત કંઠે પ્રશંસા કરતા, અને પોતાને થએલા સમાગમથી પોતાની જાતને ભાગ્યશાળી માનતા હતા.

પૂજ્યપાદ શ્રીજીના ગુણોનું વર્ણન કરતા ઘણા પુરૂષોને મેં (લેખકે) પોતેજ પ્રત્યક્ષ રીતે જોયેલ છે અને તેઓની પાસેથી સાંભળેલું છે કે:—“ સુવર્ણ અને સુગંધની માફક ઉત્તમ શ્રેણિના વિદ્વાન અને તેની સાથે અર્પૂર્ણ એવા શાંતિ સુરૂપ કાંતિ આદિ ગુણોથી સહિત રાજયોગી સરખા લવ્યદેહારવાણા, પુન્ય સ્વરૂપ, ધર્મ મૂર્તિ રૂપ આ મહાત્માના સરખા બીજા કોઈપણ મહાત્મા અન્ય દર્શનમાં પણ અમને જોવામાં આવેલા નથી. ”

ટુંકમાં જે ભવ્યાત્માઓએ પૂજ્યપાદ શ્રીજીનો પરિચય કર્યો હશે અને તેમની મધુરી દેશનાનો આસ્વાદ લીધો હશે તેઓજ તેઓશ્રીની કહેણી કહેણી, વિદ્વત્તા, ગભીરતા, દયાહુતા, શાંત્યાદિક ગુણોને જાણતા હશે. વળી તેમણે પોતાના ધર્મોપદેશથી જામનગરના મહારાજ જામસાહેબ વિભાજી બહાદુર, ધાંગધાના મહારાજ માનસિંહજી તેમના ભાયાત પ્રતાપસિંહજી તથા જલમસિંહજી, બજાણના દરબાર સાહેબ નશીબખાનજી, પાટડીના દરબાર સૂરજભલસિંહજી, લીંબડીના નામદાર મહારાજ શ્રી જશવંતસિંહજી બહાદુર, કચ્છ ભુજનું રાજમંડળ, મેવાડાધિપતિ ઉદયપુરના મહારાજ શ્રી કૃત્તેસિંહજી બહાદુરના વૃદ્ધ બાતા શ્રીસુરતસિંહજી મહારાજ તથા જેશવમેરના મહારાજ, ચોધપુરના કવિરાજ મહા મહોપાધ્યાય મુરારિદાસ તેમજ ન્યાયવિશારદ શાસ્ત્રી

નારાયણ દત્તજી, આકરાણાચાર્ય વિદ્યાભૂષણ પંડિત ભગવતીલાલજી, આશુકવિ શાસ્ત્રી નિત્યાનંદજી, શાસ્ત્રી હરિકૃષ્ણજી, સાહિત્ય પંડિતજી ઉમાશંકરજી, શાસ્ત્રી મણીશંકરજી, રાજ વૈદ્ય પંડિત હેમનંદભાઈ આદિત્યરામ વિગેરેને જૈનધર્મ પ્રત્યે સારી લાગણી વાળા કર્યા હતા. જીર્ણોદ્ધારના ઉપદેશથી બીકાનેરના ભાંડાસરજીનું મોટું દેરાસર, ખંભાતમાં નવપદ્મવજી, ચિંતામણીજી તથા આદિ નાથજીનું દેરાસર, અને વીરમગામમાં શ્રી અજિતનાથ સ્વામીનું દેરાસર, ઇત્યાદિક દેરાસરના જીર્ણોદ્ધાર થયા. તેઓશ્રીના તીર્થ-માત્રા કરવા સંબંધી ઉપદેશથી શ્રીસિદ્ધાચલજી, શ્રીગિરનારજી, શ્રીસંખેશ્વરજી, શ્રીભોયણીજી, શ્રીઆબુજી, શ્રીવરકાણાજી, શ્રીરાણકપુરજી, શ્રીકેશરીયાજી, શ્રીફલવર્દ્ધિપાર્શ્વનાથજી, જેશલમેરજી, ભદ્રેશજી, ઘૃતકલ્લોલા પાર્શ્વનાથજી, કાવિગંધાર, નાની મોટી પંચતીર્થિજી વિગેરે તીર્થોનાં સંઘ છ 'રી' પાળતા નીકલ્યા. તેઓશ્રીના પસાયથી ઘણા ભવ્ય જીવોએ તીર્થોનાં દર્શન કરી સમ્યક્ત્વ ગુણની નિર્મલતા કરી. જીવદયાના ઉપદેશથી વીરમગામ, માંડલ, વિગેરે સ્થળોમાં પાંજરાપોગો થઈ, ધાર્મિક કેળવણીના ઉપદેશથી રાજનગરમાં શ્રી જૈન હઠીસીંગ સરસ્વતી સભા કચ્છ મોટી ખાખરમાં બ્રાતૃચન્દ્રાબયુદ્ધય પાઠશાળા તથા કન્યાશાળા, ધ્રાંગધરામાં મુનિ શ્રી કુશલચન્દ્રગણિ વિદ્યાશાળા વિગેરે તેમજ કેટલેક સ્થળે પૌષધશાળા તથા ધર્મશાળા વિગેરે થયાં. વળી કચ્છમુંદ્રામાં અસ્થીર પ્રતિમાને સ્થીર કર્યા સંબંધી, વીરમગામમાં દેરાસરજીની પ્રતિષ્ઠા વખતે વૃષ્ટિ સંબંધી તેમજ અમદાવાદ, ખંભાત, વિકાનેર, ચોધપુર, શિવગંજ વિગેરે સ્થળોમાં તેમના તપ તેજના ચમત્કાર લોકોને જાણવામાં આવ્યા હતા. તેઓશ્રીએ

ગુજરાત, કચ્છ-કાઠિયાવાડ, ઝાલાવાડ, ગોહવાડ, મારવાડ, મેવાડ વિગેરે દેશોમાં વિના નિશ્રાએ સ્વપરાક્રમથી વિચરી પરોપકારિણી દેશનાથી અનેક ભવ્યજીવોનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો. ઘણું સ્થળે પડેલા તડ ટંટાઓને સચોટ ઉપદેશ આપી શાન્ત કર્યા. પાટણ, જેશલ મેર, ખંભાત, વીકાનેર વિગેરેના જુના વખતના ભંડારો આ આચાર્ય શ્રી જોઈ સાંરી રીતે અનુભવ મેળવી પ્રવીણ થયા હતા. વિ. સં. ૧૯૬૭ ના વૈશાખ સુદ ૧૩ને બુધવારે શીવગંજ શહે-રમાં ચતુર્વિધ શ્રીસંઘના અત્યંત આગ્રહથી તેઓશ્રી આચાર્યપદ તથા ભટ્ટારકપદ પામ્યા.

તેઓશ્રીએ ક્રિયાઉદ્ધાર કર્યા બાદ સર્વ મળીને જુદે જુદે સ્થાને ૫ ચાતુર્માસ કર્યા તે નીચે પ્રમાણે—

વિક્રમ સંવત ૧૯૩૭ ની સાલનું ચાતુર્માસ માંડલ, ૩૮ નું જામનગર, ૩૯ નું કોડાય, ૪૦ નું વીરમગામ, ૪૧ નું માંડલ, ૪૨ નું કોડાય, ૪૩ નું ભુજ, ૪૪ નું પાલી, ૪૫ નું બિકાનેર, ૪૬ નું પાટણ, ૪૭ નું જામનગર, ૪૮ નું માંડલ, ૪૯ નું અમદાવાદ, ૫૦ નું અમદાવાદ, ૫૧ નું ખંભાત, ૫૨ નું અમદાવાદ, ૫૩ નું મોટી ખાખર, ૫૪ નું સુથરી, ૫૫ નું અજાર, ૫૬ નું વીરમગામ, ૫૭ નું અમદાવાદ, ૫૮ નું ખંભાત, ૫૯ નું વઢવાણ, ૬૦ નું વીરમગામ, ૬૧ નું અમદાવાદ, ૬૨ નું ખંભાત, ૬૩ નું અમદાવાદ, ૬૪ નું ઉદેપુર, ૬૫ નું જોધપુર, ૬૬ નું વીકાનેર, ૬૭ નું અમદાવાદ, ૬૮ નું માંડલ, ૬૯ નું ધાંગધા, ૭૦ નું અમદાવાદ, ૭૧ નું અમદાવાદ.

તેઓશ્રીએ આ ભવમાં ઘણાને ઉપકાર કરી ધર્મોપદેશ આપી જેને તેને સુખના ભાગી કર્યા, કિંતુ પૂર્વ ભવમાં ઉપાર્જિત કાંઈક

અશુભવેદનીના ઉદયથી પણ આત્મધર્મથી પરાંમુખ ન થતાં શા...
 પૂર્વક ભોગવતા વિ. સં. ૧૯૭૨ ના વૈશાખ વદ ૮ ને બુધવારનાં
 રાત્રે ૧૧૧ વાગે શુભધ્યાનથી ત્રણ દિવસના અણસણપૂર્વક રાજન-
 ગરમાં તેઓશ્રી સ્વર્ગવાસ થયા. તે સમયે આચાર્યશ્રીની વૈયા-
 વચ્ચમાં તપસ્વી મુનિરાજ શ્રી જગતચંદ્રજી મહારાજ તથા મુ-
 નિશ્રી સાગરચંદ્રજી વિગેરેઓ સારી રીતે તત્પર રહ્યા હતા.

પરમપૂજ્ય શ્રીજીના અંત વખતે વંદનને માટે ખંભાત, વિર.
 મગામ, માંડલ, ધાંગધા વિગેરેના શ્રીસંઘોને ખબર મલતા તરત
 આવેલા હતા, અને વિકાનેર, કલકત્તા, કચ્છ વિગેરે દૂર દેશના શ્રા-
 વકો તે સમયે પહોંચી શક્યા ન હતા, મહોપકારી ધુન્ધર ગુરુરા-
 જના વિરહથી ભવ્યાત્મ જીવોને મહોટો હૃદયમાં આઘાત થયો,
 ઠંડણા સમુદ્ર વિશ્વોપકારસાગર ધર્મદાતા ધર્માચાર્ય સર્વત્ર સ્વ-
 તન્ત્ર આતુર્વિધ વિશારદ વિદ્યાપીઠાદિ પ્રસ્થાન પંચકારાધક સમા-
 રાધિત સૂરિ મન્ત્ર સંપ્રાપ્તગચ્છેશપદવી યુગપ્રવર અતિશય દેશના
 પ્રભાવક અમેયમહિમા-નિધાન ભારતભૂપણ જગતવિભૂષણ પૂજ્ય
 પાદ ભટ્ટારક શ્રીસૂરીશ્વરજી અદૃશ્ય થઈ ગયા. અહો! હવે તે
 શ્રીજીના દર્શન આપણને દુર્લભ થયા. શ્રીજી મહારાજના સ્વર્ગ-
 વાસની ખબર મળતાં ઘણે ઠેકાણે હડતાલો અને પાખીઓ પડી,
 બબરો બંધ થયા, દેવવંદનાદિક કરી શ્રી જિનાલયોમાં અઠાઈ
 મહોત્સવો શરૂ થયા, જીવદયા-પ્રાણી રક્ષાના પ્રયત્નો થયા,
 તેઓશ્રીના અપૂર્વ ગુણો સર્વત્ર સુજાગ્રનોને યાદ આવ્યા.

યતઃ—શ્રીમત્પર્વતનાયકાર્બુદગિરિપ્રાન્તપ્રદેશસ્થિત—

વડગ્રામનિવાસિનો ગુણિવરાદૌદીચ્યવીપ્રાત્સતઃ ॥

जन्मप्रापदसौ स्वमातृ-विजयाकुक्षौ सुपुण्ये दिने,
भाईचन्द इति प्रथां च धृतवांश्चद्रोपमांगद्युतेः ॥ १ ॥

सूरीन्द्रं भ्रातृचंद्रारुयं, दिव्यं स्याद्वादवादिनम् ॥

पदस्थं नयनिष्णातं, वन्दे श्रोमुक्तिनंदनम् ॥ २ ॥

श्रीमद्विद्यावतंसाः शमदमसहिता बालभावाद्विरक्ता,
ज्ञानाभ्यासे प्रवृत्ता निखिलजनमनोहर्षदाः स्वैर्गुणैर्घैः॥

मध्यस्था मान्यवाक्या दलितमदबला भ्रातृचन्द्राभिधाना-
स्तारुण्ये तीर्णमोह। निरुपमचरिताः सूरिराजा जयन्तु॥३॥

अनेकगुणगणशोभित-सूरीश्वरश्रीभ्रातृचन्द्रगुरुम् ॥

सदा शुभाशयेनाह-मंग्रिसरोजं तस्य वन्दे ॥ ४ ॥

श्रीमन्नागपुरीयकाह्वयतपागच्छेशविद्यानिधि-

र्धैर्ये स्वर्णगिरेः समो हि भगवान् सिद्धान्त रत्नाकरः ॥

कारुण्यादिगुणान्वितो गुरुवरः पूज्यो महान् योऽभवत् ॥

तं सूरीश्वरमुत्तमं गणधरं श्रीभ्रातृचन्द्रं स्तुवे ॥ ५ ॥

येन ज्ञानप्रदीपेन, निरस्याभ्यंतरं तमः ॥

ममात्मा निर्मली चक्रे; तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ६ ॥

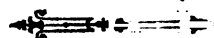
परमपदमवाप्तुं सेवनीयो गुरुर्हि

सकलगुणविधायी सौख्यमार्गप्रदायी ।

अनवरतविरीति (प्रणालि) विद्यते शाश्वतीयं

गुरुपदकजसेवां भाग्यहीना न यान्ति ॥७॥

लि० मुनि सागरचन्द्र.

શ્રી સૂરીશ્વર સ્તવન.

— ❧ —

હરિગીત છંદ.

- શ્રી પાર્શ્વચંદ્ર સૂરીંદ નાગપૂરીંદ તપગણ નભમણી,
તસપટ પરંપર ગણુ ધુરંધર હેમચંદ્રસુરિ ગુણી;
નિર્ઘેય ગુરૂ તસ પાટ રાજે આજ ગાજે મુનિવરા,
ભવિ ભક્તિભાવે નમો નિશાદિન બ્રાતૃચંદ્ર સૂરીશ્વરા. ૧
- છે શાંત દાંત મહંત કિરિયાપાત્ર સમતાસાગર,
પંડિત પ્રવર વિદ્વાન બુદ્ધિનિધાન વિદ્યાઆગર;
અઘઘોઘવારક મહાપ્રભાવક ધર્મધોરી ધુરંધરા,
ભવિ ભક્તિભાવે નમો નિશાદિન બ્રાતૃચંદ્ર સૂરીશ્વરા. ૨
- છે ભવ્ય આકૃતિ ધર્મ મૂર્તિ પ્રભુ તુલ્ય મનોવૃત્તી,
તપ તેજ દીપે કદિ ન છીપે ભાગ્યની ચઢતી રત્તી;
વળિ શરદશશિ સમ સૌમ્ય કાંતિ શાંતિવાન શુભંકરા,
ભવિ ભક્તિભાવે નમો નિશાદિન બ્રાતૃચંદ્ર સૂરીશ્વરા. ૩
- ગુરૂ ગચ્છનાયક જ્ઞાનદાયક સંઘમાં લાયક મુદ્ધ,
ગતરાગ રોપ ન દોષ જરિયે તોપ સુખ દુઃખમાં સદ્ધ,
છત્રીસ ગુણગણ યુક્ત સૂરીશ્વર ચરણ ગુણથી અન્નંકર્યા,
ભવિ ભક્તિભાવે નમો નિશાદિન બ્રાતૃચંદ્ર સૂરીશ્વરા. ૪
- જિનભાણુ અસ્ત થતાં સૂરીશ્વર જ્ઞાનદીપ પ્રકાશતા;
મિથ્યાંધકાર વિકાર ટાળી ભવિકજન પ્રતિબોધતા;
શુભ છંદ સાકળચંદ કહે પાવન કરી ભારતધરા,
ભવિ ભક્તિભાવે નમો નિશાદિન બ્રાતૃચંદ્ર સૂરીશ્વરા. ૫

पीस्तालीस आगमनां नाम.

अग्नीयार अंगनां नाम.
नं. श्लोक संख्या.

- १ श्री आचारंग सूत्र २५००
  - २ श्री स्यगडांग सूत्र २०००
  - ३ श्री ठाण्डांग सूत्र ...३७६०
  - ४ श्री समवायांग सूत्र १६६७
  - ५ श्री अलगवती सूत्र १५७०
  - ६ श्री शाता सूत्र ...६०००
  - ७ श्री उपासगदशांगसूत्र ८१२
  - ८ श्री अतगड सूत्र ...८०६
  - ९ श्री अश्रुतरोववाधिसूत्र १८२
  - १० श्री प्रश्न व्याकरणसूत्र १२५०
  - ११ श्री विपाक सूत्र ...१२१६
- आर उपांगनां नाम.

- १२ श्री उववाध सूत्र ...१५००
- १३ श्री रायपसेली सूत्र २०७८
- १४ श्री अवालिगम सूत्र ४७००
- १५ श्री पन्नवला सूत्र ७७८७
- १६ श्री अश्रुदीपपन्नतिसूत्र ४१४६
- १७ श्री अश्रुदीपपन्नतिसूत्र २२००
- १८ श्री सूरपन्नतिसूत्र २२००
- १९ श्री निरयावती सूत्र
- २० श्री पुष्पयूलिका सूत्र
- २१ श्री कल्पवतंसक सूत्र
- २२ श्री पुष्पवतंसक सूत्र
- २३ श्री वल्किहसा सूत्र

दश पयन्नानां नाम.
नं. श्लोक-संख्या.

- २४ श्री यउसरण सूत्र ...६३
- २५ श्री संधारा सूत्र ...२२
- २६ श्री लतपधना सूत्र १७२
- २७ श्री अश्रुदीपयुध सूत्र ३१०
- २८ श्री भरणीविलतिसूत्र ७२०
- २९ श्री गणिविधा सूत्र १००
- ३० श्री तदुत्तवियादी सूत्र ४००
- ३१ श्री द्वेद सूत्र ...००
- ३२ श्री आउरपन्नयभाणुसूत्र ८४
- ३३ श्री महापन्नयभाणु सूत्र १३४

छ छेनां नाम.

- ३४ श्री व्ययहार सूत्र ...६००
  - ३५ श्री निसीथ सूत्र ...८१५
  - ३६ श्री महानिसीथसूत्र ४५००
  - ३७ श्री पन्नयकल्पसूत्र ...११३३
  - ३८ श्री असाश्रुतसकधसूत्र १८००
  - ३९ श्री वृत्तकल्प सूत्र ...४७३
- आर भूल सूत्र

- ४० श्री दशवैकानिक सूत्र ७००
- ४१ श्री आध सूत्र ...८००
- ४२ श्री आवश्यक सूत्र ...१२५
- ४३ श्री उत्तराध्ययनसूत्र २०००

ये यूलिका.

- ४४ श्री नंदी सूत्र ...७००
- ४५ अनुयोगद्वार सूत्र ...१८८८

पीस्तालीस आगमनां नामसंपूर्ण

અથ સૂતક વિચાર લીખ્યતે.

જેહને ઘરે જન્મ થાયે તેહને ૧૦ દિન પુત્ર જન્મ થયે સુતક, દિન ૧૧ પુત્રા જન્મનો સુતક જાણવો, મૃત્યુ ઘરનો—સુતક દિન ૧૨નો તે ઘરનો આહાર સાધુ લિયે નહી, તે ઘરની અગ્નિ તથા જલથી જિન પૂજા ન સુઝે એટલે થાયે નહી, એમ નિસીથચૂર્ણિમાં કહ્યું છે; નિસીથમાં ૧૬ માં ઉદેશામાં, જન્મ તથા મરણનો ઘર દુગંધનીક જાણવો; વક્ત્રી વ્યવહારભાષ્યમાં મત્તયગિરિજી કૃત ટીકામાં કહ્યો છે; જન્મનો સુતક જન્મથી દિન ૧૦ તાઈ, વળી વિચારસાર પ્રકરણમેં કહ્યો છે; પ્રસુતા સ્ત્રી એકમાસ સુધી પ્રતિમાદિકનું દર્શન કરે નહી; દિન ૪૦ તાઈ જિન પૂજા કરે નહી; સાધુને ન વોહરાયે; જેહને ઘરમેં જન્મ તથા મરણનો સુતક થાયે તેહના ઘરના જમણવાલા ૧૨ દિન લગે જિન પૂજા ન કરે; મૃતકને અડકનહારા ૧૬ પોહોર લગે પડિકમણાદિ કરે નહિ; મૃતક કલેવરને કાંધ દેણહાર ૨૪ પોહોર લગે પડિકમણાદિ ન કરે; વેસના પાલટણહારા ૮ પોહોર સુતક ટાલે પછે પડિકમણાદિ કરે; બીજા અંધાંતર કહ્યો; જન્મનો સુતક ૧૦ દિન જન્મના સ્થાને માસ ૧નો સુતક; ઘરના ગોત્રીને દિન ૫ નો સુતક ટાલે; જન્મ હૂઆ તે દિનહીજ મરે તથા દેશાંતરે મરે; સન્યાસી મરે, અનોરો કાઈ મરે તો દિન ૧ તથા તીનનો સુતક; આડ વરસથી નાના પાલક તેહનો દિન ૮ નો સુતક; એમ જન્મ મરણનો સુતક અંધથી જાણવો; વિચારસાર પ્રકરણમેં ઋતુવંતી સ્ત્રી ૩ દિન લગે તો ભાંડાદિકને ન છુલે; દિન ૪ પછે પ્રતિકમણાદિક કરે; તપસ્યા કરે તે લેખે લાગે; દિન ૫ પછે જિનપૂજા કરે; અને જો સ્ત્રીને રોગાદિકને કારણથી ૩ દિન ૨૪ પોહોર ઉલંઘ્યા પછે વક્ત્રી રૂધીર દખવામાં આવે તો તેહનો દોષ નહિ; વિવેકે કરી પવિત્ર થઈ પ્રતિમાદિક જિન દર્શન અથ પૂજાદિક કરે; મુનિરાજને પડિલાભે; જિન પ્રતિમાની અંગ પૂજા ન કરે, એમ ચર્ચરી અંધમેં કહ્યો છે. ઇતિ

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પાનું.
નમસ્કાર મંત્ર....	.... ૧
પાંચદિય	....૧૦
ધૃત્તામિ ખમાસમણે	....૧૧
સુગુરને શાતા સુખ પૃથ્થા ૧૧	
ધરિયાવહિ	....૧૨
તસ્મઉત્તરી	....૧૫
અન્નત્યઉત્તસિએણું	....૧૬
લોગસ્સ	....૧૬
પડિત્રેહણા	....૩૧
પડિત્રેહણાના ૫૦ બોલ	....૩૧
કરેમિભંતે	....૩૩
ભાંગા ૪૬ કરવાની રીત	....૩૩
સુગુરે વંદન	....૪૬
ચૈત્યવંદન	....૪૮
સિરિરિસહેસર....	....૫૬
જંકિંચિ	....૬૪
નમુત્યુણું	....૬૫
ધૃત્તામિઠામિ....	....૭૨
અતિચારની આઠ ગાથા....	....૭૬
સાતલાખ	....૮૧
અઠાર પાપસ્થાનક	....૮૨
ચાર વિકથા	....૮૪

વિષય.	પાનું.
સંવસ્સવિ	....૮૪
ચત્તારિ મંગલં	....૮૫
વંદિતુ	....૮૬
અભુઠિએ	....૧૧૫
આચરિય ઉવજ્જાએ	....૧૧૭
સંવત્રોએઅરિહંતચેઈઆણું ૧૧૬	
પુખખરવરદીવઢે	....૧૨૧
સિદ્ધાણુંબુદ્ધાણું	....૧૨૫
નમોદુવાર રાગાદિ	....૧૨૮
શાંતિનાથજીનું સ્તવન....	....૧૩૦
જયવીરરાય....	....૧૩૩
વિનયની સજ્જાય	....૧૩૬
ચઉક્કસાય [ચૈત્યવંદન]....	....૧૩૬
ભવંતિચેઈઆઈ	....૧૪૧
ભવંતિકેવિસાહુ	....૧૪૨
ઉવસગ્ગહરં સ્તવન	....૧૪૩
સામાઈય વયજુત્તો	....૧૪૭
રાઈ પ્રતિકમણુની વિધિ....	....૧૪૮
જગચિંતામણિ ચૈત્યવંદન ૧૪૬	
બરહેસર બાહુબલિની	
સજ્જાય	....૧૫૫
છમાસી તપચિંતવણુ	....૧૬૩

તિર્થમાલા	....૧૬૫
વિશાલ પાચન ચૈત્યવંદન ૧૭૦	
વર્તમાન જિનસ્તુતિ	....૧૭૨
સમેતશિખરજીનું સ્તવન ૧૭૭	
સાધુજીને ચૌદ પ્રકારના	
દાનની નિમંત્રણા....	....૧૮૦
સામાયક લેવાની વિધિ ૧૮૨	
સામાયક પાળવાની વિધિ ૧૮૩	
નવકારસિનું પચ્ચખાણુ ૧૮૩	
પોરસીનું પચ્ચખાણુ	....૧૮૩
ચૈત્યવંદન	....૧૮૪
અનાગત ચોવીશીની સ્તુતિ ૧૮૫	
જિન ચોત્રીશ અતિથય	
અભિત સ્તવન	....૧૮૫
ફલોધિ પાર્શ્વનાથનું સ્તવન ૧૮૬	
મહાનાથજીનું સ્તવન....	....૧૮૭
માન પરિહારની સજ્જાય - ૬૦	
ક્રોધ પરિહારની સજ્જાય ૧૬૧	
અતુલિંશતી જિન સ્તવન	
(અર્હત)	....૧૬૩
મહાવીર સ્વામીની	
સ્તુતિ (સ્વર્ણમે) ...	....૨૨૮
આવક પાણિકાદિ અતિચાર ૩૫	

અતિચારના અધરા શબ્દો	
ના અર્થ	....૨૬૪
પુઢવર્થ સુપત્તેયં	....૨૭૫
અજીતશાંતિ સ્તવન	....૨૭૬
અથ પખખી સજ્જાય ...	....૩૩૫
શ્રી ચોમાસી પ્રતિક્રમણી	
વિધિ	....૩૩૭
સાવત્સરિક પ્રતિક્રમણી	
વિધિ	....૩૩૭
પોસહની વિધિ ..	....૩૩૮
પોસહનું પચ્ચખાણુ	....૩૩૬
અરહું દેવોની સજ્જાય ...	....૩૪૦
દેવ વંદન વિધિ	....૩૪૨
સિરિરિસહનું ચૈત્યવંદન ૩૪૨	
પચ્ચખાણુ પાળવાની વિધિ ૩૪૬	
પચ્ચખાણુ પાળવાની ગાથા ૩૪૭	
ચેત્તસ માંડલા	....૩૫૦
રાઈ સંથારા વિધિ	....૩૫૧
સંથારા પોરસી	....૩૫૨
પોસહ પાળવાની ગાથા ૩૫૬	
સાધુને ચૌદ પ્રકારના દાન	
ની નિમંત્રણા	....૩૬૧
ચરણ સિતરિની ગાથા....	....૩૬૧

નમુઝારશી મુકુમ્મીનુ
 પચ્ચખખાણુ.... ....૩૬૩
 પોરિસિ સાઠ પોરિસિનું
 પચ્ચખખાણુ ૩૬૮
 પુરિમકુ અવકુનુપચ્ચખખાણુ : ૬૬
 એકાસણા બિયાસણાનું
 પચ્ચખખાણુ ... .૩૭૦
 આબિલનું પચ્ચખખાણુ.... ૩૭૪
 તિવિહારઉપવાસનુ પચ્ચ. ૩૭૫
 ચઉવિહારઉપવાસનુ પચ્ચ. ૩૭૬
 પાણહારનુ પચ્ચખખાણુ.... ૩૭૭
 ચઉવિહારનું પચ્ચખખાણુ ૩૭૭
 તિવિહારનું પચ્ચખખાણુ ૩૭૮
 દુવિહારનુ પચ્ચખખાણુ.... ૩૭૮
 ચઉનિયમનું પચ્ચખખાણુ ૩૭૮
 મુકુસહિયં ગંકુસહિયંનું
 પચ્ચખખાણુ ૩૭૬
 દેશાવગાશિકનું પચ્ચખખાણુ ૩૭૬
 નવપદજીનું ચૈત્યવંદન.... ૩૮૦
 શ્રીજિનેન્દ્ર સ્તુતિ ૩૮૦
 શ્રીસુમતિનાથનું સ્તવન ૩૮૧

શ્રીતારંગાજીનું સ્તવન ૩૮૨
 દેવસી પ્રતિક્રમણુ વિધિ.... ૩૮૩
 સામાયિક પાળવાની વિધિ ૩૮૬
 રાઈ પ્રતિક્રમણુની વિધિ ૩૮૬
 પખખી પ્રતિક્રમણુની વિધિ ૩૮૮
 ચોમાસી પ્રતિક્રમણુની વિધિ ૩૯૦
 સંવત્સરી પ્રતિક્રમણુ વિધિ ૩૯૦
 શ્રીગૌતમસ્વામીનો ધુરાસ ૩૯૦
 શ્રીમહાવીરસ્વામીનું સ્તવન ૩૯૨
 પર્યુષણનું (મહાવીરસ્વામીનું)
 સ્તવન ૩૯૨
 દિવાળીનું (મહાવીરસ્વામીનું)
 સ્તવન ૩૯૩
 જ્ઞાન પંચમીનું સ્તવન.... ૩૯૪
 સિદ્ધચક્રજી-નવપદજીનું
 સ્તવન ૪૦૬
 પર્યુષણ પર્વનું સ્તવન.... ૩૯૭
 જીવદયાની સજ્જાય ૩૯૮
 શ્રીમુનિ ગુણની સજ્જાય ૩૯૮
 કાયાપિજરકાંરમાની ,, ૪૦૦
 વૈરાગ્યની સજ્જાય ૪૦૦

પ્રતિક્રમાણની શુદ્ધિ પત્રિકા.

પાનું.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૩૩	૧૦	સામાયક	સામાયિક
૬૧	૪	શ્રીશ્રેયાસ	શ્રીશ્રેયાંસ
૬૨	૧૪	નમીનાથે	નમિનાથે
૭૩	૧૭	અકલપ	અકલ્પ
૭૬	૯	દરશન	દર્શન
૭૭	૧૨	સ્થિરીકરણં	સ્થિરીકરણું
૭૮	૨	દરશનની	દર્શનની
૭૮	૧૩	કરી	કરી
૯૦	૨	પટકાય	પટ્કાય
૯૦	૪	સ્કંધાવતા	રંધાવતા
૯૦	૧૫	ગુણુમતા	ગુણુમત
૯૫	૪	વસ્તુલતા	વસ્તુલેતા
૧૦૫	૧૬	સંધારાને	સંધારાને
૧૧૨	૧૨	શીખ	શિખ
૧૧૨	૧૪	આ=ક	આવક
૧૧૨	૩	નિમિત્ત	નિમિત્તે
૧૨૨	૨૪	વહરસ	વહરસ
૧૨૭	૫	ચકવતી	ચકવર્તી
૧૩૩	૧૪	લોક લિઙ્ધ	લોક વિઙ્ધ
૧૩૫	૧	ધમ્મખિણા	ધમ્મખિણાં
૧૩૬	૧૪	ગણુધર	ગણુધર
૧૩૬	૧૪	સોલાઅ	સોલાઅ

૧૪૦	૮	પાપ	પાપ
૧૪૦	૧૧	એવ	એવા
૧૪૧	૧૩	ઊધે	ઊધે
૧૪૬	૧૫	જિનચંદ્ર	જિનચંદ્ર
૧૫૧	૧૬	૭-૮	૮-૯
૧૬૨	૧૧	સધસવિ	સવ્યસવિ
૧૬૨	૧૨	ધમ્મામી	ધમ્મામિ
૧૬૬	૭	ભડ	ભેડ
૧૬૯	૧૫	ગાતમ	ગૌતમ
૧૬૯	૧૭	ગાતમ	ગૌતમ
૧૭૨	૨	અપુર્વ	અપૂર્વ
૧૭૪	૬	દ્રીપ	દ્વિપ
૧૭૬	૭	ભગવત	ભગવત
૧૭૭	૧૨	તિહા	તિહાં
૧૮૧	૧૩	ધત્યા	ધમ્મા
૧૮૨	૪	અન્નચ્છ	અન્નતથ
૧૮૨	૯	ધત્યં	ધમ્મં
૧૮૩	૪	ધત્યા	ધમ્મા
૧૮૩	૧૫	અન્નચ્છ	અન્નતથ
૧૮૪	૫	બેહિનાં	કેહિનાં
૧૮૪	૧૮	તિચ્છ	તિત્થ
૧૮૭	૧૩	માગશિર	માગશિર
૧૯૦	૬	સમેપે	સમેતે
૧૯૦	૮	કેલલ	કેવલ
૧૯૩	૩	જગદીશ્વરં	જગદીશ્વરં
૧૯૩	૬	જંતુનાં	જંતુનાં

१८३	८	भेधभान	भेध सभान
१९३	१४	बसवश्च	बसवश्च
१९३	१९	प्राणी	प्राणि
१९४	१०	तनंत	तैर्नंत
१९५	११	अमत्याखानि	अप्रत्याखयानि
१९५	११	प्रत्याखानि	प्रत्याखयानि
१९५	१४	मुख्यो	मुख्यो
१९६	३	बन्दनं	बन्दनं
१९६	१७	द्वेधाथी	द्वेधाथी
१९७	४	सान्त	सन्ति
१९८	१०	तेऽनताः	तेऽनताः
१९९	१९	स्तुतोऽस्तुवोपासते	स्तुतास्तुवोपासते
२००	८	दशनीओ	दशनीओ
२०१	५	हृदयानि	हृदयानि
२०१	८	दुरोत्सारितं	दुरोत्सारितं
२०३	५	लाङ्भां	लोङ्भां
२०६	५	गृह्णाती	गृह्णाति
२०६	१३	दोशतबः	दोष लवः
२०८	१३	कंपाका	कंपांका
२०८	१५	सौम्यगणता	सौम्यगुणता
२१०	१७	झौडीरं	झौडीरं
२१४	१३	तान	तानि

२१६	७	शास्त्रे	शास्त्रे
२१७	१०	पंचांगं	पंचांगं
२२३	१०	अत्यन्त	अत्यन्त
२२४	१७	अत्यन्त	अत्यन्त
२२६	१३	किमं वरेण	किमं वरेण
२३०	१८	लयाथ	लयाथ
२३१	३	द्वयोत	द्योत
२३१	८	द्वयुमणि	द्युमणि
२३४	१	आचार्य	आचार्य
२३४	५	दवसीय	दवसीयो
२३५	१६	आठ	आठे
२३९	१४	उवसग	उवसग
२५१	७	इगालि	इंगालि
२७५	१३	पन्नरसण्ह	पन्नरसन्
३००	१	उत्तम तज	उत्तम तेज
३०१	२०	संते	संति
३०२	१	वृन्प	वृन्द
३१०	७	समणसंघ	समणसंघ
३१२	१४	वरविमाण	वरविमाण
३१३	८	सुर संघा	सुर संघा
३१८	१	तयाम	तटाभिः
३२३	८	धंदि आहि	धंदि आहि

૩૩૭	૧	પછા	પછી
૩૩૭	૩	પછા	પછી
૩૩૭	૩	લાગસ્સ	લોગસ્સ
૩૪૮		પંદરમી લીટી પછી આઠવું વધારે સમજવું. પછી પાંચ ગાથાની અર્હુંદેવોની સજ્જાય કરવી. ઈતિ પચ્ચપ્પાણ પારવાની વિધિ,	
૬૫૦	૧૪	ઝચાર	ઝચારે
૩૫૨	૧	સ્વમાસમણં	સ્વમાસમણાં

અથ શ્રી હાલ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં વીસ ભગવાન વિચરે છે
તેમનાં નામ.

૧ શ્રી મંધરસ્વામી.	૮ શ્રી અનંતવીર્ય.	૧૫ શ્રી ઈશ્વરનાથ.
૨ શ્રી યુગમંધરસ્વામી.	૯ શ્રી સુરપ્રભ.	૧૬ શ્રી નેમીપ્રભુ.
૩ શ્રી બાહુસ્વામી.	૧૦ શ્રી વિશાલ.	૧૭ શ્રી વીરસેન.
૪ શ્રી સુબાહુ.	૧૧ શ્રી વજ્રધર.	૧૮ શ્રી મહાભદ્ર.
૫ શ્રી સુખત.	૧૨ શ્રી ચંદ્રાનન.	૧૯ શ્રી દેવયસ.
૬ શ્રી સ્વયંપ્રભ.	૧૩ શ્રી ચંદ્રમાહુ.	૨૦ શ્રી અનંતનીર્ય.
૭ શ્રી રિસભાનન	૧૪ શ્રી ભૂજંગમ	

શ્રી મહાવીરસ્વામીના અગિઆર ગણધરનાં નામ.

૧ શ્રી ઈંદ્રભૂતિજી.	૫ શ્રી સુધર્માસ્વામી.	૯ શ્રી અચ્યુતપ્રાતાજી.
૨ શ્રી અગ્નિભૂતિજી.	૬ શ્રી મંડિતજી.	૧૦ શ્રી મેતાર્યજી.
૩ શ્રી વાયુભૂતિજી.	૭ શ્રી મૌર્યપુત્રજી.	૧૧ શ્રી પ્રભાસજી.
૪ શ્રી વ્યક્તજી.	૮ અકંપિતજી.	

॥ ॐ ह्रीं श्रीं पार्वनाथाय नमः ॥

॥ श्री प्रतिक्रमण सूत्र ॥

—**—

॥ आचार्य श्रीव्रातचन्द्रसूरीश्वर सद्गुरुभ्यो नमः ॥

—**—

॥ *अथ नवकार પં મંગલરૂપ મંત્ર ॥

નમોઽર્દ્ધમ્ભ્યઃ

નમઃ સિદ્ધેભ્યઃ ।

નમો અરિહંતાણં

નમો પિદ્ધાણં ।

નમસ્કાર હો. અરિહંતાને,

નમસ્કાર હો. સિદ્ધોને,

* દેવજ્ઞાન પામીને ભવ્યજીવોને બોધ દેતા અગર બોધદેવાને વિચરતા તીર્થંકર મહારાજ તે શ્રી અરિહંત તેમના બાર ગુણ આ પ્રમાણે:—

૧ અશોકવૃક્ષ—જ્યાં ભગવંતનું સમવસરણુ રચાય ત્યાં ભગવંતના દેહથી બાર ગુણ આસોપાલવનું વૃક્ષ દેવતા રચે છે, જેના નીચે બેસી ભગવંત ધર્મોપદેશ આપે છે તે.

૨ સુરપુષ્પવૃષ્ટિ—એક યોજન પ્રમાણુ સમવસરણુ ભૂમિમાં જળ સ્થળમાં ઉત્પન્ન થયેલા સુમધી પંચવર્ણી પુલોની વૃષ્ટિ દીવ્યણુ પ્રમાણુ દેવતા કરે છે તે.

૩ દિવ્ય ધ્વની—ભગવંતની વાણીને માલવકોશ રાજ, વીણા, વાંસ-પાં, આદિકના સ્વરવડે દેવતા પૂરે તે.

૪ આમર—રત્નજડિત સુવર્ણની; દાંડીવાળા ચાર જોડી શ્વેત આમર સમવસરણુમાં દેવતાઓ ભગવંતને વીંઝે તે.

નમ આચાર્યેભ્યઃ

નમો આચાર્યિણાં

નમસ્કાર હો આચાર્યોને,

નમ ઉપાધ્યાયેભ્યઃ ।

નમો ઉપાધ્યાયાણાં ।

નમસ્કાર હો ઉપાધ્યાયોને,

૫ આસન—ભગવંતને બેસવાને રત્નજડિત સુવર્ણમય સિંહાસન દેવતાઓ સમવસરણુમાં રચે છે તે.

૬ ભામંડળ—ભગવંતના મસ્તકની પાછળ શરદ્શતુના સૂર્યના કિરણુ જેવું ઉગ્ર તેજવાળું ભામંડળ (તેજનું માંડણું) દેવતા રચે છે તે. ભગવંતના તેજને પોતાના તેજમાં સંહરી લે છે તે ન હોય તો ભગવંતના મુખ સામું જોઈ શકાય નહિ.

૭ દુંદુભિ—ભગવંતના સમવસરણુ વખતે દેવતાઓ દેવદુંદુભિ વિગેરે વાજ્રો વગાડે છે તે. એ એમ સૂચવે છે કે હે ભગ્યો ! તમે શીવ-પુરના સથવારા તુલ્ય આ ભગવંતને સેવો.

૮ છત્ર—સમવસરણુમાં ભગવંતના મસ્તક ઉપર ઉપરાઉપર શરદ્શતુના ચંદ્રતુલ્ય ઉજ્જ્વલ અને મોતીના હારોએ સુશોભિત ત્રણ ત્રણ છત્રો દેવતાઓ રચે છે તે. ભગવંત સમવસરણુમાં પૂર્વાભિમુખે બેસે છે અને બીજી ત્રણ દિશાઓમાં ભગવંતના જેવા પ્રતિબિંબો દેવતાઓ સ્થાપે છે, તેથી બાર છત્ર સમવસરણુમાં હોય. એ એમ સૂચવે છે કે ત્રણ ભુવનના સ્વામિ એવા આ ભગવંતને તમે ભગ્યો સેવો ?

અતિશય એટલે ઉત્કૃષ્ટતા. વિશિષ્ટ ચમત્કારવાળો ગુણ. આ મુળ ચાર છે.

૧ અપાયપગમાતિશય—(અપાય—ઉપદ્રવ અને—અપામ—નાશ) આ બે પ્રકારનાં છે. સ્વાશ્રયી, તથા પરાશ્રયી, તેમાં.

(૧)—સ્વાશ્રયી—એટલે પોતાના સંબંધમાં અપાય એટલે ઉપદ્રવનો દ્રવ્યથી અને ભાવથી નાશ કર્યો છે તે.

દ્રવ્ય ઉપદ્રવ—સર્વ રાગો. આ પોતાને ક્ષય થઈ ગયા હોય છે.

નમો લોકે સર્વસાધુભ્યઃ
 નમો લોકે સર્વસાધુભ્યઃ ।
 નમસ્કાર હો । લોકમાં સર્વ સાધુઓને,

ભાવ ઉપદ્રવ—અંતરંગ એવાં અઢાર દુષણ. આ અઢાર નીચે પ્રમાણે.

(૧) દાનાંતરાય, (૨) લાભાંતરાય, (૩) વીર્યાંતરાય, (૪) ભોગાંતરાય, (૫) ઉપભોગાંતરાય, (૬) હાસ્ય, (૭) રતિ, (૮) અરતિ, (૯) ભય, (૧૦) શોક, (૧૧) જુગુપ્સા-નિંદા, (૧૨) કાંમ, (૧૩) મિથ્યાત્વ, (૧૪) અજ્ઞાન, (૧૫) નિદ્રા, ૧૬ અવિરતિ, (૧૭) રાગ, (૧૮) દ્વેષ.

આ રીતે સ્વાશ્રયી અપાયાપગમાતિશય.

(૨)—પરાશ્રયી અપાયાપગમ અતિશય—કે જેનાથી પારકાના ઉપદ્રવ નાશ પામે, એટલે જ્યાં ભગવાન વિચરે, ત્યાં દરેક દિશામાં મળીને સવાસો જોજન સુધીમાં પ્રાયઃ રોગ, મરણી, વૈર, અતિવૃષ્ટિ, દુકાળ આદિ થાય નહિ.

૨ જ્ઞાનાતિશય—જેનાથી ભગવાન લોકલોકનું સ્વરૂપ સર્વ પ્રકારે જાણે છે તે, કારણ કે તેમને કેવળજ્ઞાન છે તેથી કાંઈ પણ તેમને અજ્ઞાત રહી શકતું નથી.

૩ પૂજાતિશય—જેનાથી શ્રી તીર્થંકર સર્વને પૂજ્ય છે એટલે ભગવંતની પૂજા રાજ, જળદેવાદિ, દેવતા-ઈંદ્રિયાદિ કરે છે અગર કરવાની અભિલાષા કરે છે તે.

૪ વચનાતિશય—જેનાથી શ્રી તીર્થંકરની વાણી દેવ, મનુષ્ય અને તીર્થંકરને પોતપોતાની ભાષામાં સમજાય છે તે. કારણ કે તેમની વાણી સંસ્કારાદિક ગુણવાળી છે. આ વાણી ૩૫ ગુણો સહિત છે. તે ગુણો નીચે પ્રમાણે:—

૧ સર્વ ઠેકાણે સમજાય તેવી. ૨ યોજન પ્રમાણ સંભળાય તેવી. ૩ પ્રૌઢ. ૪ મેઘ જેવી ગંભીર. ૫ શબ્દવડે સ્પષ્ટ. ૬ સંતોષકારક. ૭ દરેક

एष पंचनमस्कारः

सर्वपापप्रणाशनः

एसो पंचनमुकारो ।

सप्तपावप्पणासणो

એ પાંચેને કરેલો નમસ્કાર

સર્વ પાપને સર્વથા નાશ કરનાર છે.

મનુષ્ય એમ જાણે જે મનેજ કહે છે એવી. ૮ પુષ્ટ અર્થવાળી. ૯ પૂર્વા-
પર વિરોધરહિત. ૧૦ મહા પુરૂષને જાણે એવી. ૧૧ સંદેહ વગરની. ૧૨
દુષ્પણરહિત અર્થવાળી. ૧૩ કઠણુ વિષયને સહેલો કરે એવી. ૧૪ ન્યા
જેવું શોભે તેવું બોલાય એવી. ૧૫ ષડ્ દ્રવ્ય અને નવતત્ત્વને પુષ્ટ કરે એવી.
૧૬ પ્રયોજન સહિત. ૧૭ પદ રચના સહિત. ૧૮ છ દ્રવ્ય નવતત્ત્વે પદુતા
સહિત. ૧૯ મધુર. ૨૦ પારકા મર્મ જણાઈ ન આવે એવી ચતુરાઈવાળી,
૨૧ ધર્મ-અર્થ પ્રતિબદ્ધ. ૨૨ દીપ સમાન પ્રકાશ અર્થ સહિત. ૨૩ પર-
નિંદા અને પોતાનાં વખાણુ વગરની. ૨૪ કર્તા, કર્મ, ક્રિયા, કાળ, વિભક્તિ
સહિત. ૨૫ આશ્ચર્યકારી. ૨૬ વક્તા સર્વગુણસંપન્ન છે એવું જેમાં લાગે
તેવી. ૨૭ ધૈર્યવાળી. ૨૮ વિલંબરહિત. ૨૯ બ્રાતિરહિત. ૩૦ સર્વ પોતા-
ની ભાષા સમજે. ૩૧ શિષ્ટ બુદ્ધિ ઉપજાવે એવી. ૩૨ પદના અર્થને અ-
નેકપણે વિશેષ આરોપણુ કરી બોલે તેવી. ૩૩ અસાહસિકપણે બોલે એવી.
૩૪ પુનરૂક્તિદોષ વગરની. ૩૫ સાંભળનારને ખેદ ન ઉપજે એવી.

આઠ પ્રાતિહાર્યના આઠ અને ચાર મૂળ અતિશયના ચાર મળી કુલ
૧૨ ગુણુ અરિહંત ભગવાનના જાણુવા.

આઠ કર્મનો ક્ષય કરીને સાધ્યું છે મોક્ષપદ જેણે તે સિદ્ધ ભગવા-
નના આઠ ગુણુ છે તે આ પ્રમાણે:—

૧ અનંત જ્ઞાન—જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણુ પ્રાપ્ત
થાય છે. આથી લોકલોકના સ્વરૂપને સમસ્ત પ્રકારે જાણે છે.

૨ અનંત દર્શન—દર્શનાવરણીય કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણુ
પ્રાપ્ત થાય છે. આથી લોકલોકના સ્વરૂપને સમસ્ત પ્રકારે દેખે છે.

મંગલોનાં ચ સર્વેષાં ।

પ્રથમં ભવતિ મંગલમ્ ॥

મંગલાણં ચ સર્વેસિં ।

પદમં હવદ્ મંગલં ॥ ૧ ॥

મંગલોમાં અને સર્વમાં

પેહેલું હોય છે મંગલ.

૩ અધ્યાત્મિક સુખ—વેદનીય કર્મનો ક્ષય થવાથી સર્વ પ્રકારની પીડારહિત—નિરૂપાધિકપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

૪ અનંત આરિત્ર—મોહનીય કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. આમાં ક્ષાયક સમ્યક્ષ અને આરિત્રનો સમાવેશ થાય છે. આથી સિદ્ધ ભગવાન સ્વસ્વભાવમાં સદા અવસ્થિત રહે છે.

૫ અક્ષયસ્થિતિ—આયુઃ કર્મનો ક્ષય થવાથી નાશ નહિ થાય એવી અનંત સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. સિદ્ધની સ્થિતિ આદિ છે પણ અંત નથી તેથી સાદિ અનંત કહેવાય છે.

૬ અરૂપીપણું—નામ કર્મનો ક્ષય થવાથી વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શરહિત થાય છે કેમકે શરીર હોય તો એ ગુણો રહે છે પણ સિદ્ધને શરીર નથી. તેથી અરૂપીપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

૭ અગુરૂલધુ—ગોત્ર કર્મનો ક્ષય થવાથી આ ગુણ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી ભારે હળવો અથવા ઉંચ નીચપણાનો બ્યવહાર રહેતો નથી.

૮ અનંતવીર્ય—અંતરાય કર્મનો ક્ષય થવાથી અનંતદાન, અનંત લાભ, અનંત ભોગ, અનંત ઉપભોગ અને અનંત વીર્ય—શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે—સમસ્ત લોકને અલોક અને અલોકને લોક કરી શકે તેવી શક્તિ સ્વાભાવિક સિદ્ધમાં રહેલ છે, છતાં તેવું વીર્ય કદી ફેરવતા નથી અને ફેરવશે નહિ કેમકે પુરૂષ સાચેની પ્રવૃત્તિ એ તેમનો ધર્મ નથી. એ ગુણથી—પોતાના આત્મિક ગુણોને છે તેવાને તેવા રૂપે ધારી રાખે, ફેરફાર થવાદે નહિ.

પાંચ આચારને પાળે ને બીજાને પળાવે એવા અને વળી ધર્મના નાયક છે તે આચાર્ય મહારાજના છત્રીશ ગુણો છે તે નીચે પ્રમાણે:—

અર્થ—શ્રી અરિહંત (પરમાત્મા) ને નમસ્કાર થાઓ,
શ્રી સિદ્ધ (પરમાત્મા) ને નમસ્કાર થાઓ, શ્રી આચાર્ય (મ-

૧ સ્પર્શનેદ્રિય (ત્વચા-શરીર), ૨ રસનેદ્રિય (જીભ), ૩ ઘ્રાણેન્દ્રિય (નાક), ૪ નેત્રેન્દ્રિય (આંખ) અને ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિય (કાન) એ પાંચ ઇન્દ્રિયના ત્રેવીશ વિષયોમાં મનગમતા ઉપર રાગ અને અણુગમતા ઉપર દ્વેષ આચાર્ય મહારાજ કરે નહિ.

બ્રહ્મચર્યની નવ પ્રકારની ગુપ્તિ એટલે શિયળની નવવાડોને જાળવી રાખે. ક્ષેત્રનું જેમ વાડથી રક્ષણ થાય છે તેમ આ નવવાડોથી શિયળનું રક્ષણ થાય છે.

૧ સ્ત્રી પશુ નપુંસક જ્યાં ન હોય ત્યાં વસે.

૨ સ્ત્રીની સાથે રાગથી વાતો કરે નહિ.

૩ સ્ત્રી ખેડી હોય તે આસને પુરૂષ બે ઘડી સુધી બેસે નહિ અને પુરૂષ ખેડી હોય તે આસને સ્ત્રી ત્રણ પહોર સુધી બેસે નહિ.

૪ રાગવડે સ્ત્રીના અંગોપાંગ જૂએ નહિ.

૫ સ્ત્રી પુરૂષ સુતા હોય અગર કામભોગની વાત કરતા હોય ત્યાં બીંતના આંતરે રહે નહિ.

૬ અગાઉ ભોગવેલા વિષયાદિને સંભારે નહિ.

૭ સ્નિગ્ધ આહાર કરે નહિ.

૮ નીરસ એવો પણ અધિક આહાર કરે નહિ.

૯ શરીરની શોભા ટાપટીપ કરે નહિ.

સંસારની પરંપરા જેનાથી વધે તે કપાય તેના ચાર પ્રકાર છે ૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા અને ૪ લોભ એ ચાર કપાય આચાર્ય મહારાજ કરે નહિ.

મહાવ્રત એટલે મોટાં વ્રત પાળવામાં આકરાં હોય તે મહાવ્રત પાંચ છે.

હારાજ) ને નમસ્કાર થાઓ, શ્રી ઉપાધ્યાય (મહારાજ) ને નમસ્કાર

૧ પ્રાણાતિપાત વિરમણ—કાઠ જીવનો વધ કરવો નહિ.

૨ મૃષાવાદ વિરમણ—ગમે તેવું કષ્ટ આવી પડે તેમ હોય તોપણ અંસત્ય બોલવું નહિ.

૩ અદત્તાદાન વિરમણ—કાઠની અણુ આપેલી નજીવી ચીજ પણ લેવી નહિ,

૪ મૈથુન વિરમણ—મન વચન કાયાએ કરીને બ્રહ્મચર્ય પાળવું વિષય સુખ ભોગવવા નહિ.

૫ પરિગ્રહ વિરમણ—કાઠપિણ વસ્તુનો સંગ્રહ કરવો નહિ તેમજ ધર્મોપકરણ પુસ્તક આદિ વસ્તુ પોતાની પાસે હોય તેના ઉપર મૃદ્ધા રાખવી નહિ. એ પાંચ મહાવ્રત સાધુ મુનિરાજ પાળે છે.

આચાર્ય મહારાજ જે પાંચ આચારને પાળે છે તે આ પ્રમાણે—

૧ જ્ઞાનાચાર—જ્ઞાન ભણે ભણાવે, લખે લખાવે, જ્ઞાન ભંડાર કરે કરાવે, ભણનારને સહાય આપે.

૨ દર્શનાચાર—શુદ્ધ સમ્યક્ત્વને પોતે પાળે, બીજાને પણાવે અને સમ્યક્ત્વથી પડતાને સમજાવી સ્થિર કરે.

૩ ચારિત્રાચાર—પોતે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળે બીજાને પણાવે અને પાળનારને અનુમોદે.

૪ તપાચાર—છ બાહ્ય અને છ અભ્યંતર એમ બાર પ્રકારનો તપ પોતે કરે, કરાવે અને કરતાને અનુમોદન આપે.

૫ વીર્યાચાર—ધર્માનુષ્ઠાન (ધર્મક્રિયા) કરવામાં છતી શક્તિ ગોપવે નહિ તથા તમામ આચાર પાળવામાં વીર્ય શક્તિ સંપૂર્ણ રીતે ફેરવે તે.

ચારિત્ર ધર્મની રક્ષાને અર્થે મુનિને પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિરૂપી આઠ પ્રવચનની માતાને પાળવાની જરૂર છે. તે આ પ્રમાણે—

૧ ધર્માસમિતિ—ધુંસરા પ્રમાણે સાડા ત્રણ હાથ મુખ આગળ ભુમીને દક્ષિણી જોઈને ચાલવું.

જાણી, (અહીંદ્રીપ પ્રમાણ) મનુષ્યલોક ક્ષેત્રમધ્યેના સર્વ (પ્રકારના)

૨ ભાષાસમિતિ—સાવલ વચ્ચે બોલવું નહિ.

૩ એષણાસમિતિ—અગ્રાસુક આહાર ધાણી આદિ વહેરવાં નહિ.

૪ આદાન નિદેપણસમિતિ—વસ્ત્ર પાત્ર અણપુંજ ભૂમિ ઉપર લેવું મૂકવું નહિ.

૫ પારિક્ષાપનિકા સમિતિ—મલ મૂત્ર અણપુંજ જવાકુલ ભૂમિએ પરઠવવું નહિ.

૧ મનગુપ્તિ—મનમાં આત્મ રોદ્ર ખ્યાન ધ્યાનમાં નહિ.

૨ વચનગુપ્તિ—નિસ્વલ વચન પણ કારણ વિના બોલવાં નહિ.

૩ કાયગુપ્તિ—શરીર અણપડિલેલું હલાવવું નહિ.

પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષયને સંવરનાર તેથી ૫ ગુણ, નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિને ધારણ કરનાર તેથી નવ, ચાર પ્રકારના કષાયરહિત તેથી ચાર, પાંચ મહાવ્રતના પાંચ, આચારના ૫, પાંચ સમિતિ અને ચાલુ ગુપ્તિ મળી અષ્ટ પ્રવચન માતાના આઠ, એમ સર્વ મળીને છત્રીશ ગુણ આચાર્ય મહારાજના થયા.

સિદ્ધાંત બાણે તથા ખીળઓને બાણાવે તે ઉપાધ્યાય-પાઠક-વાચક તેના ગુણ ૨૫—

૧ આચારાંગ ૨ સ્વયંગકાંગ ૩ કાંશુાંગ ૪ સમવાયાંગ ૫ ભગવતી ૬ શાંતા-ધર્મકથા ૭ ઉપાજક દશાંગ ૮ અંતગડ ૯ અનુત્તરૈવચ્ચ ૧૦ પ્રમ વ્યાકરણ અને ૧૧ વિષાક એ અચાર અંગ અને ૧ ઉવવાઈ ૨ રામચરણી ૩ જીવાલિગમ ૪ પત્રવણ ૫ ભંજુદ્રીપ પત્રતિ ૬ અંદપત્રતિ ૭ સૂરપત્રતિ ૮ કપિયા ૯ કપ્પકડસિમા ૧૦ પુષ્કિયા ૧૧ પુષ્ક ચૂલિયા અને ૧૨ વમ્હિ દક્ષિણ એ બાર ઉપાંગને બાણે બાણાવે તેથી ૨૩ ગુણ થયા. ૨૪ ચરણ-સિત્તરી અને ૨૫ કરણસિત્તરીને પાળે એમ ૨૫ ગુણ થયા.

સાધુઓને નમસ્કારથાઓ, એ પાંચ નમસ્કાર સર્વ પાપના નાશ
કરનાર છે. વળી સર્વ મંડલોમાં, પ્રથમ મંડલ (કલ્યાણરૂપ) છે.
૫૬ (૬) સંપદા (૮) ગુરુ (૭) લઘુ (૬૧) સંપદા (૬૮).

મોક્ષ માર્ગ સાધવા માટે યત્ન કરે તે સાધુ તેના ગુણ ૨૭ તે આ
પ્રમાણે ગણવા,

૧ પ્રાણપ્રતિપત્તિ વિરમણ, ૨ મૃધાવાદ વિરમણ, ૩ અદ્વૈતાદ્વાન વિર-
મણ, ૪ મૈથુન વિરમણ અને ૫ પરિગ્રહ વિરમણ. એ પાંચ મહાવ્રત અને
૬ રાત્રિભોજન વિરમણ એ ૭ વ્રતને પાળે તેથી ૭ ગુણ. ૭ થી ૧૨ ૫-
શ્વીકાય, અપકાય, તેહિકામ, વાહિકામ, વનસ્પતિકાય અને વ્રતકાય એ ૭ કા-
યની રક્ષા કરે તેથી ૭ ગુણ. ૧૩ થી ૧૭ પાંચ ઇન્દ્રિયનો નિગ્રહ કરે એટલે
તેનાં વિષયવિકારોને રોકે તેથી પાંચ ગુણ. ૧૮ લોભનો નિગ્રહ, ૧૯ ક્રો-
ધાનું ધારણ કરવું, ૨૦ ચિત્તની નિર્મળતા રાખવી, ૨૧ વિશુદ્ધ રીતે વસ્ત્ર-
ની પડિલેહણ કરવી, ૨૨ સંયમ યોગમાં પ્રવૃત્ત રહેવું (૫ સમિતિ ૩ ગુપ્તિ
આદરવા; નિદ્રા, વિક્રધા અને અવિવેક ત્યજવા) ૨૩ અકુશળ મનનો સંરોધ
એટલે માદા માર્ગે જતા મનને રોકવું, ૨૪ અકુશળ વચન સંરોધ, ૨૫
અકુશળ કાયાનો સંરોધ, ૨૬ શીતાદિ પરિસ્રહ સહન કરવા અને ૨૭
મરણાદિ ઉપસર્ગ સહેવા એમ ૨૭ થયા.

એ પ્રકારે અરિહંત ૧૨, સિદ્ધના ૮, આચાર્યના ૩૬, ઉપાધ્યાયના
૨૫ અને સાધુના ૨૭ મળી કુલે ૧૦૮ ગુણ પંચપરમેષ્ઠિના ગણવા.

* સંપદા એટલે અર્થ પુરો થાય એવા વિગ્રામસ્થાન (વાક્ય).

† ગુરુ એટલે સંયુક્ત ઉબલ અક્ષર.

‡ લઘુ એટલે એકવચ્ચ અક્ષર.

॥ અથ પંચિંદિત્ય ॥

પંચેન્દ્રિયસંવરણઃ   તથા   નવવિધબ્રહ્મચર્યગુપ્તિધરઃ
પંચિંદિત્યસંવરણો   તદ્ નવવિદ્બંજનચેરગુપ્તિધરો ।
 પાંચ ઇન્દ્રિયોને સંવરનાર, તેમજ નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિના
 ધરનાર,

ચતુર્વિધકષાયમુક્ત ઇતિ અષ્ટાદશભિર્ગુણૈઃ સંયુક્તઃ ॥ ૧ ॥
ચતુર્વિદ્કસાયમુક્તો દૃશ્ય અદ્વારસગુણેહિં સંજુતો ॥૧॥
 ચાર પ્રકારના કષાયથી રહિત, એમ અઢાર ગુણોએ સહિત ॥ ૧॥

પંચમહાવ્રતયુક્તઃ   પંચવિધાચારપાલનસમર્થઃ
પંચમ-વ્રતયુક્તો   પંચવિધાચારપાલનસમર્થો ।
 પાંચ મહાવ્રત સહિત, પાંચ પ્રકારના આચાર પાળવામાં સમર્થ,
 પંચસમિતઃ   ત્રિગુપ્તઃ   ષટ્ત્રિંશદ્ગુણો ગુરુર્મમ ॥ ૨ ॥
પંચસમિત્   ત્રિગુપ્તો   ષત્ત્રિંશદ્ગુણો ગુરુ મમ ॥૨॥

પાંચ સમિતિવાળા, ત્રણ ગુપ્તિવાળા, ૩૬ત્રીંશગુણવાળા ગુરુમારા । ૨ ।

અર્થ—પાંચ ઇન્દ્રિયો (ના વિષયો) ને રોકનાર, તથા નવપ્ર-
 કારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિના ધરનાર, ચાર પ્રકારના કષાયથી મુક્ત,
 એ અઢાર ગુણોએ સહિત. ૧ પાંચ મહાવ્રતે યુક્ત, પાંચ પ્રકારના
 આચાર પાળવાને સમર્થ, પાંચ સમિતિએ સમિતા (અને) ત્રણ

શુભિએ શુભ, (એ) છત્રીય શુભોએ સહિત (તે) મારા શુર (છે).
૫૬ (૮) આથા (૨) શુર (૧૦) લઘુ (૭૦) સર્વવર્ણ (૮૦)
(એ ગાથાઓવડે ગુરુસ્થાપના કરવી.)

॥ અથ સ્વમાસમણ વા પ્રણિપાતસૂત્ર ॥

ઇચ્છામિ ક્ષમાશ્રમણ વંદિતું યાપનીયયા
ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો વંદિતું જાવણિજ્ઞાણ
ઇચ્છુ'છુ' હે 'ક્ષમાશ્રમણ ! વાંદવાને શક્તિ મુજબ
નૈવેધિકયા મસ્તકેન વંદે

નિસીદિયાણ મન્નણ વંદામિ ॥

અન્ય વ્યાપાર તથા મસ્તકે કરી વાંદું છું.

અર્થ—હે ક્ષમાશ્રમણ ! મારા શરીરની શક્તિ સહિત તથા
પાપ વ્યાપાર તથાને (આપના ચરણકમલને) વાંદવાને ઇચ્છું છું
(અને) મસ્તકે કરી વાંદું છું. ૩

શુર (૩) લઘુ (૨૫) સર્વવર્ણ (૨૮).

॥ અથ ગુરુન શાતા સુખપૃષ્ઠા ॥

॥ ઇચ્છકાર, જગવ ! સુહરાઈ, સુહદેવસિ, સુસ્વતપ,
શરીર નિરાવાધ, સુખ સંજમજાગ, નિર્વહો ભેજી,
સ્વામી શાતા ભેજી ? (જાત પાણીનો લાઝ દેજો જી)
॥૪॥ શ્રુતિ ॥

અર્થ—હે ભગવન ! (હે શુદ્ધ !) આપ સુખે રાત્રિ !
 સુખે દિવસ, સુખે તપશ્ચર્યામાં, શરીર સંબંધી રોગરહિતપણામાં,
 સુખે સંયમ યાત્રામાં પ્રવર્તો છો છો એમ ઇચ્છું છું. સ્વામી
 શાતા છે છો ? (માત્ર પાણીનો લાભ દેને છો). ૪ ઇતિ.

॥ अथ श्रियावहि ॥

इच्छाकारेण संदिश हे भगवन् ! इर्यावधिकीं प्रातःक्रामामि
 श्रुत्वाकारेण संदिसह जगवन् श्रियावहियं पन्थिक्रामामि
 ध्वञ्ज्याथी आशा आपो ! हे भगवन् ! आश्रतां लागला पापने पडिऊन

અર્થ—આપની ઇચ્છાપૂર્વક હે જ્ઞાનવંત ! (પૂજ્ય !) આ-
દેશ આપે તો ચાલવાના માર્ગમાં જે પાપ લાગ્યું તે પાપથી
નિવર્તુ,—પ્રતિક્રમું ! ત્યારે શુરૂ આદેશ આપે કે પ્રતિક્રમો, પંછી
શિષ્ય કહે કે—

च्छामे । इच्छामि मत्तिक्रमितुं इयं पथिन्या विराधनायाः ।
 ईदं । इहामि पत्तिक्रमितुं । इरियावहियाए विसदृणा ।
 इच्छु'छु' इच्छु'छु' पठिक्भवाने आलपादिक् लागेक्षी विराधनाने.

અર્થ—આપની આજ્ઞા પ્રમાણુ છે. હું પાપથી નિવર્ત-
વાને ઇચ્છુ છું. ૧. જ્યાં આધવાના માર્ગમાં તકો સાધુ આવકના
માર્ગમાં જે વિરાધના (પાપયુક્ત ક્રિયા) થઈ હોય. ૨ જેમકે:

ગમનામયને પ્રાણાક્રમણે વાંજા વળે હરિતાક્રમણે
 ગમણાગમણે । પાણક્રમણે વીશ્યક્રમણે હરિયક્રમણે
 જતાં આવતાં, એ ઇંદ્રિય આદિને ચાંપતાં, બીજ ચાંપતાં, લીલુ-
 ઘાસ ચાંપતાં,

અવશ્યાયોત્તિમપનકોદકમૃત્તિકામર્કટસંતાનસંક્રમણે

જસાનુત્તિંગવણગ ગમટ્ટીમક્રમાસંતાણાસંક્રમણે ।

ઝાકળ કીડિનાં દર લીલકુલ પાણિ માટી કરોળયાનાં ઘરને ચાંપ-
 વા ભાંગવાદ્વારા.

અર્થ—એકે સ્થાનકથી બીજે સ્થાનકે જતાં આવતાં, ૩
 (એ, ત્રણ અને ચાર ઇંદ્રિયવાળા) જીવોને યજે કરી ચાંપવાથી,
 ધાન્યના બીજને ચાંપવાથી, લીલી વનસ્પતિને ચાંપવાથી, આ-
 કાશમાંથી પડતા ઠારને, કીડીયોના નાગરાંને, પાંચવણી નીલક
 કુલને સચિત્ત માટીચુકત સચિત્ત પાણીને, કરોળીઆની બળને
 યજે કરી ચાંપવાથી વા મસળવાથી. ૪

યે મયા જીવા વિરાધિતાઃ ।

જે મે જીવા વિરાહિયા ।

જે મે જીવો વિરાધ્યા.

અર્થ—જે જીવોની મેં વિરાધના કરી હોય અર્થાત્ જે
 જીવોને દુઃખી કર્યા હોય, ૫

તે કયા જીવો.

एकोन्द्रियः द्वीन्द्रियास्त्रीन्द्रियाः चतुरिन्द्रियाः पंचेन्द्रियाः ।

एगिन्द्रिया बेइन्द्रिया तेइन्द्रिया चतुरिन्द्रिया पंचिन्द्रिया ।

એકેન્દ્રિય, એ ઇન્દ્રિય, તે ઇન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય પંચેન્દ્રિય.

અર્થ—એક ઇન્દ્રિયવાળા, બે ઇન્દ્રિયવાળા, ત્રણ ઇન્દ્રિયવાળા,
ચાર ઇન્દ્રિયવાળા, પાંચ ઇન્દ્રિયવાળા ૬

તેઓને કેવી રીતે વિરધ્યા ?

અભિહતા   વર્તિતા:   શ્લેષિતા:
અગ્નિહ્યા   વત્તિયા   લેસિયા
લાતે માર્યા,   ધૂળે ઢાંક્યા,   ભૂમિસાથે ઘસ્યા,

સંઘાતિતા:   સંઘટ્ટિતા:   પરિતાપિતા:   ક્લામિતા:
સંઘાટ્યા   સંઘટ્ટ્યા   પરિયાવિયા   કિલામિયા
એકઠા કર્યા,   સંઘટ્ટ્યા,   પરિતાપ્યા,   ખેડ પમાડ્યા,

અવદ્રાવિતા:   સ્થાનાત્ સ્થાનં સંક્રમિતા:   જીવેતા
જહ્વિયા   ઠાણાન્ ઠાણં સંક્રમિયા   જીવિયા
ત્રાસ પમાડ્યા,   એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે મૂક્યા,   જીવિતથ

અપરોપિતા તસ્ય મિથ્યા મમ (મિથ્યા કરોમિ) દુષ્કૃતમ્
અવરોવિયા તસ્મિન્ મિહામિ હુક્કમં ॥
માર્યા તે પાપનો   મિથ્યામિ હુક્કમ (હો).

અર્થ—લાતે માર્યા હોય, ધૂળેકરી ઢાંક્યા હોય, ભૂમિ સાથે
મસળ્યા હોય, માંહેમાંહે શરીરે શરીર એકઠા કર્યાં હોય, થોડા
સ્પર્શથી દુહવ્યા હોય, પરિતાપ ઉપજાવ્યો હોય, મૃતપ્રાય કીધા
હોય, ત્રાસ પમાડ્યા હોય, એક સ્થાનકથી બીજે સ્થાનકે મૂક્યા

હોય, જીવિતવ્યથી જુદા કર્યા હોય; તે સંબંધી જે પાપ લા-
ગ્યું હોય તે પાપ માફ નિષ્કળ થાઓ ! ૭ ધતિ

૫૬ (૨૬) સંપદા (૮) ગુરૂ (૧૪) લઘુ (૧૩૬) સર્વવર્ણ (૧૫૦)

॥ અથ તસ્સ ઉત્તરી ॥

તસ્ય ઉત્તરીકરણેન પ્રાયશ્ચિત્તકરણેન વિશુદ્ધીકરણેન
તસ્સ ઉત્તરીકરણેણં પાયંહિત્તકરણેણં વિસોદ્ધીકરણેણં
તેની શુદ્ધિ માટે પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાએ કરી વિશુદ્ધિએ કરી,
વિશ્વલ્પીકરણેન પાપાનાં કર્મણાં નિઘાતનાર્થાય (નિઘાતનાર્થમ્)
વિસદ્ધીકરણેણં પાવાણં કર્મ્માણં નિગ્ધાયણમ્
શાસ્ત્રરહિતપણે અશુભ કર્મોને નાશ કરવા
કરોમિ કાયોત્સર્ગમ્ ॥

ઠામિ કાનુસસગ્ગં ॥

ઠઈં છું કાઉત્સસગ્ગા.

અર્થ—‘તેને વિશેષ શુદ્ધ કરવાને, ગુરૂ પાસે આલોચણા
કરવાએ કરી આત્માના અંતરમેલને ટાળવાએ કરી આત્માને
શાસ્ત્રથી રહિત કરવાએ કરી અને તેથી સર્વ પાપકર્મોનું ઉચ્છેદન
કરવાને માટે હું કાયવ્યાપારના ત્યાગ કરવારૂપ કાઉત્સસગ્ગ કરું છું.

૫૬ (૬) સંપદા (૧) ગુરૂ (૧૦) લઘુ (૩૬) સર્વવર્ણ (૪૬)

૧ પાપથી લેપાયેલ આત્મા ધરિયાવહિથી શુદ્ધ થયેલ હોય જતાં

પણ જેટલો અશુદ્ધ રહ્યા તેને વિષે શુદ્ધ કરવાને.

॥ *અથ ઇન્નજ કસસિણં ॥

અન્યત્ર ઉચ્છ્વસિતાત્ નિઃશ્વસિતાત્ કાસિતાત્ ધ્રુવાત્
 ઇન્નજ કસસિણં નીસસિણં સ્વાસિણં ણીણં
 શિવાય ઉચ્ચે શ્વાસ, નીચે શ્વાસ, ખાંસી, ઈંક,

* આ સુત્રવડે કરવાનો કાઠિસ્સગ ૧૯ દોષ વર્ણન કરવાનો છે તે દોષ આ પ્રમાણે—

- ૧ ઘોડાની પેઠે એક પગ ઉચ્ચે રાખે, વાંકા પગ રાખે તે ઘોટકદોષ.
- ૨ જેમ વાયરાથી વેલડી હાલે તેમ શરીરને ધ્રુણાવે તે છતાદોષ.
- ૩ થાંભલા પ્રમુખને ઓઠીંગણુ દબ રહે તે સ્તંભાદિદોષ.
- ૪ ઉપર મેડી અથવા માળ હોય તેને મસ્તક ટેકાવી રહે તે માસ્કદોષ.
- ૫ માડાની ઉંઘની પેઠે અંગુઠા તથા પાની મેળવીને પગ રાખે તે લઘિદોષ.
- ૬ નિગડ (મેડી) માં પગ નાંખ્યાની પેઠે પગ પહોળા રાખે તે નિગડદોષ.
- ૭ નમ્ર બિલડીની પેરે ગુહ સ્થાને હાથ રાખે તે સ્પર્શદોષ.
- ૮ ઘોડાના ચોકડાની પેરે હાથ રજોહરણયુક્ત આગલ રાખે તે સ્વછિન્નદોષ.
- ૯ નવ પરણીત વધૂની પેરે માથું નીચું રાખે તે વધૂદોષ.
- ૧૦ નાભિની ઉપર અને ઢીંચણથી નીચે લાંબું વસ્ત્ર રાખે તે લઘોત્તરદોષ.
- ૧૧ ડાંસ મસાના બયથી, અજ્ઞાનથી અથવા લજ્જાથી હૃદયને આચ્છાદન કરી ઝીની પેરે ઢાંકી રાખે તે સ્તનદોષ.
- ૧૨ શીતાદિકના બયથી સાંખીની જેમ બંને સ્કંધ ઢાંકી રાખે એટલે સમગ્ર શરીર આચ્છાદિત રાખે તે સંપાત્તદોષ.
- ૧૩ આલાવો ગણવાને અર્થે અથવા કાચોત્સર્ગની સંખ્યા ગણવાને અંગુલી તથા પાંપણના આળા કરે તે મમુર્હંગુલીદોષ.

જૃમ્ભિતાત્ ઉદ્ધારિતાત્ વાતનિસર્ગાત્ ભ્રમર્યા (અકસ્માદેહભ્રમેણ)
 જંનાદ્દુષ્ણં જહુદુષ્ણં વાયનિમગ્ગેણં નમલીણ

અગાસુ, ઓડકાર, વાહુટ, ચક્રરી,
 પિત્તમુહ્યા ।

પિત્તમુહ્યા ।

પિત્તનો ઉછાળો.

અર્થ—જે આગારોનું વર્ણન કરું છું તે શિવાયના બીજે
 સ્થાનકે (કાયવ્યાપારનો ત્યાગ કરું છું.) તે બાર આગારોનાં નામ:—

ઉચ્ચાશ લેવાવડે, નીચાશ્વાસ મૂકવાવડે, ઉધરસ આવવાથી,
 છીંક આવવાથી, અગાસું આવવાથી, ઓડકાર આવવાથી, વા સં-
 ચરવાથી, ચક્રરી આવવાથી, પિત્તના પ્રકોપથી.

સૂક્ષ્મ: અંગસંચાલૈ: સૂક્ષ્મ: શ્લેષ્મસંચાલૈ:

સુદુમેહિં અંગસંચાલેહિં સુદુમેહિં શ્લેષ્મસંચાલેહિં

સૂક્ષ્મ શરીરનું હાલવું, સૂક્ષ્મ શ્લેષ્મ (અળખા) નું હાલવું,

૧૪ કાગડાની પેરે ડાળા ફેરવે તે વાયસદોષ.

૧૫ પહેરેલાં વસ્ત્ર યુક્ત અથવા પ્રસ્વેદે કરી મલીન થવાના બચથી કાઢતી
 પેરે ગોપવી રાખે તે કપિત્થદોષ.

૧૬ ચક્ષાવેશિતની પેરે માથું ધુણાવે તે શિરઃકંપદોષ.

૧૭ મુંગાની પેરે હું હું કરે તે મૂઠ્ઠાનો દોષ.

૧૮ આલાવો ગણતાં મદિરાનીપરે બડબડાટ કરે તે મદિરાદોષ.

૧૯ વાનરનીપરે આસપાસ બેસા કરે, ઓષ્ટ પુટ ચલાવે તે મેક્ષ્યદોષ.

સૂક્ષ્મૈ દૃષ્ટિસંચાલૈઃ । એવમાદિભિઃ આકારૈઃ !
 સુહુમેદિં દિદ્ધિસંચાલેદિં એવમાદ્દેદિં આગારેદિં ।

સૂક્ષ્મ નેત્રનું ચલાયમાન થવું, એ આદિ અપવાદાવડે,

અમગ્નઃ અવિરાધિતઃ ભવતુ મમ કાયોત્સર્ગઃ
 અજગ્ગો અવિરાદિન્ હુજ્જ મે કાઠસ્સગ્ગો
 નહિ ભાગેલો નહિ વિરાધેલો હોય મારો કાઉત્સર્ગ,

અર્થ—સૂક્ષ્મ શરીરનો સંચાર થવાથી, સૂક્ષ્મ થુંક અથવા કંઈ ગળવાથી, સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિના સંચારથી. ૨ પૂર્વોક્ત આગારો વિગેરે બીજા (પશુ ચાર) આગારોથી, મારો કાયોત્સર્ગ, અખંડિત અવિરાધિત, હોજે ! ૩

(ક્યાં સુધી ?)

યાવત્ અર્હતાં ભગવતાં નમસ્કારેણ ન પારયામિ
 જાવ અરિહંતાણં જગવંતાણં નમુક્કારેણં ન પારેમિ
 જ્યાંસુધી અરિહંત ભગવંતોને નમસ્કાર કરવાએ કરી, ન પારં,

* ૧ અમિના ઉપદ્રવથી બીજે સ્થાનકે જવું પડે, તથા વિજ્ઞાનીના પ્રકાશથી ક્ષમાદિ ઓઢવા પડે, ૨ બિલાડી, ઉદર વિગેરે આડા ઉતરતા હોય. તથા પંચેન્દ્રિય જીવનું છેદન બેદન થતું હોય તો બીજે સ્થાનકે જવું પડે, ૩ અકસ્માત્ ચોરની ધાડ આવી પડે તેથી અથવા રાજાદિના ભયથી બીજે સ્થાનકે જવું પડે, ૪ સિંહ વિગેરે ઉપદ્રવ કરતા હોય, અથવા તો સર્પાદિક ડંશ કરતા હોય, અથવા ભીંત પડે તેવી હોય તો બીજે સ્થાનકે જવું પડે.

અર્થ—ત્યાંસુધી અરિહંત લગવાનને નમસ્કાર કરવાવડે
ન પાડે. ૪

તાવત્ કાર્યં સ્થાનેન મૌનેન ધ્યાનેન આત્મીયં વ્યુત્સજામિ.
તાવ કાર્યં ઠાણેણં મોણેણં જાણેણં અપ્પાણં વોસિરામિ.
ત્યાંસુધી, શરીરને, સ્થિર ઉભું રહેવાએ કરી, મૌને કરી, ધ્યાને
કરી, પોતાની (કાયાને) વોસરાવું છું.

અર્થ—ત્યાંસુધી પોતાની કાયાને, સ્થાનકવડે, મૌને રહેવા-
વડે (અને) ધ્યાનવડે (પાપક્રિયાથી) વોસિરાવું છું. ૫ ઇતિ.

૫૬ (૨૮) સંપદા (૫) ગુરૂ (૧૩) લઘુ (૧૨૭) સર્વવર્ણ (૧૪૦)

(ચાર નવકાર અથવા એક લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.
પછે પ્રગટ લોગસ્સ કહિયે.)

॥ અથ લોગસ્સ* વા નામસ્તવ ॥

લોકસ્ય ઉદ્યોતકરાન્ ધર્મતીર્થકરાન્ જિનાન્
લોગસ્સ ઉજ્જોત્થગરે, ધમ્મતિન્નયરે જિણે ।
લોકને પ્રકાશનાર ધર્મ તીર્થકર જિન

અર્હતઃ કીર્તયિષ્યામિ ચતુર્વિંશતિમપિ કેવલિનઃ
અરિહંતે કિત્તહસ્સં, ચતુવીસંપિ કેવલી ॥ ૧ ॥
અરિહંતને સ્તવું છું. ચોવિસ કેવલિ

* લોગસ્સને ચતુર્વિંશતિસ્તવ અથવા ચોવીસત્થો પણ કહે છે.

અર્થ—લોકને (કેવળજ્ઞાનવડે) ઉદ્ધોત કરનારા, ધર્મતી-
ર્થના કરનારા, (રાગદ્વેષના) જીતનારા, કર્મશત્રુનો નાશ કર-
નારા [અને] કેવળજ્ઞાની એવા એવીશે^૧ તીર્થકરો અને બીજા-
ઓનું પણ કીર્તન કરીશ. ૧

ઋષભમજિતં ચ વંદે સંભવમખિનંદનં ચ સુમતિં ચ
લસન્નમજિયં ચ વંદે, સંનવમખિનંદણં ચ સુમદ્દં ચ ।
ઋષભદેવને અને અજિતનાથને વાંદું છું. સંભવનાથને, અભિન-
દનજીને અને સુમતિનાથને અને

૧ શ્રી ઋષભદેવને જન્મ વિનિતાનગરીમાં થયો, તેમના નાભિરાજ
પિતા અને મરૂદેવી માતા હતાં. બધા તીર્થકરોની માતાઓ પહેલા સ્વપ્ને સિંહ
દેખે પણ મરૂદેવામાતાએ પ્રથમ વૃષભ દીઠો; એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી
તેમનું શ્રી ઋષભદેવ નામ રાખ્યું, તથા ધર્મની આદિના પ્રવર્તાવનાર તેથી
બીજું આદિનાથ નામ પણ કહીયે. તેમનું પાંચશે^૧ ધનુષ્ય પ્રમાણે શરીર
અને ચોરાશી લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. તેઓ સુવર્ણ વર્ણવાળા અને
વૃષભ લાંછનવાળા હતા. તેમને સો પુત્ર હતા. મોટાનું નામ ભરત હતું.
તેને આરિસાલુવનમાં કેવળજ્ઞાન થયું હતું અને ૯૯ પુત્રો દીક્ષા લઈ કેવળ-
જ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા હતા.

શ્રી અજિતનાથ અયોધ્યાનગરીમાં જન્મ્યા, તેમના પિતા જિતશત્રુ
રાજા અને તેમની માતાનું નામ વિજયારાણી હતું. તે રાજા, રાણી પ્રથમ
પાસાબાજી રમતાં ત્યારે રાણી હારી જતી અને રાજાની જીત થતી હતી
અને ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાણી જીતે અને રાજા હારે, એવો ગ-
ર્ભનો મહિમા જાણીને અજિતનાથ નામ દીધું. તેમનું સાડાચારશે^૧ ધનુષ્ય
પ્રમાણે શરીર, બહોંતેર લાખ પૂર્વનું આયુ, સુવર્ણવર્ણ, અને લાંછન હા-
થીનું હતું.

પદ્મપ્રભં સુપાર્શ્વં જિનં ચ ચન્દ્રપ્રભં વંદે ॥ ૨ ॥

પન્નમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે ॥ ૨ ॥

પદ્મપ્રભુને, સુપાર્શ્વનાથ જિનને અને ચંદ્રપ્રભુને હું વાંદું છું.

શ્રી સંભવનાથનો આવસ્તિ નગરીમાં જન્મ હતો. અને તેમના પિતા જીતારીરાજ અને સેના રાણી માતા હતાં. દેશમાં દુકાળ હતો, છતાં ભગવંત ગળે આવ્યાથી અશુચિતવ્યો પૃથ્વીમાં ધાન્યનો સંભવ થયો; તેથી સંભવનાથ નામ દીધું. તેમનું ચારસો ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર અને સાઠ લાખ પૂર્વનું આયુ હતું. તેઓ સુવર્ણ વર્ણવાળા તથા લાંછન ધોડાનું હતું.

શ્રી અભિનંદન સ્વામીનો અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો અને તેમના પિતા સંવર રાજ અને સિદ્ધાર્થ રાણી માતા હતાં. ભગવંત ગળે આવ્યા પછી ઈંદ્રમહારાજ આવીને ભગવંતની માતાને ધણીવાર સ્તવી જતા હતા. તે વારે રાજપ્રમુખે જાણ્યું જે એ ગર્ભનોજ મહિમા છે. માટે અભિનંદન નામ દીધું. સાડા ત્રણશે ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર તથા પચાસ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. લાંછન વાનરનું અને સુવર્ણ વર્ણવાળા હતા.

શ્રી સુમતિનાથનો અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા મેધરથ રાજ અને સુમંગલા માતા હતાં. પ્રભુ ગર્ભમાં રહ્યા પછી-તે ગામમાં એક વણિકની બે સ્ત્રીઓ હતી, તેમાં ન્હાનીને પુત્ર હતો અને મહોટી વંધ્યા હતી, પણ તે છોકરાનું પ્રતિપાલન બન્ને માતાઓ કરતી હતી. એમ કરતાં તે વાણીયો જ્યારે મરણ પામ્યો ત્યારે મહોટી સ્ત્રી ધનની લાલચે કહેવા લાગી જે “ પુત્ર મારો છે, માટે જેનો પુત્ર હોય, તેનું ધન થાય. ” તેમજ ન્હાનીનો તો દીકરો હતો તેથી તેણે કહ્યું કે “ એ પુત્ર મહારો છે અને ધન પણ મહારું છે ” એમ બન્ને સોક્યોને ટટા થયો. તે વહતી વહતી દરબારમાં આવી, તે વારે ગર્ભના મહિમાથી રાણીને ચુકાદો કરવાની ભલી શુદ્ધિ ઉત્પન્ન થઈ, તેથી એ બન્નેને રાણીએ કહ્યું કે “ બન્ને મળીને ધન અર્ધોઅર્ધ વહેંચી લો અને છોકરાના પણ બે ભાગ

અર્થ—(શ્રી) રીષભદ્રેવ તથા અજિતનાથને વાંદું છું, સાંભવનાથ, અભિનંદનસ્વામી તથા સુમતિનાથને, પદ્મપ્રભુ, રાગ-દ્રેષના જિતનારા સુપાર્શ્વનાથ તથા ચંદ્રપ્રભુને વાંદું છું. ૨

કરી અહોઅહ વહેચી લો !” તે સાંભળી નાની સ્ત્રી બોલી કે “મારે દ્રવ્ય જોઈતું નથી, છોકરાના કાંઈ બે વિભાગ થાય નહિ, એ છોકરો એનો છે તે મહારોજ છે.” તે સાંભળી રાણી બોલી કે “એ છોકરો ન્હાની સ્ત્રીનો છે. કેમકે પુત્રનું મૃત્યુ થાય ત્યાંસુધી પણ મહોટી સ્ત્રીથી ના કહેવાણી નહી અને ન્હાની સ્ત્રીએ મારવાની મનાઈ કરી, માટે પુત્ર અને ધન એને હવાલે કરો અને મહોટી સ્ત્રીને ધરથી બહાર કાઢો.” ગર્ભના મહિમાથી ભગવંતની માતાને એવી બુદ્ધિ ઉપની તે માટે સુમતિ નામ દીધું. તેમનું ત્રણુશે ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર, ચાળીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, સુવર્ણવર્ણુ તથા લાંછન કૌંચ પક્ષીનું હતું.

શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામીનો કૌશાંબી નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા શ્રીધરરાજ અને સુસીમારાણીમાતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને કમલની સજ્જાએ સુવાનો ડોહલો ઉપન્યો (જે દેવતાએ પૂર્ણ કર્યો) તેથી અને ભગવંતનું શરીર પદ્મ (કમલ) સરખું રક્ત વર્ણુ હતું તેથી પદ્મપ્રભ નામ દીધું. તેમનું અઢીશે ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર, અને ત્રીશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. લાંછન પદ્મનું હતું તથા રક્ત વર્ણુ હતા.

શ્રી સુપાર્શ્વનાથનો વણારસી નગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સુપ્રતિષ્ઠ રાજા અને પૃથ્વીરાણી માતા હતાં. માતાનાં બન્ને પાસાં રોગે કરી વ્યાપ્ત હતાં, તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી બન્ને પાસાં સુવર્ણવર્ણુ અને ધણાં સુકોમળ થયાં, માટે સુપાર્શ્વ નામ દીધું. (એક પ્રતમાં ભગવંતનાં પિતાનાં બે પાસાં કાઠરોગવાળાં હતાં તેને ભગવંતની માતાએ હાથ ફેરવ્યાથી સુકુમાળ નિરોગી થયાં એવો પાઠ લખ્યો છે.) તેમનું બશે ધનુષ્યપ્રમાણુ શરીર અને વીશ લાખ પૂર્વ આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણુ અને લાંછન સાથીયાનું હતું,

સુવિધિં ચ પુષ્પદન્તં શ્રીતલશ્રેયાંસવાસુપૂજ્યાન્ ચ
 સુવિદિં ચ પુષ્પદન્તં, સીયલસિજ્જંસવાસુપૂજ્જં ચ ।

સુવિધિનાથને (અને પુષ્પદન્ત) ને શીતલનાથ, શ્રેયાંસનાથ, વા-
 સુપૂજ્યસ્વામિને અને

શ્રી ચંદ્રપ્રભાસ્વામી ચંદ્રપુરી નગરીમાં જન્મ્યા હતા, તેમના પિતા મહાસેન રાજા અને લક્ષ્મણા રાણી માતા હતાં, ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાને ચંદ્રમાને પાન કરવાનો ડોહોલો ઉપન્યો (જે પ્રધાને શુદ્ધિએ કરી પૂર્ણ કરાવ્યો) એ ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી ચંદ્રપ્રભ નામ દીધું. તેમનું એકસો પચાસ ધનુષ્યપ્રમાણુ શરીર અને દશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. શ્વેતવર્ણ અને લાંછન ચંદ્રનું હતું.

શ્રી સુવિધીનાથ (એમનું ખીજું નામ પુષ્પદન્ત છે) તેમનો કાકાંદી નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા સુગ્રીવરાજા અને શામારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતા તથા પિતા બન્ની વિધિએ કરી ધર્મ કરવા લાગ્યા એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી સુવિધિનાથ નામ દીધું; અને મચકુંદનાં પુલની કલી સરખા પ્રભુના ઉજ્જવળ દાંત હતા માટે ખીજું પુષ્પદન્ત નામ દીધું. તેમનું એકસો ધનુષ્યપ્રમાણુ શરીર, એ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, શ્વેત વર્ણ અને મગરમચ્છનું લાંછન હતું.

શ્રી શીતળનાથનો ભદિલપુર નગરમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા દહરથરાજા અને નંદારાણી માતા હતાં. પિતાના શરીરે દાહજ્વર થયો હતો. તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાજાના શરીરના ઉપર રાણીએ હાથ ફેર-વ્યાથી શીતળતા થઈ, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી શીતળનાથ નામ દીધું. તેમનું નેવું ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર અને એક લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણ અને શ્રીવચ્છનું લાંછન હતું.

શ્રી શ્રેયાંસજિનનો સિંહપુરનગરમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા વિષ્ણુ રાજા અને વિષ્ણુરાણી માતા હતાં. રાજાના ઘરમાં પરંપરાગત દેવતા અ-

વિમલમનંતં ચ જિવં ધર્મં શાન્તિં ચ વંદે

વિમલમણંતં ચ જિણં, ધર્મં સંતિં ચ વંદામિ ॥ ૩ ॥

વિમલનાથને, અનંતનાથને અને જિન ધર્મનાથને અને શાન્તિના-
થને વાંદું છું.

ધિષ્ટિત સજ્જની પૂજા થતી હતી તે સજ્જનએ જે એસે અથવા સુવે તેને ઉપદ્રવ ઉપજે. તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાના મનમાં આવ્યું જે દેવ ગુરૂની પ્રતિમાની પૂજા થાય તે તો ખરું છે, પણ સજ્જની પૂજા તો ક્યાંયે સાંભળી નથી; એમ ચિંતવી સજ્જનના રક્ષા કરનાર પુરૂષે મનાઇ કર્યા છતાં પણ પ્રભુની માતા તે સજ્જન ઉપર બેઠાં તથા સૂતાં; તે છતાં ગર્ભના પ્રભાવથી અધિષ્ટિત દેવતા ઉપદ્રવ ન કરી શક્યો અને સજ્જન મૂકી જતો રહ્યો. ત્યાર પછી રાજા પ્રમુખે તે સજ્જન વપરાશમાં લીધી. એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી શ્રેયાંસ નામ દીધું. તેમનું ઔંશી ધનુષ્ય પ્રમાણુ શરીર ને ચોરાશી લાખ વર્ષનું આયુષ્ય હતું. સુવર્ણ વર્ણુ હતો અને લાંછન ગેંડાનું હતું.

શ્રી વાસુપુજ્ય રવામીનો ચંપાનગરીમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા વસુપુજ્યરાજા અને જ્યારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી ઈંદ્રમહારાજ વારંવાર આવી વસુ એટલે રત્નની વૃષ્ટિ કરી માતા પિતાની પૂજા કરતા તેથી વાસુપૂજ્ય નામ દીધું. તેમનું શીતર ધનુષ્યપ્રમાણુ શરીર, અને બહોંતેર લાખ વર્ષનું આયુષ્ય હતું. રક્ત વર્ણુ અને લાંછન પાડાનું હતું.

શ્રી વિમળનાથનો કંપિલપુર નગરમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા કૃતવર્મરાજા અને શ્યામારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી તેમના નગરમાં કાઈ સ્ત્રીભક્તાર દેહરે આવી ઉતર્યા, ત્યાં કાંઈ વ્યંતરી દેવી રહેતી હતી. તેણે તે પુરૂષનું સુંદર રૂપ દીધું, તેથી તેને કામક્રીડા કરવાની અભિલાષા થઇ. પછી તેની સ્ત્રીના જેવું પોતાનું રૂપ વિકૂર્વિ વ્યંતરી તેની

અર્થ—(શ્રી) સુવિધિતાથ (બીજું નામ) પુષ્પદંતને,
શીતલનાથને, શ્રેયાંસનાથને અને વાસુપૂજ્યસ્વામીને; વિમલનાથને,
અનંતનાથને અને રાગદ્વેષના જિતનારા ધર્મનાથને તથા શા-
ન્તિનાથને હું વંદના કરું છું ૩

પાસે સુતી. પ્રભાતે બન્ને સ્ત્રી સમાન દેખી પુરૂષે કહ્યું જે ‘ આમાં મહારી
સ્ત્રી કોણ છે ? ’ ત્યારે પહેલી બોલી કે એ મહારો ભર્તાર છે અને બીજી
બોલી કે એ મહારો ભર્તાર છે. એમ વઢતાં વઢતાં સર્વ રાજા પાસે આવ્યાં.
રાજા તથા પ્રધાન બેઠા સ્ત્રીને સમાન દેખી કાઠ રીતે નિવેડો કરી શક્યા નહિ,
પણ રાણીએ પુરૂષને દૂર ઉભો રાખ્યો અને બન્ને સ્ત્રીઓને પણ દૂર ઉભી
રાખીને કહ્યું કે “ જે પોતાના સત્યના પ્રભાવથી ભર્તારને સ્પર્શ કરે, તેનો
એ ભર્તાર બળુવો. ” તે સાંભળી વ્યંતરીએ દેવશક્તિના પ્રભાવે પોતાનો
હાથ લાંબો કરી ભર્તારને સ્પર્શ કર્યો. તેવોજ રાણીએ તેનો હાથ પકડી
લધને કહ્યું કે તું તો વ્યંતરી છે, માટે તારે સ્થાનકે જતી રહે. ” એવી રીતે
ચુકાદો થવાથી વિમળમતિવાળી રાણી કહેવાણી. તે ગર્ભનોજ પ્રભાવ બળી
વિમળનાથ નામ દીધું. તેમનું સાઠ ધનુષ્યપ્રમાણ શરીર અને સાઠ લાખ
વર્ષનું આયુષ્ય બળવું. સુવર્ણ વર્ણ અને શકર (ભુંડ) નું લાંછન બળવું.

શ્રી અનંતનાથનો અયોધ્યા નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા
સિંહસેન રાજા અને સુયશા રાણી માતા હતાં. વળી સ્વપ્નમાં જેનો અંત
ન આવે એવું એક મહોદું ચક્ર ભમતું રાણીએ આકાશને વિષે દીકું અને
અનંત રત્નની માલા દીડી તથા અનંત ગાંડના દોરા કરી બાંધ્યા, તેથી
લોકોના તાવ ગયા; એવો ગર્ભનો પ્રભાવ બળી અનંતનાથ નામ દીધું.
તેમનું પચાસ ધનુષ્યપ્રમાણ શરીર અને ત્રીશ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય બળવું,
સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન સિંચાણાનું બળવું.

શ્રી ધર્મનાથ સ્વામી રત્નપુર નગરમાં જનમ્યા હતા. તેમના પિતા
ભાનુરાજા અને સુવ્રતારાણી માતા હતાં. વળી રાજા રાણીને પૂર્વે ધર્મ ઉપર

કુન્થું અરં ચ મલ્લિ, વંદે મુનિસુવ્રતં નમિજિનં ચ
કુન્થું અરં ચ મલ્લિ, વંદે મુનિસુવ્રતં નમિજિનં ચ ।

કુંથુનાથને, અરનાથને અને મલ્લિનાથને વાંદું છું. મુનિસુવ્રતસ્વા-
મિને, નમિનાથજિનને અને

અદ્ય રાગ હતો તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી બન્નેને ધર્મ ઉપર અત્યંત રાગ થયો. એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી ધર્મનાથ નામ દીધું. તેમનું ૪૫ ધનુષ્યપ્રમાણ શરીર અને દશ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન વળનું જાણવું.

શ્રી શાંતિનાથનો ગજપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા વિ-
શ્વસેન રાજા અને અચિરા રાણી માતા હતાં. વળી તે દેશમાં મરકીનો ઉપદ્રવ ધણો હતો તે ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાએ અમૃત છાંટ્યું, તેથી મરકીની શાંતિ થઈ. એવા પ્રભાવથી શાંતિનાથ નામ દીધું. તેમનું ચાલીશ ધનુષ્યપ્રમાણ શરીર અને એક લાખ વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુ-
વર્ણ વર્ણ તથા લાંછન મૃગનું જાણવું.

શ્રી કુંથુનાથનો હસ્તિનાપુર નગરમાં જન્મ હતો. અને તેમના પિ-
તા સૂરરાજા અને શ્રીરાણી માતા હતાં, વળી ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાજીએ સ્વપ્નામાં રત્નનો થુલ પૃથ્વીને વિષે દીઠો તથા શત્રુ હતા તે કુંથુઆના જેવા ન્હાના થયા અથવા કુંથુઆ પ્રમુખ ન્હાના મહોટા જીવોની જ્યણા દેશમાં પ્રવર્તી, તેથી કુંથુનાથ નામ દીધું. તેમનું પાંત્રીશ ધનુષ્યનું શરીર અને પંચાણ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ તથા લાંછન છાગ (ખોડા) નું જાણવું.

શ્રી અરનાથનો ગજપુર નગરમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા સુદર્શન રાજા અને દેવીરાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી રાણીએ સ્વપ્નમાં રત્નમય આરો તથા થુલ દીઠાં, એવો ગર્ભનો મહિમા જાણી

વંદે અરિષ્ટનેમિં પાર્શ્વે તથા વર્દ્ધમાનં ચ
વંદામિ રિત્ત્વેમિં, પાસં તદ્ વદ્ધમા ગં ચ ॥ ૪ ॥

વાંદું છું. નેમિનાથને, પાર્શ્વનાથને તેમજ વર્દ્ધમાનસ્વામિને અને

અરનાથ નામ દીધું. તેમનું ત્રીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને ચોરાશી હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણુ તથા લાંછન નંદાવર્તનું જાણવું.

શ્રી મલ્લીનાથ ત્રિથિલાપુરમાં જનમ્યા હતા, તેમના પિતા કુંભ-
રાજ અને પ્રભાવતી રાણી માતા હતાં. વળી ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી
માતાને એક રાત્રીએ, છએ રતુનાં પુલની શય્યાએ સુવાનો દોહલો ઉપન્યો
તે દેવતાએ પૂર્યો. એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી શ્રી મલ્લીનાથ નામ દીધું.
તેમનું પચીશ ધનુષ્ય શરીરનું માન અને પંચાવન હજાર વર્ષનું આયુષ્ય
જાણવું. નીલ વર્ણુ તથા લાંછન કુંભનું જાણવું.

શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામીનો રાજગૃહ નગરમાં જન્મ થયો હતો, તેમ-
ના પિતા સુમિત્રરાજ અને પદ્મારાણી માતા હતાં. ભગવત ગર્ભે આવ્યા
પછી માતા પિતા મુનિરાજની પેરે જલાં બાર વ્રત શ્રાવકનાં સાચવવા
લાગ્યાં, એવો ગર્ભનો પ્રભાવ જાણી મુનિસુવ્રત નામ દીધું, તેમનું વીશ
ધનુષ્ય શરીરમાન અને ત્રીશ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. કૃષ્ણ વર્ણુ
તથા લાંછન કાચબાનું જાણવું.

શ્રી નમિજિન ત્રિથિલા નગરીમાં જનમ્યા હતા, તેમના પિતા વિ-
જય રાજ અને વિપ્રા રાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી
સીમાડિયા રાજ ભગવંતના પિતાના શત્રુ હતા તે ચઢી આવ્યા. ગામના
કિલ્લાને ચારે બાજુ લશ્કરનો પડાવ નાખી વિંટી લીધું. રાજને ઘણી બીક
લાગી પણ રાણીએ કિલ્લા ઉપર ચઢીને શત્રુઓને વાંકી નજરે જોયા. રાણીકું
તેજ વૈરી રાજઓથી ખમાયું નહિ, તેથી સર્વ આવીને ભગવંતની માતાને
નમસ્કાર કરી કહેવા લાગ્યા કે અમારા ઉપર સૌમ્યદષ્ટિએ જુઓ. રાણીએ

અર્થ—(શ્રી) કુંથુનાથને તથા અરનાથને, મલ્લિનાથને, મુનિસુવ્રતસ્વામીને તથા શમદ્રેષના જીતનાશ નમિતાથને વાંદું છું. (શ્રી) અરિષ્ટનેમિને તથા પાર્શ્વનાથને અને વર્દ્ધમાનસ્વામીને હું વંદના. કરું છું. ૪

તેમના ઉપર સૌમ્ય નજરે જોઈ માથે હાથ મુક્યો. સર્વ રાજાઓ રાણીને પગે લાગી આજ્ઞા માગી પોતપોતાને નગરે ગયા. એવો પ્રભાવ જાણી નમિનાથ નામ દીધું. તેમનું પત્નર ધનુષ્ય શરીરનું માન અને દશ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. અને સુવર્ણ વર્ણ લાંછન નીલા કમળનું જાણવું.

શ્રી અરિષ્ટનેમિ પ્રભુનો સૌરીપુર નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા સમુદ્રવિજય રાજા અને શિવાદેવી રાણી માતા હતાં. પ્રભુ ગર્ભે આવ્યા પછી માતાએ સ્વપ્નમાં અરિષ્ટ એટલે કાળા રત્નની રેલ દીઠી તથા આકાશમાં ચક્ર ઉછળતું દીધું, એવો પ્રભાવ જાણી અરિષ્ટનેમિ નામ દીધું. બીજું નામ શ્રી નેમિનાથ. તેમનું દશ ધનુષ્ય શરીરમાન અને એક હજાર વર્ષનું આયુષ્ય, શ્યામ વર્ણ અને લાંછન શંખનું હતું.

શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામીનો વણારસી નગરીમાં જન્મ હતો, તેમના પિતા અશ્વસેન રાજા અને વામા રાણી માતા હતાં. વળી ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી માતાએ અંધારી રાત્રે પોતાની પાસે સર્પ જતો દીઠો. તે સર્પના જવાના માર્ગની વચમાં રાજાનો હાથ દેખી રાણીએ ઉંચો કાઢ્યો, તેથી રાજા જાગી ઉઠ્યા ને બોલ્યા કે શા માટે હાથ ઉંચો કાઢ્યો ? રાણીએ સર્પ દીઠાનું કહ્યું, રાજા કહે તમે જીવું બોલો છો. પછી દીપક મંગાવી જોયું તો સર્પ દીઠો. તેવારે વિસ્મય પામી રાજાએ વિચાર્યું જે મેં ન દીઠો ને રાણીએ દીઠો એ ગર્ભનો પ્રભાવ છે. એમ જાણી શ્રી પાર્શ્વનાથ નામ દીધું. તેમનું નવહસ્ત પ્રમાણુ શરીર અને એકસો વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. નીલવર્ણ તથા લાંછન સર્પનું જાણવું.

શ્રી વર્દ્ધમાનસ્વામીનો ક્ષત્રિયકુટુંબ નગરમાં જન્મ હતો. તેમના પિતા

एवं मया अभिष्टुता विभूतरजोमलाः प्रक्षीणजरामरणाः
 एवं मए अत्रिथुआ, विहुअरयमला पही गजरमरणा ।
 આમ મેં સ્તવ્યા, ક્ષય કર્યા છે સર્વ કર્મ જેમણે એવા, સર્વથા
 નાશ પામ્યા છે જરા મરણ જેમનાં એવા,

चतुर्विंशतिरपि जिनवराः तीर्थकराः मम प्रसीदंतु
 ચતુર્વિંશતિરપિ જિનવરા, તીર્થકરા મે પસીયંતુ ॥ ૫ ॥

ચોવીશે જિનવર તીર્થકરો મારા ઉપર પ્રસન્ન હો.

અર્થ—એ પ્રકારે મેં (નામ પૂર્વક) સ્તવ્યા, ચોવીશે તી-
 થકરો તથા બીજા પણ તીર્થકરો જેઓએ (કર્મરૂપ) રજ તથા
 મલને ટાળ્યા છે (તથા જેમણે) જરા અને મરણ અતિશયે ક-
 રીને ક્ષય કર્યા છે (તથા જે) સામાન્ય કેવળીઓથી શ્રેષ્ઠ છે
 એવા તે તીર્થકરો મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ ! ૫

સિદ્ધાર્થ રાજા અને ત્રિશલારાણી માતા હતાં. ભગવંત ગર્ભે આવ્યા પછી
 માતાપિતા સમસ્ત ઋદ્ધિએ વૃદ્ધિ પામ્યા, ધન ધાન્યાદિકના ભંડાર તથા
 દેશ નગરાદિકની વૃદ્ધિ થઇ. સર્વ રાજા આજ્ઞામાં વર્તવા લાગ્યા. એવો
 પ્રભાવ જાણી વર્દ્ધમાન નામ દીધું. વળી બાલ્યાવસ્થામાં મેરૂપર્વત અંગુઠે
 ચાંપ્યો તથા આમલકી કીડા કરતાં દેવતા હાર્યો, માટે ઈંદ્ર મહારાજે શ્રી
 મહાવીર એવું બીજું નામ દીધું, તેમનું સાત હાથ શરીર અને બહોતેર
 વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું. સુવર્ણ વર્ણ અને લાંછન સિંહનું જાણવું. મહાવી-
 રસ્વામિ ૨૪ માં તીર્થકર થયા ત્યાર પછી કાઈ પણ તીર્થકર ભગવાન
 થયા નથી, તેમજ આ અવસર્પિણી કાળમાં થવાના પણ નથી. હાલમાં
 જે જૈન ધર્મ પ્રવર્તે છે તે વીર પ્રભુનુંજ શાસન સમજવું. તેમની પાટે
 સુધર્માસ્વામિ ગણુધર થયા, હાલમાં જે સાધુઓ જૈન ધર્મને માનનારા છે
 તે સંધ્યા તેઓની ઓલાદના સમજવા.

કીર્તિતવન્દિતમહિતા યે एते लोकस्य उत्तमाः सिद्धाः
 किञ्चित्तिवन्दियमहिया, जेए लोगसस उत्तमा सिद्धा ।
 स्તવ્યા, વાંઘા, પૂજ્યા. જે એ લોકમાં ઉત્તમ સિદ્ધો (તે)
 આરોગ્યબોધિલાભં સમાધિવરં ઉત્તમં દદતુ

આરુગ્ગબોધિલાભં, સમાધિવરમુત્તમં દિંતુ ॥ ૬ ॥
 નિરોગીપણું, બોધિનો લાભ, શ્રેષ્ઠ સમાધિ ઉત્તમ આપો !

અર્થ—(જેમને ઇંદ્રાદિએ) સ્તવ્યા છે, વાંઘા છે, પૂજ્યા
 છે અને જેઓ લોકને વિષે ઉત્તમ સિદ્ધ (લગવાન) થયા છે,
 તેઓ (મને) આરોગ્યતા, સમ્યક્ દર્શનનો લાભ અને પ્રધાન
 ઉત્તમ સમાધિ આપો ! ૬

चंद्रभ्यो निर्मलतराः आदित्येभ्यः अधिकं प्रकाशकराः
 चंदेसु निम्मलयरा, આદિત્યેસુ અદિત્યં પયાસયરા ।

ચંદ્રોથી અતિ નિર્મળ, સૂર્યોથી અધિક પ્રકાશ કરનારા,
 સાગરવરગમ્भीરાઃ સિદ્ધાઃ સિદ્ધિં મમ દદતુ

સાગરવરગંઝીરા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥ ૭ ॥

શ્રેષ્ઠ સમુદ્રના જેવા ગંભીર, સિદ્ધો સિદ્ધિ મને આપો.

અર્થ—ચંદ્રના સમુદાયથી વિશેષ નિર્મળ, સૂર્યના સમુદાયથી
 વિશેષ પ્રકાશ કરનાર (અને) (સ્વયંભૂરમણ) સમુદ્ર જેવા ગંભીર
 એવા સિદ્ધ (પરમાત્મા) મને મોક્ષ આપો ! ૭

૫૬ (૨૮) સંપદા (૨૮) શુરૂ (૨૭) લઘુ (૨૨૯) સર્વવર્ણ (૨૫૬)
 ઇતિ નામસ્તવ' સૂત્ર.

॥ अथ पन्डिलेहणा ॥

१ इच्छामि खमासमणो वंदिउं जावणिज्जाए निसीहियाए म-
त्थएण वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् पडिलेहणं संदिस्सा-
एमि ॥ इच्छं ॥

२ इच्छामि खमासमणो वंदिउं जावाणेज्जाए निसीहिआए म-
त्थएण वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् पडिलेहणं करेमि
॥ इच्छं ॥

(पछी मुहपत्तिनी २५ पडिलेहणा तथा शरीरनी २५ पडिले-
हणा करवी. पडिलेहणा करतां नीचेना पचास बोल चितववा.

॥ पन्डिलेहणाना ५० बोल ॥

मुहपत्तिनी १५ पन्डिलेहणाः—सम्यक्त्वमूख नि-
र्मल दृष्टे जीव जोइ जयणा करुं. (एम कही दृष्टि प-
न्डिलेहणा करवी) सम्यक्त्वमोहनीय, मिश्रमोहनीय,
मिथ्यात्वमोहनीय परिहरुं ॥ कामराग, स्नेहराग, दृष्टि-
राग परिहरुं ॥ सुदेव, सुगुरु, सुधर्म आदरुं ॥ कुदेव,
कुगुरु, कुधर्म परिहरुं ॥ ज्ञान, दर्शन, चारित्र आदरुं ॥
ज्ञानविराधना, दर्शनविराधना, चारित्रविराधना परि-
हरुं ॥ मनोगुप्ति, वचनगुप्ति, कायगुप्ति आदरुं ॥ मनो-
दंरु, वचनदंरु कायदंरु, परिहरुं ॥

अंगनी १५ पमिलेहणाः—हास्य, रति, अरति परिह्रं ॥ जय, शोक, दुःख परिह्रं ॥ कृष्णलेश्या, नीललेश्या, कापोतलेश्या परिह्रं ॥ ऋद्धिगारव, रसगारव, सातागारव परिह्रं ॥ मायाशब्द, नियाणशब्द, मिथ्यात्वशब्द परिह्रं ॥ क्रोध, मान, परिह्रं ॥ माया, लोभ परिह्रं ॥ पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय, त्रसकाय विराधना परिह्रं ॥
(पढी)

१ इच्छामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिआए मत्थएण वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् सामाइयं संदिस्साएमि ॥ इच्छं ॥

२ इच्छामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिआए मत्थएण वंदामि ॥ इच्छाकारेण संदिसह भगवन् सामाइयं ठाएमि ॥ इच्छं ॥

(पछी नवकार एक भणी कहीये.)

इच्छाकारेण, संदिस्सह, भगवन् सामायिकं दंडक उचरावो ॥
एवम कही सामायिकदंडक उचरवुं ॥

॥ અથ કરેમિજંતે સૂત્ર વા સામાયકનું પચ્ચક્ષાણ ॥

કરોમિ હે ભગવન્ ! સામાયિકં । સાવચ્ચં યેગં પ્રત્યાહ્યામિ ।
કરેમિ જંતે । સામાણ્યં' । સાવજ્ઞં જોગં પચ્ચક્ષામિ ।
કરં છું હે ભગવાન ! સામાયિક, પાપ સહિત વ્યાપારનું પચ્ચ-
ખખાણ કરં છું.

૧ સમ એટલે સરખું છે મોક્ષ સાધન પ્રત્યે સામર્થ્ય જેનું એવા જ્ઞાન દર્શનનો આપ એટલે લાભ છે જેમાં તે અથવા સમ એટલે મધ્ય-સ્થ ભાવ તેનો લાભ જેમાં થાય છે તે અથવા સમ એટલે સમાનભાવ-સર્વ જીવને મિત્ર તરીકે લેખવારૂપ લાભ જેમાં થાય છે તે : સામાયિક ક-હિયે, પ્રત્યાખ્યાનના ભાંગા ૪૯ છે, તેમાં ૪૦ મા ભાંગે સામાયિક થાય છે. પાપ સહિત વ્યાપાર કરં નહિ, કરાવું નહિ, મન વચન કાયાયેં. એ ૪૦ મો ભાંગા છે.

ભાંગા ૪૯ કરવાની રીત:—

આંક ૧૧—૧ કરણ.	૧ યોગ.	ભાંગા ૯	૯ મળી.
આંક ૧૨—૧ કરણ.	૨ યોગ.	ભાંગા ૯	૧૮ „
આંક ૧૩—૧ કરણ.	૩ યોગ.	ભાંગા ૩	૨૧ „
આંક ૨૧—૨ કરણ.	૧ યોગ.	ભાંગા ૯	૩૦ „
આંક ૨૨—૨ કરણ.	૨ યોગ.	ભાંગા ૯	૩૬ „
આંક ૨૩—૨ કરણ.	૩ યોગ.	ભાંગા ૩	૪૨ „
આંક ૩૧—૩ કરણ.	૧ યોગ.	ભાંગા ૩	૪૫ „
આંક ૩૨—૩ કરણ.	૨ યોગ.	ભાંગા ૩	૪૮ „
આંક ૩૩—૩ કરણ.	૩ યોગ.	ભાંગા ૧	૪૯ „

યાવત્ નિયમં પર્યુપાસે દ્વિવિધં ત્રિવિધેન
જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ હ્રુવિદં તિવિદેણં ।

પર્યંત નિયમ સેધું એ કરણ ત્રણ જોગે કરી.

અર્થ—હે ભગવંત ! હું (રાગદ્વેષના અભાવરૂપ) (જ્ઞાનાદિ
ગુણના લાભરૂપ) સામાયિક કરું છું. (અર્થાત્) પાપયુક્ત વ્યા-
પારનું પચ્ચગ્ગખાણ કરું છું. (નિષેધ કરું છું) જ્યાંસુધી તે નિ-
યમનું સેવન કરું ત્યાંસુધી, એ કરણ અને ત્રણ જોગથી.

૪૯ તે આ પ્રમાણે.—

- ૧ મને કરવું નહીં.
- ૨ મને કરાવવું નહીં.
- ૩ મને અનુમોદવું નહીં.
- ૪ વચને કરવું નહીં.
- ૫ વચને કરાવવું નહીં.
- ૬ વચને અનુમોદવું નહીં.
- ૭ કાયાએ કરવું નહીં.
- ૮ કાયાએ કરાવવું નહીં.
- ૯ કાયાએ અનુમોદવું નહીં.
- ૧૦ મન વચને કરવું નહીં.
- ૧૧ મન વચને કરાવવું નહીં.
- ૧૨ મન વચને અનુમોદવું નહીં.
- ૧૩ મન કાયાએ કરવું નહીં.
- ૧૪ મન કાયાએ કરાવવું નહીં.
- ૧૫ મન કાયાએ અનુમોદવું નહીં.
- ૧૬ વચન કાયાએ કરવું નહીં.
- ૧૭ વચન કાયાએ કરાવવું નહીં.

- ૧૮ વચન કાયાએ અનુમોદવું નહીં.
- ૧૯ મન વચન કાયાએ કરવું નહીં.
- ૨૦ મન વચન કાયાએ કરાવવું નહીં.
- ૨૧ મન વચનકાય એઅનુમોદવું નહીં.
- ૨૨ મને કરવું, કરાવવું નહીં.
- ૨૩ વચને કરવું કરાવવું નહીં.
- ૨૪ કાયાએ કરવું કરાવવું નહીં.
- ૨૫ મને કરવું, અનુમોદવું નહીં.
- ૨૬ વચને કરવું અનુમોદવું નહીં.
- ૨૭ કાયાએ કરવું અનુમોદવું નહીં.
- ૨૮ મને કરાવવું અનુમોદવું નહીં.
- ૨૯ વચને કરાવવું અનુમોદવું નહીં.
- ૩૦ કાયાએ કરાવવું અનુમોદવું નહીં.
- ૩૧ મન વચને કરવું કરાવવું નહીં.
- ૩૨ મન કાયાએ કરવું કરાવવું નહીં.
- ૩૩ વચન કાયાએ કરવું કરાવવું નહીં.
- ૩૪ મન વચને કરવું અનુમોદવું નહીં.

મનસા વાચા કાયેન ન કરોમિ ન કાર્યામિ
મણેણં વાયા કાણં । ન કરેમિ ન કારવેમિ ।

મને વચને કાયાએ, ન કરું ન કરાવું.

તં (અતીતં) હે ભગવન્ ! પ્રતિક્રામામિ નિંદામિ ગર્હે
તસ્મ જંતે પન્નિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ
તે (પૂર્વે કરેલા) ન હે ભગવાન ! પડિક્કમું નિંદું ગર્હું.

આત્માનં વ્યુત્સજામિ

અપ્પાણં વોસિરામિ ॥

(૬૪) આત્માને વોસરાવું છું.

અર્થ—મન, વચન અને કાયા (એ ત્રણ પ્રકાર) વડે ન

૩૫ મન કાયાએ કરવું અનુમોદવું નહીં.	૪૩ મને કરવું, કરાવવું, અનુમોદવું નહીં.
૩૬ વચન કાયાએ કરવું અનુમોદવું નહીં.	૪૪ વચને કરવું કરાવવું, અનુમોદવું નહીં.
૩૭ મન વચને કરાવવું અનુમોદવું નહીં.	૪૫ કાયાએ કરવું કરાવવું અનુમોદવું નહીં.
૩૮ મન કાયાએ કરાવવું અનુમોદવું નહીં.	૪૬ મન વચને કરવું કરાવવું અનુ- મોદવું નહીં.
૩૯ વચન કાયાએ કરાવવું અનુમોદવું નહીં.	૪૭ મન કાયાએ કરવું કરાવવું અનુ- મોદવું નહીં.
૪૦ મન વચન કાયાએ કરવું કરાવવું નહીં.	૪૮ વચન કાયાએ કરવું કરાવવું અ- નુમોદવું નહીં.
૪૧ મન વચન કાયાએ કરવું અનુમોદવું નહીં.	૪૯ મન વચન કાયાએ કરવું કરાવવું અનુમોદવું નહીં.

એ ૪૯ ભાંગાને ત્રણ કાલ (ભૂત, ભવિષ્ય વર્તમાન) થી ત્રણતાં

૧૪૭ ભાંગા થાય.

કરું [તથા] ન કરાવું, હે ભગવંત ! તે સંબંધી (પૂર્વે કરેલા) અપરાધને હું પ્રતિક્રમું છું, (આત્મસાક્ષીએ) નિંદું છું, (ગુરુ સાક્ષીએ) વિશેષે નિંદું છું (અને) આત્માને વોસિરાવું છું. ૧

ગાથા (૧) ગુરુ (૭) લઘુ (૬૯) સર્વવર્ણ (૭૬)

॥ અથ ગુરુવંદન સૂત્રમ્* ॥

इच्छामि (हे) क्षमाश्रमण ! वंदितुं यापनीयया नैषेधिकया
श्रद्धामि स्वमासम गो वंदितुं जावणिज्जाए निसीहिस्साए॥

ઈચ્છું છું હે ક્ષમાશ્રમણ વાંદવાને, શરીરની શક્તિવડે અન્ય વ્યા-
પાર તથા.

અર્થ—હે ક્ષમાશ્રમણ ! શક્તિએ સહિત [જીવહિંસાહિંક
નિવૃત્તિરૂપ પ્રયોજનવાળા] મારા શરીરવડે [આપને] વાંદવાને
ઈચ્છું છું. (ગુરુ વાંદાવવાને તૈયાર હોય તો છંદેણુ કહે.)

* આ સુત્રવડે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, પ્રવર્તક, સ્થવીર અને રત્નાધિક
એ પાંચ પદસ્થ ગુરુમહારાજને વંદન કરાય છે તેથી સુત્રનું નામ સુગુરુ-
વાંદણા. જ્યારે ગુરુમહારાજ શાંત ચિત્તે, સન્મુખ આસને બેઠા હોય અને
વંદન દેવરાવવામાં ઉજમાલ હોય ત્યારે તેઓની આજ્ઞા માગીને વંદન
કરવું. પણ વ્યાક્ષિત ચિત્ત હોય. અવળા મુખે બેઠા હોય, આહાર નીહાર
કરતા હોય અગર કરવાને ઇચ્છતા હોય, ત્યારે વંદન કરવું નહિ. કેમકે
તેથી તેમનો અનાદર અને આશાતંત્ર થાય છે, એ વાત લક્ષ્યમાં રાખવી.
પ્રતિક્રમણ કરતાં, વાચના લેતાં, કાઉરસંગ કરતાં, અપરાધ ખમાવતાં,
પ્રાકુણ્ય સાધુજી આવે ત્યારે, આલોચના લેતાં, પચ્ચખખાણુ કરતાં, અને
અંત સમય અનશન આદરતાં વંદન અવશ્ય કરવું જોઈએ.

અનુજાનીત મમ મિતાવગ્રહં
 અણુજાણદ મે મિહગ્ગહં ॥ ૨ ॥
 આજ્ઞા આપો. મુજને મિત્તઅવગ્રહમાં પેસવાની

મસ્તક નમાવવાવડે વંદન થાય તે ફીકાવંદન, જે ખમાસમણુ દેવા વડે વંદન થાય તે થાભવંદન અને જે વાંદણા દેવાવડે દ્વાદશાવર્તવંદન થાય છે. એ ત્રણ વંદનના અનુક્રમે જધન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ એમ ત્રણ ભેદ ગણાય.

આ વાંદણાં દેતાં પચ્ચીશ આવશ્યક સાચવવાં જોઇએ તે ન સાચવે તો વંદન કરનાર પણ નિર્જરા ફળ પામે નહિ. તે આવશ્યક આ પ્રમાણે—

‘ ઇચ્છામિ ખમાસમણો ’ પ્રમુખ ‘ અણુજાણુહ ’ પર્યંત બોલતાં પોતાનું અર્ધું શરીર નમાડી દેવામાં આવે તે પ્રથમ અવનત અને ફરી ખીજવાર પણ તેમજ કરતાં ખીજું અવનત જાણવું. જન્મ થતી વખતે અથવા દીક્ષા યોગ આદરતી વખતે જેવી મુદ્રા હોય તેવી નમ્ર મુદ્રા (જે હાથ જોડી લલાટે લગાડવારૂપ) વંદન કરતી વખતે ધારણ કરવી તે યથાજાત જાણવું. ‘ અહો કાયં, કાય ’ રૂપ ત્રણ અને ‘ જત્તા ભે, જવણિજ્જં ચ ભે ’ રૂપ ખીજ ત્રણ એમ છ, એક વખતના વંદનમાં અને તે છ ખીજ વખતના વંદનમાં મળી ૧૨ આવર્ત (ગુરૂચરણે હાથનાં તળાં લગાડી પછી તે પોતાના લલાટે લગાડવારૂપ) થાય છે. ‘ કાય સંકાસં ’ કહેતાં સ્વમસ્તક ગુરૂચરણે નમાડવું. તથા “ખામેમી ખમાસમણો” કહેતાં ફરી સ્વમસ્તક નમાડવું એવી રીતે ખીજવાર વંદન કરતાં જે વખત મસ્તક નમાડવું. એમ સર્વ મળી ચાર વખત શિર નમન થાય છે, મન, વચન અને ક્રિયાને અન્ય વ્યાપારથી નિવર્તાવી વંદન કરતી વખતે સારી રીતે ગોપવી રાખવારૂપ ત્રણ ગુપ્તિ જાણવી. ‘ અણુજાણુહ મે મિહિગ્ગહં ’ (કહી બન્ને વખત વંદન કરતાં ગુરૂ-આજ્ઞા પામીને અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરવો તે બે પ્રવેશ જાણવા, અને પ્રથમ વંદન કરતી વખતે ‘ આવસ્સિઆએ ’ કહીને

અર્થ—મિતઅવગ્રહ (સાદાગ્રણ હાથ પ્રમાણ ક્ષેત્ર) માં પ્રવેશ કરવાની મને રજા આપો, (ગુરુ કહે આણનાણામિ) હું આજ્ઞા આપું છું. ૨

અવગ્રહમાંથી બાહર નીકળવું તે એક નિષ્ક્રમણ સમજવું એવી રીતે દ્વાદશાવર્ત વંદન કરતી વખતે પચ્ચીશ આવશ્યક સાચવવાનું જોઈએ. તેમજ દ્વાદશવર્ત વંદનના કર દોષ તે પણ ટાળવા જોઈએ. તે ૩૨ દોષ નીચે પ્રમાણે:—

૧ અનાદૃતદોષ—ગુરુનો અનાદર કરવો તે.

૨ સ્તબ્ધદોષ—વિનયપૂર્વક ગુરુને નમન નહિ કરતાં સ્તબ્ધપણે ટટાર ઉભા રહે તે. સુલાદિક રોગ થયો હોય તો દ્રવ્યથી ન નમી શકે પણ નમવાના બાવ હોય તો તે ક્રેષ્ટ કહેવાય. પણ જે બાણી જોઈને સ્તબ્ધપણે ઉભો રહે તેને અવિનયી જાણવો.

૩ પવિત્રદોષ—કષ્ટપિણ વ્યવસ્થા વગર જવા દેવાની ક્રિયા તે વેડરૂપ જાણીને કરે અને સંપૂર્ણ કરે નહિ તે ત્રીજો પવિત્ર દોષ.

૪ સંપિંડિતદોષ—મુખચક્રી સુત્રના વચન સિવાય બીજા વચન બોલે અને પોતાના હાથ પગ સ્થિર રાખે નહીં તે સંપિંડિત દોષ.

૫ દોલકદોષ—તીકપક્ષીની પેઠે એક જગ્યાએ સ્થિર નહિ બેસતાં જમતેમ ઉઠબેસ કરી વંદન કર્યા કરે તે.

૬ અંકુશદોષ—ગુરુ ઉભા હોય કે બેઠા હોય તેનો વિચાર કર્યા વગર તેમને આગ્રહથી બેસાડીને પોતે વાદે, મહારાજ બેસી જાઓ મારે વાદવા છે એમ કહે, તે છઠો અંકુશદોષ.

૭ કચ્છપદોષ—વાદતી વખતે કાચબાની પેઠે આગળ પાછળ કર્યા કરે તે સાતમો કચ્છપદોષ.

૮ મત્સ્યદોષ—માછલું જેમ પાણીમાં સ્થિર રહેવું નથી તેમ જે વંદન કરતાં સ્થિર રહે નહિ તે આઠમો મત્સ્યદોષ.

૯ મનપ્રહુષ્ટદોષ—ગુરુ પાસેથી પોતાની ઇચ્છા પ્રમાણે કાર્યસિદ્ધિ ન થવાથી મનમાં દ્વેષ અને ઇર્ષ્યા લાગીને વાદે તે નવમો મનપ્રહુષ્ટદોષ.

નિવેશયામિ (નૈવેદિકયા પાવન્યો-વવિદ્ય ચ વિધિના)

નિસીદિ

અન્ય વ્યાપાર નિવેદ્યો છ જેણે એવો (શિષ્ય અવગ્રહમાં પ્રવેશ કરીને વિધિઓ ખોલીને)

૧૦ વેદિકાદોષ—જો હાથ ધુટણ ઉપર ચુકવા અથવા બન્ને હાથની વચ્ચે ધુટણ રાખવા, બે હાથની વચ્ચે એક ધુટણ રાખે અથવા ખોળામાં હાથ રાખે એવી રીતે વંદન ક્રિયા કરે તે વેદિકાદોષ.

૧૧ ભયદોષ—જો હું નહિ વાંદું તો આચાર્ય અને કાદી ચુકશે અથવા એમને માફું લાગશે, એમ ભયથી વાંદવું તે અગીયારમો ભયદોષ.

૧૨ ભજતદોષ—ખીજાઓ પણ ગુરૂને ભજે છે માટે હું પણ ભજવાના પૂર્વક વાંદું તો ઠીક, એમ વિચારવું તે ભજતદોષ.

૧૩ મૈત્રીદોષ—જો હું આચાર્યને વાંદીશ તો આચાર્ય મારી સાથે મૈત્રીભાવ રાખશે અને મારાપર પ્રીતિ રાખશે તે મૈત્રીદોષ.

૧૪ ગારવદોષ—સમગ્રચારીમાં લોકો અને શ્રેષ્ઠ ક્રિયાપાત્ર કહેશે એમ વિચારીને વાંદવું તે ગારવદોષ.

૧૫ કારણવાંદણ—આલોકના સુખની ઇચ્છાથી જે વાંદે તે કારણદોષ.

૧૬ સ્તૈન્યદોષ—ખીજથી શરમાઇને તેમની નજર ચુકવીને વાંદી બેવું તે સ્તૈન્યદોષ.

૧૭ પ્રત્યનીકિદોષ—આહારનિહારના કામ વખતે જે વાંદવું તે પ્રત્યનીકિદોષ.

૧૮ રૂષ્ટદોષ—કોપાવમાન થયો એકો અથવા ગુરૂને કોપાવમાન કરતો એકો વાંદે તે રૂષ્ટદોષ.

૧૯ તર્જીતદોષ—મસ્તક, આંખથી કે બકુડીવડે ગુરૂની તર્જવા કરવી એટલે યાદરાખજો, એમ ભય ગુરૂને ખતાવે અને વાંદે તે તર્જીતદોષ.

અથઃ કાયં, કાયેન સંસ્પર્શં (કરોમિ)

અહો-કાયં કાય-સંફાસં

અરણ્યને ઉત્તભાંગવડે સ્પર્શ કરું છું.

ક્ષમણીયઃ ભવદ્વિઃ ક્રમઃ અપ્ર (અલ્પ) ક્ષાન્તાનાં વહુશુભેન

સ્વમણિજ્ઞો ને કિલામો અપ્પકિલંતાણં વસુમેણ

ખમજ્ઞે આપ ખેદ :અલ્પક્ષાનિવાલાનો ઘણા રૂડા ભાવે

ભવતાં દિવસો વ્યતિક્રાન્તઃ

ને દિવસો વદ્ધક્તો ॥ ૩ ॥

આપનો દિવસ વ્યતિક્રમ્યો ?

૨૦ શક્ટોદાપ—વાંદવાથી ગુરૂ અને ખીજાઓ મારે વિશ્વાસ કરશે એમ વિચારીને વાંદવું તે શક્ટોદાપ.

૨૧ હીલિતોદાપ—પાછળથી ગુરૂની હેલનાકરે અને વાંદે તે હીલિતોદાપ.

૨૨ કુચિતોદાપ—વાંદતાં વાંદતાં; દેશાદિ સંબંધી વચમાં વિકથા કરે તે કુચિતોદાપ.

૨૩ દ્રષ્ટાદ્રષ્ટોદાપ—લોકાને દેખાડવાને લોકો હોય ત્યારે જે વાંદે તે દ્રષ્ટાદ્રષ્ટોદાપ.

૨૪ શૃંગોદાપ—સન્મુખ હાથ નહિ રાખતાં જમણી અને ડાબીઆ-જુએ રાખીને વાંદવું તે શૃંગોદાપ.

૨૫ કરોદાપ—વાંદવાનો કરે માનીને વાંદવું એટલે શું કરીએ વાંદા વિના છુટકો નથી એમ કહે તે કરોદાપ.

૨૬ મોચનોદાપ—વાંદવાના કરમાંથી મુક્ત થવાની ઇચ્છાથી વાંદવું એટલે ચાલો આ કામ એક ઉકેલી લઇએ તે મોચનોદાપ.

અર્થ—પછી શિષ્ય—માત્ર ગુરૂ વંદન શિવાય અન્ય ક્રિયારૂપ આપાર નિષેધો છે જેણે એવો છતો અવગ્રહમાં પેસીને, વિધિ-પૂર્વક જેસી, સાધુ ડાળા ઠીંચણ ઉપર અને શ્રાવક ચરણા ઉપર મુહપત્તિ મુકી જે હાથ લલાટે લગાડી, ગુરૂના ચરણોને સ્પર્શ કરતો આ પ્રમાણે કહે—

“ અહો, કાયં, કાય સંક્રાસં ”

અર્થ—અધઃકાયં અર્થાત્ આપના પગોને મારા હાથ અને લલાટે કરી રૂડી રીતે સ્પર્શ કરવાને મને આજ્ઞા આપો. (ગુરૂની આજ્ઞાને પામીને ગુરૂના ચરણ પ્રત્યે પોતાના હાથ તથા મસ્તકે કરી સ્પર્શો. પછી મસ્તકે જે હાથ લગાડી, ગુરૂની સન્મુખ દૃષ્ટિ રાખી.)

૨૭ આશ્લિષ્ટઅનાશ્લિષ્ટદોષ—જમીન ઉપર મસ્તક લગાડે ન લગાડે અથવા રજેહરણ સાથે હાથ લગાડે પણ મસ્તકે ન લગાડે, મસ્તકે લગાડે પણ રજેહરણે ન લગાડે, મસ્તકે ન લગાડે અને રજેહરણે પણ ન લગાડે તે આશ્લિષ્ટ અનાશ્લિષ્ટદોષ જાણવો અને એથો ભાગો જે બન્નેને હાથ લગાડીને વાંદે તે દોષ નથી.

૨૮ ન્યુનદોષ—ઉતાવળથી પાઠ કહેતાં વચન રહી જાય તે ન્યુનદોષ.

૨૯ ત્રુલિકાદોષ—વાંચા પછી વધારે મોટે સાદે મથ્યએણ વંદામિ એમ વળી વિશેષ કહે તે ત્રુલિકાદોષ.

૩૦ મૂકદોષ—મુંગે મોટે વાંદે તે મૂકદોષ.

૩૧ ઠૂંરદોષ—મોટા સાદથી વાંદણાસૂત્રનું બોલવું તે ઠૂંરદોષ.

૩૨ ચુડલીકદોષ—રજેહરણ આમ તેમ ફેરવતાં વાંદે તે ચુડલીકદોષ.

“ ખમણિજને લે ” ઇત્યાદિ પદો કહે.

અર્થ—હે ભગવાંત કાંઈ એક ઉપભાવો હોય તે ખમણે, અદ્ય આનિષાળ એવા આપને ઘણાં સમાધિભાવે કરીને (આપનો) દિવસ વીત્યો ?

ગુરુ કહે “ તહત્તિ ” તેમજ વ્યતીત થયો છે.

પછી શિષ્ય કહે.

યાત્રા ભવતાં

જત્તા જે ॥ ૪ ॥

સંજમભાત્રા આપની

અર્થ—હે કર્ણાસુદ્ર ! આપને તપ, નિયમ, સંયમ, સ્વા-

ધ્યાયરૂપ યાત્રા અવ્યાખ્યાયપણે વર્તે છે ?

ગુરુ કહે “ તુભાંપિ વદ્યએ ” તમને પણ વર્તે છે.

પછી શિષ્ય કહે.

પાનનાયં ચ ભવતાં

જવણિજ્જં ચ જે ॥ ૫ ॥

ઇદ્રિય નોઇદ્રિય અને આપની

અર્થ—ઇદ્રિય અને નોઇદ્રિયથી પીડા નહીં પામતું એકું

આપનું શરીર છે ?

ગુરુ કહે “ એવં ” એમજ છે.

તમયામે સમાશ્રમણ ! દૈવસિકં વ્યતિક્રમં.

સ્વામેમિ સમાસમણો દેવસિયં વદ્યક્રમં ॥ ૬ ॥

આપણે હે સમાશ્રમણ ! દિવસસમણી અપરાધને

અર્થ—હે ક્ષમાશ્રમણ ! દિવસ સંબંધી આશા અપરાધ અ-
ત્યે હું ખાતું છું. તે પછી શિષ્ય ઉભો થઈ નીચે પ્રમાણે કહે.
આવશિષ્ટ્યા પ્રતિક્રિયામિ ક્ષમાશ્રમણાં.

આવશિષ્ટ્યા

પ્રતિક્રિયામિ મિ સ્વમ સમણાણં

આવશ્યક ક્રિયાસંબંધી અતિચારથી નિવર્તું છું. ક્ષમાશ્રમણની
દેનાલેખ્યા આશાતનયા

દેવસિદ્ધ્યા

આશાવણા

દિવસ સંબંધી

આશાતનાવડે

અર્થ—અવશ્ય કર્તવ્ય જે ચરણસિત્તરી અને કરણસિત્તરી
આદિ સેવતાં પાળતાં જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેથી હું નિ-
વર્તું છું. (વળી) ક્ષમાશ્રમણ સંબંધી દિવસને વિષે થઈ એવી
આશાતનાએ કરીને,

કેવી આશાતનાએ કરીને ?

ત્રયસિદ્ધિદ્યતરવા

યત્કિંચિત્

તિત્તિસમયરા

જં કિંચિ

તેત્રીશ માંહેની કોઈ પણ વડે

જે કોઈ

૧ ગુરુ મહારાજ સંબંધી તેત્રીશ આશાતના અવશ્ય વર્ગની બેઠ-
એ તે આ પ્રમાણે—

૧ ગુરુ મહારાજની ૧ અમારી ૨ પડખે (બન્ને પાસે) તેમજ અ-
ત્યંત ૩ નજીક અડીને ૧ ચાલતી હોડતાં ૨ ઉભા રહેતાં અને ૪
બેસતાં આશાતના આગે છે. પરંતુ જે ખાસ અમતમા કારણસર તેમ ક-
રવું પડે, તો આશાશુદ્ધિથી અને અધિક લાભના કારણથી આશાતનાને

મિથ્યયા મનોદુષ્કૃતયા વચોદુષ્કૃતયા કાયદુષ્કૃતયા
 મિહાણ મણડુકમાણ વયડુકમાણ કાયડુકમાણ
 મિથ્યાભાવવાળી- મનદુષ્કૃતવાળી- વચનદુષ્કૃતવાળી- કાયદુષ્કૃત-
 વાળી-આશાતનાવડે.

દોષ ગણાતો નથી. એમ દરેકના ત્રણ ત્રણ ભેદ કરતાં તેના ૯ ભેદ થઈ શકે છે. ૧૦ ગુરૂ મહારાજ પહેલાં ભોજન વખતે ચલુ કરી લેવાથી કે આચમન લેવાથી દોષ લાગે. ૧૧ બાહેરથી ગુરૂ સાથે આવ્યા છતાં જો ગુરૂ મહારાજથકી પહેલાં ગમણાગમણે આલોવે એટલે ‘ધરિયાવહી’ પડિ-
 ક્ષમે તો ગુરૂનો અનાદર-વિનયભંગ કરવાથી દોષ લાગે. ૧૨ રાત્રીસંધારે ક્યાં બાદ ગુરૂ મહારાજ કંઈ પુછે કે બોલાવે ત્યારે સાંભળ્યું નહીં સાંભ-
 લ્યું કરી ઉત્તર નહીં આપતાં કેવળ મૌનજ ધારી રહે તો આશાતના લાગે. ૧૩ ગુરૂ પાસે આવેલા કોઈ ગૃહસ્થાદિકને વશ કરી લેવા ગુરૂ મહારાજ તેમને બોલાવે તે પહેલાં પોતે બોલાવી લે, તો ગુરૂઆશાતના લાગે. ૧૪ બિલાવૃત્તિથી આણેલાં આહાર પાણી પ્રમુખ ગુરૂ મહારાજ પાસેજ પ્રથમ હાજર કરી દેવાં જોઈએ અને ગોચરી પણ ત્યાંજ આલોવવી જોઈએ, તેને બદલે તેમ નહીં કરતાં તે સંબંધી ઈચ્છા મુજબ વર્તતાં એટલે ગુરૂ પહેલાં ઉતાવળ કરી આવેલી ગોચરી કોઈ સાધુ જોઈ લે. તેમજ તે બીજા સાધુ પાસે આલોવી લે તો ગુરૂઆશાતના લાગે. ૧૫ આવેલી ગોચરી ગુરૂ પહેલાં બીજાને બતાવી દે, તો દોષ લાગે. ૧૬ આવેલાં આહાર પાણી વાપરવા બીજાને નિમંત્રણ કરીને પછી ગુરૂ મહારાજને નિમંત્રણ કરે તો તેથી અનાદર દોષ લાગે. ૧૭ મધુર બાદ્ય પદાર્થ બિલામા આવેલો જાણી આપઈચ્છાએ ગુરૂને પૂછ્યા વગર પોતાને ગમે તેને આપી દેવાથી આશાતના લાગે. ૧૮ સરસ સ્નિગ્ધ પદાર્થ આ-
 વેલો હોય તો તે ગુર્વાદિકને નહીં આપતાં પોતેજ આરોગી જાય, તો ગુરૂ આશાતના લાગે. ૧૯ ગુરૂ મહારાજ સાદ કરીને બોલાવે ત્યારે બહેરાની

અર્થ—તેત્રીશ આશાતના મધ્યેથી જે કાંઈ મિથ્યાભાવરૂપ આશાતના થઈ હોય તેણે કરીને, મન સંબંધી પાપ તેરૂપ આશાતનાએ કરીને, વચન સંબંધી પાપ તેરૂપ આશાતનાએ કરીને, શરીર સંબંધી પાપ તેરૂપ આશાતનાએ કરીને.

ક્રોધયા માનયા માયયા લોભયા
ક્રોહાણ માણાણ માયાણ લોભાણ

ક્રોધરૂપ- માનરૂપ- માયારૂપ- લોભરૂપ આશાતનાવડે.

અર્થ—ક્રોધરૂપ, માનરૂપ, માયારૂપ અને લોભરૂપ આશાતનાએ કરીને.

પેરે કશેા પણ ઉત્તર પાછો ન આપે, શન્યવત્ બેસી રહે; તો દોષ લાગે. ૨૦ જ્યારે કોઈ વડીલ સાધુ સાદ કરે ત્યારે સામા થઈ જેમ આવે તેમ બોલે—આ મારીજ કેડે લાગ્યા છે. મનેજ દેખ્યો છે, આમની સાથે ક્યાંથી પાનાં પઢ્યાં, ઇત્યાદિક કટુ ભાષણ કરતાં દોષ લાગે. ૨૧ ગુરૂ પાસે જઈ નમ્રપણે જવાબ દેવાને બદલે પોતાના આસને બેઠા બેઠા ઉત્તર આપવાથી ગુરૂઆશાતના લાગે. ૨૨ શું કહો છો ! શું છે ? કહોને ! ઇત્યાદિક વિનય રહિત ભાષણ ગુરૂ સાથે કરતાં આશાતના લાગે. ૨૩ કંઈ કામ કરવા ગુરૂ મહારાજ શિષ્યને બોલાવે ત્યારે તોછડાઈ ભરેલી રીતે બોલે કે તમેજ કરોને ! મને શામાટે કહો છો ? અથવા ટુંકારાદિ દેતાં ગુરૂઆશાતના લાગે. ૨૪ વાહ ! અમનેજ દિઠા છેને ! તમે ખતે કેમ કરતા નથી ? અથવા બીજા શિષ્યને કરવા કેમ કહેતા નથી ? એમ ગુરૂમહારાજને તર્જના કરતાં ગુરૂઆશાતના લાગે. ૨૫ ગુર્વાદિક વડીલ સાધુઓને વ્યાખ્યાન પ્રમુખ કરતાં દેખી શિષ્ય દુમણે થાય પણ પ્રમુદિત ન થાય, તો ગુરૂઆશાતના લાગે અથવા ગુર્વાદિક વડીલનો કોઈ રાગી હોય તેને દેખી દુમણે થાય તો તેથી પણ ગુરૂઆશાતના લાગે. ૨૬ ગુરૂમહારાજ વ્યાખ્યાનાદિક કરતા હોય ત્યારે 'એ તમે જુલો

સર્વકાલિકયા સર્વમિથ્યોપચારયા સર્વધર્મતિક્રમણયા
 સર્વકાલિયાણ સર્વમિહોવયાણ સર્વધર્મમાશ્વક્રમણાણ
 સર્વ કાલસંબંધી, સર્વ મિથ્યા ઉપચારસંબંધી, સર્વ ધર્મ અ-
 તિક્રમણસંબંધી.

આશાતનયા યો મયા અતિચારઃ કૃતઃ
 આશાયણાણ જો મે અશ્ચારો કનં
 આશાતનાવરે જે મે અતિચાર કર્યો

ગયા છે, આ વાત તમને યાદ નથી, એનો અર્થ એ ન હોય ' ઇત્યાદિક
 અનુચિત વચન બોલતાં ગુરુઆશાતના લાગે. ૨૭ અથવા એ બાબત હું તમને
 પછી સારી રીતે સમજાવીશ એમ આપ ઉદાપણ બતાવવા સભા સમક્ષ
 બોલી, ચાલતી કથાનો ભંગ કરે, તો તેથી ગુરુઆશાતના લાગે. ૨૮ અ-
 થવા એવે અવસરે આવીને શિષ્ય કહે કે મહારાજ ! પોરસીવેળા કે આ-
 હારવેળા થઈ ગઈ છે એમ કહીને પર્ષદનો ભંગ કરે તો ગુરુઆશાતના
 લાગે. ૨૯ અથવા પર્ષદ ઉઠી ગઈ ન હોય એટલામાં આપ ઉદાપણ બ-
 તાવવા માટે ગુરુમહારાજે વ્યાખ્યાનમાં કહેલી વાત વધારે વિસ્તારી બ-
 તાવે તો ગુરુઆશાતના લાગે. ૩૦ ગુરુ સંબંધી શય્યા-સંથારા પ્રમુખને
 પોતાના પગ વિગેરેથી સંઘટ્ટ કરી પાછું ખમાવે નહીં તો આશાતના લાગે.
 ૩૧ ગુરુની શય્યા કે સંથારાદિક ઉપર પોતે બેસે કે બાજોડે કે અસંભ્ય
 રીતે તેનો સ્પર્શ કરે તો ગુરુઆશાતના લાગે. ૩૨ ગુરુકી કુંચા આસને
 બેસે, અથવા ગાદી કરી બેસે અથવા ગુરુ જેવાં કે તેથી અધિક મુલ્યવાળાં
 વસ્ત્ર વાપરે તો દોષ લાગે. ૩૩ ગુરુ જેવા સમાન આસન ઉપર બેસે અ-
 થવા ગુરુ જેવાં સમાન વસ્ત્ર લઈ વાપરે તો ગુરુઆશાતના લાગે.

તં (હે) ક્ષમાશ્રમણ, પ્રતિક્રામામિ નિંદામિ
 તસ્સ સ્વમાસમણો પન્નિક્કામે નિંદામિ
 તેને હે ક્ષમાશ્રમણ ! પ્રતિક્રમું છું નિંદું છું.

ગર્હે આત્માનં વ્યુત્સજામિ
 ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ ॥૭॥
 ગુરુશાખે ગર્હું છું. પોતાનો (આત્માનો) ત્યાગ કરું છું.

અર્થ—સર્વ કાળ સંબંધી, સર્વ મિથ્યા ઉપચાર અર્થાત્ કુડકપટરૂપ આશાતનાએ કરીને તેમજ અષ્ટ પ્રવચન માતારૂપ સર્વ ધર્મ કરણીને અતિક્રમવારૂપ આશાતનાએ કરીને, જે મારા જીવે અતિચાર કર્યો હોય તે સંબંધી હે ક્ષમાશ્રમણ ! આપની સમીપે હું પડિક્કમું છું, ગુરુની સાક્ષીએ વિશેષે નિંદું છું, અને પાપિષ્ઠ આત્માને વોસરાવું છું અર્થાત્ છોડાવું છું.

ખીજીવારના વાંદણાએ “આવસ્સિઆએ” એ પદ ન કહેવું અને ખીજે વાંદણો ગુરુચરણે રહ્યોજ પુરો કરે પણ ઉભો થાય નહિ. “અને રાઈ પડિક્કમણામાં રાઈ વડકંતા, પખખીએ પરલ્લો વડકંતો અને ચઢમાસીએ ચડમાસી વડકંતા સંવચ્છરીએ સંવચ્છરો વડકંતો એવી રીતે પાઠ કહેવો.” આ વિધિ પ્રતિક્રમણમાં આવતાં વાંદણાંની છે.

પદ (૫૮) ગુરુ (૨૫) લઘુ (૨૦૧) સ્વવર્ણ (૨૨૬)

ઇતિ સુગુરુવાંદણા સૂત્ર.

(એ રીતે બે વાંદળા દેવા. બીજો વાંદળો બેઠા રહી પૂરો કરવો. ચણવિહાર ઉપવાસ કરનારે વાંદળા દેવા નહિ. પછી “ આવસ્સઈ ” બળી અવગ્રહ બાહેર નીકળી કહેવું—ઇચ્છકારિ ભગવન્ પસાયકરી પચ્ચસ્સવાળ કરાવો એમ કહી યથાશક્તિ પચ્ચસ્સવાળ કરવું.) પછી

ઇચ્છામિ સ્વમાસમણો વંદિતું જાવણિજ્ઞાણે નિસીહિઆણે મત્તયણે વંદામિ ॥ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરું ॥ ઇચ્છં ॥

(એમ કહી ઢાલો ઢીચળ ભૂમિથકો ઝંચો, ને જમણો ભૂમિણે લગાડી અંજલિ કરી મુહપત્તિ મુલ્લે દેડે મળિયે.)

—*~*~*~—

॥ અથ ચૈત્યવંદન ॥

શ્રી પાર્શ્વનાથો જવપાપતપ,—

શ્રી પાર્શ્વનાથ ભવના પાપરૂપ તાપને,

પ્રશાંતધારાધરચારુજ્વલ :

અત્યંત શાંત કરવામાં મેલસમાન મનોહર રૂપવાળા.

વિમ્બોઘટંતા પ્રણતોરગેન્દ્રઃ,

અતરાયના સમુદ્ધને હણનારા નમેલ છે ધરણુદ્ર જેમને એવા.

સમસ્ત દુઃખાણકરો જિનેન્દ્રઃ ॥ ૧ ॥

સર્વના કલ્યાણ કરનાર સામાન્ય કેવલીના નાયક એવા.

અર્થ—આઠ મહાપ્રાતિહાર્યરૂપ લક્ષ્મીયે કરી સહિત એવા અને પાર્શ્વનાથ યક્ષના ઉદ્ધાર કરનારા, બળી નાથ એટલે યોગ

ક્ષેમના કરનારા, યોગ એટલે અણપામેલા દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર તેનો યોગ કરી આપનારા-પમાડનારા અને ક્ષેમકર એટલે દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રને અર્પણ કર્યા બાદ તેમનો રક્ષણ કરનારા, એવા શુભે કરી સહિત હોવાથી તેમને નાથ કહિયે. વળી સંસાર સંબંધી જે પાપ તે ક્રૂપ જે તાપ (તેણે કરી જે તપેલા પ્રાણીઓ) તેને સારી રીતે શીતલ કરવામાં મેઘના મનોહર સ્વરૂપને ધારણ કરનારા, મેઘના જેવા વર્ષાવાળા, વળી લવ્યજીવોના વિદ્ય-અંતરાય-દુઃખોના સમુદાયને નાથ કરનારા, વળી નાગ-કુમાર દેવોના અધિપતી જે ધરણેદ્ર તેનાથી સેવાયેલા અને તેરમા શુશ્રુત્યાન વર્તી જે સામાન્યકેવલી તેના પણ અધિપતિ એવા, શ્રી પાર્શ્વનાથ પરમાત્મા સર્વના કલ્યાણ કરનારા થાઓ, અથવા સર્વ એવા જે કલ્યાણ તેને કરનારા છે. ૧

एष करोमि प्रणमं जिनवरवृषभस्य वर्द्धमानस्य
 एस करोमि पणमं जिणवरवसहरस वर्द्धमाणस्स ।
 આ હું કરું છું પ્રણામને જિનવરવૃષભસમાન વર્દ્ધમાનસ્વામીને

शेषाणां च जिनानां सगणधराणां च सर्वेषाम्
 सेसाणं च जिणाणं, सगणहराणं च सर्वेसिं ॥ १ ॥
 શેષ બાકી અને જિનોને ગણધરોસહિત અને સર્વને

અર્થ—ક્ષીણ મોહવાળા મુનિઓ અને સામાન્ય કેવળીઓમાં ધોરી વૃષભસમાન એવા વર્દ્ધમાન-મહાવીરદેવને અને બાકી રહેલા સર્વ ગણધરોસહિત ત્રેવીશ તીર્થકરોને હું વંદન કરું છું. ૧

જગન્મસ્તકસ્થિતેભ્યો વિકસિતવરજ્ઞાનદર્શનધરેભ્યઃ

જગમન્હયન્ત્રિયા પં, વિયસિયવરનાણં સપ્તધરાણં ।

જગતના મસ્તક ઉપર રહેલાને પ્રકૃષ્ટિત એવા શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન તથા દર્શનના ધરનારાઓને.

જ્ઞાનોષોતકરેભ્યો લોકે નમો જિનવરેભ્યઃ

નાણ્ણજ્ઞોયગરાણં, લોગંમિ નમો જિણવરાણં ॥૧૥

જ્ઞાનના ઉદ્ધોતના કરનારાઓને લોકમાં નમસ્કાર જિનવરોને

અર્થ—જગતના મસ્તકને વિષે મુકુટ સમાન એવા અને ઉજ્જવલ અને શ્રેષ્ઠ એવા જ્ઞાન તથા દર્શનના ધારણુ કરનારા અને લોકને વિષે જ્ઞાનના પ્રકાશને કરનારા એવા જિનવરોને નમસ્કાર હો. ૨

તીર્થકરાન્ ભગવતઃ

અનુત્તરપરાક્રમાનમિતજ્ઞાનિમઃ

તિઠ્ઠયરે જગવંતે, અણુત્તરપરકમે અમિયના મી ।

તીર્થકરોને ભગવન્તોને અનુત્તર એવા પરાક્રમવાળાને અમિતજ્ઞાનવાળાને

તીર્ણાન્ સુમતિમતિગતાન્ સિદ્ધિવથદેશકાન્ વન્દે

તિન્ને સંગસ્સાસાસ, સિદ્ધિપ્પદેસણ વંદે ॥ ૩ ॥

તર્થા ને સુગતિ (એથી જે) ગતિ (તેને) પામેલા ને સિદ્ધિ માર્ગના ઉપદેશ કરનારાઓને હું વંદન કરું છું.

અર્થ—ધર્મ તીર્થને કરનારા એવા અને ઐશ્વર્યવાળા અને અતિશય પરાક્રમવાળા જેનાથી અધિક ઠાઠાની પાસે પણ આત્મબળ નથી એવા ભાવ પરાક્રમવાળા અને મર્યાદાવિનાશુ છે

જ્ઞાન જેમની પાસે (અર્થાત્ દીવ્યજ્ઞાની અને ભવસમુદ્રથી પોતે
તરી ગયેલા અને ખીલ્લને તારનારા) અને ઉત્તમ સુતિરૂપ સિદ્ધ
ગતિ તેને પામેલા એટલે અનંત અવ્યાખાધ સુખમાં વસનારા
અને સિદ્ધિના માર્ગને ખતાવનારા એવા દેવાધિદેવને હું વંદન
કરું છું. ૩

વन्दે મહાભાગ્યં મહામુનિં મહાયજ્ઞં મહાવીરં
વંદામિ મહાજ્ઞાનં, મહામુણિં-મહાયસં મહાવીરં ।
હું વંદન કરું છું મોટાભાગ્યવાળા ને મોટામુનિને મોટાયજ્ઞવાળાને
મહાવીરને.

અમરનરરાજમહિતં તીર્થકરણં તીર્થસ્ય
અમરનરરણમહિયં, તિષ્ઠયરમિમસ્સ તિષ્ઠસ્સ ॥ ૪ ॥
કેવો તથા મનુષ્યોના રાજાઓએ પૂજેલા તીર્થકરને આ તીર્થના.

અર્થ—મહા ભાગ્યશાળી અને મહામુનિ અને મહાયજ્ઞવા-
ળા અને દેવ તથા મનુષ્યોના રાજાઓથી પૂજેલા અને આ તી-
ર્થના તીર્થકર એવા મહાવીરદેવને હું વંદન કરું છું. ૪

વચનામૃતેન મુચ્ચન્ નિર્વાપયન્તો ગુણેષુ સ્થાપયન્તાઃ
વચણામણ સુવણં, નિઘ્વવંતા ગુણેસુ ઠાવંતા ।
વચનરૂપ અમૃતે કરીને લુવનને ઠારતા ગુણોને વિષે સ્થાપન કરતા

જીવલોક-મુદ્ધરન્તોઽર્હન્તો મવન્તુ મે સરણમ્
જિયદ્ધોય-મુદ્ધરંતા, અરિહંતા હંતુ મે સરણં ॥ ૫ ॥
રૂપલોકને ઉદ્ધારતા અરિહંતા થાઓ મને સરણ

અર્થ—વચનરૂપ અમૃતે કરી ભુવનલોકને ભુજાવતા અને
શુભોને વિષે સ્થાપન કરતા અને શુભલોકને ઉદ્ધાર કરતા એવા
અરિહંતો મારા શરણરૂપ થાઓ. ૫

उज्झितजरामरणेभ्यः समस्तदुःखार्तसत्त्वशरणेभ्यः

उक्षियजरमरणाणं, समस्तदुःखार्तસત્તસર ગાણં ।

હર કરેલ જરા મરણને જેમણે સમસ્ત દુઃખથી પીડાયેલા પ્રાણી-
ઓના શરણરૂપ.

त्रिभुवनजनसुहितेभ्योऽर्हद्व्यो

નમસ્તેભ્યઃ

તિહુયણજણસુહિયાણં, અરિહંતાણં નમો તાણં ॥ ૬ ॥

ત્રણ જગત જન ભણી સુહીતના કરનારાને અરિહંતાને નમસ્કાર
રક્ષણકારકને.

અર્થ—ત્યાગ કર્યો છે જન્મ જરા મરણ જેમણે એવા અને
દુઃખે કરી પીડાયેલા એવા સર્વ પ્રાણીઓને શરણરૂપ એવા અને
ત્રણ ભુવનની અંદર રહેલા પ્રાણીઓને સર્વ પ્રકારે સારી રીતે
સુખ—હીત કરનારા વળી સર્વ શુભોને રક્ષણ કરનારા શરણરૂપ,
એવા તે અરિહંતપરમાત્માઓને મારો નમસ્કાર હો.

તેહ શ્રી અરિહંતજીને મહારો નમસ્કાર હુવો, કે-
હવા તે શ્રી અરિહંત જિણે શ્રી અરિહંતે રાગદેષરૂપિયા
અરિ વૈરી જીત્યા, અને અઘાર દોષરહિત હુવા, તે અ-
ઘાર દોષ કેહવા:—

અજ્ઞાન	ક્રોધ:	મદ:	માન:	લોભ:
અજ્ઞાણ ^૧	ક્રોધ ^૨	મય ^૩	માણ ^૪	લોહ ^૫ ,
અજ્ઞાન	ક્રોધ	મદ	માન	લોભ.
માયા	રતિશ્ચ	અરતિશ્ચ	નિદ્રા	શોક:
માયા ^૬	રદ્ધ્ય ^૭	અરદ્ધ્ય ^૮	નિદ્રા ^૯	સોગ ^{૧૦}
માયા	રતિ	અરતિ.	નિદ્રા	શોક
અલિકવચનં	ચૌર્ય	મત્સર:	મયાનિ ॥ ૧ ॥	
અલિયવય ૥ ^{૧૧}	ચોરિયા ^{૧૨}	મહ્તર ^{૧૩}	ખયાય ^{૧૪} ॥૧૧॥	
અસત્ય વચન	ચોરી	મત્સર	ભય ॥ ૧ ॥	
પ્રાણિવધ:	પ્રેમક્રીડા	પ્રસંગ:	હાસાશ્ચ	
પ્રાણિવદ્ ^{૧૫}	પ્રેમકીલ્લા ^{૧૬} ,	પ્રસંગ ^{૧૭}	હાસા ^{૧૮}	
પ્રાણિવધ	પ્રેમની ક્રીડા	પ્રસંગ	હાસ્ય	
યસ્યૈતે	દોષા:	અઘ્ઠાદશાપિ	પ્રણઘ્ઠા:	
ય જસ્સ	દોસા;	અઘ્ઠારસવિ	પણઘ,	
અને જેના	આ દોષો	અઘારે પણ નાશ પામ્યા		
નમામિ	દેવાધિદેવં	તમ્ ॥ ૨ ॥		
નમામિ	દેવાહિદેવં	તમ્ ॥ ૨ ॥		
નમુ છું	દેવાધિદેવ	તેને.		

અર્થ—પ્રથમ દોષ અજ્ઞાન, બીજો દોષ ક્રોધ, ત્રીજો દોષ મદ, ચોથો દોષ માન, પાંચમો દોષ લોભ, છઠો દોષ માયા,

સાતમે દોષ રતિ, આઠમે દોષ અરતિ, નવમે દોષ નિદ્રા, દશમે દોષ શોક, અગીયારમે દોષ અસત્યવચન બારમે દોષ ચોરી કરવાપણું, તેરમે દોષ મત્સર (એટલે અદેખાઈ) ત્રીદશમે દોષ લાય. ॥ ૧ ॥ પનરમે દોષ પ્રાણિવધ (અર્થાત્ જીવહિંસા) સોલસમે દોષ પ્રેમની કીડા, સત્તરમે દોષ પ્રસંગ (કોઈની સાથે પરિચય) અઠારમે દોષ હાસ્ય (હસવાપણું) એ અઠાર દોષો જેમને સમુળગા નાશ થયેલા છે. એવા તે દેવાધિદેવને હું નમું છું. ૨

एहवा देवाधिदेव—ઉપર પ્રમાણે વર્ણવેલા દેવના અધિ દેવ.

रासुरविहितसेव—સુર તથા અસુરોએ કરી છે સેવા જેમની,

सर्वज्ञ—સર્વ વસ્તુ-પદાર્થને સંપૂર્ણપણે જાણનાર,

जगवन्त—સર્વ સામર્થ્ય જ્ઞાન મહાઅધ્યક્ષા,

जग भाय—ત્રણ જગતના નાથ, યોગ ક્ષેમ કરનારા,

जगजीवना तारक—જગતની અંદર રહેલા જીવોને તારનાર,

कुगतिमार्ग निवास्क—કુગતિરૂપ જે ચાર ગતિ તેને જે માર્ગ તેના નિવારણ કરનારા,

निरीह—ધમ્મારહિત, સર્વ પ્રકારની વાંછા રહિત.

निरहंकार—અહંકાર-અભિમાન વિનાના,

निस्संग—સર્વ પ્રકારના સંબંધ-સંગ વિનાના

निर्मम—મમતાભાવ સર્વ પ્રકારની આશક્તિથી રહિત,

શાન્ત—મનના વિકાશરહિત, (અર્થાત્ શાન્ત સ્વભાવવાળા)

દાન્ત—ઈદ્રિયો જેમણે નિયમમાં કરી છે,

કરુણાસમુદ્ર—કરુણાના એક સાગર,

વિશ્વોપકાર સાગર—વિશ્વને ઉપકાર કરવામાં સમુદ્ર સમાન (અર્થાત્ જેમ સમુદ્ર સર્વ પ્રાણીઓને રત્નાદિવડે ઉપકાર કરે છે તેમ).

અનંતગુણના આગર—અનંત એવા જે ગુણો તેના આશુર્ય,

ચતુસઠ ઇંદ્રના પૂજનીક—ભુવનપતિ વ્યંતર જ્યોતિષ્ક દેવો અને વૈમાનિક એ ચાર નિકાયના દેવોના જે ઇંદ્રો તેથી પૂજાયેલા,

વજ્રકૃષ્ણજનારાચસંઘયણ—વજ્રરુપકાનારાચસંઘયણવાળા, [એટલે પ્રથમ સંઘયણવાળા],

સમચતુરસ્રસંસ્થાન—સમચોરસ છે સંસ્થાન જેમનું [અર્થાત્ સમાકૃતિવાળા],

અષ્ટસદસ વરપુરુષાલકાણના ધરણહાર—એકહજાર ને આઠ ઉત્તમ પુરુષોના લક્ષણોસહિત એટલે એકહજાર ને આઠ જેમાં ઉત્તમ લક્ષણો છે.

સમુદ્રનીપરે ગંજીર—સમુદ્રની માફક ગંજીર સ્વભાવવાળા,

મેઘાનીપરે ધીર—મહામહાનના પવનથી વધુ ક્રોધ

વખતે મેરૂપર્વત જેમ ડગતો નથી તેમ ઉપસર્ગોથી ક્યારે પણ કોઈ રીતે ડગનારા નહિ,

સંઘનીપરે નિરંજન—જેમ શંખ ઉજ્જવળ છે તેમ પોતાના શુભે કરીને ઉજ્જવળ.

વાયુનીપરે અપ્રતિબદ્ધ વિહાર—જેમ વાયરો પોતાની મરજી પ્રમાણે વિચરે છે તેની પેરે વિચરનારા,

આકાશનીપરે નિરાલંબ—જેમ આકાશને કોઈને પણ ટેકો નથી તેવીજ રીતે આધાર વિનાના,

જીવનીપરે અપ્રતિહતગાતે—જેમ જીવની કોઈ ઠેકાણે ગતિ અટકાયેલી નથી તેમ એમનું પણ જવું ક્યાંય અટકાયેલ નથી,

કૂર્મનીપરે ગુપ્તેન્દ્રિય—કાચબાની માફક ગોપવેલી છે ઇન્દ્રિયો જેમણે,

સ્વમ્ગીજીવના શૃંગનીપરે એક—જેમ ગેંડાનું એક શિંગડું છે તેમજ પોતે ભગવાન એકાએકી બીજા કોઈની સહાયતા જેને નથી,

પારંમપંથિયાનીપરે અપ્રમત્ત—સારંડ નામના પક્ષીની માફક પ્રમાદરહિત.

સિંહનીપરે દુર્ઘ્ણ્ય—સિંહની માફક ક્યારે પણ કોઈથી પરાભવ નહિ પામનારા.

પત્તનીપરે અદારસ સંલિંગરથ પરંધર—વૃષભની

માફક અદારહબર સીલાંગરથી ધુરાને (ધુંસરીને) ધારણ કરનાર.

ચંદ્રમાનીપરે સૌમ્યકાન્તિ—ચંદ્રમાની માફક શીતલ કાન્તિવાળા.

સૂર્યનીપરે સતેજ—સૂર્યની માફક તેજવાળા.

પંચિયનીપરે વિપ્રમુક્ત—પક્ષિની માફક છુટા (અર્થાત્ અતિબંધરહિત).

કુદ્ધિસંબલ—કુખમાં રહેલ તેજ શંખલ (ભાતું)છે જેમની પાસે

વસુંધરાનીપરે સર્વસદ્—પૃથ્વીની માફક સર્વ સહનકરનાર

અનંતજ્ઞાન—જેના જ્ઞાનનો છેડો નથી (અર્થાત્ અનંત જ્ઞાનવાળા.

અનંતદિશનિ—અનંત છે દર્શનશુભ દેખવાપણું જેમની પાસે

ચતુત્રીશ અતિશયસંયુક્ત—ચતુત્રીશ અતિશયોએ કરીને સહિત છે.

પાંત્રીશ જાષારણપરિકલિત—પાંત્રીશભાષાના (વાણીના) શુભોએ કરીને સહિત,

અષ્ટમહાપ્રાતિહાર્ય વિરાજમાન—અષ્ટોક્વૃક્ષ આઠમહા પ્રાતિહાર્યે કરીને શોભતા.

પાદપીઠિકા સહિત સિંહાસનાસીન—૫૩ સુકવાની પીઠિકાએ સહિત જે સિંહાસન તેના ઉપર બિરાજેલા

ઠગ્રત્રયચામર શોભાપમાન—ત્રણ છત્રો તથા, ચામરોએ કરીને શોભતા.

પૂઠ પાઠલ પ્રામંમલ દીપે—જેમની પુઠ પાછળ સૂર્યના આકારના સરખો કાંતિનો સમૂહ દીપે છે.

તેજે કરી શ્રી સૂર્યને જીપે—પોતાના તેજ કરીને સૂર્યમંડળને પણ જીતી લીધેલ છે.

શ્રી અરિહંત ઉપર અશોકવૃદ્ધ મયા કરતો સંઘાતે ચાલે—અશોક નામે ઝાડ પરમાત્માની ઉપર છાયા કરતો થકો સાથે ચાલે છે.

ધર્મધ્વજ આગલ ઠતી લહલહે—ધર્મધ્વજ જેમની આગળ થયો થકો અતિશય શોભે છે.

આકાશગત ધર્મ ક્ર જલહલે—આકાશને વિષે રહેલ ધર્મચક્ર ઝલહલતો રહે છે (અર્થાત્ દીપતો રહે છે).

દેવકુંડુજિ સ્વામી આગલ વાજે—સ્વામીની આગળ દેવ સંખધી કુંડલિનો શબ્દ વાજે છે.

શ્રી અરિહંતની વાણી મેઘનીપરે ગાજે—શ્રી અરિહંત પરમાત્માની વાણી મેઘની માફક ગાજે છે.

યોજનહારિણી વાણી-અમૃતસમા પી સંજાણા-નુગામિની—એક યોજન પર્યંત [ચાર આશુખી] ગતિ કરના.

રી પ્રભુની વાણી છે અને અમૃત સમાન છે ઉપમા જેને એવી
અને સર્વ ભાષાને મળતી.

સકલલોકના સંશય હરે—સર્વ લોકના સંશયને હરનારા.

ત્રિભુવનજનના મનને કરે હ્રાદ—ત્રણ ભુવનની
અંદર રહેનારા જનોના મનને ઉત્સાહ કરનારા.

મુક્તિનગરી પ્રતે સાર્થવાહ—સાર્થવાહની માફક મુક્તિ
નગરી પ્રત્યે લઇ જનાર.

**एहवा श्री अरिहंत जगवंत एणवंत देवाधिदेव,
तेहनी गुणस्तुति जाणुं:—**

(एम कही उभा थइ थूइ भणवी.)

॥ *अथ सिरिसिंहेसरनी थूइ ॥

(छप्पय छंद.)

સિરિસિંહેસર ગુણનિધાન, સેવક સ્વદાયક—

પહેલા શ્રી ઋષભદેવસ્વામી શુણાના નિધાન (ભંડાર). સેવકને
મુખના અમનનારા.

अजिते जीत्या कर्म सबल, हुवा जगनायक—

જીત્યા અજિતનાથ દેવ તેમજ મહાબળવાન એવા કર્મોને સેવક
છતેલા છે તેથી જગતના નાયક થયા.

* આ પાંચ ગાથાની સ્તુતિ શ્રી સમરચંદ્રસૂરિની કરેલી છે.

સંખવ ખવનાં ખય હરેવિ, પામ્યા શિવરાજ-

ત્રીજા સંખવનાથદેવ પોતાના ભવના જે ભય તેને હરીને શિવના
જાળ્યને પામ્યા,

અજિનંદનજિન મુક્ત મિલ્યા, સિદ્ધા સવિ કાજ-

ચોથા અજિનંદનજિન મને મળ્યા તેથી મારા સર્વ કારજ સિદ્ધ
થયા છે.

સુમતિ સુમતિ દાયક જિનહ, સુરનર સારે સેવ-

સારી ભતિ આપનારા એવા પાંચમા સુમતિજિનની દેવો અને મ-
નુષ્યો સેવા કરે છે.

પદ્મપ્રજ જિનદંસણે, જનમમરણ સંઘેવ ॥ ૧ ॥-

છઠ્ઠા પદ્મપ્રભુજિનના દર્શનથીજ જન્મ અને મરણો મટી જાય છે.

શ્રીસુપાસ મુજ પૂરે આશ, ખવના દુઃખ વારી-

સાતમા શ્રીસુપાર્શ્વજિન મારી આશા પુરે છે અને ભવના દુઃખો-
ને નિવારે છે.

ચંદ્રપ્રજજિનતણા, કાન્તિ દેસત મનહારી-

ઠમા ચંદ્રપ્રભુજિનની કાન્તિ દેખતાજ ભળ્યોના મનને હરી લે છે.

સુવિધિ સુવિધિપરિ ધર્મ કહ્યો, તિહુયણ જણસાર-

નવમા સુવિધિનાથે સુવિધિએ કરીને ત્રણુભુવનના લોકની શાક્ષિયે-
આગળ ધર્મ કહ્યો છે.

શીતલ સંયમસિરિ વરી, ષટ્ જીવસુ રાસી-દશમ
શીતલજિનેશ્વરે સંયમરૂપ લક્ષ્મીને અંગીકાર કરી છકાય જીવોની
સારી રીતે રક્ષા કરી,

શ્રીશ્રેયાસ પાય પ્રણમિયે, ઇગ્યારમો જિણિંદ-
અંગીયારમા જિનેશ્વર શ્રીશ્રેયાંસનાથના ચરણને નમીયે.

વાસુપૂજ્ય મન ધ્યાણ્યે, કેવલનાણ દિણિંદાશા-
બારમા કેવલજ્ઞાનરૂપી સુર્યવાળા એવા વાસુપૂજ્યને મનમાં ચિંત-
વીયે ॥ ૨ ॥

વિમલ વિમલધીકરણ, તરણ-જવસાયર-પ્રવહણ-
તેરમા વિમલબુદ્ધિના કરનારા એવા વિમલજિન ભવસુમુદ્ર તરવા-
માં વહાણુ સમાન છે.

જિણ અનંત જવચ્ચંત કર્યો, જાણે સુરનર જણ-
ચૌદમા અનંતનાથજિનેશ્વરે ભવનો અંત કર્યો તે વાતને દેવલોક
તથા મનુષ્યલોક નિવાસી ભળ્યો બાણુ છે.

ધર્મજિણેસર સોમવચણ, તપતેજે દિનમણિ-પન-
રમા સૌમ્યમુખવાળા એવા ધર્મ જિનેશ્વર તપ તેજે કરીને સુર્ય
સમાન છે.

કૃપાકરણ શ્રીશાન્તિનાથ, ત્રસથાવર અણુદિણિ-
ત્રસ અને થાવર પ્રાણીઓ ઉપર હમેશાં કૃપા કરનાર એવા શ્રી
સોલમા શાન્તિનાથ ભગવાન છે.

કુંથુનાથ ચક્રીજગદ્, ઠઠો સત્તરમો ધર્મ-સત્તર-

મા કુંથુનાથ ભગવાન આ જગતમાં છઠ્ઠા ચક્રવર્તી છે અને સત્તરમા ધર્મ ચક્રવર્તિ છે.

અરજિનવર પય ભંડગે, લગ્ને શિવપ શર્મ ॥૩॥

અઢારમા અરજિનવરના ચરણની ઓલગ કરે છતે (સેવા કરે છતે) શિવપદના સુખો મળે છે ॥ ૩ ॥

મહિનાથ હ્રુય મદ્ધ દુઝાય, અંતરના જીત્યા-

અંતરના દુર્જય એવા જે જે મદ્ધ રાગ દ્વેષ તેમને ઓગણીસમા મહિનાથ ભગવાને સેજમાં જીતી લીધા છે.

મુનિસુવ્રત વ્રત સુષ્ટુ ધરી, લોકાગ્રે પહુતા-સાડ

ઉત્તમ વ્રત ધારણ કરી વીશમા મુનિસુવ્રતસ્વામી લોકના અગ્ર ભાગને વિષે પહોંચ્યા-મોક્ષપદ પામ્યા છે.

નમિ નામીરતિષતિયમાન, રિપુ સર્વ સ્વાબ્યા-

એકવીશમા નમીનાથે કામદેવના માનને નમાવી કરી અંતરંગના સર્વ શત્રુઓ ખપાવ્યા છે.

નેમિજિણેસર બ્રહ્મકવચ, પહેરિ ગિરિ આબ્યા-

બાવીશમાં નેમિજિનેશ્વર બ્રહ્મચર્યરૂપ અખતરને પહેરીને ગિરનાર પર્વત ઉપર આબ્યા.

શ્રી પાર્શ્વનાથ ત્રેવીસમો, ત્રિજુવન સકલ સસ્ય-

ત્રેવીશમા શ્રીપાર્શ્વનાથસ્વામી ત્રિજુવનના સમગ્રસ્વરૂપને બાણનાસ છે.

શ્રીમહાવીર તીર્થેસરુ, નમિયે વિવિધ સરુપ ॥૪॥

ચોવીશમા વિવિધ સ્વરૂપવાળા તીર્થના સ્વામી શ્રી મહાવીરને ન-
મસ્કાર કરીયે. ૪

एणीपरे जिण चोवीस थव्या, पुरुषोत्तम सिद्धा-
એવી રીતે પુરુષોત્તમ (પુરુષોમાં ઉત્તમ) ચોવીસઃજિનેા મેં સ્ત-
વ્યા અને તેઓ સિદ્ધિમતિને પામ્યા છે.

सेव करी एक चित्त जेणे, ते साथे लीधा-એક
ચિત્તે કરીને જેમણે સેવા કરી છે તેઓને પોતાની સાથે લીધા.

यद्यपि जिणवर रागरहित, पण सेवकने तारे-
જેકે જિનેશ્વરો રાગાદિરહિત છે છતાંપણ પોતાના સેવકને તારેછે.

द्वेष तज्यो पण अवर लोगसुं संम निवारे-દ્વેષને
છોડીને પણ બીજા લોકની સાથે જેણે સંગ નિવાર્યો છે (અ-
ર્થાત્ સંગરહિત છે).

तिणकारण जगते जणिय, वंडु देव त्रिक ल-
તે કારણના જોગે ભક્તિથી કહીને એ દેવને હું ત્રિકાલ વંદનઃકરું.

प्रभु तुवे वंदित फले, जाणे बाह्यगोषाह ॥५॥
મહુ પ્રસન્ન થવાથી મનવાંછિત ફળને આપે છે. તે વાતને સૌ
બાહ્યગોષાહ જાણે છે. ૫

॥ अथ जंकिंचि ॥

यत् किंचित् नाम तीर्थं
जं किंचि नाम? तिष्ठं,
જે કંઈક સંભાવનાએ તીર્થ

स्वर्गे पाताले तीर्थकु लोके ॥
સર્ગે પાતાલે તીર્થકુ લોકમાં
सग्रे पायालि तिरिय लोयम्मि ॥
સ્વર્ગે પાતાલે તીર્થકુ લોકમાં

यानि जिनबिम्बानि तानि सर्वाणि वन्दे
जाइं जिणबिंबाइं, ताइं सवाइं वंदामि ॥ १ ॥
જે જિનબિંબો તે સર્વ વાંદું.

અર્થ—સ્વર્ગનેવિષે, પાતાળનેવિષે (અને) તિર્થકુલોક
નેવિષે, જે તીર્થકરના બિંબો છે તે સર્વને (તેમજ) જે કાંઈ
નામ રૂપ તીર્થો છે (તેને) હું વંદના કરું છું. ૧.
આથા (૧) પદ (૪) સંપદા (૪) ગુરૂ (૩) લઘુ (૨૯) સર્વવર્ણ (૩૨)

૧ વર્તમાન તીર્થોના નામ—શ્રી શત્રુઘ્ન, ગિરિનાર, અર્જુન, દેવવાહા અચળગઢ, સમ્મેતશિખર, શંખેશ્વરજી, કુંભારીયાજી, અંતઃકો
પાર્શ્વનાથ, મહાજી, તારંગતીર્થ, અગ્નિવા પાર્શ્વનાથ, વરકાશ્વા, રાણકપુર,
આમણવાડા, જીરાહલા પાર્શ્વનાથ, પાવાપુરી, ચંપાપુરી, રાજગૃહી, માંડવ-
ગઢ, કાકંદી, ક્ષત્રીકુંડ, બનારસ, અગ્રાબા, અલ્હાબાદ, હસ્તિનાગપુર, કું-
ભેવા (કશરીયાજી), બોયણી, પાનસર, વગેરે.

॥ અથ નમુહુણં વા શકસ્તવ ॥

નમોઽસ્તુ

અરિહંત્યઃ

• ભગવત્યઃ

નમુહુણં

અરિહંતાણં

ભગવંતાણં ॥ ૧ ॥

નમસ્કાર હો.

અરિહંતને

ભગવંતને ॥ ૧ ॥

અર્થ—નમસ્કાર હો, (શ્રી) અરિહંતને, ભગવંતને, ૧

૧ શક એટલે ઈંદ્ર તેની કરેલ સ્તુતિ તે શકસ્તવ.

૨ અરિહંત ભગવાનને. યોત્રીશ અતિશય હોય છે, તે આ પ્રમાણે—

૧. શરીર અનંતરૂપમય, સુગંધમય, રોગરહિત, પરસેવા રહિત, અને મલરહિત હોય.

૨. રૂધિર તથા માંસ, ગાયના દૂધસમાન ધોળાં અને દુર્ગંધ વગરનાં હોય.

૩. આહાર તથા નિહાર, ચર્મચક્ષુથી અદૃશ્ય હોય.

૪. શ્વાસોચ્છવાસમાં કમળ જેવી સુગંધ હોય.

આ (૧-૪) ચાર અતિશય જન્મથીજ હોય માટે સ્વાભાવિક—સહ-જાતિશય અથવા મૂલાતિશય કહેવાય છે.

૫. યોજન પ્રમાણ સમવસરણુમાં મનુષ્ય, દેવ, અને તિર્યચ્ચની કાઝા-કાઝ સમાય ને તેમને આધા થાય નહિ

૬. પચીશ યોજન એટલે બસે ગાઉ સુધી પૂર્વોત્પન્ન રોમ ઉપસ્રમે અને નવા રોગ થાય નહિ.

૭. વૈરભાવ જાય.

૮. મરડી થાય નહી.

૯. અતિવૃષ્ટિ એટલે હઠ ઉપરાન્ત વરસાદ થાય નહિ.

૧૦. અનાવૃષ્ટિ એટલે વરસાદનો અભાવ થાય નહિ.

૧૧. દુર્બિદ્ધ એટલે દુઃકાળ ન પડે.

આદેકરેભ્યઃ   તીર્થકરેભ્યઃ   સ્વયંસંબુદ્ધેભ્યઃ

આશ્રયણં • તિથ્યરણં સયંસંદ્ધાણં ॥ ૨ ॥

તીર્થની આદિ કરનારને, તીર્થકરને, પોતાનીમેળે બોધ પામેલાને.

અર્થ—(ધર્મની) આદિના કરનારને, તીર્થના સ્થાપનારને પોતાની મેળે બોધ પામનારને; ૨

૧૨. સ્વયં અને પરચક્રનો ભય ન હોય.

૧૩. ભગવંતની ભાષા મનુષ્ય, તિર્થ્ય, અને દેવતા સર્વ પોતપોતાની ભાષામાં સમજે. (વાણી પાંત્રીશ ગુણવાળી હોય છે તે ગુણ નવકારની નોટમાંથી જોવા.)

૧૪. એક યોજન સુધી સરખી રીતે ભગવંતની વાણી સંભળાય.

૧૫. સૂર્યથી આરમ્ભ્યું તેજવાળું ભામંડળ હોય.

આ અગીયાર (૫-૧૫) અતિશયો કેવળજ્ઞાન થાય ત્યારે થાય તેથી તે કર્મક્ષયજાતિશય કહેવાય છે. ૬-૧૨ માં જાણીવેલા રોગાદિક સાત ઉપદ્રવો તે ભગવંત વિહાર કરે ત્યારે પણ ચારે દિશાએ ફરતા પચીસ યોજન સુધી ન હોય.

૧૬. આકાશમાં ધર્મચક્ર હોય.

૧૭. આરબોડી (ચોવીશ) ચામર અણવીંજ્યા વીંજાય.

૧૮. પાદપીઠ સહિત સ્ફટિક રતનનું ઉન્નવલ સિંહાસન હોય.

૧૯. ત્રણ છત્ર દરેક દિશાએ હોય.

૨૦. રતનમય ધર્મધ્વજ હોય (તેને ધ્વજધ્વજ પણ કહે છે.)

૨૧. નવ સુવર્ણ કમળ ઉપર ચામે (જે પગ ઉપર મુકે અને સાત પાછળ રહે. તેમાંથી વારા ફરતી જે બે આગળ આવે.)

૨૨. મણિ, સુવર્ણ અને રૂપાના એ રીતે ત્રણ ગદા હોય.

૨૩. ચાર મુખે કરી ધર્મ દેશના દે, (ખાડીના ત્રણ પ્રતિબંબ દેવ કરે.)

પુરુષોત્તમેભ્યઃ

પુરુષસિંહેભ્યઃ

પુરુષવરપુંડરીકેભ્યઃ

પુરિત્તમાણં

પુરિસસીદ્ધાણં

પુરિસવરપુંડરીયાણં

પુરુષોમાં ઉત્તમને, પુરુષોમાં સિંહ સમાનને, પુરુષોમાં સુન્દર કમળ સમાનને,

પુરુષવરગન્ધહસ્તિભ્યઃ

પુરિસવરગન્ધહીણં ॥ ૩ ॥

પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ ગન્ધહસ્તિ સમાનને ॥ ૩ ॥

અર્થ—પુરુષને વિષે ઉત્તમને, પુરુષને વિષે સિંહ સમાનને, પુરુષને વિષે ઉત્તમ પુંડરીક કમળ સમાનને, પુરુષને વિષે ગન્ધહસ્તિ સમાનને. ૩

૨૪. સ્વશરીરથી આરગણું ઉત્યું અશોકવૃક્ષ છત્ર, ધંટ, પતાકા આદિથી યુક્ત હોય.

૨૫. દાંડા અધોમુખ એટલે અવળા થઇ જાય.

૨૬. ચાલતી વખતે સર્વ વૃક્ષ નમી પ્રણામ કરે.

૨૭. આકાશમાં દુન્દભિ ચાલતી વખતે વાગે.

૨૮. યોજન પ્રમાણ અનુકુળ વાયુ હોય.

૨૯. મોર વગેરે શુભ પક્ષીઓ પ્રદક્ષિણા કરતાં કરે.

૩૦. સુગન્ધ જળની વૃષ્ટિ થાય.

૩૧. જળ સ્થળમાં ઉપજેલાં પાંચ વર્ણુવાળા પુલની દીવ્ય સુધી પ્રવૃત્તિ થાય.

૩૨. કેશ, દાઢી, નખ, વધે નહિ, (સંયમ લીધા પછી).

૩૩. જ્યન્યપણે ચાર નિકાયના કોડ દેવતા પાસે રહે.

લોકોત્તમેભ્યઃ

લોકનાથેભ્યઃ

લોગુત્તમાણં

લોગનાથાણં

લોકમાં ઉત્તમને,

લોકના નાથને,

લોકહિતેભ્યઃ

લોકપ્રદીપેભ્યઃ

લોકપ્રદ્યોતકરેભ્યઃ

લોગહિયાણં લોકપદ્ધવાણં લોગપદ્ધોત્થગરાણં ॥ ૪ ॥

લોકના હિતકારીને. લોકના દીવા સમાનને, લોકના અતિશયે પ્ર-
કાશનારને.અર્થ—લોકને વિષે ઉત્તમને, લોકના નાથને, લોકના હિત
કરનારને. લોકને વિષે દીવા સમાનને, લોકમાં પ્રકાશ કરનારને ૪.

અભયદયેભ્યઃ

ચક્ષુર્દયેભ્યઃ

માર્ગદયેભ્યઃ

અભયદયાણં

ચક્ષુદયાણં

માર્ગદયાણં

અભય આપનારને, શ્રુતરૂપચક્ષુ આપનારને, માર્ગ આપનારને,

શરણદયેભ્યઃ

જીવદયેભ્યઃ

બોધિદયેભ્યઃ

શરણદયાણં

જીવદયાણં

બોધિદયાણં ॥ ૫ ॥

શરણ આપનારને, સંજમ જીવિતવ્યના આપનાર, બોધિ આપનારને

અર્થ—અભયદાનના આપનારને, (શ્રુતજ્ઞાનરૂપ) ચક્ષુના
આપનારને, (મોક્ષ) માર્ગના આપનારને, શરણ આપનારને
સંજમ જીવિતવ્યના આપનારને, સમકિત આપનારને, ૫.

૩૪. સર્વ ઋતુઓ અનુકૂલ રહે.

આ ઉક્તિ ૧૬-૩૪ એટલે ઓગણીશ અતિશયો દેવતા કરે. તેથી તે
દેવકૃતિશય કહેવાય છે. આ ચૌત્રીશ અતિશયનો જે ચાર અતિશયમાં
સમાવેશ થાય છે તે અરિહંતના ચુલ્લુ વર્ણન કરતાં અગાઉ જણાવી ગયા
છીએ તે સમજવા.

ધર્મદયેભ્યઃ   ધર્મદેશકેભ્યઃ   ધર્મનાયકેભ્યઃ

ધમ્મયાણં   ધમ્મેસયાણં   ધમ્મનયમાણં

ધર્મ આપનારને, ધર્મના ઉપદેશકને, ધર્મના નાયકને,

ધર્મસારથિભ્યઃ   ધર્મવરચાતુરન્તચક્રવર્તિભ્યઃ

ધમ્મસારહીણં   ધમ્મવરચાતુરન્તચક્રવર્તીણં ॥ ૬ ॥

ધર્મના સારથીને, ધર્મમાં શ્રેષ્ઠ ચારે ગતિનો અંત કરનાર ચક્રવર્તીને.

અર્થ—ધર્મના દાતાને, ધર્મના ઉપદેશ કરનારને, ધર્મના નાયકને, ધર્મના સારથીને, ચાર ગતિનો અંત કરનાર ઉત્તમ ધર્મચક્રવર્તીને.

દ્વીપઃ   ત્રાણં   શરણ   ગતિ   પ્રતિષ્ઠા

દીવો   તાણં   સરણ   ગદ્   પદ્મ

દ્વીપ સમાન   રક્ષણ કરનાર   શરણરૂપ   ગતિરૂપ   આધારરૂપ.

અર્થ—સંસારસમુદ્રમાં આધાર-સમુદ્રમાં બુડતા જીવોને દ્વીપની માફક, અનર્થના નાશ કરનારા, એથીજ કર્મ ઉપદ્રવોથી ભય વાલાને શરણરૂપ, સુખને માટે હુખિયાને આશ્રયરૂપ, ભવકુવામાં પડતા પ્રાણિને આલંબનરૂપ એવા પરમાત્મા.

અપ્રતિહતવરજ્ઞાનદર્શનધરેભ્યઃ   વ્યાવૃત્તચ્છદ્ધાભ્યઃ ॥ ૭ ॥

અપ્રતિહતવરજ્ઞાનદર્શનધરેભ્યઃ   વ્યાવૃત્તચ્છદ્ધાભ્યઃ ॥ ૭ ॥

અરબ્ધલિપ્ત શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન દર્શન ધારણ કરનારને, ધાતીકર્મ રહિતને,

અર્થ—કેાઈથી હુણાય નહીં એવા ઉત્તમ જ્ઞાન [કેવળ જ્ઞાન] અને દર્શન (કેવળદર્શન) ના ધારણ કરનારને નિવર્ત્યુ છે. કથસ્થપણં તેમને: ૭

જિનેમ્યઃ, જાપકેમ્યઃ, તીર્ણેમ્યઃ, તારકેમ્યઃ,

જિણાણં જાવયા પં તિન્નાણં તારયાણં

જિનોને જય કરાવનારને, તરેલાને, તારકોને

શુદ્ધેમ્યઃ, વૌષકેમ્યઃ, મુક્તેમ્યઃ, મોચકેમ્યઃ,

ધાણં વા-યાણં રુ-તાણં મોચ્યાણં ॥ ૮ ॥

બોધ પામેલાને, બોધ કરનારાને, મુક્તોને, મુકાવનારાઓને.

અર્થ—રાગદ્વેષના જિતનારને (તથા) જિતાડનારને,

(સંસારથી) તરનારને (તથા) તારનારને, તત્વના જાણનારને

(તથા) જણાવનારને, (કર્મથી) મુક્તને [તથા] મુકાવનારને; ૮

સર્વજ્ઞેમ્યઃ, સર્વદર્શિમ્યઃ, શિવં અચલં અરુજં અનન્તં અક્ષયં

સઘનૂણં સઘદરિસીણં સિવ મયલ્લ મરુથ્થ મણંત મરક્ક

સર્વજ્ઞને, સર્વદર્શીને, નિરૂપદ્રવ, નિશ્ચળ, રોગરહિત, અનંત,

અક્ષય,

અવ્યાબાધં અપુનરાવૃત્તિ

સિદ્ધિગતિનામધેયં સ્થાનં

મઃત્રાહ-મપુણરાવિત્તિ

સિદ્ધિગત્તનામધેયં ઠાણં

અવ્યાબાધ, જ્યાંથી ફરી પાછું

સિદ્ધિગતિ નામના સ્થાનને

આવડું નથી એવા,

સંપ્રાપ્તેમ્યઃ । નમઃ જિનેમ્યઃ

જિતભયેમ્યઃ ॥ ૯ ॥

સંપત્તા પં । નમોજિણાણં,

જિયન્નયાણં ॥ ૧૦ ॥

પામેલાને નમસ્કાર હો જિનોને, જય જેમણે છતાં છ તેઓને.

અર્થ—સર્વજ્ઞને; સર્વદર્શીને; કદ્યાણુરૂપ, અચળ શાશ્વ-

રહિત, અનંત, અક્ષય, અવ્યાબાધ, અપુનરાગમન એવી સિદ્ધિ

અતિ છે નામ જેનું, એવા સ્થાનને પામેલાને, રાગદ્વેષના ક્ષય કરનાર તથા સર્વ બચના જિતનારને નમસ્કાર હો; ૯

ये च अतीताः, सिद्धा, ये च भविष्यन्ति अनागते काळे
જેથ અતીતા, સિદ્ધા, જેથ જવિસ્સંતિ આગતે કાલે
જે વળી અતીત સિદ્ધો જે વળી થનારા અનાગત કાળમાં

संपत्ति च वर्तमानाः सर्वान् त्रिविधेन वन्दे
સંપદ્ધિ અ વર્તમાના, સર્વે ત્રિવિદેણ વંદામિ ॥૧૦॥*
વર્તમાનમાં વળી વર્તતા, સર્વને ત્રિવિધે વાંદું છું.

અર્થ—જેઓ અતીતકાળે સિદ્ધ થયા, જેઓ અનાગત
કાળે સિદ્ધ થશે (અને) વર્તમાન કાળે વિદ્યમાન એવા સર્વ
(પ્રવ્યજિનો) ને હું ત્રિવિધે વંદના કરું છું. ૧૦

१ इहामि खमासमाणो वंदितुं जावणिज्जाए नि-
સીહિથ્યાએ મઢાણ વંદામિ ॥ ઇહાકારેણ સંદિસહ જ-
ગવન્ શ્રી આચાર્ય વાંછુજી ॥

२ इहामि खमासमाणो वंदितुं जावणिज्जाए नि-
સીહિથ્યાએ મઢાણ વંદામિ ॥ ઇહાકારેણ સંદિસહ જગ-

* નમોત્થુળંની નવ સંપદાઓ—૧ સ્તોત્રવ્યસંપત્. ૨
ઓષસંપત્. ૩ ઇતરહેતુસંપત્. ૪ વિશેષ હેતુસંપત્. ૫ તદ્દેતુસંપત્.
૬ દેહોપયોગસંપત્. ૭ સ્વરૂપયોગસંપત્. ૮ નિજસમફલસંપત્.
૯ મોક્ષસંપત્.

वन् उपाध्याय वाङ्मजी ॥

३ इहामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए नि-
सीहिथ्थाए मण्णएण वंदामि ॥ इहकारेण संदिसह ज-
गवन् सर्व साधुजीने त्रिकाल वंदना होज्यो ॥

४ इहकार जगव- इहाराइ इहदेवासं सुख तप
शरीर निराबाध सुखसंजम जात्रा निर्वहो गो जी ॥

इहामि खमासमणो वंदितुं जावणिज्जाए निसी-
हियाए मण्णएण वंदामि ॥ इह कारेण संदिसह जग-
वन् देवसियं पम्किमणं ठामि ?

(गुरु कहे “ ठाएह ”) इच्छं, भगवन् तहत्ति. (पछी “ नमो
आरेइत्ताणं ” तथा “ करेमिभंते ” कही)

॥ अथ इहामि ठामि सूत्रम् ॥

इच्छामि (कायोत्सर्गं कर्तुं) स्थापयामि कायोत्सर्गम्

इहामि ठामि कानुस्सगं

उच्छिच्छुं (काउत्सगग करवा) उच्छिच्छुं काउत्सगग

अर्थ—हुं काउत्सगग करवा उच्छिच्छुं, काउत्सगग उच्छिच्छुं.

यो मया दैवसिको अतिचारः

जो मे देवसिज्ज अत्थारो

वे मे दिवस स'अ'धी अतिचार'

કુતઃ કાયિકો વાચિકો માનસિકઃ
 કલ્પ કાર્શન વાર્શન માણસિન
 કર્યો કાયાસંબંધી વચનસંબંધી મનસંબંધી

અર્થ—જે મેં દિવસ સંબંધી અતિચાર કર્યો હોય જેમ
 કે-કાયાસંબંધી, વચન સંબંધી, મન સંબંધી,

ઉત્સૂત્રઃ ઉન્માર્ગઃ અકલ્પ્યો અકરણીયઃ
 ઉત્સુતો ઉન્મમ્ગો અકલ્પો અકરણિજ્ઞો
 ઉત્સૂત ભાષણ, ઉન્માર્ગ સેવન, અકલ્પ્ય, અકરણીય આચરણ

દુર્ધ્યોતઃ દુર્વિચિંતિતો અનાચારો અનેષ્ટવ્યઃ
 દુર્જ્ઞાન દુર્વિચિંતિન અણાચારો અણિષ્ટિઅવો
 દુધ્યાનથી, દુષ્ટ ચિંતવનથી અનાચારથી, નહિ હચ્છવા પો
 અ હચ્છવાથી

અશ્રાવકપ્રાયોગ્યઃ

અસાવગ પાનુગ્ગો

શ્રાવકને અનુચિત કરવાથી

અર્થ—જિનાગમથી વિરુદ્ધ બોલવાથી, ઉન્માર્ગને સેવવાથી
 ઉત્પન્ન થયો જે અકલ્પ્ય અર્થાત ચરણ બ્યાપારથી સહિત તે
 અકલપપણથી ઉત્પન્ન થયો જે અકરણીય-નહિ કરવા યોગ્ય,
 તે કરવે કરીને,

(ઉપરના અતિચાર કાયા અને વચન સંબંધીના કલા

(હવે મન સંબંધી અતિચારનું સ્વરૂપ કહે છે.)

દુર્યાન ધ્યાવવાથી (અને) તેથીજ) દુષ્ટ ચિંતવન કરવાવડે
કરીને અનાચાર (જેથી વ્રતાદિકને સર્વથા ભંગ થાય) તેથી જો
કે ઇચ્છવા યોગ્ય નથી અને શ્રાવકને ઉચિત નથી તેવું અનુચિત
કરવાથી થયેલા અતિચાર-

શાને વિષે લગાડ્યા હોય તે કહે છે.

જ્ઞાને તથા દર્શને ચારિત્રાચારિત્રે
નાણે તદ્દ દંસણે ચરિત્તાચરિત્તે
જ્ઞાનને વિષે તેમ દર્શનને વિષે દશવિરતિ શ્રાવકધર્મને વિષે

શ્રુતે સામાયિકે (ભેદેનાદ) તિષ્ઠણાં ગુપ્તીનાં
સૂત્રે સામાયિકે તિષ્ઠં ગુપ્તીણં
સૂત્રને વિષે, સામાયિકને વિષે, ત્રણ ગુપ્તીનાં,

ચતુર્ણાં કષાયાણં પંચાનામવ્રતાનાં
ચતુર્ણાં કષાયાણં પંચાનામવ્રતાનાં
ચાર કષાયોનાં પાંચ અનુવ્રતોનાં

વ્રયાણાં રૂણવ્રતાનાં ચતુર્ણાં શિક્ષાવ્રતાનાં
તિષ્ઠં ગુણવ્રયાણં ચતુર્ણાં શિક્ષાવ્રતાનાં
ત્રણ ગુણવ્રતોનાં ચાર શિક્ષાવ્રતોનાં

(સર્વ મીલને) દશાવધસ્ય આવકધર્મસ્ય યત્ સંહિતં
 વારસવિસ્સ સાવગ્ગધમ્મસ્સ જં સંનિથ્યં
 (સર્વ મળી) બાર પ્રકારના આવકધર્મનું જે દશથકી ખંડ
 હિત.

પદ્ વિરાધિતં તસ્ય મિથ્યા મે દુષ્કૃતં
 જં વિરાદિથ્યં તસ્સ મિહામિ દુક્કમં
 જે સર્વથકી ભાંગ્યું તે મિથ્યા કરૂં છું માફૂં દુષ્કૃત.

અર્થ—જ્ઞાનને વિષે, દર્શનને વિષે, દેશવિરતિરૂપ આવક
 ધર્મને વિષે, સુત્ર સિદ્ધાંતને વિષે, સામાયિકને વિષે, ત્રણ
 શુભિને વિષે, ચાર કષાયે કરી, પાંચ અણુવ્રત મધ્યેથી, ત્રણ
 શુભુવ્રત મધ્યેથી અને ચાર શિક્ષાવ્રત મધ્યેથી (અર્થાત) બાર
 પ્રકારના વ્રત રૂપ જે આવક ધર્મ તે માંહેથી જે દેશથકી ખંડ
 હોય તથા જે સર્વથકી વિરાધ્યું હોય, તે માફૂં પાપ નિષ્કલ
 થાયો.

શુરૂં (૩૨) લઘુ (૧૨૦) સર્વ વર્ણુ (૧૫૨).

ધતિ ઇછામિ ઠામિ દેવસિચ્ચં આલોઉ સૂત્ર^૧

(પછી “ તરતરી ” તથા “ અગ્રથ્ય હસાસે જં ” કહી અતિ-
 ચારની આઠ ગાથા અથવા આઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. અ-
 તિચારની આઠ ગાથા આ પ્રમાણે છે.)

૧ આ સૂત્રવડે દિવસ સંબંધી મન, વચન, કાયાવડે આવક ધર્મને
 વિષે કરેલા પાપની આલોચના થાય છે. માટે બોલતી વખત ઉપયોગ
 રાખીને પોતે આપ્પા દિવસમાં જે જે પાપાચરણુ સેવ્યાં હોય તે તે માફ
 આવીને શુદ્ધ અંતઃકરણથી પમાતાપ કરવો.

॥ અથ અતિ રસની આઠ ગાથા ॥

જ્ઞાને દર્શને ચ ચરણે તપસિ તથા ચ વીર્યે ।
 નાણંમિ દંસણંમિ અથ, ચરણંમિ તવંમિ તદ્દ ય વીર્યંમિ ।
 જ્ઞાનને વિષે, દર્શનને વિષે અને ચારિત્રને વિષે, તપને વિષે તેમજ
 વીર્યને વિષે.

આચરણં આચારઃ इति एषः पंचधा भणितः
 આચરણં આચારો, ઇત્ય એસો પંચદા ઋણિતું ॥૧॥
 આચરણુ આચાર, એ પ્રકારે આ પ્રમાણે પાંચ પ્રકારે કહેા છે.

અર્થ—જ્ઞાનને વિષે, દર્શનને વિષે, ચારિત્રને વિષે,
 તપને વિષે તેમજ વીર્યને વિષે જે આચરણુ તે આચાર કહે-
 વાય. એ પાંચ આચાર આ પ્રમાણે કહેા છે. ૧

કાલે વિનયે बहुमाने उपधाने तथा अनिद्वन्द्वने
 કાલે વિણે बहुमाणे, ઉવદાણે તદ્દ અનિદ્વવણે ।
 કાળને વિનયને બહુમાનને- ઉપધાનમાં તેમજ અનિદ્વવણામાં
 વિષે વિષે વિષે

व्यञ्जनेऽर्थे तदुभये अष्टविधो ज्ञाने आचारः
 વંજ પથ્યત્ત તદુજાણે, અઠવિદો જ્ઞાણે-માયારો ॥૨॥
 વ્યંજનોચાર. તે બન્નેમાં આઠ પ્રકારે જ્ઞાનને આચાર.
 માં, અર્થમાં વિષે

અર્થ—જે કાળે જે ભણવાની આજ્ઞા હોય તે કાળે તે ભણવું તે કાળ આચાર; જ્ઞાનીના વિનય, વંદન પ્રમુખ સાચ્યવવા તે વિનય આચાર, જ્ઞાની ઉપર અંતરંગ પ્રેમ તે બહુમાન; સૂત્રો ભણવા તપ વિશેષ કરવો તે ઉપધાન; તેમજ ભણાવનાર શુરને ન ઓલવવો તે અનિષ્ઠવણ; સૂત્ર અક્ષરનો શુદ્ધ ઉચાર કરવો તે વ્યંજન; સાચો અર્થ કરવો તે અર્થ; સૂત્ર તથા અર્થ બંને શુદ્ધ ભણવા તે તદુભય; એ આઠ પ્રકારે જ્ઞાનાચાર કહ્યો છે. ૨

નિઃશંકિતઃ નિષ્કાંક્ષિતઃ નિર્વિચિકિત્સા અમુદ્દ્રષ્ટિશ્ચ
નિસ્સંકિય, નિકાંક્ષિય નિવિતિગિચ્છા અમુદ્દિઠીય ।
શંકારહિતપણું, આકાંક્ષારહિત, નિવિતિગિચ્છા, અમુદ્દ દ્રષ્ટિ અને
(ધર્મના કૃળનો નિર્ણય) (પ્રવિણપણું)

ઉપદ્રવઃ સ્થિરીકરણમ્ વાત્સલ્યં પ્રભાવના અદ્ર
જવવૂદ્ધ ધિરીકરણે, વહ્યલ પખાવણે અદ્ર ॥૩॥
શુભપ્રશંસા સ્થિરીકરણ, વાત્સલ્યતા, પ્રભાવના આઠ (દર્શનાચાર)

અર્થ—વીતરાગના વચનમાં શંકા ન કરવી તે નિઃશંકિત;
જિનમતવિના અન્યમતની ઇચ્છા ન કરવી તે નિઃકાંક્ષિત;
સાધુ સાધ્વીના મલિન વસ્ત્ર, ગાત્ર દેખી દુઝંછા ન કરવી તે
નિવિતિગિચ્છા-વા ધર્મના કૃણમાં સંદેહ ન બાણવો તે નિવિ-
તિગિચ્છા, મિથ્યાત્વીના કષ્ટ, મંત્ર ચમત્કાર દેખી તેનાથી વ્યા-
મેહિત ન થવું તે અમુદ્દ્રષ્ટિ; સમકિતધારીના અલ્પ શુભની
પણું શુદ્ધ મનથી પ્રશંસા કરવી તે ઉપબૃહતઃ જિન ધર્મમાં
એકતા તથા તે યોગેશ્વરને સ્થિર કરવા તે સ્થિરીકરણ, અધર્મી-

અંધુનું અનેક પ્રકારે હિતચિંતન તે વાત્સલ્ય અને અન્ય-
દરેશની પણ જૈનશાસનની અનુમોદના કરે તેવા કાર્ય કરવા
તે પ્રભાવના, આ આઠ લક્ષણો દર્શનાચારના બાબુવા. ૩

પ્રણિધાનયોગયુક્તઃ પંચભિઃ સમિતિભિઃ તિષ્ઠભિઃ શુભિભિઃ
પણિદાણજોગજુત્તો, પંચદિં સમિદ્દિં તીદિં ગુત્તીદિં ।
મન વચન કાયાના એકા- પાંચ સમિતિએ ત્રણ શુભિએ
પ્રપણાએ સહિત

અથઃ ચારિત્રાચારઃ અષ્ટવિધો ભવતિ જ્ઞાતવ્યઃ
એસ ચરિત્તાયારો, અષ્ટવિદો દોષ નાયવો ॥ ૪ ॥
એમ ચારિત્રાચાર આઠ પ્રકારે હોય છે (તે) બાબુવા.

અર્થ—પ્રણિધાન યોગ અર્થાત્ એકાગ્ર-સાવધાનપણે કરી
મન, વચન, કાયાના સર્વ યોગ, ચારિત્ર પાળવાને વિષે યુક્ત,
એવો ચારિત્રાચાર તે પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શુભિએ કરા
આઠ પ્રકારનો છે એમ બાબુવા. ૪

દ્વાદશવિધેષ તપસિ સામ્યંતરે કુચ્છલદિષ્ટે
ચારસવિદ્દમિય તવે, સમ્પિતરવદિષ્ટે ત્રણલાદિષ્ટે ।
બાર પ્રકારના અને તપને- અલ્પંતર અને બાહ્ય તીર્થક્રમે ઉ-
વિષ પદ્ધતિ

અગ્લાન્યા અનાજીવી જ્ઞાતવ્યઃ સ તપઆચારો
અગિલાઈ અણાજીવી નાયવો સો તવાયારો ॥ ૫ ॥
અમ્લાનપણે અનાજીવિએ બાબુવા. તે તપાચાર.

અર્થ—બાર પ્રકારના તપને વિષે પ્રશ્ન તે તપાચાર (નિ-
શ્ચયથી) બાંધવો. તે તપાચાર દુર્ગમ છે. બાવ રહિતપણે તથા
તપ કઈ તો મારી આજીવિકા ચાલે એવાં હોય રહિતપણે છ
અભ્યંતર અને છ બાહ્ય એમ બાર પ્રકારથી, તીર્થંકરોએ
ઉપદિશ્યો છે. ૫

અનશનમવમાદયઃ વૃત્તિસંક્ષેપં સત્યાગઃ
અપાસણમૂળોચ્ચરિયા, વિક્તીસંસવં રસચા ॥
અનશન, ઉષોદરી, વૃત્તિ સંક્ષેપ, રસત્યાગ,

જોયલ્લભઃ સંહીનતા ચ વાક્ષો તપો ભવતિ
કાયકલેશો સંહી-ણ્યા ય વક્ષો તવો હોશ્ ॥ ૬ ॥
કાયકલેશ, સંહીનતા અને બાહ્ય તપ હોય છે.

અર્થ—ચારે પ્રકારના આહારનો અદ્ય વા બહુ કાળ મુખી
ત્યાગ તે અનશન; વસ પાત્ર ઓછા રાખવા-વા-પાંચ સાત કો-
ળીઆ ઓછા જમવા તે ઉષોદરી; દ્રવ્યાદિનો સંક્ષેપ તે વૃત્તિ
સંક્ષેપ; વિગ્રય પ્રમુખ રસનો થોડો વા અધિક ત્યાગ અથવા લોહુ-
પતાનો ત્યાગ તે રસત્યાગ; કાયાને કષ્ટ આપવું, લોચ કરાવવો
ઇત્યાદિ તે કાય કલેશ; વિષયાદિ ઉદીરવા નહીં તેમજ અગોપાંજ
અઠોથી રાખવા તે સંહીનતા; એ છ પ્રકારે બાહ્ય તપ છે. ૬

પ્રાયશ્ચિત્તં વિનયો વૈયાત્યં તથૈવ સ્વાધ્યાયઃ
પાયશ્ચિત્તં વિણ્, વૈયાત્યં તદૈવ સક્ષા ॥
પ્રાયશ્ચિત્ત, વિનય, વૈયાવચ્ચ તેમજ સ્વાધ્યાય,

ધ્યાનમ્ ઉત્સર્ગોઽપિ ચ અભ્યંતરં તપો મંવતિ
 જાણં ભસ્મગોઽવિ શ્ય, આખંતરજં તવો હોઃ ॥ ૭ ॥
 ધ્યાન કાયોત્સર્ગ પછી અને અભ્યંતર તપ હોય.

અર્થ—લાગેલા દોષને શુદ્ધ પાસે પ્રકાશ કરી તેના નિવારણાર્થે શુદ્ધ જે આલોચણ આપે તે કરવી તે પ્રાર્થાશ્રિત; જ્ઞાન તથા જ્ઞાનીનો વિનય કરવો તે વિનય તપ; શુદ્ધ પ્રમુખની આહારાદિકથી ભક્તિ કરવી તે વૈયાવચ્ચ; તેમજ વાંચના, પૃચ્છના પ્રમુખ પાંચ પ્રકારથી અભ્યાસ કરવો તે સ્વાધ્યાય; આર્ત તથા રોદ્ર ધ્યાન નિવારી, ધર્મ અને શુદ્ધધ્યાનમાં પ્રવર્તવું તે ધ્યાન; અને કર્મ ક્ષય અર્થે કાયાને વોહરાવવી તે કાયોત્સર્ગ. નિશ્ચયથી એ છ પ્રકારે અભ્યંતર તપ છે. ૭

અનિગૂહિતવલ્લીર્યઃ પરાક્રમતે યો યથોક્ત-મુચુક્તઃ
 અણિગૂહિત્યવલ્લીરિજં, પરક્રમઃ જો જહુત્ત-માનુત્તો ।
 પ્રગટ છે બલવીર્ય જેનું પરાક્રમ કરે છે જે તીર્થકરે કહ્યા મુજબ
 બ હિમ કરે

યોજયતિ ચ યથાશક્તિ જ્ઞાતવ્યો વીર્યાચારઃ
 હંજઃ શ્ય જહાયામં નણા વીરિશ્યાયારો ॥ ૮ ॥
 વાપરે છે અને યથાશક્તિ બજવો. વીર્યાચાર

અર્થ—પ્રગટ છે બળ વીર્ય જેનું, બળી જે નિમજ્જી મી તીર્થકર દેવે કહ્યું છે તેમજ મરકમ કરે છે અર્થાત્ સર્વ પ્રકાર

સ્થી કર્મને વિષે ઉદ્ધમ કરે છે વધી સાવધાનપણે પોતાની શક્તિને અનુસારે ધર્મકાર્યને વિષે પ્રવર્તે તે વીર્યાચાર જણવો.

ધૃતિ અતિચાર ગાથા: ૧

(પછી કાઠસ્સગ પારી “ લોગસ્સ ” કહી “ વાંદળાં ” દેશ કહીયે) इच्छाकारेण संदिसह भगवन् देवसियं आलोएमि. (પછી “ જોમેદેવસિઓ ” કહેવો. પછી,)

॥ अथ सातलाख ॥

સાતલાખ પૃથ્વીકાય, સાતલાખ અપકાય, સાત-

૧ આ સૂત્રમાં જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યા-ચાર એ પાંચ આચારની આચરણના બેદ જણાવ્યા છે તે આચરણમાં જે રખણના-પ્રમાદ તે અતિચાર જણવા. જેટલી આચારણ તેટલાજ તેના અતિચાર હોય તેથી, આચારની સાથાંજ અતિચાર માથા કહી છે.

૨ ચોની એટલે જીવને ઉપજવાના સ્થાનક તે બધા જીવોનાં મળીને ૮૪ લાખ ઉત્પત્તિ સ્થાન છે. સ્થાનક તો તે કરતાં પણ વધારે છે પણ વર્ષ, મંથ, રસ, સ્પર્શ અને સંસ્થાનવડે કરી જેટલાં સ્થાનક સરખાં હોય તે એક સ્થાનક ગણાય, તેની ગણતરી આ પ્રમાણે છે—પૃથ્વીકાયના મૂળબેદ ૩૫૦ તેને પાંચ વર્ષે ગુણતાં ૧૭૫૦) થયા, તેને બે મંથે ગુણતાં ૩૫૦૦) થયા, તેને પાંચ રસે ગુણતાં ૧૭૫૦૦) થયા, તેને આઠ સ્પર્શે ગુણતાં ૧૪૦૦૦૦ થયા, તેને પાંચ સંસ્થાને ગુણતાં સાત લાખ બેદ પૃથ્વીકાયના થાય; એજ માધાની ગણતરી કરવી. ઉપરોક્ત ૮૪ લાખ જીવોની કાંદે ઉત્પત્તિ સ્થાનક કરેકાઈ જીવને હણ્યો હોય, હણાળ્યો હોય, અગર હણતાંને અનુચિત આપી હોય તે સંસ્થા સિધ્ધા કુમુત આ સત્ત્વડે દેવાનું છે.

લાસ તેનકાય, સાતલાસ વાનકાય, દશલાસ ગરુડ-
 વનસ્પતિકાય, ચનદલાસ અનંતકાય, બે લાસ બેંડી,
 બેલાસ તેંડી, બેલાસ ચનરિંડી, ચારલાસ નારકી, ચાર
 લાસ દેવતાં, ચારલાસ તિર્યંચ, ચનદલાસ મનુષ્યપંચે-
 ડી, એવંકારે ચોરાશીલાસ જીવાજોનિને વિષે જે કોઈ
 માહરે જીવે પાપ કર્યું હોય, કરાવ્યું હોય, કરતાં પ્રત્યે
 જન્યું જાણ્યું હોય, તે સવિ હું ગન વચન કાયાણ કરી
 મિહામિ ડુકમં ॥

અર્થ—સુગમ છે.

॥ અથ અઢાર પાપસ્થાનક ॥

પેહેલે પ્રાણાતિપાત, બીજે મૃષાવાદ, ત્રિજે અદ-
 ત્તાન, ચોથે મૈથુન, પાંચમે પરિગ્રહ, ષઠે ક્રોધ, સાત-
 મે માન, આઠમે માયા, નવમે લોભ, દશમે રાગ, અ-
 ગિયારમે દેષ, બારમે કલહ, તેરમે અન્યાસ્યાન, ચૌદમે
 પેરુન્ય, પંદરમે રતિ અરતિ, સોલ્હમે પરપરિવાદ, સત્તરમે
 માયામોસ, અઢરમ મિથ્યાત્વ, એ અઢારે પાપસ્થા-

નકમાંહી જે કોઈ પાપસ્થાનક મેં સેવ્યું હોય, સવાજું
હોય સેવતંત્રત જાણું જાણું હોય તે સવિ હું મન વચન
કાયા કરી મિહામિ ડુકમં ॥

અર્થ—પરજીવના પ્રાણનો નાશ ચિંતવવો તે પ્રાણાતિપાત;
અસત્ય બોલવાના પરિણામ તે મૃષાવાદ; પારકી વસ્તુ ધણીની
સંમતિ વિના લઈ લેવાની વૃત્તિ તે અહંતાદાન; વિષયભોગની
વાંચ્છા રૂપ પરિણામ તે મૈથુન; નવ પ્રકારે ખાદ્ય અને ચૌદ પ્રકારે
અભયંતર વસ્તુ આદિની વાંચ્છા અથવા મૂર્ચ્છા તે પરિગ્રહ; પત્ની
ઉપર તીવ્ર પરિણામે મુખાદિ અવયવને તપાવવા તે ક્રોધ; પ્રાપ્ત
વા અપ્રાપ્ત વસ્તુનો અહંકાર તે માન; શુભપણે સ્વાર્થવૃત્તિ સિદ્ધ
કરવાની વાંચ્છા, તે માયા ધનાદિ સંપત્તિને એકઠાં કરી સંગ્રહી
રાખવાની મનોવૃત્તિ તે લોભ; પૌઢગલિક વસ્તુ ઉપર પ્રીતિ તે રાગ;
અણુગમતા જીવાદિ ષઢાર્થો ઉપર અરૂચિ તે દ્વેષ; પત્ની સાથે
વિષવાદ કરવાની વૃત્તિ તે કલહ; પરજીવને નહીં દીઠેલું, નહીં
સાંભળેલું આજ દેવું તે અક્યાખ્યાન; પર જીવના દોષની ચાડી
ખાવી તે પેશુચ; સુખ દુઃખ આવે હર્ષ, શોક કરવો તે રતિ
અરતિ; શુણી વા નિર્શુણી જીવની નિંદા કરવી તે પરપરિવાદ;
ઠપટવૃત્તિથી અસત્યબોલી છળ કરીને લોકોને ઠગવાના પરિણામ
તે માયામૃષાવાદ; બચહારથી કુદેવ કુચુર અને કુર્મ સેવવાની
અભિલાષા અને નિશ્ચયથી આત્મસ્વરૂપના અનુભવને વિમ
રૂપ આત્માના પરિણામ તે મિથ્યાત્વ શબ્દ. એ અઘર પ્રકારે
જીવને ચિત્તમાં જે પાપરૂપ ભાવ ઉપજાય તે ભાવ પાપ

અને તે ભાવની ચિકાશથી જીવને કર્મનાં ફળીયાં લાગે તે દ્રવ્ય
પાપ કહેવાય છે.

— ❀ ❀ ❀ —

॥ અથ ચાર વિકથા ॥

સજકથા, દેશકથા, જતકકથા, સ્ત્રીકથા, એ ચાર
વિકથામાંની જે કોઈ વિકથા કરી હોય, કરાવી હોય
કરતાં પ્રતે જાણી જાણી હોય, તે સર્વિ હું મન, વચન
કાયાએ કરી મિહામિ ટુકમં ॥

॥ અથ સંસ્તાવે ॥

સર્વસ્યાપિ ~~સ્વસિદ્ધસ્ય~~ દુર્ચિવિતસ્ય દુર્ભાષિતસ્ય
સર્વસ્સર્વિ દેવસિશ્ચ, દુર્ચિંતિશ્ચ દુર્જ્નાસિશ્ચ
સર્વે પશુ દિવસસંખ્યાધીનું દુષ્ટ ચિંતવનનું, દુષ્ટ ભાષણ

દુષ્ટોદ્દિષ્ટસ્ય ઇચ્છાકારેણ સંદિશ્ચ ઇચ્છામિ
દુર્ચિઠિય, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સ, દુષ્ટ
દુષ્ટ ચેષ્ટાનું ઇચ્છાથી આજ્ઞા આપે ઇચ્છુ' છું
તસ્ય મિથ્યા (મિથ્યા કરોમિ) મમ દુષ્કૃતં
તસ્ય મિહામિ ટુકમં.

તેનું ફેગાટ કરું છું. મારા દુષ્કૃતને

અર્થ—સર્વે પક્ષ દિવસસંબંધીનું દુષ્ટુત (અતિથાર) દુષ્ટ ચિંતવન કરવાથી, દુષ્ટ ભાષણ કરવાથી, દુષ્ટ વેષ્ટા કરવાથી લાભનું હોય, ઇચ્છાથી આજ્ઞા આપે હું ઇચ્છું છું તે માફ પાપ મિથ્યા માઓ !

(એમ કહી વિષમાસને બેસી પછી) “ નમો અરિહંતાણં ” “ કરેમિ મંતે સામાશ્યં ” (કહીને).

॥ અથ્થ ચત્તારિ મંગલં ॥

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાહુ મંગલં, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મોમંગલં ॥ ચત્તારિ લોરત્તમા, અરિહંતા લોરત્તમા, સિદ્ધા લોરત્તમા, સાહુ લોરત્તમા, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મોલોરત્તમા ॥ ચત્તારિસરણં પવજ્ઞામિ, અરિહંતે સરણં પવજ્ઞામિ, સિદ્ધે સરણં પવજ્ઞામિ, સાહુસરણં પવજ્ઞામિ, કેવલિપન્નત્તં ધમ્મં સરણં પવજ્ઞામિ ॥

(ઇચ્છામિ પઢિકમિડં, જો મે દેવસિઓ અફારો કઓ, એ પાઠ કહીને ઇચ્છામિ પઢિકમિડં શરિયાવહિયાએ વિરાહનાએ (ઇત્યાદિક પાઠ કહી પછે “ અઢાર લાભ ચોવીસ હજાર એકસો વીસ શરિયાવહીને વિષે જે કોઈ દુષ્ણ લાગ્યું હોય તે સર્વ મિચ્છામિ દુક્કઠં ” આ પ્રમાણે બોલીને પછે “ વૈદિતુ સૂત્ર ” મળે)

॥ અથ વંદિતુ (શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણ સૂત્ર)* ॥

વંદિત્વા સર્વસિદ્ધાન્ ધર્માચાર્યાન્ ચ સર્વસાધૂંશ્ચ
વંદિતુ સઘસિદ્ધે, ધર્માચારિણે અથ સઘસાદ્ધૃ અથ ॥
વાંદીને તીર્થંકર અને સિદ્ધાને ધર્માચાર્યને અને સર્વ સાધુઓને

ઇચ્છામિ પ્રતિક્રમિતું શ્રાવકધર્માતેચારાત્

છ્છામિ પન્નિકમિતું^૧, સાવગધર્મા-આરસ્સ^૨ ॥ ૧ ॥

ઇચ્છુ'છુ' પાછા ફરવાને શ્રાવકધર્મને વિષે લાગેલા અતિચારથકી

અર્થ—સર્વજ્ઞ એવા તીર્થંકર તથા સિદ્ધ ભગવંતને વળી
ધર્માચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સર્વસાધુને વાંદીને, શ્રાવકધર્મને વિષે
લાગેલા અતિચારથકી પ્રતિક્રમવાને હું ઇચ્છું છું. ૧

સામાન્યથી સર્વ વ્રતના અતિચાર.

યો મમ વ્રતાતિચારો જ્ઞાને તથા દર્શને ચારિત્રે ચ

જો મે વ્યાધ્યારો, નાણે તદ્દ દંસણે ચરિત્તે અથ ।

જે મને વ્રતને વિષે જ્ઞાનમાં તથા દર્શનમાં ચારિત્રમાં અને
અતિચાર

* શ્રાવકને દિવસ સંબંધી લાગેલા અતિચારને આલોચવાને અર્થે
આ સૂત્ર સાંજરે અર્ધ સૂર્ય અસ્ત પામેલો હોય તે વખતે કહેવાનું છે.
શ્રાવકના પાર વ્રત વગેરેમાં લાગેલા ૧૨૪ અતિચાર આ સૂત્રવડે આલો-
વવામાં આવે છે.

૧ સ્વસ્થાનાત્ યત્પરસ્થાનં, પ્રમાદસ્ય વશાદ્ગતઃ ।

તત્રૈવ ક્રમણં ભૂયઃ, પ્રતિક્રમણ-મુચ્યતે ॥ ૧ ॥

૨ પંચવીણને વધી યદ્વા કર્મણિ વધી.

સૂક્ષ્મો વા વાદરો વા તં નિંદે તં ચ ગર્હે
 સૂક્ષ્મો થ્ય વાયરો વા, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥૧૥
 સૂક્ષ્મ અથવા બાદર અથવા તેને નિંદું છું તેને અને ગર્હું છું.

અર્થ—જ્ઞાનને વિષે તથા દર્શનને વિષે તથા ચારિત્રને વિષે
 અને ચ શબ્દચક્રી તપને વિષે તથા વીર્યને વિષે અને સંલેખના-
 ને વિષે [વળી] જે અતિચાર મને વ્રતોને વિષે સુક્ષ્મ વા બા-
 દર લાગ્યો હોય, તેને નિંદું છું અને શુરની સમક્ષ ગર્હું છું. ૨

પરિગ્રહના અતિચાર.

દ્વિવિધે પરિગ્રહે સાવચેતે બહુવિધે ચ આરંભે
 હ્રિવિદે પરિગ્રહંમિ, સાવજ્ઞે બહુવિદે થ્ય આરંભે ।
 એ પ્રકારના પરિગ્રહને વિષે-પાપવાળા બહુ પ્રકારના અને આરં-
 ભને વિષે.

કારાવણે ચ કરણે પ્રતિક્રમ્યામિ દૈવસિકં સર્વં
 કારાવણે થ્ય કરણે, પત્નિકમે દેસિચ્યં? સર્વં ॥૧૥
 કરાવવામાં અનુભોદવામાં કરવામાં પ્રતિક્રમું છું દિવસસંબંધી સર્વને
 અર્થ—એ પ્રકારનો પરિગ્રહ છે. ૧ સચિત ૨ અચિત,
 વળી તે સાવધ-પાપવાળો અને બહુ પ્રકારનો તથા આરંભ.
 તેને કરાવવાથી પોતે કરવાથી અને બીજા કરનારાઓને અનુ-

૧ રાત્રિકં, પાત્નિકં, ચાત્માત્મિકં, સાંવત્સરિકં, વા યથાયોગ્યં
 આર્ષણાદ વકાર લોપઃ

નાદવાથકી, જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસ સંખંધી સર્વ
અતિચાર પ્રત્યે પ્રતિક્રમું છું. ૩

यद् बहुमिन्द्रियैः चतुर्भिः कषायैः अप्रशस्तैः
जं बहुमिन्द्रिहं, चतुर्हिं कषायहिं अप्रशस्तेहिं ।
જે બાંધ્યું ઇન્દ્રિયોવડે ચાર અપ્રશસ્ત ક્ષાયોવડે

रागेण वा द्वेषेण वा तत् निंदामि त-च्च गर्ह
रागेण व दोसेण व, तं निंदे तं च गरिहामि ॥४॥
રાગવડે અથવા દ્વેષવડે અથવા તેને નિંદું છું. તેને અને ગર્હું છું.

અર્થ—ઇન્દ્રિયોવડે કરી તથા ચાર કષાયે કરી, અપ્રશસ્ત
ભાવે કરી, રાગે કરી વા દ્વેષવડે કરી જે અતિચારરૂપ અશુભ
કર્મ બાંધ્યું હોય તેને આત્માની સામે નિંદું છું અને ગુરૂની
સામે ગર્હું છું. ૪

દર્શન અને ચારિત્રના અતિચાર.

आगमने निर्गमने स्थाने चक्रमणे अनाभोगे
आगमणे निर्गમणे, ઠાણે ચંક્રમણે અપાખોગે ।
આવતાં જતાં તે ઠેકાણે ફરતાં અભાગ્યપણે

अभियोगे च निओगे प्रतिक्रामामि दैवसिकं सर्व
અભિયોગે ચ નિઓગે પ્રતિક્રામામિ દૈવસિકં સર્વ
અજિનુંગે અ નિનુંગે, પશ્ચિમને દેસિશ્યં સર્વ ॥૫॥
રાજાદિના । અને અધિકારપણે પ્રતિક્રમું છું દિવસસંખંધી સર્વને
આગ્રહે ।

અર્થ—ઉપયોગરહિતપણે રાક્ષસના વા ઘણા લોકના આગ્રહ થકી તથા પરાધીનતાના કારણથી [મિથ્યાત્વીના મંદરાદિકને વિષે] જતાં આવતાં, તેમનાં સ્થાનકે ઉભા રહેતાં, ત્યાંજ જામ તેમ ફરતાં, જે અતિચારરૂપ પાપકર્મ બાંધ્યું હોય, તે દિવસ સંબંધી સર્વને પડિક્કમું છું.

સમ્યક્ત્વના અતિચાર.

શંકા કાંક્ષા વિદિકત્સા પ્રશંસા તથા સંસ્તવઃ કુલિંગિષુ
 સંકા કંસ વિગિહા, પસંસ તદ સંથવો કુલિંગીસુ ।
 વીતરાગ- { પરમત } કુળ { પ્રશંસા, તેમજ પરિચય કુલિંગીયાને
 બાધિત- { વાંછા } સંદેહ, { વિષે
 ધર્મમાં શંકા }

સમ્યક્ત્વસ્ય અતિચારાન્ (આશ્રિત્ય યદ્વદ્)

પ્રતિક્રામામિ

સમ્પત્તસ્સચ્ચરે

પન્નિકમે

સમ્યક્ત્વના અતિચારસંબંધી (જે બાંધ્યું હોય તેને) પ્રતિક્રમું છું.

દૈવસિકં સર્વં

દેસિથ્યં સર્વં ॥ ૬ ॥

દિવસસંબંધી સર્વને

અર્થ—જિન વચનમાં શંકા, અન્યમતની વાંચ્છા, ધર્મના કુળનો સંદેહ વા સાધુ સાધ્વીના મલીન ગાત્ર તથા વસ્ત્ર દેખી દુઃખા કરવી, મિથ્યાત્વીની પ્રશંસા તથા તેમનો પરિચય, એ સમ્યક્ત્વના અતિચાર મध्ये દિવસ સંબંધી જે પાપ બાંધ્યું હોય તે સર્વને પડિક્કમું છું. ૬

સામાન્યથી આરંભ દોષ.

ષટ્કાયસમારંભે પચને ચ પાચને ચ ये दोषाः
 षट्कायसमारंभे, पयणे च पचायणे च ये दोषाः ।
 છકાય જીવોના આ રાંધતાં અને રંધાવતાં અનુભોદતાં જે દોષો
 રંભ સમારંભમાં }

आत्मार्यं च परार्यं उभयार्यं चैव तं निंदे
 अतन्ना य परदा, उभयन्न चैव तं निंदे ॥१॥
 પોતાને અર્થે અને પરને માટે, બન્નેને માટે, નિશ્ચે તેને નિંદું છું.

અર્થ—પોતાને અર્થે તથા પરને અર્થે વળી પોતાને તથા
 પરને એ બન્નેને અર્થે [અશનાદિ આહારને] પોતે રાંધતાં,
 બીજા પાસે રંધાવતાં અને બીજા રાંધતા હોય તેને અનુભોદન
 દેતાં, છકાયના સમારંભને વિષે પ્રવર્તવાયકી જે (કર્મગંધરૂપ)
 દોષ લાગ્યો હોય તેને હું નિંદું છું ૭

સામાન્યથી બારવ્રતના અતિચાર.

पञ्चानामनुव्रतानां^१ जुणव्रतानां^२ च त्रयाणाम् आतेचारा-
 पंचएहमवयाणं, एणवयाणं च तिएमश्रयोरे ।
 પાંચ અનુવ્રતોનાં અને ત્રણગુણવ્રતોનાં અતિચારોને

૧ સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થયા પછી પ્રાપ્ત થાય માટે અનુવ્રત અને
 મહાવ્રતની અપેક્ષાએ ન્હાના માટે અણુવ્રત તે પાંચ છે. તે પાંચ મૂળ
 ગુણ છે.

૨ મૂળ ગુણોને વિશેષ ગુણ કરવાવાળા તેથી ગુણવ્રત તે ત્રણ છે.

શિક્ષાવ્રતાનાં^૧ ચ ચતુર્ણાં પ્રતિક્રામામિ દૈવસિકં સર્વં
સિક્ષાણાં ચ ચતુર્ણાં, પન્નિકામે દેસિચ્છં સર્વં ॥૫૮॥

અને ચાર શિક્ષાવ્રતાનાં પ્રતિક્રમું^૨ દિવસસંખ્યા^૩ સર્વને

અર્થ—પાંચ અણુવ્રતને વિષે, ત્રણ ગુણુવ્રતને વિષે, ચાર શિક્ષાવ્રતને વિષે અને તપ સંલેષણાદિને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તે દિવસસંખ્યા^૩ સર્વ અતિચારને હું પડિક્રમું છું. ૮

પહેલા વ્રતના અતિચાર.

પ્રથમે અણુવ્રતે સ્થૂલક્રાણાતિપાતવિરતિતઃ (વિરતિમાશ્રિત્ય)

પદમે ધ્યાનવ્યાપ્તિ, પૂર્ણગપાણાવાયાવેરં^૪ ॥

પહેલા અણુવ્રતને વિષે, સ્થૂલ ક્રાણાતિપાત વિરમણસંખ્યા^૩

(આચરિતં) અતિચરિતં અપ્રશસ્તેન અન્ન પ્રમાદપ્રસંગેન

આયરિચ્છ-મપ્પસન્ને, દુષ્ણ પમાયપ્પસંગે ॥૫૯॥

(આયરણુ) { અતિક્રમણુ માટે } અહીં પ્રમાદના પ્રસંગવડે
કરું હોય { ભાવે, }

અર્થ—અહીં પહેલા અણુવ્રતને વિષે, પ્રમાદના પ્રસંગથી^૫ અપ્રશસ્ત ભાવે વર્તતાં થકાં, સ્થૂલ ક્રાણાતિપાતની નિવૃત્તિનું ઉદ્ધવન કરીને જે આચરણ સેવ્યાં હોય તે જેમકે. ૯

૧ શિષ્યને પિતા મહાશયની પેઠે વારંવાર સેવન કરવા યોગ્ય હોવાથી શિક્ષાવ્રત, તે ચાર છે. ચાર વ્રત મહેલા આઠ વ્રતો યાવત્કથિત (કાચમના અને આ ચાર વ્રત ઈતરકાલિક (થોડાકાળ માટેના) સમજવા.

વધઃ વંધઃ છવિચ્છેદઃ અતિભારઃ ચક્તપાનવ્યવચ્છેદઃ

૧વદ્ધ વંધઃ છવિચ્છેદ, અશ્મરે ખક્તપાનવ્યવચ્છેદ ।

વધ, બંધન, છવીચ્છેદ, અતિભારારોપણ, ભાતપાણીનો વિછાદ

પ્રથમવ્રતસ્ય આતેચારા- પ્રતિક્રામામિ દૈવસિકં સર્વં

પદમવયસ્સ-અશ્મરે, પન્નિકમે દેસિચ્ચં સર્વં ॥૧૦॥

પહેલાવ્રતના અતિચારોને પ્રતિક્રમું છું દિવસસંબંધી સર્વને.

અર્થ—[દ્વિપદાદિ જીવને] મારવો, દોરડાવડે બાંધવો તેના અવયવને છેદવા, તેના ઉપર ઘણો ભાર ભરવો, તેને ભાતપાણી ચારાનો અંતરાય કરવો. આ પહેલા વ્રતના અતિચાર મધ્યે જે અતિચાર દિવસસંબંધી લાગ્યા હોય તે સર્વને હું પડિક્રમું છું.

બીજાવ્રતના અતિચાર.

દ્વિતીયે અણુવ્રતે પરિસ્થૂલકઅલીકવચનવિરતિતઃ

વીણે આણુવયંમી, પરિસ્થૂલગચ્છલિયંવયણવિરદ્ધનં ।

બીજા અણુવ્રતને વિષે સ્થૂલ મુપાવાદ વિરમણ સંબંધી.

૧ અહિ કોઈ શંકા કરે કે પ્રાણાતિપાત વિરમણવ્રતવાળાને વધાદિ અતિચાર લાગે નહિ કારણ કે પ્રાણાતિપાત શબ્દે વધાદિનું ગ્રહણ થઈ શકે નહિ તેથી અતિચાર ન લાગે ! તેને માટે ઉત્તર આપે છે કે—મુખ્યતાએ પ્રાણાતિપાતનું જ પર્યખખાણ થાય છે તોપણ વધાદિક પ્રાણાતિપાતના હેતુ હોવાથી તેનું પણ પર્યખખાણ આવી ગયું માટે વધાદિક કરવાથી અતિચાર લાગે.

૨ મોટાં જૂઠાણા પાંચ છે તે આ પ્રમાણે—૧ દ્વેષાદિવડે અવિષ

અતિચરિતં અપ્રશસ્તેન અન્ન પ્રમાદપ્રસંગેન

આયરિથ્યમપ્પસન્ને, હિંસા પ્રમાદપ્રસંગેણ ॥ ૧૧ ॥

અતિક્રમણ કર્યું, અપ્રશસ્ત ભાવે, અહીં, પ્રમાદના પ્રસંગવડે

અર્થ—અહીં બીજા અણુવ્રતને વિષે, પ્રમાદના પ્રસંગથી
અપ્રશસ્તભાવે વર્તતાં થકાં, અતિશયે કરીને મોટા જુઠાંની વિ-
રતિનું ઉદ્ધંધન કરીને જે આચરણ કરેલું હોય તે જેમકે—૧૧

સહસાભ્યાખ્યાને, રહસ્યાભ્યાખ્યાને, (સ્વ) દારમન્ત્રમેદે,

સહસા રહસ્ય દારે,

અણુવિચાર્યે આળ દતાં, ગુપ્ત વાતાનું ખોદું આળ મૂકતાં પોતાની
સ્રીની છાની વાત પ્રગટ કરતાં

કન્યાને વિષકન્યા કહેવી વગેરે કન્યા સંબંધી ફેરફાર ખોલવું તે કન્યાલીક
ર થોડા દુધવાળી માથ (હિપલક્ષણથી દુઝળા જનાવર) ને ધણા દુધવાળી
અને ધણા દુધવાળીને થોડા દુધવાળી કહેવી ઇત્યાદિ કહેવું તે ગવ્યાલીક ૩
પારકી જૂમીને પોતાની જૂમી કહેવી વિષેરે જૂઝલીક ૪ ધન ધાન્યાદિ
પારકી ચાપણ રાખી હોય છતાં નથી રાખી એમ જુહું ખોલી ઓળવવી
તે ન્યાસાપહાર (અદત્ત વસ્તુને રાખવાથી અદત્તાદાન લાગે છે છતાં
વચનની મુખ્યતા હોવાથી અહીં મુષાવાદપણું પણ ગણ્યું છે) અને ૫
લાંચ લઇને અગર મત્સરવડે ખોટી સાક્ષી પૂરવી તે કૂટ સાક્ષિત્વ. આ
પાંચ પૈકી પહેલામાં દ્વિપદ સર્વ સંબંધી અને બીજામાં ચતુષ્પદ સર્વ સંબં-
ધી અલીકનો સમાવેશ છે. ન્યાસાપહાર તથા કૂટસાક્ષિત્વ એ બે દ્વિપદ-
દિના જૂઝણામાં અંતર્ભાવ થાય છે છતાં પણ લોકમાં અત્યંત નિહિત હો-
વાથી જુદા ગણ્યાં છે.

મૃષોપદેશે   ચ   કૂટલેશે ચ
મોસુવણ્ણે   ચ   કૂમલેહે ચ ।

ખોટી સલાહ દેતાં અને   કુડા લેખ લખતાં

દ્વિતીયવ્રતસ્ય અતિચારાન્ પ્રતિક્રાપામિ દૈવસિકં સર્વં
ત્રીયવયસ્સ ઇચ્છારે, પન્નિકમે દેસિચ્છં સર્વં ॥ ૧૨ ॥
ખીજવ્રતના અતિચારોને પ્રતિક્રમું છું. દિવસસંબંધી સર્વને

અર્થ—અણુવિચારે કોઈના ઉપર આળ મુકતાં, એકાંતે
છાની વાત કરનાર ઉપર રાજ્ય નિરૂદ્ધ ગુન્હે. મુકતાં, સ્ત્રીએ ક.
હેલી વાત પ્રગટ કરતાં, ખોટો ઉપદેશ આપતાં અને જુઠા દ-
સ્તાવેજ કરતાં ખીજવ્રતને વિષે જે કોઈ અતિચાર લાગ્યા હોય
તે દિવસ સંબંધી સર્વ અતિચારને હું પશ્ચિમું છું. ૧૨

ત્રીજવ્રતના અતિચાર.

તૃતીયે અણુવ્રતે   સ્થૂલકપરદ્રવ્યહરણવિરતિતઃ
તદ્દુષ્ણ ધ્વણ્ણયંમિ, ધૂલ્લગપરદ્રવ્યહરણવિરત્તિનું ।
ત્રીજ અણુવ્રતને વિષે સ્થૂલ પરદ્રવ્ય હરણુ વિરમણુ સંબંધી
આતચરિતિં અપ્રશસ્તેન અત્ર પ્રમાદપ્રસંગેન

ધ્યાયરિમપ્પસહ, ઇહ પમાયપ્પસંગેણ ॥ ૧૩ ॥
અતિક્રમણુ કર્યું, માફ ભાવે, અહીં પ્રમાદના પ્રસંગે

અર્થ—અહીં, ત્રીજ અણુવ્રતને વિષે પ્રમાદના પ્રસંગથી,
અપ્રશસ્ત ભાવે વર્તતાંથી, બાહરપણે પરદ્રવ્યના હરણુની વિરતિ-
નું ઉદ્વંધન કરીને જે આચરણુ સેવ્યું હોય તે જેમકે— ૩

સ્તેનાહતપ્રયોગે તત્પ્રતિરૂપે વિરુદ્ધગમને ચ
તેનાહમપ્પજંગે, તપ્પમિરુવે વિરુદ્ધગમણે શ્ય ।

ચોરની આણેલી } લેળ સંલેળ } રાજ્યવિરુદ્ધ દેશમાં ગમન ક-
વસ્તુ લેતાં, ચોરને } કરતાં } રતાં રાજ્ય વિરુદ્ધ આચરણ
સહાય દેતાં } કરતાં, અને }

કૂટતુલકૂટમાનયોઃ પ્રતિક્રામામિ દૈવસિકં સર્વં
કૂમતુલ્ય ક્રમાણ, પમિકમે દેસિથ્યં સઘં ॥૧૪॥

ખોટા તોલ ખોટા માપ } પ્રતિક્રમું હું. દિવસસંબંધી સર્વને
રાખતાં, }

અર્થ—ચોરની આણેલી વસ્તુ અર્થાત્ ચોરીનો માલ લેવો,
ચોરને સહાય આપવી, ખોટી વસ્તુ ખરી જેવી કરી (કસવી)
વેચવી, દાણચોરી પ્રમુખ રાજ્યવિરુદ્ધ આચરવા અગર શત્રુરા-
જના દેશમાં રાજ્ય તરફથી જવાનો નિષેધ કર્યો હોય છતાં આ-
પારાદિ પ્રસંગે જતાં, ખોટા તોલ રાખવા, ખોટા માપ રાખવાઃ
તેથી જે પાપ લાગ્યું હોય તે દિવસસંબંધી સર્વને હું પંડિતમું
હુ. ૧૪

ચોથાવ્રતના અતિચાર.

ચતુર્યે અણુવ્રતે નિત્યં પરદારગમનવિરતિતઃ
ચતુર્યે અણુવ્રયંમિ, નિત્યં પરદારગમણવિરત્તુ ।
ચોથા અણુવ્રતને વિષે નિરંતર પરસ્ત્રીગમન વિરમણ સંબંધી

અતિચરિતં અપ્રજ્ઞસ્તેન અત્ર પ્રમાદપ્રસંગેન
આચરિય-મપ્પસન્ને, હ્રુત્ત પમાયપ્પસંગે ગં ॥ ૧૫ ॥
અતિક્રમણ કર્યું, માઠા ભાવે, અહીંયાં પ્રમાદના પ્રસંગવડે

અંગથી વિષય ક્રિડા કરવી), પોતાના પુત્ર પુત્રી શિશુને બીજાના વિવાહ કરવા, કામલોગને વિષે તીવ્ર અનુરાગ કરવો. (આ પાંચ) ચોથાવ્રતના અતિચાર મધ્યેથી જે કોઈ અતિચાર દિવસ સંબંધી મને લાગ્યો હોય તે સર્વને હું પડિક્કમું છું. ૧૬:

પાંચમાવ્રતના અતિચાર.

इतः अणुव्रते पंचमे आचरितं अप्रशस्ते
इतो अणुव्रतं पंचमंमि, आयसि-मपसत्तमि ।

એ પછી પાંચમા અણુવ્રતને વિષે આચરણ કર્યું અપ્રસ્તભાવે
પરિમાણપરિચ્છેદે અત્ર પ્રમાદપ્રસંગેન

परिमाणपरिच्छेद, इत्थं प्रमादप्रसंगेण ॥१७॥

પરિબ્રહ્મ પરિભાણનો ભંગ કરતાં, અહીં, પ્રમાદના પ્રસંગવડે

અર્થ—એ પછી, અહીં પાંચમા અણુવ્રતને વિષે પ્રમાદના પ્રસંગથી, અપ્રસ્તભાવે વર્તતાંથકાં પરિબ્રહ્મના પ્રમાણનો વિચ્છેદ કરવાથી જે આચરણ સેવ્યું હોય તે, જેમકે—૧૭

धनधान्ययोः क्षेत्रवास्तुनोः रूप्यसुवर्णयोः च कुप्यपरिमाणे

धणधन्न खित्तवत्थू, रूपसुवन्ने अ कुविस्स परिमाणे ।

ધન ધાન્યના, ક્ષેત્ર ઘર-હાટના, રૂપા સોનાનાં અને પીત્તળ વગેરે બીજા ધાતુના પરિમાણમાં

૧ ધન ચાર પ્રકારનું છે. તે આ પ્રમાણે-ગણી શકાય તે ગણિત સોપારી, નાળાએર વગેરે. ૨ તોળા શકાય તે ધરિત ગોળ, ઘી, વગેરે. ૩ માપી શકાય તે મેથં કાપડ, જમીન, તેલ, દૂધ, વગેરે. અને પરીક્ષા કરવા યોગ્ય તે પાદિચ્છેદ માણેક, મોતી, રૂપાનાણું વગેરે.

દ્વિપદચતુષ્પદયોઃ પ્રતિક્રામામિ દૈવસિકં સર્વમ્
 દુપ્પ ચતુષ્પયમિ પનિકમે દેસિચ્ચં સવં ॥૧૭॥
 એપગાં ચોપગાં જીવોના, પ્રતિક્રમુંજી. દિવસસંબંધી સર્વને

અર્થ—ધન-ધાન્ય, ખેતર-ઘરહાટ, રૂપું-સોનું અને રૂપા
 સોના શિવાય બીજી ધાતુની વસ્તુઓને પરિભાષુ ઉપરાંત રાખ-
 વાથી તથા દાસ-દાસી વિગેરે જે પગવાળાં, ઘોડા વિગેરે ચાર
 પગવાળાં પ્રાણીઓને પરિભાષુ ઉપરાંત રાખવાથી લાગેલા, દિવ-
 સસંબંધી સર્વ અતિચારને હું પડિઠ્ઠું છું ૧૮

છટ્ટાવ્રતના અતિચાર.

ગમનસ્ય ચ પરિમાણે દિક્ષુ ઉર્ધ્વે અધશ્ચ તિર્યક્ ચ
 ગમણસ્સ ય પરિમાણે, દિસાસુ જુહં અદ્દે અ તિરિચ્ચં ચ ।
 ગમનનું અતિ } પરિમાણમાં દિશામાં ઉર્ધ્વ અધો અને તિરિચ્છં
 કેમણ કર્યું } અને

વૃદ્ધિઃ સ્મૃત્યંતરદ્વા પ્રથમે ગુણવ્રતે નિંદામિ
 વૃદ્ધિ સદ્અંતરદ્વા, પદમંમિ ગુણવ્રણે નિંદે ॥ ૧૯ ॥
 વધારતાં, વિસ્મૃતિ થવાથી } પહેલા ગુણવ્રતને } નિંદું છું.
 વધારે જતા, } વિષે }

અર્થ—ઉર્ધ્વદિશિ, અધોદિશિ અને તિર્યહીંદિશિમાં જવાના
 પરિભાષુથી અધિક જતાં, એક દિશિમાં જવાનું ઘટાડી બીજી
 દિશિમાં તે પરિભાષુ વધારતાં અને કરેલ પ્રમાણની વિસ્મૃત
 થવાથી વધારે જતાં, પહેલાં ગુણવ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા
 હોય તેને આત્માની સાથે નિંદું છું ૧૯

સાતભાવતના અતિચાર.

મથ્રે ચ માંસે ચ પુષ્પે ચ ફલે ચ ગન્ધમાલ્યે ચ
મજ્જંમિ ચ મંસંમિ ચ, પુષ્પે ચ ફલે ચ ગંધમદ્ધે ચ ।
મદિરામાં અને માંસમાં અને ફુલમાં અને ફળમાં અને મુગંધી દ્ર-
વ્ય અને માળામાં

उपभोगपरिभोगयोः द्वितीये गुणव्रते निन्दामि
उवभोगे परीभोगे, बीयंमि गुणवृण निंदे ॥ २० ॥
લોગ ઉપલોગ કરતાં બીજા ગુણવ્રતને વિષે નિંદું છું

અર્થ:—મદિરા તથા માંસ અને બીજા પાણુ નહીં ખાવા
યોગ્ય પદાર્થ તથા પુષ્પ, ફળ બરાસપ્રમુખ ગંધ અને પુષ્પની
માળાને લોગવવાથી, ઉપલોગ પરિલોગ નામના બીજા ગુણવ્ર-
તને વિષે લાગેલા અતિચારને હું નિંદું છું. ૨૦

सचित्तस्य सचित्तप्रतिबद्धस्य अपकस्य दुष्पकस्य च आहारात्
सचित्ते पम्बद्धे, अपोल दुष्पोलिथ्यं? च आहारे ।
સચિત્તના, સચિત્તના સં- { કાચી વસ્તુના, અર્થ કાચી } અને ખાવા
બંધવાળીના { પાકી વસ્તુના } થકી

तुच्छौषधिभक्षणात् प्रतिक्रामामि दैवसिकं सर्वम्
तुहोसहिज्जकणया, पम्बद्धे देसिथ्यं सर्वं ॥ २१ ॥
તુચ્છ ઔષધિના ભક્ષણથકી, પ્રતિક્રમું છું દિવસસંબંધી સર્વને

૧ દુષ્પોલિથ અ (પ્રત્યન્તરે)

અર્થ—સચિત્તનો ત્યાગ વા પરિમાણ છતાં પ્રમાદના વ
શથી અધિક સચિત્ત વાપરવા, સચિત્ત સાથે જોડાયેલી વસ્તુ
વાપરવી, નહીં પકાવેલા પદાર્થ વાપરવા, અર્ધપાકા તથા અર્ધ-
કાચા પદાર્થ વાપરવા અને તુચ્છ પદાર્થ લક્ષણ કરવા એ
સચિત્ત ત્યાગ સંબંધી પાંચ અતિચાર મध्येથી જે અતિચાર
લાગ્યા હોય તે દિવસસંબંધી સર્વને હું પડિક્કમુંછું. ૨૧

અંગાર- વન- શકટ- માટિક- સ્ફોટ- સુવર્જયેત્ કર્મ
શંગાલી વણ સામી, જામી ફોમી રૂવજ્જા કર્મ ।
અંગારકર્મ, વનકર્મ, શકટકર્મ, માટિકકર્મ, સ્ફોટકર્મ, અત્યંત
વર્જવા

વાણિજ્યં ચૈવ દંત લાક્ષા-રસ-કેશ-વિષ-વિષયમ્
વાણિજ્જં ચૈવ દંત લક્ષરસકેસવિસવિસયં ॥ ૨૨ ॥
કુવેપારને પણ દંતવાણિજ્ય, લાખવાણિજ્ય, રસવાણિજ્ય, કેશવા
વર્જવા } ણિજ્ય, વિષવિષય વાણિજ્ય

અર્થ—કુંભાર અને ભાડભુંભ વિગેરેના અગ્નિસંબંધી
કર્મ તે અંગારકર્મ; પુષ્પ, ફળ, વનસ્પતિ, અનાજ વિગેરે ઉગા-
ડવા તથા છેદવા તે વનકર્મ; ગાડાં, બેડા વિગેરે વેચવા, વેચા-
વવા તે શકટકર્મ; ઘોડા ઊંટ, બળદ વિગેરે ભાડે આપવા તે
ભાટિક કર્મ; કુવા, વાવ વિગેરે ખોદવા ખોદાવવા તે સ્ફોટિક
કર્મ. આ પાંચ કર્મ શ્રાવકે અત્યંતપણે વર્જવા. વળી નિશ્ચયે
પાંચ કુવાણિજ્ય તેમાં હાથી દાંત, મુક્તાફળ વિગેરે જ્યાં નિપ
જતાં હોય તે સ્થાનકે જઈ ખરીદ કરવાં તે દંત કુવાણિજ્ય;
લાખ, કમુખો, હરતાલ વિગેરેનો વ્યાપાર તે લાખ કુવાણિજ્ય;

ચી, તેલ, ગોળ, વિગેરેનો વ્યાપાર તે રસ કુવાણિભ્યઃ, મોર,
પોપટ અને મનુષ્ય તથા પશુનો વ્યાપાર તે કેશ કુવાણિભ્યઃ;
અર્ધેણ, સોમલ વિગેરે તથા શસ્ત્રાદિનો વ્યાપાર તે વિષવિષય
કુવાણિભ્યઃ; એ પાંચ કુવાણિભ્યને શ્રાવકે વર્જવા. ૨૨

एवं निश्चयेन यंत्रपीडाकर्म निर्लोचनं च दददानम्
एवं खु जंतपिद्वेष-कर्म नित्रंष्टणं च वदाणं ।
એ પ્રકારે નિશ્ચયે ઘંટી ચરખા } નાક કાન વિધવા અને અગ્નિ
પીલાવવા }

सरोद्रहतहागश्रोषं अरक्षाश्रोषं च वर्जयेत्
सरद-तलायसोसं, अस्सईपोसं च वज्जिज्जा ॥ २३ ॥
સરોવર દ્રહ તળાવ શો-અસતિપોષણને અને વર્જવાં
પણ કરાવવાં

અર્થ—એ પ્રમાણે નિશ્ચયથી ઘંટી ચરખા પ્રમુખ યંત્રમાં
શેરડી તલ વિગેરે પીલાવવાં; નાક કાન વીંધવા, વીંધાવવા; અ-
ગ્નિદાહ દેવો; સરોવર, દ્રહ અને તળાવ વિગેરેને સુકાવી નાંખવા;
હિંસક જીવો તથા અભિચારી સ્ત્રી વિગેરેનું પોષણ કરવું; આ
પાંચ સામાન્ય કર્મને શ્રાવકે વર્જવાં. ૨૩

આઠમા વ્રતના અતિચાર.

सक्ताग्नि मुसल यंत्रक तृणकाष्ठ मंत्रमूल भैषजम्
सथ्यग्नि मुसल जंतंग, तणकठेमंतः-लभसजो ।
સક્ત, અગ્નિ, સાંખેણું, યંત્ર, ઘાસ લાકડાં, મંત્ર, જડીબુટ્ટી, ગોળી
ચુરણ

દત્તં દાપિતં વા પ્રતિક્રામામૈ દૈવસિકં સર્વ્વમ્
દિન્ને દવાધિવા વા, પમિકમે દેસિચ્ચં સઘં ॥ ૨૪ ॥

દીધાં, અપાવ્યાં, અનુભોધાં, પ્રતિક્રમું છું દિવસસંબંધી સર્વને

અર્થ—શસ્ત્ર, અગ્નિ, મુશલ, ચંત્ર, વૃણુ, કાષ્ટ, સર્પ વિગેરે-
ને ખીલવવાના મંત્ર, માગદમણી પ્રમુખ જડીબુટ્ટી અને ગોળી
ચુરણ વિગેરે ઉષ્ણવકારી વસ્તુઓ ખીજાને આપવાથી, ખીજાની
પાસેથી અપાવવાથી અને આપનારને અનુભોદવાથી જે અતિ-
ચાર લાગ્યા હોય તે દિવસસંબંધી સર્વ અતિચારને હું પરિ-
ક્રમું છું. ૨૪

સ્નાનોદ્ધર્તવ્યમનિલેપને

શબ્દરૂપરસગંધે

ન્હાણુવટ્ટણવન્નગ-વિલેવણે સદ્ધરૂવરસગંધે ।

નહાણુ, મેલ ઉતારવો, } વિલેપન } શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધના લો-
ગ લગાવવો } કરવું તેમાં } લોગભાગ

પ્રતિક્રામામૈ

દૈવસિકં સર્વ્વમ્

વન્નાસપચ્ચાખરણે, પમિકમે દેસિચ્ચં સઘં ॥ ૨૫ ॥

વસ્ત્ર આસન ઘરેણાના } પ્રતિક્રમું છું દિવસસંબંધી સર્વને
લોગમાં }

અર્થ—અણુમળ પાણી વિગેરેથી નહાણું, પીટી વિગેરે ચો-
ળી શરીરને મેલ ઉતારવો; અખીલ શુદ્ધાલ અલતાદિક તથા કે-
શર અંદજાદિનું વિલેપન કરવું. શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ, વસ્ત્ર,
આસન, આધારણુ ઇત્યાદિ અનેક ઉપલોગ સંબંધી જે અતિચાર
લાગ્યા હોય તે દિવસસંબંધી સર્વ અતિચારને હું પરિક્રમું છું.

કંદર્પઃ કૌકુચ્યં મૌસર્યં અધિકરણતા મોમાતિરિક્તતા
 કંદપ્પે ~~કુકુચ્ય~~, મોહરિ અહિગરણ મોમથશરિત્તે ।
 કામલો {કામચેષ્ટા, વાચાળપણું, શસ્ત્ર સજ્જા} અપ ઉપરાંત લો-
 ગનીકથા, {કરાવવા, ગોપલોગની વ-
 સ્તુ રાખવી

અનર્થદંદે તૃતીયે ગુણવ્રતે નિંદામિ
 દંમંમિ અણઢાણ, તદ્દ્યંમિ ગુણવ્રતે નિંદે ॥ ૨૬ ॥

‘અનર્થદંડ’ નામે ત્રીજા ગુણવ્રતને વિષે નિંદું છું.

અર્થ—કામલોગની કથા કરવી, લોકોને હાંસી આવે એવી
 કામ ચેષ્ટા કરવી, વાચાળપણે અઘટિત વચન બોલવાં, શસ્ત્ર વિ-
 ગેરે સજ્જા કરવાં, ઉપલોગ પરિલોગની વસ્તુ અપ કરતાં વિ-
 શેષ રાખવી; અનર્થદંડવિરમણ નામના ત્રીજા ગુણવ્રતને વિષે જે
 અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૨૬

નવમાવ્રતના અતિચાર.

ત્રિવિધે દુષ્પ્રણિધાને અમવસ્થાને તથા સતિવિહીને
 તિવિદે દુષ્પ્રણિદાણે, અણવ્રતે તદ્દા સદ્વિદૂષણે ।
 ત્રણ પ્રકારના દુષ્પ્રણિધાને ઓછા વખતે તેમજ સમૃત્તિવિહીન
 પારનાં થતાં

૧ જેથી આત્મા નિર્થક દંડાય તે અનર્થદંડ તેના પાંચ અતિ-
 ચાર આ ગાથામાં જણાવ્યા છે અને કેવા કેવા કારણે અનર્થદંડ થાય છે
 તે ૨૪, ૨૫ ગાથામાં વર્ણવેલ છે.

સામાયિકે વિતથે કૃતે પ્રથમે શિક્ષાવ્રતે નિંદામિ
 સામાયિક વૃત્તકણ, પદમે સિક્કાવણ નિંદે ॥૨૭॥
 સામાયિક ખોટી રીતે કર્યે છતે પહેલા શિક્ષાવ્રતને વિષે નિંદું છું.

અર્થ—મન, વચન, કાયા એમ ત્રણ પ્રકારના હુઃપ્રશ્નિધાન
 અર્થાત્ હુષ્ટ વ્યાપારના ત્રણ અતિચાર, અવિનયપણે જે થી ક-
 રતા એછા વખતે સામાયિક પારવું, પ્રમાદથી સામાયિક લીધું
 છે કે નહિ તે યાદ ન રહેવું, એવી રીતે સામાયિક વિતથપણે
 અર્થાત્ ખોટી રીતે કરતાં પ્રથમ શિક્ષાવ્રતને વિષે જે અતિચાર
 લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૨૭

દશમાવ્રતના અતિચાર.

આનયનં પ્રેષણં શબ્દો રૂપં ચ પુદ્ગલક્ષેપઃ
 ધ્યાણવણે પેસવણે, સદે રૂવે ચ પુગ્ગલસ્કેવે ।
 ખાહરથી મંગાવવું—મો-શબ્દ {રૂપ દેખાડવું અને પુદ્ગલ શેકવું ।
 કલવું } કરવા ।

દેશાવકાસિકે દ્વિતીયે શિક્ષાવ્રતે નિંદામિ
 દેસાવગાસિચંમિ, બીણ સિક્કાવણ નિંદે ॥ ૨૮ ॥
 દેસાવગાસિક નામે બીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે નિંદું છું

અર્થ—નિયમિત ભૂમિમાં બહારથી કાંઈ ચીજ મંગાવવી,
 પરિભ્રમણ ઉપરાંત ભૂમિને વિષે પોતાના કાર્ય માટે બીજાને મો-
 કલવા, પરિભ્રમણ ઉપરાંત ભૂમિએ રહેલાને ખોખાસદિકથી બચા-
 વવું, તેને રૂપ દેખાડવું, તેવે સ્થળે કાંઈક પદાર્થ નાંખી પોતા-

પણ જણાવવું; આ પાંચ અતિચાર માંહેથી દેશાવમાસિક નામ-
ના બીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું
નિંદુ છું. ૨૮

અગીયારમાવ્રતના અતિચાર.

સંસ્તારકચારવિધિપ્રમાદઃ (અપ્રત્યુપેક્ષિતદુષ્પ્રત્યુપેક્ષિતાપ્રમાર્જિત-
દુષ્પ્રમાર્જિતતયા)

સંધ્યારુચારવિદ્ધી-પમાય

સંધ્યારા અને મલમૂત્ર પરઠવવાની વિધિમાંહે પ્રમાદઃ

તથા ચૈવ ભવત્યનામોગઃ (ભોજનામોગઃ) 'પૌષધવિધિવૈપરીત્યે
તદ્ ચેવ જ્ઞો(ય)શ્ચણાજ્ઞોઽપોસહવિદ્ધિવિવરીણ,
તેભ્ય નિશ્ચે } અનાભોગ થાય, પૌષધવિધિનું વિપરીતપણું }
(ભોજનનીચિંતા) } કર્યું હતું }

તૃતીય શિક્ષાવ્રતે નિંદામિ

તદ્દષ્ટ સિક્ષાવ્રતે નિંદે ॥ ૨૯ ॥

ત્રીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે નિંદુ છું.

અર્થ—સંધ્યારાસંબંધી બે પ્રકારના અર્થાત્ સંધ્યારાને ન
પડિલેહે તથા પડિલેહેતો કાંઇક કરે અને કાંઇક ન કરે અને
લઘુનીતિ તથા વડીનીતિસંબંધી બે પ્રકારના અર્થાત્ લઘુનીતિ
અને વડીનીતિને પરઠવવાની ભૂમિને ન પડિલેહે અને પડિલેહે-
તો કાંઇક કરે અને કાંઇક ન કરે, એમ ચાર, તથા (ભોજનસં-

અંધી ચિંતા કરવી;) પોષધ લીધો છે કે નહિ તે યાદ ન રહેવું એ રીતે પોસહનો વિધિ વિપરીત કરવાથી ત્રીજા શિક્ષાવ્રતને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૨૯

પ્રારંભાવ્રતના અતિચાર.

સચ્ચિત્તે નિક્ષેપણં તેન) પિધાનં વ્યપદેશઃ મત્સરચ્ચૈવ
સચ્ચિત્તે નિક્ષિવણે, પિહિણે વવણસ મહરે ચેવ ।
સચિત્તવસ્તુ ઉપર મુકવી, સચિત્તવડે } માલિકીનો } મત્સર નિશ્ચે
ઢાંકવી, } ફેરફાર કરશે } કરવો.

કાલાતિક્ષમદાનં ચતુર્થે શિક્ષાવ્રતે નિંદામિ
કાલાશ્કમદાણે, ચતુ(ર્થે)થે સિક્કાવણ નિંદે ॥૩૦॥
કાળ વિત્યાપછી દાન દેવું ચોથા શિક્ષાવ્રતને વિષે નિંદું છું.

અર્થ—સાધુને દેવાયોગ્ય ભોજન ઉપર સચિત્ત વસ્તુ મુકવી; દેવાયોગ્ય વસ્તુને સચિત્ત પદાર્થવડે ઢાંકવી; નહિ દેવાની બુદ્ધિએ પોતાની વસ્તુને પારકી કહેવી, અને દેવાની બુદ્ધિએ પોતાની વસ્તુને પોતાની કહેવી; ક્રોધ, અભિમાન, ઇર્ષ્યા કરતાં દાન દેવું; ગોચરીનો કાળ વીતી જતાં મુનિને આમંત્રણ કરવું; ચોથા શિક્ષાવ્રતને વિષે પૂર્વાક્ત અતિચાર મધ્યેથી જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને હું નિંદું છું. ૩૦

૧ તિથિ પર્વાદિ લૌકિક વ્યવહારનો ત્યાગ કરે તે અતિથિ તેને આત્માર્થે નિર્દોષ અન્નાદિનું દાન કરવું તેને અતિથિ સવિભાગ નામે ચોથું શિક્ષાવ્રત કહે છે.

સુહિતેષુ (સુસ્થિતેષુ) ચ   દુઃસ્થિતેષુ ચ
 સુહિષ્ણુ ઓ   દુહિષ્ણુ ઓ,
 સુવિહિતને વિષે (સુખીને વિષે દુઃખીને વિષે અને
 યા મયા   અસંયતેષુ (અસંયતેષુ)   અનુકંપા
 જા મે   અસંજણસુ   અનુકંપા ।
 જે મેં (અસંયતિને વિષે) અસ્વેચ્છાચારિને વિષે અનુકંપા
 રાગેણ વા દ્વેષેણ વા તત્ નિદામિ તથા   ગર્હે
 રાગેણ વા રોષેણ વા, તં નિંદે? તં ચ ગરિહામિ ॥૩૧॥
 રાગવડે અથવા દ્વેષવડે, તેને નિંદું છું, તેને વળી ગર્હું છું.

અર્થ—જ્ઞાનાદિકને વિષે હિત છે જેનું એવા સુવિહિતને
 વિષે, તથા વ્યવધિથી પીડાયેલા, તપે કરીને દુઃખી એવા દુઃખીને
 વિષે, તથા ગુરુનિશ્રાંતિ વિચરનારા સુસાધુને વિષે, રાગથી વા
 દ્વેષથી મને જે અનુકંપા થઈ હોય તેને; હું નિંદું છું અને ગુરુની
 સામે ગર્હું છું. અથવા વ્યવધિકે સુખી, રોગવડે દુઃખી એવા
 અસંયતી પાસથ્યાદિકને વિષે રાગથી અથવા દ્વેષથી જે મને હયા
 થઈ હોય તેને નિંદું છું અને ગુરુની સામે ગર્હું છું. ૩૧

સાધુષુ   સંવિભાગો ન કૃતઃ   તપશ્ચરણસિતરીયુક્તેષુ
 સાદ્દસુ   સંવિજાગો, ન કલ્પં તવચરણકરણજુતેઃ ।
 સાધુને વિષે આતિથ્ય ન કર્યું તપ, ચરણસિતરી અને કર-
 ણસિતરીએ સહિત

સતિ પ્રાસુકદાને તં નિંદામિ તત્ત્વ ગર્હ
 સંતે પ્રાસુયદાણે, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥ ૩૨ ॥
 છતે પ્રાસુકદાન તેને નિંદું છું. તેને અને ગર્હું છું.

અર્થ—તપ તથા ચરણસિત્તરી અને ઠરણસિત્તરીએ સહિત
 એવા સાધુઓને વિષે, નિર્દોષ અશનાદિક હોવા છતાં મારે જીવે
 સંવિભાગ (આતિથ્ય) ન કીધો હોય તેથી જે અતિચાર લાગ્યો
 હોય તેને હું નિંદું છું અને શુરૂની સાથે ગર્હું છું. ૩૨

સંલેપણના અતિચાર.

इहलोके परलोके जीविते मरणे च आशंसप्रयोगे
 इहलोके परलोके जीविष्य मरणे च आसंसपलंग ।
 આલોકે પરલોકે જીવતરની મરણની અને વાંચ્યા કર્યે છતે
 પંચવિધો અતિચારો મા મમ મૂયાત્ મરણાંતે
 પંચવિદો અપ્રચારો, મા મજ્જં હુજ્જ મરણાંતે ॥૩૩॥
 પાંચ પ્રકારનો અતિચાર ન મુજને હોજો. મરણ સમયે

અર્થ—ધર્મના પ્રભાવથી આ લોકને વિષે મુખની વાંચ્યા;
 તથા પરલોકમાં દેવે દ્રાઢિના મુખની વાંચ્યા; અનશનને લીધે સ-
 ન્માન દેખી જીવવાની વાંચ્યા, તથા હુઃખ આવે મરવાની વાંચ્યા;
 અને ચ શબ્દ થકી, કામલોગને વિષે તીવ્ર વાંચ્યા; સંલેપણ
 (અનશન) સંબંધી આ પાંચ પ્રકારના અતિચાર મને મરણાંત
 સુધી ન હોજો. ૩૩

ત્રણ યોગવડે સર્વ વ્રતના અતિયાર.

કાચેન કાચિકસ્ય પ્રતિક્રામામિ વાચિકસ્ય વાચયા
કાણ કાણ્યસ્ય, પન્નિકમે વાણ્યસ્ય વાયા ॥
શરીરવડે શરીરસંબંધી પ્રતિક્રમું વચનસંબંધીને વાચાવડે
પાપને

મનસા માનસિકસ્ય સર્વસ્ય વ્રતાતં નારાય
મણસા માણસિયસ્ય, સવસ્ય વયાણ્યારસ્ય ॥૩૪॥
મનવડે મનસંબંધીને (એમ) સર્વવ્રતના અતિયારને

અર્થ—કાચાથી વધાદિક કરાયેલા અતિયારને કાચેત્સર્ગાદિ જે કાચાના શુભ વ્યાપાર તેણે કરી; આળ પ્રમુખ દેવાના વચનના અતિયારને જિનસ્તવનાદિ શુભ વચનના વ્યાપાર કરીને; અને દેવતત્વાદિ વિષે શંકા પ્રમુખ મનના અતિયારને અનિત્યાદિ ભાવનાના શુભ ચિંતવને કરીને; એમ સર્વ વ્રતના અતિયારને હું પડિક્કમું છું. ૩૪

^૧વંદન-^૨વ્રત-^૩શિક્ષા-^૪ગૌરવેષુ ^૫સંજ્ઞા-^૬કષાય-^૭દંડેષુ
વંદણ-વય-સિક્ષા-ગા-રેસુ સન્નાકસાયન્નેસુ ।
જે પ્રકારના વંદન, બાર પ્રકારના ચાર સંજ્ઞા, ચાર કષાય અને વ્રત, જે પ્રકારની શિક્ષા, અને ત્રણ દંડને વિષે;
ત્રણ ગારવને વિષે;

૧ ચૈત્યવંદન અને ગુરૂવંદન ૨ સ્થૂલપ્રાણાતિપાત વિરમણ આદિ આવકનાં બાર વ્રત ૩ અહણ અને આસેવનરૂપ જે પ્રકારની શિક્ષા તેમાં આવક સામાયિક આદિ સૂત્રાર્થ શીખે તે ૧ અહણશિક્ષા અર્થાત જઘન્યથી

ગુણિષુ ચ સમિતિષુ ચ યો અતિચારસ્તકં નિંદામિ
 ગુત્તીસુ ચ સમિર્દસુ ચ, જો અદ્યુચારો ૧તયં નિંદેા૨૧૫।
 ગુપ્તિને } અને સમિતિને } અને જે અતિચાર તેને નિંદુ'છુ'.
 વિષે } વિષે }

અર્થ—જે પ્રકારના વંદન, ખાર પ્રકારના વ્રત, જે પ્રકારની શિક્ષા, (ગ્રહણ અને આસેવન રૂપ) ત્રણ ગારવ, ચાર સંજ્ઞા, ચાર કષાય, ત્રણ દંડ, ત્રણ ગુપ્તિ, પાંચ સમિતિ અને ચ શબ્દથી શ્રાવકની અગિયાર પડિમા તેને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય તેને હું નિંદું છું.

સમ્યગ્દૃષ્ટિજીવો યથાપિ નિશ્ચયેન પાપં સમાચરતિ કિંચિત્
 સમ્મદિઠી જીવો, જયવિ હુ પાવં સમાચરશ્ચ કિંચિ ।
 સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જો કે નિશ્ચયે પાપને આચરે કિંચિત્

અષ્ટ પ્રવચન માતા અને ઉત્કૃષ્ટથી દશ વૈકાલિકતા જનજીવણીયા અધ્યયનસુધી અર્થ સાથે શીખે ૨ આસેવનશિક્ષા તે નવકારથી માંડી શ્રાવકના દિવસ સંબંધી સર્વ ધર્માનુષ્ઠાન સેવે પાળે તે. અર્થાત્ ઉક્તી વખત નવકાર ગણીને જાગે. ૫ઞ્છી પોતાનું સ્વરૂપ વિચારે ઇત્યાદિ કહેલાં શ્રાવકનાં અનુષ્ઠાનો પાળે, ૪ રસગારવ, ઋદ્ધિગારવ અને શાતાગારવ. ૫ ચાર, દશ અથવા ૫૬૨ સંજ્ઞા. ૬ કષ્ય એટલે મંસાર તેનો આય એટલે લાભ જેનાથી થાય તે કષાય ચાર છે, ક્રોધ માન, માયા અને લોભ. ૭ જેનાવડે ધર્મધનથી આત્મા દંડાય તે દંડ ત્રણ છે. મન, વચન અને કાયા અથવા મિથ્યાત્વ શલ્ય, માયા શલ્ય અને નિયાણુ શલ્યરૂપ.

૧ અ તં ઇતિ પાઠાન્તરે.

અલ્પઃ 'તસ્ય ભવતિ બંધો યેન ન નિર્દયં કુરુતે
 ધ્યણો સિ હોઝ બંધો, જેણ ન નિર્દયસં કુણઝ ॥૨૬॥
 અલ્પ તેને હોય બંધ જે કારણથી ન નિર્દયપણે કરે.

અર્થ—સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવ જો કદી થોડું પણ પાપ કરે, તો
 તેને અલ્પ બંધ હોય, કારણ કે તે નિર્દયપણે, હિંસાદિ વ્યા-
 પાર કરતો નથી. : ૬

તદપિ ચ સપ્રતિક્રમણં સપરિતાપં સોત્તરગુણં ચ
 તંપિ હુ સપમિક્રમણં, સપ્પરિત્યાવં સનુત્તરગુણં ચ ।
 તેને પણ } પ્રતિક્રમણ કરવે, પશ્ચાતાપ કરવે, પ્રાયશ્ચિત્ત કરવે, અને
 નિશ્ચયે }

ક્ષિપ્રં ઉપશમયતિ વ્યાધિમિવ સુશિક્ષિતો વૈદ્યઃ
 સ્થિપ્તં જ્વસામેઝ્ઞ, વાહિવ સુસિક્ષિતં વિજ્ઞો ॥ ૩૭ ॥
 શીઘ્ર શાન્ત કરે વ્યાધિ જેમ સુક્ષિત વૈદ્ય

અર્થ—પ્રતિક્રમણ કરવે કરી, વળી પશ્ચાતાપ કરવે કરી;
 તેમજ શુદ્ધ્યે દીધેલા પ્રાયશ્ચિત્તને કરવે કરી યુક્ત શ્રાવક જેમ રૂડી
 રીતે શિખેલો વૈદ્ય વ્યાધિને ઉપશમાવે છે તેમ નિશ્ચયથી તે અલ્પ
 કર્મના બંધને પણ શિધ્ધપણે ઉપશમાવે છે, ૩૭

યથા વિષં કોષ્ઠગતં મંત્રમૂલવિશારદાઃ
 જહા વિસં કુઠગયં, મંતમૂલવિસારયા ।
 જેમ વિષને શરીરમાં ગયેલ, મંત્રશુદ્ધીના જાણનારા

વૈદ્યાઃ ઘ્નન્તિ મંત્રૈઃ તતઃ તત્ ભવતિ નિર્વિષમ્
 વિજ્ઞા હણંતિ મંતેદિં, તો તં હવદ્ નિઘિસં ॥૩૭॥
 વૈદો નાશ કરેછે. મંત્રોવડે, ત્યારે તે હોય છે. નિર્વિષ

અર્થ—જેમ શરીરમાં વ્યાપેલા સર્પાદિકના વિષને મંત્ર મૂ-
 ણના બાણનારા વૈદો, મંત્રોએ કરીને નાશ કરે છે, ત્યારે શરીર
 વિષરહિત થાય છે. ૩૮

एवं अष्टविधं कर्म रागद्वेषसमर्जितं
 एवं अष्टविदं कम्मं, रागदोससमज्झियं ।
 એ પ્રકારે આઠ પ્રકારના કર્મને રાગદ્વેષવડે ઉપાર્જન કરેલાં

आलोचयन् च निन्दन् क्षिप्रं हन्ति सुश्रावकः
 आलोच्यंतो अ निदंतो, क्षिप्रं हणद् सुसावज ॥३९॥
 આલોચયતો અને નિંદતો શીઘ્ર હણેછે ભણે આવક

અર્થ—એજ પ્રમાણે ગુરૂની સમીપે પોતાના પાપ પ્રકાશતો
 વળી આત્મસામે નિંદતો એવો ભણે આવક, રાગ દ્વેષથી બાંધેલા
 એવા આઠે પ્રકારના કર્મને શીઘ્ર હણે છે. ૩૯

कृतपापोऽपि मनुष्यः आलोचितनिन्दितपापः गुरुसक्ता (पार्श्वे)
 कणावोवे मणस्सो, आलोइअ निदिअ गुरुसग स ।
 કર્યુંછે પાપ બેણે મનુષ્ય, આલોચયતો નિંદતો ગુરુ સન્મુખ
 એવો પણ

भवति अतिरेक लघुकः अपहृतभर इव भारवाहकः

होइ अस्માत्, न, नृक्षिप्ररुव नास्वहो ॥ ૪૦ ॥

હોયછે અત્યંત હળવો. ભાર ઉતારેલ હોય તેમ મનુષ્ય

અર્થ—જેમ ભારને વહન કરનાર ભારને ઉતારીને હળવો થાય છે તેમ કરેલાં પાપ છે જેણે એવો મનુષ્ય પણ શુદ્ધી સમીપમાં જ પાપને પ્રકાશ કરતો થકો તથા આત્મ સાખે કરતો થકો પાપથી અત્યંત હળવો થાય છે. ૪૦

आवश्यकेन एतेन श्रावको यद्यपि बहुरजाः भवति

श्रावस्सएण एएण, सावजं जश्वि बहुरजं होइ ।

આવશ્યકવડે એ શ્રાવક જેકે બહુ પાપવાળો હોય

दुःखानामंतक्रियां करिष्यति अचिरेण कालेन

दुःकाणमंतकिरिष्यं, काही अचिरेण कालेण ॥ ૪૧ ॥

દુઃખનો નાશ કરશે થોડા કાળમાં

અર્થ—જો કે આરંભ તથા પરિશ્રદ્ધે કરી ઘણાં પાપવાળો શ્રાવક હોય તો પશુ આ પડિકમચુદ્ધિ આવશ્યક કરવાથી થોડા કાળમાં જ તે પાપ રૂપ દુઃખોનો વિનાશ કરશે. ૪૧

विस्मृतं થયેલ અતિચાર.

आलोचना बहुविधा न च स्मृता प्रतिक्रमणकाले

આલોચના બહુવિધા, ન ચ સ્મૃતા પ્રતિક્રમણકાલે ।

આલોચણ બહુપ્રકારે ન વળી સાંભરી; પ્રતિક્રમણ વખતે

મૂલગુણઉત્તરગુણે તાં નિંદામિ તાં ચ ગર્હે
 મૂલગુણઉત્તરગુણે, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ ॥૪૨॥
 મૂળગુણ ઉત્તરગુણને વિષે, તેને નિંદું છું. તેને અને ગર્હું છું.

અર્થ—ગુરૂ પાસે પાપ આલોવવાની રીતિ ઘણા પ્રકારની છે. પ્રતિક્રમણ કરવાના અવસરે જે ન સાંભળ્યા હોય તેવા મૂળ-ગુણને વિષે તથા ઉત્તર ગુણને વિષે જે અતિચાર લાગ્યા હોય તેને આત્મ સાખે નિંદું છું અને ગુરૂની સાખે ગર્હું છું ૪૨

(પછી ઉપો રહીને અથવા જમગો પગ નીચો બેસાડી ની-ચેની ગાથા બોલે.)

પ્રતિક્રમણ-અંત્ય મંગલ, જિન નમસ્કાર.

તસ્ય ધર્મસ્ય કેવલી-પણ્ણસ્ય અભ્યુત્થિતોઽસ્મિ
 તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિ-પન્નત્તસ્સ અપ્પહિન્નમિ
 તે ધર્મની કેવળીએ ભાખેલ ઉઠ્યો છું.

આરાધનાય વિરતોઽસ્મિ વિરાધનાયાઃ
 આરાદ્ધનાય । વિરત્તમિ વિરાદ્ધનાય,
 આરાધના માટે નિવર્ત્યો છું. વિરાધનાથકી

ત્રિવિધેન પ્રતિક્રાંતો વંદે જિનાન્ ચતુર્વિંશતિ
 તિવિદ્દેણ પમ્પિકંતો વંદામિ જિણે ચતુઘોસં ॥ ૪૩ ॥
 ત્રિવિધે પ્રતિક્રમતો વાંદું છું જિનોને ચોવીસ

અર્થ—તે કેવળીભાષિત શ્રાવક ધર્મની આરાધનાને માટે હું ઉડ્યો છું વળી તે ધર્મની વિરાધના થકી હું નિવૃત્ત્યો છું; ત્રિવિધે કરી પાપ થકી નિવૃત્ત્યો થકો ચોવીશ જિનને હું વાંડું છું. ૪૩

(પછી વાંદણાં બે દેડને ગુરુને સ્વામણા કરવાં.)

॥ અથ અપ્પુઠિનં (ગુરુસ્વામણા) સૂત્ર ॥

इच्छाकारेण संदिश भगवन् ! अभ्युत्थितोहं दिवसाभ्यन्तरिकं
इच्छाकारेण संदिसह जगवन् अप्पुठिनंहं अप्पितर-
ध्विच्छाથી આજ્ઞા આપો હે ભગવાન્ ! તત્પર થયો છું. હું દિવસ

अतिचारं क्षमयितुं इच्छामि क्षमयामि दैवसिकं
देवसिध्यं स्वामेनं । इहं स्वामेमि देवसिध्यं ।
દરમ્યાનના (દોષને) ખામવા, ઇચ્છું છું. ખામું છું દિવસના દુષણને

અર્થ—હે ભગવાન્ ! ઇચ્છા પૂર્વક આપ મને આદેશ આપો, હું દિવસમાં કરેલા અપરાધને ખામવાને ઉડ્યો (તત્પર થયો) છું. ગુરુ કહે (ખામેડું) ખમાવો. શિષ્ય કહે (ઇચ્છું) હું એજ ઇચ્છું છું. (અને) દિવસ સંગ્રામી અપરાધ પ્રત્યે ખામું છું,

यत् किंचित् अप्रीतिकं, पराप्रीतिकं, भक्ते, पाने, विनये,
जं किंचि अपत्तिथ्यं, परपत्तिथ्यं जत्ते, पाणे, विणए,
જે કંઈ અપ્રીતિથી, અતિશય } ભોજનમાં, પાણીમાં વિનયમાં
અપ્રીતિથી }

વેયાવચ્ચે, આલાપે, સંલાપે, ઉચ્ચાસને, સમાસને,
 વેયાવચ્ચે, આલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે,
 વેયાવચ્ચમાં, આલાપમાં, સંલાપમાં, ઉચ્ચેઆસને બેસતાં, સમ-
 આસને બેસતાં,

અંતર્ભાષાયાં, ઉચ્ચરિભાષાયાં,
 અંતરજ્ઞાસાણ, ઉચ્ચરિજ્ઞાસાણ,
 વચ્ચે બોલતાં, અધિક બોલતાં,

અર્થ—જે કંઈ અપ્રીતિભાવ કે વિશેષ અપ્રીતિભાવ ઉપ-
 જાળ્યો હોય—(શેને વિષે) લોજનને વિષે, પાણીને વિષે, વિન-
 યને વિષે, વેયાવચ્ચને વિષે, એક વાર બોલવાને વિષે, વારંવાર
 બોલવાને વિષે, ગુરૂથી ઉંચા આસને બેસવાને વિષે, ગુરૂની ધરા-
 ધર આસને બેસવાને વિષે, ગુરૂ બોલતા હોય તેની વચ્ચે બોલ-
 વામાં, ગુરૂએ કહેલી વાત વિશેષપણે કહેવામાં,

યત્ કિંચિત્ મમ વિનયપરિહીણં સૂક્ષ્મં
 જં કિંચિ મમ્ર વિણયપરિહીણં સુદુર્મં,
 જે કંઈ મને વિનયરહિતપણે સૂક્ષ્મ
 વા બાદરં વા યૂયં જાનીથ અહં ન જાને
 વા, બાયરં વા, તુષ્ણે જાણહ, અહં ન યાણામિ,
 કે બાદર કે, તમે જણાઓ, હું નથી જણાવતા
 તસ્ય મિથ્યા મે દુષ્કૃતમ્ ॥

તસ્મિન્નિહામિ દુક્કમં ॥
 તેના મિથ્યામિ દુઃખ હો.

અર્થ—જે કાંઈ મારે (જીવે) સૂક્ષ્મ વા સ્થૂલ વિનય રહિ-
તપણું કર્યું હોય તે તમે જાણો છો, હું જાણતો નથી, તે પાપ
મારું મિથ્યા થાયો ॥ ૧ ॥ મતિ ॥

શુર (૧૫) લઘુ (૧૧૧) સર્વ વર્ણ (૧૨૬)

(એ રીતે સ્વામણા કરી, “ આવસ્સઈ ” કહી અવગ્રહ લા-
હેર આવી “ આયરિય ઉવજ્ઞાણ ” કહેવું.)

॥ અથ આયસિય ઉવજ્ઞાણ સૂત્ર* ॥

આચાર્ય ઉપાધ્યાયઃ શિષ્યઃ સાધર્મિકઃ કુલં ગણશ્ચ
આયસિય ઉવજ્ઞાણ, સીસે સાહમ્મિણ કુલ ગણે અથ ।

આચાર્ય ઉપાધ્યાય શિષ્ય સાધર્મિક કુલ ગણ અને
યે મયા કેઽપિ કષાયિતાઃ (તાન્) સર્વાન્ ત્રિવિધેન ક્ષમયામિ ॥
જે મે કેદ્ર કસયા, સર્વે તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥૧॥
જે મે કોઈપણ પ્રકારે કષાય મારે જીવે કર્યો હોય તે સર્વેને
ત્રિવિધે કરી ખામું છું. ॥ ૧ ॥

અર્થ—આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, તેમના શિષ્ય, સાધર્મી, એક
આચાર્યના પરિવાર તથા ધણા આચાર્યના પરિવાર તે સર્વેના
ઉપર જે કોઈપણ પ્રકારનો કષાય મારે જીવે કર્યો હોય તે સર્વેને
ત્રિવિધે કરી ખામું છું. ॥ ૧ ॥

* આ સૂત્રવડે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, શિષ્ય, સાધુસમુદાય, સંઘ અને
સર્વ જીવોની સાથે ક્ષામણા થાય છે, માટે સૂત્ર બોલતી વખત બસબર
ઉપયોગ રાખવામાં આવે તો કર્મ નિર્જરા થાય.

સર્વસ્ય શ્રમણસંઘસ્ય ભગવતઃ અંજલીં કૃત્વા શિરસિ
સઘસ્ય સમગસંઘસ્ય, જગવન્ અંજલિં કરિષ્ય સીસે ।

સર્વ શ્રમણ સંઘરૂપ ભગવંતના } અંજલી કરીને મસ્તકે
કરેલા અપરાધને }

સર્વે ક્ષમયિતા ક્ષામ્યામિ સર્વસ્ય અહમપિ (અપરાધં)

સઘં સ્વમાવહૃતા, સ્વમામિ સઘસ્ય અહ્યંપિ ॥ ૨ ॥

સર્વને ખમાવીને ખમું છું. સર્વના હું પણ (અપરાધને)

અર્થ—સર્વ શ્રમણસંઘરૂપ ભગવંતના સંબંધમાં કરેલા જે
અપરાધ તે સર્વ અપરાધને, મસ્તકની ઉપર જે હાથ જોડીને
ખમાવીને તે સર્વના કરેલા અપરાધને હું પણ ખમું છું.

સર્વસ્ય જીવરાશ્નેઃ (અપરાધં) ભાવતઃ ધર્મનિહિતનિજચિત્તઃ

સઘસ્ય જીવરાસિસ્ય, જાવન્ ધર્મનિહિતનિયચિત્તો ।

સર્વ જીવરાશિના અપરાધને ભાવથી ધર્મને વિષે સ્થાપ્યું છે પો-
તાનું ચિત્ત જેણે એવો.

સર્વે ક્ષમયિતા ક્ષામ્યામિ સર્વસ્ય અહમપિ

સઘં સ્વમાવહૃતા, સ્વમામિ સઘસ્ય અહ્યંપિ ॥ ૩ ॥

સર્વને ખમાવીને ખમું છું સર્વને હું પણ

અર્થ—ભાવથી ધર્મને વિષે સ્થાપ્યું છે પોતાનું ચિત્ત જેણે
એવો હું સર્વ જીવોના સમૂહના સંબંધમાં કરેલા અપરાધ પ્રત્યે,
સર્વને ખમાવીને, હું પણ સર્વ પ્રત્યે ખમું છું. ॥ ૩ ॥

ગાથા (૦) ૫૬ (૧૨) શુરૂ (૧૬) લઘુ (૬૧) સર્વવર્ણ (૧૧૦)

(पछी, नवकार, करेमिभंते, इच्छामिठामि काउस्सगं, त-
स्सुत्तरी, अन्नथ्य उससिएणं कही, चारुद्वार विधुद्धि मोटे बे
लोगस्सनो काउस्सग करी), प्रगट लोगस्स कहेवो. पछी.

॥ अथ सव्वलोए अरिहंतचेष्टयाणं ॥

सर्वलोके अहंभैत्यानां करोमि कायोत्सर्गं
सव्वलोए अरिहंतचेष्टयाणं करोमि काउस्सगं ॥१॥
सर्वलोकभां अरिहंत चैत्य (आराधना) कइं छुं काउस्सग

अर्थ—सर्व लोकभां अरिहंतनी प्रतिमाने (वंदनादि अर्थें)
हुं कायोत्सर्ग कइं छुं. छति.

वन्दनप्रत्ययं (निमित्तं),	पूजनप्रत्ययं	सत्कारप्रत्ययं
वंदणवत्तियाए	पूषणवत्तियाए	सक्क रवात्तियाए
वंदन निमित्ते,	पूजन निमित्ते	सत्कार निमित्ते

सन्मानप्रत्ययं,	बोधिलाभप्रत्ययं
सम्माणवत्तियाए	बोधिजाभवत्तियाए
सन्मान निमित्ते	बोधिनी प्राप्ति निमित्ते,

निरुपसर्गप्रत्ययं

निरुवसग्गवत्तियाए ॥ २ ॥

उपसर्गरहितपक्ष निमित्ते.

અર્થ—ચાંદલાને નિમિત્તે, ખૂબ કડવાને નિમિત્તે, સત્કારને નિમિત્તે, સન્માનને નિમિત્તે, બોધિ લાભને નિમિત્તે, (અને) ઉપસર્ગરહિત (મોક્ષ) સ્થાન પામવા નિમિત્ત. ૨

શ્રદ્ધયા, મેઘયા, ધૃત્યા, ધારણયા, અનુપ્રેક્ષયા,
સદ્ધાએ મેહાએ ઘિણાએ ધારણાએ આપુપેહાએ ।

શ્રદ્ધાએ બુદ્ધિએ ધીરજે ધારણાએ વિચારણાએ

વર્દ્ધમાનયા, કરોમિ કાયોત્સર્ગમ્

વૃદ્ધમાણીએ ઠામિ કાનુસ્સગમ્ ॥ ૩ ॥

વર્દ્ધમાનપણે કરું છું કાઉત્સગ

અર્થ—વૃદ્ધિ પામતી શ્રદ્ધાથી, નિર્ભળ બુદ્ધિપૂર્વક, ચિત્તની સ્થિરતાએ, ધારણા પૂર્વક, અને વારંવાર વિચારણા પૂર્વક, હું કાયોત્સર્ગ કરું છું. ૩ (વૃદ્ધિ પામતી એ પદ શ્રદ્ધાદિ પાંચ સાથે જોડવું.)

સંપદા (૩) પદ (૧૫) શુરૂ (૧૭) લઘુ (૭૬) સર્વવર્ણ (૯૪)

(અગ્રથ્ય ઉસસિણં, કહી, દર્શનાચાર વિશુદ્ધિ માટે)
 એક લોગસ્સનો કાઉત્સગ કરી, પારી “*एकस्मिन्*” કહેવું.”

॥ अथ स्वरवर्दी वा इतस्तव? सूत्रम् ॥

अथार्यागीति.

पुष्करवरद्वीपार्धे धातकीखंडे च जंबुद्वीपे च
पुष्करवरद्वीपद्वे, धायच्छमे श्य जंबुद्वीपे श्य ।
अर्धं पुष्करवरद्वीपभां धातकीखंडभां अने जंबुद्वीपभां अने

भरतैरावताविदेहेषु धर्मादिकरान् नमस्यामि
 जगद्देवयविदेहे धर्मादिकरान् नमंशामि ॥१॥
 शरत शैशवत व्यने धर्मनी आदि करनाशने नमस्कार उ३ं छुं.

અર્થ—યુષ્કસ્વર નામના ક્ષીપના અર્ધ લાગમાં ધાતકી ખંડમાં તથા જંબુક્ષીપમાં-પાંચ ભર, પાંચ ઐશ્વત અને પાંચ મહાવિદેહ મધ્યેના ધર્મની આદિના કરનારને હું નમસ્કાર કરું છું. ૧

તમસ્તિાપેટલવિધ્વંસનં   સુરગણનરેંદ્રમહિતમ્
 તમતિમિરપમલ્લવિધ્વં-સણસ્સ   સુરગણનરિંદિમહિત્ત્વસ્સ ।
 અજ્ઞાનરૂપ અધિકારના સમૂહને ના । દેવતાના સમૂહ અને મનુષ્ય-
 શ કરનાર । ના ઇંદ્રે । તેનાથી પૂજીત

૧ આ સૂત્રવડે સિદ્ધાંતની સ્તુતિ કરી છે તેથી શ્રુતસ્તવ, પડેલી ગાથાવડે બાવ અરિહંતની સ્તુતિ કરી છે અને પાછળથી ત્રણ ગાથાવડે શ્રુતની સ્તુતિ કરી છે.

સીમાધરં વંદે પ્રસ્ફોટિતમોહજાલમ્
 સીમાધરસ્સ વંદે, પપ્ફોમીથ્યમોહજાલસ્સ ॥ ૨ ॥
 (આત્માને) મર્યા-વાંદુંછું. તોડી નાંખી છે મોહજાળ જેણે એવા
 દામાં રાખનારને)

અર્થ—અજ્ઞાનરૂપી અંધકારના સમૂહનો નાશ કરનાર તથા
 દેવતાના સમૂહ અને મનુષ્યના ઇંદ્રોથી પૂજીત વળી (આત્માને)
 મર્યાદામાં રાખનાર અને મોહરૂપી જાળને તોડી નાંખનાર એવા
 (સિદ્ધાંતને) હું વાંદુંછું. ૨

વસંતતિલકાવૃત્તમ્.

જાતિજરામરણશોકપ્રણાશનસ્ય

જાઈજરામરણસોગપણાસણસ્સ,

જન્મ, ઘડપણ, મરણ અને શોકનો અતિશયે નાશ કરનાર

કલ્યાણપુષ્કલવિશાલસુખાવહસ્ય

કલ્યાણપુષ્કલવિશાલસુહાવહરસ ।

કલ્યાણ અને સંપૂર્ણ વિશાળ (મોહ) મુખને આપનાર

કો દેવદાનવનરેંદ્રગણાર્ચિતસ્ય

કો દેવદાણવનરિંદગણચ્ચિથ્થસ્સ,

કોણ દેવદાનવ અને મનુષ્યના ઇંદ્રોથી પૂજીત

ધર્મસ્ય સાર-શ્રુતલભ્ય કુર્યાત્ પ્રમાદં

ધર્મસ્સ સારમુવલ્લખ્ન કરે પમાયં ॥ ૩ ॥

શ્રુત ધર્મના સારને પામીને કરે ? પ્રમાદ

અર્થ—જન્મ, જરા, મૃત્યુ અને શોકનો અતિશયે કરીને નાશ કરનાર, કલ્યાણ અને સંપૂર્ણ વિશાળ એવા મોક્ષના મુખને આપનાર, દેવ દાનવ અને મનુષ્યના ઇંદ્રોના સમૂહથી પૂજીત, એવો શ્રુતધર્મનો સાર પામીને કાણ પ્રમાદ કરે ? ૩

શાર્દૂલવિક્રીન્નિતવૃત્તઃ.

સિદ્ધાય મો પ્રયતઃ નમો જિનમતાય નંદિઃ સદા સંયમે
સિદ્ધે મો પયત્તંણમો જિણમણંદી સયા સંજમે,
(નય પ્રમાણથી) સિદ્ધ, હું આદરવડે, નમસ્કાર કરું છું, જિનમતને
વૃદ્ધિ, નિરંતર, ચારિત્રધર્મને વિષે

દેવનાગરવર્ણાકેન્નરગણસદ્ભૂતભાવાર્ચિતાય

દેવનાગસુવન્નકિન્નરગણ—સ્સમૂથ્થજાવચ્ચિણ .

વૈભાનિક, ભવનપતિ, જ્યોતિષી અને વ્યંતરદેવોના સમૂહથી સ-
ત્યભાવે પૂજાયેલ

લોકો	યત્ર	પ્રતિષ્ઠિતઃ	જગદિદં	ત્રૈલોક્યમર્ષ્યામુરં
લોગો	જત્થ	પશ્ચિદિત્તં	જગમિણં	તેલુકમચારં,
ત્રણ કાળ સં- બંધિજ્ઞાન	{	જેમાં રહેલું છે	આ જગત	મનુષ્ય ભવનપતિ
			આદિ ત્રણ લોકરૂપ	

ધર્મો વર્ધતાં શાશ્વતઃ વિજયતઃ (વિજયેન) ધર્મોત્તરં વર્ધતાં
ધર્મો વલ્લન્ત સાસન્ત વિજયન્ત ધર્મુત્તરં વલ્લન્ત ॥૪॥
શ્રુતધર્મ વૃદ્ધિપામો, શાશ્વતો, વિજયવંત ચારિત્રધર્મની વૃદ્ધિપામો
(વિજયવડે)

શ્રુતસ્ય ભગવતઃ કરોમિ કાયોત્સર્ગં વંદનમત્યયં ઇત્યાદિ
 અસ્મિન્ ભગવત્ કરોમિ કાલસર્ગમં તત્પાત્તત્યાપ્તં
 શ્રુતધર્મને, પવિત્ર, કંઈકું. કાલસર્ગ વંદન ક્ષેત્ર નિમિત્તે
 (આરાધવાને)

અર્થ—હે જ્ઞાનવંત લોકો ! (સર્વમય પ્રમાણથી) સિદ્ધ
 એવા જિનમત (સિદ્ધાંત) ને હું આદરસહિત નમસ્કાર કંઈ
 છું. તે જિનમતના પ્રસાદથી મને આરિત્ર ધર્મને વિષે નિરંતર
 વૃદ્ધિ થાઓ. તે આરિત્ર ધર્મ, વૈમાનિક દેવો, ભવનપતિ દેવો,
 જ્યોતિષી દેવો અને વ્યંતર દેવોના સમુદયથી સત્ય ભાવે કરીને
 પૂજાએલો છે વળી જે જિનમતને વિષે ત્રણકાળનું જ્ઞાન તથા
 ત્રણલોક સંબંધી અર્થાત્ મનુષ્ય, ભવનપતિ પ્રમુખ સર્વ દેવતા
 અને ઉપલક્ષણથી તિર્થંચ અને નાશકી એ સર્વ લોકરૂપ આ જાતનું
 જ્ઞાન પ્રતિષ્ઠયું છે, એવો સિદ્ધાંતરૂપ શ્રુતધર્મ વૃદ્ધિ પામો ! તે
 શ્રુતધર્મ શાસ્વતો તથા વિજયવંત છે. તે શ્રુતધર્મ આરિત્રધર્મનું
 પ્રાધનપણું થાય તેમ વૃદ્ધિ પામો. ૪ હે ભગવંત ! તે પવિત્ર
 શ્રુતધર્મને આરાધવા હું કાલસર્ગ કંઈ છું. વંદન નિમિત્તે વિગેરે
 પદ (૧૧) સંપદા (૧૬) યાથા (૪) ગુરુ (૩૪) લઘુ (૧૮૨)
 સર્વવર્ણ (૨૧૬)

“ વંદનવત્તિયાપ, પૂજનવત્તિયાપ ” કહી (અગ્રંચ ઉસ-
 સિણં કહી, જ્ઞાનાચાર વિશુદ્ધિ માટે) એક લોગસનો કાલસ-
 ગ્મ કરી, પારી “ સ્તોત્રમં હુક્ષાણં ” કહેવું.

॥ અથ સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં વા સિદ્ધસ્તવ? સૂત્રમ્ ॥

સિદ્ધેભ્યો બુદ્ધેભ્યઃ પારગતેભ્યઃ પરંપરાગતેભ્યઃ

સિદ્ધાણં^૧ બુદ્ધાણં, પારગયાણં પરંપરમયાણં ।

સિદ્ધાને બુદ્ધાને સંસાર સમુદ્રના } શુભસ્થાનના ક્રમે મોક્ષ
પાર પામેલાને } પામેલાને

લોકાગ્રમુપગતેભ્યો નમઃ સદા સર્વસિદ્ધેભ્યઃ

લોકાગ્રમુવગયાણં, નમો સયા સર્વસિદ્ધાણં ॥૧॥

લોકના અગ્રભાગને } નમસ્કાર હો નિરંતર સર્વ સિદ્ધભગવંતોને
પામેલાને }

અર્થ—સિદ્ધને, બુદ્ધને, સંસાર સમુદ્રના પાર પામેલાને,
શુભ સ્થાનકના ક્રમે ચડી મોક્ષે પહોંચેલાને, લોકના અગ્રભાગને
પામેલાને એવા સર્વ સિદ્ધાને હું નિરંતર નમસ્કાર કરું છું. ૧

યો દેવાનામપિ દેવઃ યં દેવાઃ પ્રાંજલયો નમસ્યન્તિ

જો દેવાણવિ દેવો, જં દેવા પંજલ્યી નમંસન્તિ ।

જે દેવતાઓના પણ દેવ (જેને દેવતાઓ હાથજોડીને નમસ્કાર કરે છે
(છે ને))

૧ આ સૂત્રવડે સિદ્ધ ભગવંતોની સ્તુતિ કરેલ છે તેથી સિદ્ધસ્તવ.
પહેલી ગાથાવડે સકળ સિદ્ધોને, બીજી અને ત્રીજી ગાથાવડે તીર્થાધિપ
શાસનનાયક વીરજિનને, ચોથી ગાથાવડે ગિરિનાર પાંત ઉપર રહેલા નેમિ-
નાથને અને પાંચમી ગાથાવડે અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર રહેલા ચોવિશ તીર્થકરોને
સ્તવ્યા છે. તથા એ ગાથાવડે બુદ્ધી બુદ્ધી રીતે વંદના કરેલ છે, તે બહુ-
વાની ઇચ્છાવાળાએ ચૈત્યવંદન લાખ્યનો અર્થ જોવો

૨ ચતુર્થી સ્થાને ષષ્ઠી તાકુતત્વાત્.

તં દેવદેવમહિતં શિરસા વંદે મહાવીરમ્
 તં દેવદેવમહિષ્યં સિરસા વંદે મહાવીરં ॥૨॥
 તે દેવના દેવ (ઇંદ્ર) થી } મસ્તકવડે વાંડું છું. મહાવીરસ્વામીને
 પૂજાયેલા,

અર્થ—જે દેવોના પણ દેવ છે, જેને દેવતાઓ હાથ ભેટીને
 નમસ્કાર કરે છે, વળી દેવોના દેવ (ઇંદ્ર) થી જે પૂજાયેલા છે
 તે મહાવીર સ્વામીને મસ્તકે કરીને હું વાંડું છું ૨

एकोपि नमस्कारो जिनवरवृषभाय वर्द्धमानाय (क्रियमाणः)
 इकोवि नमुकारो, जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
 એક પણ નમસ્કાર, જિનવરમાં વૃષભતુલ્ય વર્દ્ધમાનસ્વામીને
 (કરેલો)

संसारसागरात् तारयति नरं वा नारिं वा
 संसारसागरात्, तारेद् नरं व नारिं वा ॥ ३ ॥
 સંસાર સાગરથી, તારે છે, પુરૂષ વળી સ્ત્રી અથવા નપુંસકને

અર્થ—એકપણ નમસ્કાર, જિનવરમાં વૃષભ સમાન એવા
 વર્દ્ધમાન સ્વામીને (કરવામાં આવ્યો હોય તે) સંસાર સમુદ્રથી
 પુરૂષ, વળી સ્ત્રી વા (કૃત્રિમ , નપુંસકને પણ તારે છે. ૩

उज्जयंतैश्वर्यशिखरे दीक्षा ज्ञानं नैवेधिकी यस्य
 उज्जितसेलसिहरे, दिक्का नाणं निसीहिष्या जस्स ।
 ગિરિનારપર્વતના શિખર ઉપર, દીક્ષા, જ્ઞાન, ભોક્ષકદયાણુક, જેના

તં ધર્મચક્રવર્તિનમ્ અરિષ્ટનેમિં નમસ્યામિ
 તં ધર્મચક્રવર્તી, અરિષ્ટનેમિં નમંસામિ ॥ ૪ ॥
 તે ધર્મચક્રવર્તી શ્રીઅરિષ્ટનેમિને નમસ્કાર કરું છું.

અર્થ—ગિરિનાર પર્વતના શિખર ઉપર જેના દીક્ષા, જ્ઞાન અને મોક્ષ કલ્યાણ થયાં છે, તે ધર્મ ચક્રવર્તી શ્રી અરિષ્ટનેમિને હું નમસ્કાર કરું છું. ૪

ચત્વારઃ અષ્ટ દશ દ્વૌ ચ વંદિતા જિનવરાઃ ચતુર્વિંશતિઃ
 ચત્તારિ અષ્ઠ દસ દો, અ વંદિત્યા જિણવરા ચતુર્વીસં ।
 ચાર આઠ દશ બે અને વંદાયેલા છે જિનેશ્વરો ચોવિસ

પરમાર્થનિષ્ઠિતાર્થાઃ સિદ્ધાઃ સિદ્ધિં મમ દદતુ
 પરમઠનિષ્ઠિતાર્થા, સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ ॥૫॥
 પરમાર્થથી કૃતકૃત્યથયેલા સિદ્ધભગવંતો મોક્ષ મને આપો.

અર્થ—ચાર, આઠ, દશ અને બે એવા ચોવીસ જિનવરો જે (ઇન્દ્રાદિકથી) વંદાયેલા છે, વળી પરમાર્થથી જેઓ કૃતકૃત્ય થયા છે, જેઓ સિદ્ધ થયા છે, તે મને મોક્ષ આપો. ૫

૫૬ (૨૦) સંપદા (૨૦) આથા (૫) શુર (૨૫)
 લઘુ (૧૫૧) સર્વ વર્ણુ (૧૭૬)

(પછી “ વાંદળાં ” બે દેડ “ આવસ્તર્ક ” મળી અવગ્રહ બાહેર નીકળી કહિયે.)

इच्छामः अनुसस्वि नमः क्षमाश्रमणेभ्यः ।
 इहामो अणुसठिः नमो स्वमात्मसाधनं ।
 ઇચ્છીએછીએ ગુરુઆજ્ઞાને, નમસ્કાર થાએ.

અર્થ—અમે ગુરુ આજ્ઞાને ઇચ્છીએ છીએ, ક્ષમાશ્રમણોને
 નમસ્કાર થાએ.

॥ પઠી નમસ્કાર કહેવો ॥

(અનુષ્ટુપ્તંદઃ)

नमो दुर्वार रागादि वैरिवार निवारिणे
 नमो दुर्वाररागादि, वैरिवारनिवारिणे ।
 નમસ્કાર હો દુઃખેકરો વારિ શકાય એવા રાગ વિગેરે શત્રુઓના
 સમુહને નિવારણ (દુર) કરનારા પ્રતે

अर्हते योगिनाथाय महावीराय तायिने
 अर्हते योगिनाथाय, महावीराय तायिने ॥ १ ॥
 અરિહંતપ્રતે યોગિના સ્વામીપ્રતે મહાવીરપ્રતે તાયિને છકાય છ-
 વનું રક્ષણ કરનારા પ્રતે

અર્થ—દુઃખે કરી રોકી શકાય એવા રાગ દ્વેષ મોહરૂપ
 મોટા વૈરિઓ (શત્રુઓ) નો જે જથ્થો તેને અટકાવનારા અને
 પૃથ્વી વિગેરે છકાય છવોનું રક્ષણ કરનારા અને યોગિઓના
 નાથ એવા અરિહંત યોગીસમા તીર્થંકર મહાવીર દેવપ્રતે ન-
 મસ્કાર હો, ૧

(આર્યાહંદ :)

મંદરગિરિવરધીરઃ પ્રાપ્તમવાપાર નીરનિધિ તીરઃ
મંદરગિરિવરધીરઃ, પ્રાપ્તમવાપારનીરનિધિતીરઃ ।

મંદરાચલપર્વત (મેરૂ) (જ્યાં જિનેશ્વરેના જન્મના અભિષેક થાય છે) તે માફક ધૈર્યવાળા (ધીરજતાવાળા) પ્રાપ્ત થયેલ છે ભવરૂપ અપાર સમુદ્રના કાંઠાને તે જે

નિર્જિતમન્મથવીરઃ શ્રિયેઽસ્તુ સ શ્રીમહાવીરઃ
નિર્જિતમન્મથવીરઃ, શ્રિયેસ્તુ સ શ્રીમહાવીરઃ ॥ ૨ ॥
જીતેલ છે કામદેવરૂપ મહામોટા વીરને જેણે, કલ્યાણભણિ થાઓ તે ચોત્રીશ અતિશયરૂપ મોટી લક્ષ્મીવાળા મહાવીર.

અર્થ—મેરૂ પર્વતની પેઠે ધીર અને અપાર સંસારરૂપ સમુદ્રના પારને પામેલ અને જીત્યો છે કામદેવરૂપ વીરને જેણે એવા તે મહાવીર સ્વામી (અમારા) કલ્યાણ સાડે થાઓ. ૨

(જપજાતિવૃત્તં.)

સર્વે જિનાઃ તુલ્યગુણૈઃ નમસ્યાઃ

સર્વે જિનાસ્તુ વ્યરૃપૈર્નમસ્યાઃ,

બધા જિનેશ્વરે સરખા ગુણોએ કરીને નમસ્કાર કરવા જોગ્ય છે

સમત્વભાવેન જગત્ પ્રજ્ઞસ્યાઃ

સમત્વદ્વાદેન જગત્પ્રજ્ઞસ્યાઃ ।

સમપણાના ભાવે કરીને જગતને વિષે પ્રજ્ઞાસાને લાયક છે.

તથાપિ વીરં નિકટોપકારં તીર્થેશ્વરં નૌમિ સદા મુદા અરં
 તથાપિ વીરં નિકટોપકારં, તીર્થેશ્વરં નૌમિ સદા મુદારાંશા।
 તોપણ વીરપ્રતે નિકટ ઉપકારને કરનાર તીર્થના સ્વામીને નમસ્કાર
 કરું છું હુમેશાં હૃષ્ણવડે કરીને વિશેષપણાથી

અર્થ—સર્વ જિનેશ્વરો પોતપોતાના ગુણોએ કરીને નમ-
 સ્કાર કરવા યોગ્ય છે, અને સમપણાના લાભે કરીને સર્વ જગતના
 જનોને પ્રશંસા કરવા લાયક છે, તો પણ નજીકના ઉપકારી
 એવા શાસનના નાયક મહાવીર સ્વામીને હુમેશાં હૃષ્ણવડે કરીને
 વિશેષપણાથી નમસ્કાર કરું છું. ૩

ए रीते नमस्कार कही पछी “नमोऽधुणं” खमासमण
 पूर्वक स्तवनं संदिसाएमि, स्तवनं भणेमि कही नवकारमंत्र गण्या
 पूर्वक स्तवन कहेवुं.

॥ अथ श्री शान्तीनाथजीनुं स्तवन ॥

॥ १अहिपुरमंमन सोलमो, जिनवर कंचन कांति
 रे ॥ निरखिये मूरति स्वामिनी, २हियमले छागी ठे ३खां-
 तिरे ॥१॥ शान्तिजिन सांजलो विनति, माहरी परमद-
 याल रे ॥ तुम्ह विणु कोइ बीजो नहि, सेवकजन प्र-
 तिपाल रे ॥ २ ॥ शां० ॥ दुखहो माणुस जव लख्यो,

યાજ્ઞિક, યજ્ઞાર રે ॥ જનમ શ્રાવક કુલે મુજ થ-
 યો, સાંઘ્યો ધર્મ આચાર રે ॥ ૩ ॥ શાં ॥ પંચમા
 કાલને ૧ ડુષણે, બહુ મત ૨ જિનમત ઠાણ રે ॥ તિણે વ્રમે
 ધૂલો એ પ્રાણિયો, નવિલહે ૩ પ્રવચન વાણે ॥ શાં ॥ ૪ ॥
 ॥ ૫ ॥ અવિરતિ દેવદેવી નમે, ૬ સુગુરુ ૭ કુગુરુ ૮ સમતોલરો ॥
 ધર્મ ૯ સાવધ ૧૦ જાણે સદા, ૧૧ રંજણ કુગુરુ ૧૨ કુબોલરો
 શાં ॥ ૧૩ ॥ ૧૪ જિનમતી જિનમતી નવિ મિલે, નિંદણ માંહો-
 માંહીરો ૧૫ ંમિ સમતા મમતા ધરે, ૧૬ પામણ લોક પ્રવાહ
 રે ॥ શાં ॥ ૧૭ ॥ મોહરાજા ૧૮ પરીવારસ્યું, રાગ ને દેષ વલિ
 કામેરે ॥ પૂઠેલાગા જમે ૧૯ અહનિસે, ૨૦ શુદ્ધ ંમાવણ

૧ હુંદા અવસર્જિણીકાલ વિગેરે દોષો, ૨ જૈનશાસનમાં. ૩ સિદ્ધાંતની
 વાણી ૪ દેશવિરતિ અથવા સર્વ વિરતિ આરિત્રથી રહિત એટલે ત્યાગ
 નિયમ વિનાના, ૫ આરંભ પરિગ્રહાદિકના ત્યાગી. ૬ આરંભાદિકને સેવન
 કરનાર, ૭ સરખા, ૮ પાપકારી, ૯ કહે, ૧૦ ખુશી કરે, ૧૧ અસત્ય
 વાણીથી-કુયુક્તિયોથી, ૧૨ જિન પ્રણિત સિદ્ધાંતને સ્વીકારનાર પુરૂષોનો
 વિચાર માહોમાહે મહે નહિ, ૧૩ ત્યાગ કરી-છોડી, ૧૪ પોતે લોકપ્રવાહમાં
 પડેલો “ સાચું જાણું જોયા વિના બહુ મનુષ્ય જે આચરે ” તેને લોકપ્રવાહ
 કહિયે, તે લોકપ્રવાહમાં બીજાને પણ નાખે છે, ૧૫ ત્યાગ કરશું, અથવા
 પરિવારથી યુક્ત, ૧૬ કરોજ, ૧૭ સુધીના (શુદ્ધ) સ્થાનને ઊંચાવે છે,

ઠામરે ॥ શાં ૭ ॥ ૧વિષય ૨કષાય ને ૩કાઠિયા, ૪વંચ-
 એ પંચ ૫પ્રમાણે ॥ એહતણો જયતો ટલે, જો તુમે કરો
 ૬પ્રસાદરે ॥ શાં ૮ ॥ હવે તુમ્હે ૭શરણલે આવિનું,
 ૮વજ્રપિંજર સમજાણે ॥ આગે ૯પારેવમો રાખિનું, આપ-
 ણા ૧૦પ્રાણને પ્રાણે ॥ શાં ૯ ॥ હું સદા સેવક તુમ
 તણો, તુમ્હે પ્રજુ ૧૧જગતસાધારે ॥ તુમ્હેસમ ત્રિજુવન કો
 નહી, જીવને અજય દાતારે ॥ ૧૦ ॥ જ્ઞાં ॥

॥ કલસ ॥—હમ નાગપુરવર જીવિય મનહર શા-
 ન્તિ જિવિય સામિય; બહુ દિવસકેરો હર્ષ પહુતો તુમ્હે
 દરિસણ પામિય; તુમ સરણ આવ્યો ૧૨હવ્ય જાવત સહુ
 અ વૈરી જય ટલ્યા, પાસચંદસૂરિ ૧૩ પજણે ૧૪હર્ષ વિગુણે
 મન ૧૫મનોરહ સવિ ફલ્યા.

૧ પાંચ ઈંદ્રિયા ૨૩ વિષય, વિષય-પ્રાણી જેથી કસાય, પોતાનો બાન
 લુલે, ૨ કષાય ૧૬ છે, સંસારની વૃદ્ધિ કરાવે તેનું નામ કષાય, ૩ કાઠિયા
 ૧૩ છે, ધર્મ કરવામાં અડચણ કરાવનારા તે કાઠિયા, ૪ ઠગનારા-આત્મધર્મ
 ધન લૂટનારા, ૫ જીવને કુગતિ આપે, સંસારમાં રખડાવે તે પ્રમાદ, તેના
 બેદ ૫-મદ, વિષય, કષાય, નિદ્રા, અને વિકૃતિ, ૬ મહેરબાની, ૭ આધાર,
 ૮ વજ્રના પાંજરા શરખો બાણીને, ૯ કબુતર, ૧૦ પોતાના પ્રાણથી પણ પ્રીય
 ગણી તેની રક્ષા કરી-પચાવ્યો. ૧૧ મુખ્ય સ્વામી જગતના એક આપ છે, ૧૨
 બાહ્ય અભ્યંતર શત્રુઓનો ભય મટયો, ૧૩ કહે, ૧૪ હર્ષથી વૃદ્ધિ પામેલ
 છે આત્મગુણો તે જોના, ૧૫ મનોરથ-અચિત, સર્વ ફલીભૂત થયા.

॥ ૧૪૪ જયવીરરાય ॥

જય વીરરાગ ! જગદ્ગુરો ! ભવતુ મમ તવ પ્રભાવતઃ ભગવન્ !
 જય વીરરાય જગદ્ગુરુ, હોતુ મમ તુહ પદાવત્તં જયવં ।
 જયવં } હે વીર- } જગતના } હો, મને તમારા પ્રભાવથી હે ભગવન્ !
 તાવતો } રાગ } શુદ્ધ ! }

ભવનિર્વેદઃ માર્ગાનુસારિતા ઇષ્ટફલસિદ્ધિઃ

જનનિવેનં મર્ગા-નુસારિયા ઇષ્ટફલસિદ્ધી ॥ ૧ ॥

સંસારથી વૈરાગ્ય, માર્ગાનુસારિપણું, ઇષ્ટફલની સિદ્ધિ.

અર્થ—હે વીરરાગ ! હે જગતના શુદ્ધ ! (તમે) જયવંતા
 વતો. હે ભગવંત ! મને તમારા પ્રભાવથી ભવનું ઉદ્ધારપણું, માર્ગા-
 નુસારીપણું (અને) ઇષ્ટ ફળ (શુદ્ધ આત્મધર્મ) ની સિદ્ધિ હોજો.

લોગવિરુદ્ધચાત્, ગુરુજનપૂજા પરાર્થકરણં ચ

લોગવિરુદ્ધચાત્, ગુરુજનપૂજા પરાર્થકરણં ચ ।

લોકવિરુદ્ધનો ત્યાગ, શુદ્ધજનની પૂજા, પરઉપગાર અને
 શુભગુરુયોગઃ તદ્વચનસેવના આભવમ્ અલંકાર

સુહૃદ્ગુરુજોગો તદ્વચ-ણસેવના આજ્ઞવમસ્વં ॥૧૪૪॥

શુભશુદ્ધનો યોગ, તેના વચનની સેવા, ભોક્ષ પ્રાપ્તિસુધી અખંડ

અર્થ—લોક વિરુદ્ધનો ત્યાગ, (માતૃપિતાદિ) શુદ્ધજનની
 પૂજા તથા પરોપકાર કરવાપણું, શુદ્ધ શુદ્ધનો ભેદાપ, તેમના
 વચનનું અંગીકરણ (તેસર્વ) જ્યાં સુધી મારે ભવ કરવા પડે
 ત્યાં સુધી (ભોક્ષ પ્રાપ્તિ સુધી) અખંડ હોજો. ૨

વાર્યતે યદ્યપિ નિદાનબન્ધનં વીતરાગ તવ સમયે
 વારિજ્જિહ્વ જશ્વિ નિયા-ણબંધણં વીયરાય તુહ સમપ્પ ।
 નિવાસાયછે જો કે નિયાણું કરવું હે વીતરાગ ! તારા આગમમાં
 તથાપિ મમ ભવતુ સેવા ભવે ભવે તવ ચરણાનામ્
 તદ્દવિ મમ હુજ્જા સેવા, જવે જવે તુમ્હ ચલ્લણાણં ॥૩॥
 તોપણુ મને હો સેવા, ભવોભવમાં તારા ચરણની

અર્થ—હે વીતરાગ ! તમારા સિદ્ધાંતમાં જો કે નિયાણું
 બાંધવું નિષેધ્યું છે, તો પણ મને ભવોભવને વિષે તમારા ચર-
 ણની સેવા હોજો. ૩

દુઃસ્વક્ષયઃ કર્મ્મક્ષયઃ સમાધિમરણં ચ બોધિલાભશ્ચ
 દુઃસ્વક્ષયં કર્મ્મસ્વક્ષયં, સમાધિમરણં ચ બોધિલાભો ય્ય ।
 દુઃખનો નાશ, કર્મનો નાશ, સમાધિમરણ અને બોધિલાભ અને
 સંપદ્યતામ્ મમ એતત્ તવ (તુમ્હયં) નાથ પ્રણામકરણેન
 સંપદ્જાત મહ એયં, તુહ નાહ પણામકરણેણં ॥૪॥
 પ્રાપ્તહો મને એ, તને હે નાથ ! પ્રણામ કરવાએ કરી.

અર્થ—હે નાથ ! તમને પ્રણામ કરવાથી, મને દુઃખનો
 ક્ષય, કર્મનો ક્ષય, સમાધિ મરણ તથા બોધનો લાભ, એ (ચાર)
 સંપ્રાપ્ત થાઓ. ૪

સર્વમંગલપાપાદ્યં,
 સર્વ મંગલમાં પહેલું મંગલ,

સર્વ કલ્યાણકારણં ।
 સર્વ કલ્યાણનું કારણ

પ્રધાનં સર્વધર્મોમાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥ ૧ ॥

પ્રધાન સર્વ ધર્મોમાં (એવું) જિનેશ્વરનું જયવંતું વર્તે છે. શાસન

અર્થ—સર્વ મંત્રણીકમાં મંત્રણીક, સર્વ કલ્યાણનું કારણ
(અને) સર્વ ધર્મોમાં પ્રધાન (એવું) જૈન શાસન જયવંતું
વર્તે છે. ૫ ઇતિ

સંપદા (૨૦) આથા (૫) પદ (૨૦) શુદ્ધ (૧૬)

લઘુ (૧૭૨) સર્વવર્ણ (૧૬૧.)

૧ ઇહામિં ઇહાકારેણ શ્રીઆચાર્ય વાંડુજી. ૨
ઇહામિં ઇહાકારેણં જપાધ્યાય વાંડુજી. ૩ ઇહામિં
ઇહાકારેણં સર્વ સાધૂજીને ત્રિકાલ વંદનાં હોજ્યો. ૪
ઇહામિં ઇહાકારેણં દેવસીય પ્રાયશ્ચિત્ત વિશોધનાર્થ
કાનુસ્સગ્ગં કરેમિ ॥ ઇહં ॥ દેવસિય પ્રાયશ્ચિત્ત વિશો-
ધનાર્થ કરેમિ કાનુસ્સગ્ગં ॥

અન્નથ્થક્કસસીણંનો પાઠ કહી, ચાર લોગસ્સ અથવા ૧૬
નવકારનો કાનુસ્સગ્ગ કરવો, કાનુસ્સગ્ગ પારી લોગસ્સ કહી.

૧ ઇહામિં ઇહાકારેણં બેસણે સંદિસાવેમિ. ૨
ઇહામિં ઇહાકારેણં બેસણે ઠાપમિ. ૩ ઇહામિં ઇ-

હાકારેણ૦ સજ્ઞાયં સંદિસામિ. ૪ ઇહામિ૦ હાકારેણ૦ સજ્ઞાયં કરેમિ ॥ ઇહં ॥

(એમ કહી નવકાર ગણી બેઠા સજ્ઞાય ભણિયે ગુણિયે.)

॥ અથ વિનયની સજ્ઞાય ॥

“ મોલિહા હંસારે વિષય ન રાચિયે”-એ દેશી.

॥ શ્રીગુરુ ગૌતમગુણ દિયમે ધરી, કહિસું વિનય વિચાર ॥ સ્વામી સોહમયણધર દાસવે, ઉત્તરાધ્યયન મજાર ॥ વિનય કરીજેરે જીવિયણ જાવરું, જેદથી લ-
હિયે ૧નાણ ॥ અનુક્રમે સમકિત ચારિત્ર ગુણ ગ્રહી, પા-
મીજે ૨નિર્વાણ ॥ ૩૥ વિ૦ ॥ ગુરુની પાસેરે રહિયે સર્વદા
૩વહિયે ગુરુની ૪સીલ ॥ કાજ કરીજેરે વંઢીત ગુરુનાં, તો
હુવે ૫સફલી ૬દીલ ॥ ૩૥ વિ૦ ॥ ૭કુહિયે કાનેરે જેવી
કૂતરી, કાઢે ઘરથીરે ૮લોય ॥ તિમ અવિનીતને કાઢે
૯ગહથકી, જસ ૧૦સાજાગ્ય ન હોય ॥ ૪૥ વિ૦ ॥ સૂચર

૧ જ્ઞાન, ૨ મોક્ષ, ૩ મસ્તક ઉપર ધરિયે, અંગિકાર કરીયે, ૪ શી-
ખામણ, ૫ સફલ, ફલવાળી, ૬ દીક્ષા, ૭ જ્ઞાન જેના સડી ગયાં છે એવી
કૂતરી, ૮ લોક, મનુષ્યો, ૯ સમુદાય થકી, ૧૦ યશ, કીર્તિ, શોભા,
સુંદરપણું જગતમાં પામે નહિ અથવા જસ એટલે જેનું.

હંમીરે ^૧કુંડુ ^૨કણતાં, ^૩રાચે ^૪વિષ્ટાપૂર ॥ ^૫અવિનય રાચે
 તિમ ^૬અવિનીત જે, પરિહરે સંયમ દૂર ॥ વિ૦ ૫ ॥ એ
 સંજારી રે અવિનવ ^૭જાવના, વિનય કરે ગુણ જાણ ॥
 તેહને શ્રીગુરુસૂત્ર અર્થ કહે, એ જિનવરની વાણ ॥૬॥
 વિ૦ ॥ મૂલ વિનય છે રે જિનધર્મ ^૮તરુતણું, ^૯જ્ઞાનાદિક
 તસુ ^{૧૦}માલ ॥ કીરતિ ^{૧૧}કુસુમ અમર સુખ મુગતીના, ફલ
 પામે સુવિશાલ ॥ વિ૦ ૭ ॥ ^{૧૨}પરિમલ રૂમી રે સહજે
 માલતી, શીતલ સુગંધ કપૂર ॥ તિમ સુવિનીતરે સહજે
 સુંદર, પામે ગુણ અંકુર ॥ વિ૦ ૮ ॥ ^{૧૩}સફલા ^{૧૪}તરુવર
 ફલ જારે નમે, ^{૧૫}મેહ નમે જલજાર ॥ ^{૧૬}સાલિજરી
 જિમ દીસે ^{૧૭}ઢલકતી, સુપુરુસ વિનય વિચાર ॥ વિ૦ ૯ ॥
 જુવો નરનારીરે જગમાં દેવતા, ^{૧૮}ગજ ^{૧૯}વૃષજ અંને ^{૨૦}તુ-
 રંગ ॥ પગપગ ડુઃખ સહે અવિનીત જે, વિનયે સુખ લહે

૧ એક જાતનો માટીનો ભાજન-વાસણ, ૨ ધાન્ય-દાણાનો, ૩ લોબી
 થાય, આશકત થાય, ૪ વિષ્ટાના સમૂહમાં, ૫ ઉદ્ધતાઈ, ૬ ઉદ્ધત, ૭ વિચા-
 રણી, ૮ વૃક્ષ, ૯ જ્ઞાન, ૧૦ દર્શન, ચારિત્ર વિગેરે, ૧૦ ડાલિયો, ૧૧ ડુલ,
 ૧૨ મનોહર ખુશખોથી સ્વભાવિક માલતી સુંદર છે, ૧૩ ફલવાળા, ૧૪
 સારા વૃક્ષ, ૧૫ મેઘ-વર્ષાદ, ૧૬ સાલી ખીજે ભરેલ એટલે જોતી અંદર
 ખીજ આવેલા છે. ૧૭ મનોહર, નમ્ર. ૧૮ હાથી, ૧૯ અલધિયો, ૨૦ ઘોડો,

चंग ॥ वि० १० ॥ जेय प्रकाशेरे श्रवण गुण गुण, निष्ठ
 निहाले थाप ॥ ११ ॥ शीख देयंतारे रीस जिको करे, तेहने
 बहुला पाप ॥ ११ ॥ वि० ॥ गुण वखाणेरे रुस्वामि
 तणा, दांके श्रवण गुण जाण ॥ सीख देयंतारे प्रीत जिको
 करे, ते गुण पामे प्राण ॥ १२ ॥ वि० ॥ गौतम सुन-
 खत साधूतणीपरे, पामे जग जसवाद ॥ परजव सुरमुख
 अने मुगती लहे, जिहां नही दुःखविवाद ॥ १३ ॥ वि० ॥
 विनयतणा फल जाणी ॥ रुच्यमां, ते करज्यो गुणवंत ॥
 तहतय लागेरे ब्रह्मो वलिवली, मागे सुख अनंत ॥ १४ ॥ वि०

इष्टामि० इष्टकार० जगवन् दुःखकय कम्मकय
 कर्मनिर्जरानिमित्तं; काउस्सगं करेमि, इष्टं, दुःखकय-
 कम्मकय कर्मनिर्जरानिमित्तं करेमि काउस्सगं.

अन्नत्थ उससिएणं कही—(चार लोगस्स के सोल नवकारनो
 काउस्सग करी पारी लोगस्स कहेवो.)

सामाश्च, चोवीसहो, वांदणा, पम्किमणुं, का-
 उस्सग, पच्चकाण ए षमावश्यकने विषे जे कोइ जा-

एतां अजाणतां दुषण छागो हुवे, ते सवि हुं मन व-
चन काया करी मिहामि दुक्कमं.

॥ इति दैवसिकप्रतिक्रमण विधिः ॥

—❀❀❀—

(હેવે સામાયિક પારવાની વિધિ લેખીએ હીએ.)

इहामि० अजाकारेण० सामायिक पारवा इरिया-
वहि पम्किंजी; इहं.

(इरियावहि—तस्सुत्तरी—अबत्तजससिणं कही एक लो-
गस्स अथवा चार लोकास्सो काजस्सग करी पारी लोगस्स कहेवो

इहामि० अजाकारेण० चैत्यवं न करंजी, इहं.

॥ अथ चणकसाय सूत्र* ॥

चणकसायप्रतिमल्लोल्लूरणः (उच्छेदकः)

चणकसायपद्मिद्वन्द्वूरण,

આર કષાયના નાશ કરનારા,

* રાત્રીએ સંથારા પોરિસિમાં આ સૂત્ર ચૈત્યવંદન તરીકે બોલનામાં આવે છે. દરેક શ્રાવક સંથારા પોરિસી બણાવી શકતા નથી તેથી દેવસિ પ્રતિક્રમણના અંતે સામાયિક પાળતી વખત લોગસ્સ કહ્યા પછી કહેવાનો વિધિ શ્રાવકને માટે છે.

દુર્જયમદનવાણમહાનઃ (છેદકઃ)

હુજ્જયમયણવાણમુસુમૂરણ ।

દુર્જય કામખાણુને છેદી નાંખનારા

સરસપિયંગુવર્ણઃ

ગજગામી

સરસપિયંગુવન્ન

ગયગામી

નીલી રાયણના જેવા વર્ણવાળા, હસ્તિની જેવી ગતિવાળા

જયતુ

પાર્શ્વઃ

ભુવનત્રયસ્વામી

જયન્તુ

પાપ

ઘ્રુવણત્તયસામી ॥ ૧ ॥

જયવંત વર્તો પાર્શ્વનાથ ભુવન ત્રણના સ્વામી.

અર્થ—ચાર કષાય રૂપ વેરીના ઉચ્છેદનાર, દુઃખે જિતાય એ ॥ કામદેવના ખાણુને ત્રોડનાર; સ્નિગ્ધ, નીલા એવા રાયણના (જેવા શરીરના) વર્ણવાળા, અને હસ્તિની જેવી ગતિવાળા, ત્રણ ભુવનના સ્વામી શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ જયવંતા વર્તો ! ૧

યસ્ય તનુકાન્તિકલાપઃ સ્નિગ્ધઃ

જસુ તણુકંતિકરુપ્પ સિણિદ્ધો.

જેની શરીરની કાન્તિનો સમૂહ, સ્નિગ્ધ

શ્લોભતે

ફણિમણિકિરણાલીઢઃ

સાન્દ્ર ફણિમણિકિરણાલિદ્ધો ।

શામે છે. સર્પની મણિના કિરણોએ વ્યાપ્ત

નનુ નવ જલધરતાઢેલ્લ જાણાંછિત્ત :

નુ નવ જલહરતદ્વિદ્વયલંબિય,

નિશ્ચે વિજળીની લતાએ સહિત નવીન મેઘ જેવા

સ જિનઃ પાર્શ્વઃ પ્રયચ્છતુ વાંછિતમ્

સો જિણ પાસ પયજ્જન વંભિય ॥ ૨ ॥

તે જિન પાર્શ્વ આપે વાંછિતને

અર્થ—જેના શરીરની કાન્તિનો સમૂહ સ્નિગ્ધ છે, વળી જે નાગેંદ્રની ક્ષુણ્ણા ઉપર રહેલી મણિના કિરણોથી વ્યાપ્ત છે વળી જે વીજલીની લતાએ કરી સહિત એવા નવા મેઘની જેમ શોભે છે તે શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ મારા વાંછિત પૂર્ણ કરે. ૨. ધતિ. ॥

(પછી નમોદ્યુગ્નં કહી.)

॥ અથ જાવંતિ ચેદ્વ્યાદ્ ॥

યાવન્તિ ચૈત્યાનિ ઝર્વે ચ અથશ્ચ તિર્યગ્લોકે ચ
જાવંતિ ચેદ્વ્યાદ્, ઝર્વે અથ અથે અથ તિરિયલોકે અથ ।
જેટલાં ચૈત્યો ઝર્વે, વળી અધો, વળી તીર્થલોકમાંછેવળી

સર્વાણિ તાનિ વન્દે ઇહ સન્ તન્ન સન્તિ (વિદ્યમાનાનિ)
સદ્વાદ્ તદ્ વંદે, ઇહ સંતો તન્ન સંતાદ્ ॥ ૧ ॥

સર્વ તે વાંદુ; અહીં છતો ત્યાં રહેલાંને.

અર્થ—ઝર્વલોકને વિષે તથા અધોલોકને વિષે અને તિર્થ

લોકને વિષે જેટલી જિન પ્રતિભાઓ છે, તે સર્વને હું અહીં છતો; ત્યાં છે તેને વંદના કરું છું. ૧ ઇતિ.

સંપદા (૪) ગાથા (૧) પદ (૪) શુર (૩)
લઘુ (૩૨) સર્વવર્ણ (૩૫).

॥ અથ જાવંત કેવિસાહૂ ॥

યાવન્તઃ કેઽપિ સાધવઃ   ભરતૈરાવતમહાવિદેહેષુ   ચ
જાવંત કેવિ સાહૂ,   જરહેરવયમહાવિદેહે   ય ।
જે   કેટલાક સાધુઓ   ભરત ઐરાવત મહાવિદેહમાં અને
સર્વેભ્યઃ તેભ્યઃ   પ્રણતઃ   શ્રિત્રિવિધેન   ત્રિદંડશ્રિરતેભ્યઃ
સ્વદેસં   તેસિં   પણનું,   તિવિદેણ   તિદંમવિરયાણં ॥૧॥
સર્વ   તેઓને   નમ્યો   ત્રિવિધે   ત્રણ દંડથી   વિરમેલાને.

અર્થ—(પાંચ) ભરત (પાંચ) ઐરાવત અને પાંચ મહા-
વિદેહ ક્ષેત્ર ને વિષે જેટલા કાંઈ સાધુઓ, મન વચ્ચન કાયાએ
કરીને ત્રણ દંડથી નિવર્તેલા છે, તેઓ સર્વેને નમ્યો. ઇતિ.

પદ (૪) સંપદા (૪) ગાથા (૧) લઘુ (૩૭)
સર્વવર્ણ (૩૮)

(પછી બે સ્વમાસમણપૂર્વક “ સ્તવનં સંદિસામિ, સ્તવનં મ-
નેમિ ” નવકાર કહી સ્તવન કહેવું.)

॥ યથા જવસગ્ગહરં* સ્તવન ॥

ઉપસર્ગહર પાર્શ્વ (પાર્શ્વયક્ષ) પાર્શ્વ વન્દે કર્મઘનમુક્તં

જવસગ્ગહરં પાસં, પાસં વંદામિ કર્મઘણમુક્તં ।

ઉપસર્ગ નાશ કરનાર પાર્શ્વયક્ષ છે જેને એવા પાર્શ્વનાથને 'વાંદું'
કુ. - કર્મરૂપ મેઘે મુક્ત (અથવા કર્મસમૂહથી મુક્ત.)

* વરાહમિહરનો જીવ મરીને વ્યંતર થવાથી તેણે સંધર્મા મરકીને ઉપદ્રવ કર્યો. તેની શાન્તિને અર્થે સંધની વિનતિથી શ્રીભદ્રપાહુસ્વામિએ સાત ગાથાનું આ સ્તોત્ર રચ્યું. તે ભણવા, ગણવા તથા સાંભળવાથી મરકી શાન્ત થઈ, આથી લોકો નિરંતર આ સ્તોત્ર ગણવા લાગ્યા તેથી ધરણેન્દ્રને પ્રત્યક્ષ આવવું પડતું, માટે ધરણેન્દ્રની વિનતિથી ગુરૂમહારાજે છેલ્લી બે ગાથા ભંડારી મૂકી અને હાલ છે તે પાંચ ગાથા કાયમ રાખી આ સ્તોત્રમાં શ્રીપાર્શ્વનાથજી તથા તેમના યક્ષ પાર્શ્વ અને પદ્માવતી, ધરણેન્દ્રની દ્વી અર્થી સ્તુતિ છે. તે જાણવાની ઇચ્છાવાળાએ ટીકા જોવી. દરેક ગાથાના પહેલા પદનો અર્થ એકત્ર કરતાં પંચપરમેષ્ઠીને નમસ્કાર થાય છે. તે આ પ્રમાણે—૧ **જવ**—ઉપાધ્યાય. ૨ **વિસ**—એ બે અક્ષરવડે સાધુઓ લેવા સર્વ રસમય વિષને દેખાડનાર તે સાધુઓ ૩ **ચિદ્વ**—પદવડે આચાર્યલેવા. તીર્થંકર મોક્ષ ગયે છતાં જ્યાંસુધી શાસન રહે ત્યાંસુધી રહે તે અથવા તત્ત્વથી એકત્ર કરેલ દ્રવ્ય ગુણુ પર્યાયના સ્વરૂપમાં રહેવાવાળા. ૪ **તુહ**—પદવડે અરિહંત લેવા, તોહંતિ અર્દયન્તિ અર્થાત્ ધાતીકર્મને અને સકળ સંશયને નાશ કરે તે અરિહંત ૫ **ઈઅ**—પદવડે સિદ્ધ-ભગવંત લેવા. **ઈણ્ક્** ગતૌ અર્થાત્ અપુનરાવૃત્તિમાં—મોક્ષમાં ગયા તે સિદ્ધો. અહીં પરમેષ્ઠીનો ક્રમ આ પ્રમાણે કર્યો તેનો હેતુ આ પ્રમાણે જાણવો. સત્ત્વ ઉપાધ્યાયની યાસે જણાય તેથી પ્રથમ ઉપાધ્યાયને નમસ્કાર કર્યો, ઉપાધ્યાય સમીપે

વિષધરવિષનિર્ણાયક મંગલકલ્યાણાવાસમ્

૧વિષહરવિસનિન્નાસં, મંગલકલ્યાણાવાસં ॥ ૧ ॥

વિષધરના વિષને નાશ કરનાર (અને) મંગલ કલ્યાણના નિવાસ.

અર્થ—ઉપસર્જનો હરનાર પાર્શ્વ નામનો યક્ષ સેવક છે જેનો એના શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાન જે કર્મના સમૂહથી મુક્ત છે, (તથા) જે સર્પના ઝેરને અતિશયે કરીને નાશ કરનાર છે (વડી) જે મંગળ અને કલ્યાણના ઘર છે તેમને હું નમસ્કાર કરું છું. ૧

વિષધરસ્ફુલિંગમંત્ર કંઠે ધારયતિ યઃ સદા મનુજઃ
વિસહરસ્ફુલિંગમંત્ર, કંઠે ધારેદ્ જો સયા મણુજં ૨ ।
વિષધરસ્ફુલિંગનામના { ગણામાં ધારેછે } જે નિરંતર મનુષ્ય
મંત્રને { (કંઠે કરે છે) }

અભ્યાસ કરતા સાધુઓને સાધુ સહાય કરે, માટે ખીન્ને સાધુને નમસ્કાર કર્યો. ભણેલ સૂત્રનો અર્થ આચાર્યો કહે તેથી ત્રીજો આચાર્યને નમસ્કાર કર્યો, આચાર્યના ઉપદેશથી અરિહંતપણું જ્ઞાન થાય માટે એથી અરિહંતને નમસ્કાર કર્યો.

૧ વિષ એટલે મિથ્યાત્વ કષાયાદિ તેને ધારણ કરનારા જીવોના વિષ એટલે મિથ્યાભાવને નાશ કરનાર, અથવા વિષગૃહ—વિષ—એટલે પાણી ઉપલક્ષણથી મણિકર્ણિકા નદીનું પાણી ત્યાં ગૃહ એટલે નિવાસ છે જેનો એવો કમકમુનિ તેના વિષ એટલે પંચાગ્નિ પ્રમુખ ધર્મને નાશ કરનારા.

૨ મનુગો—મંત્રને જાણનાર માંત્રિક.

તસ્ય ગ્રહરોગમાસં જ્વરાઃ યાન્તિ ઉપશમમ્
 તસ્ય ગ્રહરોગમાસી-જ્વરા જન્તિ ઉવસામં ॥ ૨ ॥
 તેના ગ્રહ, રોગ, મરકી, દુષ્ટ જ્વરો પામે છે શાન્તિને

અર્થ—જે મનુષ્ય નીરંતર (શ્રી પાર્શ્વનાથના નામગ-
 લિત) વિષધરસ્કુલિંગ નામના મંત્રને કંઠને વિષે ધારણ કરે
 છે, તેના (દુષ્ટ) ગ્રહ, રોગ, મરકી (અને) દુષ્ટ જ્વર (તાવ)
 શાંત પામે છે. ૨

તિષ્ઠતુ દૂરે મંત્રઃ તવ પ્રણામોઽપિ વહુફલો ભવતિ
 ચિઠ્ઠ દૂરે મંતો, તુ પ્રણામોવિ વહુફલો હોશ્ ॥

રહો દૂર મંત્ર, તારો પ્રણામ પણ ઘણા ફળવાળો હોય છે.

નરતિરશ્ચોરપિ જીવાઃ પ્રાપ્નુવન્તિ ન દુઃખદૌર્ગત્યમ્
 નરતિરિસુવિ જીવા, પાવંતિ ન દુઃખાગચ્ચં ॥૩॥
 મનુષ્ય તિર્યચગતિમાં પણ જીવો પામતા નથી દુઃખદારિદ્રતાને.

અર્થ—(એ) મંત્ર દૂર રહો, તમને નમસ્કાર કરવો તે
 પણ ઘણું ફળ આપનાર થાય છે. (તે) જીવો મનુષ્ય અને તિર્ય-
 ચને વિષે પણ દુઃખ અને દારિદ્ર પામતા નથી. ૩

તવ સમ્યક્ત્વે લબ્ધે ચિન્તામણિકલ્પપાદપામ્યધિકે
 તુહ સંમત્તે લબ્ધે, ચિન્તામણિકલ્પપાયવજ્રહિં ॥

તારું સમ્યક્ત્વ પામ્યે ક્ષતે, ચિન્તામણિ અને કલ્પવૃક્ષથી અધિક
 મહિમાપાણું,

૧ હોઈને હિંતિ પામનાર.

મામુજ્ઞેન અવિગ્નેન જીવા અજરામરં સ્થાનમ્
પાવંતિ અવિગ્ધેણં, જીવા અયરામરં ઠાણં ॥ ૪ ॥

પામે છે નિર્વિગ્ધપણે જીવો અજરામર સ્થાનને

અર્થ—ચિંતામણિ રત્ન અને કદપવૃક્ષથી અધિક મહિમા-
વાળું એવું તમારું સમ્યગ્દર્શન (સમક્રિત) પામે છે, (ભવ્ય)
જીવો અજર અમર (મોક્ષ) સ્થાનને નિર્વિગ્ધપણે પામેછે. ૪

इति संस्तुतः हे महायशः भक्तिभरनिष्परेण हृदयेन
इत्थं संयुजं महायस, प्रत्तिप्नरनिप्नरेण हियएण ।
આ રીતે સ્તવેલો હે મહાયશસ્વી ! ભક્તિસમૂહે ભરપૂર હૃદયે કરી

ततः हे देव ! देहि बोधिं भवे भवे हे पार्श्वजिनचन्द्र !
ता देव दिङ्गा बोहिं, प्रवे प्रवे पासजिणचंद ॥५॥
તે માટે હે દેવ ! આપો બોધિ. ભવોભવમાં, હે પાર્શ્વજિનચંદ્ર !

અર્થ—હે મહાયશ ! ભક્તિના સમૂહથી પૂર્ણ ભરેલા અં-
તઃકરણથી આ સ્તવના કરી, તે કારણથી હે દેવ ! શ્રીપાર્શ્વ-
જિનચંદ્ર ! (મને) જન્મોજન્મને વિષે બોધિ બીજ (સમ્યગ્-
દર્શન આપો. ૫ ઇતિ.

લઘુ (૧૫૬) સર્વ વર્ણ (૧૮૫) આથા (૫)

(પછી જયવીરરાય કહી) इच्छामि० इच्छाकारेण० सामायिक
पाकं, गुरु कहे, पूणोवि कायव्यं, भावक कहे यथाशक्ति. इच्छामि०
इच्छाकारेण० सामायिक पूर. गुरु कहे आपा । न पोचव्या. भावक

કહે તહતિ. ઇચ્છામિ૦ ઇચ્છાકારેણ૦ સામાયિક પારિવા ગાયા મળું
પછી એક નવકાર મળી ॥

॥ અથ સામાઢ્ય વયજુતો ॥

સામાયિકવ્રતયુક્તઃ યાવત્ મનસિ ભવતિ નિયમસંયુક્તઃ
સામાઢ્યવયજુતો જાવ મણે હોઢ નિયમસંજુતો ।
સામાયિકવ્રતસહિત બ્યાંસુધી મનમાં હોય નિયમસહિત

છિદ્રતે અશુભ કર્મ સામાયિક યાવતો વારાન
(ચ કરોતિ તાવત્)

ભિન્નઢ અસુહં કર્મ, સામાઢ્ય જતિથ્યા વારા ॥ ૧ ॥
છેદાય અશુભ કર્મ, સામાયિક જેટલો વખત (કરે તેટલો વખત)

અર્થ—સામાયિકવ્રતથી યુક્ત, બ્યાં સુધી મનમાં તે નિય-
મથી સંયુક્ત હોય ત્યાં સુધી, જેટલીવાર સામાયિક કરે તેટલી-
વાર અશુભ કર્મનો નાશ કરે છે.

સામાયિકે તુ કૃતે શ્રમણ ઇવ શ્રાવકઃ ભવતિ યસ્માત્
*સામાઢ્યમિ જ કણ, સમણો ઢ્વ સાવજી હવઢ જમ્હા ।
સામાયિક વળી કરતાં સાધુની પેઠે શ્રાવક હોય જે હેતુ માટે

* સામાયિક—બત્રીસ દોષ વર્જીને કરવાનું છે. તે દોષ આ પ્રમાણે.

મનના દશ—૧ વૈરી દેખી દેષ કરે, ૨ અવિવેક ચિંતવે, ૩ અર્થ
ન ચિંતવે, ૪ મનમાં હિંસા ધરે, ૫ યશની વાંછા કરે, ૬ વિનય ન કરે, ૭
ભય ચિંતવે, ૮ બ્યાપાર ચિંતવે, ૯ ઇળેસ સંદેહ રાખે, ૧૦ નિશ્ચય કરે.

एतेन कारणेन बहुशः सामायिकं कुर्यात्
एएण कारणेणं, बहुसो सामाश्र्यं कुज्जा ॥ २ ॥

એ કારણે કરી ઘણી વખત સામાયિક કરે.

અર્થ—જે માટે, સામાયિક કરતી વખત શ્રાવક, સાધુ સમાન
હોય, તે કારણથી (તત્વના બાધુનાર) બહુવાર સામાયિક કરે ! ૨

આથા (૨) શુદ્ધ (૭) લઘુ (૧૭) સર્વવર્ણ (૭૪)

॥ सामायिकव्रत विधिं, विधिं पार्यु,
विधिं कस्तां जे कोइ श्रविधि श्रशातना हुइ होय
तस्समिहामि दुक्कं, दश मनना दश वचनना, बार
कायाना, एवंकारे बत्रीश दुषणमां जे कोइ दुषण
लाग्युं होय तस्समिहामि दुक्कं ॥

(પછી ત્રણ નવકાર ગણવા).

॥ इति सामायिक पारवानी विधि ॥

॥ अथ राश्रप्रतिक्रमणनी विधि ॥

પ્રથમ રાશ્રપ્રતિક્રમણની સામાયિક લેવું પછી જમા થઈ
સ્વયાસમણ દેઈ કહેવું.

વચનના દશ—૧ કુવચન બોલે, ૨ હુકારા કરે, ૩ પાપ આદેશ
આપે, ૪ લવારો કરે, ૫ કસહ કરે, ૬ આવો બાધો કહે, ૭ ગાળબોલે,
૮ બાળક રમીડે, ૯ વિક્રમા કરે, ૧૦ હાંસી કરે.

इन्द्राक्षरस्य संदिसह जगवन् कुसुमिण दुसुमिण
राश प्रायश्चित्त विशोधनार्थं कान्तस्सग्ग करुं, गुरु कहे
करेह. इहं. करेमि कान्तस्सग्गं.

અન્ય કહી ચાર લોગસ્સ અથવા સોલ નવકારનો કાન્તસ્સગ્ગ
કરી, પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહી, સ્વાસમણ દેહ કહેવું.

“इन्द्राकरेण संदिसह जगवन् चैत्यवंदन करुं” इहं॥

॥ अथ *जगचिंतामणी चैत्यवंदन ॥

हे जगच्चिन्तामणयः जगन्नाथाः जगद्गुरवः

जगचिंतामणि जगन्नाह जगद्गुरु ।

જગતમાં ચિંતામણિ સમાન જગતના નાથ, જગતના ગુરુ,

जगद्रक्षकाः जमद्वान्धवाः जगत्सार्ववाहाः

जगरक्षण जगबंधव जगसंभवाः

જગતના રક્ષક, જગતના બંધુ, જગતના સાર્વવાહ,

કાયાના પાર—૧ આસન ચપળ, ૨ ચારે દિશાએ જુએ, ૩ સાવધ
કામ કરે, ૪ આજસ મરડે, ૫ અવિનય બોલે, ૬ ઓઠું લઈ બેસે, ૭
મેલ ઉતારે, ૮ ખરજ ખણે, ૯ પગ ઉપર પગ ચઢાવે, ૧૦ અંગ ઉઘાડું
ચુકે, ૧૧ અંગ ઢાંકે, ૧૨ ઉઘે.

એ સર્વ મળી બીસ દોષ સામાયિકમાં અજતનાથી લાગે છે તે તજવા.

* ગૌતમસ્વામિ અષ્ટપદજ ચાત્રા માટે ગમા ત્યારે ત્યાં તેમણે આ
ચૈત્યવંદન બનાવ્યું છે. આ પ્રથમ ગાથાદિકે કરી નમસ્કાર કરેલ છે.

જગત્ત્રાવિવેચસણાઃ   અષ્ટાપદસંસ્થાપિતઃ સર્વયઃ
 જગત્ત્રાવિવેચસણ,   અષ્ટાવયસંઠવિયસ્વ,
 જગતના સમગ્રભાવ બાણુનાર, 'અષ્ટાપદ ઉપર જેમની મુર્તિઓ
 છે એવા,

કર્મ્મઘટકવિનાશનાઃ
 કર્મ્મઘટવિનાશના,
 આઠ કર્મના નાશ કરનાર,

ચતુર્વિધાસંપી જિનવરાઃ જયંતુ   અપ્રતિહતશાસનાઃ
 ચતુર્વિધસંપી જિનવર જયંતુ, અપ્રતિહતશાસના ॥ ૧ ॥
 ચોવીશે તીર્થંકરો જયવંતા વર્તો, અસ્ખલિત જેમની આજ્ઞા છે.

અર્થ—લગ્ય જીવોને ચિંતામણિરત્ન સમાન, નિકટ લગ્ય
 જીવોના નાથ, સમસ્ત લોકના હિતોપદેશક, છ જીવનિકાયના
 રક્ષક, સમાન બોધવંતના ભાઈ, મોક્ષાભિલાષીના સાર્થવાહુ,
 પદ્મસ્થ તથા નવતત્વનું સ્વરૂપ કહેવામાં વિચક્ષણ, અષ્ટાપદ પર્વત
 ઉપર સ્થાપન કર્યાં છે બિંબ જેના, અષ્ટકર્મના નાશ કરનારા
 એવા ચોવીશે તીર્થંકરો જયવંતા વર્તો, જેનું શાસન કોઈથી હ-
 ણાય નહિ તેવું છે. ૧

૧ અષ્ટાપદ ઉપર શ્રી ઋષભદેવના પુત્ર ભરતચક્રીએ ચોવીશે તીર્થ-
 કરની પ્રતિમા મણિમય સ્થાપન કરેલ છે. તે દરેક તીર્થંકરોની પોતપોતાની
 કાયાના માથે પ્રતિમા છે; સૌની નાસિકા સરખી લાઘનમાં છે, બેઠકની
 પાટલી નીચા ઉંચી છે.

કર્મધૂમૌ કર્મધૂમૌ પ્રથમસંહનિનાં ઉત્કૃષ્ટઃ
 કર્મધૂમિહિં કર્મધૂમિહિં, પદ્મસંદ્યુષ્ટા એ, કાસય
 કર્મધૂમિહિં કર્મધૂમિહિં પદ્મસંદ્યુષ્ટા, ઉત્કૃષ્ટ

સપ્તતિશતં જિનવરાણાં વિહરતાં લભ્યતે નવકોટ્ય
 ૧સત્તરિસય, જિણવરાણ વિહરંત લખ્ખઠ્ઠ, નવકોટી
 એકસોસિતર તીર્થંકરો વિચરતા પામીએ. નવકોડ

કેવલિનાં નવસહસ્રકોટ્યઃ સાધવો ગમ્યંતે (વિહરન્તઃ) સંપતિ
 કેવલિણ, કોમિસહસ્રનવ સાહુ ગમ્મઠ્ઠ, સંપદ્ધ
 કેવલિઓ, નવહજારકોડ સાધુઓ પામીએ હામણાં

જિનવરા વિંશતિઃ સ્થુનીનાં દ્વે કોટી વરજ્ઞાનિનઃ (કેવલિનઃ)
 જિણવર વીસ મુણિ, બિંહુંકોમી વરનાણિ,
 તીર્થંકર ૨૦વીશ, મુનિઓ એ કોડ કેવલી,

૧ ૫ ભરત, ૫ એરવત અને ૫ મહાવિદેહની પૂર્વ પશ્ચિમની મળી
 ૧૬૦ વિજય એમ ૧૭૦ ઠેકાણે એકેક તીર્થંકર ઉત્કૃષ્ટ કાળે હોય. શ્રી અ-
 જીતનાથસ્વામીના વારે તે પ્રમાણે હતા.

૨ જ્ઞાન્યકાળે વીશ તીર્થંકરો હોય તે દરેક મહાવિદેહની ૬૭-૮-૨૪
 -૨૫ મી વિજયમાં એકેક હોય એટલે જંબુદ્વીપમાં ચાર, ધાતકીખંડમાં
 (એ વિદેહ માટે) ૮ અને પુષ્કરવરાર્દમાં ૮ મળી ૨૦ હોય, હાલ તે
 પ્રમાણે છે. વિજયના આંકે દરેક વખતે આ પ્રમાણેજ હોય એ નક્કી નથી.

અમજાનં કોટાંસસૂત્રાયં સ્તૂયંતે નિત્યં પ્રમાતે
 સમણહ કોમિસ સડુચ્ચ, થુણિજાહ નિચ વિહાણિાશ
 સાધુઓ જે હુબાર કોડ સ્તવીએ હુમેશ પ્રભાતે.

અર્થ—અસિ, મધી અને કૃષિકર્મ જ્યાં વર્તે છે એવા, કર્મ
 જૂમિના ક્ષેત્રોને વિષે, પ્રથમ સંઘયણુવાળા ઉત્કૃષ્ટપણે એકસોસિતેર
 તીર્થંકરો વિચરતા પામીએ, કેવલજ્ઞાની નવકોડ (અને) નવહુ-
 બાર કોડ સાધુઓ (હોય એમ સિદ્ધાંતથી) બાણીએ; વર્તમાન-
 માં (શ્રી સીમંધરસ્વામી પ્રમુખ) વીશ તીર્થંકર (અને) પ્રધાન
 કેવલજ્ઞાનના ધરનારા બેકોડ મુનિ, (તથા) બેહુબાર કોડ સા-
 ધુઓ (હોય) તેઓની નિરંતર પ્રભાતે સ્તવના કરીએ. ૨

જયતુ હે સ્વામિન્ જયતુ હે સ્વામિન્
 જયતુ સામી જયતુ સામી,
 જયવંતા વર્તો હે સ્વામિ ! જયવંતા વર્તો હે સ્વામિ !

ઋષભ શત્રુંજયે. હે ઉજ્જયન્તે પ્રભો નેમિજિન !
 રિસહ સત્તુંજિ, જહ્નિંતે પહુ નેમિજિણ,
 ઋષભદેવ સિદ્ધાયલમાં, ગિરનારે રહેલા પ્રભુ નેમિજિન !

જયતુ હે વીર ! સત્યપુરીમંદન ! મૃગુરુચ્છે
 જયતુ વીર સચ્ચરિમંદણ, ધરુચ્છે
 જયવંતા વર્તો, હે મહાવીર ! સાચોરના રાણુગાર, ભરુચ્છમાં

હે સુનન્દ્રવત ! મુસ્તરિગામે હે પાર્શ્વ !

મુણિસુવય, મુહરિપાસ

મુનિસુવતસ્વામી, મુહરિગામમાં પાર્શ્વનાથ.^૧

દુઃખહારતલ્લંકાર :

અપરાધદેહ

ડહડરિયસંમળ,

અવરવિદેહ

દુઃખ અને દુરિતના નાશ કરનારા, બીજા મહાવિદેહમાં રહેલા

તીર્થકરાઃ ચતસ્રષુ દિશુ વિદિશુ યે કેઽપિ
તિહ્યરા, ચિહું દિસિ વિદિસિ જિં કેવિ,
તીર્થકરે આરે દિશામાં વિદિશામાં જે કોઈપણ

અતીતાનાગતવર્તમાનાન્ (ચ) વન્દે જિનાન્ સર્વાનપિ
તીથ્રાણાગયસંપદ્ય, વંદૂ જિણ સર્વેવિ ॥ ૩ ॥
અતીત અનાગત અને વર્તમાન - } વાંદું તીર્થકર સર્વેને ॥૫૭.
માન (કાળે થયેલા) }

અર્થ—જયવંતા વર્ત્તો, શ્રી શત્રુંજય ઉપર શ્રી ઋષભદેવ
જયવંતા વર્ત્તો, શ્રી ગીરિનારજી ઉપર પ્રભુ નેમનાથ તીર્થકર,
(અને) સાચોર (સત્યપુરી) નગરના આભૂષણરૂપ શ્રી વીરસ્વામી
જયવંતા વર્ત્તો; ભક્ત્યમાં શ્રી મુનિસુવતસ્વામી (અને) મુહરિ-
ગામમાં શ્રી પાર્શ્વનાથ (એ પાંચે જીનવરો) દુઃખ અને પાપના
નાશ કરનારા છે. બીજા (પાંચ) મહાવિદેહને વિષે જે તીર્થ-

૧ દીર્ઘ નામના ગામમાં મુહરીપાર્શ્વનાથ બીરાજે છે તે સંભવે છે.

કરો, (છે તથા) ચાર દિશાઓ અને ચાર વિદિશાઓમાં જે કોઇપણ, અતીતકાળ, અનાગતકાળ અને વર્તમાનકાળ સંબંધી તીર્થકરો છે, તે સર્વને પણ હું વંદના કરું છું. ૩

સપ્તનવતિઃ સહસ્રાઃ લક્ષાઃ षટ્પંચાશત્ અષ્ટકોટીઃ
સત્તાણવશ્સહસ્સા, લક્ષા ષપ્પન્ન અઠ્ઠકોમિત્તં ।
સત્તાણ્ણહજર, લાખ છપ્પન, આઠકોડ,

દ્વાત્રિંશચ્છતં ઘ્વશીર્તિ લોકત્રિકે ચૈત્યાનિ વન્દે
વત્તિસય વાસિયાઈ, તિયલોણ ચેણ વંદે ॥ ૪ ॥
બત્રીશ (ને) બ્યાસી (એટલા) ત્રણલોકમાં ચૈત્યોને વાંડું.

અર્થ—આઠ કોડ, સત્તાવન લાખ, બસો ને બાસી (૮૫૭૦૦૨૮૨)
ત્રણલોકને વિષે જિનપ્રાસાદ છે તેને હું વાંડું છું. ૪

પંચદશ કોટિશતાનિ, કોટીઃ દ્વિચત્વારિંશતં, લક્ષાન્ અષ્ટપંચાશતં,
પન્નરસ કોમ્મિસયાઈ, કોમ્મી ત્રાયાલ, લક્ષ અન્નવન્ના ।
પંદરશે કોડ, બેતાલીશ કોડ અગ્રાવન લાખ,

ષટ્ત્રિંશત્સહસ્રાન્, અશીર્તિ, શાશ્વદ્ધિવાનિ પ્રણમામિ
ઠત્તાંસસહ્સ અસિઈ, સાસયવિંશાઈ પણમામિ ॥ ૫ ॥
છત્રીશહજર, એ'શી (એટલા) શાશ્વતબિંબોને પ્રણામ કરું.

અર્થ—પંદરસો કોડ (પંદરઅખ) બેતાલીશ કોડ, અ.

અઠાવનલાખ, છત્રીશહજાર, એંશી (પૂર્વોક્ત જિનપ્રાસાદને વિષે)
શાશ્વતા જિનખિંબો છે તેઓને હું વંદના કરું છું. ૫

—*~*~*

પછી જંકિંચિં નમોઽથુણં જાવંતિ ચેદ્યાઈં કહી, સ્વમાસમણ
બે પૂર્વક “સ્તવનં સંદિસાણમિ, સ્તવનં મણેમિ” પછી નવકાર,
ઉવસગ્ગહરં, જયવીરાયં કહેવું. ત્યાર કેહે સ્વમાસમણ દેઈ “ઈચ્છા-
કારેણ સંદિસહ મગવન્ વેસણે સંદિસાણમિ” બીજે સ્વમાસમણે
“વેસણે ઠાણમિ” બીજે સ્વમાસમણે “સજ્ઞાયં સંદિસાણમિ”
ચોથે સ્વમાસમણે “સજ્ઞાયં મણેમિ” પછી નવકાર એક ગણી મ-
રહેસરવાહુબલિની સજ્ઞાય કહેવી.

॥ અથ *નરહેસરવાહુબલિની સજ્ઞાય ॥

મરતેશ્વરઃ વાહુબલી અભયકુમારશ્ચ ઢળળકુમારઃ

નરહેસર વાહુબલી, અભયકુમારો અ ઢળળકુમારો ।

ભરતેશ્વર બાહુબળી અભયકુમાર અને ઢંઢણકુમાર

શ્રીયકઃ અર્ણિકાપુત્રઃ અતિમુક્તકઃ નાગદત્તશ્ચ

સિરિન્ અર્ણિકાપુત્તો, અશ્મુત્તો નાગ દત્તા અ ॥૧૧॥

શ્રીયક અર્ણિકાપુત્ર અતિમુક્ત નાગદત્ત અને

અર્થ—શ્રી ભરતેશ્વર, બાહુબલિ, અભયકુમાર તથા ઢંઢ-

* આ સંજ્ઞામમાં શીલવ્રતને પ્રદતાથી પાળનાર ઉત્તમ સત્ત્વશાલી
પુરુષો અને સતીઓનું નામોઆર પૂર્વક સ્મરણ થાય છે.

શુક્રમાર, શ્રી સ્થૂલભદ્રના નાનાભાઈ શ્રીયક, અન્નિકાપુત્ર આ-
ચાર્ય, અતિમુક્તશુક્રમાર તથા નામદત્ત. ૧

મેતાર્યઃ સ્થૂલભદ્રઃ વજ્રર્ષિઃ નંદિષેણઃ સિંહગિરિઃ
મઃ જ્ઞ શ્રીભદ્રો, વયરસી નંદિસેણ સિંહગિરી ।
મેતાર્ય સ્થૂલભદ્ર વયરસ્વામિ નંદિષેણ સિંહગિરિ

કૃતપુણ્યથ સુકોશલઃ પુંડરીકઃ કેશી કરકંઠુઃ
અથવા સુકોસલ, પુંમરિં કેસિ કરકંઠુ ॥ ૨ ॥
કયવન્નો અને સુકોશલ પુંડરીક કેશી કરકંઠુ

અર્થ—મેતાર્યમુનિ, સ્થૂલભદ્ર, વજ્રર્ષિ, નંદિષેણ, સિંહગિરિમહારાજ (શ્રી વજ્રસ્વામીના ગુરુ), કૃતપુણ્યશુક્રમાર, સુ-
કોશલમુનિ, પુંડરિકસ્વામી, કેશીકુમાર, કરકંઠુપ્રત્યેકબુદ્ધ. ૨

હલ્લઃ વિહલ્લઃ સુદર્શનઃ શાલઃ મહાશાલઃ શાલિભદ્રથ
હલ્લ વિહલ્લ દંસણ, સાલ મહાસાલ શાલિભદ્રો અથવા
હલ્લ વિહલ્લ સુદર્શન શાલ મહાશાલ શાલિભદ્ર અને

ભદ્રબાહુઃ દશાર્ણભદ્રઃ પ્રસન્નચંદ્રથ યશોભદ્રઃ
જહો દસણજહો, પસણચંદો અથવા જસજહો ॥ ૩ ॥
ભદ્રબાહુ દશાર્ણભદ્ર પ્રસન્નચંદ્ર અને યશોભદ્ર

અર્થ—હલ્લ અને વિહલ્લ બન્ને શ્રેષ્ઠિકના પુત્ર, સુદર્શનશેઠ, શાલમુનિ, મહાશાલમુનિ, શાલિભદ્ર (પ્રસિદ્ધભોજી), ભદ્રબાહુ-

સ્વામિ, દશાર્ણિક, પ્રસન્નચંદ્રસાગરિ તથા શ્રી વથોભદ્રસૂરિઃ
 જંબુપ્રભુ વંકચૂલો ગજસુકુમાલઃ અવંતિસુકુમાલઃ
 જંબુપ્રહુ વંકચૂલો, ગજસુકુમાલો અવંતિસુકુમાલો ।
 જંબુપ્રભુ વંકચૂલો ગજસુકુમાલ અવંતિસુકુમાલ

ધન્યઃ શ્લાઘીપુત્રઃ ચિલાતીપુત્રશ્ચ સુભાહુમુનિઃ
 ધન્નો શ્લાઘપુત્તો, ચિલાપુત્તો સુભાહુમુણી ॥ ૪ ॥
 ધન્નો શ્લાઘીપુત્ર ચિલાતીપુત્ર અને સુભાહુમુનિ.

અર્થ—જંબુસ્વામિ, વંકચુલરાજકુમાર, ગજસુકુમાલ, અવ-
 ન્તિસુકુમાલ, ધન્નાશેઠ, શ્લાઘીપુત્ર, ચિલાતિપુત્ર અને સુભાહુ
 મુનિ. ૪

આર્યમહાગિરિઃ આર્યરક્ષિતઃ આર્યસુહસ્તી ઉદાયનઃ મનકઃ
 અજ્જગિરિઅજ્જરક્ષિય,અજ્જસુહસ્તી ઉદાયગો મણ્ણો ।
 આર્યમહાગિરિ આર્યરક્ષિત આર્યસુહસ્તિ ઉદાયન મનક

કાલિકસૂરિઃ સાંબઃ પ્રધુન્નઃ મૂલદેવશ્ચ
 કાલિયસૂરી સંબો, પજ્જુણો મૂલદેવો અ ॥ ૫ ॥
 કાલિકસૂરિ સાંબ પ્રધુન્ન મૂલદેવ અને

અર્થ—આર્યમહાગિરિ, આર્યરક્ષિતસૂરિ, આર્યસુહસ્તિ-
 સૂરિ, ઉદાયીરાજ, મનકપુત્ર, કાલિકાઆર્ય, સાંબકુમાર, પ્રધુન્ન-
 કુમાર અને મૂલદેવરાજ. ૫

મમવો વિષ્ણુકુમારઃ આર્દ્રકુમારઃ દ્રઢમહારી ચ
 પન્નવો વિન્દુકુમારો, અદ્ધકુમારો દઢપ્પહારી ય ।
 પ્રભવ વિષ્ણુકુમાર આર્દ્રકુમાર દ્રઢપહારી અને

શ્રેયાંસઃ કૂરગઢુકઃ શય્યંભવઃ મેઘકુમારશ્ચ
 સિયંસ કૂરગમૂ જં, સિજ્જંન્નવ મેઢકુમારો ય ॥૬॥
 શ્રેયાંસ અને કુરગઢુકન્નપિ શય્યંભવ અને મેઘકુમાર

અર્થ—પ્રભવસ્વામિ, વિષ્ણુકુમાર, આર્દ્રકુમાર, તથા દ્રઢપ-
 હારીચોર, શ્રેયાંસકુમાર, કુરગઢુસાધુ, સિજ્જંન્નવસ્વામિ અને મે-
 ઘકુમાર. ૬

एवमादयः महासत्त्वाः ददतु सुखं गुणगणैः संयुक्ताः
 एमाश् महासत्ता, दिंतु सुहं गुणगणोहिं संजुत्ता ।
 એ વગેરે મહાસત્ત્વવંત પુરૂષો, આપો, મુખને, ગુણસમૂહ સહિત

येषां नामग्रहणेन पापप्रबंधाः विलयं यान्ति
 जेसिं नामगगणे, पावप्रबंधा विलिज्जंति ॥७॥
 જેઓનાં નામ ગ્રહણવાવડે પાપના બંધ નાશ પામે છે.

અર્થ—ઇત્યાદિ બીજા પદ્ય મહા પરાક્રમી પુરૂષો, જ્ઞાનાદિ
 ગુણોના સમૂહ કરી સહિત એવા, અમને મુખ આપો; જેમના
 નામસ્મરણથી પાપના બંધ વિનાશ પામે છે. ૭

સુલસા ચંદનબાલા મનોરમા મદનરેખા દમયન્તી
સુલસા ચંદનબાલા, મનોરમા મયણરેખા દમયન્તી ।

સુલસા ચંદનબાલા મનોરમા મદનરેખા દમયન્તી

નર્મદાસુંદરી સીતા નંદા બદ્રા સુભદ્રા ચ
નમયાસુંદરિ સીયા, નંદા બદ્રા સુભદ્રા ય ॥ ૮ ॥
નર્મદાસુંદરી, સીતા નંદા બદ્રા સુભદ્રા અને

અર્થ—સુલસા, ચંદનબાલા, મનોરમા, મદનરેખા, દમય-
ન્તી, નર્મદાસુંદરી, સીતા, નંદા, બદ્રાશેઠાણી, સુભદ્રા. ૮

રાજીમતી ઋષિદત્તા પદ્માવતી અંજના શ્રીદેવી
રાઝ(ય)મઈ રિસિદત્તા, પદ્માવત્ શ્રંજણા સિરીદેવી ।
રાજીમતી ઋષિદત્તા પદ્માવતી અંજના શ્રીદેવી

જ્યેષ્ઠા મુજ્યેષ્ઠા મૃગાવતી પ્રભાવતી ચેલ્લુણાદેવી
જિઠ સુજિઠ મિગાવત્, પદ્માવત્ ચિલ્લુણાદેવી ॥ ૯ ॥
જ્યેષ્ઠા મુજ્યેષ્ઠા મૃગાવતી પ્રભાવતી ચેલ્લુણાદેવી

અર્થ—રાજીમતી, ઋષિદત્તા, પદ્માવતી, અંજનાસુંદરી, શ્રી
દેવી, જ્યેષ્ઠા, મુજ્યેષ્ઠા, મૃગાવતી, પ્રભાવતી, ચેલ્લુણાદેવી. ૯

બ્રાહ્મી સુંદરી રુક્મિણી રેવતી કુંતી શિવા ચ જયંતી
બંજિ સુંદરિ રુક્મિણી, રેવત્ કુંતી સિવાય જયવંતી ।
બ્રાહ્મી સુંદરી રુક્મિણી રેવતી કુંતી શિવાદેવી અને જયવંતી

દેવકી દ્રૌપદી ધારિણી કલાવતી પુષ્પચૂલા ચ
 દેવઙ્ગ દોવઙ્ગ ધારણી, કલાવતી પુષ્પચૂલા ય ॥ ૧૦ ॥
 દેવકી દ્રૌપદી ધારિણી કલાવતી પુષ્પચૂલા અને

અર્થ—શ્રાદ્ધી, સુંદરી, રૂક્મણી, દેવતી, કુન્તી, શિવા અને
 જયન્તી, દેવકી, દ્રૌપદી, ધારણી, કલાવતી તથા પુષ્પચૂલા ૧૦

પદ્માવતી ચ ગૌરી ગાંધારી લક્ષ્મણા સુસીમા ચ
 પદ્માવતી ચ ગૌરી, ગાંધારી લક્ષ્મણા સુસીમા ય ।
 પદ્માવતી અને ગૌરી ગાંધારી લક્ષ્મણા સુસીમા અને

જાંબુવતી સત્યભામા રુક્મિણી કૃષ્ણસ્યાષ્ટ મહિષ્યઃ
 જાંબુવતી સત્યભામા, રુક્મિણી કણ્ઠ મહિસીન ॥૧૧॥
 જાંબુવતી સત્યભામા રૂક્મિણી કૃષ્ણની આઠ પટરાણીઓ

અર્થ—પદ્માવતી, તથા ગૌરી, ગાંધારી, લક્ષ્મણા તથા
 સુસીમા, જાંબુવતી, સત્યભામા, રૂક્મણી, આ આઠ શ્રીકૃષ્ણની
 પટરાણીઓ છે. ૧૧

યક્ષા ચ યક્ષદત્તા ભૂતા તથા ચૈવ ભૂતદત્તા ચ
 યક્ષા ય જક્ષદિન્ના, યૂષ્મા તદ્દેવ યૂષ્મદિન્ના ય ।
 યક્ષા અને યક્ષદત્તા ભૂતા તેમજ નિશ્ચે ભૂતદત્તા અને

સેના વેણા રેણા મગિન્યઃ સ્થૂલભદ્રસ્ય
 સેના વેણા રેણા, જયણીન યૂલિખ સ્સ ॥ ૧૨ ॥
 સેણા વેણા રેણા બહેન સ્થૂલભદ્રની

અર્થ—જક્ષા, યક્ષદત્તા, ભૂતા તથા વગી નિશ્ચયથી ભૂતદ-
ત્તા, સેષ્ઠા, વેષ્ઠા, દેષ્ઠા, આ સાત સ્થૂલભદ્રશુની બહેનો છે. ૧૨

इत्याद्याः महासत्यः जयंति अकलंकशीलकलिताः

इच्छा महासत्त, जयंति अकलंकशीलकलित्यानु ।

ઇત્યાદિ મહાસતીઓ જયવંત વર્તે છે. નિષ્કલંક શીલગુણે સહિત

अद्यापि वाद्यते यासां यशः पटहः त्रिभुवने सकले

अज्ञावि वज्राश्चासिं, जसपमहो तिहुत्राणे सयले॥१३॥

આજ પણ વાગે છે. જેઓનો યશ ડંકો ત્રિભુવનમાં સકલ

અર્થ—ઇત્યાદિ મોટી સતીઓ નિર્મળ શિયલગુણે કરી
સહિત જયવંતી વર્તે છે. વગી જેનો આજ પણ સકલ ત્રિભુવ-
નને વિષે યશનો ડંકો વાગે છે. ૧૩

पञ्ची स्वमासमण देइ आचार्य० एक स्वमासमण देइ उपाध्याय०
एक स्वमासमण देइ साधु वादी, इच्छकारसुहरा० चउत्थो स्वमासमण
देइ कहेवुं “इच्छाकारेण संदिसह जगवन् राक्षपडिकमणं
ठाएमि.” (गुरु कहे ठाएह) पञ्ची नमो अरिहंताणं० करेमिभंते०
इच्छामिठामि काउस्सगं तसुत्तरी० अन्नत्थ० कही एक लोगस्स-
नो काउस्सग करी पारी प्रगट लोगस्स कही, पञ्ची “सवत्था
अरिहंतचेइआणं० ” दर्शनाचारविशुद्धि माटे एक लोगस्सनो
काउस्सग करी पारी “पुस्करवरदीवट्ठे० ” कही “सुयस्स

જગવન્ ૦ ” કહીને કાઠસ્સગ્ગ કરવો તેમાં અતિચારની આઠ
 ગાથા ચિંતવવી. કાઠસ્સગ્ગ પારી “સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં ૦” કહી
 મુહપત્તિ પડિલહિને બે વાંદના દેવા. (વાંદનાના પાઠમાં જ્યાં
 “ દિવસો વશ્કંતો ” એવો પાઠ છે ત્યાં “રાઝ વશ્કંતા ”
 એમ કહેવું “દેવસિથ્યં” ને ઠેકાણે “ રાઝ્યં ” ને “ દેવ
 સિથ્યાએ ” ને ઠેકાણે “ રાઝ્યાએ ” એમ કહેવું.)

પછી “ આવસ્સઘ ” અવગ્રહ બાહેર નીકળી કહેવું “શ્ઠ્ઠા-
 કારેણ સંદિસહ જગવન્, રાઝ્યં આલોએમિ. ” (ગુરુ
 કહે આલોએહ “શ્ઠ્ઠં આલોએમિ, જોમે રાઝન્ અશ્ઠ્યારો
 કન્ ૦ ” સાત લાખ ૦ અઠાર પાપસ્થાન ચાર વિકથા ૦ આલોવો
 સઘસવિરાઝ્ય ૦ કહિ વિષમાસને બેસી નમો અરિહતાણં ૦ કરેમિ ધંતે ૦
 ચત્તારિમંગલં કહી ઇચ્છામી પડિકમિડં જો મે રાઝો અઝારો ૦
 કહી, ઇરિયાવહી પડિકમી ૦ “ વંદિતુ ” કહેવું (વંદિત્તાસૂત્રમાં
 પન્નિકમે દેસિથ્યં સવં ” એ ઠેકાણે “પન્નિકમે રાઝ્યં સવં”
 એમ બોલવું.)

પછી વાંદના દેહ “ શ્ઠ્ઠાકારેણ સંદિસહ જગવન્, અ-
 પ્પુઠિન્નમિ અપ્પિન્નિતર રાઝ્યં સ્વામેનં. શ્ઠ્ઠં સ્વામેમિ ” ॥
 એ રીતે સ્વામણા કરી આવસ્સહી મળી અવગ્રહ બાહેર નીકળી ॥

॥ “आयसि उवञ्जाए” कही नवकार, करेमि भंते, इच्छामि ठामि काउस्सग० तस्सुत्तरी करणेणं० अन्नत्थ उससिएणं० कही काउस्सग करवो ॥ ए काउस्सगमां नीचे लखेली “छम्मासी तप चित्तवणा करवी. ते न आवडे तो चार लोगस्स के सोल नवकार गणवा. पछी आंबिल, नीवी, एकासणुं, बिआसणुं, पुरिमढ, साढपोरसि, पोरसि, जे पच्चक्खाण करवा बांछे त्यांलगी चित्तवी काउस्सग पारे ॥ पछी लोगस्स कही दृष्टिपडिलेरणा करी वांदणा दइ उभा यह तीर्थमाला कहेवी.

॥ ढमासी तप चित्तवणा ॥

॥ श्रमणजगवंत श्रीमहावीरदेवे ढम्मासी तप कीधो ॥ थरे जीव तुं ढम्मासी तप करी सके ? न सकुं ॥ एक दिवस ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ बिहु दिवस ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ त्रिहुं दिवसे ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ चिहुं दिवसे ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ पांच दिवसे ज़णो करी शके ? न सकुं ॥ ६-७-८-९-१० दिवसे ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ ११-१२-१३-१४-१५ दिवसे ज़णो करी सके ? न सकुं ॥ १६-१७-१८-१९-२० दिवसे ज़णो० ? न सकुं ॥ २१-२२-

२३-२४-२५ दिवसे० ? न सकुं ॥ २६ दिवसे० ? न० २७ दिव० ? न० ॥ २८ दि० ? न० २९ दिवसे ऊणो छम्मासी तप करी सके ? न सकुं ॥ झणिपरे पंचमासी, चणमासी, त्रिमासी, बिमासी चींतववो ॥ पछे थ्यरे जीव एकमासी तप करी सके ? न सकुं ॥ एक दिन ऊणो करी सके ? न सकुं ॥ बे दिवसे ऊणो करी सके ? न सकुं ॥ त्रिहुं दिवसे ऊ० ? न सकुं ॥ चिहुं दि० ? न सकुं ॥ पंच दिवसे० ? न सकुं ॥ एवं ६-७-८-९-१० दिवसे ऊणो० ? न सकुं ॥ ११-१२-१३ दिवसे ऊणो० ? न सकुं ॥ चोत्रीसम करी सके ? न सकुं ॥ एवं बत्रीसम, त्रीसम, थ्यठावीसं, ठवीसम, चणवीसम, बावीसम, वीसम, थ्यठारसम, सोलसम, चणदसम, डुवालसम, दसम, थ्यठम, ठठ, चणत्थ, करी सके ? न सकुं ॥ इम जु जुत्था कहेवा. जेट्थो तप कीधो होय तिहां इम न कहिये; करी न सकुं ॥ किंतु, हिवमां न थाय इम कहिये.

॥ અથ તીર્થમાલા ॥

॥ શ્રી સકલતીર્થાય નમઃ ॥ શ્રી શત્રુંજયાય નમઃ ॥

અર્થ—શ્રી સકલ તીર્થોપ્રત્યે નમસ્કાર હો અને શ્રીમાન્ શત્રુંજય નામે તીર્થને નમસ્કાર હો.

આબુ, અષ્ટાપદ, સમેતશિખરિ, વિપુલગિરિ,
વૈષ્ણરગિરિ, સ્વર્ણગિરિ, રત્નગિરિ,

અર્થ—આબુ નામે તીર્થ અષ્ટાપદ નામે તીર્થ અને સમે-
તશિખર અને વિપુલગિરિ અને વૈષ્ણરગિરિ અને સ્વર્ણગિરિ
અને રત્નગિરિ એ સર્વ તીર્થો છે.

જાઈ જિણબિંબાઈ તાઈ સઘાઈ વંદામિ ॥

અર્થ—જે જે ઠેકાણે જિનબિંબો છે તે તે ઠેકાણે તે જિન
બિંબોને હું વંદના કરું છું.

પઠી ચોવીસ તીર્થકરોના નામ લઈ નીચેનો પાઠ
કહેવો ॥

અનંત ચતુવીસી જિન નમું, સિદ્ધ અનંતિ કોમ ॥

કવલજ્ઞાની થવિર સવિ, વંહું બે કર જોમ ॥ ૧ ॥

અર્થ—અનંત એવી જે ચોવીસી તેના જિનનેશ્વરોને નમું
છું, અને સિદ્ધની અનંત ક્રોડોને, અને કવલજ્ઞાનીઓને, અને
સર્વ સ્થવિરોને બે હાથ બેડીને નમું છું. ૧

દો કોમી કેવલ ધરા, વિહરમાણ જિણવીસ ॥
સહસ જુગલ કોટી નમું, સાધુ સવે નિસદીસ ॥ ૨ ॥

અર્થ—એ ક્રોડ કેવલજ્ઞાનને ધારણ કરનારા કેવલીઓને
અને વર્તમાનકાળમાં વિચરતા એવા વીશ વિહરમાનને અને એ
હજાર ક્રોડ સર્વસાધુઓને રાત્રિ દિવસ નમું છું. ૨

પ્રતિમા પનરહ કોમિસય, વલ્લિ બેતાલીસ કોમે ॥
લાલ અઘાવન તીસ બહ, સહસ અસિ અધિક જોમે ॥૩॥

અર્થ—પનરશે ક્રોડ અને વળી એંતાલીસક્રોડ અને અઠા-
વનલાખ અને છત્રીસ હજાર એંશી એટલી જિનપ્રતિમા બાણવી. ૩

એ બે પ્રતિમા જિનતણી, બહુ અહો તિરિ લોય ॥
અરિહંત જાવ જુહારતાં, જિણસરિસો ફલ હોય ॥ ૪ ॥

અર્થ—એ સર્વ જિનની પ્રતિમાઓ ઉપર—ઉદ્ધલોકમાં
વિમાનોની અંદર અને નીચે અધોલોકમાં ભવનપતિના ભવનમાં
અને તિર્છાલોકમાં છે અરિહંતના ભાવે જુહારતાં (વાંદતા)
થકા જિનેશ્વર સમાન કૃણ થાય છે. ૪

ઋષજ ચંદ્રાનન જાણિયે, વારિષેણ વર્ધમાન ॥
ચાર નામ એ સાસતાં, પ્રણમું મન ધરી ધ્યાન ॥ ૫ ॥

અર્થ—૧ ઋષજાનન, ૨ ચંદ્રાનન, ૩ વારિષેણ, ૪ વર્ધ-

માન એ ચાર નામ હુમેશાં શાશ્વતાં છે મનની અંદર તેમનું
ધ્યાન કરીને પ્રણામ-નમસ્કાર કરું છું. ૫

इष्टे नामे नहु को हुवा, न हुवे न हुस्ये कोइ ॥
जइ एइनी प्रतिमा जणुं, ते सासती न होइ ॥ ६ ॥

અર્થ—આ નામવાલા એટલે ઋષભાનન, ચંદ્રાનન વારીષેણુ,
અને વર્ધમાન, આ ચાર તીર્થંકરો ભૂતકાલ એટલે અયા કાલમાં
થયા નથી, વર્તમાન કાલમાં થાય નહિ અને ભવિષ્ય-આવતા
કાલમાં થવાના નથી, તેમની પ્રતિમાઓ જે છે તે શાસ્વતી છે,
એમ જાણવું, પણ તે નામે કોઈ તીર્થંકર થયા હોય અને તેમની
પ્રતિમા ભરાવવામાં આવેલ હોય તો તે પ્રતિમા અશાસ્વતી જાણવી,
શાસ્વતી પ્રતિમાઓ તો અનાદિકાલથી છે છે ને છે, અને અનંત-
કાલ શુદ્ધિ રેવાની છે માટે તેઓને શાસ્વતી કેવામાં આવે છે.

आदि अंत जेहनो नहि, ते सासती कहाय ॥
तास पटंतर जिणपनिमा, मणुअलोक इह थाय ॥ ७ ॥

અર્થ—જેને આદિ નથી અને અંત નથી તે શાશ્વતી પ્ર-
તિમા ગણાય અને તે પ્રતિમાઓના આધારથી આ મનુષ્યલોક-
અઢી દ્વીપની અંદર પ્રતિમાઓ થાય છે. ૭

नर नरपति जे कारवी, अससासती ते जाण ॥
जेहुवा जे हुवे जे हुस्ये, जिणवर गुणमणि खाण ॥ ८ ॥

અર્થ—અને જે મનુષ્યોએ અથવા મનુષ્યોના રાજાઓએ જે

પ્રતિમાઓને અહીં કરાવી છે તે અશાશ્વતી પ્રતિમાઓ છે જે આ ગળ થઈ ગયા ને વર્તમાનમાં છે અને ભવિષ્યમાં થશે તેઓની તે પ્રતિમાઓ ગુણરૂપ રત્નના આણરૂપ એવા તીર્થકરોની છે. ૮

અષ્ટાપદ સમેતશિખર, શત્રુંજય ગિરિનાર ॥

અર્બુદ ગામાગર નગર, જિહ્વ જિહ્વ જિનહ્વ વિહાર ॥૯॥

અર્થ—હવે અશાશ્વતી પ્રતિમા ક્યાં છે તેના તીર્થોના સ્થળો બતાવે છે. ૧ અષ્ટાપદ, ૨ સમેતશિખર, ૩ શત્રુંજય, ૪ ગિરિનાર, ૫ આણુજી, એ પર્વતો ઉપર અને ગામને વિષે અને આકર (આણુ) ને વિષે અને નગરને વિષે વળી જ્યાં જ્યાં જિનેશ્વર મહારાજના મંદિરો દેરાસરો છે તેમને મારો નમસ્કાર.

જિહ્વ મુનિવર અણસણ કરી, મુગતિ ગયા જિણઠામા ॥

સિદ્ધક્ષેત્ર તસુ દંસણે, શુભફલ શુભપરિણામ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—અને મુનીશ્વરોએ જ્યાં આણુસણ કરીને સુક્તિમાં ગયા તે સ્થાનકો પણ સિદ્ધક્ષેત્ર અણાય અને તેઓના દર્શનથી તે ભૂમિ સ્પર્શથી શુભ ફળ થાય અને શુભ પરિણામ વધે. ૧૦

જરતેસર નરવઝ પમુહ, કરાવી મનઝાય ॥

તે જિન પ્રતિમા વંદતાં, હુરે હુરિત પલાય ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—ભરત મહારાજ વિગેરેઓએ મનના ભાવે જે જિન પ્રતિમાઓ કરાવી છે તે પ્રતિમાઓને વંદન કરતા થકા દૂરથી પાપો નાશ પામે છે. ૧૧

મંગલં જગવાન્ વીરો, મંગલં ગૌતમ પ્રત્નુઃ ॥

મંગલં સ્થૂલિજ્ઞાયા, જૈનો ધર્મોઽસ્તુ મંગલમ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—વીરભગવાન મંગલકારી છે અને ગૌતમસ્વામી (ગણધર) પણ મંગલકારી છે અને સ્થૂલિભદ્ર વિગેરે મહાત્માઓ થઈ ગયા તે પણ મંગલકારી છે અને જૈનધર્મ છે તે પણ મંગલકારી છે, તે સર્વ મને મંગલ કરનારા થાઓ. ૧

સર્વાર્ષિપ્રણાસાય, સર્વાન્નિષ્ઠાર્થદાયિને ॥

સર્વલ્લબ્ધિનિધાનાય, ગૌતમસ્વામિને નમઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—સર્વ પાપને નાશ કરનારા એવા અને સર્વ ઇચ્છિત અર્થને આપનારા અને સર્વ લબ્ધિ (સિદ્ધિ) ના ભંડાર એવા ગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર હો. ૨

અંગુઠે અમૃત વસે, લ્લબ્ધિતણો જંમાર ॥

જો ગુરુ ગૌતમ સમરિયે, મનવાંચિત દાતાર ॥ ૩ ॥

અર્થ—જેના અંગુઠાને વિષે અમૃત વસે છે અને જે લબ્ધિઓના ભંડારરૂપ છે અને મનોવાંચિતને આપનાર એવા ગૌતમસ્વામીને જો સમરીયે તો મનવાંચિત પૂરણ થાય. ૩

ગામતણે પદ્મસારણે, ગુરુ ગાતમ સમરંત ॥

દ્ધાજોજન ઘર કુશલ લહી લીલ કરંત ॥ ૪ ॥

અર્થ—અને ગામની અંદર પેસતી વખતે જો ગૌતમસ્વા-

મી (શુર) નું નામ સંભારીયે તો ઇચ્છા પ્રમાણે લોજનની પ્રાપ્તિ થાય, વળી ધરની અંદર ક્ષેમકુશળતા વાઘે અને લક્ષ્મી તેના ધરને વિષે લીલા કરે. ૪

પુંરિક ગૌતમ પમુદ્ધ, ગણધર ગુણસંપન્ન ॥

પ્રદ્ધ જીતિ નિત પ્રણમિયે, ચન્દદહસય બાવન્ન ॥ ૫ ॥

અર્થ—પ્રથમ પુંડરિક નામના ગણધર અને છેલ્લા ગૌતમ ગણધર એ આદિ ચંદ્રસેં આવન ગણધરો છે તે ગુણસંપન્ન છે તેમને પ્રભાતમાં ઉઠીને નિત્ય સમરીયે. ૫

સુરગોતરૂમણિ સંપજે, જેહને લીધે નામ ॥

પદ્મીજ અક્ષર સમરતાં, સીજે વંઝોત કામ ॥ ૬ ॥

અર્થ—જેમનું નામ લેવાથી કામધેનુ અને કલ્પવૃક્ષ અને મણિ તેમની પ્રાપ્તિ થાય એજ અક્ષરને સંભારતા થકા તમામ મનવાંછિત કાર્ય સિદ્ધ થાય. ૬

**પછી ઉમા થઈ પચ્ચલ્લાણ કરવો પછી વેસી “ ઇન્દ્રામોસ-
તિં નમોસ્તમાસમણાણં ” કહીને ચૈત્યવંદન કરવું ॥**

॥ અથ વિશાલલોચનદલં ચૈત્યવંદન* ॥

વિશાલલોચન-લં, પ્રોદ્યદંતાંશુકેસરમ્ ।

વિશાળ નેત્રરૂપ પત્રવાળુ, ઝળહળતા દાંતના કિરણરૂપ કેશરવાળું

* પ્રભાત સમયે રાષ્ટ્ર પ્રતિકમણના ૭ આવશ્યક પછી આ સ્તુતિ બોલાય છે માટે પ્રાભાતિક વીર સ્તુતિ:.

પ્રાતર્વીરજિનેન્દ્રસ્ય, મુખપદ્મં પુનાતુ વઃ ॥ ૧ ॥

પ્રભાતે વીરજિનેન્દ્રનું મુખકમળ પવિત્ર કરે. તમને

અર્થ—જે મુખકમળને વિષે વિશાળ નેત્રોરૂપ પત્ર છે. તથા અત્યંત ઝળહળતા એવા દાંતના કિરણરૂપ કેસર-સુગંધના કણ્ણીયા છે, એવું વીર જિનેન્દ્રનું મુખકમળ પ્રભાત સમયે તમને પવિત્ર કરે. ૧

येषामभिषेककर्म कृत्वा, मत्ता हर्षजरात् सुखं सुरेन्द्राः।

જેઓની સ્નાત્રક્રિયા કરીને, મમ્મ, હર્ષના સમૂહથી, સુખરૂપ, દેવેન્દ્રો

तृणमपि गणयन्ति नैव नाकं, प्रातः संतु शिवाय

તૃણમાત્ર ગણતા નથીજ દેવલોકને, પ્રભાતે થાઓ. શિવને અર્થે

ते जिनेन्द्राः ॥ २ ॥

તે જિનેન્દ્રો

અર્થ—જે જિનેન્દ્રોના અભિષેક કાર્યને કરીને, હર્ષના સમૂહથી મમ્મ થયેલા એવા દેવેન્દ્રો, દેવલોક સંગંધી સુખને તૃણ તુલ્ય પણ ગણતા નથીજ, તે જિનેન્દ્રો પ્રભાત સમયે શિવને અર્થે થાઓ ! ૨

स्लोकनिर्मुक्तममुक्तपूर्णतं,

કલંકરહિત નથી મૂકાણી પૂર્ણતા જેની એવું,

कुतर्करा प्रसनं सदोदयम् ।

કુતર્કરૂપ રાહુને પ્રસનાર, સદા ઉદય પામેલ

અપૂર્વચંદ્ર જિનચંદ્રાષિતં દિન ગમે નૌમિ

અપૂર્વચંદ્ર તુલ્ય જિનેશ્વરના આગમને પ્રભાતે સ્તુતિ કરે છું.

બુધૈર્નમસ્કૃતઃ ॥ ૩ ॥

પંડિતોવડે નમસ્કાર કરાયેલ.

અર્થ—જે જિનચંદ્રનું આગમ કલંકરહિત છે; નથી મુકા-
ણી પૂર્ણતા જેની એવું છે, કુતર્ક કરનારા પરદર્શની રૂપ રાહુને
લક્ષણ કરનાર છે, નિરંતર ઉદય પામેલા અપૂર્વચંદ્ર સમાન છે
અને જેને પંડિતોએ નમસ્કાર કરેલો છે તે જિનચંદ્રના આગમને
હું પ્રભાત સમયે નમસ્કાર કરું છું. ૩

(પછી ઉમા થઈ વર્તમાનજિન સ્તુતિ કરવી.

॥ શ્રી વર્તમાન જિનસ્તુતિ ॥

સ્વામી વંડુ વિહરમાણ, જિનવર સીમંધર,

વિચરતા એવા શ્રીસીમંધર સ્વામી જિનવર તે પ્રતે હું વંદન કરું છું.

સીમનામ મર્યાદ, ધર્મની તાસ ધુરંધર;

ધર્મની જે મર્યાદા-હૃદ તેમાં ધુરંધર અગ્રેસર એવા સાર્થક
નામવાલા.

યુગમંધર આધાર, ત્રિજગે નમું પ્રવસિંધુર,

યુગમંધર નામે ભગવાન સંસારરૂપ જે સમુદ્ર તેમાં પડતા ત્રણે
જગતને આધાર રૂપ તેને નમું છું

બાહુ સુબાહુ જિણિંદ. નમું મહિમાગુણસુંદર ॥ ૧ ॥

મહિમા અને ગુણો એ કરી સુંદર એવા બાહુ અને સુબાહુનામા
જિનેન્દ્રને હું નમુકુ ૧

જંબુદીવિ ચત્તારિ જિણ, વિજયવંત વિહરંત;

જંબુનામા દ્વીપમાં એ ચારે જિનો વિજયવંત વિઘમાન થયા થકા
વિચરે છે

દોત્રવિદેહે તમતિમિર, દિનયર જેમ હરંત ॥ ૨ ॥

મહા વિદેહ નામા દોત્રને વિષે રહેલા જે છવો તેઓના
(જેમ અધારાને સૂર્ય નાશ કરેછે તેમ) અજ્ઞાન રૂપ અધિકારને નાશ
કરવામાં સૂર્ય સમાન છે

ધાયણ્મંદે અઠજાણિ, સુજાત સ્વયંપ્રજ;

ધાતકી ખંડનામ દ્વીપને વિષે આઠ જિનેશ્વરો જાણવા પ્રથમ સુજાત
નામા સ્વામી બીજા સ્વયં પ્રભનામા સ્વામી

રુષજ્ઞાનન જિન ॥ અનંતવીર્ય પ્રણમું સૂરપ્રજ;

ત્રિજા ઋષજ્ઞાનન જિન અને ચોથા અનંતવીર્ય જિન અને
પાંચમા સૂરપ્રભનામા જિનને હું પ્રણામ કરુકું

શ્રી વિશાલ ગુણગણવિશાલ ટાલે ખવફેરા,

ગુણના (ગણે કરીને) સમૂહથી વિશાલ વિસ્તાર પામેલા એવા છઠા
શ્રી વિશાલ જિન તે વિસ્તારવાલા જે ભવના ફેરા તેમને ટાલનારા છે

વજ્રધર ધર ભદ્રરિ કરે આનંદ ઘણેરા. ॥ ૩ ॥

સાતમા વજ્રધરનામા જિન પૃથ્વીનો ઉદ્ધાર કરીને ઘણા આનંદનો
વધારો કરે છે

ચંદ્રાનન જિન અઠમો, ડુઠકઠ નીવાર;

આઠમા ચંદ્રાનન જિન તે દુષ્ટ એવા જે કષ્ટે તેને અટકાવનારા છે

અઠકમ્મ નિઠવિશ્વ પે ઠવસ્યે જવનો પાર. ॥ ૪ ॥

આઠ ક્રોધને નાશ કરી ભવના પારને પામશે.

પુસ્કરિદ્ધિ જિણ ચંદ્રબાહુ જિનરાજ બિરાજે,

પુષ્કરાદિ દ્વીપને વિષે નવમાં જિન રાજા એવા ચંદ્રબાહુ જિન બિરાજે છે

ચતુરિમચંગ જુજંગ વાણિગુણિ ઘણ જિમ ગાજે;

ચતુર પુરુષોમાં ઉત્તમ એવા દશમા જુજંગ નામા જિનરાજ તે વાણિના ગુણે કરીને મેઘની પરે ગાજે છે.

ઈશ્વર જગદીશ્વર નમેવિ ગુણગાવે સુર નર,

જગતના ઇશ્વર એવા શ્રી ઇશ્વર જિનને નમીને દેવો અને નરો સદાગુણ ગાઈ રહ્યા છે

નેમિપ્રજ્ઞ પ્રહુ વીરસેન મહાજ્ઞ સુહંકર.

નેમિપ્રભજિન અને વીરસેન નામાજિન અને મહાભદ્રનામા જિન પ્રહુ સુખને કરનારા છે

નમિયે તે શ્રીદેવયશ, જગિ જસ પસરે જાસ;

જગતમાં જેમનું યશ પસરી રહેલ છે એવા તે શ્રી દેવયશ નામા જિનને નમિયે છીયે.

અજિતવીર્ય અષ્ટમ કરે, દિન દિન જ્ઞાનપ્રકાશ ॥૬॥

અજિતવીર્ય (અષ્ટમ) નામા આઠમાં જિનરાજ દિવસ દિવસને વિષે જ્ઞાન ગુણનો પ્રકાશ કરે છે

મણુયસ્થિત પણયાલ લાક જોયણ જાણીજે,

મનુષ્ય ક્ષેત્ર પીસ્તાડીશ લાખ થોજનનો જાણવો.

તિહને પંચ વિદેહ ગુરુ જંપમ તસુ દીજે;

મનુષ્ય ક્ષેત્રમાં પાંચ મહાવિદેહ નામે મોટાં ક્ષેત્રો છે, ને તે મોટી ઉપમાવાલા છે (તેને મોટી ઉપમા આપવી જોઈએ કેમકે જ્યાં તીર્થંકર જાતે વિચરે છે)

જસપિણી અવસપિણિકાલ તિહ નહિય નિરંતર,

ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણીકાલ તે મહા વિદેહ ક્ષેત્રને વિષે ક્યારે પણ થાતો નથી

સ્વામી રિસહજિણિંદકાલસરિસો નહુ અંતર, ॥૭॥

સ્વામી ઋષભદેવ જિનેન્દ્રના સમયના સરખો સમય છે તેમાં ક્યારે પણ આંતરો પડતો નથી.

સત્તરિસય જકોસપદિ, જઘનપદે જિન વીસ;

ઉત્કૃષ્ટ પદને વિષે એકસો સિત્તરે જિન એ ક્ષેત્રોમાં હોય, અને જઘન્ય પદને વિષે તે વીસ જિન હોય

વિહરમાન સંપદ્ પયમ, ત્રિજગિ નમું નિસદીસ ॥૮॥

અકલ રીતે ત્રણ જગતને વિષે હાલ વિચરતાં એવા જિનોને દરેજા હું નમું છું.

ચન્દ્રાસીલસ પુવ્વથાયુ એ વીસ જિણેસર,

ચોરાશી લાખ પૂર્વના આઉખો એવીશ જિનેશ્વરોનો છે.

પણસય ધાણુશ્ચ પન્નાણદ્વ દાને અલ્લવેસર;

બધાએ પાંચસો ધનુષના પ્રમાણના શરીરવાલા છે અને દાનમાં અતિશય મોટા અગ્રેશ્વરો છે

પ્રત્યુ અતિશય ચૌત્રીસ સહસ અઠોત્તર લક્ષણ,

એ સર્વ જિનો ચૌત્રીસ અતિશયવાલા છે અને એક હજારને આઠ ઉત્તમ લક્ષણો છે જેમાં એવા છે

વાણી ગુણપેતીસજ્ઞાની રંજીય વિચક્ષણ. ॥૯૫॥

વાણીના જે પાંત્રીશ ગુણો તે જેમનામાં વિધમાન :હોવાથી રાજ કર્યા છે વિચક્ષણ હાથા પડિતોને જેમણે એવા છે.

પાહિરાજ મહવયધરી, પામી કેવલનાણ;

પોત પોતાના રાજ્યને પાલી અને માહાવ્રતોને ધારણ કરીને કેવલ જ્ઞાનને જેઓ પામ્યા છે

પાસચંદસૂરિ નિત પ્રહસમે, પ્રણમે સુખનો ઠાણ ॥૧૦૧॥

શ્રી પાર્શ્વયંદ્ર સૂરિ હુમેશાં સવારમાં { સુખના એકજ સ્થાનરૂપ એવા જિનેશ્વરોને પ્રણામ કરે છે. } સ્વામિયોને નમસ્કાર થાયો.

॥ પછી જંકિંચિં નમોઽયુગં કહી સ્વમાસમળ આપી ઇચ્છા-
કારેણ સંદિસહ ભગવન્ સ્તવનં સંદિસાણમિ, બીજે સ્વમાસમળે
સ્તવનં મળેમિ, નવકાર ગણી સ્તવન કહેવું ॥

॥ શ્રી સમેતશિશ્વરજિનું સ્તવન ॥

સિશ્વરિ સમેત^૧જુહારચારે, ઘન આજ^૨દિહારા;
^૩સંતમનોરથનીપરેભંચા, ^૪દેશત ^૫મોહનગારા ॥ સત્તરમ-
 કુંથુજિણેસર જેટયા, સત્તર અસંજમ ^૬વાસરે ॥ ધ૦ ॥૧॥
 તે પાસે શ્રીપનરમ જિનવર, ધર્મ ધર્મના ^૭દારા ॥ પંચ
 સુમતિના ^૮દાયક પંચમ, સુમતિ નામ ^૯રસારારે ॥ ધ૦ ॥૨॥
 સોલકષાય ^{૧૦}નિવારક સોલમા, શાંતિ શાંતિદાતારા^{૧૧} ॥
 સાતે ^{૧૨}જયનાજીપક સત્તમ, નાથસુપારસ સારારે ॥ ધ૦ ॥૩॥
 તેરમ જિણવર કિરિયા^{૧૩}ચાયક, વિમલ ^{૧૪}વિમલમતિ-
 કારા ॥ બંધનદોય નિવારક તારક, અજિતજિનંદઅતિસા-
 રારે ॥ ધ૦ ॥૪॥ તિહાથી ચલત ચલત બહુ^{૧૫}તુંગા, તેવી-
 સમજિન^{૧૬}ધારા ॥ પારસ ^{૧૭}પારસથી અધિકેરા ॥ જીવનકું

૧ વાંઘા. ૨ દિવસ. ૩ સંજન પુરૂષની વાંઘાની આક્રમ મોટા અને ઉંઘ્યા. ૪ ભેટાં. ૫ મનોહર છે આકાર જેમનું. ૬ દૂર કરનારા. ૭ દરવાજા-આરણ્ય. ૮ આપનારા. ૯ આત્માને ગમતા. ૧૦ દૂર કરનારા. ૧૧ આપનારા. ૧૨ જીતનાર-ભયને દૂર કરનાર. ૧૩ ત્યાગ કરનારા. ૧૪ નવ-મંદ શુદ્ધિને કરનાર. ૧૫ ઉંઘ્યા. ૧૬ નિશ્ચય કર્યા. ૧૭ પાર્શ્વમણીથી મો-લેલી મહીઆવાળા.

સુખકારારે ॥ ધ૦ ॥૫॥ પઠિમદિસિમે આઠ શિખર, વંદ્યા હંહવકારા ॥ ત્યાંથી ફરિને યાત્રાકરીને, પૂર્વદિસે ચિતધારારે ॥ ધ૦ ॥૬॥ એકવીસે ^૧સબલનિવારક, નમિનામે ચિતધારા; ^૨નવદુકુશીલ નિવારક જિનપતિ, અર જગજીવહુધારારે^૩ ॥ ધ૦ ॥૭॥ હગણીસમ મહિપ્રજુ ખેટ્યા, ત્રિજુવન ^૪રુપહુદારા ॥ ^૫એકાદશપ્રતિમાનાપ્રરૂપક, શ્રી શ્રેયાંસ ^૬નિહારારે ॥ ધ૦ ॥ ૮ ॥ ^૭નવવિધ બ્રહ્મગુપ્તિના પાલક, સુવિધિ દેવ ^૮દયારા ॥ હલેશ્યાને હંમિ અલેસી, પદ્મપ્રજ ^૯નિરહંકારારે ॥ ધ૦ ॥ ૯ ॥ મુનિસુવ્રત વીસમ જિન ^{૧૦}હેદી, અસમાધિ જંજીરા ॥ ત્યાંથીનીચા અતિવહુહંચા, અષ્ટમટુંકસંજારારે ॥ ધ૦ ॥ ૧૦ ॥ ^{૧૧}મદ જીપીને ચરણ ધરીને, કરમકર્યા સબહુરા ॥ ચંદ્ર-

---

૧ આત્મ ગુણને મલીન કરનાર દોષો તેના ત્યાગ કરનારા. ૨ અદ્યાર પ્રકારના અબ્રહ્મચર્યા દોષને દૂર કરનાર. ૩ જગત્ જીવોના ઉદ્ધાર કરનારા તારનારા. ૪ ત્રણ જગતમાં સર્વથી અધિક રૂપ ગુણવાલા. ૫ અગિઆર અભિગ્રહ વિશેષ જે પ્રતિમા તેના ઉપદેશ કરનારા. ૬ દર્શન કર્યા. ૭ નવ પ્રકારે બ્રહ્મચર્યા રક્ષણ કરવાની વાડને આદરનારા. ૮ દયાલુ-દયાવાલા. ૯ અહંકાર વિનાના. ૧૦ હેદન કરનારા ૨૦ અસમાધિસ્થાન રૂપ બેડીને. ૧૧ આઠ મદના ત્યાગ પૂર્વક દીક્ષા સ્વીકારી-અથવા સમ્મેત શિખરગિરિને.

પ્રજા જિણવર ત્યાં સિદ્ધા, અદાય સુખ લહ્યા પુરોરે ॥
 ઘ૦ ૧૧ ॥ ચનદહ જીવરાસના પાલક, અનંતનાથ
 જિનસૂરા ॥ ૧શ્રમણધરમ દસ વિધના ધારક, સીતલ
 સહજ સનૂરો ॥ ઘ૦ ૧૨ ॥ ૩દંમગુપ્તિ ત્રિય વારી પારી,
 સંજવ જવકું નિવારા ॥ ૪મેઘામંબર ચિહુંગત બેદક, અ-
 જિનંદન લહ્યા પારોરે ॥ ઘ૦ ૧૩ ॥ વીસ જિણેસર
 વીસે ટૂંકે, કર્મ કર્યાં સહુ ચૂરા, એ જિનચરણ જે જાવે
 વંદે, સુખ લહે તે જગ જૂરોરે ॥ ઘ૦ ૧૪ ॥ ૫વરસ અઢાર
 તેણવે પોસે, હજ્જલ સાતમ જારા ॥ તલહટિમંદિર
 તે સવિ વંદ્યા, હર્ષચંદ્રસૂરિ સારોરે ॥ ઘ૦ ૧૫ ॥

પોતાના ચરણ-પાદથી ફરસી મતલબકે ત્યાં આવિ આડે કર્મને અત્યંત
 દુર કર્યાં નાશ કર્યાં.

૧ મુનિયોના દશ પ્રકારના ધર્મને ધારણ કરનારા, ૨ સ્વાભાવિક તેજ
 પ્રતાપને ધારણ કરનારા હોવાથી બહુ કાંતિવાલા, ૩ ત્રણ દંડને નિવારણ
 કરનારા અને ત્રણ ગુપ્તિયોને પાલન કરનારા એવા શંભવનાથ સ્વામિયે
 સંસારના ભય જે જન્મ, મરણ તેને દૂર કર્યાં. ૪ મેઘાડંબર નામના
 ઋષિને ધારણ કરનારા અથવા સંસારના ત્રિવિધ તાપથી તપેલા પ્રાણિયોને
 પોતાની વાણી રૂપ અમૃત ગુણોથી શીતલતા કરવામાં મેઘના આડંબરને
 ધારણ કરનારા, વક્ત્રી ચાર ગતિયોને નાશ કરનારા અભિનંદનનાથ પાંચમી
 ગતિ મોક્ષને ૫મ્યા ૫ સંવત્ ૧૮૬૭ ના પોષ શુદ્ધ ૭ મે દર્શન કરી પાંચા.

પછી જયવીરાય કહી સ્વમાસમળ દેશ કહિયે શ્રી આચાર્ય
બીજે ઉપાધ્યાય૦ અને ત્રીજે સર્વ સાધુ વાંદીય, પછી સ્વમાસમળ દેશ
શ્રાવક સામાયક પારે;

॥ ઇતિ રાષ્ટ્રપ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

॥ અથ સાધુજીને ચૌદ પ્રકારના દાનની નિમં-
ત્રણા કરવી તે કહે છે. પચ્ચક્ષાણ કર્યા પછી બે ઢીચણ
અને મસ્તક ધૂમિયે લગામી માત્રા હાથે મુખે ઉત્તરાસણ
દેશ જમણો હાથ ગુરુને પગે લગામી આવી રીતે કહે,—

॥ ૧ શ્લોકારી જગવન્ પસાય કરી. ફાસુઅં એસ-
ણિજ્જેણં, અસણં પાણં સ્વાશ્મેણં સાશ્મેણં વહ્, પ-
ન્નિગ્ગહ, કંબલ પાયપુહ્ણેણં, પન્નિહારીઅ, પીઠ, ફ-
લ્લગ, સિજ્જા સંથારણં ભસહ જેસજ્જેણં જયવં અ-
ણ્ણગ્ગહો કાયવો ॥ ઇતિ નિમંત્રણા ॥

॥ અથ ચૈત્યવંદન કરવાની વિધિ ॥

ત્રણ સ્વમાસમળ દેશ શ્લોકારેણ સંદિસહ જગ-

૧ હું ઇચ્છું હું હું ભગવન્ કૃપાકરી આપને જે કંઈ ફાસુ નિર્દોષ
આહાર, પાણી, ખાત્તિ, સ્વાદિમ, વસ્ત્ર, પાત્ર કાંબલી, રંગેહરણ, પાટ,
પાટિયો બાળેટ, સિંચા, સંથારો—આથનિઉં, ઔપધ, ભેષધ વિગેરે જે કંઈ
વસ્તુની ઇચ્છા હોય તે હું ભગવન્ ! મારા હૃદયે અનુમતિ—મહેરબાની કરી
બાબ આપસોજી.

वन् चेत्यवं न करुं एम कही चैत्यवंदन करी जंकिंचि०
कह्या पढे जमाणुं ढीचण झूमि लगामी माजो ढीचण
झूथी अघर रहे एहवी मुझायें बेसी बे हाथ जोनी
उत्तरासण मुखे राखी, उपयोगथि नमोहुणं कहेवुं.
पढी जावंति चेइयाइं० जावंत केवि साहू कही अनं-
ता सिद्धने माहरो नमस्कार होजो. पढी इष्टामि०
इष्टाकारेण स्तवनं संदिसावेमि० इष्टामि० इष्टाकारे०
स्तवनं जणेमि नवकार गणी स्तवन कहेवुं. पढी ज-
यवीराय कही पढी उजा थइ सवल्लोएअरिहतचेइ-
याणं कही एक लोगस्सनो काऊस्सग्ग करी नमो अ-
रिहिताणं कही थुइ कहेवी पढे खमासमण देइ पच्च-
खाण जो गुरुनी पासे लीधेल न होय, अने छे-
वानी इष्टा होय तो तेनो उपयोग करवो, पढी “अ-
रिहतो मह देवो, जावजीवं सुसाहुणो गुरुणो ॥ जि-
एपन्नत्तंतत्तं, इय सम्मतं मये गहियं ॥१॥” इत्या-
दिक जावना जावि जेम परमात्माने पुंठ न आवे
तेवी रीते थइने जिनाल्लयथी बहारजाय ॥ इति ॥

॥ अथ सामायक लेवानी विधि ॥

नवकार गणी पंचिंदिय वनीये. स्थापना थापी
 खमासण देइ इहाकारेण संदिसह जगवन् इरियाव-
 हिया. तस्स उत्तरी० अन्नह० कही एक लोगस्सनो
 काउस्सग्ग करी पारी प्रगट लोगस्स कही खमासण-
 देइ इहाकारेण संदिसह जगवन् सामायक मुहपत्ति
 पम्लेहुं इम कही पम्लेहण करी पढी खमासण
 देइ इहाकारेण संदिसह जगवन् सामाश्यंसंदिसा०
 वेमि ? इहं वली खमासण देइ इहाका० सामाश्यं ठा-
 वेमि ? इहं एम कही बे हाथ जोमी एक नवकार
 गणी इहकार जगवन् पसाय करी सामायक दंमक
 उच्चरावोजी. पछे करेमिजंते० पछी खमासण देइ इ-
 हाकारेण संदिसह जगवन् बेसणे संदिसावेमि, बीजे
 खमासणे बेसणे ठावेमि. इहं. एम कही बे खमासण
 देइ सञ्जायं संदिसावेमि सञ्जायं करेमि एम कही बे
 धमी सजाय धर्म ध्यानमां लीन थवुं. शास्त्रार्थ शिवाय
 कोइ पण बीजी वात करे तो सामायक ते माया छे
 एम जाणी बरोबर धर्म ध्यान करवुं.

॥ सामायक पारवानी विधि ॥

खमासण देइ इरियावहिथी जावत् सुधी कही
 खमासं० इहाका० कही मुहपत्तिने दृष्टिथि जोइ पढी
 खमासण देइ इहाकारेण संदिसह भगवन् सामायक
 पारू यथाशक्ति, बीजे खमासणे सामायक पूरु तहत्ति,
 कही पछी हाथ एक नीचो थापी एक नवकार गणी सामा
 इय वयजुत्तो कहीये पछी त्रण नवकार गणवा ॥ इति ॥

॥ अथ पञ्चस्काण ॥

॥ अथ नवकारसिनु पञ्चस्काण ॥

उगए सूरें नमुकारसहियं पञ्चस्काइ चउविहंपि
 आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नहण छोपेणं
 सहस्सागारेणं वोसिरे ॥ १ ॥

॥ अथ पोरसिनुं पञ्चस्काण ॥

उगए सूरें पोरसियं पञ्चस्कामि चउविहंपि आहारं
 असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नहण पात्रोणं सह-
 स्सागारेणं पन्नकालेणं दिसामोहेणं सावयणेणं स-
 वसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरे ॥ २ ॥

અથશ્રીચૈત્યવંદનો.

અથ શ્રીશત્રુંજય ચૈત્યવંદન.

આદિનાથ જગન્નાથ, વિમલાચલમંડન; જયનાભિ કુલાકાશ' પ્રકાશન દિવાકર. ૧ તવનાથ પદાંભોજ, સેવાતિદુર્લભા ભવેત; પુણ્ય સંભારહીનાનાં, કલ્પવદ્ધીવ વેદિનાં. ૨ તે ધન્યા માનવા દેવા, યૈરાપિ તવ શાસનં; વંદનીયા વિભો તે યે, વંદંતે ભવતઃ પદૌ. ૩ પ્રચંડતમ રાગાદિ, રિપુ સંઘાત ઘાતક; શ્રી યુગાદિ જિનાધીરાં, દેવં વંદે સદા મુદા. ૪ શ્રીશત્રુંજય કોટીર, કૃતં રાજ્યશ્રિયા વિભો; સર્વાઘ નાશનમેતત, શાસનં તે ભવે ભવે. ૫ છતિ

અથ શ્રી અનાગત ચોવીસી સ્તુતિ.

પદ્મનાભ પહિલો જિણુંદ શ્રેણિકરાય જીવ, આવંતી ચોવીસી હુસ્યે, ભવસાયર દીવ; સુરદેવ સુપાસ જીવ, તિર્થંકર બીજો, જીવ ઉદાયણનો સુપાસ, જિન નાયક તીજો; સ્વામી સ્વયંપ્રભુ તુરિયજિન, પોટિલ જીવ વિચાર, શ્રીસર્વાનુભુઈ પંચમો જીવ દહાઈ ઉદાર. ૧ કત્તિયસેઠતણો જીવ, દેવસુત છઠો, ઉદય તિચ્છપતિ સત્તમો, સંખ જીવ વિસઠો; આણુંદ કેરો જીવ હુસ્યે, અઠમ પેદાલ, પોટિલ નવમો સુણુંદ, જીવ જગનાથ દયાલ, શ્રુત કીરતિ દસમો સતતક, આવક ઘત ગુણ ધાર, સુવ્રત ઈગ્યારમો તિચ્છપતિ, રેવઈ જીવ સંભાલ. ૨ અમમ તિથ્યંકર બારમો, કૃષ્ણ વાસુદેવ જોઈ, નિકપાય તેરમો જિણુંદ સતકી જીવ હોઈ; નિઃપુલાઠ ચઉદમો જિનેસ, જીવ બલદેવ કેરો; સિવસુખ લહિસ્યે કર્મ ખપી, ઠાલી ભવ ફેરો, પત્તરમો જિણુ નિરમમો એ, સુલસા આવઘ જાણ, સોલમો ચિત્રગુપ્તતણો. ૩ રોહણી જીવ વખાણ. ૪ સત્તરમો જિણુવર સમાધિ નામ, દેવકી જીવ જાણ, અઠારમો સંવરનાથ નમું, સયલ જીવ વખાણ; દીપાયણનો જીવ હુસ્યે, ઓગણીસમો જિનપતિ, ધર્મમર નામે ગુણ વિસાલ,

નમસ્કે સવે સુરપતિ; કુરણુ જીવ શ્રી વિજયજિન, વીસપો જગ
આધાર, મહિનાથ એકવીસમો નારદશીલ ભંડાર. ૪ બાવીસમો
જિનદેવ નામ, અંબડ જીવ હોસે, તેવીસમો શ્રીઅનંતવીર, જીવ
અમર લહિર્યે; ચોવીસમો શ્રી ભદ્રંકર જિનેશ સ્વાતભદ્રંકર શોધ,
ક્ષેત્રવિદહે સિદ્ધ હુર્યે, નામંતર જોધ; ધમ ચોવીસે જિન થળ્યા એ,
આગામી સિદ્ધ જાણ, શ્રી સમરચંદ્રસૂરિ આણુંદસુ જાણે ગુણમણિ
આણ. ૫ ઇતિ

અથ શ્રી સ્તવનો.

અથ કેસરીયાજીનું સ્તવન.

કેસરીયાકો દરીસણ કરણેકુ આયો; હારે મન મેરો અતિ ઉમ-
સાયો. કેસરી. ૧ એ આંકણી. નાલિનરેસર વંશ પ્રકાસક, માતામ-
રદેવી જાયો; વૃષભ લંહન ધર ચરણકમલમે, મનમધુકર લપટાયો,
કેસરીં ૨ કુધા પરિપહ સહકે સ્વામી, કેવલ પદવી પાયો; હેત
ધરી માતાને દીધો, દીન દયાલ કહાયો. કેસરીં ૩ કુલમાલ કલ
દર્ધ સાહિબ, ઉંખર રોગ ગમાયો; ત્રિકરણ સુદ્ધ કર પૂજા કરતાં,
લકેસર સુખ પાયો. કેસરીં ૪ કીરતી મોટી સુણકે આયો, મનમે
હરખ ભરાયો; મોહની મૂરતી નયણે નિરખી, હૃદયકમલ વિકસાયો.
કેસરીં ૫ કલયુગમે એ અનુપમ તીરથ, સુરનર મુનિજન ધ્યાયો;
પરચા પૂરે ચિંતા ચૂરે, નામ સદા સુખદાયો. કેસરીયાં ૬ એજા-
ણીસમે આર કાગુણ માસે, સુદી પારસ ગુણ ગાયો; સંઘ મતાયે
પ્રભુકુ ભેટે, દિન દિન હુખ સવાયો. કેસરીયાં ૭

અથ શ્રીજિન ચોત્રીશ અતિશયમણિત સ્તવન. ૫

જિન ચોત્રીસેરે અતિશય મુત ભણ્યા, ચોથે અંગે ગુરુમુખ
મેં સુણ્યા; તે હવે ઠહીર્યુરે હરખ હૈયે ધરી, સ્વામી પામીરે

જખ કેવલસિરી; (ત્રુટક) સિરકેશ નખ નહુરોમ વાધે, રોગ મલ તન હુવે નહી; ગોક્ષીર ઉજ્જલ મંસ શોણિત ગાત્ર સંપદ એ કહી, જસુસ્વાસ પરિમલ કમલ સરિખો, વિધિ આહાર નીહારની; ચરમચક્ષુ ક્રોધ ન દેખે, જીવિય લગે સ્થિતિ એહની. ૧ ધર્મતણેરે પ્રભુ પાસેદીપએ ચક્રજ તેજેરે સૂરિજજીવ એ, છત્ર ત્રયરે વલિ ગગણુ વિરાજએ; સ્વેત ચામરે સસિ ઓપમા છાજએ, (ત્રુટક) છાજએ આસણુ પાયપીઠ સહિત આગલ ચલ્લએ, ધન ઉચી સહસ્ર જોયણુ; મોહ અરિમન સદ્વએ, કિંકિદ્વિતરૂવર કરે છાયા, જિહાં શ્રી જિન વીસમે; મઉડ દામે પ્રભામંડલ, પૂઠ તમ નિશિ નિગમે. ૨ સમ ભૂમંડલરે સ્વામીજિહાં રહે, કંટક અધોમુખ રૂતુમુખકર હવે; જોયણુ મંડલ પવણુ પ્રમારજે, લધુ જલ ધારારે વરસેનીરજે; (ત્રુટક) રચે દીચણુસમ કુસુમે પગર શબ્દાદિક સહુ; હુતિ ન્દગ ટલે વિન્દ્યા યક્ષ એ પાસે ખિહુ, ઉખેવેચામર ગહિય કરચલ વાણી જોયણુ ગામિણી; અરિહંત ભાષે અદ્રમાગધી જાણે સવિઆપાપણી. ૩ આરજઆનારાજરે સુરનર તિરિ હિત ગિણે, મન્દર ધરે સુરભાવે સહુ સુણે, નર તિરિ વેરીરે વેર તે પરિહરે; જે પરતિથિરે અવિનયતે આચરે, (ત્રુટક) આચરે અવિનય માન મદ ધરિ વાદ હારે તે સહિ; જિણુ દેશ વિચરે તિહાં સાતે ઇતિ ભીતિ હુવે નહી, પચવીસ જોયણુ ઉત્પન્ન રોગ વ્યાધિ સહુ ભય ટલે, ચોત્રિસ અતિશય એમ ભણુતાં મનતણા વંછીત ફલે ॥૪॥ (કળશ) ધમ આર અતિશય જન્મ સાથે; જવજીવ લગે રહે, ઇગ્યાર અતિશય કમંક્ષયથી હુતિ ગીતારથ કહે, ઉગણીસ સુરકૃત ત્રીસ આરે એહ સાધારણુ ભણ્યા, સર્વ જિનને ભક્તિ ભાવે શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂરિ સંથુણ્યા. ૫ ઇતિ.

અથ શ્રીફલોધિપાર્શ્વનાથજીનું સ્તવન.

નદી જીમનાંકે તીર ઉડે દાય પંખીયાં. એ દશી.

ફલવધિમંડલુ દેવ સેવકાં સુખકરે, વીનતી સુણો મહારાજ

મયા કરે મોપરે; અવર દેવ સવિ મેવ તુમાને ચિત્ત ધર્યા, દુપણ્ણ સહિત વિમાસ તિકે ફરે કર્યા. ૧ સુમતિ થઇ હવે આજ કુમતિ ફરે ગઈ, નાહાં ભવભવ પાપ સાતા મુઝને થઈ; જિનવર દેખ્યા નેણુ વિઘન મનનાટદ્યા, ઈતલીત સવિ નાસ મનોવંછિત કદ્યા. ૨ નરક નિગોદમાં દુઃખ સહ્યાં ઇણુ પ્રાણીયે, ભવ અનંત અજ્ઞાનવરે ઇમ જાણીયે; કરુણાકર કિરતાર રાગતિ છે તાહરી, ભવદધિધિ તુ તાર સાર કરે માહરી. ૩ રસાયન જિમ તાઝ કનક કરી દાખવે, કિર તાંપુ નવિ થાય ઇસિ જિન ભાખવે; જિન વર સેવ્યા જિન-થાય ન સંશય આણવો, એ ઝોખાણો ન્યાય સહિતે જાણવો. ૪ પારસધિ જિમ લોહ સુવર્ણમયી હુવે, માહરે તુમ તિમ સ્વામિ ઈહ ભવ પરભવે; કદપતરે તુમ નામ હૃદયભૂમિ ધર્યો, જાણુ જિન-રાય કારજ મોરો સર્યો. ૫ સંવત અઢાર પંચાવન વરસે ગાઇયો માગજિરવદિ મુખકાર તીજ તિધિ ધ્યાઇયો, મેડતા નગર મોઝારે મોમાસો ઉમંગસુ, શ્રી લખિચંદ્રસૂરિ સારથુણ્યો મન રંગસુ. ૬

અથ શ્રી મહિજિનનું સ્તવન. ૧૦

ત્રિભુવન પ્રભુ રે મહિજિણું જુહારિયે, ભવ જલનિધિ રે પડતો આપણુ તારિયે; નર ઉત્તમ હો કુંભ ધરાધિપ કુલતિલો, જસુજનનીરે સતિય પ્રભાવતિ શુણ્ણિલો (ત્રુટક) શુણ્ણિલો જનની જસુસો જિન, રૂપ ત્રિભુવન મોહ એ; તતુ તેજ સમતા સોમ શુણ્ણ જગ સૂર સસિ જિમ સોહ એ, સ્ત્રીરૂપે તિર્થંકર અછેરો મિત્રસું માયા કરી, ક્રિયાં કર્મહ કોન છૂટે ચતુર એતો ચિત્ત ધરી. ૧ (ચાલતી.) સલિલાવતિ રે વિજયવીત શોકાપુરી, તિહુરે નરપતિરે બલતેહને કુલ અવતરી; ધન ધારણિ રે ઉર સરહંસ જિસો વસી, નવ માસેરે ભયો મુખ પૂનિમસસી. (ત્રુટક.) જિમ સસી ળીજતણો અનુકમે પ્રહિય બાવતારિ કલા, નામે મહાબલ મિત્ર તેહને થયા છહુ શુણ્ણ આગલા; તિણુ કીધ માંહોમાંહી વાચા

તુમ્હ સાથ ન મૂક્યો, સુખ હુખ નયરિયો ધર વિદેસિયો દીખ
 સીખ ન ચૂકિયો. ૨ (ચાલતી.) ભરજોવન રે વરિ પંચસય અંતે
 ઉરી, ગુણલાવનરે રૂપ જિસિ સુરસુંકરી; તમુ સરિસો રે રમે
 ભમર જિમ માલતી, ઇણિ અવસર રે વિહરંત તિહાં આવ્યા
 ચતી. (ત્રુટક.) ચતી જોગ વાણી મુણી સમરસપૂર સંચમ આદરી,
 છહમિત્ર સરિસી વચન રચના સરિસ તપ કરિવે કરી; વડલહુ
 હેસીઈ સિંહ કીધો કિંચિ આધકો મહબલે, કર્મધર્મ ન ભલી
 માયા વેદનારી ઇણિ છલે. ૩ (ચાલતી.) વીસથાનકરે ફરસી તિ-
 ર્યંકરપણો, વલિ ખંધો રે સંધ્યો માગ સુહામણો; ચુલસી લખરે પૂરવ
 આઉ પૂરા કર્યા, અણતારરે સહુય જયંતે અવતર્યા. (ત્રુટક) અવતર્યા
 અણતારજયંતે આઉ છહમિત્રતણો, દેસુણસાગર ત્રીસ દોઈ મહબલ પૂ-
 રો તે ભણ્યો, તિહાંચકી ચવી કરીય છહય દેસેં છહય રાજા જુબૂઆ;
 સંશ્રામ સૂરા તેજ પૂરા રૂપગુણ આગર હુઆ. ૪ (ચાલતી.) ઇણે
 અવસરરે કુંભરાય મહિલાપુરી, પ્રભાવતિરે તેહને ધર અંતેઉરી;
 તમુઉરેરે મહબલસુર ચવિ અવતર્યા, રીખિઅશ્વિનિ રે જિનઓગ-
 ણીસમા ગુણ ભર્યા. (ત્રુટક) ગુણ ભર્યા ચઉદ સુમિણ દેખી રાય
 આગલ તે કહી, સુપન સુભ ફલ શ્રવણ સાંભલિ હરખિ હિયડે
 ઇમ ગહ ગહી; સુપ્રભા તે તેડી સુમિણ પાઠક પૂછી પરમારથ
 લહો, જિનનાથ અથવા ચક્રિ તુમ્હ કુલે મંડણ હુસ્યે તિણ કહો.
 ૫ પ્રભુ જન્મ્યારે માગસિરસુદિ ઇઆરસી, રિખી અશ્વિનિરે માસ
 સાઢનવ ઉર વસી; દિશિકુમરીરે સહ કર્મ ચોસઠ સુરપહુ, સુર-
 ગિરિ સિરરે નહાવિયો કરિ ઓચવ બહુ. (ત્રુટક.) કરિ બહુઅ
 ઓચવ ચય દસ દોચ, દિવસ મહિ કુંઆરી; એ નામ દીધો કમો
 વાધે રૂપ યોવન ગુણબરી, દેસુણ છકસો વરસ યોલ્યા મિત્ર છહ
 અવધિયો કરી. નિરખીમ હરખી આપસરખી સોવતમય પ્રતિમા

કરી. ૬ (ચાલતી.) એકેકેં રે કવલે લોજન અવસરે, ધાલતાં રે
કંઠ લગીપ્રતિમા ભરે; ગંધ પ્રગટયોરે અહિ ગોનરમઠ સારિખો
ઢાખેવારે રમણિન રંગહ પારિખો. (ત્રુટક.) પારિખો દેખી ચિત્ત
જાણી એહથી પ્રતિબૂઝસે, છહ મિત્ર ચિત્ર વિચિત્ર લવગતિ
મોહ ગ્રહિ નહુ મૂઝસે; એણિ અવસર છએઆવ્યા પરણવા એકઠ
કરી, ચતુરંગ સેના સહિત વેંટી ભુજંગ જિમ મિથિલાપુરી. ૭
(ચાલતી.) મનજાણી રે તાત ચિત્તેચિંતા ઘણી, તેડાવી રે ફૂતે
ત્રિભુવનઘણી, ઊઘાડી રે પ્રતિમા ગધતિ બુઝવે; જાતીસમરણરે પૂવં
ભવંતર સૂઝવે. (ત્રુટક.) સૂઝવે પુવં ચરિત્ર નિરતા વિષય વિરતા ગહ
ગહે, નિજ પુત્ર થાપી રાજ રાજ સંયમ લેવા ઊમહે; શ્રીમદ્દિ દેઠ દાન
વરસી પોસ સુકિલ અગિયારસે, અશ્વિની યોગે દીખ દીધી ચિત્ત
વાર્યો સમરસે. ૮ (ચાલતી) તિહાં ઉચ્છવરે ચઉસઠ ઇંદ્ર મલી
કરે, નરનારી રે તિનિસય સંજમ અણસરે શુણિ શુરઆરે રા-
જકુમર આઠધવલી; તિણિ દિવસજરે સ્વામી હુઆ કેવલી. (ત્રુટક.)
કેવલ મહિમા કરેં સુરવર મદ્દિદેસણ તિહકરેં, સંસારસાયર
તરણ તરણી વાણિ જાણી અમી ઝરેં; છહ મિત્ર આવી દીખ
પાવી સીખ ભાવી સંચરે, ગયા મુગતિની ગતિ ઉત્તમ સંગતિ
કાજ સવિ એણિપરેં સરેં. ૯ (ચાલતી.) પ્રભુ પરિખરે ભીતર
નારી સાંભલે, વલિ બાહિરરે પરખદ પુરખ સહુ મિલે; ઇણ કા-
રણ રે ચેતન ચતુર ન ચૂકિયે, ફલ નિશ્ચેરે તોય વવહાર ન
મુંકિએ. (ત્રુટક.) મુંકિયે માયાનહિય કાયા તેજ લહિયે સિતણો,
ફૂંટાંત જાતી છહ અમ્હારો ભવિય કરજ્યો ખપ મણો; કહી ઇસે
કહેજ સલા નારી પુરખનો અંતર કરે, વવહાર સૂયે સહુ નિષ્ક-
વર સાધુમારજ વવહરે. ૧૦ (સલ) આપાઈ, જમુ શુણ અણપર
અસવીસ, મુણિવર ગયા સહુજ અલીજ, સહુજ પંચાનન સાધુજિ

મિત્રી. ઇક લખ સહસ ચોરાસી વલી. ૧૧ ઇણિ પ્રમાણુ આવઠ આવિકા,
 ત્રણલખ પેંસઠ સહસ ભાવિકા, છહસય ચઊઠહ પૂરવ થાર; બીસહસ
 ઓહિનાણિ સવિચાર. ૧૨ સહસ ત્રણ છસે કેવલી, પંચ ત્રિશ શય
 વૈક્રિય વલી. મથુપજઝવનાણી આઠસે, વાદી ચઊઠહસેં નવી ખસે. ૧૩
 ફુનિ સહસ અણત્તર ઉવવાઇ, ચઊવિહ સંઘતણેં સમવાઇ; મધ્ય
 દેશ જિણુવર વિહરંત, સમેપેં પહુતા ગુણવંત. ૧૪ માસએક
 સલેહણ ઠાણ, સહસ પંચાવન વરસ પ્રમાણુ; પાત્રી આઠે ઇકસો
 અરવાસ, બીજા કેલલનાણુ પ્રકાસ. ૧૫ ચૈત્રમાસ બીજે પખ કડી,
 ચઊથ તિથિ આંચો સસિ વહી; સુરસરણી ભરણીને જોગ જિન
 પહુતા ચઊદમે અજોગ. ૧૬ બાહિર સભા સાહુ પંચસેં, અ-
 ઘ્યંતર સાહુણિ પંચસેં; એતલા સહિત કર્મક્ષય કરી, મહિનાથ
 પહુતા શિવપુરી. ૧૭ પંચવીસ ઘણું દેહ પ્રમાણુ, સંઘયણ પડેલો
 પ્રથમ સંઠાણુ; પ્રિયંશુ સરીખો નીલ શરીર, સ્વામી સાયર જિમ
 અંલીર. ૧૮ સેવક વીનતડી અવધાર, પ્રભુ મુઝ આવાગમણુ નિ-
 વાર; શ્રીપાર્શ્વચંદ્ર (સૂરિ) કરજોડી કહે, જે સેવે તે શિવસુખ લહે.
 ૧૯ ઇતિ શ્રી મહિનાથ સ્તવન.

— ❀ —

અથ શ્રી સઝાયો.

અથ માનપરિહાર સઝાય.

સાંભલજો મુનિ સંજમ રાગી ઉપશમઠ એ દશી.

માન મહા વિપધર અતિ મોટો, તસુ પ્રમાણુ ન કહાયેરે; તેણે
 ડંકયો નર કાલો થાયે, મુખ છાંયા પલટાયરે. ૧ ઇમ જાણી આણી
 કોમલપણુ, પરહરિયે અભિમાનરે; માન તણ બાહુબલ પામ્યો,
 તતબીણુ કેવલજ્ઞાનરે. એ આંકણી ઇમઠ ર જાતિ અને કુલ બલ
 હકુરાઈ, લાલરૂપ તપ જોયરે; મુશ્નુતનેં મઠ નર જે હોય માતો,

હીણપણું લહે સોયરે. ઇમં ૩ એ આઠે કૃણધર અતિ વાંકા, વિષ
સંપૂરે પૂરારે; જેણે ઠંકયો નર જડ થાયે, દીસે વિષઅંકુરારે. ૪
દેવ અને ગુરૂ માત પિતાને, વિનયે કોટ ન નામેરે; જીમ દીવડા
હોય વાયે પુરો, પણ ઠાલો પરિણામેરે. ઇમં ૫ જાતિમદે હરી
કેસી હીણો, કુલમદ મરિચિ નહિયારે; બલમદે શિવભૂત
વીરતણો જીવ, ઘણો ઠાલ રડવડીયારે. ૬ સનતકુમાર સુરૂપ-
મદે તે, કુષ્ટતણું દુખ પામેરે; રાજતણું મદ લહિ પરાભવ, દસા-
રણભદ્ર રિદ્ધ વામેરે. ઇમં ૭ લોભે મુખૂમ નરકગતિ પાહોત્યો,
થૂલભદ્ર શ્રુત ખીણારે; ચારે તપસી દેવ ન વંધા, તપમદે તપ
થયો હીણારે. ઇમં ૮ વેત્રલતા તરૂ અસ્થિ પહાણે, થંભ સમાણે
માનરે; સુરનર તિર્યચ નરકગતિ તે, આપે ઠામ નિદાનરે. ઇમં ૯
પખ ચઉમાસી વરસ જવજીવે, અનુક્રમે એ થિતિ થાયરે; નીરા-
ગપણે ચારિત્ર શ્રાવક ધર્મ, સમકિતનો અંતરાયરે. ૧૦ આપણને અતિ
ઘણું વખાણે, પરને હસી હસી નિંદરે; તે નર ચારિત્ર તપજપ
સંજમ, મૂલ થકી નિકંદરે. ઇમં ૧૧ મદમાતા મથગલસું ખેલે,
તેહથી તે દુખ પામેરે; તે અભિમાની માન કરંતો, વિણસેં ઘણે
વિરામેરે. ઇમં ૧૨ માન કરે મચ્છર જે આણે, ઘણી પ્રસંસા
વંછરે; પીઠ મહા પીઠ સાધુ તણી પરે, કરમ ઘણા તે સંચેરે.
ઇમં ૧૩ માન તણ સંજમ જે પાલે, વિનય વિવેક ન ચૂકેરે; તે
નરની સંગતિ ખિણુ બ્રહ્મા, ભાવથકી નવિ મૂકેરે. ઇમં ૧૪ ઇતિ

અથ ક્રોધપરિહારસંગ્રહ-સારમાં સાર.

ત્રીજે ભવ વર થાનક તપ કરી, જેણે ખાંધું જિન નામ. એ દરહી
આગમ વચન વિચારી રૂડા, ક્રોધ મકરિસ લગાર; ક્રોધ વસે
આઠે કર્મ ખાંધે, ભમે અનંત સંસારરે, પ્રાણી સમતાને રસ
રાચો. ૧ ક્રોધ સરપની સંગત મુકો, ધર્મ આરાધો સાચેરે; પ્રાણી
સમતાને રસ રાચો, આંકણી. ક્રોધ મહા કૃણધર અતિ ગ્રોહ; ન-

જાણી રાતડા રીસે, ધમજાતણી પરે તે ધમધમતો; વિષ સંપૂર્ણ દી-
 સેરે. પ્રાણી ૦ ૨ જેહ તણે વિષ નર હોય રાતો, ન લહે વિરુદ્ધ
 રૂક; મંત્ર ન તંત્રે તે વસ થાય, પ્રાણે બોલે કુકુરે. પ્રાણી. ૩
 અગનિ દાહ જવરની પરે અંગે, દાહ અનંતો બાધ; પ-
 રને પણ ક્રોધે નર ચડીયો, જિમ તિમ અતિ સંતાપેરે. પ્રાણી ૦
 ૪ વચન કઠોર દિવસ તપ જાય, ગાલે માસ તપ ખાય, દતો
 શ્રાપ વરસ તપ હારે, સુકંત કર્યું સવિ ધાયરે. પ્રાણી ૦ ૫ રીસ
 ચડ્યો જે ઘા મુકે તો, દમ્ભુ પૂરવ કોડ; જે સંચો તે
 ચારિત્ર હારે, ક્રોધ અગનીને જોડેરે. પ્રાણી. ૬ ધર્મ કરંતો ક્રોધ ન
 છડે, તો ધર્મ નિફલ થાય; કાસકુમુમ સેલડી કુમુમ જમ, કાંઈ
 ફલ ન કહાયરે. પ્રાણી ૦ ૭ સંજલનો ક્રોધ જલરેખા સમ, વીત-
 રાગપણ વારે; પનર દિવસજગે તસુથિતિ બોલી, દેવગતે અવતા-
 રેરે. પ્રાણી ૦ ૮ રજરેષા સમ પ્રત્યાખ્યાનો, ચાર માસ થિતિ જોધ;
 સાધુપણ તસુ ઉદય ન આવે, માનવગતિ પામે સોધરે. ૯ સુક
 કાદવ રાઈસમાણો, ક્રોધ અપ્રત્યાખ્યાનો; શ્રાવકપણ ન લહે તિરિ
 થાયે, વરસ દિવસ થિતિ માન્યોરે. પ્રાણી ૦ ૧૦ જવ જવ રહે ન-
 રકવાસધે, પરવત રાઈ સમાણો; એહને ઉદય ન સમકીત પામે, એ
 સવિ સૂત્રે જણોરે. પ્રાણી ૦ ૧૧ લાગે ક્રોધ પલેવણ પૂરે, દાઝે મુગુણ
 રતન; ક્ષમા નીર ઓહહાવે જે કોઈ, તે માનવ ધન ધનરે. પ્રાણી ૦
 ૧૨ ચડકોસિયો ક્ષમાતણે બલ, દેવગતે અવતરીયો; કૂગડકાધિ
 કેવલ પામ્યો, ઉપસમને ગુણ જરિયોરે. પ્રાણી ૦ ૧૩ મજસુકમાસ
 ને મંદક રીપ, અજુનમાલાગાર; ખિમા પ્રમાણે કેવલ પામ્ય,
 રાહ્યો; જવ અવતારે. પ્રાણી ૦ ૧૪ એહવું જણી જે નર નારી,
 ક્રોધ ન કરે લગાર; શી બ્રહ્મ કહે તસુ ચરણે લાગુ, કરે સફલ
 અવતારે. પ્રાણી ૦ ૧૫ ધતિ ॥ ધતિ પ્રતિક્રમણ સંપૂર્ણ ॥

॥ अथ श्री पादिकादि प्रतिक्रमण प्रारंभः ॥

॥ चतुर्विंशती जिन स्तवन ॥

अर्हतं जगदिश्वरं गुणनिधिं वस्विन्दुदोषोज्झितं,
अरिहन्त जगतना भयरे शुभना अंकार वसु (८) अं० (१) (८)
दाय चक्षित,

जंरुनां त्तिकास्कं प्रणमतां ज्ञावेन ज्ञव्यात्मनाम्;
छयोने छित करनार नभनार आवथी मोक्ष योअय;

कल्याणवलि कंद कंदलनता प्रावृष्टपोदोपमं,
कल्याणनीपं अंतर्गतं कंदने अंकुरित करवाभां वषां कृतुना मेघ - मान

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्रीआदिनाथं मुदा ॥१॥
वांङ्मं हं निरंतर देव-दानवाधी नभाअसा आ आदिधरने छुधंथी.

॥ टीका ॥

अर्हन्तमिति जगतां ईश्वरः स्वामी जगदीश्वरः तं गुणानां ज्ञा-
नदर्शनादीनां निधिः सागरः गुणनिधिः तं वसवश्च अष्टौ इन्दुश्चः
एकः जलसिन्धुः अष्टादश ते च ते दोषाश्च वस्विन्दुदोषाः तैः
उज्झितस्त्यक्तः वस्विन्दु दोषोज्झितः तं अष्टादशदोषां तैः (अज्ञानं
१ क्रीधः २ मदः ३ अष्टौमदाः अहंकारः मानः ४ लोभः ५ माया
६ रतिः ७ अरतिः ८ निद्रा ९ शोक १० अलीक वचनं ११
चौर्य १२ मत्सरः १३ भयं १४ प्राणीवधः १५ प्रेमक्रीडा १६ प्र-

સંગઃ ૧૭ હાસ્યં ૧૮ ઇત્યેતેઽષ્ટાદશ દોષાઃ ॥ આલેખદઃ ૧ કુલ
મદઃ ૨ બલમદઃ ૩ ऐश्वर्यमदः ૪ લાભમદઃ ૫ રૂપમદઃ ૬
તપમદઃ ૭ શ્રુતમદઃ ૮ ઇત્યપ્તઃ । જંતૂનાં પ્રાણીનાં કરોતિતી
કારકઃ હિતસ્યકારક હિતકારકઃ તં ભાવેન ઉપયોગેન પ્રકર્ષેણ ન-
મન્તાંતિ પ્રણમન્તઃ તેષાં ભવ્યો મોક્ષાર્હ આત્મા યેષાં તે ભવ્યાત્માનઃ
તેષાં કલ્યાણાનાં સત્કાર્યાણાં આવલિઃ પક્ષ્ઠિઃ કલ્યાણા વલિઃ સૈવ
કંદઃ તસ્ય કંદલસ્ય ભાવઃ કંદલનતા કલ્યાણાવલિ કંદકંદલનતા
તસ્યાં પ્રાવૃષઃ પયો દદાતીતિ પયોદો મેઘઃ ઉપમા યસ્ય સઃ કલ્યા-
ણાલેખદોપમઃ પ્રાવૃષ્પયોદોપમઃ તં સુરાશ્ચઃ દેવાઃ અસુરાશ્ચ
દાનવાઃ સુરાસુરાઃ તંનતં અર્હતીતિ અર્હન્ તં શ્રી શ્વતુરિન્દ્રિયઃ
તયા યુક્તઃ શ્રિયુક્તઃ સચાસૌ આલેખાશ્ચ શ્રી આદિનાથઃ તં પ્રથમં
ઋષભં જિનેશ્વરં સતતં નિરંતરં મુદા હર્ષેણાહં શ્રી પાર્શ્વચંદ્રસૂરિઃ વન્દે
વન્દનં કરોમીત્યર્થઃ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થઃ—ત્રણ જગતના ઈશ્વર, ગુણના ભંડાર, અઢાર
દોષ રહિત, ભાવથી નમનાર, જીવોનું હિત કરનાર, ભવ્ય જીવોના
કલ્યાણની પંક્તિરૂપ કંદને અંકુરીત કરવામાં વર્ષાઋતુના મેઘ સ-
માન અને દેવ-દાનવોએ જેને નમસ્કાર કરેલ છે એવા પ્રથમ
જિનેશ્વર શ્રી આદિનાથને હું (પાર્શ્વચંદ્ર સૂરિ) વાંડુ છું-
સ્તવું છું. ૧

મોહાદ્યૈ રરિજિઃ કષાયગુરુજિર્ગાઢં ચ સંતાપિતઃ,
ગ્રાહ વિગ્રે શત્રુઓથી કષાયવડે પુષ્ટ અત્યન્ત અને સંતાપ પામેલ,

तिर्यक् नारक देव मानव कुगत्योघा दुःखं प्रापितः;
 तिर्यक् नारकी देव मनुष्य कुगतिना समुद्ध दुःखं यमाउल्ल;
 तज्जेते र मनुष्य वारण कृते कृत्वोद्यमं सांप्रतं,
 तेनेष्टतना २ आने ६२ करवा भाटे उधम करीने उमल्लुं,
 वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्रीवीरप्रप्राजितम् ॥२॥
 दुःखं पांडुं शुं निरनर देव-दानयोधी नभायेत अतिशयवान वितराग
 अष्टतनाधने.

॥ टीका ॥

मोहादिति कषायाः क्रोधादयश्चत्वारः ते च अनन्ता. बन्ध्यप्रत्या-
 खानि प्रत्याख्यानि संज्वलनभेदैः षोडश (अनन्तानुबन्धिनः क्रोधमा-
 नमायालोभाः १ अप्रत्याखानेनः क्रोधमानमायालोभाः २ प्रत्याखा-
 निनः क्रोधमानमायालोभाः ३ संज्वलनाः क्रोधमानमायालोभाः
 ४) तैः गुरवः पुष्टाः कषायगुरवः तैः आदौ आद्यः मोह
 आद्यो मुख्यो येषां ते मोहाद्याः तैः अरिभिः तैः अरिभिः वै-
 रिभि रित्यर्थः गाढं अतिशयेन सम्यक् तापितः तिर्यक्
 नारकाश्च देवाश्च मानवाश्च तिर्यक्नारकदेवमानवाः तेषां कुत्सिताः
 गतयः तिर्यक्नारकदेवमानवगतयः तासां योघाः समूहाः तिर्यक्
 नारकदेवमानवकुगत्योघाः तेषां असुखं दुःखं तिर्यक्
 नारकदेवमानव गत्योघासुखं प्रापितः एत
 उद्यमं प्रयत्नं कृत्वा अमुष्य दुःखस्य वारणं कृत्वा नाय तेषां
 मोहादि रिपूणां जेता तज्जेता तज्जयकारकः तं सुरासुरनतं श्रिया

યુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ વેરોષેજ ઇતઃ ગતઃ રાગોયસ્યા સ શ્રીવિ-
તરાગઃ સચાસૌ અજિતશ્ચ શ્રી વીતરાગાજિતઃ તં દ્વિતીયં અજિતંજિનં
સતતં વન્દે વન્દનં કરોમિ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—ક્રોધાદિ કષાયોથી પુષ્ટ થયેલ, મોહાદિ શત્રુથી
અત્યંત સંતાપ પામેલ, તિર્યચ-નારદી-દેવ તથા મનુષ્યોની કુગ-
તિઓના સમૂહથી દુઃખ પામેલ એવો હું હમણાં ઉદ્ધમ કરીને
એ દુઃખને નિવારણ કરવા માટે તે મોહાદિ શત્રુઓને છૂતનાર,
અને દેવ-દાનવોએ જેને નમસ્કાર કરેલ છે એવા શ્રી વીતરાગ
અજિતનાથસ્વામિને હું નિરંતર વન્દના કરું છું. ૨

સાવિત્રી યુવતિરતઃ કમલચૂર્વિષ્ણુ રમાસંગતઃ

સાવિત્રી શ્રી રાગી બ્રહ્મા કૃષ્ણ લક્ષ્મી સહિત,

કંઠેકાલ્ય હમાયુત સ્વયં શ્મે દેવાઃ સરાગા ચુવિ;

મહાદેવ પાર્વતી સહિત ત્રણ આ દેવો રાગી પૃથ્વીમાં;

નોત્તીર્ણાઃ સ્વયં મન્ય તારણવિધૌ નાલં વિદિત્વા તતો,

તથા નથી પાતે બાળને તારવામાં સમર્થ નથી બાળીને તેથી

વંદે સંજવમુત્તમં સુરનતં શ્રીવીતરાગં મુદા. ॥૩॥

હુંવાહુકું સંજવનાથને ઉત્તમ દેવાથી નમાએલા શ્રીવીતરાગને હર્ષવડે.

સાવિત્રીતિ—કમલાદ્ ભવતીતિ કમલભૂઃ બ્રહ્મા સાવિત્રી એવ
યુવતિઃ સાવિત્રીયુવતિઃ તસ્યાં રતઃ સક્તઃ સાવિત્રીયુવતિરતઃ સા-
વિત્રી નામ્ન્યાં સ્ત્રિયાં રાગ્યસ્તિ વેવેષ્ટિ વ્યાપ્રોતીતિ વિષ્ણુઃ, રમયા

લક્ષ્મ્યા સંગતઃ સંયુક્તઃ માસંગતઃ રમાસંયુક્તોઽસ્તિ કંઠે કાલો
 યસ્યઃ સઃ કંઠકલઃ મહાદેવઃ ઉમયા પાર્વતી યુતઃ સહિતઃ ઉમા-
 યુતઃ ઉમાસહિતોઽસ્તિ શ્રુતિ પૃથ્વ્યાં ડમે ત્રયો દેવાઃ સરાગાઃ રા-
 ગેણ સહ વર્તેતે इति સરાગાઃ ર ગવન્તઃ સાન્ત તતઃ સરાગત્વા
 સ્વયં ન ઉત્તીર્ણાઃ ન પારંગતાઃ અન્યેષાં તારણસ્ય વિધિઃ તારણ
 વિધિઃ તસ્મિન્ તારણવિધૌ નાલં ન સમર્થાઃ इति વિદિત્વા જ્ઞાત્વા
 સુરૈઃ દેવૈઃ નતઃ સુરનતઃ તં શ્રીવીતરાગં ઉત્તમં સંભ નામાન તૃતીયં
 જિનં મુદા હ્રષેણ વન્દે વન્દન કરોમિ ॥ ૩ ॥

ભાવાર્થઃ—પ્રથા સાવિત્રીમાં રાગી છે, વિષ્ણુ રમા (લક્ષ્મી)
 સાથે જોડાયેલ છે અને મહાદેવ પાર્વતી યુક્ત છે. પૃથ્વી ઉ-
 પર આ ત્રણ દેવો સરાગી છે, તેથીજ પોતે તરેલા નથી અને
 ખીબને તારવા સમર્થ નથી, એમ બહુને દેવોએ નમેલા એવા
 વીતરાગ-ઉત્તમ શ્રી સંભવનાથને હું હર્ષથી વન્દના કરું છું. ૩

સ્વાતોયઃ કિલ સર્વતીર્થિકગણૌ સ્તથ્યોપદેશોત્તમ,
 કહેલ છે જે નિશ્ચય સર્વે જાનના આચાર્યના સત્ય ઉપદેશ આપવામાં
 સમૂહોએ ઉત્તમ

શ્રંચત્ કેવલકેવલૈકનિલયો યોજન્તંગા પમઃ
 રહિયમાન કેવલજ્ઞાન માત્ર એક સ્થાન જે અનંત સૂર્ય સમાન
 સંતં તં કૃતમસ્તકાંજલિપુટો પ્રતિપ્રશસ્તાયો,
 નિરંતર મસ્તકે આજલી કરાને (હાથજોડીને) ભક્તિથી શુભ ભાવનાઓ
 થઈને,

વંદેઽહં સતતાજિનંદનજિનં શ્રીવીતરાગં મુદા. ॥૪॥
 વાંડુંધુંહું નિરંતર અભિનંદન । જનંદન શ્રી વીતરાગને હૃદયથી.

॥ ટીકા ॥

તીર્થ અસ્તિ ઇષામિતિ તીર્થિકાઃ સર્વે ચ તે તીર્થિકાશ્ચ સર્વ
 તીર્થિકાઃ તેષાં ગણાઃ સમૂહાઃ તૈઃ યો જિનઃ તથ્યઃ સત્યઃ સચાસૌ
 ઉપદેશશ્ચ તથ્યોપદેશઃ તસ્મિન્ ઉત્તમઃ શ્રેષ્ઠઃ તથ્યોપદેશોત્તમઃ રુચ્યાતઃ
 કથિતોઽસ્તિ કિલ નિશ્ચયેન ચ યઃ પ્રશ્નુઃ ચંત્ત્ ચ તત્ કેવલં ચ
 નામ કેવલજ્ઞાનં ચંચત્કેવલં તસ્ય કેવલ શ્રાસૌ એક નિલયશ્ચ ચં-
 ચ કેવલકેવલૈકનિલયઃ કેવલજ્ઞાન માત્રાશ્રયી इत्यर्थः ન વિચિત્રે
 અંતો યેષાં તેઽનંતાઃ તે ચ તે ભાનવશ્ચ અનંત ભાનવઃ તેષાં ઉપમા
 યસ્ય સોઽનંતમાનૂપમઃ યો જિનોઽસ્તિ તં પૂર્વોક્તં સંતં ત્રિકાલા બા-
 ધિતં ભૂત ભવિસ્ય વર્તમાન કાલત્રયે વિચિત્રમાનમિત્યર્થઃ શ્રી વીતરા-
 ગં અભિનંદયતિ ભવ્યગણાનિતિ અભિનંદનઃ સચાસૌ જિનશ્ચ અભિ-
 નંદન જિનઃ તં ચતુર્થ જિનં કૃતઃ મસ્તકે શિરસિ અંજલ્યાઃ પુટો
 યેન સઃ જુગપ્સ્યેદાંજાલેપુટઃ ભક્ત્યા પ્રશસ્તઃ શુદ્ધ આશ્રયો યસ્ય સ
 ભક્તિપ્રશસ્તાશ્રયઃ તાદૃશોઽહં સતતં નિરંતરં મુદા હર્ષેણ વન્દે વ-
 ન્દનં કરોમિ ॥ ૪ ॥

ભાવાર્થઃ—શ્રવ્ય દર્શનના આચાર્યોએ જે પ્રભુને સત્ય ઉ-
 પદેશ આપવામાં ઉત્તમ કહેલ છે અને જે પ્રભુ દેહિધ્યમાન અ-
 નન્ત સૂર્ય સમાન કેવળજ્ઞાનનું સ્થાન છે એવા અવિનાશી વિત-

राग श्री अभिनन्दन विनेश्वरने लक्ष्मिथी उत्तम भावयोगो यथ
मस्तके हाथ जेडीने हुं निरन्तर हृषथी वांहु छु. ४

यं जप्त्वाऽसरे सुरेन्द्रनिवहाः स्वर्णान्द्रिशृंगोत्तमे,
जेने जन्म समये धन्द्रेना समूह मेरु पर्वतना उत्तम शिखरपर,
तुंगे स्म स्नपयन्ति निर्मलजलेः स्नुत्वा स्म चोपासते;
उत्था स्नान करण्यु निर्मल जलथी स्तुति करीने उपासना करी
जिग्युर्नो परतीर्थिकाः श्रुत बलै र्यं मोघवाचो हि तं,
उत्था नहि अन्य दशनीये श्रुतजलथी जेने निष्कणवाणी निश्चय
वाणी तेने

वन्देऽहं सुमतिं सुरासुरनतं श्री वीतरागं मुदा ॥५॥
हुं वदन सुमतिनाथने देव-दानयोये श्री वीतरागने हृषथी
कडंछु नभायेला

॥ टीका. ॥

जन्मनः अवसरः समयः जन्मावसरः तस्मिन् सुराणां देवा-
नां इन्द्राः चतुःषष्टिः तेषां निवहाः समूहाः सुरेन्द्रनिवहाः तुंगे उ-
न्नते स्वर्णस्य अद्रिः पर्वतः स्वर्णाद्रिः मेरुः तस्य शृंगाणि त्रिस्वराणि
स्वर्णाद्रिशृंगाणि तेषु उत्तमं तस्मिन् निर्गतो मलो येभ्यस्तानि निर्-
मलानि तानि च तानि जलानि च निर्मलजला ने तैः यं प्रभुं स्नप-
यन्ति स्नानंकारयामाः, च स्नुत्वा स्तुत्वा उपासत सेवाकुर्वते
मोघाः निष्फला वाचोयेषां त मोघवाचः तादृशः परे च ते तीर्थि-

કાથ પરિચિદ્ધઃ શ્રુતાનાં શાસ્ત્રાણાં વક્તાનિ રક્તવક્તાને સૈર્થમધું-
નો જિગ્યુઃ ન જિતવન્તઃ તં પૂર્વોક્તં રાસુરનતં ચોદીત્વાતમં સુખુમ-
તિર્યસ્યસઃ સુમતિઃ તં સુમતિનામધેયં પદ્મમં જિનં અહં મુદા હર્ષેણ વન્દે
વન્દનં કરોમિ ૫

ભાવાર્થઃ—જન્મ સમયે (ચોસઠ) ઇન્દ્રોના સમૂહે ઉન્નત મે-
રૂપર્વતના ઉત્તમ શિખર ઉપર નિર્મળ જળ વડે જે પ્રભુને સ્નાન
કરાવ્યું, અને સ્તુતિ કરીને સેવા કરી, વળી નિષ્કળ વાણીવાળા
અન્ય દશનીઓ શાસ્ત્રના બળથી જે પ્રભુને ખરેખર ન છતી શ-
ક્યા, તે દેવ દાનવોએ નમેલ એવા શ્રી વીતરાગ સુમતિનાથને હું
આનંદથી વન્દન કરું છું. ૫

येनाजेयबलः स्मर स्त्रिभुवने युद्धे जितो लीलया,
जेषु नहि हताय एवा त्रिभुवनमां युद्ध विषे हत्यो लाजा मात्राशीर
प्राणवाणा कामने

येनाज्ञानतमो विनेयहृदयस्थानस्थितं हेलया;
जेषु अज्ञानरूप अन्धकार शिष्यना हृदयरूप स्थानमां रहित लीला यउ
दूरोत्सारित मेव सत्यवचनै राकृष्य तं बोधिदं,
दुर हे'का दीधु' सत्यवचनाथा ખે'વાન તે સર્માકત આપનાર
વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં રક્તાન્ન પદ્મપ્રદું ॥૬॥
હું વાહુ છું નિરંતરદેવ-દાનવાથી નમેલા રક્તકાન્તવાળા પદ્મપ્રભુને.

॥ ટીકા. ॥

યેન પ્રશ્નના ત્રયાણાં : વનાનાં સમાહાર ત્રિશુવનં તસ્મિન્ જેતું
યોગ્ય જેયં ન જેયં અજેયં અજેયં બલં યસ્યસોઽ જેયવલઃ સ્મરઃ કા-
મઃ યુદ્ધે લીલયા ક્રીડામાત્રેણ જિતોઽસ્તિ ચ યેન સ્વામિના વિને-
યાનાં શિષ્યાણાં હૃદયાનિ વિનેયહૃદયાનિ તાન્યેવ સ્થાનાનિ વિનેય
હૃદયસ્થાનાનિ તેષુ સ્થિતં અજ્ઞાનં એવ તમોઽન્ધકારઃ સત્યાનિ ચ
તાનિ વચનાનિ ચ સત્યવચના ન તૈઃ હેલયા ક્રીડયા આકૃષ્ય દુર-
મુત્સારિ તં દુરોત્સારિતં દુરીકૃતં તં પૂર્વોક્તં બોધિ સમ્યક્ત્વરત્નં
દદાતીતિ બોધિદઃ તં સુરાત્તરનતં રક્તા આભા યસ્ય સ રક્તાભઃ સ-
ચાસૌ પદ્મપ્રભશ્ચ રક્તાભપદ્મપ્રભઃ તં ષષ્ઠં જિનં અહં સતતં વન્દે
વન્દનં કરોમિ. ૬

ભાવાર્થઃ—જેણે ત્રણ જગતમાં કોઈથી ન છૂટાય એવા
અળવાળા કામદેવને યુદ્ધને વિષે લીલામાત્રથીજ છૂટી લીધા. અને
જેણે શિષ્યોના હૃદયો રૂપ સ્થાનમાં રહેલ અજ્ઞાન રૂપ અન્ધકારને
સત્યવચનો વડે લીલા માત્રથીજ ખેંચીને દૂર ફેંકી દીધું, તે સમ-
ક્ષિત આપનાર અને દેવદાનવોએ નમેલા એવા રક્તા કાન્તિવાળા
શ્રી પદ્મપ્રભુ સ્વામીને હું નિરંતર વન્દન કરું છું. ૬

યસ્મૈ સત્તપ્તે વિશાલયશસે દત્ત્વા વિશુદ્ધં ત્રિધાઽ
જે પ્રશ્નને એટલે તપસ્વી વિશાળ યશવાળા આપીને શુદ્ધ ત્રણ પ્રકારે

દારં પારણકે ચતુર્વિધ મિદ્ પ્રાપુર્મનોવાઙ્મિતમ્ ;

આહાર પારણકામાં ચારપ્રકારનો આલોકમાં મનઃકલ્પિત પામ્યા

ખવ્યાઃ પ્રેત્ય રુજન્મ તુહ ખવતાં ચેત્યદ્રુતાર્થં હિ તં,

લખ્યા પરલોકમાં સારો જન્મ અદ્ય સંસાર અને એ પ્રમાણે અદ્ભૂત
તે અર્થવાળા

વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં શ્રીમત્સુપાર્શ્વ મુદા. ॥૭॥

હું વાંદુ છું નિરન્તર દેવ દાનવોથી શ્રીમાન્ સુપાર્શ્વ હૃદયથી
નમેલા નાથને

॥ ટીકા. ॥

વિશાલં યશો યસ્ય સો વિશાલયશાસ્તરૈ વિશાલયશસે ધૂ-
રિકીર્તયે સત્તપો યસ્ય સઃ સત્તપાઃ તસ્મૈ સત્તપસે યસ્યૈ સ્વામિને
પારણકે વ્રતાન્ત ભોજને ત્રિભિઃ મનોવચનકાયૈઃ પ્રકારૈઃ ત્રિશા વિ-
શેષેણ શુદ્ધઃ વિશુદ્ધઃ તં સર્વ દોષરહિતમિન્યર્થઃ ચતસ્રઃ વિધાઃ પ્રકા-
રાઃ ચતુર્વિધાઃ સુખાદિપ્રસાદેભ્યઃ યસ્ય સ ચતુર્વિધઃ તં આહારં દત્ત્વા
ખવ્યાઃ હિર્હાસિ લોકે મનસઃ વાઙ્મિતં મનોવાઙ્મિતં તત્ પ્રાપુઃ
પાપુર્વન્તઃ ચ પ્રેત્ય પરલોકે શોભનં જન્મ મુજન્મ તત્ મુગતિમિ-
ત્યર્થઃ પ્રાપુઃ તથા તુચ્છઃ અલ્પઃ સત્ત્વાસૌ ભવશ્ચ તુચ્છ ભવઃ તસ્ય
ભાવઃ તુચ્છભવતા તાં અલ્પસંસારિત્વં સ્તોકભવૈ મૌક્ષગામિત્વામેત્યર્થ
પ્રાપુ હિ નિશ્ચયેન તં પૂર્વોક્તં અદ્રુતઃ આયંકારકોઽર્થો યસ્ય સોઽ-
દ્રુતાર્થઃ તં જ્ઞાનાદિગુણે કં સુરાસુરનતં શ્રીઃ અસ્તિ અસ્યેતિ શ્રી-

માન સવાસૌ સુપાર્થશ્રીમત્પાર્થઃ તં સત્તમં જિને સતતં મુદા ર-
વેળાઈ વન્દે. ૭

ભાવાર્થ:—વિશાલ યશવાળા અને શ્રેષ્ઠ તપસ્વી એવા જે
પ્રભુને ભવ્ય પ્રાણિઓએ પારણામાં મન, વચન અને કાયાથી શુદ્ધ
(નવકોટિથી શુદ્ધ) આર પ્રકારનો આહાર આપીને આ લોકમાં
મનોવાંછિત ફળ પામ્યા; અને પરલોકમાં સફળતિ પામીને અદ્ય
સંસાર ક્યો એ માટે નિશ્ચે તે અફૂલત અર્થવાળા, દેવદાનવોએ
નમેલા સાતમા શ્રીમાન સુપાર્થજીનને નિરંતર આનંદથી હું
વન્દન કરું છું. ૭

यस्माज्जैनमतं मतोत्तममिदं प्रावर्तत प्रीतिदं,
જેનાથી જિનમત સર્વ મતોમાં ઉત્તમ આ પ્રવર્ત્યો પ્રીતિ આપનાર
सम्यक् प्राणिदयोपदेशपरमं मिथ्यात्वविध्वंसनम्
શ્રેષ્ઠ જીવોનો દયાનો ઉપદેશ આપનાર મિથ્યાત્વનો નાશ કરનાર
निर्दोषं त्रिविद्यानयानसदृशं पण्डितशाय तं,
દોષરહિત ત્રિવિદ્યાનાયનસદૃશ પાંડિતશાય તે
वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं चंद्रप्रज्ञाख्यं जिनम् ॥७॥
હું વાંદ છું નિરંતર દેવ-દાનવોથી નમેલા ચંદ્રપ્રજ્ઞાનામા જિનને

॥ टीका. ॥

यस्मात् प्रभोः मतेषु उत्तमं मतोत्तमं प्रीतिं ददातीति प्रीतिदं
જેનાના મિદં જૈન તત્ ચ તત્ મતં ચ જૈનમતં પ્રાવર્તત માપલ

સમ્યક્ જ્ઞાનાઃ સન્તિ ચામિતિમાણેનઃ તેષાં દયા માણે-ચા ત-
 સ્યા ઉપદેશ પ્રાણિદયોપદેશઃ તસ્મિન્ પરમઃ ઉત્કૃષ્ટઃ માણે-યોપ-
 દેશપરમઃ તં મિથ્યાત્વં અસદ્વસ્તુત્ત્વં સદ્વસ્તુ-કલ્પનં તસ્ય વિધ્વંસનઃ
 વિશ્વાશકઃ તં નિર્ગતાઃ દોષાઃ રાગાદયો યસ્માત્ સ નિર્દોષઃ તં
 યામેન રથેન સદૃશઃ યાનસદૃશઃ શિવસ્ય મોક્ષસ્ય યાનં માર્ગઃ શિવ-
 યાનં તસ્મિન્ યાનસદૃશઃ શિવયાનસદૃશઃ તં સુરાસુરનતં ત ચન્દ્રાત્
 અધિકા ચન્દ્રાધિકા સા પ્રભાં યસ્ય સ ચન્દ્ર પ્રભાશયઃ તં અષ્ટમં
 જિનં (મમ) પાપાનાં પ્રકર્ષેણનાશઃ પાપપાપાઃ તસ્મૈ સતતં અહં
 ચન્દેવન્દનં કરોમિ. ૮

ભાવાર્થઃ—જે પ્રભુથી સર્વ મતોમાં શ્રેષ્ઠ, પ્રીતિ આપનાર
 આ જૈનમત પ્રવર્ત્યો, અને પ્રાણિઓની સમ્યક્ દયાના ઉપદેશમાં
 અતિ શ્રેષ્ઠ, મિથ્યાત્વનો નાશ કરનાર, સર્વદોષરહિત અને મુક્તિ
 માર્ગમાં મહાન રથ સમાન એવા, દેવ-દાનવોએ નમેલા શ્રી
 ચંદ્રપ્રભુ નામે આઠમા જીનેશ્વરને મારા પાપોના નાશ માટે હું
 નિરંતર વન્દન કરું છું. ૮

यस्यास्यादुपनिर्गता मधुरगी रायानिनार्यानपि,
 केना मुञ्चथा नांकेषा मधुरवाणी आर्यं अने अनार्यने प्रष्टु
 प्रीणातीषुगुणप्रमाणगुणवत्यायेजनं संस्थितान्;
 मुशी करे छे आष्ट (५) गुष्ठ (३) (३५) गुष्ठवाणी केरसा योजन
 मुधी रहेसाना

સંશીતે રપનોદીની સુરનૃણા માલ્હાદિની તં પ્રહું,
 સંશયને દર કરનારી રવ મનુષ્યોને હર્ષ કરનારી તે પ્રહુને
 વન્દેહ્મં સુવિધિં સુરાસુરનતં શ્રીવીતરાગં મુદા ॥૯॥
 હું વાંદુકું. સુવિધિનાથને રવ-દાનવથી શ્રી વીતરાગને હર્ષથી
 નમેલા

॥ ટીકા. ॥

યસ્ય પ્રભોઃ આસ્યાત્ સુસ્વાત્ ઉપનિર્ગતા ઇષવશ્ચ પઠ્વ ગુણાશ્ચ
 ત્રયઃ ઇષુગુણાઃ તે પ્રમાણં યેષાં તે ઇષુગુણપ્રમાણાઃ તે ચ તે ગુણાશ્ચ
 ગુણાશ્ચ ઇગુણપ્રમાણગુણાઃ તે સન્તિ અસ્યા ઇતિ ઇગુણપ્રમાણગુણ-
 વતી પશ્ચાન્નૈશ્ચ ગુણવતી સંશીતેઃ સંશયસ્ય અપનોદિની સંશય વિ-
 દારિણી સુરાશ્ચ નરશ્ચ સુરનરઃ તેષાં આલ્હાદયતીતિ આલ્હાદીની
 અલ્હાદયતીતિ મધુરા ગાદા ચાસૌ ગીશ્ચ મધુરગોઃ આયોજનં
 યોજનપર્યંતં સમ્યક્ સ્થિતાઃ સંસ્થિતાઃ તાન્ આર્યાન્ ઉત્તમા ન
 આર્યાઃ અનાર્યા તાન્ અપિ પ્રીણાતિ સંતોષં દદાતિ સુરાસુરનતં શ્રી
 વીતરાગં તં નવમં સુવિધિનામાનં િનં અહં મુદા હર્ષેણ વન્દે વ-
 ન્દનં કરોમિ. ૯

ભાવાર્થઃ—જે પ્રહુના મુખથી નીકળેલી પાંત્રીશ ગુણુયુક્ત,
 સંશયને નાશ કરનારી મનોહરવાણી એક યોજન સુધી રહેલા
 ઉત્તમ આર્ય તથા અનાર્યોને પણ ખુશી કરે છે, એવા તે રવ-
 દાનવોએ નમેલા વીતરાગ શ્રી સુવિધિનાથને હું હર્ષથી વન્દન
 કરું છું. ૯

યસ્મિન્ શ્રીધૃતિકીર્તિકાંતિચલધીમુખ્યા અન્યેકે ગુણા,
 જેમાં શોભા ધીરજ કિર્તિ કાન્તિ બળ બુદ્ધિ વિગેરે અનેક ગુણો છે
 યસ્મિન્ દોષલવોડપિ નૈવ જવતિ સ્ફીતં યશો નિર્મલં;
 જેમાં દોષનો અંશ પણ નથીજ વૃદ્ધિ પામેલ યશ નિર્મળ
 તદ્ ગૃહ્ણાતી ગુણાન્ન દોષનિચયં યસ્તં સતામુત્તમં,
 તે ગૃહ્ણ કરે છે ગુણોને નહિ દોષોનો સમૂહ જે તે સત્પુરુષોમાં ઉત્તમ
 વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં શ્રી શીતલસ્વામિનમ્ ॥૧૦॥
 હું વાંદુજી નિરન્તર દેવ-દાનવોએ નમેલા શ્રી શીતળનાથસ્વામીને

॥ ટીકા. ॥

યસ્મિન્ સ્વામિનિ શ્રીશ્ચ શોભા ધૃતિશ્ચ ધૈર્યં કીર્તિશ્ચ યજ્ઞઃ કાં-
 તિશ્ચ તેજઃ બલં ચ સ્થારિરિકં ધીશ્ચ બુદ્ધિઃ શ્રીધૃતિકીર્તિકાન્તિચલ-
 ધિયઃ તે મુખ્યા યેષાં તે ન એકે અનેકે અનન્તાઃ ગુણાઃ સન્તિ ચ
 યસ્મિન્ સ્વામિનિ દોષસ્ય કષાયાદેઃ લવોડ્ઞઃ ત્નેશ્ચલવઃ સોડપિ
 નૈવ ભવતિ નાસ્ત્યેવ ચ સ્ફીતં વૃદ્ધિગતં નિર્ગતઃ મલો યસ્માત્ તત્
 નિર્મલં નિષ્કલંકં યશોડસ્તિ તદ્ તસ્માદ્દેતોઃ (સર્વતઃ) યઃ પ્રશુઃ
 ગુણાન્ ગૃહ્ણાતિ સતાં સજ્જનાનાં મધ્યે ઉત્તમં શ્રેષ્ઠં સુરાસુરનતં તં
 શ્રિયા યુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ સાંતલ તિનાત્તાલાલ્ શ્રી શીતલ-
 સ્વામી તં દક્ષમં જિનં સતતં અહં વન્દે વન્દનં કરોમિ ॥ ૧૦ ॥

ભાવાર્થઃ—જે પ્રભુમાં શ્રી-ધૃતિ-કીર્તિ-કાંતિ-બલ-બુદ્ધિ-
 વિગેરે અનેક ગુણો છે, જેમાં દોષનો અંશ પણ નથી, અને
 (આરે તરફથી) જે પ્રભુ ગુણો ગૃહ્ણ કરે છે, પણ દોષોનો સ-

ન નિરંજનના અપ્રતિહન્યમાના સાચાસૌ ગતિશ્ચ અપ્રતિહન્યમાન
ગતિઃ તસ્યાઃ ભાવઃ અપ્રતિ ન્યમાનગાતેતા તયા સંચ તીત્યેવંશીલઃ
અપ્રાતે ન્યમાનગતિતાસંચારી તં અર્થાત્ આત્મવત્ સર્વગામિનં સુરા-
સુરનતં અતેસ્યેન શ્રેષ્ઠઃ શ્રેયાન્ તં શ્રેયાંસનામાન એકાદશં જિનં
મુદા સતતં અહં વન્દે વન્દનં કરોમિ. ૧૧

સાવાર્થઃ—કાંસાના પાત્રની પેઠે કર્મરૂપ જળના મેલરહિત
શબની પેઠે નીરંજન, કમળની પેઠે નીલેપ, આકાશની પેઠે હં-
મેશાં આલંબન રહિત અને જીવની પેઠે કોઈથી પણ અટકાવી
ન શકાય એવી ગતિવડે વિચરનાર એવા દેવ-દાનવોએ નમેલા
શ્રેયાંસનાથને હું નિરંતર હર્ષથી વન્દન કરું છું. ૧૧

एकं स्वङ्गविषाणवद्विरहितं द्वेषेण रागेण वै,
એક ગેડાના શીંગડાની જેમ રહત' દ્વેષવડે રાગવડે નિશ્ચય
કંપાકા પ્રતિવદ્ધ મત્રગમિવ શ્રીકુદ્ધિપાથેયકમ્
વાયુની પેઠે અપ્રતિબદ્ધ વક્ષીની પેઠે કુક્ષી તથેયવાળા
૧૬૫ મિવેદ્ સૌમ્યગણતાયુતં પ્રજાજ્ઞાસ્કરં,
પૂર્ણિમાના ચંદ્રની સૌમ્યગુણયુક્ત કાન્તિથી સૂર્ય સમાન
જેમ આ લોકમાં

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री वासुपूज्यं मुदा ॥१२॥
હું વાંદુજી નિરંતર દેવ-દાનવોએ શ્રી વાસુપૂજ્યને હર્ષથી
નમેડા

॥ ટીકા. ॥

સ્વહ્રમેઃ વિષાણં શ્રંગં સ્વહ્રગિવિષાણં તેન તુલ્યં સ્વહ્રગિવિષા-
 નવત્ વૈ નિશ્ચયે રાગેણ ચ દ્વેષેણ ચ વિરહિતં એકં કંપાકો વાયુઃ તદ્વત્
 અપ્રતિબંધઃ બંધરહિતઃ તં અન્નં ગચ્છતીત્યન્નગઃ તં પક્ષિણ મિવ પ-
 થિસાધુપાથેયં પાથેયમેવ પાથેયકં શ્રીકુક્ષૌ પાથેયકં यस્ય સ શ્રી
 કુક્ષિપાથેયકઃ તં રાકાયાઃ પૂર્ણિમાયાશ્ચંદ્રઃ રાકાચંદ્રઃ
 તં ઇવ સૌમ્યગુણઃ સૌમ્યગુણઃ તસ્ય ભાવઃ સૌમ્યગુણતા તયા
 યુક્તઃ સહિતઃ સૌમ્યગુણતાયુક્તઃ તં પ્રથયા સ્વશરીરકાન્ત્યા ભાસ્કરઃ
 સૂર્યઃ તં સુરાસુરનતં શ્રિયાયુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ વાસુના વિષ્ણેન
 પૂજ્યશ્ચ શ્રી વાસુપૂજ્યઃ તં દ્વાદશમં જિને સતતં મુદા આનંદેનાહં
 વન્દે. ૧૨

ભાવાર્થ—જેંડાના શિંગડાની પેઠે એક, રાગ, દ્વેષ રહિત,
 વાયુની પેઠે અરુખલીત, પક્ષિની માફક કુક્ષીપાથેય, આ લોકમાં
 પૂર્ણિમાના ચંદ્રની પેઠે શાંત ગુણવાળા, (પોતાના શરીરની)
 કાંતિથી સૂર્ય સમાન એવા દેવ-દાનવોએ નમેલા શ્રી વાસુપૂજ્ય-
 સ્વામિને નિરંતર પ્રેમથી હું વન્દન કરું છું. ૧૨

ધ્વાંતારાતિમિવ પ્રદીપ્તમદ્દસં સત્કેવલજ્ઞાનિનં,

સ્પર્શની પેઠે દહીપ્રમાન તેજવાળા ઉત્તમ કેવળજ્ઞાનવાળા

શિલાંગાનસિ ધુર્યમુદ્ધતસ્વદ્ ગાદં દઢે દુર્ધરે;

શીલાંગ રથમાં ધોરી બળદની જેમ અત્યંત દુઃખે ધોરી શકાય એવા

શૌંભીરં કરિરાજવદ્ બલગતિ સ્થૈર્યાદિજિઃ સદ્ગુણે,
 નિપુણ ઐરાવતહસ્તીનીપેઠે બળ-ગતિ સ્થિરતા આદિ સદ્ગુણોપરે
 વંન્દેઽહં વિમલં સુરાસુરનતં શ્રી વીતરાગં મુદા ॥૧૩॥
 હુવાંહુહુ' વિમળનાથને દેવ-દાનવોથી શ્રી વીતરાગને હર્ષથી
 નમાએલા

॥ ટીકા. ॥

ધ્વાંતોઽધકારઃ તસ્યારાતિઃ શત્રુઃ ધ્વાંતારાતિઃ સૂર્યઃ તમિવ
 પ્રદીપ્તં દેદં છાયાનં મહસ્તેજોયસ્ય સ પ્રદોષમહાઃ તં કાન્તિમન્તં કે-
 વલંચ તત્ જ્ઞાનં ચ કેવલજ્ઞાનં સચ્ચ તત્ કેવલજ્ઞાનં ચ સત્કેવલજ્ઞાનં
 તદ્વિદ્યતેઽસ્યેતિ સત્કેવલજ્ઞાની તં ગાઢં અત્યન્તં દૃઢે દુઃખેન ધ્રિયતે
 इति दुर्द्धरं तस्मिन् शीलस्यांगानि शीलांगानि तान्येव अनः रथः
 શીલાંગાનઃ તસ્મિન્ અષ્ટાદશસહસ્રશીલાંગરથેષુ ઉક્ષતરેણ તુલ્યં ઉક્ષ-
 તરવત્ મહાવૃષભતુલ્યં ધુરં વહતીતિ ધુર્યઃ તં બલંચ શારિરિકં ગતિ-
 શ્ચ ગમનં સ્થૈર્યં ચ બલગતિસ્થૈર્યાણિ તાનિ આદિર્યેષાંતે બલગતિસ્થૈ-
 ર્યાદયઃ તૈઃ સન્તશ્રુતે ગુણાશ્ચ સદ્ગુણાઃ તૈઃ કરઃ શુંઢઃ સોઽસ્તિ ણ્ણ-
 ણ્ણિકારેણઃ તેષાં રાજા કરિરાજઃ તેનતુલ્યં કારેરાજવત્ ઐરાવત
 તુલ્યં શૌંભીરં નિપુણં સુરાસુરનતં શ્રીવીતરાગં વિગતો મલોયસ્માત્ તં
 વિમલંત્રયોદશમં જિનં મુદા હર્ષેણાહં વન્દે વન્દનં કરોમિ. ૧૩

સાવાર્થ—સૂર્યની માફક દેહીખમાન તેજવાલા, શ્રેષ્ઠ કેવલજ્ઞાન-
 વાલા, અને અત્યંત મજબુત, મહાપ્રયાસથી ધારણ થઈ શકે એવા
 અઠારહજાર શીલાંગરથને વિષે ધીરી બળદની માફક વહન કર-

નાર, બળ-ગતિ-અને સ્થિરતા આદિ સદ્ગુણોવડે ઐરાવત હાથીની
માફક નિપુણ, એવા દેવદાનવોએ નમેલા વીતરાગ શ્રી વિમલનાથ
સ્વામિને હું પ્રેમથી વન્દન કરું છું. ૧૩

આટલ્યૈઃ પશુજિઃ કુતિર્થિકગણૈર્દુર્ઘસ્ય મૈનારિવત્,
જંગલના પશુઓ વડે અન્યદર્શનીના અજેય સિંહ જેવા
સમુદ્રથી

પારાવાર ગમ્भीરિમં ધરણીવત્ સર્વેસહં સ્વામિનમ્;
સમુદ્રની પેઠે ગંભીર પૃથ્વીની પેઠે સર્વ સહન કરતા સ્વામિ
સ્વહૃદ્શાંતમિવાન્ત શારદતમં કાબુષ્યદોષોજ્જિતં,
નિર્મળ હૃદયપેઠે પાણી શરદઋતુના મલિનતા દોષ રહિત
વન્દેન્નંતમહં સુરાસુરનતં શ્રી વીતરાગં મુદા ॥૧૪॥
ચાંદુ'છું' અનન્તનાથને દેવ-દાનવોથી શ્રી વીતરાગને હર્ષથી
નમાએલા

॥ ટીકા. ॥

અટવ્યાં ગવાઃ આટવ્યાઃ તૈઃ પશુભિઃ ઇમાનાં સમૂહ એમં હસ્તિ
સમૂહઃ તસ્યારિઃ જનુઃ એમારિઃ સિંહઃ તેનતુલ્યં એમારિવત્ કુત્સિતં
નિન્દનીયં તીર્થ કુતીર્થં તદ્વિચિતે એષામિતિ કુતિર્થિકાઃ તેષાં ગણાઃ
તૈઃ દુઃખેન ધૃષ્યતે ઇતિ દુર્ઘૃષ્યઃ તં દુઃખેન પરાભવં કર્તુમશ્કયં ગ-
મ્भीરસ્ય ભાવઃ ગમ્भीરિમા પારાવાઃ સમુદ્રઃ તદ્વત્ ગમ્भीરિમા યસ્ય
તં પારાવારગમ્भीરિમં સમુદ્રવત્ ગાંમ્भीર્યગુણયુક્તં ધરણ્યાઃ પૃથ્વ્યાઃ તુલ્યં

ધરણીવઃ સર્વસત્તે इति सर्वसहः तं कलुषस्य भावः कालुष्यं तदे
 व दोषः कालुष्यदोषः तेन उज्झितं त्यक्तं तत् शरदिभवं शारदं
 अत्रेष्टये. शारदं इति शारदतमं शरत्कालोत्पन्नं अंबु जल मेव
 स्वच्छं शुद्धं स्वान्तं हृदयं यस्य तं सुरासुरनतं श्रीवीतरागं नास्ति
 अंतो यस्य तं अनंतं अनंतनामानं चतुर्दशमंजिनं मुदा हर्षेणाहं वन्दे
 वन्दनं करोमि. ૧૪

ભાવાર્થ:—જંગલના પશુઓ વડે સિંહની પેઠે, અન્ય દર્શનીના
 સમૂહ વડે અજેય, સમુદ્રની પેઠે ગંભીર, પૃથ્વીની જેમ સર્વ સહન
 કરનાર, શરદ ઋતુના જળની જેમ નિર્મળ અન્તઃકરણવાળા, એવા
 દેવ-દાનવોથી નભાએલા વીતરાગ શ્રી અનન્તનાથ સ્વામિને હું
 હર્ષથી વાંદુ છું. ૧૪

स्वाहासुमगराजधीर मनघं मंदासवत् प्राणीना,
 द्यो मेरुनी पेठे धीर पाप रहित कदपवृक्षनी જેમ પ્રાણિઓની
 मिष्टप्राप्तिकरं सुधासमगिरं रंजाण चेंताहरं;
 ઇષ્ટપ્રાપ્તિ કરનાર અમૃત સમાન સંતાપ અને ચિન્તા હરનાર
 વાણીવાળા

रूपन्यत्कृत मन्मथं शिवरमा शृंगारहारं वरं,
 રૂપથી તિરસ્કાર કામદેવ ભાક્ષલક્ષ્મી શૃંગારના હાર શ્રેષ્ઠ
 કરનાર
 वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री धर्मनाथं मुदा ॥१५॥
 હું વાંદુ છું નિરન્તર દેવ-દાનવોથી નભાએલા શ્રી ધર્મનાથને હર્ષથી

॥ ટીકા. ॥

સ્વાહાં ધ્રુજન્તે ઇતિ સ્વાહાધ્રુજઃ દેવાઃ તેષાં નગચ્છન્તીતિનગાઃ
 પર્વતાઃ તેષાં રાજા નગરાજઃ મેરુઃ સ ઇવ ધીરઃ સ્વાહાનગરાજધીરઃ
 તં ન વિદ્યતેઽગ્રંદુઃસ્વં યસ્ય તં અનગ્રં નિષ્પાપં મંદારઃ કલ્પવૃક્ષઃ તેન
 તુલ્યં મંદારવત્ પ્રાણાઃ સન્તિ ણ્ણામિતિ પ્રાણિનઃ તેષાં ઇષ્ટસ્ય મનો
 નાસ્ત્યેષ્ટસ્ય પ્રાપ્તિઃ ઇષ્ટપ્રાપ્તિઃ તાંકર્તુ શીલમસ્યેતિ ઇષ્ટપ્રાપ્તિકરઃ તં
 મનોઽભીષ્ટદં સુધયા અમૃતેન સમા સુધાસમા સા ગીર્યસ્ય સ સુધા-
 સમગીઃ તં સંતાપશ્ચ ચિંતા ચ સંતાપચિંતે તે હર્તુશીલમસ્યેતિ સંતાપ
 ચિંતાહરઃ તં રૂપેણ સ્વશરીરકાન્ત્યા ન્યત્કૃતઃ તિરસ્કૃતઃ રૂપન્યત્કૃ-
 તઃ મન્મથઃ કામોયેન તં રૂપન્યત્કૃતમન્મથં શિવં મુક્તિઃ સૈવ રમા
 લક્ષ્મીઃ તસ્યાઃ શૃંગારસ્ય હારઃ શિવરમાશૃંગારહારઃ તં સુરાસુરનતં
 ધર્મસ્ય નાથઃ ધર્મનાથઃ શ્રિયાયુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ ધર્મનાથશ્ચ
 શ્રીધર્મનાથઃ તં પञ્ચદશમં જિનં સતતં મુદા હર્ષેણાહં વન્દે વન્દનં
 કરોમિ. ૧૫

ભાવાર્થઃ—સુરગિરિ સમાન ધીર, પાપરહિત, કલ્પવૃક્ષની
 જેમ પ્રાણિઓને ઇષ્ટ પ્રાપ્ત કરાવનાર, અમૃત જેવી વાણીવાળા, સં-
 તાપ અને ચિન્તાને હરનાર, રૂપથી કામદેવનો તિરસ્કાર કરનાર
 અને મોક્ષ લક્ષ્મીના શ્રેષ્ઠ શૃંગાર હાર, એવા દેવ-દાનવોથી નભાએલા
 શ્રી ધર્મનાથને હું નિરન્તર હર્ષથી વાંદુ છું. ૧૫

सच्चित्तेतर मिश्र वस्तुनिवहेऽनन्तात्मके द्रव्यतो,

सच्चित्तं अच्युतं मिश्रं वस्तुना समुद्भूतं अनन्तं स्वरूपं द्रव्यं च

ग्रामादौ समयावलीप्रभृतिके तु क्षेत्रतः कालतः

ग्रामादिभिः समयावली विज्ञेयं अने क्षेत्रं च कालं च

जावादप्रतिजावकं तु मद भी हास्यक्रुधादौ समं,

लाव्यं अप्रतिबद्धं अने मदं लयं हास्यं क्रोधादिभिः समानवृत्तिनामा

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री शान्तिनाथं मुदा ॥१६॥

पांडु धुं निरन्तरं देव-दानयोः श्री शान्तिनाथने हर्षं च

नमोऽस्तु

॥ टीका. ॥

द्रव्यात् इति द्रव्यतः अनन्तः आत्मा स्वरूपं यस्य स अनन्तात्म-
कः तस्मिन् सच्चितं च सचेतनं इतरं च अचेतनं मिश्रं च सच्चित्तेतरो
भयरूपं सच्चित्तेतरमिश्राणि तानि च तानि वस्तुनि च सच्चित्तेतरमि-
श्रवस्तुनि तेषां निवहः समूहः तस्मिन् प्रतिभावयतीति प्रतिभावकः
न प्रतिभावकः अप्रतिभावकः तं नाम अप्रतिबद्धं क्षेत्रात् इति क्षेत्र-
तः ग्रामः आदि र्यस्मिन् तस्मिन् ग्रामनगरादौ अप्रतिभावकं कालात्
इति कालतः समयश्च आवली च समयावलीयौ ते प्रभृति र्यस्मिन् स
समयावलीप्रभृतिकः तस्मिन् अप्रतिभावकं अप्रतिबद्धं समं रागद्वेष
रहितं उदासीनमित्यर्थः सुरासुरनतं मदश्चाष्टविधः भीश्च भयं हा-
स्यंच हसनं क्रुधंच क्रोधः मद भीहास्यक्रुधः ते आदि र्यस्मिन् स
मदभीहास्यक्रुधादिः तस्मिन् अप्रतिभावकं अप्रतिबद्धं समं रागद्वेष

રહિતં ઉદાસીનમિત્યર્થઃ સુરાસુરનતં શ્રિયાયુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ
 શાંતિનાથશ્ચ શ્રીશાંતિનાથઃ તં ષોડશમંજિનં સતતં મુદા હર્ષેણાહં વન્દે
 વન્દનં કરોમિ ૧૬

ભાવાર્થઃ—દ્રવ્ય થકી અનંત રૂપવાળા સચિત્ત, અચિત્ત અને
 મિશ્ર વસ્તુના સમૂહને વિષે પ્રતિબંધ રહિત, ક્ષેત્ર થકી ગ્રામ
 નગર આદિને વિષે પ્રતિબંધ રહિત; કાલ થકી સમય આવળી
 મુહુર્તને વિષે પ્રતિબંધરહિત અને ભાવ થકી આઠ મદ, બય
 હાસ્ય અને ક્રોધ આદિને વિષે પ્રતિબંધ રહિત એવા સમાન
 વૃત્તિવાળા દેવદાનવોએ નમેલા સોળમા શ્રી શાંતિનાથસ્વામિને નિ-
 રંતર પ્રેમથી હું વન્દન કરું છું. ૧૬

આદ્યં સંહનનં તનોઃ સુરુચિરં સંસ્થાનમાદ્યં તથા,
 પ્રથમ સંઘયણ શરીરનું સુંદર આકાર પ્રથમ તથા
 યસ્યાષ્ટાધિકસત્સદ્સ ગણના યુક્તં લસદ્વદાણમ્;
 જેના એકહજારને આઠ સંખ્યા યુક્ત દેદીપ્યમાન લક્ષણવાળા
 માનોન્માનમથપ્રમાણ મુદિતં શાસ્ત્રેસ્થિતં તં સદા,
 પ્રમાણ પેત કહું છે શાસ્ત્રમાં રહેલું તેને હું મેશાં
 વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં શ્રીકુંથુનાથં મુદા ॥૧૭॥
 હું વાંદુ છું નિરંતર દેવદાનવોથી નમેલા શ્રી કુંથુનાથને હર્ષથી

॥ ટીકા ॥

શાસ્ત્રે આગમે यस્ય પ્રભોઃ તનોઃ કાયસ્ય આદૌ ભવમાદ્યં પ્રથ-

મં સંહનનં સંઘાતઃ ઉદિતં (દૃઢસંધિયુક્તશરિરમિત્યર્થઃ) તથા શોભનં
 રુચિરંમનોદરં સુરુચિરં આદ્યં પ્રથમં સંસ્થાનં ઉદિતં કથિતં અષ્ટાભિઃ
 અધિકં અષ્ટાધિકં તત્ ચ તત્ સત્સહસ્રં ચ અષ્ટાધિક સત્સહસ્રં તસ્ય
 ગણના અષ્ટાધિકસત્સહસ્રગણના તયા યુક્તં લસતિ શોભતે इति ल-
 सत् लसत् च तत् लक्षणं च लसलक्षणं उदितं कथितं तथा यस्य
 प्रभोः शरीरस्य प्रमाणं मानं च उन्मानं च एतयोः समाहारः मानो-
 न्मानं शास्त्रे स्थितं सुरासुरनरं तं श्रिया युक्तः श्रीयुक्तः स चासौ कुंथु-
 नाथश्च श्रीकुंथुनाथः तं सप्तदशमं जिनं सततं नैरंतर्येण मुदा प्रेम्णा
 ऽहं वन्दे वन्दनं करोमि १७

ભાવાર્થઃ—જેમનું શરીર પ્રથમ સંઘયણ અને સુંદર પ્રથમ
 સંસ્થાન (આકૃતિ) વાળું, તેમજ દેહીપ્યમાન એક હબાર ને આડ
 યુણયુક્ત, માનોન્માન પ્રમાણવાળું શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે, તે દેવ-દાન-
 વોથી નમેલા શ્રીકુંથુનાથને હું હસ્મેશાં હર્ષથી વંદન કરું છું. ૧૭

अर्थस्तावदभूदनंतगमयुक् सूत्रं ततो जायते-

અર્થ પ્રથમ થયો અનંત આસાવાસહિત સૂત્ર તે પછી થયું

स्मानंतार्थसुसंग्रहिण्युपचितं निर्युक्तियुक्तं वृतं;

ભાષ્ય યુક્ત નિર્યુક્તિ સહિત વૃત્તિ

पंचांगं जिनतो यतः किमपरं त्रैलोक्य सारं च तं,

પાંચ અંગ જીનેશ્વરથી જેથી બીજું શું ત્રણ લોકમાં શ્રેષ્ઠ છે તે

વન્દે શ્રી અરનાથ મુત્તમમહં શ્રી વીતરાગં મુદા ॥૧૭॥

વન્દન શ્રી અરનાથને ઉત્તમ હું શ્રી વીતરાગને હૃદયથી
કરું છું

॥ ટીકા. ॥

તાવત્ આદૌ અર્થોઽભૂત્ જાતઃ તતઃ તદનન્તરં ન વિચ્યતેઅંતો
યેષાંતેઽનંતાઃ તે ચતે ગમાશ્ચ અનંતગમાઃ તૈર્યુજ્યતે ઇતિ અનંત ગમ-
યુક્ત્ અનંતશ્ચાસૌ અર્થશ્ચ અનંતાર્થઃ અનંતાર્થશ્ચ સુસંગ્રહિણી ચ ભાષ્યં
અનંતાર્થસુસંગ્રહિણ્યૌ તાભ્યાં ઉપચિતં યુક્તં અનંતાર્થસુસંગ્રહિણ્યુપચિતં
(અર્થભાષ્યસહિતં) નિર્યુત્તયાયુક્તં નિર્યુક્તિયુક્તં નિર્યુક્તિસહિતં વૃત્તં
વૃત્તિસહિતં પશ્ચ અંગાનિ યસ્ય તત્ પંચાગં એતાદૃક્ સૂત્રં જિનાત્ ઇતિ
જિનતઃ જાયતેસ્મ સમપદ્યત યતો યસ્માત્ પંચાંગમૂત્રાત્ કિમપરં અ-
ન્યત્ ત્રયોઽવયવા યસ્ય સ વ્યવયવઃ સચાસૌ લોકશ્ચ ત્રિલોકઃ સ
એવ ત્રૈલોક્યં તસ્મિન્ સારં શ્રેષ્ઠં કિમસ્તિ અર્થાત્ કિમપિ નાસ્તિ તં
શ્રીવીતરાગં ઉત્તમં શ્રિયાયુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ અરનાથશ્ચ શ્રોઅર-
નાથઃ તં અષ્ટાદશમં જિનં મુદાહર્ષેણાહં વન્દે વન્દનં કરોમિ. ૧૮

ભાવાર્થઃ—પ્રથમ અર્થ પછી અનંતઆલાવાએ સહિત અ-
નંત અર્થ સંગ્રાહી ભાષ્ય યુક્ત વૃત્તિ થઈ. એ પ્રમાણે પંચાંગી
સૂત્ર છનેશ્વરથી થયું; જે *પંચાંગી સૂત્રથી અધિક ત્રણ લોકમાં
શું છે? અર્થાત્ કાંઈ નથી, એવા તે ઉત્તમ વીતરાગ શ્રી અરનાથ
છને પ્રેમથી હું વન્દન કરું છું. ૧૮

खाष्टैकप्रमिता विधाश्च विविधाः सन्ति क्रियावादिना,
 એકસો એસી પ્રકાર વિવિધ છે ક્રિયાવાદિના

मज्ञानां मुनिषट्प्रमाश्च जलनिध्यष्टाऽक्रियावादिनाम् ;
 અજ્ઞાન વાદીના સડસઠ ચોરાશી શુન્યવાદિના

द्वात्रिंशद्विनयश्रितामनुपमं दृष्टैषु सम्यग्दृशं,
 બેત્રીસ વિનયશ્રિતના અનુપમ જોડને એ સર્વમાં સમ્યગ્દષ્ટિયાળા

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री भक्षिनाथं मुदा ॥१९॥
 હું વન્દન નિરંતર દેવ-દાનવોથી શ્રી ભક્ષિનાથને હૃર્ધથી

કરું છું

નમેસા

॥ टीका. ॥

क्रियाः कर्माणि वदन्तीति क्रियावादिनः तेषां खं चाकाशं
 અષ્ટૈચ એકશ્ચ સ્વાષ્ટૈકાઃ તૈઃ પ્રકર્ષેણમિતાઃ સ્વાષ્ટૈકપ્રમિતાઃ અંકાનાં
 वामतो गतिः इति न्यायेन अशित्यधिकशतं (१८०) विविधाः
 અનેકશઃ વિધાઃ પ્રકારાઃ સન્તિ ન જાનન્તીતિ અજ્ઞાઃ તेषાં અજ્ઞા-
 નાનાં મુનયશ્ચ સપ્ત ષટ્ચ મુનિષટ્ તે પ્રમા પ્રમાણં યાસાં તાઃ
 સપ્તષષ્ટિઃ (૬૭) વિધાઃ પ્રકારાઃ સન્તિ ન ક્રિયાઃ અક્રિયાઃ અક-
 ર્માણિ તાઃ વદન્તીતિ અક્રિયાવાદિનઃ શુન્યવાદિનઃ તेषાં જલનાં
 નિધયઃ જલનિધયઃ જલનિધયશ્ચ અષ્ટૈચ જલનિધ્યષ્ટૈ ચતુરશ્ચિતિઃ
 (૮૪) વિધાઃ પ્રકારાઃ સન્તિ વિનયં શ્રયન્તિ ઇતિ વિનયશ્રિતઃ તेषાં
 વિનયવાદિનાં દ્વૈચ ત્રિંશચ દ્વાત્રિંશત્ (૩૨) વિધાઃ પ્રકારાઃ સન્તિ

एषु प्रकारेषु न विद्यते उपमा यस्य सोऽनुपमः तं सम्यग् समिची-
ना दृक् दृष्टि र्यस्य तं दृष्ट्वा त्वरासुरनतं श्रियायुक्तः श्रीयुक्तः सचासौ
मल्लिनाथश्च श्रीमल्लेननाथः तं एकोनविंशतितमं जिनं सततं मुदाहर्षे-
णाऽहं वन्दे वन्दनं करोमि. १९.

ભાવાર્થ:—ક્રિયાવાદીનાં બુદ્ધા બુદ્ધા એકસો ચોરાસી ૧૮૪
લેહો અજ્ઞાનવાદિઓનાં સડસઠ (૬૭), અક્રિયાવાદિઓનાં ચોરાસી
૮૪ અને વિનયવાદિઓનાં બત્રીસ (૩૨) મતો છે. એ સર્વ મતો-
માં અનુપમ સમ્યક્ દૃષ્ટિવાળા પ્રભુને જોઇ દેવદાનવોએ નમેલા
શ્રીમલ્લિનાથ સ્વામિને નિરંતર પ્રેમથી હું વન્દન કરું છું. ૧૯

धन्यास्ते नरजन्म तैः सफलितं तेषां च हस्तागता,
धन्ये ते मनुष्य जन्म तेभ्योऽप्ये सङ्गं कुर्यां तेभ्योऽप्ये હાથમાં આવી છે

सिद्धिश्रीर्विपुलामला जगवतः पादारविंदद्वये,
भोक्षज्ञक्षमी विशाग निर्भग भगवन्तना ચરણ યુગલમાં

जक्त्या यै ब्रमरायितं तदनुमंतात्मीयजक्तौ स्तो;
ભક્તિવ્રતે જેઓએ ભ્રમરની પેઠે તેમની આજ્ઞાને અનુસરનાર આસક્ત

આચરણ કર્યું છે

અને આત્મભક્તિમાં

वन्देऽहं मुनिसुव्रतं सुस्नतं श्री वीतरागं मुदा ॥२०॥

હું વન્દન મુનિસુવ્રત દેવોથી નમેલા શ્રી વીતરાગને હૃદયથી
કરું છું સ્વામિને

॥ ટીકા ॥

યૈઃ પુરુષૈર્ભક્તયા (ભ્રમરાયિતં ભ્રમરવદાચરિતાં) ભગમૈશ્વર્યં
 વિચિત્રેઽસ્યેતિ ભગવાન્ તસ્ય પાદૌ એવ અરવિન્દે કમલે પાદારવિ-
 ન્દે ચરણકમલે તયોર્દ્વયં પાદારવિન્દદ્વયં તસ્મિન્ ભ્રમરાયિતં ભ્રમર
 વદાચરિતં તે પુરુષા ધન્યાઃ સન્તિ તૈઃ પુરુષૈઃ નરસ્યજન્મ સફલિતં
 સફલીકૃતં ચ. તેષાં પુરુષાણાં વિપુલા વિશાલા અમલા નિર્મલા
 સિદ્ધેઃ મોક્ષસ્ય શ્રીઃ લક્ષ્મીઃ હસ્તમાગતા હસ્તાગતા હસ્તમાપ્તાઽસ્તિ
 તસ્ય જિનસ્યાનુમંતા તદનુમંતા તદાજ્ઞાનુસારી આત્મન ઇયં આત્મી-
 યા સાચાસૌ ભક્તિશ્ચ આત્મીયભક્તિઃ તસ્યાં રતઃ સત્ત્વઃ અહં સુરતં
 શ્રીવીતરાગં શોભનં વ્રતં યસ્ય સ સુવ્રતઃ મુનિષુ સુવ્રત મુનિસુવ્રતઃ
 તં વિંશતિતમં જિનં મુદા હર્ષેણ વન્દે વન્દનં કરોમિ ૨૦

સાવાર્થઃ—જે પુરુષોએ ભક્તિવડે ભગવન્તના ચરણકમલ-
 ના યુગલમાં ભ્રમરની માફક આચરણ કર્યું છે, તે પુરુષો ધન્ય છે
 તેજ પુરુષોએ મનુષ્ય જન્મ સફલ કરેલ છે, અને તેજ પુરુષોનાં
 હસ્તમાં વિશાળ અને નિર્મળ મોક્ષ લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થઈ છે, એવા તે
 પરમાત્માની આજ્ઞાને અનુસરનાર, આત્મ સંબંધિ ભક્તિમાં પ્રી-
 તિવાદો હું, દેવોએ નમેલા વીતરાગ શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામિને
 હર્ષથી વન્દન કરું છું. ૨૦

વિશ્વં કો દરિધર્તિ લોકવિદિતો મિત્રં સુહૃત્ સ્વાગતં,
 જગત કોણુ ધારણુ કરેછે લોકપ્રસિદ્ધ મિત્રને મિત્ર સ્વાગતઃ

સંલાપોત્તરકાલ માલપતિ કિં ? ખીતઃ કુતશ્ચિત્ કથં;
 વાતચિત્ કયાં પછી કહે છે શુ ? ભય પામેજ કોઈ વખત કેમ
 અંતર્વેશ્મસુતિષ્ઠતીતિ વિનયો પેતઃ પ્રચું તાદૃશં,
 દૃશ્યમ્ ધરમાં રહે છે વિનય સહિત પ્રભુ તેવા
 વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનં શ્રી વીતરાગં નમિમ્ ॥૨૧॥
 હું વંદન કરું છું દેવદાનવોએ નમેજા શ્રી વીતરાગ નમિનાથને.
 નિરંતર

॥ ટીકા. ॥

લોકેષુ વિદિતઃ પ્રસિદ્ધઃ લોકવિદિતઃ કો વિશ્વં જગત્ દરિ-
 ધર્તિં ઇતિ પ્રશ્નઃ (ઉત્તરઃ નઃ) સુષ્ટુ શોભનં હૃદયં યસ્ય સ સુહૃત્ સ-
 સ્વામુષ્ટુ આગતં સ્વાગતં તત્ મિત્રં સંલાપસ્ય મિથોભાષણસ્ય ઉત્તર
 સંલાપોત્તરઃ તસ્યકાલઃ સંલાપોત્તરકાલઃ તં કિમાલપતિ ઇતિ પ્રશ્ન
 (ઉત્તરઃ મિત્રં સ્વાગતં) કુતશ્ચિત્ નિમિતાત્ કારણાત્ ખીતઃ ખયં
 પ્રાપ્તઃ પુરુષઃ કથં બ્રૂતે ઇતિ પ્રશ્નઃ (ઉત્તરઃ હેનાથ) સ નમિનાથઃ
 અંતઃ હૃદયં તદેવ વેશ્મ અંતર્વેશ્મ તત્ સુતિષ્ઠતિ સમ્યક્ પ્રકારેણ
 સ્થિતિં કરોતિ ઇતિ હેતોઃ વિનયેન ઉપેતઃ યુક્ત વિનયોપેતોઽહં સુ-
 રાસુરનં શ્રીવીતરાગં તાદૃશં નમિં નમિનામાનં કર્વિન્નાતેતમં
 જિનં સતતં નૈરંતર્યેણ વન્દે વન્દનં કરોમિ ૨૧

ભાવાર્થઃ—જગત્ પ્રસિદ્ધ કોણ આ લોકને વારંવાર ધારણ
 કરે છે ? (ન. કોઈ નહિ.) મિત્ર આવેલા મિત્રને વાતચીત થયા
 પછી શું કહે છે ? (મિત્ર ભણે આવ્યા) ભય પામેલો માણસ

શું બોલે છે ? (નાથ) આ પ્રશ્નોના ઉત્તરભૂત નમિનાથ, હૃદય-
રૂપ ગૃહમાં રહેલા છે; તેથી વિનયયુક્ત હું દેવ-દાનવોએ નમ-
સ્કાર કરાએલા વીતરાગ શ્રી નમિનાથને નિરંતર વંદન કરું છું. ૨૧

स्याः कादरिणा पदेन धरणी शंखुस्तथैवाग्रतः
હોય એક અક્ષરવાળા પદવડે પૃથ્વી શીવ તેવીજ રીતે આગળ
તાદક્ કિં સવિસર્જનીય હ્રદ નોતારં સતારં કથં;
તેવું શું વિસર્ગ સહિત આલોકમાં મનુષ્યને તારનાર કેમ ?
અત્યન્ત શ્રેષ્ઠ

इत्यन्यर्थनया फलेग्रहिवचो विज्ञप्तिकापूर्वकं,
એવી પ્રાર્થનાવડે ફળ મહુલ્ય કરનાર વિનંતિ પૂર્વક
વચનથી

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री नेमिनाथं मुदा ॥२१॥
હું વંદન નિરંતર દેવ-દાનવોએ નમેલા શ્રી નમિનાથને હૃદયથી
કરું છું

॥ टीका ॥

एकं च तत् अक्षरं च एकाक्षरं तदस्ति अस्येति एकाक्षरि तेना
संयुक्त वर्णेन धरणी पृथ्वीस्यात् तत्पदं किमस्ति इति प्रश्नः (उत्त-
रः नेमिः) तथैव अग्रतः शंखुः स्यात् तत्पदं किमस्ति इति प्रश्नः
(उत्तरः नाथ) विसर्जनीयेन सह वर्तते इति सविसर्जनीयः तादक्
किं (नेमिनाथः) इहास्मिन्लोके नरं उत्तारयति इति नोत्तारं तारं-

તારેણ સહિતં ઇતિ સતારંકથં ઇતિ અભ્યર્થનયા પ્રાર્થનયા ફલા-
 નિ ગૃહ્ણન્તીતિ ફલેગ્રહીણિ તાનિચ તાનિ વચાંસિચ ફલેગ્રહિવચાંસં
 તૈ વિજ્ઞપ્તિઃ એવ વિજ્ઞપ્તિકા સ્તુતિઃ ફલેગ્રહિવચોવિજ્ઞપ્તિકા સા પૂર્વ
 યસ્મિન્ કર્મણિ યથાસ્યાત્ તથા સુરાસુરનતં શ્રિયાયુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ
 સચાસૌ નેમેઃ નાથઃ શ્રીનેમિનાથઃ તં દ્વાવિંશતિતમં જિનં સતતં અ-
 નારતં મુદા આનંદેન અહં વન્દે વન્દનં કરોમિ ૨૨

ભાવાર્થઃ—જેઠાક્ષર સિવાયના પદથી જેનો અર્થ પૃથ્વી
 થાય છે (નેમિ) અને તે પછીના પદનો અર્થ શંભુ થાય છે
 (નાથ). અહીં તેવું વિસર્ગાયુક્ત શું છે ? મનુષ્યને તારનાર,
 અત્યન્ન શ્રેષ્ઠ એવા (નેમિનાથ) આ પ્રમાણે પ્રાર્થના વડે સફળ
 વચનની વિનંતિ પૂર્વક, નિરન્તર દેવ દાનવોથી નમેલા શ્રી ને-
 મિનાથને હુષ્કથી હું નમસ્કાર કરું છું. ૨૨

कार्येषु प्रसृता सती च न जवेद्भृत्यक्रिया कीदृशी,
 कार्यामां प्रसरेदी छती अने नहि थाय नोकरेनुं काम केवुं

नृणां के जनयन्ति दुःखमनुल्लं ते वा विसर्गा यथा;
 मनुष्याने कोषु उत्पन्न करेछे अति दुःख ते अथवा विसर्ग જેમ

इत्यन्यर्थनया फलेग्रहि वचो विज्ञप्तिका पूर्वकं,
 એ પ્રમાણે પ્રાર્થનાથી ફળ ગ્રહણ કરનારા વિનંતિ પૂર્વક
 વચનથી

વન્દેઽહં સતતં સુરાસુરનતં શ્રી પાર્શ્વનાથં મુદા ॥૨૩॥

હું વન્દન નિરંતર દેવ-દાનવોથી નમસ્કાર શ્રી પાર્શ્વનાથને હૃદયથી
કરું છું

॥ ટીકા ॥

કાર્યેષુ વ્યાપારેષુ પ્રસૂતા પ્રવર્તમાના સતી કીદૃશી ભૃત્યસ્ય
ક્રિંકરસ્ય ક્રિયા કાર્યં ભૃત્યક્રિયા ન ભવેત્? (પાર્શ્વવર્તિની) ભૃત્ય
ક્રિયા ન ભવેત્ અસ્માત્ (પાર્શ્વ) इतिपદं निर्गच्छति यथा विसर्गाः
नृणां उच्चारणसमये न विद्यते तुला यस्य तत् अतुलं तत् अनुपमं
दुःखं जनयन्ति तथा नृणामतुलं दुःखं के जनयन्ति? (નાથાઃ) સ્વા-
મિનઃ સેવકજનાનામતુલ મપરિમિતં દુઃખં જનયન્તિ અસ્માત્ (નાથાઃ)
इति पदं निर्गच्छति अस्य नाथा इति पदस्य पूर्वेण पार्श्वपदेन सह
संयोगे कृते (પાર્શ્વનાથાઃ) इत्याकारकं नाम संजायते इत्यभ्यर्थ-
नया प्रार्थनया फलेग्रहिवचो विज्ञप्तिका पूर्वकं सुरासुरनतं श्रियायु-
क्तः श्रीयुक्तः सचासौ पार्श्वनाथश्च श्रीपार्श्वनाथः तं त्रयोविंशतितमं
जिनं सततं निरंतरं मुदा हर्षेणाहं वन्दे वन्दनं करोमि ૨૩

ભાવાર્થઃ—કાર્યમાં શું થાયેલ સેવકની કેવી ક્રિયા નથી
થતી ? (પાર્શ્વવર્તિની) મનુષ્યને વિસર્ગની પેઠે અત્યન્ન દુઃખ
કેણુ ઉપભવે છે ? (નાથ-થેઠ) આ પ્રમાણેની પ્રાર્થના વડે
(પાર્શ્વનાથ) એવા સદૃશ વચનની વિનંતિપૂર્વક દેવ-દાનવોએ
વન્દન કરેલા શ્રી પાર્શ્વનાથને હું નિરંતર આનંદથી નમસ્કાર
કરું છું. ૨૩

निस्संगं नितरां निरीह मतुलं निर्दोषाङ्कुरं,

संगरहितं अत्यन्त छन्दारहितं अमुक्त दोषरूप दोषाङ्कुरं रक्षितं.

नीरागं किल नीरिंसरुचिरं निःपंथिकं निर्भयम्;

राग रक्षित निश्चये क्रीडा रक्षित मनोहर शत्रु रक्षित भय रक्षित

विज्ञः श्रीगुरु साधुरत्नपदवी मारुह माप्नोत्तमं,

विशेष श्रीगुरु साधुरत्न पदवी यत्नोत्तम प्रभाषिडोभां उत्तम.

आधुनार

वन्देऽहं सततं सुरासुरनतं श्री वर्द्धमानं मुदा ॥२४॥

हुं वांहुं हुं निरन्तर देव-दानयोग्ये नभेसा श्रीमहावीरने हृषीकेशे

॥ टीका ॥

निर्गतः संगो यस्मात् स निस्संगः तं सर्वत्र संगरहितं नितरां
निरन्तरं निर्गता ईहा यस्मात् स निरीहः तं इच्छारहितं न विद्यते
तुला उपमा यस्य सोऽतुलः तं जगत्रयेऽपि यस्य कापि उपमा ना-
स्ति द्वेष एव दोषः द्वेषदोषः तस्याङ्कुरः द्वेषदोषाङ्कुरः निर्गतः द्वेष
दोषाङ्कुरो यस्मात् स निर्दोषदोषाङ्कुरः तं निर्गतो रागो यस्मात् स
नीरागः तं रागरहितं किल सत्ये रन्तुमिच्छा रिरंसा निर्गता रि-
रंसा यस्मात् स नीरिरंसः सचासौ रुचिरश्च मनोहरः तं क्रीडारहि-
तत्वात् सुन्दरं निर्गताः पंथिकाः शत्रवो यस्मात् स निःपंथिकः तं
मोक्षपथे अमुक्तं निर्गतं भयं यस्मात् स निर्भयः तं संसारदि सप्त
भयरहितं भिया युक्ताः श्रीयुक्ताः ते च ते गुरवश्च श्री गुरवः ते
च ते साधवश्च श्रीगुरुसाधवः तेषु रत्नस्य पदवी आङ्गुरुसाधुरत्न

पदवी तामारुहः तं आप्तेषु जिनेषु उत्तमः आप्तोत्तमः तं सुरासुरनतं
सर्वैः प्रकारैः वर्धते इति वर्द्धमानः श्रियायुक्तः श्रीयुक्तः सचासौ
वर्द्धमानश्च श्रीवर्द्धमानः तं चतुर्विंशतितमं जिनं सततं मुदा प्रेम्णा
विशेषेण जानातीति विद्मः (अथवा विगतं ज्ञं यस्मात् स विद्मः
अज्ञोऽहं) बन्धे बन्दनं करोमि. २४

अस्मिन् श्लोके तृतीयपादे कर्त्रा श्रीगुरुसाधुरन् इति शब्द
निर्देशेन स्वगुरोः नामधेयं दर्शितं.

भावार्थः—संग रक्षित, अत्यन्त धर्मिण विनाना, निरूप-
म, देवर्षि ढोषाङ्कुरथी रक्षित, राग रक्षित, कीडानी धर्मिण विनाना
छेवाथी मुंहर, कोष्ठथी नडि दोडानार, निर्दय, श्री गुरु, साधुभां
रत्नपद्म पामेक्षा, आप्तोभां श्रेष्ठ जेवा देव-दानवेओ नमस्कार क-
रेखा श्री वर्धमान स्वाभिने हुं निरन्तर धर्षथी बन्दन करे हुं. २४

कः पानवाची किञ्चधातुवर्णो, विजातिभूतीसकिमंबरेण;

कोशु पानवाची निम्नो धातु अक्षर अराज्य शोको ७ वस्त्रथी

इत्थं तदाब्देन जिनःस्तुतोऽयं, ददातुसिद्धिं लसाधुजकया.

आ प्रभावे ते नामथी लन स्तवेस आपो भाक्ष शीघ्र सारी भक्तिथी

॥ टीका ॥

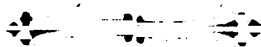
किञ्च सरये पीयते इति पानं तद्वत्ताति पानवाची कः धातो
वर्जः धातुवर्णोऽस्ति इति प्रश्नः उत्तरः पा पाने इति कुरिततमम्बरं

કિમમ્બરં તેન કૌપિનેન ભૂતી મહાદેવઃ સ કથંભૂતઃ વિભાતિ જ્ઞો-
 ભતે ઇતિ પ્રશ્નઃ ઉત્તરઃ સચંદ્રઃ ઇત્યં પ્રશ્નદ્વયોત્તરનિર્ગતેન તત્ત્વ તત્
 આઠ્ઠંચ તદાઠ્ઠં તેન પાસચંદ્ર ઇતિ નામ્ના મયા સાધુઃ ઉત્તમા સા
 ચાસૌ ભક્તિશ્ચ સાધુભક્તિઃ તયા સ્તુતોઽયં જિનઃ લઘુ સ્ત્રીઘં સિદ્ધિ
 મોક્ષં દદાતુ યચ્છતુ ૨૫

ભાવાર્થઃ—પીલું, એવો અર્થ કહેનાર ધાતુનો અક્ષર કયો ?
 (પા) કૌપીનવડે (લંગોટવડે) રાખ ચોળીને શોભે છે તે કોણ ?
 (સચંદ્ર-મહાદેવ) એવા નામવાળો અને શ્રી સાધુરત્ન ગુરૂશ્રીને
 વિષે ભક્તિમાન હું (પાર્શ્વચંદ્ર) તેને તે સ્તુતિ કરેલ જિન જ-
 બદીથી મોક્ષ આપો. ૨૫

॥ ઇતિ ચતુર્વિંશતી જિન સ્તવન ॥

(એવા દેવાધિદેવની ગુણસ્તુતિ મળું; એમ કહીને નીચેની
 સ્તુતિ કહેવી.)

॥ अथ श्रीमहावीर स्वामिनी स्तुति ॥

स्वर्भूमे मातृगर्भेऽगमदुदयमहो यः सुरैर्मेरुशैलो-

સ્વર્ગભૂમિથી માતાના ગર્ભમાં ઉદય અહો જે દેવોએ મેરુપર્વત ઉપર
પામ્યા

સ્થિતઃ ક્ષાતાલયેઽગા હપચયમનિશં છાયયાક્રાંતવિશ્વઃ
અભિષેક કર્યો પિતાના ગૃહમાં વૃદ્ધિ પામ્યા હૃદયેમાં કાન્તિથી જગત
દબાયેલ

પાદોપાંતાવનમ્રત્રિભુवनजनता स्वीकृतोच्चैः फलार्द्धिः

ચરણ નજીક નમેલ ત્રણભુવનના જનોનો સ્વીકાર કરી ઉચ્ચફળની ઋદ્ધિ
સમૂહ

श्रीवीरो वोऽस्तु चिंताधिकतरस्वरदः कटपशाखी नवीनः १

શ્રી વીર તમને થાઓ ચિંતાવ્યાધી અધિક કટપવૃક્ષ સમાન નવીન
વરદાન આપનાર

॥ टीका. ॥

अहो इत्याश्चर्ये यो भगवान् स्वः स्वर्गस्तस्य भूमिः तस्याः
स्वर्भूमेः सकाशात् मातृगर्भेऽगमदुदयः गर्भ मातृगर्भस्तस्मिन् मातृगर्भे
उदयं जन्मं अगमत् प्राप्तवान् किंच सुरैः देवैः मेरु रिति शैलः तस्मिन्
उत्सिक्तः अभिषिक्तो यः प्रभुः छायया स्वशरीरकान्त्या आक्रान्तं
आक्रमितं विश्वं जगत् येन स छाययाक्रान्त विश्वः सन् तातस्य
सोऽनर्थापन्नः आलयं गृहं तातालयं तस्मिन् अनिशं सततं उपचयं
इदित्यगात् प्राप्तवान् पादोपांतावनम्रत्रिभुवन जनतास्वीकृतोच्चैः फल-

દિઃ પાદયોશ્વરણયોઃ ઉપાંતઃ પાદોપાંતસ્તસ્મિન્ અવનમ્રા પાદોપાં-
તાવનમ્રા ત્રયાણાં ભુવનાનાં સમાહારઃ ત્રિભુવનં જનાનાં સમૂહઃ
જનતા ત્રિભુવનસ્ય જનતા ત્રિભુવનજનતા પાદોપાંતાવનમ્રાચાસૌ
ત્રિભુવનજનતા ચ પાદોપાંતાવનમ્રત્રિભુવનજનતા તયા રીદ્યતા ઉચ્ચૈઃ
ફલાનાં ઋદ્ધિર્યસ્માત્ સ નવીનઃ નૂતનઃ કલ્પશાસ્ત્રી કલ્પવૃક્ષરૂપઃ
શ્રિયા યુક્તઃ શ્રીયુક્તઃ સચાસૌ વીરશ્ચ શ્રીવીરઃ વો યુષ્માકં અતિશ-
યેન અધિકાઃ અધિકતરાઃ ચિંતાયાશ્ચિંતનાત્ અધિકતરાઃ ચિંતાધિ-
કતરાઃ તે ચતે વરાશ્ચ ચિંતાધિકવરાઃ તાન્ દદાતીતિ ચિંતાધિક
તરવરદોઽસ્તુ ભવતુ ?

ભાવાર્થઃ—અહો ! જે ભગવાન સ્વર્ગ ભૂમિથી (ત્રિશલા)
માતાના ગર્ભમાં આવ્યા, દેવોએ મેરૂ પર્વત ઉપર જેમનો અભિ-
ષેક કર્યો, જે પ્રભુ (સિદ્ધાર્થ) પિતાને ગૂડે વૃદ્ધિ પામ્યા, અને
જેમણે શરીરની કાંતિથી વિશ્વને દબાવ્યું છે, એવા પ્રભુના ચરણોની
સમીપે, નમનાર ત્રણ જગતના જીવોના સમૂહે હંચા પ્રકારની ફ-
ળોની સમૃદ્ધિ જેમની પાસેથી મેળવી છે, એવા નવીન કલ્પવૃક્ષ
રૂપ શ્રી વીરપ્રભુ તમને ચિંતાબ્યાથી અત્યંત અધિક વરદાન આ-
પનારા થાઓ.

जेतव्यं पवनं स कौशिकफणी दंशह्रस्वेनापिबत्

જીતવાયોગ્ય પવન તે કૌશિકસર્પ દંશને જીતે પીતો હતો.

तद्दुःखेन किल व्यलीयत मनो नात्रूनमनोत्रूस्ततः

તે દંશના દુઃખે કેવળ દુઃખી થયું મન ન થયો કામ તેથી.

છાગ્રસ્થોઽપ્યમનસ્કતા સુરવધૂસંધાનુબંધોઽથ સ
અજ્ઞાનરૂપામાં પણ અજ્ઞાનિરહિત દેવાંગનાઓની પ્રતિજ્ઞાનો તે
આગ્રહ

વ્યર્થોઽભૂત સુખમેવ યસ્ય સ મહાવીરોઽસ્તુ નઃ શ્રેયસે ૨
નિષ્ફળ થયો મુખજ જેને તે મહાવીર થાઓ અમારા કલ્યાણ માટે

॥ ટીકા. ॥

સ પ્રસિદ્ધઃ કળા અસ્યાસ્તીતિ કળી કૌશિકશ્ચાસૌ કળી ચ કૌ-
શિકકળી કૌશિક ઇતિ નામધેયો મુજક્કઃ જેતું યોગ્યઃ જેતવ્યઃ જ-
યનીયઃ તં પવનં દંશસ્યચ્છલં વ્યાજઃ દંશચ્છલસ્તેન અપિવત્ પીત-
વાન્ તસ્ય દંશસ્ય દુઃસ્વં પીડા તદુઃસ્વં તેન મનઃ કિલ વ્યલીયત
દુઃસ્વિતમભૂત તતસ્તસ્માત્ વ્યથિતત્વાત્ હેતોઃ મનસિભવતીતિ મનોભૂઃ
કામઃ નાભૂત ન જાતઃ યસ્ય પ્રભોઃ છગ્નનિતિષ્ઠતીતિ છગ્નસ્થઃ તસ્ય
ભાવઃ છાગ્નસ્થં અજ્ઞાનાવસ્થા તસ્મિન્નપિ અમનસ્કતા અગ્લાનિ
રભૂત અથ સ પ્રસિદ્ધઃ સુરાણાં વધ્વઃ સુરવધ્વઃ તાસાં સંધઃ પ્રતિજ્ઞા
સુરવધૂસંધઃ તસ્ય અનુવન્ધઃ આગ્રહઃ વ્યર્થો નિષ્ફલોઽભૂત યસ્ય
પ્રભોઃ સુખમેવાસીત્ સ મહાંશ્ચાસૌ વીરશ્ચ મહાવીરઃ નોઽસ્માકં શ્રે-
યસે કલ્યાણાયાઽસ્તુ ભવતુ ૨

ભવાર્થઃ—તે કૌશિક સર્પ છતવાયોગ્ય પવનને ડંશ આ-
પવાના બહાને પીતો હતો, તે ડંશના દુઃખથી મન દુઃખી થયું,
અને તેથી કામોદ્ભવ ન થયો, છગ્નસ્થપણામાં (અજ્ઞાન અવસ્થામાં)
પણ જેમને જ્ઞાની નહતી અને દેવાંગનાઓની પ્રતિજ્ઞાનો આગ્રહ

જેમની પાસે વ્યર્થ થયો, જે હુએશાં મુખીજ છે એવા તે મહા-
વીર દેવ અમારા કલ્યાણ માટે થાઓ. ૨

દ્યાં દ્યુત્યોદ્યોત્ય મુદ્યદ્યુસદધિપમતા વિદ્યુદ્યુદ્યોતજેત્ર્યા
સ્વર્ગનિદાન્તિવડે પ્રકાશીને હર્ષ પામતા કન્દ્રોએ વિજળીના પ્રકાશને

પૂજેલ

જીતનાર

વિદ્યાનદ્યાદ્યસદ્યોનય ઉપદધતે સદ્યમોદ્યાનમોદમ્

વિદ્યારૂપ નદીના પ્રથમ ઉત્પત્તિસ્થાન કરે છે સત્ યમરૂપ ઉદ્યાન પુષ્ટિ

હુર્જેદ્યાવદ્યમુદ્યદ્યુમણિમિવ સમાહ્વાદ્યવન્દ્યાઞિવન્દ્યાઃ

હુઃખે ભેદાય ઉદ્ય પામતા સૂર્યની પેઠે ઢાંડી દ્યુને વંદન કરવા યોગ્યને પણ
એવા પાપને વંદન કરવા યોગ્ય

સદ્યો યત્પાદકંદા દ્યતુ સ જિનપતિર્વોઽતિનિન્દ્યામવિદ્યામ્ ૨

એકદમ જેના અરણ્યરૂપ મેધો નાશ કરે તે તિર્થકર તમારી અતિ નિન્દવા
યોગ્ય અવિદ્યાને

॥ ટીકા ॥

મુદ્યદ્યુસદધિપમતાઃ મુદં હર્ષં એતિ પ્રાપ્નોતીતિ મુદ્યન્ દિન્નિ-
સ્વર્ગે સિદન્તીતિ દ્યુસદઃ દેવાસ્તેષાં અધિપઃ સ્વામીન્દ્રઃ મુદ્યંશ્ચાસૌ
દ્યુસદધિપશ્ચ મુદ્યદ્યુસદધિપઃ દેવેન્દ્રસ્તેન મતાઃ પૂજિતાઃ મુદ્યદ્યુસ-
દધિપમતાઃ વિદ્યા એવ નદી વિદ્યાનદી તસ્યાઃ આદ્યાશ્ચતા સદ્યોન-
યશ્ચ શોભનાનિ ઉત્પત્તિસ્થાનાનિ અભિવન્દિતું યોગ્યાઃ અભિવન્દ્યાઃ
વન્દ્યૈઃ ચક્રવર્તિભિઃ અભિવન્દ્યાઃ પૂજ્યાઃ વન્દ્યાઅભિવન્દ્યાઃ યસ્યમખોઃ

પાદાઃ યત્પાદાઃ યત્પાદા એવ કં જલં દદતીતિ યત્પાદકંદાઃ યત્પાદ
 મેઘાઃ વિદ્યુતઃ ઉદ્યોતઃ વિદ્યુદુદ્યોતઃ તસ્ય જેત્રી જયનશીલા વિદ્યુદુ-
 દ્યોતજેત્રી તથા દ્યુત્યા કાન્ત્યા ઘાં દિવં ઉદ્યોત્ય પ્રકાશયિત્વા દિવઃ
 મણિઃ દ્યુમણિઃ ઉદ્યશ્વાસૌ દ્યુમણિશ્ચ ઉદ્યદ્યુમણિઃ તં ઉદીયમાનં સૂર્ય
 દુર્ભેદ્યં ચ તત્ અવદ્યં ચ પાપં દુર્ભેદ્યાવદ્યં સમાચ્છાદ્ય સંશ્વાસૌ યમશ્ચ
 સદ્યમઃ સ એવ ઉદ્યાનં સદ્યમોદ્યાનં તસ્ય મોદઃ પુષ્ટિઃ તમુપદ્યતે કુ-
 વર્વતે સ પૂર્વોક્તઃ જિનાનાં સામાન્ય કેવલીનાં પતિઃ સ્વામી જિનપતિઃ
 વઃયુષ્માકં અતિનિન્દિતું યોગ્યા અતિનિન્દ્યા તાં અવિદ્યાં અજ્ઞાનં સ-
 ઘઃ શીઘ્રં ઘતુ નાશંકરોતુ ૩

ભાવાર્થઃ—આનંદ પામેલા દેવેન્દ્રોએ પૂજેલા, વિદ્યારૂપ
 નદીના મૂલ ઉત્પત્તિસ્થાન, ચક્રવર્તિઓને પણ વાંદવાયોગ્ય, એવા
 પ્રભુના ચરણકમળરૂપ મેઘો, વિજળીના પ્રકાશને છતનાર, પો-
 તાની કંતિથી સ્વર્ગને પ્રકાશ કરીને ઉગતા સૂર્યની પેઠે દુઃખથી
 ભેદી શકાય એવા અજ્ઞાનરૂપ અંધકારને ઢાંકી દઇને સારા યમરૂપ
 ઉદ્યાનો પુષ્ટિ કરે છે, તે જીનપતિ તમારી અતિ નિન્દવા લાયક
 અવિદ્યાનો નાશ કરે. ૩

કૃત્વા હાટકકોટિજિર્જગદસહારિત્રમુઢા કથં,

કરીને સુવર્ણ દોડાવડે જગત નથી હારિત્ર મુઢા કેમ

હવા ગર્જનયાત્રપિ સ્ફુરદરીન્ મોહાદિવંશોદ્ભવાન્

હુણીને ગર્જનમાં રહેલા સ્ફુરાયમાન થતા મોહાદિના વંશમાં થએલા

જતાં પણ

શત્રુને

तप्त्वा दुस्तपमस्पृहेण मनसा कैवल्यहेतुतप

तपीने दुष्कर तप स्पृहा विना मनशी डेवगज्ञानना हेतुलुत तप

स्त्रेधा वीरयशो दधद्विजयतां वीरस्त्रिलोकीगुरुः ४

त्रय प्रकारे वीरनो यश धारण करता विजय पाभो वीर त्रय लोकना गुरु

॥ टीका. ॥

हाटकानां सुवर्णानां कोटयः हाटककोट्यः ताभिः जगत्

न सती असती दरिद्रस्यभावः दारिद्र्यं तस्यमुद्रा दारिद्र्यमुद्रा

तस्याः कथा दारिद्र्यमुद्राकथा असती अविद्यमाना दारिद्र्यमुद्रा

कथा यस्मिन् तत् असदारिद्र्यमुद्राकथं कृत्वा विधाय च मोह आदि

र्येषां ते मोहादयः तेषां वंशः मोहादिवंशः तस्मिन्नुद्भवः उत्पत्तिर्येषां

ते मोहादिवंशोद्भवाः तान् गर्भे शेरते इति गर्भाशयाः तान् अपि

गर्भाशयान् अपि स्फुरन्तीति स्फुरन्तः ते च ते अरयश्च स्फुरदरयः तान्

प्रबल शत्रून् हत्वा च न विद्यते स्पृहा यस्मिन् तत् अस्पृहं तेन म-

नसा दुःखेन तप्यते इति दुस्तपं तत् कैवल्यस्य मोक्षस्य हेतु कारणं

तत् तपस्तप्त्वा त्रेधा त्रिभिः प्रकारैः वीरस्य यशः किर्त्तिः वीरयशः

तत् दधातीति दधत् त्रयाणां लोकानां समाहारः त्रिलोकी तस्याः गुरुः

त्रिलोकीगुरुः वीरः महावीरप्रभुः विजयताम् सर्वोत्कर्षेण वर्तताम् ४

भावार्थ—कोडा सुवर्णथी जगतने दारिद्र रहित करीने,

मोहादिना वंशमां उत्पन्न थयेवा (कमा-कोधादि) शत्रुओने हण्णीने,

दुःखे तपी शठाय जेबुं मोक्षनां डारणभूत तप तपी, (जे) त्रय

प्रकारे शूरवीरना यशने धारण करनार त्रय लोकना गुरु श्री म-

हावीर देव जय पाभो. ४

(એ સ્તુતિ કહ્યા પછી જંકિંચિં. નમુધ્ધુળં. કહી આવાર્ય
 ઉપાધ્યાય બાંદી. દેવસી પ્રતિક્રમણઠાઈ નવકાર. કરેમિખંતે. ઇચ્છા-
 મિઠામિ. કહી. તસ્સઉત્તરી. અન્નત્થ. કહી અતિચારની આઠગા-
 થાનો કાઠસગ્ગ કહી પ્રગટ લોગસ્સ કહી. મુહપત્તિપડીલેહી. દેવસીય
 વાંદણા દઈ. દેવસીયં આલોહં ઇચ્છં આલોએમિ. જો મે દેવસીય
 અઈઆરો કહી સાતલાખ, અઢારપા. ચાર વિકથા. સઘ્વસવિ. કહી
 નીચે બેસી નવકાર. કરેમિખંતે. ચત્તારિ મંગલં. ઇચ્છામિ પઢિક-
 મિહં જો મે દેવસી. કહી ઇચ્છામિ પઢિકમિહં. ઇર્યાવહીઆએ કહી
 અઢાર લાખ ચોત્તોસ હજાર એકસો વીસ મેદે જે કોઈ દોષ ઇર્યા
 વહીમાં લાગ્યો હોય તેનો મિચ્છામિ દુકઢ દઈ. દેવસીવંદિતુ સંપૂ-
 ર્ણ કહી. પછી ઇચ્છામિહં. ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્, દેવ-
 સિયં આલોહં. પઢિકમિત્તા પરિહયં પઢિક્રમં ઠાએમિ? એમ ગુરુ
 પાસે આદેશમાગી, ઇચ્છં કહી, નવકાર. કરેમિખંતે ઇચ્છામિ ઠા-
 મિકાઠસગ્ગં જોમે પરિહયં. તસ્સઉત્તરી. અન્નત્થ. જાવ આઠ અતિ-
 ચારની ગાથાંતુ ચિંતવન કાઠસગ્ગમાં કરી, પારતાં નમોઅરિહંતાણં
 કહેવું. પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો, પછી મુહપત્તિની દૃષ્ટિ પડિલેહણ
 કરી, વાંદણાદેઈ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્ પરિહયં આલોએ-
 મિ? એમ આદેશ માગી, ઇચ્છં આલોએમિ, કહી. જોમે પરિહયં
 સંપૂર્ણ કહી, પરિક અતિચાર આલોહં, એમ કહી, મુખેમુહપત્તિ રાખી
 અતિચાર આલોવવા.)

॥ अथ श्रावक पादिकादि अतिचार ॥

(चउपई.)

नाणे दंसण चरणे जाण, समकितसुं व्रत बार
वत्साण; संखेदण तव विरियायार, तिहना आलोइशुं
अतिचार ॥ १ ॥ नाणे दंसण चरण प्रत्येक, आठ
आठ अतिचार विवेक; समकितमूल बार व्रततणा,
अतिचार अस्सी तिह ज्ञेया ॥ २ ॥ संखेदण तव
विरियायार, तेहना जाणी वीस अतिचार; सर्व मळी
एकसो चळवीस, गुरुसाखे गरहुं निशदीस ॥ ३ ॥ ना-
णतणा आठे आचार, विपरीताचरणे अतिचार; ते
प्रमाद वलि आणाजोग, ते आलोवुं गुरुसंजोग ॥ ४ ॥
काळे न ज्ञेयो ज्ञेयो अकाल, विनयहीन ब्रह्मान
निटाळ; न वहा आवश्यक उपधान, पूढ्या गुरु ज-
लव्या प्रधान ॥ ५ ॥ अक्षर काने मात्र अशुद्ध, सूत्र
अर्थ पण कह्यो विरुद्ध; सूत्र अर्थ जिनजाणित बेय,
ज्ञेया कूम विस्तर संखेव ॥ ६ ॥ नाणे ए आठ अ-
तिचार, वलिय अनेरा घणा प्रकार; निहवणा-सायण

અંતરાય, વિસંવાદને કર્યો કસાય ॥ ૭ ॥ અક્કર ચાંપ્યા
 ચરણહ દેઠ, મુઢાગાલણ દીધી કેઠ; નાણોપગરણ
 આશાતના, જે મે કીધી તસુ જાવના ॥ ૮ ॥ સૂક્ષ્મ
 બાદર ભજય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર
 જોમી મસ્તક નામીયે, આ જન પરજન તે સ્વામીયે ॥ ૯ ॥
 અહનિસિ પશ્ચિ ચન્નમાસી ફુનં, સંવહરિ મિઠાઢુકનં;
 અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજ્યો, ગુરુપાલે તે મુજને
 હજ્યો ॥ ૧૦ ॥

જ્ઞાનાચારના આઠ અતિચાર, તેહને વિષે જે કોઈ પહોંચી,
 ચન્નમાસી, સંવહરિ દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર,
 અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન, કાયાઈ કરી મિ-
 છામિદુકનં.

અર્થ:—નાણે=જ્ઞાનમાં. તપ=તપ. વિરિયાચાર=વિર્યાચાર.
 તિહના=તેના. આલોહશું=આલોવીશ. પ્રત્યેક=પ્રત્યેકમાં. વિવેક=વિ-
 વેકે કરીને. અસ્સી=મેંસ્સી. તિહ=ત્યાં. નિશદીન=રાત્રિદિવસ, અ-
 હનિશ વિપરીતાચરણે=વિપરીત આચરણ કરતાં. પ્રમાદ=પ્રમાદે
 કરીને આશ્ચાલોગ=અનાલોગે કરીને-અભણપણે. ગુરુસંજોગ=ગુરુના
 સંગમાં-ગુરુ સમીપે. અકાલ=અકાલે, અકાલમાં. નિઃકાલ=હુરકરી.
 વિરુદ્ધ=પ્રત્યેગા. બેય=મન્ને કૂડ=અસત્ય. વિસ્તર=વિસ્તારથી. સંજો-
 વ=સંજોપથી. નિહવણા સાયણુ=કુપાવર્તુ આશાત ના કરવી. નાણો

પગરણુ=જ્ઞાનના ઉપકરણો. તસુ=તેઓની. સૂક્ષ્મ=નાનો. ખાદર=મોટો.
 અહુનિસિ=રાત્રિ-દિવસ. પખખી=પંદર દિવસ સંબંધી. ચઉમાસી=ચા-
 રમાસ સંબંધી. કુડં=પગટ. સંવચ્છરિ=વર્ષ સંબંધી. મિચ્છાદુક્ક-
 ડં=પાપ મિથ્યા થાઓ. અતિક્રમ=ઢીધેડો નિયમ તોડવાની ઇચ્છા.
 વ્યતિક્રમ=નિયમ તોડવાની પ્રવૃત્તિ કરવી તે. અતિચાર=મુતથી નિય-
 મનો ભંગ તે. અનાચાર=અણીને નિયમનો ભંગ કરવો તે. ૧ થી ૧૦

દંસણ જાણ્યા ધ્યાત ધ્યાચાર, વિપરીતાચરણે ધ્ય-
 તિચાર; તે પ્રમાદ વલ્લી ધ્યાણાજોગ, તે ધ્યાલોવું ગુરુ
 સંજોગ ॥ ૧૧ ॥ સંકાદેસત સર્વત કરી, નિસ્તી ધ્યાણ
 હીયે નહુ ધરો; લેખવ્યા ધર્મ સવે સારિલા, સત્ય ન
 લીધો કરી પારિલા ॥ ૧૨ ॥ ધર્મતણા ફલનો સંદેહ,
 ધ્યહવા નિરહી મુનિવર દેહ; મલિ મહત્તા હુર્ગધ વિ-
 શેષ, તસુ હીલા કીધી વિદેષ ॥ ૧૩ ॥ શ્રુતસાગર ગા-
 દો ગંજીર, રહ્યો મૂંઝ નવિ પામ્યો તીર; સાધુ સાહમ્મી
 જાણીગુણી, ઉપવૃદ્ધણા નહુ કીધી ઘણી ॥ ૧૪ ॥ શુદ્ધ
 ધર્મથી પડતો જાણ, ઉઠંજાદિક નહુ મન ધ્યાણ; તે
 ધિર ન કર્યો જિમ શ્રીવીર, મેઘકુમાર પુચાવ્યો તીર
 ॥ ૧૫ ॥ મહાશતક સંતાપ્યો નાર, સંથારે ચમ્પિયો

अवधार; रीसाणो गौतम पाठवी, रोष खमावी दृढमति
 ठवी ॥ १६ ॥ एहवो थिरीकरण नहु कयौं, जिनसासन
 बल्ल गुण ज्यौं; जले जाव ते कीचो नहि, अंतर-
 जगति चित्त नहु बही ॥ १७ ॥ धन धन जिनशासन
 झम कहे, मिथ्याती सुधी मती लहे; जे देखी जावेजा-
 वना, ते नहु कीधी सुप्रजावना ॥ १८ ॥ सूक्ष्म बादर
 जजय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; करजोमी
 मस्तक नामीये, आ जव परजव ते खामिये; अहनिशि
 पक्षि चजमासि फुलं, संवहरी मीढाडुकमं; अरिहं
 सिद्ध सवे जाणज्यो, गुरुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ १९ ॥

दर्शनाचारना आठ अतिचार, तेहने विषे जे कोइ परखी,
 चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार,
 अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी मि-
 च्छाभिदुकडं.

विपरीताचरणे=विपरीत आचरणवाच्यो. आषुभोग=मनो-
 पशु. निरती=प्रत्य. लेख्य=गण्य. आरिष=अरिष. पारिष=प-
 रीक्षा. भणसा=भणथी भेसा. तमु=तेमनी. आहर्भ=आधिर्भ.
 उपवृद्धा=आहर्भ सत्कार. उठभाडि=उठे विगेरे. थिरीकरण=स्थिर
 करवुं. वल्लगुण=वात्सल्य. सुप्रजावना=भारी प्रजावना. ११ थी २०

चरणे जण्या आठ आचार, विपरीताचरणे अ-
 तिचार; ते प्रमाद वली आणाजोग, ते आलोवुं गुरु
 संजोग ॥ २१ ॥ मारग समितिसहित चालिये, सावद्य-
 रहित वचन बोलिये; दोषरहित छिजे आहार, करिवो
 मुकण ग्रहण विचार ॥ २२ ॥ दृष्टिये जोइ पमज्जाण
 करी, छेवुं मूकवुं चित्ते धरि; चौथी समिति एह जा-
 णवी, हवे पंचमी हीयडे आणवी ॥ २३ ॥ रूमे दस गुण
 ठंमिल जोय, जीवविराहण जिहां नवि होय; उच्चार-
 दिक तिहां परिठवे, पंचमिसमिति एणिपरे हुवे ॥ २४ ॥
 आर्त्तगौडचिंतन परिहरे, सर्व जीवनी समता धरे; ए-
 णिपरे चित्त सदा राखिये, मनोगुप्ति प्रवचन जाखिये
 ॥ २५ ॥ मौनी साने नहु ववहरे, हुंकारादिक सवि सं-
 वरे; वचनगुप्ति ते कहिये सहि, सुगुरुतणे वचने में
 लव्ही ॥ २६ ॥ दुस्सह चणविह लवसग सहे, मेरुतणी
 परे निश्चल रहे; तनु वोसिरावी काजसग करे, काय-
 गुप्ति जिन इम लवरे ॥ २७ ॥ इणिपरे आठे प्रव-
 चन माय, सघळुं प्रवचन जिहां समाय; जावजीव साधे

पार्श्वीये, अस्मिन्मिति दूरे दलिये ॥ २७ ॥ पोसह
 सामायिक अस्मिन्, श्रावक एहतणी खप करे; नाणा-
 दिक पंचे आचार, साधु श्रावकने सरिस विचार ॥ २८ ॥
 सूक्ष्म बादर उज्जयप्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार;
 करजोडी मस्तक नामिये, आ जव परजव ते स्वामिये
 ॥ ३० ॥ अह्निसि पक्षि चउमासि फूडं, संवहरि मि-
 ण्हाडुकं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणज्यो, गुरुपाखे ते
 मुजने हज्यो ॥ ३१ ॥

चारित्राचारना आठ अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पणखी,
 चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार,
 अनाचार लाग्यो होय, ते सबि हुं मन, वचन, कायाए करी मि-
 ण्हाडुकं.

पमन्जय=प्रमान, अवविशदुष्ट=अपनी विराधना, उ-
 व्यासादि=पंडीनीति-आडा विगेरे, आने=असाराथी, ववदरे=व्य-
 वहार करे, संवरे=बंध करे, दुस्मद=आहारा, अठविट=आठ
 प्रकाशना, उवदुष्ट=उपसर्ग-कष्ट. २१ थी ३१

हवे विशेष श्रावकनो धर्म, समकित तत्त्व लहे
 लघुकर्म; समकित लाधे सर्व प्रमाण, जप तप संजम

नाण विनाण ॥ ३२ ॥ समकित स्तन जतन करि ग्रहो,
 जासु प्रसादे शिवसुख लहो; समकित पाखे शिवपद
 दूर, चञ्जगइ जीव जमे जव चूर ॥ ३३ ॥ चारित्र पाखे
 वार अन्नंत, तोपण नहु पामे जव अंत; इम जाणी
 समकित आदरो, समकित आदर किरिया करो ॥ ३४ ॥
 समकित किरिया बे जो मिले, तो जव जमवाना जय
 टले; समकित सूधा दंसण नाण, देवगुरु धर्म विषे ते
 प्रमाण ॥ ३५ ॥ देव एक अरिहंत विदित, रागद्वेष बेरी
 जिण जीत; दोष अठार रहित हितकार, त्रिचूवन ज-
 नने तारणहार ॥ ३६ ॥ नाम ठवण अव्य जाव वि-
 चार, निक्षेपा अनुयोग डुवार; चिहुं प्रकार इणिपरे
 अरिहंत, चञ्जथे जेद नमुं जयवंत ॥ ३७ ॥ चञ्जवीसठो
 जणतां नाम, जिन नामे तसु करुं प्रणाम; ठवणा श्री
 जिनप्रतिमा कही, जिनजावे ते बंडु सही ॥ ३८ ॥ पं-
 चमझयण आवश्यकतणे, अधिकारे यति श्रावक जणे;
 पढम जवंगे दसमे अंग, प्रगट साखी जाणो मनरंग ॥
 ३९ ॥ आवंती चञ्जवीसी हुस्ये, लहि केवल जिनधर्म

द्वाखस्ये; आगम जाख्या अव्य जिणंद, ते प्रणमुं मन
 धरि आणंद ॥ ४० ॥ इम चण्वीसी जे जिन यदा,
 एहीज चण्वीसठो तदा; वंदनीक इम अव्य जिनेश,
 गुरु पूढी जाणो सुविशेष ॥ ४१ ॥ एणिपरे देवतत्त्व
 श्रिंहंत, गुरु सुसाधु जे जग गुणवंत; सूधो निरवद्य
 दे उपदेश, टाळे सावयनो लवलेश ॥ ४२ ॥ परिग्रहने
 आरंज निवार, वस्ते निस्ते पंचाचार; आणक्रिया जे
 पाळे खरी, दोषरहित व्होरे गोचरी ॥ ४३ ॥

इस्या सुगुरु गुरुत्त्व सदहुं, तेनी आणा मस्तक
 बहु; जिनजापित ते साचो धर्म, पाळतां आपे शिव-
 शर्म ॥ ४४ ॥ सर्व जीव बलि दणवा नहि, इण उप-
 देशे धर्म हुवे सही; एक करि आपे आरंज धर्म, ते जि-
 नमतनुं न लहे मर्म ॥ ४५ ॥ धर्मारथ आरंज मिथ्यात
 एद्वि वात करे विख्यात; बहुजन मांहे जे इम कहे,
 ते पण जैन धर्म नवि लहे ॥ ४६ ॥ बे बे जांव जिहां
 ए नही, तेहिज धर्म साचो सदही; एणिपरे पाहुं त्रिणे
 तत्त, साचुं सदहतां समकित ॥ ४७ ॥ समकित मूल

જાણ્યા વ્રત વાર, તેહના પંચ પંચ અતિચાર; ગુરુમુખ
 સાંજલી તેહની વિગત, જાણી ટાલિશું આતમશક્ત ॥
 ૪૮ ॥ જીવાદિક જિનજાણિત તત્ત, સાચું સદ્દેહતાં સ-
 મકિત; તેહ વિષે સંશય આણિયે, શંકાદોષ તે શ્રુત
 જાણિયે ॥ ૪૯ ॥ બીજા ધર્મતણો અજિલાષ, તે કંઠા
 કહિયે જિન જાણ; ધર્મતણા ફલનો સંદેહ, ત્રીજી વિ-
 તિગિહ્વાની રેહ ॥ ૫૦ ॥ મિથ્યાદૃષ્ટિ પ્રશંસા કરે, તસુ
 પરિચય દંસણ અતિચરે; સમકિતના પંચય અતિચાર,
 તેહતણો કરિશું પરિહાર ॥ ૫૧ ॥ એહ છતાં સમકિત
 ડુષાય, મૂલ્ય વિના ફલ ફૂલ ન થાય; ધર્મ મૂલ્ય તિમ
 સમકિત જાણ, એહ વિના હુવે વહુ વ્રત દાણ ॥ ૫૨ ॥
 સમકિતવિણુ વ્રત વાર અનંત, પાલંતા ન થયો જવ
 અંત; કરે અજગ્ય વહુ કાયકલેશ તોય ન આવે સમ-
 કિત લેશ ॥ ૫૩ ॥ તિણ સમકિત જા મલિ નહુ કોય,
 જિનવર વચન વિમા સી જોય; સમકિત લાધે ડુર્ગતિ
 ટલે, અનુક્રમે શીવપુર પદવી મીલે ॥ ૫૪ ॥ સૂદામ
 વાદર બ્રજય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર

જોમી મસ્તક નામીયે, શ્યા જવ પરજવ તે લામિયે ॥
 ૧૧ ॥ અહનિસિ પક્કિ ચતુમાસી ફુનં, સંવહરી મિઠા-
 ડુકનં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજ્યો, ગુરુસાહે તે મુ-
 જને હજ્યો ॥ ૧૬ ॥

સમક્તિના પાંચ અતિચાર તેહને વિષે, જે કોઈ પરખી, ચ-
 તુમાસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર,
 અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હું મન, વચન, કાયાણ કરી મિ-
 ઞ્છામંડુકડં.

અર્થ—લઘુકર્મ=કુળવા કર્મવાળો. લાધે=પ્રાપ્ત થયે. પા-
 ખે=વિના. ચઉગદ=ચારગતિ. ભૂર=ચુ. વિદીત=પ્રસિદ્ધ. તારણુ-
 હાર=તારનાર. ઠવણુ=સ્થાપના. ચઉવીસતથો=ત્રોગસ્સ. પંચમઞ-
 ચણુ=પાંચમા અધ્યયનમાં.

સૂધો=સત્ય. નિરવદ=દોષરહિત. સાવધનો=પાપ વ્યાપારનો.
 આણુક્રિયા=જિનાશા અને તેમણે કહેલ ક્રિયા. ગોચરી=આહાર
 પાણી. ઇસ્યા=એવા. વહુ=ધારણુ કરે. શિવસર્મ=મોક્ષ સુખ. હુવે
 =થાય. તત્ત=તત્ત્વ.

આતમશકત=પોતાની શક્તિએ. અભિલાષ=ઈચ્છા. પરિહા-
 ર=ત્યાગ. હુષાય=દોષ લાગે. તિણુ=તે માટે. જમલિ=જ્યાં સુધી
 મલીન ન થાય. વિમાસી=વિચારી બેવું. લાધે=પ્રાપ્ત્યે.

રીસે દૃઢગ્રંથન દૃઢઘાત, શ્રંગ ચર્મનો કરે વિઘાત;

અતિ ઝારારોપણ વિખ્યાત, રુંધી જે જે પાણી ઝાત ॥
 ૧૭ ॥ પહિલા વ્રતના એ અતિચાર, ન લગામે શ્રાવક
 મુવિચાર; વ્રતનો ધારક હમ જાણિયે, તેહના ગુણ હિ-
 ધમે આણિયે ॥ ૧૮ ॥ સૂક્ષ્મ વાદર જન્ય પ્રકાર, જે
 મુજને લાગ્યા અતિચાર; કરજોમી મસ્તક નામીયે, આ
 જવ પરજવ તે સ્વામિયે ॥ ૧૯ ॥ અહ્નિશિ પક્ષિ ચન્ન-
 માસી ફુડં, સંવહરી મિહાડુકમં; અરિહંત સિદ્ધ સવે
 જાણજ્યો, ગુરુસાહે તે મુજને હજ્યો ॥ ૬૦ ॥

પહેલું થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત, તેહના પાંચ અતિચાર,
 તેહને વિષે જે કોઈ પરુશ્વી, ચન્નમાસી, સંવહરી દિવસને વિષે
 અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું
 મન, વચન, કાયાએ કરી મિચ્છામિદુક્રંડં.

અર્થ—રોસે=રોપથી. દહબંધન=સખત બંધન. અર્મનો=
 આમડાનો. વિધાત=છેદ કરે. બારારોપણ=ધણે બાર ભરે.

કૂમ આલ દે સહસાકાર, ગુણ પ્રકાશે જે અવિ-
 ચાર; મંત્રજેદ નીજ નારી તણો, કરતાં લાગે દૂષણ ઘ-
 ણો ॥ ૬૧ ॥ જે દીજે મીથ્યા જપદેશ, કર્મધર્મ પામીયે
 કિલેશ; કૂમ લેખ એ બીજે વ્રતે, અતિચાર સમરસુંદીન

प्रते ॥ ६२ ॥ सूक्ष्म बादर उन्नय प्रकार, जे मुजने
 लाग्या अतिचार; कर जोडी मस्तक नामीये आ जव
 परजव ते स्वामिये ॥ ६३ ॥ अह्निसि पस्कि चउमासी
 फुमं, संवहरी मिह्माडुकडं; अरिहंत सिद्ध सवे जाण-
 ज्यो, गुरुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ ६४ ॥

बीजुं थूल मृषावाद विरमण व्रत, तेहना पांच अतिचार,
 तेहने विषे जे कोइ परखी, चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे
 अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं
 मन, वचन, कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

अर्थ—कुड आण=जेठुं आण. सहसाकार=विचार्या विना.
 शुभ्र प्रकासे=छातुं प्रगट करे. भंत्र लेह=छानी वात भीजने करे.

चौर हरी वस्तु ववहरे, चौरप्रयोग सखायत करे;
 दाण विसाइ राज्यविरुद्ध, उत्तम श्रावकने प्रतिषिद्ध ॥
 ६५ ॥ वानि जेलने कूडु मान, कूम तोल परिहरे सु-
 जाण; त्रीजा व्रतना ए अतिचार, पंचतणो करिशुं प-
 रिहार ॥ ६६ ॥ सूक्ष्म बादर उन्नय प्रकार, जे मुजने
 लाग्या अतिचार; कर जोमी मस्तक नामिये. आ जव
 परजव ते स्वामिये ॥ ६७ ॥ अह्निसि पस्कि चउमासी

ફુમં, સંવહરી મિહાહુકમં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણ-
જ્યો, ગુરુ સાચે તે મુજને દ્વજ્યો ॥ ૬૮ ॥

ત્રીજે થૂલ અદત્તાદાન વિરમણવ્રત, તેહના પાંચ અતિચાર,
તેહને વિષે જે કોઈ પશ્ચિલ, ચઢમાસી, સંવ્યાસ, દિવસને વિષે
અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું
મન વચન કાયાઈ કરી મિજબાનું કુર્કડ.

અર્થ—ચૌરહરી=ચૌરે લાવેલી. વવહરે=વ્યાપાર કરે. ચૌર
પ્રયોગ=ચૌરને મદદ કરે. વિસાધ=વિષ આદિ. પ્રતિષિદ્ધ=નિવેધ છે.
વાનિ લેલ=રાખ લેળવીને. કુડુ માન=ખોટું માપ. કુડુ તોલ=
ખોટું તોલ.

જોડે રાણી થોમે કાલ, હત્તર પરિગ્ગહિયા સં-
જાલ; વિધવા દાસી વેશ્યા જાણ, અપરિગ્ગહિયા તેમન
આણ ॥ ૬૯ ॥ તેહતણો જે કીજે સંગ, હત્તમને જા-
ણો વ્રત જંગ; ફરસે પરનારીના અંગ, ક્રીમા કહિયે તેહ
અનંગ ॥ ૭૦ ॥ આતમ સંતતિ વિણુ પરતણા, મેલે ના-
ત્રા જે નર ઘણા; કામજોગ નાવે સંતોષ, ચતુથે વ્રત
૯ પંચય દોષ ॥ ૭૧ ॥ શેઠ સુદંસણ પ્રમુલ્લ અનેક,
તેહના ગુણ જાણો સુવિવેક; નિરતિચાર જે પાલે શીલ
હહ જવ પરજવ તેહને લીલ ॥ ૭૨ ॥ સૂક્ષ્મ બાદર જ-

प्रय प्रकार, जे मुजने लाग्या अतिचार; करजोडी म-
स्तक नामीये, आ प्रव परप्रव ते खामिये; अहनिशि
पखि चउमासी फुमं, संवहरी मिहाडुकमं; अरिहंत
सिद्ध सवे जाएज्यो, गुरु साखे ते मुजने हज्यो ॥७४॥

चोथुं स्वदारा संतोष, परदारा विरमण व्रत, तेहना पांच
अतिचार, तेहने विषे जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवहरी दीव-
सने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय
ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

अर्थ—छत्तर परिगगहिया=थोडा वणत भाटे राखेदी. अ-
परिगगहिया=डोढये नहि अहुणु डरेदी. इरसे=अडके. अनंग=डा-
म. आतमसंतति=पोतानां अस्थ्यां. नात्रा=सगपणु.

बांधी मुके जे धन धन्न, झणपरे रुप सोवन्न हि-
रन्न; खेत्र गेह वे मेली एक, दुपद चउपद गर्ज अनेक
॥ ७५ ॥ कुविय वधारे तोले जेह, परिग्रह मान अति-
क्रम तेह; पंचमव्रत अतिचार निवार, सफल करे ते
धन संसार ॥ ७६ ॥ सूक्ष्म वादर उन्नय प्रकार, जे मु-
जने लाग्या अतिचार; कर जोमी मस्तक नामिये, आ
प्रव परप्रव ते खामीये ॥ ७७ ॥ अहनिशि पखि चउ-

मासि फुमं, संवहरी मिह्वाडुकमं; अरिहंत सिद्ध सवे
जाणज्यो, गुरु साखे ते मुजने हज्यो ॥ ७८ ॥

पांचशुं परिग्रह परिमाण व्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने
विषे जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम
व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन वचन
कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

अर्थ—सोवन्न=सोनु. छिरन्न=छिरण्य. (छीरा) धुविय=हुलसी
धातु. अतिक्रम=उलंघन.

लुंचो नीचो तिरग्री दीसे, मान अतिक्रम करिये
वसे; स्वारथ लणो अधिको करे, पंचम मान कय्यो
विसरे ॥ ७९ ॥ छट्ठा व्रतना ए अतिचार, न लगामे
श्रावक सुविचार; व्रतनो धारक झम जाणिये, तेना
गुण हियेने आणिये ॥ ८० ॥ सूद्धम वाइर लज्जय प्र-
कार, जे मुजने लाग्या अतिचार; कर जोमी मस्तक
नामिये, आ जव परजव ते खामिये ॥ ८१ ॥ अहनि-
सि पक्खि चउमासी फुमं, संवहरी मिह्वाडुकमं; अरि-
हंत सिद्ध सवे जाणज्यो, गुरुसाखे ते मुजने हज्यो
॥ ८२ ॥

छट्ठुं िसिबिदिसिपरिमाण व्रत, तेहना पांच अतिचार, ते-
हने विषे जे कोइ पक्खी चउमासी संवच्छरी दीवसने विषे अति-
क्रम, व्य तेक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन,
वचन कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

सप्तमव्रत हवे करिशुं विचार, तेना संजारुं अति-
चार; करमे पनरह जोजन पंच, एवं वीस नही खल्ल
संव ॥ ८३ ॥ सचित आहारे अचिते वृंद, वृद्धथकी ज-
खेमी गुंद; खारेक रायण बीज समिद्ध, बीजो छे सच्चित्त
प्रतिबद्ध ॥ ८४ ॥ अग्नि अपक्क ते अप्पोलिअ्या, उल्ला
पहुंक ते छुप्पोलिअ्या; बीज रहित जसही जे तुह, जे
जुंजे तेहनी मति तुह ॥ ८४ ॥ अतिचार जोजन जा-
णवा, कर्मादान पनर टालवा; त्रिविधे श्रावकनो आ-
चार, पंचमंगिए जण्यो विचार ॥ ८६ ॥

(यतः श्रीजगवतीसूत्रे अष्टमेशतके पंचमोद्देशके)

“ जे ईमे पुणोसमणोवासगा जवन्ति तेसिं नो
कप्पंति झ्मांइ पन्नरस कम्मादाणांइ संइ करेत्तए वा ॥
करेत्तए वा, करंतं वा अन्नं समणुजाणित्तए वा ॥

તંજહા ઇંગાલકમ્મે, વણકમ્મે, સામીકમ્મે, જામીકમ્મે,
 ફોમીકમ્મે, દંતવાણિજ્જે, લાલવાણિજ્જે, રસવાણિજ્જે,
 કેસવાણિજ્જે, વિસવાણિજ્જે, જંતપિલ્લણકમ્મે, નિલ્લંછણ
 કમ્મે, દવગ્ગિદાવણયા, સરદહતલાવસોસણયા, અસહ-
 જણપોસણયા. ” (ઇતિવચનાત્)

જામચુંજ સોનાર ઠંઠાર, ઇંટવાહ નીવાહ લોહાર;
 ધાતુધમણ ઇત્યાદિ અધર્મ, એમ અનેરા જે સ્વર્ગ કર્મ ॥
 ૭૭ ॥ કણ ખરડાવે આઘા દાલ, પાન ફૂલ ફલ વિ-
 ક્રય ટાલ; મુંઢ લોઢાવે જે કપાસ, વણકર્મ તે જાણિ
 પાપ નિવાસ ॥ ૭૮ ॥ વેચે સગમ અંને સગમંગ, સાહિ-
 કર્મ કરે વ્રતજંગ; સકટ પમુહ જસુ જામે વહે, જામી
 કર્મ તે ગિરુઆ કહે ॥ ૭૯ ॥ જે ચુંડ ફોડે હલ કુ-
 દાલ, સ્વણિવો કૂપ સરોવર પાલ; કાઢે દૂણ માટિ પા-
 થાણ, ફોમી કર્મ કુકર્મનિ હાણ ॥ ૮૦ ॥ મૃગમદ
 ચામરને ગજ દંત, કરે પ્રાણ જે ત્રસના અંત; આગર
 જલપી એ વવહરે, દંતવાણિજ્જ પાપે પિંમ જરે ॥ ૮૧ ॥
 લાલ ગુલ્લી મણસિલ ધાદુમી, તૂરી દુષી સૂરી ફિટકમી

साजी साबु ने पम्वास, इण व्यापारे छुर्गति वास ॥
 ९२ ॥ मधु माखण विस मद ववहार, मीण महुमां प्र-
 भृति असार; छुपद चउपद विक्रय करे, रस केसह वा-
 णिज किम तरे ॥ ९३ ॥ विसहल लोह अने हरताल,
 वेचे बहु सावद्य हथियार; एविष वाणिज प्रवचन जाण
 नहु टाले तेहने व्रतहाण ॥ ९४ ॥ ईष तेल सरसव
 एरंम, पमुह पीलणे पाप प्रचंन; तिल दलेलनुं देवुं वार,
 यंत्रपीलण कर्म अधर्म निवार ॥ ९५ ॥ नासा वेध अं-
 कनुं दाण, गलकंबल कापे जे अजाण; वींधी करे क-
 रणनो ठेद, निहंउणनो करे निषेध ॥ ९६ ॥ पुण्यबु-
 धि वसुने दव देइ, दवदाणे ते सुकृत खवेइ; कू॥ सर
 नदि ब्रह जल शोष, मोटुं छुषण ते सर शोष ॥ ९७ ॥
 सूत्रा सालहि तितर मोर, कूकर कूकन हीये कगोर;
 छुष्ट चित्त दासी मंजार, पोषे असती पोष निवार ॥ ९८
 ॥ सप्तम व्रत विसे अतिचार, टालेना श्रावक आचार;
 पाय तुलावट दाण अधर्म, एम अनेरा जे खर कर्म ॥
 ९९ ॥ सूक्ष्म बादर उन्नय प्रकार, जे मुजने लाग्या

અતિચાર; કર જોમી મસ્તક નામિયે, આ જવ પરજવ
તે સ્વામિયે ॥ ૧૦૦ ॥ અહનિસિ પક્કિ ચન્નમાસી ફુમં,
સંવહરી મિહાહુકમં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજ્યો, ગુ-
રુસાચે તે મુજને હજ્યો ॥ ૧૦૧ ॥

સાતમું ભોગોપભોગ પરિમાણ વ્રત, તેના વીસ અતિચાર, પાંચ
ભોજનના ને પંદર કર્મદાનના, એવં વીસ અતિચાર, તેને વિષે જે
કોઈ પરખી, ચન્નમાસી, સંવહરી દિવસને વિષે અતિક્રમ વ્યતિ-
ક્રમ, અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન,
કાયાઈ કરી મિચ્છામિદુકલં.

અર્થ—વૃંદ=સમૂહ. સમિદ્ધ=કાષ્ઠ. સચ્ચિત્ત=સજીવ. પ્રતિ-
બદ્ધ=જોડાએલ. અપકવ=કાચું. દુરપોલિઆ=કાચું પાકું. ઓસહિ=
ઔષધિ. બુન્ને=ખાય. સોનાર=સોની. ઠંઠાર=કંસારા. ઇંટવાહુ=ઈ-
ટો પકવનાર. ધાતુધમણુ=ધાતુ ગાળનાર. લોહાચે=પીલાવે. સગડ=
રથ. સગડંગ=રથના અવયવો. સકટ=ગાડાં. ગિરૂઆ=શુદ્ધન. ખ-
ણિવો=ખોદાવો. મૃગમદ=કસ્તૂરી. ગજદંત=હાથીના દાંત. શુભી=
ગળી. તૂરી=તેજંતૂરી. સૂરી=રથ. પડવાસ=પટમાં વાસ દેવો. વિ-
ક્રય=વેપાર. વ્રતહાણુ=વ્રતનો નાશ. તિલહલેલનું=તેલ કાઢવું. ના-
સાવેધ=નાક વીંધવું. કરણુનો=ઈંદ્રિયોનો. વસુને=અગ્નિને. સુકૃત
અવેધ=પુણ્યનો નાશ કરે. મંજર=ખિલાડા.

અષ્ટમ વ્રત પંચય જાણવા, સકતિસીમ તે પણ

टालवा; जेहथी दोषे कामविकार, इस्या वचन बोले
 अविचार ॥ १०२ ॥ जंडतणी पर चेश करे, लोक ह-
 साडी व्रत अतिचरे; मुखथी नाषे आलंपाल, लोक-
 मांही जणीए वाचाल ॥ १०३ ॥ जोग करे अधिकरणह
 तणो, इणपरे लागे दूषण घणो; न्हाण अधिक खल
 जल रेन्वो, अधिको जोजन आरंज्यो ॥ १०४ ॥ ए
 अतिचार सहु टालिये, निर्मल अष्टम व्रत पालिये; श्रा-
 वकने ए करवा नहि, एह वात जिन आगम कही ॥
 १०५ ॥ सूक्ष्म बादर उजय प्रकार, जे मुजने लाग्या
 अतिचार; कर जोमी मस्तक नामीये, आ जव परजव
 ते खामीये ॥ १०६ ॥ अह्निसि पक्षि चउमासी फुनं,
 संवहरी मिठाडुकनं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणज्यो, गु-
 रुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ १०७ ॥

आठमं अनर्थदंड विरमणव्रत तेना पांच अतिचार, तेने विषे
 जे कोइ पक्खी, चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्य-
 तिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन,
 कायाए करी मिच्छामिदुक्कडं.

સકતિસ્ત્રીમ=શક્તિ અનુસાર. બાંડતણી=બાંડની પેઠે. ચેષ્ટા=ચાળા. અનર્થદાંડ=જેથી આત્મા નિર્અર્થક દાંડાય.

સામાશ્રક લીધે ધુધ્યાન, મન આણે તે દોષનિ-
ધાન; વચને જાણે જેય સપાપ, કાયાએ કરિ તે પ્રાણ
સંતાપ ॥ ૧૦૮ ॥ વિસ્મૃતિ આવે વેલાતણી, આદર ન
કરે જે વ્રત જાણી; નવમા વ્રતના એ અતિચાર, જે ટાલે
તસુ હું બલિહાર ॥ ૧૦૯ ॥ સૂદામ બાદર ભજય પ્રકાર,
જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર જોડી મસ્તક નામિયે,
આ જવ પરજવ તે સ્વામિયે ॥ ૧૧૦ ॥ અહનિસિ પશ્ચિ
ચતુર્માસિ ફુલં, સંવહરિ મિહાદુક્કમં; અરિહંત સિદ્ધ
સવે જાણજ્યો, ગુરુસાહે તે મુજને હજ્યો ॥ ૧૧૧ ॥

નવમું સામાયિક વ્રત, તેના પાંચ અતિચાર તેને વિષે જે કોઈ
પરખ્ખી, ચતુર્માસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ,
અતિચાર, અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હું મન, વચન, કાયાએ
કરી મિચ્છામિ દુક્રદં.

અર્થ—ધુધ્યાન=ખરાબ ધ્યાન. દોષનિધાન=દોષનો બાંડાર.
કાયાઈ કરિ=કાયાવડે. બલિહાર=બન્યવાદ.

દશમે વ્રત દિસિનું પરિમાણ, સંસ્થે જે શ્રાવક

जाण; तेना जाणी पंचय दोष, टाळी आणे मन सं-
तोष ॥ ११२ ॥ बाहिरथकी मांही आणवे, मांहीथकी
बाहिर मोकळे; साद करी देखानी रूप, कांकरि नांवी
कहे सरूप ॥ ११३ ॥ सूक्ष्म बादर उजय प्रकार, जे
मुजने लाग्या अतिचार; कर जोनी मस्तक नामिये,
आ जव परजव ते खामीये ॥ ११४ ॥ अह्निसि पस्कि
चउमासि फुलं, संबळरि मिठाडुकडं; अरिहंत सिद्ध
सवे जाणज्यो, गुरुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ ११५ ॥

दससुं देसावगासिक व्रत, तेना पांच अतिचार, तेने विषे जे
कोइ पक्खी, चउमासी, संबच्छरी दिवसने विषे जे कोइ अतिक्रम,
व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, व-
चन, कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

अतिचार इग्यारमे व्रते, सकतिसिम टाळसुं दिन
प्रते; अप्रतिलेखी उप्रति लेख, शय्या संथारो उवेख ॥
११६ ॥ अपमज्जण उपमज्जण करी, शय्या संथारो
परिहरी; नीति वनी लहुनी ठंमीला, पमीलेहण पम-
ज्जाण जला ॥ ११७ ॥ सम्यकविधिण नहु पाळिये, पो-
सह अतिचार टाळिये; पर्वतिथे एवत अधिकार, जाणे

श्रावक जे सविचार ॥ ११८ ॥ सूक्ष्म बादर उजय प्र-
 कार, जे मुजने लाग्या अतिचार; करजोमी मस्तक
 नामिये, आ जव परजव ते स्वामिये ॥ ११९ ॥ अह-
 निसि पस्कि चउमासी फुमं, संवहरी मिह्याडुकमं; अ-
 रिहंत सिद्ध सवे जाणज्यो, गुरुसाखे ते मुजने हज्यो
 ॥ १२० ॥

इग्यारमुं पोसह व्रत, तेहना पांच अतिचार, तेहने विषे जे
 कोइ परखी, चउमासी, संवच्छरी दीवसने विषे अतिक्रम व्यति-
 क्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन वचन का
 याए करी मिच्छामिदुकदं.

अर्थ—अप्रतिक्षेपी=नहि लेखेहुं. दुःप्रतिक्षेप=जेम तेम
 लेखेहुं. अपमन्त्र=प्रमाण्या विना. दुःपमन्त्र=असम प्र-
 माण्यां. ११६-१२०

पर्वदिवस पोसह पारणे, अवलोकें निज घर बा-
 रणे; जोजन बेला पामी साध, मन चिंतवे जले ए लाध
 ॥ १२१ ॥ मूके सचित उपरे जेय, सचितशुं वलि दांके
 तेय; वस्तु आपणी परनी कहे, जोलपणे मन महार वहे ॥
 १२२ ॥ गोयखेला टाली करी, साधु निमंत्रे जोलम धरी;
 बारम वतना ए अतिचार, टालेंता श्रावक आचार ॥

१२३ ॥ मूढम बादर उन्नय प्रकार, जे मुजने लाग्या
अतिचार; कर जोमी मस्तक नामिये, आ जव परजव-
ते खामिये ॥ १२४ ॥ अह्निसि पस्कि चउमासी फुमं,
संवहरी मिह्नाडुकमं; अरिहंत सिद्ध संवे जाएज्यो, गु-
रुसाखे ते मुजने हज्यो ॥ १२५ ॥

बारमुं अतिथिसंविभाग व्रत, तेना पांच अतिचार, तेने विषे
जे कोइ पख्खी, चउमासी, संवच्छरी दिवसने विषे अतिक्रम
व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन वचन
कायाण करी मिच्छामिदुक्कडं.

अर्थः—अवलोकिते=लुपे. साध=साधुने. लाध=लाभ्या. ग-
अ२=गत्सर्-द्वेष धरे. गायरवेला=गायत्री वणत. निभटि=नोलावे.
१२१-१२५

राजरिद्धि वंढे इहलोक, इंद्रादिक पदवी पर-
लोक; सुखियो वंढे बह जीविये, दुख आवे मरवुं वंढिये
॥ १२६ ॥ कामजोगनी आशा करे. संलेहण झणिपरे
अतिचरे; ए अतिचार यालि व्रत धरे, तासु प्रशंसा
सुगति करे ॥ १२७ ॥ मूढम बादर उन्नय प्रकार,
जे मुजने लाग्या अतिचार; कर जोमी मस्तक नामिये,

આ જવ પરજવ તે સ્વામિયે ॥ ૧૨૮ ॥ અહનિસિ પક્ષિ
 ચન્નમાસિ ફુલં, સંવહરિ મિહાઢુકમં; અરિહંત સિદ્ધ
 સવે જાણજ્યો, ગુરુસાથે તે મુજને હજ્યો ॥ ૧૨૯ ॥

સંલેખણાના પાંચ અતિચાર તેને વિષે જે કોઈ પગલવી, ચડ-
 માસી, સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર,
 અનાચાર લાગ્યો હોય તે સર્વિ હું મન, વચન, કાયાણ કરી મિ-
 ચ્છામિ દુકલં.

અર્થ:—વહે=મિચ્છે. સુરપતિ=મન્દ્ર. ૧૨૬-૧૨૬

તપાચાર બારહ આચાર, વિપરીતા ચરણે અતિ-
 ચાર; તે પ્રમાદ વલ્લિ આણાજોગ, તે આલોલું ગુરુ સં-
 જોગ ॥ ૧૩૦ ॥ બાહિર અન્યંતર બહ બહ જોદ, એ જાણે
 જે હોઈ સજોદ; દેહીતો તે બાહિર કહ્યો, અન્યંતર બીજો
 સંગ્રહ્યો ॥ ૧૩૧ ॥ અણમણ કહોણ જે ઉપવાસ, એક
 થકી જ્યાં લગી છમ્માસ; બણોદરી બણો આહાર, ફક
 વિ તિ-કવલે કરી વિચાર ॥ ૧૩૨ ॥ વિગઈ સચિત્ત દ્ર-
 વ્યાદિકતણો, એહનો કરિયે સંલેખણો; વૃત્તિસંલેખ એ
 ત્રીજો જોદ, આંબીલ નીલી રસ વિહોદ ॥ ૧૩૩ ॥ સીત
 વાત આતપ જે સહે, એહને કાયકિલેસ જે કહે; સં-

લીનતા જે થંગ હવંગ, આસન કરિ સંવસ્થેરંગ ॥ ૧૩૪ ॥
 ॥ એ ઢ ખેદ બાહિર તપ જાણ, ઢતી શક્તિ આલસ
 મન આણ; ન કર્યો જતન રતન આદરી, જાણે નાશ્યો
 કાંકર કરી ॥ ૧૩૫ ॥ અન્યંતર તપતણા પ્રકાર, સુગુરુ
 સાથે આલોચણ સાર; કાઢી શબ્દ ન તપ પઢિવજ્યો, વ-
 માતણો વિનય મેં તજ્યો ॥ ૧૩૬ ॥ બાલગિલાનને તપ-
 સીતણો, વેચાવચ્ચ ન કીધો ઘણો; વાયણ પુહણ પરિય-
 ટ્ઠણા, ધમ્મકહા ને અણુપેહણા ॥ ૧૩૭ ॥ પંચખેદ સ-
 જ્ઞાય નહુ કર્યો, ધ્યાનરંગ દિયમે નહુ ધર્યો; યથાશક્તિ
 કાઢસગ નહુ કીધ, મણ્ણય જનમનું નહુ ફલ લીધ ॥
 ૧૩૮ ॥ સૂક્ષ્મ બાદર હજય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા
 અતિચાર; કર જોમી મસ્તક નામિયે, આ ખવ પરખવ
 તે લામિયે ॥ ૧૩૯ ॥ અહનિસિ પક્કિ ચહમાસી ફુમં,
 સંવહરિ મિહાહુકમં; અરિહંત સિદ્ધ સવે જાણજ્યો, ગુ-
 રુસાથે તે મુજને હજ્યો ॥ ૧૪૦ ॥

તપાચારના બાર અતિચાર, તેહને વિષે જે કોઈ પક્ષી ચ-
 હમાસી સંવચ્છરી દિવસને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર,

અનાચાર લાગ્યો હોય તે સવિ હું મન, વચન, કાયાણ કરી મિ-
ચ્છામિદુકલં.

અર્થ:—વિપરીત=ઉલટી રીતે. આલોલું=પ્રગટ કરું. ગુરુ
સંજોગ=ગુરુ આગળ. સંખેપણે=સંક્ષેપ. વિચ્છેદ=ત્યાગ. સંવરણે-
રંગ=જુદી જુદી રીતે સંવરમાં. પડિવળ્યે=અંગીકાર કર્યો. વડા-
તણે=મોટાઓનો. ગિલાન=રોગી. વાયણુ=વાચના. પુચ્છન=પૂચ્છ-
ના-પુછવું. પરિઅટ્ટણુ=શીળેલું ફરી વાંચવું. ધમ્મકહા=ધર્મકથા.
અણુપેહણુ=શીળેલું મનન કરવું. ૧૩૦-૧૪૦

વિરિયાયાર ત્રણે આચાર, વિપરીતા ચરણે અતિ-
ચાર; તે પ્રમાદ વલિ આણાજોગ, તે આલોલું ગુરુ સં-
જોગ ॥ ૧૪૧ ॥ રુઠું ધર્મધ્યાન પરીહરી, આર્ત રૌદ્ર તિ-
હિયમે ધરી; મનનો વીર્ય એમ ગોપવ્યો, અતિચાર પહિ-
લો એ ઠવ્યો ॥ ૧૪૨ ॥ તાતિ કલહ નિંદા ચસ્તરી, પાપ
તણે ઉપદેશે કરી; ફોરવ્યો વીર્ય વચનતણો, બીજો
અતિચાર એ જાણ્યો ॥ ૧૪૩ ॥ કાયાણ કીધો આરંજ
ઘણો, ન કર્યો આવશ્યક વંદણો; છતી શક્તિ આલસ
વ્યાપાર, કાયવીર્ય ત્રીજો અતિચાર ॥ ૧૪૪ ॥ સૂક્ષ્મ
બાદર ભજય પ્રકાર, જે મુજને લાગ્યા અતિચાર; કર
જોમી મરતક નામીયે, આ જવ પરજવ તે સ્વામિયે ॥

१४९ ॥ अह्निसि पक्खि चउमासी कुंमं, संवहरी मिष्ठा-
 दुक्कमं; अरिहंत सिद्ध सवे जाणज्यो, गुरुसाखे ते मु-
 जने हज्यो ॥१४६॥

विर्याचारना ऋण अतिचार तेहने विषे, जे कोइ पख्खी,
 चउमासी, संवहरी दिवसने विषे अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार,
 अनाचार लाग्यो होय ते सवि हुं मन, वचन, कायाए करी मि-
 ष्ठामिदुक्कडं.

अर्थ—ताति=धोखे। अस्तरी=देखावी. ईरव्ये=देखाव्ये।

१४९-१४६

इम आलोवे सवि व्रत धार, एकसो चत्तवीसे अ-
 तिचार; पर्व दिवस गुरु साखे करी, जिनवर वचन ते
 हियमे धरी ॥ १४७ ॥ जासु नही व्रतनो उच्चार, ते
 आलोवे पाप अदार; दाम्नातणो वस्तारो करे, गुणतो
 सूत्र सवे ऊचरे ॥ १४८ ॥ जिनवर प्रतिपेध्युं ते कर्हुं,
 करवा कह्युं ते नहु कर्हुं; जिनजाषित जे नहु सह्युं,
 आगमथी विपरीत जे कह्युं ॥ १४९ ॥ व्रतधारकने जे
 अतिचार, अविस्तने ते पाप व्यापार; आलोवंता हह्युया
 करे, अदप अदप जारे उतरे ॥ १५० ॥ निंदण गरहण

थले दोष, थाये धर्मतणो इम पोष; सहुए श्रावक इ-
 णपरे करे, हेले जेम जवसायर तरे ॥ १५१ ॥ धन धन
 दश श्रावक निर्मला, आणंदादिक मन निश्चला; करे
 सलाघा श्री मुख वीर, जे प्रभु सागर जिम गंजीर ॥
 १५२ ॥ तेणपरे हुं व्रत न शकुं पाल, पण तेदना गुण
 मन संजाल; शक्तिसीम आविस्ती परिहरुं, वार वार अनु-
 मोदन करुं ॥ १५३ ॥ एवं श्रावकना अतिचार, एकसो
 चल्यीमे सुविचार; एकठ ठंद करी चलुपर्ई, पार्श्वचंद्र
 सूरि दरख कही ॥ १५४ ॥ पस्कि चहुमासी संवहरी,
 सहुए श्रावक आदर करी; श्राविका जणज्यो गुणज्यो
 सदा लहिज्यो शिवसुखनी संपदा ॥ १५५ ॥

एवंचारे समकितभूल वारे व्रततणा एकसोचोवीस अतिचार
 तेहने विषे जे कोइ पस्खि, चउमासी. संवहरी, दिवसने विषे
 अतिक्रम, व्यतिक्रम, अतिचार, अनाचार लाग्यो होय ते सबि हुं
 मन वचन कायाए करी मिच्छामिदुकडं.

अर्थः—निहणु=निहा. जरहुणु=गर्हा. पोष=पुष्टि. हेरे=ह-
 लही. जवसायर=असारसमुद्र. सलाघा=प्रशंसा. अनुमोदन=वधाणु.

१४७-१५५

॥ इति श्रावक पादिकादि अतिचार ॥

શ્રાવકના પાશ્વિક અતિચારના અધરા શબ્દોના અર્થ.

જ્ઞાનાચારના અતિચાર. ગાથા ૧ થી ૧૦

નાણે=જ્ઞાનમાં. ચરણે=ચારિત્રમાં. અંલેહણુ=અંલેખના. તવ=તપ. વિચાર=વીર્યાચાર. તેહના=તેના. આલોહયું=આલોવીશ. ૧

પ્રત્યેક=પ્રત્યેકમાં-જૂદા જૂદામાં. વિવેક=વિવેક કરીને. સમકિત મૂલ=સમકિત છે મૂલમાં જેને (સમકિત સહિત). અરસી=એંસી. તિહ=ત્યાં તેમાં. ૨
ગુર સાખે=ગુરની સાખે. ગરહુ=ગરહું છું. ગર્હા કહે છું. નિશદિર=રાત્રિ દિવસ. (રાત-દિન). ૩

વિપરિતાચરણે=વિપરિત આચરણ કરતા થકા. પ્રમાદ=પ્રમાદે કરીને. આણાભાગ=અનાભાગે-અજાણપણે. ગુરસંગંગ=ગુરના સંગંગમાં, ગુરની સ-મીપમાં-પાસે. ૪

અકાલ=અકાલમાં. વિનયદિન=વિનય કરી રહિત-વિનય વિના. નિટાલ=ટાલીને અવસર મુકીને. આવસ્યક=અવસ્ય જે કરવાનું છે જે જે સમયે તે. ઉપધાન=તપ વિશેષ, તપે કરીને જે કુત્ર લાજવા ગણવા તે. ૫

કાને=કાનાથી. માત્ર=માત્રાથી-ગત્રે કરી. જિનભાષિત=જિનેશ્વરાએ કહેલા. ખેલ=ખે. વિસ્તર=વિસ્તાર. સંખેવ=સંક્ષેપે કરી. ૬

નિહવણા-ઓળવવું તે-જીપાવવું. આશાનના=આશાનના. વિસંવાદ=વિશેષ જગેમાં સંવાદ હોય, વાદવિવાદ. ૭

ચરણહુ=પગની નીચે. મુદ્રા=છાપ આપવાને માટે. દ્રેહ=નાણાપગરણુ=જ્ઞાન સંબંધીના ઉપકરણાની. તસુ=તેઓની. ૮

મુક્ષમ=ઝીણા દ્રાવ. પાદર=મોટા દ્રાવ. હલય પ્રકાર=અને પ્રકાર-અંદો. કરગંડી=એ દ્વાર ગંડીને. નામીયે=નમાવીએ. આમીયે=અમાવીએ. ૯

પગખી-પાખી. ચઉમાસી-ચામાસી-ચાર માસ સંબંધી. મિચ્છાદુષ્ટ=મિચ્છાદુષ્ટ થાઓ-પાપ કાકટ થાઓ. હલયો-થળ. પગખીચઉમાસી=પાખી

ચૌમાસી. અતિક્રમ=જે મનમાં પ્રતિજ્ઞા કરી હોય, નિયમ લીધા હોય તેને તોડવાને માટે જે વિચાર કરવો તે અતિક્રમ દોષ ગણાય. વ્યતિક્રમ=તેના માટે જે પગ ઉપાડવો લેવા જવું પણ લીધું નથી, ત્યાં સુધી, લીધું કે વ્યતિક્રમ દોષ થયો, તેજ ચીજનો ત્યાં સુધી ભોગવટો કર્યો નથી ત્યાં સુધી અતિચાર છે. પણ ત્યારે મુખમાં નાંખે ત્યારે અનાચાર દોષ ગણાય જેમકે કાચા પાણીનો નિયમ છે છતાં પીવાની ભાવના થઈ તે અતિક્રમ, લેવા ચાલ્યો તે વ્યતિક્રમ, લીધું તે અતિચાર, અને પીધું તો અનાચાર દોષ લાગ્યો. તો અતિચાર સુધી આલોચણા અતિચાર આલોચવા પણ અનાચારના શું અતિચાર આલોચ? અર્થાત્ ન આલોચે. ૧૦

દર્શનાચારના અતિચાર. ગાથા ૧૧ થી ૨૦.

વિપરીતાચરણે=વિપરીત આચરણ કરવામાં. આજ્ઞાભોગ=અનુભવ. ૧૧

દેશત=દેશથી. સર્વત=સર્વથી નિરતી=ચોખ્ખી. સારિખા=સરખા. પારિખા=પરિક્ષા કરીને-પારખી નંદાને. ૧૨

અહવા=અથવા. નિરખી=નંદાને. મુનિવર=મુનિવરનો. મલિ=મલે કરીને મલીન અને દુર્ગંધથી. તસુ=તેઓની. વિદ્વેપ=વિશેષે દ્વેષ ભાવથી. ૧૩

શ્રુતસાગર=સિદ્ધાંતરૂપ સમુદ્રે કરી. મંજ=મુંજાદને. સાલમ્બી=સાધર્મી. નાણીગુણી=નાણીને, ગણીને. ઉપવ્રહ્ણા=વ્રહ્મા આદર સત્કાર, ૧૪

ઉદંભાદિક=અવદંભાદિક ટેકા યિગેરે, જેમ શ્રીવીર પ્રભુએ મેઘકુમારને ચારિત્રથી પડના ટેકા આપ્યો, જેમ મારે પણ કરવું બટે. ૧૫

મહાશતક=મહાશતક નામે શ્રાવકને પોતાની સ્ત્રીએ અતિશય પીડા ઉપજાવી, મંથારાના ઉપર રહ્યો થકો, ત્યારે તેમના મનમાં દ્વેષભાવ ઉત્પન્ન થયો થકો શ્રી વીર પ્રભુએ શ્રી ગૌતમસ્વામીને મોટલીને, રાપ ખમાવાને, ધર્મમાં શ્રાવકને મજબુત કર્યો પ્રભુએ ગૌતમસ્વામીને મુકને મોટા ઉપકાર કર્યો, એમ ખીજાએ પણ ધર્મથી પરતો હોય તો ટેકા આપવો બટે. ૧૬

ચિરીકરણુ=ચિર કરવું. વચ્છલ=વાતસત્યતાના ગુણે કરી. ૧૭
 સુપ્રભાવના=સારી રીતે પ્રભાવના મહિમા કરવો તે. ૧૮

ચારિત્રાચારના અતિચાર. ગાથા ૨૧ થી ૩૧

મારગ=મારગમાં. ઈર્ષ્યાદિક સમિતિથી ચાલવું. ૨૨

પમજ્જણુ=પ્રમાજન. (પોંજવું તે.) ૨૩

જીવવિરાહણુ=જીવની વિરાધના. ઉચ્ચારાદિક=વધુનીતિ વડીનીતિ વિગેરે
 આર્તરૌદ્રતિ=આર્તધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાનનું ચિંતવન જે કુટુંબાદિકની
 વિચારણા કરવી તે આર્તધ્યાન, અને. પરજીવોની વિરાધના ચિંતવવી તે
 રૌદ્રધ્યાન. ૨૪

સાને=ઈસારા કરે. વવહરે=વ્યવહાર-વેપાર કરે. હુંકારાદિક=હુંકારો વિગેરે.
 (ખોખારો વિગેરે.) સુગુર=સુગુર મહારાજના મુખેથી. ૨૬

દુસ્સહ=આકરા-ધણા કંટણ. ચાર પ્રકારના દેવાદિકના ચાર પ્રકારના
 દેવાદિકના દ્રવ્યાદિક ચાર ભેદે કરી ઉપસર્ગોને પરીપહેતે. ૨૭

જિહ્વાં=જેમાં. જનવજીવ=જ્યાં સુધી જીવે ત્યાં સુધી. સાધે=સાધુમહાત્મા
 અસમિતિ સમિતિ વિનાની જે મતિ. ૨૮

એહતણી=એની. નાણાદિક=જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપા-
 ચાર અને વિર્યાચાર એ પાંચ. સરિસ વિચાર=સરખે ભાગે. ૨૯

સમકિતના અતિચાર. ગાથા ૩૨ થી ૫૬.

હવે=આ પછી વિશેષે કરી આવકના વર્ષના આચાર અને અતિચાર
 છે. કેમકે જ્ઞાનાદિકના અતિચાર સાધુ અને આવકના સરખાજ છે; તેથી ભેદ
 નૂદો ન પડે. લઘુકર્મ=હળવા કર્મો જીવ હોય તે પામે. લાઘે=ભ્રાત્ર થયે
 થકે. ૩૨

જનસુ=જેના. પાળે=વિના (રહિત). ચઉગર્હ=ચાર ગતિ. ખૂર=વણો.
 (અત્યંત.) ૩૩

આદરો=આદરીને. (પામીને). ૩૪

વિદિત=પ્રસિદ્ધ, -ખહેર. જિણુ=જેણે. ૩૬

ઠવણુ=સ્થાપના. અનુયોગ=અનુયોગ નામનું સૂત્ર, તેમાં એ ચાર ભેદ વિસ્તારથી છે. (નિરૂપા). ચઉથેભેદ=ચોથા ભેદમાં ભાવ તીર્થકર. ૩૭

ચઉવીસતથો=ચતુર્વિંશતિ સ્તવ જેને લોગરસ કહે છે તે.

પંચમઝયણુ=પાંચમા અધ્યયનમાં આવસ્યકતા યતિ અને શ્રાવકના અધિકારે કહેતું છે. પદમ=પહેલા ઉપાંગમાં (ઉવવાર્ધ નામા સૂત્રમાં). દશમે અંગ=દશમા અંગ. પ્રશ્ન (વ્યાકરણ સૂત્રમાં) સાખી=સાખ છે. મનરંગ=મનના રંગે, મનના ઉમંગે. (ત્યાં જણાવે, જે જોવાની મરજી હોય તો.) ૩૯

દુર્યે=ચાશે. ભાખર્યે=કહેશે, જણાવશે. આગમ=આગમમાં (સૂત્રમાં). દ્રવ્ય જિનેશ્વર કહ્યા જે ચાશે તે. મનધરી=મનમાં ધારીને, આનંદે કરી. ૪૦

ધમ=એવી રીતે. યદા=જ્યારે. એહિજ=એજ. તદા=ત્યારે. વંદનિક=વંદન કરવા લાયક. (પૂજન કરવા યોગ્ય.) દ્રવ્યજિનેશ=જિનેશ્વર. સુવિશેષ=જે વિશેષ જણવાની મરજી હોય, તો ગુરને પુછો. ૪૧

એણિપરે=એવી રીતે. જગ-જગતમાં. રણુવંત=રણે કરી શોભતા. નિરવધ=પાપ વિનાનો. સાવદનો=પાપ ગ્રંથધનો. ૪૨

પરિગ્રહને=ધન, ધાન્ય વિગેરે નવ પ્રકારના ચારંભને નિવારીને. નિરતે=ચોખ્ખા, શુદ્ધ (આચારમાં). આણક્રિયા=આજ્ઞા અને ક્રિયા. દોપરહિત=એંતાલીશં દોપરહિત, છન્નુ દોપથી મુક્ત આહાર લેવે. (જે મરજી હોય તો એપણુશતકમાં છે ત્યાં વેદેલું. પદ્મ પુસ્તકમાં.) ૪૩

દર્યા=એવી રીતના. મસ્તક વહુ=મસ્તક ઉપર ધારણ કરે. જિન=જિનનો. શિવશર્મ=મોક્ષનું સુખ. ૪૪

હુવે=થાએ. ચારંભ=ચારંભે કરી. (ધર્મને) મર્મ=પરમાર્થ. ૪૫

ધર્માર્થ=ધર્મને માટે. ચારંભ=ચારંભ કરે તે. ૪૬

એણિપરે=એવી રીતે. તત્ત=તત્ત્વ. ૪૭

ગુરમુખ=ગુરના મુખથી. આતમસકત=આત્માની શક્તિ પ્રમાણે. ૪૮

જિવાદિક=જીવ વિગેરે છ દ્રવ્ય, નવતત્ત્વ. તત્ત=તત્ત્વ. શ્રુત=શ્રુતમાં. ૪૬
 અભિલાષ=ઈચ્છા. કંખા=કાંક્ષા. જિન=જિને. (કહી) વિનિગિચ્છા=
 (વિચિકિત્સા) ફક્તમાં અંદેહ. રેહ=ગળણ. ૫૦
 પરિચય=પરિચય કરવાથી. અતિચરે=આચરે. પરિહાર=ત્યાગ. ૫૧
 એહ છતાં=એવી રીતે જે હોય તો. દુપાય=મલીન થાય. હાણ=હાનિ,
 ગેરકાયદો. ૫૨
 સમકિતવિણુ=સમ્યક્ત્વ વિના. સમકિત લેશ=સમકિતનો લેશ. ૫૩
 તિણુ=તે. જન=જન્યાં સુધી નથી મળ્યો. કાય=કાંઈપણ (ત્યાં સુધી.)
 નંતય=જેવા. શિવપુર=મોક્ષ નગરી (મુક્તિપુરી). ૫૪

પહેલા ધૂલ પ્રાણુતિપાત વિરમણુ વ્રતના અર્થ ગાથા ૫૭ થી ૬૦

રીસે=દુઃખ આપે મજાશુત અંધને કરી દોષથી ઘણોજ માટે, સારીરતે
 ફેટે. અંગ ચર્મના=અવયવોનો, ચામડાનો ઘાત કરે અર્થાત ઉપરથી આમફું
 ઉતારે; મહાપીડા પશુઓને આપે. અતિભારારોપણુ=અત્યંત ભારનો આરોપણુ
 કરે, વધારે બોલે ઉપર મૂકે, એ પ્રસિદ્ધ છે આ જગતમાં. રૂંધી=રોડી રાખે,
 અટકાવ કરે. ભાત પાણીનો. ૫૭

સુવિચાર=સારા વિચારવાળો જે હોય તે અતિચાર ન કરાવે. ૫૮

બીજા ધૂલ મૃષાવાદ વિરમણુ વ્રતના અર્થ. ગાથા ૬૧ થી ૬૪

દુઃખેપાટા. સહસાકાર=વગર વિચારે. ગુજ્જ=ગૃમ, ઝાની. મંત્ર બેદ=ખા-
 નગી વાતનો બેદ કરવા ને. ૬૧
 દિન વ્રતે=દિવસનાં વિશે. ૬૨

ત્રીજા થૂલ અદત્તાદાન વિરમણુ પ્રતના અર્થ.

ગાથા ૬૫ થી ૬૮.

ચૌર હરી=ચોરે લાવેલી જે વસ્તુ તેનો વ્યાપાર કરે. ચૌરપ્રયોગ=ચો-
રાની સાથે મિત્રાચારી પાંધે. દાણુ=દાણુચોરી કરે તે. ત્રિસાદ=વિપ, અપ્રીણુ
વિગેરે. રાજવિરુદ્ધ=રાજ્યમાં જે મનાઈ કરી હોય તેનાઓનું આચરણ કરવું
તે. પ્રતિષિદ્ધ=નિષેધ છે. વિવેકાને તે કરવું ન. ઘટે. ૬૫

વાનિ બેલ=રાખ મેલવી કરીને આપવું. ખાટું પ્રમાણ ખાટું તોલ વિ-
ગેરે આવક ન કરે. પંચે=પાંચનો કરવો. પરિહાર=ભાગ. ૬૬

અદત્તાદાન=નહિ આપેવું.

ચોથા સ્વદારા સંતોષ પરદારા વિરમણુ પ્રતના અર્થ.

ગાથા ૬૯ થી ૭૪.

ઈરાર=ઈતર ચોરા વખત માટે પરિઃગહિયા=પરિગ્રહિતા-ગ્રહણ કરેલી.
(અમુક મુદત મુધી). અપરિગહિયા=ગ્રહણ નહી કરેલી ૬૯

અનંગ=અનંગ-કમદેવની તે ચેષ્ટા ગણાએ. ૭૦

આતમસંતતિ=પોતાના બાહ્યમાં વિગેરે મુક ને, બીજાના ધણા મે-
લવે, સગપણો (સાટા વિગેરે કરે). વ્રતમાં. ૭૧

મુદર્શન શેક વિગેરે જે મહાપુરૂષો થયા છે તેના ગુણો તો જે વિવેક-
વાન પુરૂષો હોય તેજ જાણે. નિરતિચાર=અતિચાર રહિત જે શીલ પાલે છે
તેને આભવ પરભવમાં લીલા છે. ૭૨

સ્વદારા=પોતાની સ્ત્રીમાં સંતોષ રાખવો પરદારા સ્ત્રીથી વિરામ પામવું.

પાંચમા પરિમહ પરિમાણુ પ્રતના અર્થ. ગાથા ૭૫ થી ૭૮.

ધન=ધાન્ય. એણિપેરે=એની માફક. રૂપું, સોનું, હિરણ્ય, ધરેલું અણુ-

ધરેલું સોનું વિગેરે. ખેત્ર, ધર, હાટ, બે પગા, ચોપગા વિગેરે મેળવેલા. ૭૫

કુવિચ=દહકી રૂંદેક ધાડા જે પોતે પ્રમાણુ કરેલ તેનાથી

અધિકું કરે. પંચમ વ્રત=પાંચમા વ્રતના એ અતિચાર નિવારવા ને ભાગ્ય-
શાળી હોય તે આ સંસારને સફળ કરે. ૭૬

છઠ્ઠા દિસિવદિસિપરિમાણવ્રતમા અતિચારના અર્થ.

ગાથા ૬૯ થી ૮૨.

તિરછીદિશે = વચલી દિશામાં ચારે દિશી-વિદિશીમાં. માનઅતિક્રમ =
પ્રમાણનું ઉલ્લંઘન. ઉણોઅધિકા = ઓછુંવધતું. ૭૯

સાતમા ભોગોપભોગ પરિમાણ વ્રતના અતિચારના અર્થ.

ગાથા ૮૩ થી ૧૦૧.

સપ્તમવ્રત=સાતમા વ્રતમાં. કર્મે પતરહ=કર્માદાન પત્ર છે. ખસખંચ=
કારકેર. ૮૩

આહારે=આહાર કરે. (આહારમાં). વૃંદ=સમૂહ જત્યો, કાષ્ટ-શાકકું
વિગેરે. સચિત્ત=સજીવે કરી. પ્રતિપદ્ધ=સહિત. ૮૪

અગ્નિ=અગ્નિએ કરી ને નહીં પકવેલ તે અપ્પોલિયા ગણાય. ઓલા=
લીલા, કાચા અનેક રીતના ઘઉં, જીર વિગેરેના પોંક તે દુપ્પોલિયા ગણાય.
ઓસહિ=ઓપધિ. ૮૫

ભોજનના કર્મને ને ગ્રહણ કરે તેને કર્માદાન કહીએ પંચમંગીએ=પાં-
ચમા અંગમાં. ૮૬

(ભગવતી નામા સૂત્રમાં). (કેમકે એનો અધિકાર ભગવતીના આ-
ક્રમા શતક અને પાંચમા ઉદ્દેશમાં છે ત્યાંથી નં.ઈ લેવું.)

ભાડભુંજ=ભાડભુંજ, કુંભાર, અનેક રીતે ભઠ્ઠીઓ, કોનારાઓ.
કંઠાર=કંસારા. ઇંદવહ=ઇંદોના નિભાગ. નિવાહો=ભુહારો, ધાતુવાદિઓ,
ધમણીઆઓ એમ અગ્નિનું ને ને કર્મ તે સર્વ દર્ગાલ કર્મ ગણાય. ૮૭

કણ્ણ=અનેક જાતના ધાન્ય ભરણવે, કોટની ધંટીઓ, કોટની ખોલો-
પર્તમાનકાળમાં જેમ ચાલે છે. પાનના વ્યાપારે ફૂલ, ફલાદિકાનો વ્યાપાર,

કપાસ, કપાસીયા વિગેરેને પીલાવે વણકર્મ=વન મંથાધી જે જે કર્મ. (લા-
કડા વિગેરે કાપવા, ફેડાવવા) તે વનકર્મ ગણાય. તે પણ કેવલ પાપજ
ગણાય. ૮૮

વેચ્ય=વેચાણુ કરે. થોડા ગાડીઓ વિગેરેનો સામાન અને જે જે વાહ-
નો તે સર્વ વેચવા અને ભાડેથી કામ કરવું તે સર્વ ભાડીકર્મ ઉત્તમ પુરૂષો
કહેછે. (થોડા, લાથી, ઝળદીયા, હંટ, ખચ્ચર વિગેરે અનેક પશુઓથી ભાડુ
ઉપજાવે.) ૮૯

જે=જેઓ ભૂમિને ખાદે. હલાદિકથી, ફવાઓ, સરોવરો, મીઠું, મા-
ટીની ખાણો, પત્થરાની ખાણો એમ જે જે ખાદવાનું કે ફેડવાનું હોય તે
ફેડી કર્મ કહીએ. ૯૦

મૃગમદ્=કતુરીયા મૃગને મારવું કરતૂરીને માટે. ચમરી ગાયોને ચામરને
માટે, હાથીઓને હાથીદાંતને માટે, પક્ષીને પીછાઓને માટે, મૃગચર્મ વિગે-
રેને માટે શિંગડાનાં માટે, ગંગા વિગેરેને. એમ અનેક પ્રાણીઓનો નાશ કરે,
પોતાની આજીવીકાના અર્થે (તે દાંતવાણિજ્ય ગણાય) તેનાથી પોતાનું પેટ
ભરે. ૯૧

ભાખ ગુલી=જાખ, ગલી, મજુરીલ, ધાઉડી. તૂરી=તેજતૂરી. દુષી=
સૂરી=રાઈ. પડવાસ=પટમાં વાસ આપવો, દુગડામાં. જે ધંધાથી
દુર્ગતિમાં જવું પડે. ૯૨

મધુ=અનેક જાતીનાં મધમાખીના મધો. વિસ=ઝેર, મદ, દારૂ. વવહાર
=આપાર, મીણની જાતી. મહુરાં=કેશુરાંની જાત તેનું દારૂ. દુપદ્=એ પગા.
ચૌપદ્=ચોપગા. વિક્રધ=વેચે. અનેક જાતની રસની ચીજો સાકર મેવાદિક.
એ સર્વ રસ વાણિજ્ય ગણવા. તેથી આ આત્મા કેવી રીતે તરી શકે. ૯૩
વિસહલ=વિષ. હલાદિક. ૯૪

ઘપ=ઘપસ. પ્રચંડ=પ્રમુખ. એ યંત્ર પીલણુ કર્મ ગણાય. તેલ વિગેરે
ફેડાડવું તે. (જે જે યંત્રથી પીત્રાય તે.) ૯૫

નાસાવેધ=નાકમાં વિંધવું તે. કરણ=ધીરિયોનો છેદ. સમારવા વિગેરે.

પુણ્યભુક્તિ=પુણ્યની ભુક્તિથી. દ્વદાશ્યુ=અમિ સળગાવવો તે. વનમાં, ક્ષેત્ર વિગેરેમાં. ૬૭

સત્યા=પોષટ-સડો. સાલહિ=. અનેક જાતનાં પક્ષીઓ પાં-
જરા વિગેરેમાં રાખવા, પોષવા. કુકડ=કુકડાઓ વિગેરે. કૂકર=કૂતરાઓ વિ-
ગેરે, મંતર=મિલાડાઓ વિગેરે. ૬૮

શ્રાવક આચાર=શ્રાવકનો આચાર. પાટ= તુલાવટ=
દાણુઅધર્મ=દાણુચોરી વિગેરે. એમ અનેરા=એમ અનેક અસતિપોષણ કર્મ.
(ખર કર્મ ગણાય.) ૬૯

ભોગોપભોગ=એક વેલા જે ભોગવટો કરવો તે ભોગ્ય વસ્તુ કહેવી,
અનં વારંધડીએ જે ભોગવટો કરવો તે ઉપભોગ ગણાએ. (જેમકે ભોજન
વિગેરે અને ધરણ્યાંગાંડાં, લુગડાં વિગેરે.)

આઠમા અનર્થદંડ વિરમણ્ય પ્રતના અર્થ. ગાથા ૧૦૨ થી ૧૦૭

સકતિસીમ=શક્તિ અનુસારે. કામવિકાર=કામ ચેષ્ટાઓ. અભિચાર=ચિ-
ચાર વિનાનો. ૧૦૨

અધિકરણુદતણો=જેમાંથી પાપ આવે એવા સાધનો મેલવા માંડે. ૧૦૪

નવમા સામાયિક પ્રતના અતિચારના અર્થ. ગાથા ૧૦૮ થી ૧૧૧

દુધ્યાન=માહું ધ્યાન. દોષનિધાન=દોષોનો ભંડાર સમૂહ-ધણા. ૧૦૮

વિરમ્યતિ=ભૂલી જવું તે. જે એ અતિચાર ટાલે તે તો ખરેખર ભા-
ગ્યવંત ગણાયો. ૧૦૯

દશમા દેશાવગમસિકપ્રતના અતિચારના અર્થ.

દિશિનું પરિમણ્ય = દિશાઓનું પ્રમાણ. સંખેયે=અંકેષ કરે-ઓણું કરે.
ગાહિરથક = ૭ હારથી. આણુવે = લાવવાથી. કરે. ૧ = પે. નું ૧૫ દેખાડે.

(૨૭૩)

ધવ્યારમા પોષક પ્રતના અર્થ. ગાથા ૧૧૬ થી ૧૨૦.

અપ્રતિલેખી-પરોપર જેએલું નહીં તે. દુપ્રતિલેખ=જેમ તેમ આહું
અવળું જેએલું તે. ઉવેખ=ઉવેખી કરી. ૧૧૬

અપમજ્જણ=પરોપર પુંજેલું નહીં તે. દુપમજ્જણ=જેમ તેમ પુંજેલું
તે. પ્રમજ્જણ=પમાર્જન-પુંજવું. ૧૧૭

પોષક અતિચાર=પોષક સંબંધીના અતિચાર. ૧૧૮

પારમા અતિથિસંવિભાગ પ્રતના અર્થ. ૧૨૧ થી ૧૨૫.

પર્વ દિવસના પોષકના પારણામાં. અવલોકિ=જોવે, પોતાના મરના
પારણામાં, ભોજનની વેળાએ પામી કરીને સાદુને મનમાં એમ ચિંતવના
કરે કે ભલે હું એ પામ્યો. ૧૨૧

મુકી આવે સચિતના ઉપર જે, વલી સચિતે કરીને અચિત વસ્તુને
દાંડા મુકે. મનમચ્છર=મનમાં મચ્છરને ધારણ કરે.

ભોલમધરી=ભોળાભાવે મનમાં ધારીને. ૧૨૩

અતિથિસંવિભાગ જેની તિથિ વિગેરે કાંઈપણ નિમ્મ ન હોય તેને
આપીને ભોજન કરે તે પુરૂષ આત્મચાની હોય.

સંલેખણના અતિચારના અર્થ.

રાજકુલિ વંશ = રાજકુલિ દંડ. દંડલોક=આ લોકમાં. સુરપતિર્કા-૬.

તપાચારના અર્થ. ગાથા ૧૩૦ થી ૧૪૦

તપાચાર=તપ સંબંધીના. ૧૩૦

સજેદ=સોદ સહિત. ૧૩૧

કંઠ બિ તિ=કેઠ બે તથા. ૧૩૨

વૃત્તિમંત્રેષુ=વૃત્તિતો સંક્ષેપ. અનેક વસ્તુઓમાં પોતાનું જે મન રહે છે તે સંકોચમાં રાખવું તે. રસ વિચ્છેદ=રસનો ત્યાગ કરવો વિશેષે કરી. ૧૩૩

કાયકલેસ=કાયને કષ્ટ આપવું તે. સંલીનતા=અંગોપાંગને સંકોચી રાખવા તે. સંવર ભેરંગ=જૂદી જૂદી રીતે સંવરમાં મુકવું તે. ૧૩૪

ચાયણુ=ચાંચી જવું તે. (પાક બોલી જવો) પુચ્છણુ=પૂછના=ફરેથી પુછવું તે. પરિઅદૃશ્ય=પરાવર્તના (ફરેને આવૃત્તિ કરી જવી ઉથલાવી જવું તે). ધન્મ ક્ષહ=ધર્મસંબંધી જે કથા કહેવી-ચર્ચા કરવી. વલી તે ચીજના શુભાશુભ ગુણ દોષ જોવા તે ફરી ટાળજી રાખીને ધામ કરવું તે. ફરી સમજણપૂર્વક વિચારણા કરવી તે આણુપેહણા-અનુપ્રેક્ષા-વિચારવું ૧૩૭

પંચેભેદ=એ પાંચ ભેદે સજ્જન્ય ધ્યાન ગણાય છે. ૧૩૮

વિર્યાચારના અર્થ. ગાથા ૧૪૧ થી ૧૪૬

તાતિ=પુત્ર વધારો. કલહ=કળઓ, કલેશ. ચરતરી=રેલાવી, વૃદ્ધિ કરી.

૧૪૩.

સવિ=સર્વ. વ્રતધાર=વ્રતનો ધારણ કરનાર. પર્વ દિવસમાં. ૧૪૭

ગનમુ=જેનો. ૧૪૮

પાપવ્યાપાર=પાપનો વ્યાપાર. (અર્થાત્ અહાર પાપરથાનક આલોચના છે). અવ્રતિને હલુયા=હલકા. થોડો થોડો ભાર ઓછો કરે. ૧૫૦

નિંદણુ=આત્માની સામે નિંદા કરવી. ગરહણુ=ગુરૂની સામે ગદાણા કરવી. પોષ=પુષ્ટિ થાય. ભવસાયર=ભવરૂપ સમુદ્ર. ૧૫૧

શ્રી મુખથી=ખાસ પોતાના મુખે. ૧૫૨

ઇતિ આવકના પાક્ષિક અતિચારના અર્થ સમાપ્ત.

पछी सन्वस्सवि, पख्खिखय, दुच्चितिय, दुप्पासीय, दुच्चिद्धिय,
 इच्छाकारेण संदिसह भगवान् इच्छं, तस्समिच्छामिदुक्कडं, इच्छा-
 कारेण० पख्खितप प्रसादं करोजी. पछी पख्खितप चउत्थ भत्तेणं
 एक उपवास, बे आर्यबिल, त्रण निवि, चार एकासणा, बेहजार
 सज्जाय, पइठि. (तप कर्यो होय तो पइठि कहीये, अने करवोहोय
 तो तहत्ति कहिये. न करवो होयतो मौन रहीये.) पछी नीचा बेसी
 नवकार, करेमिभंते, चत्तारिमंगलं, इच्छामिपडिक्कमिऊं जोमे प-
 ख्खिखओ० इरियावहि कही अठारलाख चोवीसहजार एकसोवीस
 भेदे इरियावहिनी क्रियाने विषे दूषण लाग्यो होय तस्समिच्छामि
 दुक्कडं, पछी वंदितु कहेवुं, अभुद्धिओमि आराहणाए, पद बोलतां
 उभा थवुं, पछी वांदणा देवा, तेमां पख्खिखओ वइक्कंतो भणवौं,
 पछी इच्छाकारेण संदिस्सहभगवन् अभुद्धिओमि अभितर पख्खिख
 खामेउं, इच्छं खामेमि पख्खिखयं, पन्नरसह दिवसाणं पनरसह रा-
 इयाणं, जंकिंचि अपत्तियं० मिच्छामिदुक्कडं देइ उभा थइ नीचेनुं
 सूत्र बोलवुं.

पृथ्व्यादयः सुप्रत्येकं, सप्त वन प्रत्येकानंत दश चतुर्दशः
 पुढवाइ सुप्रत्येयं, सगवण पत्तेयणंत दस चक्र-स ।
 पृथ्वीकायादि दशैक सात(लाभ)वनरूपति प्रत्येक अनन्तकाय दस बै।
 बिकले द्वे सुर नारक तिर्यञ्चः चत्वारः चतुर्दशानि(लक्षाणि)नरेषु
 विगले पुडुसुरनारय. तिरिय चक्र चक्रदस नरेसु ॥१॥
 बिकले द्विभां-अणे इव-नारकी-तिर्यञ्च चत्वार बै। मध्यभां

અર્થ:—પૃથ્વીકાયાદિ (પૃથ્વી-અપ્-તેઉ-વાઉ એ ચાર)
 દરેકમાં સાત લાખ, પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયામાં દસ લાખ, અનન્ત-
 કાયમાં ચૌદ લાખ, વિકલેન્દ્રિયમાં બળે લાખ, દેવ-નારદી. અને
 તિર્યચમાં ચાર લાખ અને મનુષ્યમાં ચૌદ લાખ જવાયોનિ છે. ૧

છઘસ્થ મૂઢ મનઃ કિર્તિત માત્ર મપિ સંવરણોતિ જીવઃ
 છ. મજ્ઞો મૂઢમણો, કિત્તિય મિત્તંપિ સંવરણ જીવો ।

છઘસ્થ મૂઢ મનવાળો કહ્યા માત્રથીજ સંવરે છે જીવ
 ય જ ન સંજરામિ મિથ્યા મમ દુષ્કૃતં તસ્ય

જં ચ ન સંજરામિ, મિહામિ દુક્કમં તસ્સ ॥ ૨ ॥

જે અને ન સાંભરે માંડે મિથ્યા થાઓ પાપ તેનું

અર્થ:—છઘસ્થ મૂઢ મનવાળો જીવ કહ્યા માત્રથીજ સંવર
 કરે છે, અને જે નથી સાંભરતું તેનું પાપ મારે મિથ્યા થાઓ. ૨

યદ્ યદ્ મનસા વદ્દં યદ્ યદ્ વાચયા ભાષિતં પાપં
 જં જં મણેણ વદ્દં, જં જં વાયાય જ્ઞાસિયં પાવં ।

જે જે મનવડે બાંધ્યું હોય, જે જે વચનવડે કહ્યું હોય પાપ

અશુભ કાયાયા કૃતં મિથ્યા મમ દુષ્કૃતં તસ્ય

અશુભ કાયાએ કર્યું હોય, માંડે મિથ્યા થાઓ પાપ તેનું

અર્થ:—જે જે (પાપ) મનથી બાંધ્યું હોય, જે જે પાપ

વચનથી કહ્યું હોય અને જે જે અશુભ કાયાએ કર્યું હોય તેનું
 પાપ મારે મિથ્યા થાઓ.

સર્વે જીવાઃ કર્મવશાત્ ચતુર્દશ રજ્જુમયે(લોકે)બ્રાહ્મ્યંતિ
સર્વે જીવા કમ્મ વસ, ચત્તુદહ રજ્જા જમંત ।

સર્વ જીવો કર્મ વશથી ચૌદ રાજલોકમાં બંધ છે
તે મયા સર્વે ક્ષમિતાઃ મમાપિ તે ક્ષમંતામ્
તે મેં સર્વ સમાવિયા, મુક્તિવિ તેહ સમંત ॥ ૪ ॥

તે મેં સર્વ ખમાવ્યા છે અને પણ તે સર્વ ક્ષમા કરે.

અર્થ:-સર્વ જીવો કર્મના વશથી ચૌદરાજલોકમાં બંધ છે,
તે સર્વને મેં ખમાવ્યા છે, અને પણ તે સર્વ ક્ષમા કરે. ૪

જ્ઞાન્ત ક્ષામિત મયા જ્ઞાન્ત ષડ્ વિધ જીવ નિકાયાન્
સ્વમ્યો સમાવ્યો મેં સ્વમ્યો, ઠવ્વિહ જીવ નિકાય ।

ક્ષમાકરી ક્ષમાકરાવી મેં ક્ષમાકરી છ પ્રકારના જીવ સમૂહને
સિદ્ધ સાક્ષિકા આલોચના તાન્ મમ વૈર(સ્ય) ન ભાવઃ

સિદ્ધ સાક્ષિ આલોચના, તે મુજ વૈર ન જાવ ॥૫॥

સિદ્ધની સાક્ષીએ આલોચના કરી તેઓપર મારે વૈરભાવ નથી

અર્થ:-મેં છ પ્રકારના જીવ સમૂહને ક્ષમા કરી અને
કરાવી, મારા પ્રત્યે તેઓ ક્ષમા કરે. સિદ્ધ ભગવન્તની સાક્ષીએ
આલોચના કરે છું કે મારે તેઓપર વૈરભાવ નથી. ૫

યે મમ જાનન્તિ જિનાઃ અપરાધાઃ યેસુ યેસુ સ્થાનેષુ
જે મે જાણંતિ જિણા, અવરાહા જેસુ જેસુ ઠાણેસુ ।

જે મારા જાણે છે જિનેશ્વરો અપરાધો જે જે સ્થાનોમાં

તં(તાન)તથા આલોચયામિ, માયા મૃષા પ્રમુચ્ય

તં તદા શ્યાત્નોમિ, માયામોસં પમુત્તુણં ॥ ૬ ॥

તે તે પ્રભાણે પ્રગટ કરું છું કપટ બુદ્ધિ તથા

અર્થ:—જે જે સ્થાનોમાં મારા જે જે અપરાધ થયા હોય, તે જિનેશ્વરે જાણે છે, તે અપરાધો તેવાજ પ્રકારે કપટ અને અસત્ય તથાને પ્રગટ કરું છું. ૬

પછી નવકાર૦ કરેમિખંતે૦ ઇચ્છામિથામિ કાઝસગ્ગ૦ તસ્સુ-
ત્તરી અન્નત્થ કહી બાર લોગસ્સનો કાઝસ્સગ્ગ કરી, પ્રગટ લોગસ્સ
કહી, મુહપત્તિની દૃષ્ટિપડિલેહણ કરી, વાંદણા દેહ, ઇચ્છામોણુસઠ્ઠિ
નમોસ્વમાસમણાણં, નિત્થારગપારગાહોહ, પચ્ચિસ્વયં પઢિકમણ્ણસગ્ગત્તં,
અવસેસં દેવસિયં મળેમિ ॥ પછી વાંદણા દેવસીના દેવા, અપ્પમુચ્છિઓ
સ્વમાબ્બો પછી આગાહાજ્ઞાણ કહી નવકાર૦ કરેમિખંતે૦ ઇ-
ચ્છામિથામિકાઝસગ્ગં૦ તસ્સુત્તરી૦ અન્નત્થ૦ બે લોગસ્સનો કાઝ-
સગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી, સન્વલોણ અરિહંત ચેડાણં૦ કહી
એક લોગસ્સનો કાઝસ્સગ્ગ પારી, પુરુસ્સરવરદીવદ્ધે૦ કહી, એક
લોગસ્સનો કાઝસ્સગ્ગ પારી, સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં કહી મુહપત્તિ દૃષ્ટિ
જોડ વાંદણા દેવા, પછી સામાયિક, ચત્તવિસત્થો, વાંદણા, પઢિ-
કમણ્ણ, કાઝસ્સગ્ગ, પચ્ચસ્સવાણ કર્યું છેજી. પછી ઇચ્છામોણુસઠ્ઠિ
નમોસ્વમાસમણાણં, નમોદુર્વારરાગાદિ૦ કહી, નમુત્થુણં કહી, સ્વ-
માસમણ દેહ, સ્તવનં સંદિસાણમિ, બીજે સ્વમાસમણે સ્તવનં મળેમિ,
એમ કહી નવકાર ગણી, અહિત્થાતે સ્તવન મળવું.

॥ ૐ ॥

॥ અથ અજિતશાંતિ સ્તવનમ્ ॥

અજિતં જિતસર્વભયં, ૧ શાંતિં ચ પ્રશાંતસર્વગદ(ગત)પાપમ્

અજિતશ્ચં જિત્સર્વજન્યં, સંતિંચ પસંતસર્વગયપાવં ॥

અજિતનાથને, જીત્યા છે સર્વ ૧ શાંતિનાથને, અને વિશેષે શાંત કર્યા
ભય જેણે એવા છે સર્વ રોગ અને પાપ જેણે એવા

* પૂર્વે શ્રી વર્ધમાનજિનશિષ્ય શ્રી નંદિવેણુશ્રી શ્રી શત્રુંજય તીર્થે યાત્રાર્થે ગયેલા ત્યાં મળે પ્રાસાદમાં પ્રથમ તીર્થકર શ્રી આદિનાથજિનને નમસ્કાર કરીને એ પ્રાસાદમાં રહેલા અજિતનાથ અને શાંતિનાથને નમસ્કાર કરીને તે બંને પ્રાસાદના વચ્ચે કાઉસગ્ગ ધ્યાને રહ્યા. યથાશક્તિ કાઉસગ્ગ પૂર્ણ કરીને શ્રી અજિતનાથ અને શાંતિનાથ જીનની એક સાથે સ્તુતિ કરી. એ પ્રમાણે શ્રી મહાવીર શિષ્ય નંદિવેણુ મહર્ષિએ આ અજિતશાંતિસ્તવ રચ્યું. ક્રોધ આચાર્ય વળી એમ કહે છે કે શ્રી નેમિનાથ શિષ્ય શ્રી નંદિવેણુગણિ શ્રી શત્રુંજય તીર્થે યાત્રાર્થે આવેલા ત્યારે ઉત્તર દક્ષિણ દિશામાં રહેલા શ્રી અજિતનાથ અને શાંતિનાથના એ પ્રાસાદના અંતરાળે રહીને શ્રી અજિતનાથ અને શાંતિનાથ જિનની સ્તુતિ એક સાથે કરી.

શ્રી શત્રુંજય મહાદેવને વિશે કહ્યું છે કે નેમિવચણેણ અત્તાગદ્ગ જહિ નંદિવેણગણિવહ્ણા; બિહિઓ અજિઅસંતિથઓ, જયડ તયં પુદરિયં તિથ્યં. આ પ્રકારે અજિતશાંતિસ્તવનના કર્તા શ્રી નંદિવેણુને ક્રોધ શ્રી મહાવીર જિન શિષ્ય અને ક્રોધ નેમિજિન શિષ્ય કહે છે. અહીં બહુશ્રુત કહે તે પ્રમાણ.

૧ ભય સાત પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે—૧ દહલોક ભય. ૨ પરલોક ભય. ૩ આદ્ય ભય. ૪ અકસ્માત ભય. ૫ આદિ વિકલ ભય. ૬ મરણ ભય અને ૭ અપકાર્તિભય.

જમદગુરુ શાંતિગુણકરૌ દ્વાવપિ જિનવરૌ પ્રણિપતામિ॥૧॥ગાથા॥

*ગાદ્યા

જયગુરુ' સંતિગુણકરે, દેવિ જિણવરે પણિવયામિ ॥૧॥

જગતના ગુરુ, શાંતિદાયક } અને જિનેશ્વરને પ્રણામ કરું છું.
ગુણના કરનાર }

* આ ગાથા છંદ છં તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બતાવ્યું.

મુણિટ રુરુ તત્થ ન જો વિસમે છઠ્ઠો ઉ મઝ્જગો પઢમે ।

દુડ્ડ ઉ દલમ્મિ લહૂ છઠ્ઠો સેસં સમં ગાદ્યા ॥ ૧ ॥

સપ્ત ચતુર્માત્રા ગુરુશ્ચ જત્ર ન જગણો (૧૬) વિષમે ષષ્ઠાતુ મધ્યગઃ પ્રથમેઽર્ધે ।

દ્વિતીયે તુ દલે લઘુઃ ષષ્ઠઃ શેષં સમં (૧૫) ગાયેતિ ॥ ૧ ॥

દુડ્ડયા છઠ્ઠે પઢમાઉ સપ્તમે લાઉ કુણહ ઉવરિદલે ।

ન લહુંમિ પંચમે પઢમયાઉ રહ તલદલે વિરડ્ડ ॥ ૨ ॥

સપરિતનાર્ધે ષષ્ઠે (ચતુર્લઘુકેઽર્વાગ્) દ્વિતીયાલ્લાત્સપ્તમે પ્રથમાલ્લાદિરતિં કુરુ

રહાધસ્તનેઽર્ધે પંચમે ચતુર્માત્રિકલઘુગણે પ્રથમાલ્લાન્ન વિરતિઃ ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થઃ—સાત ટગણુ (ચાર માત્રાવાળા) પછી એક

ગુરુ પ્રથમ અર્ધમાં આવે ત્યાં વિષમ ટગણુમાં જગણુ (૧૬)

ન હોય, છઠ્ઠો ટગણુ મધ્યમાં કગણુ (૬) વાળો હોય. બીજા

અર્ધમાં તો પાંચ ટગણુ પછી છઠ્ઠો લઘુ હોય, બાકીનું ૧ હોવા

અર્ધ પેઠે એટલે સાતમાં ટગણુ અને પછી ગુરુ એ પ્રકારે ગાથા

છંદ બાંધવો. દુ-તિ-ચઉ-પંચ-છકલાગણાઃ કચટતપનામા

અહીં બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ અને છ માત્રાના ૪ ચ ટ ત પ એ

નામના પાંચ ગણુ અનુક્રમે ગણેલા છે. બીજી કેટલીક અંશ

અર્થ:—નિત્યા છે સર્વ લાય જંભે એવા અજિતનાથ અને વિશેષે શાંત કર્યા છે સર્વ રોગ અને પાપ જંભે (અથવા વિશેષે શાંત થયે છતે ક્ષય થયા છે અશુભ કર્મ જેમના) એ । શાંતિનાથ વળી જગતના ગુરુ (અથવા જગતને વિષે મોટા) અને શાંતિરૂપ ગુણને કરનારા (અથવા શાંતિ એટલે કષાયનો અભાવ અને ગુણ એટલે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર તેને કરનારા) તે ખંને જિનેશ્વરને હું પ્રણામ કરું છું. ૧

વ્યગતાશોભનભાવૌ તૌ અહં વિષુલતપોનિર્મલસ્વભાવૌ
વવગયમંગુલદ્વારે, તે હં વિહલતવનિમ્મલસદ્ભાવે ॥
નાશ થયો છે અશો- તે ખેને હું, વિન્તીર્ણ તપવડે નિર્મલ છે
ભન ભાવ જેનો એવા । સ્વભાવ જેનો એવા ।
નિરુપમમહાપ્રભાવૌ સ્તોષ્યે સુદૃઢસદ્ભાવૌ ॥ ગાથા ॥

॥ ગાથા ॥

નિરુપમમહાપ્રજાવે, શ્રોસામિ સુદિઢસન્નાવે ॥ ૨ ॥

નિરૂપમ અને મહાન છે { સ્તુતિ કરીશ, રૂડા પ્રકારે કહાયા છે
પ્રભાવ જેનો એવા { વિદ્યમાન ભાવો જેણે એવા

છંદો અંથથી જાણી દેવી. અહીં છઠ્ઠા ટગણમાં ખીજા લઘુની પહેલાં વિરામ કરવો અને સાતમા ટગણમાં પહેલા લઘુની પૂર્વે વિરામ કરવો તથા ખીજા અર્ધમાં પાંચમા ટગણમાં પહેલા લઘુની પૂર્વે વિરામ કરવો.

૧ ગૃણાતિ તત્ત્વમિતિ ગુરુઃ જે તત્ત્વનો ઉપદેશ કરે તે ગુરુ, અહીં પ્રાકૃત હોવાથી વિલક્ષિતનો લોપ થયો છે. પ્રાકૃત વ્યાકરણમાં દ્વિવચન નહિ હોવાથી છંદોમાં અલ્પવચનનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

અર્થે:—નાશ થયો છે અશોભન (માઠો) ભાવ (પરિણામ) જેનો એવા, વિસ્તીર્ણ (દ્વાદશવિધ) તપવડે નિર્મલ (નિષ્કર્મા) છે સ્વભાવ જેનો એવા, નિરૂપમ અને મહાન્ છે પ્રભાવ જેનો એવા અને રૂડે પ્રકારે (કેવળ જ્ઞાન દર્શનવડે યથાર્થપણે) ભણ્યા છે વિદ્યમાન ભાવો (જીવાજીવાદિ સત્ પદાર્થો) જેણે એવા તે જ (જિને) ને હું (નાદિષેષુ ગણિ) સ્તવીશ. ૨

સર્વદુઃખપ્રશાંતિભ્યામ્   સર્વ પાપપ્રશાંતિભ્યામ્
સર્વદુઃખપ્રશાંતિભ્યામ્,   સર્વપાપપ્રશાંતિભ્યામ્ ॥

સર્વ દુઃખો વિશેષે શાંત થયા છે } સર્વ પાપ વિશેષે શાંત થયા છે
જેના એવા } જેનાં એવા

સદા અજિતશાંતિભ્યામ્ નમોઽજિતશાંતિભ્યામ્ ॥ શ્લોક: ૨ ॥

સયા અજિયસંતીણં, નમો અજિત્રસંતીણં ॥૩॥ સિદ્ધાન્તો

નિરંતર, પરાભવ નહિ પા- | નમસ્કાર હો! અજિતનાથ અને
મેલા અને ઉપશાંત થએલા | શાંતિનાથને

૧ ચતુર્થીસ્થાને ષષ્ટી, આર્ષભાદીર્ઘાભા-શ્ચ.

૨ આ શ્લોક નામનો છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બાજુનું,—

પંચમં લઘુ સઘ્વત્ય, સત્તમં દુચ્ચત્યણ ।

છઠ્ઠં પુણ ગુરુ જાણ, સિલીંગં ચિંતિ પંડિયા ॥ ૧ ॥

સર્વત્ર પંચમં લઘુ દ્વિતીયચતુર્થયોઃ (પાદયોઃ) સત્તમં ।

ષષ્ઠં પુનર્ગુરુ યેષામક્ષરં તં શ્લોકં બ્રુવતે પણિટતાઃ ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ:—પાંચમો અક્ષર સર્વત્ર (ચારે પાદમાં) લઘુ, બીજા અને ચોથા પાદમાં સાતમો અક્ષર લઘુ હોય. છઠ્ઠો અક્ષર વળી ગુરુ બાજુનો એ પ્રકારે પડિતો શ્લોક છંદ કહે છે.

અર્થ:—સર્વ દુઃખો વિશેષે શાંત થયા છે જેમના (અથવા યોગ્ય જીવોના સર્વ દુઃખો વિશેષે શાંત થયા છે જે થકી) એવા, સર્વ પાપ વિશેષે શાંત થયા છે જેમનાં એવા અને નિરંતર પરાક્ષવ નહિ પામેલા અને ઉપશાંત થયેલા એવા અજિતનાથ અને શાંતિનાથને નમસ્કાર હો !

હે અજિતજિન ! સુખપ્રવર્તન તવ પુરુષોત્તમ ! નામકીર્તનમ્
અજિયજિણ સુદુષ્પવત્તણં, તવ પુરિસુત્તમ નામકિત્તણં ॥

હે અજિતાજિન ! મુખને પ્રવ- તમારું હે પુરુષોત્તમ ! નામનું
ર્તાવનાર } કીર્તન

તથા ચ ધૃતિમત્તિપ્રવર્તનં તવ ચ જિનોત્તમ ! હે શાંતે ! કીર્તનં
॥ ૪ ॥ માગહિયા* ॥

તદ્દય ધિદ્દમ્પવત્તણં^૧, તય ય જિણુત્તમ સંતિ કિત્તણં
તેમજ ધીરજ અને બુદ્ધિને તમારું પણ હે જિનોત્તમ શાંતિનાથ કીર્તન
પ્રવર્તાવનાર }

* આ માગધિકા છંદ છે. તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે જાણવું,—

વિસમેસુ દોન્નિ ટગણા, સમેસુ પો ટો તઓ દુસુવિ જત્થ ।

લહુઓ કગણો લહુઓ, કગણો તં મુણહ માગહિયં ॥ ૧ ॥

વિષમયોઃ (પ્રથમતૃતીયયોઃ) દ્વૌ ટગણૌ સમયોઃ પઃ ટઃ તતો દ્વયોરપિ ।

(સમવિષમયોઃ) લઘુકઃ કગણો લઘુકઃ કગણસ્તાં જાનીહિ માગધિકામ્ ॥ ૧

સાવાર્થ:—વિષમ (પહેલા ત્રીજા) પાદમાં બે ટગણ અને સમ (બીજા ચોથા) પાદમાં પગણ (છ માત્રા) અને ટગણ અને તે પછી સમ વિષમ બંનેમાં લઘુ, કગણ, લઘુ કગણ આવે તેને માગધિકા છંદ જાણવો.

૧ ધિદ્દમ્પવત્તણં ઇતિ પાઠાભ્તરં.

અર્થ:—હે અજિતજિન ! હે પુરુષોત્તમ ! તમારા નામનું કીર્તન, સુખ (સ્વર્ગાપવર્ગરૂપ) ને પ્રવર્તાવનારું છે; તેમજ ધીરજ (ચિત્તની સ્વસ્થતા) અને મતિ (પ્રજ્ઞા) ને પ્રવર્તાવનારું છે. હે જિનોત્તમ ! હે શાંતિનાથ ! તમારું કીર્તન પણ પૂર્વોક્ત શુભવાણું છે. ૪

ક્રિયાવિધિસંચિતકર્મક્લેશવિમોક્ષકરં

કિરિત્ર્યાવિદિસંચિત્રકર્મકિલેસવિમુક્કયરં ।

ક્રિયાના વિધાનવડે એકલા કરેલા કર્મ અને કષાયથકી વિશેષ મૂકાયનાર

અજિતં નિચિતં ચ ગુણૈઃ મહામુનિસિદ્ધિગતમ્
અજિત્યં નિચિત્યં ચ ગુણેહિં મહામુણિસિદ્ધિગયં ॥

નહિ છતાયેલ વ્યાપ્ત તથા ગુણોવડે મહામુનિની અણિમાદિ સિદ્ધિઓને પ્રાપ્ત

અજિતસ્ય ચ શાંતિમહામુનેઃ અપિ ચ શાંતિકરં
અજિત્રસ્ય ચ સંતિમહામુણિણો વિ અસંતિકરં ।

અજિતનાથને અને શાંતિનાથમહામુનિને પણ શાંતિને કરનાર

સતતં મમ નિર્વૃત્તિકારણકં નમસ્યનકં । આલિંગનકમ્
સયયં મમ નિવ્વુષ્કારણયંચ નમંસણયં ॥ ૫ ॥

*આલિંગણયં

નિરંતર અને ભોક્ષનું કરણ (છે.) અને નમસ્કાર.

અર્થ:—ક્રિયાના લેહવડે એકત્ર કરેલાં કર્મ અને કપાય થકી વિશેષે મૂકાવનાર, અન્ય દર્શનીય દેવોના વંદન પુણ્યવડે નહિ જતાયેલ (તે કરતાં અનંત ગુણ ઉત્તમ), ગુણવડે બ્રાહ્મ અને મહા મુનિ સંબંધી* અશ્વિમાદિ સિદ્ધિઓને પ્રાપ્ત એવો અજિતનાથ અને શાંતિનાથ મહામુનિને (કરેલ) નમસ્કાર, મને નિરંતર શાંતિને કરનાર અને મોક્ષનું કારણ હો ! ૫

લહુદુગુરુટગણચક્રં, સન્વેસુ પપ્સુ પદમતદ્યમિ ।

દુચ્ચત્યે જમિયમિણં, આલિંગણ્યમિ હંદમિ ॥ ૧ ॥

દ્વિલઘુગુરુપટગણષટ્કં સર્વેષુ પાદેષુ ।

પ્રથમં તૃતીયેન દ્વિતીયં ચ ચતુર્થેન યમક્ષિત્તમેતદ્દાલેક્ષનકે હંદે ॥

ભાવાર્થ:—આલિંગનક હંદને વિષે બે લઘુ અને એક ગુરુ આવે એવા છ ટગણ સર્વ પદને વિષે આવે છે પણ એટલું વિશેષ છે કે પહેલું પદ ત્રીજાની સાથે અને બીજું પદ ચોથાની સાથે યમકવાળું હોય.

*૧ કાયિકા વગેરે પાંચ અથવા ૫૨થીશ ક્રિયા તેનું સ્વરૂપ નવ તત્ત્વ થી સમજવું.

૨ અહીં કપાયનું કર્મમાંહે અંતર્ગતપાત્રું છે તોપણ સંસારના કારણને વિષે કપાયની મુખ્યતા છે એ જણાવવાને અર્થે કપાયનું જૂઠું મહણું કર્યું છે.

૩ અશ્વિમાદિ આઠ સિદ્ધિ આ પ્રમાણે જાણવી,—૧ કમળના જેવા શીણા છિદ્રમાં પ્રવેશ કરવાની શક્તિ તેનું નામ અશ્વિમા. ૨ મેરૂ પર્વત કરતાં પણ મોટું શરીર વિકુર્વી શકાય તે મહિમા. ૩ અત્યંત બારે થવની

હે પુરુષાઃ યદિ દુઃસ્વવારણં યદિ ચ વિમાર્ગયથ સુસ્વકારણં
 પુરિસા જહ્નુ દુસ્વવારણં, જહ્નુ ય વિમર્ગહ સુસ્વકારણં ।
 હે મનુષ્યો ! જો દુઃખનું નિવારણ, જો વાળી શોધતા હો. સુખનું કારણ
 અજિતં શાંતિં ચ ભાવતઃ અભયકરૌ શરણં પ્રપદ્યધ્વમ્ । માગધિકા
 માગહિયા

અજિત્યં સંતિં ચ જાવન્તુ, અજનય કરે સરણં પવજ્ઞહા ॥૬૧॥

અજિત અને { ભાવયકી, અભયને કરનારા } શરણે પ્રાપ્ત થાઓ.
 શાંતિનાથને

અર્થ:—હે મનુષ્યો ! જો તમે દુઃખનું નિવારણ અને સુ-
 ખનું કારણ શોધો છો તો અભય (નિર્ભયતા) ને કરનારા એવા
 અજિતનાથ અને શાંતિનાથને શરણે ભાવપૂર્વક પ્રાપ્ત થાઓ ! ૬

અજિતજિન સ્તુતિ.

અરતિરતિતિમિરવિરહિતં ઉપરતજરામરણં

અરહરહ્તિમિરવિરહિત્ય-મુવરયજરમરણં,

રતિ અરતિ અને આજ્ઞાથી રહિત, નિવૃત્ત થયા છે જરા અને
 મરણ જેનાં એવા

શક્તિ તે ગરિમા. ૪ વાયુ કરતાં પણ હલકા થવાની શક્તિ તે હ્રાધિમા.
 ૫. પૃથ્વી ઉપર રહ્યા છતાં અંગુલીના અગ્રભાગવડે મેરૂ પર્વતની ટોચ અને
 સૂર્યાદિને સ્પર્શ કરવાની શક્તિ તે પ્રાપ્તિ. ૬ પાણીમાં પૃથ્વીની જેમ પગે
 ચાલે અને પૃથ્વીની ઉપર પાણી જેમ કુખી જઈ બહાર નીકળે એવી શક્તિ
 તે પ્રાકાશ્ય. ૭ સ્થાવર પણ આજ્ઞા માને એવી શક્તિ-તીર્થકર ચક્રવર્તિની
 ઋદ્ધિને વિસ્તારી શકે એવી પ્રભુતા તે ધરિશત્વ. ૮ જીવ અને અજીવ સર્વ
 પદાર્થ વશ થાય એવી શક્તિ તે વશિત્વ.

સુરાસુરગરુડશુજંગપતિ પ્રયતપ્રણિપતિતં

સુરશ્ચસુરગરુડશુયગવશ્પયયપણિવશ્ચં ॥

સુર, અસુર, સુવર્ણકુમાર, નાગકુમાર દેવોના ઇંદ્રોવડે આદરવડે
નમસ્કાર કરાયલા

અજિતં અહમપિ ચ સુનયનયનિજનં અભયકરં

અજિતમહમવિ શ્ચ સુનયનયનિજન-મજયકરં ।

અજિતનાથને હું પણ રૂડા નયની નીતિને વિષે ડાહ્યા, અભય
કરનારને

શરણં ઉપસૃત્ય શ્રીદિગ્વિજિત્ત્વં સતતં ઉપનમે । સંગતકમ્

સરણમુવસરિશ્ચ શ્રુવિદિવિજમદિશ્ચં સયયમુવણમે ॥૭॥

*સંગયયં

શરણ પામીને મનુષ્ય અને દેવોવડે પૂજિત, નિરંતર, સમીપ
રહ્યો છતાં નમું છું.

* આ સંગતકે ૭૬ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે જણાવું,—

લહુતગણચતુર્ગુરુણો, પાયતિષ્ઠ તદુન્નિવૃત્તગુરુગં ।

લહુતગણો પંતગુરુ, સંગયયં રચ્ય અણુપાસં ॥ ૧ ॥

લઘુ તગણ ચતુષ્કં ગુરુઃ પાદત્રિકે લઘુતદ્વયં દ્વયં ।

લઘુતગણોઽન્ત્યગુરુઃ સંગતકં રચિતાનુમાસમ્ ॥ ૧ ॥

एकाद्रिन्नांतरितं व्यंजनमविवक्षितस्वरं बहुधाः ।

આવર્ત્યતે નિરંતરમથવા યદમાવનુમાસઃ (ઇત્યનુમાસલક્ષણમ્)

ભાવાર્થઃ—લઘુ અક્ષરવાળા ત્રણ (પાંચ માત્રા) ચાર

અર્થ:—સંયમને વિષે અરતિ અને અસંયમને વિષે રતિ તથા અજ્ઞાનવડે રહિત (અથવા અરતિ મોહનીયના ઉદયથી થયેલ ચિત્તનો ઉદ્વેગ અને રતિ મોહનિયના ઉદયથી થયેલ ચિત્તનો આનંદ તે બંને સમ્યક્ જ્ઞાનને આશ્ચાદન કરનાર હોવાથી તે રૂપ અજ્ઞાનવડે રહિત), નિવૃત્ત થયા છે જરા (વૃદ્ધાવસ્થા) અને મરણ્ય જેના એવા (અથવા ઉપરતજરમ્ નિવૃત્ત થયેલ છે જરા જેની એવા અને અરણમ્ મુદ્ધાદિ કૃત્તેશરહિત), સુર (વૈભાનિકદેવ), અસુર (ભવનપતિદેવ) ગરૂડ (જ્યોતિષકદેવ), અને ભૂજંગ (વ્યંતર-એચર) ના (અથવા સુર, અસુર, સુવર્ણકુમાર અને નાગકુમાર દેવોના) ઇંદ્રોવડે આદરથી નમસ્કાર કરાયેલા, સુંદર ન્યાય છે જેનો એવા નૈગમાદિ સાત નયને વિષે નિપુણ (અથવા સુંદર નયના ઉપદેશને વિષે નિપુણ). અભયને કરનારા અને મનુષ્ય તથા દેવોવડે પૂજિત અવા અજિતનાથને હું નિરંતર સમીપ રહ્યો છોતો નમું છું. ૭

શ્રી શાંતિજિન સ્તુતિ.

તં ચ જિનોત્તમ-તમાનેસ્તમ-સ્સપ્તધરં

તં ચ જિણુત્તમ-મુત્તમનિત્તમસત્તધરં ।

તેને પણ સામાન્ય કેવળી । પ્રધાન અજ્ઞાન (આકાંક્ષા) રહિત
મા ઉત્તમ । ભાવ યજ્ઞને ધારણ કરનારા

અને એક ગુરૂ ત્રણ પાદને વિષે હોય, લઘુ ત્રણ જો, ટગણ જો, લઘુ ત્રણ અને અંત્ય ગુરૂ ચોથા પાદને વિષે હોય એ સંગતક છંદ અનુપ્રાસ સહિત હોય. સ્વરની વિવક્ષાવિના એક જો ત્રણ અક્ષરના અંતરે એક વ્યંજન વારંવાર આવ્યા કરે તે અનુપ્રાસ બાણવો.

આર્જવમાર્દવશાંતિવિમુક્તિસમાધિનિર્ધિ

અહ્વાવમદ્વસંતિવિમુક્તિસમાધિનિર્ધિ ॥

સરળતા, નમ્રતા, ક્ષમા, નિર્લોભિતા અને સમાધિતા મિથ્યાન

શાંતિકરં પ્રણમામિ દમોત્તમતીર્થકરં

સંતિકરં પણમામિ દમુત્તમત્રિઙ્ગયરં ।

શાંતિના કરનારા, નમસ્કાર કરું છું. હૃદય જયવડે ઉત્તમ તીર્થકરને

શાંતિમુનિઃ મમ શાંતિસમાધિવરં દિશતુ ॥ સોપાનકં* ॥

સંતિમુણી મમ સંતિસમાધિવરં દિસતુ ॥ ૮ ॥ સોવાણયં ॥

શાંતિનિઃશ્વરુનિ અને શાંતિવડે સમાધિરૂપી વર આપો !

અર્થઃ—સામાન્ય કેવળીને વિષે ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, અજ્ઞાન (અથવા આકાંક્ષા) રહિત, ભાવયજ્ઞને ધારણ કરનારા (અથવા ઉત્તમ અને અજ્ઞાન રહિત વ્યવસાય છે જેનો એવા), સરળતા,

* આ સોપાનક છંદ છે. તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે જુઓ. —

ગુરુલહુટગણપણગં, ગુરુ ય સોવાણયં સમપરદિં ।

ગુરુલરૂપટગણપણકં ગુરુશ્ચ સોપાનકં સમપરદેઃ ।

ભાવાર્થઃ—એક શુરૂ અને બે લઘુવાળા ટગણ - પાંચ અને શુરૂ, એમ તુલ્ય અક્ષરવાળા પદવડે સહિત સોપાનક છંદ બાંધવો. ૪૨૬ પદમાં ૧૬ અક્ષર છે.

૧ સંતિમુણી એ પદનો બે વખત સંબંધ લેવાનો છે. પહેલાં ત્રણ પાદ સાથે સંબંધ લેતાં બીજું વિભક્તિનો અર્થ લેવો અને ચોથા પાદ સાથે સંબંધ લેતાં પહેલી વિભક્તિનો અર્થ લેવો.

નમ્રતા, ક્ષમા, નિર્દોષતા અને સમાધિના ભંડાર, શાંતિના કરનારા, ઇન્દ્રિયના જયવડે ઉત્તમ તીર્થ (સ્થળ) ને કરનારા તે શાંતિનાથ મુનિને પણ હું પ્રણામ કરું છું. તે શાંતિનાથ મુનિ અને શાંતિ-વડે સમાધિ (ચિત્તની સ્વસ્થતા) રૂપ વરદાન આપો. ૮

શ્રી અજિતજિન સ્તુતિ.

આવસ્તી વપાર્યિવં ચ વરસ્તવસ્તકમણસ્ત-

સાવહિપુષ્પપન્નિવં ચ વરહન્નિમન્નયપસન્ન-

અથોધ્યાને વિષે પૂર્વે રાજ વળી પ્રધાન હસ્તિના મસ્તક બેનું પરાસ્ત-

વિહીણસંચિતં

વિહિન્નસંચિયં ।

અને વિસ્તર્ય છે સંસ્થાન બેનું એવા,

સ્થિરશ્રીવત્સવક્ષસં મદકલ્લીલાયમાન-

થિરસરિહ્વહં મયગલ્લીલાયમાણ-

સ્થિર શ્રીવત્સવાણું છે દૃઢ્ય બેનું, મદવડે ઉન્નત અને લીલામુક્ત-

વરગંધહસ્તિમસ્થાનમસ્થિતં સંસ્તવા

વરગંધહ્નિપન્નાણપન્નિયં સંથવારિહં ॥

પ્રધાનગંધહસ્તિના ગમન બેવી છે ચાલ બેની એવા, સ્તુતિ કરવાને થોભ્ય

હસ્તિહસ્તવાઃ ધ્યાતકનકરુચકનિરુપ તર્પિજરં

હન્નિહ્નવાહું ધન્તકણગરુશ્ચગનિરુવહ્યપિંજરં

હસ્તિની શુંક બેવા, ધમેશ મુવર્ધના આલરણુ બેવો સ્વચ્છ પીત-
છે બાહુ બેના વર્ધ છે બેનો એવા

૧ જગતની ત્રિકાળ અવસ્થાને જાણે તે મુનિ-સર્વજ્ઞ.

પવરકાણોવિ સૌજ્ઞાનવાચક

પવરકાણોવિ સામવાચકરૂપં ।

એક લક્ષણોવિ જ્ઞાત સૌમ્ય અને મુદ્દર છે ૩૫ જેનું એવા,

શ્રુતિસુત્રમનોગમિરામપરમ રાજીય-

સુદ્ધસુ-મણાં મિરામપરમરમણિજ્ઞા-

જ્ઞાનને સુખકારી અને મનને આનંદકારી અને અત્યંત રમણિક-

વસ્તુનું મિનાદમગ્નરથમગિરમ્ ।

વેદક:

વરદેવકુંઘ્નિનિનાયમહુરયરસુદ્ધગિરં ॥ ૯ ॥ વેદક*

પ્રધાન દેવકુંઘ્નિના રાજક કરતાં વધારે મહુર અને કલ્યાણકારી છે
વાણી જેની એવા

* આ વેદક છંદ છે. તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બાજુનું—

તચપતટદુગં તદુગં, પોટચકતચતાતેગલ ગુરુગો ।

ચદુદો ચચચદચદુગં, તચતિણિ ટણદસય ગુરુ વેદો ॥

તચપતટદિકતલદિકપટચકતચતત્રિકલધુગુરવઃ ।

ચદિકટચચતુષ્કટચદિકતચત્રિકટૈકાદશકગુરવો વેદઃ ॥૧॥

સાવાર્થ:—તગણ, ચગણ (ત્રણ માત્રા), પગણ, તગણ,
ટગણ જે, તગણ જે, પગણ, ટગણ ચાર, તગણ, ચગણ, તગણ
ત્રણ, લધુ, ગુરુ, ચગણ જે, ટગણ, ચગણ ચાર, ચગણ, તગણ,
જે, તગણ, ચગણ ત્રણ, અગ્યાર ટગણ અને ગુરુ એ પ્રમાણે વે-
દક છંદ બાજુવો.

અજિતં જિતારિગણં જિતસર્વભયં મહૌઘરિણું
અજિત્યં જિત્યારિગણં, જિત્યસવજનયં જવોદરિણં ।

અજિતનાથને છત્યા છે શત્રુ) છત્યા છે સર્વ ભય જેણે, ભવપર-
સમુદાય જેણે) પશના શત્રુ

જનમા મે અહં પ્રયતાં પાપં પ્રશમયતુ મે મગવન્ ॥
પણમામિ અહં પયન્તં, પાવં પસમેન મે પ્રયવં ॥૧૦॥

*રાસાદ્યુદ્ધનં

નમસ્કારકરુંછું. હું આદરવડે પાપને શાંત કરો ! મારાં ભગવાન

અર્થ:—અયોધ્યા નગરીને વિષે પૂર્વે [દિક્ષા લીધા અગાઉ]
રાજા હતા એવા, પ્રધાન હસ્તિના મસ્તક જેવું પ્રશસ્ત [વખા-
ણવા લાયક] અને વિસ્તીર્ણ છે સંસ્થાન [શરીરનો આકાર]

* આ રાસાદ્યુદ્ધક છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે નજીવું—

ટગણદુર્ગં લઘુગુણા, ટગણતિગં લઘુગુરુ ય ટગણતિગં ॥

દુસરિચ્છં અંતપયં, રાસાદ્યુદ્ધં યં છંદં ॥

ટગણાદિકં લઘુર્ગુલ્લગણત્રિકં લઘુર્ગુલ્લ ટગણાત્રિક ॥

દ્વિતીયસમં ચતુર્થં (યત્ર તદ્) રાસાદ્યુદ્ધકચ્છન્દઃ ॥૧॥

આવાર્થ:—ટગણ બે, લઘુ, ગુરુ તથા ટગણ ત્રણ, લઘુ,
ગુરુ; ટગણ ત્રણ અને છેલ્લું પાદ બીજા સરખું [ટગણ ત્રણ,
લઘુ, ગુરુ] જ્યાં છે તે રાસાદ્યુદ્ધક છંદ નજીવો.

જેનું એવા, નિશ્ચલ શ્રીવત્સલાળું છે હૃદય જેનું એવા [અથવા
સ્થિર અને સરખું છે હૃદય જેનું એવા], મદવડે ઉન્નત અને
લીલા મુક્ત પ્રધાન ગંધહસ્તિના ગમન જેવી ચાલ છે જેની
એવા, સ્તુતિ કરવાને યોગ્ય, હસ્તિની શૂંઠ જેવા છે બાહુ
[હાથ] જેના એવા, ધર્મલ મુખર્ષના આભરણ જેવો સ્વચ્છ
પીતલર્ષ છે જેનો એવા, શ્રેષ્ઠ લક્ષણોવડે બ્રાહ્મ, સૌમ્ય અને
મુંદર છે રૂપ જેનું એવા, કાનને મુખકારી અને મનને આનંદ-
કાયક તથા અત્યંત રમણિક પ્રધાન દેવ દુંદુભીના શબ્દ કરતાં
વધારે મધુર અને કદ્યાણુકારી છે વાણી જેની એવા; વળી
છત્યા છે શત્રુ સમુદાય જેણે, છત્યા છે સર્વ ભય જેણે
[અથવા જીવજન્મજનં એટલે સંત્રી પંચેન્દ્રિય છવોને સાંભળવા
યોગ્ય છે માહાત્મ્ય જેનું એવા], ભવ પરંપરાના શત્રુ (ભવનો
નાશ કરનારા) અજિતનાથને હું આદરવડે નમસ્કાર કરું છું. તે
ભગવાન મારા પાપ (અશુભ કર્મ) ને શાંત કરે (નાશ
કરે). ૬-૧૦

શ્રી શાંતિજિન સ્તુતિ.

કુરુજનપદહસ્તિનાપુરનરેશ્વર:

કુરુજણવય ઝિણાનરનરીસરો

કુરુ દેશના હસ્તિનાપુર નગરના રાજા હતા.

મ ાચકવાતેમોગાન (બુદ્ધજે)

મ ાચકવાતેમોગાન

મહોદ્ધા ચકવર્તીના રાજ્યને ભોગવતા હતા.

પ્રથમ તત:

પદમં તલ

પ્રથમ પદી

મ ામમાવ:

મ પ્પજાવો

મહોદ્ધા પ્રજાવવાળા

ચ: દિસત્તિપુરવરસ સવરનગરાનેમમજનપદવતિ:

જો વાવત્તિરવરસ સ્સવરનગરાનેમમજણવયવર્ધ
જે બહોંતેરહબર મરવડે એક એવા પ્રધાન નગરો,^૧ નિગમ^૨ અને
દેશના સ્વામી.

દ્વાત્રિસદ્રાજવરસહસ્રા-યાતમાર્ગ:

વત્તીસારાયવરસ સ્સાણુયાયમમો

બત્રીશહબર એક રાજાઓ અનુયાયી છે જેના એવા,

ચ-દસવરનનવમહાનિષિચતુષ્પાદેસ સ-

ચતુદસવરરયણનવમ નાનેચિજસાઠેસહસ્ર-
ચૌદ એક રત્નો, નવ મહાનિધાન અને ચૌદહબર-

૧ જેમાં ૩૨ ન હોય તે.

૨ મહોટા વ્યવહારીઓની દુકાનવાળા સ્થાનો-વ્યાપારના સ્થાનો.

૩. ચૌદ રત્નો દરેક ચક્રવર્તિને હોય તે આ પ્રકારે જાણવા-૧ ચક્ર-
રત્ન તે ધનુષ્ય પ્રમાણ હોય, વૈરિનું મસ્તક છે. ૨ હરિતલ તે ધનુષ્ય
પ્રમાણ હોય, ચક્રવર્તિના હસ્ત સ્પર્શે પાર યોજન વિસ્તારવાળું થાય, જે
ઉત્તરના એક રાજાના દેવતાએ વરસાવેલા વર્ષાદને રોકવા સમર્થ થાય, ૩
કંડુરત્ન તે ધનુષ્ય પ્રમાણ હોય, વાંકી જમિને સરખી કરે, જરૂર પડ્યે
હબર યોજન જમીન ખોદે. ૪ ચર્મરત્ન જે હાથનું હોય, જરૂર પડ્યે ચ-
ક્રવર્તિના સ્પર્શે પાર યોજન લાંબું થાય, તેમાં સવારે શાંતિ પ્રમુખ પાન્ય
વાળાં હોય તે સાંજે ઉપજોગ થાય તેવાર થાય. ૫. ખડ્ગરત્ન બત્રીશ
આંગળનું હોય તે સંભ્રામમાં અત્યંત શક્તિવંત હોય. ૬ શંખિણીરત્ન ચાર

પવરચુવતીનાં સંદરપાતઃ

પવર-વરૂણ સુંદરવરૂ

પ્રેમ સ્ત્રીઓના સુંદર ભરતાર,

અંગુલ પ્રમાણ હોય તેનાવડે વૈતાલ્ય પર્વતની ગુફામાં ખને ખાળુ ઓગણ-
પચાસ પ્રકાશ આપનારા મંડળ કરે. ૭ અશ્વિરત્ન ચાર અંગુલ લાંબુ જે
આંગળ પહોળું હોય, તે છત્ર રત્નના તુખા ઉપર ખાંધું હતું ખાર ચોળન
પ્રકાશ કરે અને હાથે કે માથે ખાંધું હતું સમસ્ત રાગને હરે. એ સાત
રત્ન એકંદ્રિય જાતિના છે અને ખીજા સાત પંચેદ્રિય જાતિના છે. ૮ પુરે-
હિત રત્ન તે શાંતિ કર્મ કરે. ૯ અન્વરત્ન, ૧૦ ગજરત્ન એ ખને મહા
પરાક્રમવાળા હોય. ૧૧ સેનાપતિરત્ન તે ચક્રવર્તિની સહાય વિના મંજા
સિંધુની બાહેરની પાસેના ચાર મંડળે હતે. ૧૨ ગૃહપતિરત્ન તે ગૃહની
ચિંતા રાખે. ૧૩ વાણિકરત્ન તે મકાનો બાંધે, લશ્કરના પડાવ કરાવે, વૈ-
તાલ્યથી ગુફામાં આવેલી ઉન્નગા અને નિમ્નગા નદીના પૂલ બાંધે. ઈન્દ્રાદિ
બાધકામ કરે. ૧૪ સ્ત્રીરત્ન અસાંત અદ્ભૂત રૂપવંત ચક્રવર્તિને ભોગ યોગ
હોય. એ પ્રત્યેક રત્ન એક હજાર યજ્ઞોએ અધિષ્ઠિત હોય અને જે હજાર
યજ્ઞ યજ્ઞીની જે બાહુના અધિષ્ઠિત હોય એમ ૧૬ હજાર યજ્ઞ ચક્રવર્તિના સે-
વક હોય. ચક્ર, હંકુ, છત્ર અને ચર્મ એ ચાર આયુધશાળામાં ઉત્પન્ન થાય.
ખડ્ગ, કાંજિણી અને મણિ એ ત્રણ ભંડારમાં ઉત્પન્ન થાય. મજ અને અન્વ
વૈતાલ્ય પર્વતમાં ઉપજે, સ્ત્રી રત્ન ક્ષત્રીય રાજાને ધેર થાય અને બાહ્યના
ચાર ચક્રીના નગરને વિષે ઉત્પન્ન થાય.

૪ નવ નિધાનનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે જાણવું-૧ ગ્રામ (ફરતી વાડી
હોય તે) આકર (મીઠું પાકે તે), નગર (રાજધાની થાય તે), પાટણ
(જળ અને સ્થળના માર્ગ હોય તે), મુખ્ય (ન્યાં જળમાર્ગ હોય)
મંડપ (અહીં ગાઉ ફરતાં ગામ ન હોય તે), સૈન્ય અને ગૃહની માંડણી

ચતુરશીતિહયગજરથસતસહસ્રસ્વામી

ચુલસીદ્યગયરહસયસહસ્રસામી

ચોરાશીલાખ, ઘોડા, ચોરાશીલાખ હાથી અને ચોરાશીલાખ રથના
સ્વામી

એ સર્વ નૈસર્ગી નામે નિધાનને વિષે હોય. ૨ ગણિત, ગીત, ચોરીશ જાતના
ધાન્યના ખીજ તથા તેની ઉત્પત્તિના પ્રકાર એ સર્વ પાંડુક નિધાનમાં હોય ૩
સર્વ જાતના આભરણ, અથ તથા હાથીના આભરણ, તેના વિધિ પિંગલક
નિધાનને વિષે હોય. ૪ ચક્રવર્તિના ચૌદ રત્ન ત્રિગેરે સર્વરત્ન ચોથા નિધા-
નના યોગે થાય. કેટલાએક કહે છે કે—આ નિધાનથી તે રત્નો મહા દિપ્તિ
વંત થાય. ૫ વસ્ત્રની ઉત્પત્તિ, ઉત્પત્તિના પ્રકાર, રંગની ઉત્પત્તિ, સાત
ધાતુ, વસ્ત્ર ધોવાની રીત વગેરે મહાપદ્મ નિધાનમાં હોય. ૬ સમસ્ત કાળ
જ્ઞાન (જ્યોતિષક), તીર્થંધરાદિના વંશાદિકનું કથન, શિષ્ય વિદ્યા, કર્મણ
(ખેતી), વાણિજ્ય (વેપાર) વગેરે કાળ નિધાનમાં હોય ૭ લોહું, સોનું,
મણિ, મોતી, રૂઢિક અને પ્રવાળાના સમૂહ મહાકાળ નિધાનમાં હોય. ૮
શરવીર ચોદાની ઉત્પત્તિ, હથીયાર વગેરે યુદ્ધ સામગ્રી, યુદ્ધનીતિ, દંડનીતિ
એ મહાશુવક નિધાનમાં હોય. નાટ્યવિધિ, ગદ્ય પદ્યની વિધિ એ મહાશાખ
નિધાનમાં હોય. આ નવે નિધાન ઉત્તેષાંગુલે આઠ યોજન ઊંચા, નવ
યોજન પહોળા અને પ્યાર યોજન ઢાંખા પેટીના આકારે ગંગાનદીના મુખ
આગળ સદા રહે છે. ચક્રવર્તિ ઉત્પન્ન થઈ ૭ ખંડ સાધીને જ્યારે પાછા
વળે ત્યારે તેની સાથે આવી ચક્રિની નગરીમાં પાતાળમાં રહે. આ નિધાનો
વિવિધ રત્નમય છે અને ધણા ધન અને રત્નાદિ રમૂદિએ કરી સહિત છે.
આનું વિશેષ વર્ણન જોવાની ઈચ્છાવાળાએ પ્રવચનસારોદ્ધારાદિ ગ્રંથ જોવા.

વળવલિગ્રામકોટીસ્વામી આસીત્ત યઃ ભારતે મગધન
 ઘનવદ્ધગામકોનિસામી ધ્યાસી જો જારદંમિ જયવં
 ॥ ૧૧ ॥ વેદનું* ॥

છનુકોડ ગામના સ્વામી હોતા હતા. જે ભરતમાં મગધાન
 તં શાંતિં શાંતિકરં (સ્વાંતિકરં) સંતીર્ણ સર્વભયાત્
 તં સંતિં સંતિકરં, સંતિષ્ઠં સઘજયા ।
 તે ઉપશમરૂપ, શાંતિને કરનારા ૧૩ પ્રકારે તથા ૭ સર્વ ભય
 (મોક્ષને આપનારા) થઈ એવા

* આ વેદક ઇંદ છે. પ્રથમના વેદકથી આ ભુદો સમજવો. તેનું લ-
 ક્ષણ આ પ્રમાણે જાણવું—

પોતદુર્ગ લહુગુરુજો, ટછકદુગુરુટસત્તલ ગુરુગા ।

પટદુતચગુરુનવટા, દુલહુગુરુટચડોગુરુગા ॥ ૧ ॥

ટદુચગુરુજુયં ટતિર્ગં, દુલહુગુરુ અવરવેદજો છંદં ।

પતદ્વિકં ~~ચુર્ગુરુટસત્તલગુરુજો~~ ચુર્ગુરુજો ।

પટદ્વિકતચગુરુટનવકલ ~~ટદુચગુરુ~~ ચતુષ્કયુચદ્વિકાઃ ॥

ટાદ્વિકચગુરુ તં ટત્તિકં લઘુદ્વિકં ~~ચરપરવટકચંદં~~ ।

ભાવાર્થઃ—પગણ, તગણ બે, લઘુ, શુર, ટગણ ૭, બે
 શુર, ટગણ સાત, લઘુ, શુર, પગણ, ટગણ બે, તગણ, ચગણ, શુર
 ટગણ નવ, બે લઘુ, શુર, ટગણ ચાર, શુર બે, ટગણ બે, ચગણ,
 શુરવાળા ટગણ ત્રણ, બે લઘુ, શુર બે પ્રમાણે બીજો વેદક
 ઇંદ જાણવો.

શાંતિં સ્તૌમિ જિનં શાંતિં વિષાતું 'પ (ઈતિ સંતોષન) ॥

સંતિં શ્રુણામિ જિણં, સંતિં વિદેહમે ॥ ૧૩ ॥

*રાસાનંદિયં ॥ (૨મમ્)

શાંતિનાથ સ્તુતિ કરું છું. જિનને શાંતિ કરવાને માટે

અર્થ—કુદ્દેશને વિષે હસ્તિનાપુર નગરના પ્રથમ રાજા હતા. તેવાર પછી મહોટા ચક્રવર્તિના [છ ખંડના] રાજ્ય [ને વિષે વર્તતા હતા] ને લોગવતા હતા. મહોટા છે પ્રભાવ જેને એવા [અથવા મહાત્મજીવઃ ઉત્સવોવડે આત્માને પ્રીતિ કરનારા], જે ધરવડે શ્રેષ્ઠ એવા બહોંતેર હબાર પ્રધાન નગરો, નિગમ અને દેશના સ્વામી (અથવા બહોંતેરહબાર નગર અને પ્રધાન વ્યાપારના સ્થાનોવાળા, ગામો છે જેને વિષે એવા દેશના સ્વામી અથવા બહોંતેર હબાર પ્રધાન નગર અને શહેરની પેઠે જન સમુદાયે સંક્ષીર્ણ છે રસ્તાઓ જેને વિષે એવા દેશોના સ્વામી),

૧ જ અતિશયી લોકોના સંબોધન અર્થે વપરાય છે તેથી હે ઉત્તમ પુરોહિત ! તમારી સમક્ષ હું સ્તુતિ કરું છું, એમ સૂચવાય છે.

* આ રાસાનંદિતક છંદ છે. તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બાબતું—

દ. લહુદુગુરુ પદમે, દુષ્પ દદુલહુગુરુ પપ તદ્દપ ।

તારેપ દદુગં સગુરુ, રાસાનંદિયં છંદં ॥ ૧ ॥

ટાદ્દિકલ દ્વિકગુરુવઃ પ્રથમે દ્વિતીયે, દદ્વિકલધુગુરુવઃ પદ્મે તૃતીયે ।

તુર્યે દદ્વિકં સગુરુરાસાનંદિતકં ચંદ્રંદઃ ॥

ભાવાર્થ—ટગણુ બે, લધુ બે, શુદ્ધ પહેલા અને બીજા પાદમાં હોય, ત્રીજા પાદમાં ટગણુ બે, લધુ, અને શુદ્ધ હોય. ચોથા પાદમાં ટગણુ બે અને શુદ્ધ એ લક્ષણવાળો રાસાનંદિતક છંદ બની શકે.

નમ્રીશ હજાર મુકુટખદ્ધ રાજાઓએ અનુકરણ કર્યો છે માર્ગ જેનો એવા; ચૌદ શ્રેષ્ઠ રત્ન, નવ મહાનિધાન અને ચોસઠ હજાર શ્રેષ્ઠ સ્ત્રીઓના સુંદર ભર્તાર, ચોરાશી લાખ ઘોડા (અઠાર કોડ ઘોડા પણ કહેલ છે), ચોરાશી લાખ હાથી અને ચોરાશી લાખ રથના સ્વામી, છન્નું કોડ ગામના સ્વામી એવા જે ભગવાન ભરત દ્વેષને વિષે હોતા હતા; તે ઉપશમરૂપ શાંતિને કરનારા (ભાક્ષને આપનારા), રૂડે પ્રકારે તર્થ છે સર્વ ભય (મૃત્યુ) થકી એવા (અથવા રૂડે પ્રકારે તર્થ છે સર્વે એ ભય જેના થકી એવા), શાંતિનાથ જિનને શાંતિ કરવાને માટે હું સ્તબ્ધ છું. (અથવા પૂર્વોક્ત શાંતિનાથ જિનને સ્તબ્ધ છે તે ભગવાન મુજને શાંતિ કરે). ૧૧-૧૨

અજિતજિન સ્તુતિ.

હે એકવાક વિદેહનરેશ્વર ! નરવૃષભ ! મુનિવૃષભ !
 છક્કાગ વિદેહનરીસર નરવસહા મુણિવસહા !
 હે ઈક્ષ્વાકુકુક્ષ્મંશ્ય, વિદેહના રાજા, મનુષ્યોમાં શ્રેષ્ઠ, મુનિઓને વિષે શ્રેષ્ઠ

નવશારદશશિ^૧સકલાનન ! વેગતતમઃ ! વિષ્ણુતરણઃ !

નવસારયસસિસકલાણણ વિગયતમા વિચ્ચરયા ॥

નવીન શરદૃતુના ચંદ્ર જેવા { ગયું છે અજ્ઞાન { રાખ્યા છે કર્મરૂપ
 શોભાયમાન મુખરાજા, { જે થકી એવા { રજ જેવું એવા

૧ મુનિવસહા નવ એ પ્રકારે પદ લાઇએ ત્યારે “ મુનિવસમાનવ ઇન્દ્રોની સભાને વિષે સ્તુતિ થાય છે જેની એવા ” આવો અર્થ થાય છે.

૨ સક્ક શબ્દનો અર્થ પૂર્ણ લાઇએ ત્યારે ચંદ્રનું વિશેષણ લેવું પડે તે વિશેષ્યની પહેલા આવવું જોઇએ પણ પ્રાકૃતને લીધે પર નિષાત થાય છે.

અજિત! ઉત્તમતેજ : 'ગુણૈઃ મહામુન્યમિત્તલ ! વિપુલકુલ !

વિનલકુલા !

અજિ ઉત્તમતેજ્ય ગુણેહિ મહામુણિશ્ચમિશ્ચલ્લા

હે અજિત, ઉત્તમ તેજવાળા, મોટા મુનિવડે આપી શકાય નહિ
ગુણોવડે, એવા અજવાળા, વિસ્તીર્ણ કુળવાળા

પ્રણમમિ તુભ્યં ભવભયમૂરણ ! જગચ્છરણ ! મમ શરણં ॥

પણમમિ તે જવજયમૂરણ જગસરણા મમ સરણં ॥૧૩॥

*ચિત્તલેહ્ય.

નમસ્કાર કરે છું. તમોને બવભયને તોડનારા, જગતના શરણુ, મ-
હારા શરણુ છે.

૧ ગુણુ એ પ્રકારના છે—૩૫ વગેરે બાહ્ય અને જ્ઞાનાદિ તે અભ્યંતર.

૨ જગસરણુ અને અમમ (નિર્મમત્વ) એવા એ ૫૬ પદ્ય નીકળે છે.

* આ ચિત્રલેખા છંદ છે તેનું બક્ષણુ આ પ્રકારે જાણવું—

તટતટદુલ્લ ગુરુઆ, આઈદુગે તટતટતિગદુલ્લુગુરુ ।

તુરિણ તટતટ્ પલં, ચગણગુરુ ચિત્તલેહતિ ॥ ૧ ॥

તટતટદ્વિકલઘુદ્વિકગુરવ આદિદ્વિકે તટતટત્રિકલ્લ દ્વિકગુરવઃ (૩).

તુર્યે તટતટદ્વિકચગુરવચિત્રલેખેતિ ॥ ૧ ॥

બાવાર્થ—તગણુ, ટગણુ, તગણુ, ટગણુ બે; લઘુ બે અને
ગુરૂ પહેલા અને બીજા પાદમાં આવે. તથા તગણુ, ટગણુ, તગણુ,
ટગણુ ત્રણુ, બે લઘુ અને ગુરૂ ત્રીજા પાદમાં હોય અને ચોથા
પાદમાં તગણુ, ટગણુ, તગણુ, ટગણુ બે, ચગણુ અને ગુરૂ આવે
એ પ્રકારે ચિત્રલેખા છંદ જાણવો.

અર્થ—હે ઈશ્વાકુ વંશમાં ઉત્પન્ન થયેલા, હે વિદેહ દે-
શના રાજા (અથવા ગૃહવાસને વિષે રાજા), હે મનુષ્યોમાં શ્રેષ્ઠ
હે મુનિઓને વિષે શ્રેષ્ઠ, હે ઉદય પામેલ શરદ ઋતુના ચંદ્ર જેવા
શોભાયમાન મુખવાળા (અથવા ઉદય પામેલ શરદ ઋતુના
પૂર્ણ ચંદ્ર જેવા મુખવાળા), હે ગયું છે અજ્ઞાન જેના થકી
એવા, હે ટાળ્યા છે (નવા બંધાતા અને બાંધેલા) કર્મરૂપ
રજ જેણે એવા, હે ગુણોવડે ઉત્તમ તેજવાળા, (અથવા હે તેજ
ગુણવડે ઉત્તમ !) હે મોટા મુનિઓ વડે માપી (બાંધી) શકાય
નહિ એવું છે સામર્થ્ય જેમનું એવા, હે વિસ્તીર્ણ કુળ (વંશ)
વાળા, હે ભવભયને તોડનારા, હે અજીતનાથ, તમોને નમસ્કાર
કરું છું. હે જગતને શરણુ ભૂત ! મને શરણુ ભૂત છે. અથવા
હે અજિતનાથ ! તમારા સરણુ-સ્મરણુને કરનારાને હું નમસ્કાર
કરું છું. ૧૩

શ્રી શાંતિજિન સ્તુતિ.

હે દેવદાનવેંદ્રચંદ્રસૂરવંચ ! હૃષ્ટ-૫૪૫૫૫૫૫૫૫૫૫૫ !

દેવદાણવિંદચંદ્રસૂરવંચ દૃઢતુઢજિઢપરમ-લઢરૂવ

હે સુર અસુરના ઇંદ્ર, ચંદ્ર ! આરોગ્યવંત, પ્રીતિવંત, પ્રસાદ્ય
અને સૂર્યને વંદન કરવા યોગ્ય ! અને અત્યંત કાંતિયુક્ત રૂપવાળા !

ધ્માતરૂપપટ્ટમેતશુદ્ધસ્તિગ્ધવલદંતપંક્તે ! શાંતે !

ધંતરૂપપટ્ટમેયસુદ્ધનિઘ્ધવલ્લ-દંતપંતિ ! સંતિ !

ધમેલ રૂપાના પાદો જેવી શ્વેત ધ્વનિ, નિર્મળ સ્તિગ્ધ શાંતિનાથ !
અને ઉત્તમ છે શાંતની પક્તિ જેમની એવા !

શક્તિકીર્તિયુક્તિયુક્તિયુક્તિપવર, દીક્ષતેજોદ્ધર, ધ્યેય,^૧
 સત્તિકિત્તિમુક્તિજુક્તિગુક્તિપવર ॥ દિક્ષતેશ્ચવંદ ધ્યેય
 શક્તિ, કીર્તિ, નિર્લોભના, યુક્તિ {દેહીપ્રમાન તેજના} ધ્યાન કરવા
 અને યુક્તિવડે શ્રેષ્ઠ! { સમૂહવાળા! } યોગ્ય!
 સર્વલોકભાવિતપ્રભાવ ! જ્ઞેય ! પ્રદિક્ષ મમ સમાચિમ્ ।
 સર્વલોચ્યજાવિશ્વપ્રજાવ પોચ્ય, પશ્સ મે સમાર્હિ ॥૧૪॥
નારાયણ*

સર્વ લોકોએ જાણવો છે { જાણવા યોગ્ય ! આપો અને સમાધિ
 પ્રભાવ જેમનો એવા ! }

૧ જેવસર્વલોક પોષણ કરવા યોગ્ય છે સર્વ લોક જેના વડે એવા,
 આધિપત્યપ્રભાવ (ભાવિત આત્મપ્રભાવ :) જાણવો છે આત્મારૂપ પદાર્થ જેણે
 એવા (આત્મગુણમાં રક્ત) અને જેણે (જિત:) સ્વામિ એમ પશુ પદો નીકળે.

* આ નારાયણક છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું,—

ગુરુલ ચનચનગણા, ચઅનગણા ચઅદ્ધ નગણો ય ।
 દસ ચઅણા તદ્ધ નગણો, ચગણો ગુરુદ્ધ નારાઓ ॥ ૧ ॥
 ગુરુલ રૂપચનચન નગણશ્ચાષ્ટકં નગણશ્ચાષ્ટકં નગણશ્ચ ।
 ચચાસ્તથા નગણશ્ચગણો ગુરુદ્ધયં નારાચકઃ ॥ ૧ ॥
 ડા ॥ ડા ॥ ડ ॥ ડડ ડાડ ડડા ॥ ॥ ડડડ } एतेऽक्षरगणाः ।
 મ જ સ ય ર ત ન મ }

સામાર્થ્ય—ગુરુ લઘુરૂપ ચગણુ નવ, નગણુ, ચગણુ આઠ,
 નગણુ; ચગણુ આઠ અને નગણુ; દશ ચગણુ તેમજ નગણુ; ચગણુ
 ગુરુ જે, એ લક્ષણવાળો નારાયણક છંદ જાણવો. અહીં નગણુ આઠનો
 તે અક્ષરમેજનો સમજવો; તે અક્ષર ગણુ, લગણુ (ડા), જમણુ
 (ડા), જમણુ (ડા), ચગણુ (ડડ), રગણુ (ડાડ), તગણુ (ડડા),
 નગણુ (ડા) અને મગણુ (ડડડ) એ આઠ નામના જાણવા.

અર્થ--હે સુરઅસુરના ઇંદ્ર, ચંદ્ર અને સૂર્યને વંદન કરવા યોગ્ય, હે આરોગ્યવંત, પ્રીતિવંત પ્રશસ્ય અને અત્યંત કાંતિ યુક્ત રૂપવાળા ! હે ધર્મલ રૂપાના પાટા જેવી શ્વેત (અથવા ત્ર્યંસુ એટલે ધન-પ્રશસ્ય), નિર્મળ સ્વિચ્છ અને ઉજ્જ્વળ છે કાંતની પંક્તિ (જે હાર) જેમની એવા ! હે શક્તિ, કીર્તિ, નિર્દોષતા, યુક્તિ (ન્યાય યુક્ત વચન), અને શુભિ (મન, વચન અને કાયાને નિયમમાં રાખવા) વડે શ્રેષ્ઠ ! હે દેહિધ્યમાન તેજના સમૂહવાળા ! હે ધ્યાન કરવા યોગ્ય (અથવા બાહ્યવસ્તુમાન તેજવાળા, વંદન કરવા યોગ્ય, ધ્યાન કરવા યોગ્ય !) હે સર્વ લોકોએ બધુએ છે પ્રભાવ જેમનો એવા ! હે બધુવા યોગ્ય ! હે શાંતિનાથ ! મને સમાધિ (ચિત્તની સ્વસ્થતા) આપો ! ૧૪.

શ્રી અન્નિતજ્ઞિન સ્તુતિ.

વિમલ શક્તિકાતિરેકસામ્યં, વિતિમિર રકરાતિરેકતજસં
વિમલસસિકલાશ્ચરેચ્ચસોમં, વિતિમિરસૂરકરા-રચ્ચતેચ્ચં ॥

નિર્મલ ચંદ્રની પ્રભા કરતાં { વાદળાં રહિત સૂર્યના કિરણ કરતાં
અધિક સૌમ્યતાવાળા, } અધિક તેજવાળા

૧ ત્રિદશપતિગણાતિરકરૂપં ધરણિંધ રાસાતિરેકસામં ॥ કુઃ મલયા.

તિચ્ચસવદ્ગણાશ્ચરેચ્ચરૂવં, ધરણિધરપ્પવરા-રચ્ચસારી ॥ ૧૫ ॥

* કુઃ મલયા

ઈંદ્રે અમુકાય કરતાં અધિક { મેરૂ પર્વત કરતાં અધિક સ્થિરતાવાળા
રૂપવાળા, }

૧ સર્વ દેવતા મળી પોતાનું રૂપ એકત્ર કરી ભગવંતની દયણી આગળ પાસે મૂકે તો સુવર્ણ અને તાંબાના રૂપમાં જેટલો અંતર ભાગે તેટલો ભગવંતના અને દેવતાના એકત્ર કરેલ રૂપમાં ભાગે.

* આ કુમુભસતા હંદ છે. તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે બધુવું—

સર્વે ચ સદા અજિતં શારીરે ચ વલે અજિતં
 સત્તે શ્ચ સયા શ્ચજિશ્ચં, શારીરે શ્ચ વત્તે શ્ચજિશ્ચં ॥
 સર્વમાં વળી-નિરંતર અજિત શરીર સંબંધી વળી બળમાં અજિત

તપઃ સંયમે ચ અજિતં એષ સ્તૌમિ જિનં અજિતં
 તવ સંજમે શ્ચ શ્ચજિશ્ચં, એસ થુણામિ જિણં શ્ચજિશ્ચં ॥૧૬૫॥
 તપ અને વિષે એ પ્રકારે સ્તવું જિનને અજિત
 સંયમને અજિત, છું.

❁ જુષ્ટગપરિરિંગિશ્ચં (યુગ્મમ્)

અર્થ—નિર્ભળ ચંદ્રની પ્રભા કરતાં અધિક સૌમ્યતાવાળા,
 વાદળાં રહિત સૂર્યના કિરણો કરતાં અધિક તેજ્જવાળા, ઇંદ્રના
 સમુદાય કરતાં અધિક રૂપવાળા, મેરૂ પર્વત કરતાં અધિક સ્થિર-

❁વિસમે કલાણછકં, સમેસુ અઢગં નિરંતરં ન હુ તં ।

અંતે રગણો યગણો, કુસુમલયાનામછંદમિ ॥ ૧ ॥

વિષમયોઃ કલાનાં ષટ્કં સમયોરષ્ટકં ન ચૈતાન્નિરન્તરં ।

અન્તે રગણયગણૌ કુસુમલતાનાન્નિ ચ્છંદસિ ॥

ભાવાર્થ—વિષમપદમાં ૭ કળા અને સમપદમાં આઠ કળા
 પ્રથમ હોય અને અંતે રગણ અને યગણ કુસુમલતા નામના છં-
 દને વિષે હોય. આઠ કળાની ગણતરી હમેશ માટે સરખી હોતી
 નથી. આ છંદને ઔપચંદસિક પણ કહે છે.

* આ જુષ્ટગપરિરિંગિત છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે ગણવું.

લાવાળા; વળી સરુ (અવશ્યાય) માં નિરંતર અનિત, (નહિ
જીતામ કોલા) સરીર સંબંધી બળમાં પણ અનિત, તપ અને
સંયમને વિષે અનિત કોવા પ્રકારે હું અનિતનાથ વિનંતી
સ્તવુ છું. ૧૫-૧૬

તગળો ટગળો લહુગુરુ, પગળો ટગળો ય દુલહુગુરુ દુરૂપ
ર્થે વિય પચ્છજું, મુચંગપરિરિગિયં છંદં ॥ ૧ ॥

તગળા ગળો લહુગુરુ: પગળાટગળાશ્ચ લહુદ્ધિકમુરુદ્ધિતિયે
અન મેવ પશ્ચાર્થ મુજંગ પરિરિગિતં ચંદં: ॥

ભાવાર્થ—પહેલા પાદમાં તગણુ, ટગણુ, લહુ, ગુરુ, અને
બીજામાં પગણુ, ટગણુ, લહુ, યે, ગુરુ હોય. એ પ્રકારે પાછલા
અર્ધના બંને પાંચ પણ બાણુવા; એ લક્ષણુ સુક્ત બુજંગપરિરિ-
ગિત છંદ બાણુવો.

૧ સંયમ સત્તર પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે—પાંચ ઈન્દ્રિય અને આર ક-
વાયનો નય, પાંચ અવતનો ત્યાગ અને ત્રણ મેગ (મન, વચન, કાયા) નું
નિવર્તન. સંયમના ૧૭ પ્રકાર બીજી રીતે પણ છે તે આ પ્રમાણે—૧ ૪
સ્વીકાય સંયમ, ૨ અપ્રકાય સંયમ, ૩ લેકેકાય સંયમ, ૪ લાકેકાય સંયમ, ૫
મનરૂપતિકાય સંયમ, ૬ બેઈન્દ્રિય સંયમ, ૭ તેઈન્દ્રિય સંયમ, ૮ ત્રીરિન્દ્રિય
સંયમ, ૯ પ્રત્યેઈન્દ્રિય સંયમ, ૧૦ પ્રેમ (નેતુ) સંયમ, ૧૧ પ્રિય (ઉ-
પેક્ષા કરતી) સંયમ, ૧૨ પ્રમાણના સંયમ, ૧૩ અપ્રમાણ (પરિવર્ત) સં-
યમ, ૧૪ મન સંયમ, ૧૫ વચન સંયમ, ૧૬ કાયા સંયમ અને ૧૭ અન્ય
(ઉપકરણ) સંયમ.

શ્રી શાંતિજિન સ્તુતિ.

^૧સૌમ્યગુણૈઃ પ્રાપ્નોતિ ન તં નવશરચ્છશી

સોમગુણેહિં પાવશ્વ ન તં નવસરયસસી ।

સૌમ્ય ગુણુવડે પામે ન તે (અજિતનાથને) નવીન શરદ્ગુણો અંદ્ર

તેજોગુણૈઃ પ્રાપ્નોતિ ન તં નવશરદ્રધિઃ

તેશ્વગુણેહિં પાવશ્વ ન તં નવસરયરવી ॥

તેજ ગુણુવડે પામે ન તેને નવીન શરદ્ગુણો સૂર્ય

રૂપગુણૈઃ પ્રાપ્નોતિ ન તં ત્રિદશગણપતિઃ

રૂપગુણેહિં પાવશ્વ ન તં તિશ્વસગણવર્ષ ।

રૂપ ગુણુવડે પામે ન તેને ઇંદ્ર (દેવ સમુદાયના સ્વામી)

સારગુણૈઃ પ્રાપ્નોતિ ન તં ધરણિચરપતિઃ (કનકાચલઃ) સ્થિતકમ્

સારગુણેહિં પાવશ્વ ન તં ધરણીચરવર્ષ ॥૧૭॥ સિદ્ધિશ્રયં*

સ્થૈર્ય ગુણુવડે પામે ન તેને મેરૂપર્વત

૧ અંદ્ર, સૂર્ય, ઇંદ્ર અને મેરૂપર્વત પોતાના સૌમ્યતા, તેજ, રૂપ અને સ્થૈર્ય ગુણુવડે કરીને ભગવંતના સૌમ્યતા આદિગુણની સમાનતા પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી એટલે કે ભગવંતના ગુણો અધિકતર છે.

૨ અહીં તત્ત્વ શબ્દે પૂર્વોક્ત અજિતનાથ લીધા છે. પરંતુ હવે પછી કહેવાના શાંતિનાથ લેવા એમ જણે કહે છે. કેમકે અજિતનાથની સ્તુતિ આવાજ ગુણુવડે પ્રથમ કરાઈ ગઈ છે તેમજ તત્ત્વ શબ્દનો અર્થ અવ્યક્ત પણ કરી શકાય છે.

૩ પામશ્વ એવો પાઠ હોય ત્યાં પણ પ્રાપ્નોતિ મતર્થક હોવાથી એવોજ અર્થ થાય છે.

* આ ખીલતકે છેદ છે, તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે બહુવું—

અર્થ—સૌમ્ય શુશ્રુવડે નવીન શરદ ઋતુનો અંદ્ર તે
(અજિતનાથ) ને પામી ન શકે, તેજ શુશ્રુવડે નવીન શરદ ઋ-
તુનો સૂર્ય તેને પહોંચે નહિ, રૂપ શુશ્રુવડે ઈંદ્ર તેને પહોંચે નહિ
અને સ્થૈર્ય શુશ્રુવડે મેરૂ પર્વત તેને પહોંચે નહિ અર્થાત્ તેની
સમાન થઈ શકે નહીં. ૧૭

તીર્થવરપ્રવર્તકં તમરજોરહિતં

'તિલ્લવરપવત્તયં તમરયરહિયં ।

શ્રેષ્ઠ તીર્થના પ્રવર્તક, અજ્ઞાન અને કર્મરજથી રહિત

ધીરજનસ્તુતાર્ચિતં ચ્યુતકલિકાલુભ્યં

ધીરજગયુશ્ચિશ્ચં ચુશ્રકલિકલુસં ॥

બુદ્ધિવાન પુરૂષોવડે સ્તુતિ ગાયાં છે વૈર અને મલિનતા
કરાયેલ અને પૂજાયેલ । બેના એવા

મરનમનગણલહુગુરુ, સન્વપણસુ તદ્વા જઈ દસમે ।

સન્વંતરુવરજમિયં, છંદં સ્વિજ્ઞિયયનામં તં ॥ ૧ ॥

મરનમના લઘુર્ગુરુશ્ચ સર્વપદેષુ તથા યતિર્દક્ષમે (દક્ષમેઽક્ષરે વિશ્રામઃ)

સર્વપાદેષ્વન્ત્યાક્ષરયમકિતં તત્ત્વિયતકનામચ્છંદઃ ॥

ભાષ્ય—ભગણ, રગણ, નગણ, ભગણ, નગણ, લઘુ અને
ગુરૂ સર્વ પદમાં હોય તેમજ દશમે અક્ષરે વિશ્રામ કરવો. સર્વ
પદના અંત્યાક્ષર યમકવાળા હોય તે ખિલતક નામનો છંદ બ-
ધવો. એને વંશપત્રપતિત પણ કહે છે.

૧ તિલ્લવર એવો પાક પણ છે ત્યાં તીર્થતર એટલે પ્રકૃત તીર્થ
એવો અર્થ થાય છે.

શાંતિસ્વપ્રવર્તકં ત્રિકાળપ્રયતઃ

સંતિસુહૃદ્વૃત્તયં^૧ તિગરણપયજ્ઞં ।

મોક્ષ સુખના પ્રવર્તક, મન વચન કાયાએ સાવધાન છતો.

શાંતિ અહમ્ મહામુનિ શરણમુપનમે ॥ લલિતકમ્

સંતિમહં મહામુણિં સરણમુવણમે ॥૧૭॥* લલિતચ્રયં

શાંતિનાથને હું મહાજ્ઞાનીને શરણે જાઉં છું.

અર્થ—શ્રેષ્ઠ તીર્થ [ચતુર્વિધ સંઘ] ના પ્રવર્તક, અજ્ઞાન અને કર્મ (બાંધેલા અને નવા બાંધાતા) રજથી રહિત [અથવા તમો અને રજેશુણ્ણથી રહિત], પંડિત પુરૂષોવડે વાણ્ણીથી સ્તુતિ કરાયેલ અને પૂજાદિવડે પૂજાયેલ, ગયાં છે વૈર (કલહ) અને મલિનતા જેનાં એવાં, મોક્ષ સુખના પ્રવર્તક અને મહા જ્ઞાની (સર્વજ્ઞ) શાંતિનાથને, મન, વચન, કાયાએ કરી સાવધાન (પવિત્ર) થયો છતો હું શરણે જાઉં છું. ૧૮

૧ શાંતિસુહૃદ્વૃત્તયં શાંતિ સુખને માટે પ્રવર્તનાર (સંયમી) ને પાલન કરનારા એવાં પણ અર્થ થાય છે.

* આ લલિતક છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે જાણવું—

ટગણચઙ્કં લઘુગુરુ, પાયતિટ ટગણ તગણ ટગણદુર્ગં ।

લઘુગુરુતુરિટ જાણહ, લલિયયનામં ચ છંદમિ ॥ ૧ ॥

ટચતુષ્કં લઘુગુરુશ્ચ પાદત્રિકેં ટટટટ્વિકં ।

લઘુગુરુસ્તુર્યે જાતિદિ લલિતકનામ ચ ચ્છંદઃ । ૧ ।

સાવાર્થ—ટગણ ચાર, લઘુ, ગુરુ એમ ત્રણ પાદમાં આવે અને ટગણ, તગણ, ટગણ બે, લઘુ, ગુરુ, એથા પાદમાં લલિતક નામે છંદ જાણવા.

શ્રી અજિતજિન સ્તુતિ.

વિનયાવનતશિરોરચિતાંજલિક્ષિગણસંસ્તુતં સ્તિમિતં^૧
 વિણનૃણયસિરરદ્વ્યંજલિરિસિગણસંથુયં ધિમિથ્યં ।
 વિનયવડે નમેલા મરતકને વિષે જોડી છે અંજલી જેણે નિશ્ચળ.
 એવા ઋષિ સમુદાયવડે રૂડે પ્રકારે સ્તુતિ કરાયેલા }

વિબુધાધિપધનપતિનરપતિસ્તુતમહિતાર્ચિતં बहुशः
 વિબુંહાદિવધણવદ્નરવદ્વ્યુથ્યમહિથ્યચ્ચિથ્યં बहुसो ॥
 ઈંદ્ર, ક્રૂર્મેર અને ચક્રવર્તીવડે સ્તવાયેલા, નમન કરાયેલા ધણીવાર
 અને પૂજાયેલા }

અચિરોદ્ગતશરદિવાકરસમધિકસત્પ્રભં તપાસા
 અદ્વરુગયસરયદિવાયરસમહિથ્યસપ્પન્નં તવસા ।
 તત્કાળ ઉગેલ શરદ ઋતુના સૂર્ય કરતાં અત્યંત અધિક તપવડે.
 શૈલનિક કાંતિવાળા }

ગગનાંગણવિચરણસમુદિતચારણવંદિતં શિરસા
 ગયણંગણવિચરણસમુદ્વચારણવંદિથ્યં સિરસા ॥૧૯॥
 *કિસલયમાલા

આકાશને વિષે વિચરવાવડે એકલા થયેલ ચારણમુનિઓ મસ્તકવડે
 વડે વંદાયેલા }

૧ મનના શુભ અશુભ વિકલ્પરહિત હોવાથી તરંગ વિનાના સમુદ્ર જેવા નિર્મલ.

૨. વિબુધ એટલે પંડિત-સારા કવિ તેના અધિપ એવો અર્થ પણ થાય છે.

* આ કિસલયમાલા નામે છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું—

અસુરગરુડ (સુવર્ણકુમાર) પરિવંદિતં કિન્નરોરગનમસ્યિતમ્
અસુરગરુડપરિવંદિત્યં, કિન્નરોરગનમંસિત્યં ।

અસુર કુમાર, સુવર્ણકુમાર વગેરે } કિન્નર અને મહોરગ વગેરે બધા-
સાવનવાસી દેવોવડે સમસ્ત પ્રકારે } તર દેવોવડે નમસ્કાર કરાયેલા
વંદાયેલા)

દેવ^૧કોટીશતસં સુતં, શ્રમણસંઘપરિવંદિતં ॥ સુમુખં
દેવકોન્નિસયસંથુષ્યં, સમણસંઘપરિવંદિત્યં ॥૨૦॥*સુમુદ્ધં
સેંકડા કોટિ વૈમાનિક દેવોવડે } શ્રમણ સંઘવડે સમસ્ત પ્રકારે
સ્તુતિ કરાયેલા } વંદાયેલા

ટપ્પણગં જલહુગુરુ, પત્તેયં સત્તવીસમત્તાઓ ।

કિસલયમાલાછંદં, જાણહ છંદંમણુદિઠ્ઠં ॥ ૧ ॥

ટપશ્ચકં જગણો લઘુર્ગુરુશ્ચ પ્રત્યેકં સપ્તવિંશતિર્માત્રાઃ ।

કિસલયમાલાનામચ્છંદસ્ દ્વિઠ્ઠં ચ્છંદઃ । ૧ ।

ભાવાર્થ—ટગણ પાંચ, જગણ (૧૬૧), લઘુ અને શુર
પ્રત્યેક પાદમાં આવે અને સત્તાવીશ માત્રા હોય, એ પ્રકારે કિ-
સલયમાલા છંદને વિષે છંદનો ઉદ્દેશ બાણવો.

૧ જઘન્યથી પણ એક કોડ દેવતા ભગવંતની સેવામાં હોય છે.

* આ સુમુખ છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે બાણવું—

લહુચદુગટગણલહુગુરુ, તદુગં લગુરુપગણટલહુગુરુગા ।

ચદુગં ટગણો લહુગુરુ, તેરકલં સન્વઓ સુમુહછંદં ॥ ૧ ॥

લહુરુપચદ્વિકં ટગણો લઘુર્ગુરુશ્ચ તદ્વિકં લઘુર્ગુરુઃ પટલઘુગુરવઃ ।

ચદ્વિકં ટગણો લઘુર્ગુરુશ્ચ ત્રયોદશમાત્રાઃ સર્વેષુ સુમુખચ્છંદઃ । ૧ ।

ભાવાર્થ—લઘુવાળા ચગણ એ, ટગણ, લઘુ અને શુર;

અભયં અનયં, અરતં અરુજં
 અજયં અણહં, 'અરયં અરુયં ।
 અભય, ૨પાપરહિત, અનાસક્ત, રોગરહિત,

અજિતં અજિતં પ્રયતઃ પ્રણમામિ ॥ વિદ્યુદ્વિલસિતં
 અજિયં અજિયં પયન્તં પણમે ॥૨૧॥ *વિજ્જુવિલસિત્યં
 (ત્રિજિર્વિશેકમ્)

અજિત અજિતનાથને આદરવડે નમુંછું.

અર્થ—વિનયવડે નમેલા મસ્તકને વિષે જોડી છે અંજળી
 જેણે એવા ઋષિ સમુદાયવડે રૂડે પ્રકારે સ્તુતિ કરાવેલા, નિશ્ચળ,
 ઇંદ્ર, કૃષ્ણેર (ઉપલક્ષણથી ચારે લોકપાલ) અને ચક્રવર્તિ આદિ-
 વડે ઘણીવાર વચનવડે સ્તુતિ કરાવેલા, પ્રણામાદિવડે નમન કરા-

તગણુ બે, લઘુ અને શુર; પગણુ, ટગણુ, લઘુ અને શુર ચગણુ
 બે ટગણુ, લઘુ અને શુર એ પ્રમાણે ચારે પાદ અનુક્રમે બાણુવા.
 સર્વ પાદમાં તેર તેર માત્રા હોય તે સુમુખ છંદ બાણુવો.

૧ અરજં કર્મરજ રહિત એસો અર્થ પણ થાય છે.

૨ પાશયતિ—મહિનયતિ તત્ પાપં આત્માને મલિન કરે તે પાપ.

* આ વિદ્યુદ્વિલસિત છંદનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બાણુવું—

દુલહુગુરુદુલહુગુરુ પત્તેયં વિજ્જુવિલસિયં છંદં ।

લઘુદ્વિકં ગુરુલઘુદ્વિકં ગુરુશ્ચ પ્રત્યેકં વિદ્યુદ્વિલસિતં ચ્છંદઃ ।

ભાવાર્થ:—બે લઘુ અને એક શુર, બે લઘુ અને એક શુર
 એમ દરેક પદમાં હોય તે વિદ્યુદ્વિલસિત છંદ બાણુવો.

ચેલા અને પૂષ્પાદિવડે પૂજાયેલા, તપવડે તત્કાળ ઉદય પામેલ શરદ ઋતુના સૂર્ય કરતાં અત્યંત અધિક શોભનિક કાંતિવાળા, આકાશને વિષે વિચરવાવડે એકઠા થયેલા ચારણ મુનિઓ (જંઘા ચારણ અને વિદ્યાચારણ) વડે મસ્તકવડે વંદાયેલા; અસુરકુમાર મુત્તલકુમાર વગેરે ભવનવાસી દેવોવડે સમસ્ત પ્રકારે વંદાયેલા, કિન્નર અને મંડારગ વગેરે વ્યન્તર દેવોવડે નમસ્કાર કરાયેલા સેંકડો કોટી વૈમાનિક દેવોવડે સ્તુતિ કરાયેલા, શ્રમણસંઘ (અથવા સાધુ સમુદાય) વડે સમસ્ત પ્રકારે વંદાયેલા; ભયરહિત, પાપરહિત, આસક્તિ (વિષયવાસના) રહિત, રોગરહિત અને અજિત (ણાહ્ય અને અભ્યંતર શત્રુવડે) એવા અજિતનાથને આદરવડે હું પ્રણામ કરું છું. ૧૬-૨૦-૨૧

શ્રી શાંતિજિન સ્તુતિ.

આગતાઃ વરવિમાનદિવ્યકનક-

આગયા વરવિમાણદિવ્યકણગ-

આવેલા, શ્રેષ્ઠ વિમાન, મનોહર મુવર્ણમય-

રથતુરંગસંઘાતશતૈઃ

રહતુરયપહકરસપ્હિં

રથ અને અશ્વના સમૂહના સેંકડો વડે કરી, શીઘ્ર

શીઘ્ર

હુલિચ્ચં ।

૧ ચારણ મુનિ મુખ્ય એ પ્રકારના છે-જંઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ. એ શિષ્યાય બીજા પણ અનેક પ્રકારના ચારણ મુનિઓ જ્યોતિરશ્મિ ચારણ વગેરે શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધારાદિમાં યતાવેલા છે.

સસંભ્રમાવતરણશુભિતલ્લિતચલ-

સસંજમોચ્ચરણસ્વનિચ્છદ્વલિયચલ-

ઉતાવળે આકાશ થકી ઉતરવા વડે શુભિત ચિત્તવાળા છતે ડાલતા
કુંડલાંગદકિરીટશોભમાનમૌલિમાલા: ॥ વેષ્ટક: ॥

કુંડલંગયતિરીમસોદંતમનુલિમાલા ॥૨૨॥ * વેષ્ટક

ચંચળ કુંડળ બાળુબંધ અને મુકુટ તથા શોભતી છે મસ્તકની
માળા જેમની એવા,

યં સુરસંઘા: સાસુરસંઘા: વૈરવિયુક્તા: ભક્તિસંયુક્તા:

જં સુરસંઘા સાસુરસંઘા વૈરવિનુક્તા નત્તિસુજુક્તા ।

જે [ભગવંત] ને, દેવ સમુદાય અસુરના } વૈર રહિત, ભક્તિવડે
સમૂહ કરી સહિત } સહિત

આદરભૂષિત--સંભ્રમર્પિણિત--સુદુસુવિસ્મિત--સસર્વવલૌઘા:

ચ્ચાયરન્ધ્રસિયસંજમર્પિનિચ્છ-સુદુસુવિમ્હિય-સવ્વલૌઘા

આદરવડે શોભિત, ઉતાવળે એકત્ર થયેલ અને અતિશય વિસ્મિત
થયેલ છે સર્વ જાતના કટક સમૂહ જેમના એવા

* આ વેષ્ટક નામા છંદ છે તે પ્રથમના વેષ્ટકા કરતાં બુદ્ધે સમજાવે
તેનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બાળુવું—

તદુટચત્તટો (ટ) તતિગં, લગુરુપટદુન્નિદુગુરુગા વેદો ।

તદ્વિકટચતુષ્કતટા: (ટ) તત્રિકં લઘુર્ગુરુ: પટદ્વિકં ગુરુદ્વયં વેષ્ટક:

ભાવાર્થ:—તગણુ બે, ટગણુ ચાર, તગણુ, ટગણુ, તગણુ
ત્રણુ, લઘુ, ગુરુ, પગણુ ટગણુ બે અને ગુરુ બે હોય, તે વેષ્ટક
છંદ બાળુવો.

ઉત્તમકંચનરત્નમરુપિત—ભાસુરભૂષણભાસ્વરિતાંગાઃ

ઉત્તમકંચણરયણપરુવિયજાસુરચૂડણજાસુરિચ્રિંગા ।

શ્રેષ્ઠ સુવર્ણ અને રત્નવડે વિશેષ રૂપયુક્ત કરેલા દેહિયમાન આ-
ભુષણોવડે શોભાયમાન છે અંગો જેમના એવા

મત્રસમવનત-મક્તિવશાગત-પ્રાંજલિપેષિતશોર્ષપ્રણામાઃ॥રત્નમાલા॥

ગાયસગ્ગણ્ણજત્તિવસાગયંપંજલિપેસિયસીસપણામા॥૨૩॥

રયણમાલા

શરીરવડે નમેલા, ભક્તિને લીધે આપેલા અને અંજલીવડે કર્યો છે
મસ્તકે પ્રણામ જેણે એવા

વાંદેત્વા સ્તુત્વા તતઃ જિનં ત્રિગુણમેવ ચ પુનઃ 'પ્રદક્ષિણમ્

વંદિક્તુણ થોક્તુણ તો જિણં, તિગુણમેવ પુણો પયાહિણં ।

વાંદીને, સ્તુતિ કરીને પછી જિનને ત્રણ વખતજ વળી ફરી પ્રદ-
ક્ષિણા કરીને

* આ રચણમાળા છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે બતાવું—

પદમે દ્વિગુરુ एवं, સેસેસુ ટસત્તગુરુદુગં અંતિ ।

પત્તેયં વત્તીસં, સત્તાઓ રયણમાલા ॥ ૧ ॥

પ્રથમે ટો ગુરુદ્વિકં ચૈવં શેષેષુ ટસપ્તકં ગુરુદ્વિકં ચાંતે ।

પ્રત્યેકં દ્વાત્રિંશન્માત્રા રત્નમાલાયામ્ । ૨ ।

ભાવાર્થઃ—પહેલા પાદમાં ટગણ અને બે ગુરુ એમ ચાર
વખત આવે અને બાકીના પાદમાં સાત ટગણ અને અંતે બે ગુરુ
હોય. પ્રત્યેક પાદ બત્રીસ માત્રાવાળો રચણમાળા છંદમાં હોય.

૧ પ્રદક્ષિણા કરાયેલ છે જેને—પ્રદક્ષિણા કરાયેલા એવા ભગવંત એ
પ્રકારે ભગવંતનું વિશેષણ લેવાથી અર્થ થાય છે. અહીં કૃત્વા અધ્યાહાર છે.

પ્રણમ્ય ચ જિનં રાહુરાઃ

પણમિજ્ઞણ ય જિણં સુરાસુરા,

પ્રણામ કરીને વળી જિનને સુર અસુર

પ્રમુદિતાઃ સ્વભવનાનિ તતઃ ગતાઃ ॥ ક્ષિપ્તકં

પમુદ્ધ્યા સજ્જવણાઈં તો ગયા ॥ ૨૪ ॥ *સ્વિત્તયં

આનંદિત થયેલા, પોતાના ભવને, પછી ગયા

તં મહામુનિમહમપિ પ્રાંજલિઃ રાગદ્વેષભયગોષ્ઠાલ્લેપતમ્ ।

તં મહામુણિમહંપિ પંજલ્લી, રાગદોસજયમોહવજ્જિયં ।

તે, મહામુનિઓ છાંડુ પણ, અંજલી કરીછાં રાગ, દ્વેષ, ભય અને
શિષ્ય જેમના એવા જેણે એવો મોહથી રહિત

દેવદાનવનરેંદ્રવંદિતં

શાંતિમુત્તમમહાતપસં નમામિ

સ્વિત્તયં*

દેવદાણવનરિંદવંદિત્ર્યં, સંતિમુત્તમમહાતવંનમે ॥૨૫॥

દેવ, દાનવ અને રાજાઓવડે શાંતિનાથને, શ્રેષ્ઠ અને નમું છું.
વંદાયેલા વિશાળ તપવાળા

* આ ક્ષિપ્તક છંદ છે તેનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું—

પગળો ટદુગં ગુરુગો, પત્તેયં સ્વિત્તયંમિ છંદંમિ ।

પટદ્વિકગુરવઃ પ્રત્યેકં ક્ષિપ્તકે ચ્છંદસિ ।

ભાવાર્થઃ—પગણ, ટગણ બે અને ગુરૂ દરેક પાદમાં ક્ષિ-

પ્તક છંદમાં હોય.

* આ ક્ષિપ્તક છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું—

અર્થ—શ્રેષ્ઠ વિમાન, મનોહર સુવર્ણમય રથ અને અશ્વના સેંકડો સમુદોવડે કરી શીઘ્ર આવેલા, ઉતાવળે આકાશથી ઉતરવાવડે ક્ષુભિત ચિત્તવાળા છતે ડાહતા ચંચળ કુંડળ બાબુબંધ વળી અસુરના સમૂહે કરી સહિત, વૈરરહિત, ભક્તિએ કરી સહિત [અથવા મક્તિસુયુક્તા ભક્તિને વિષે સારી રીતે પ્રેરાયેલા], આદરવડે શોભિત—ઉતાવળે એકત્ર થયેલ અને અતિશય વિસ્મિત થયેલા છે સર્વ જાતના કટક [સૈન્ય] સમૂહ જેમના એવા, શ્રેષ્ઠ સુવર્ણ અને રત્નવડે વિશેષ રૂપયુક્ત કરેલા દેદિપ્યમાન આભૂષણોવડે શોભાયમાન છે અંગો જેમના એવા, શરીરવડે નમેલા, ભક્તિને લીધે આવેલા અને અંજલીવડે કર્યો છે મસ્તકવડે પ્રણામ જેણે એવા દેવ સમુદાયો જે ભગવંતને; વાંદીને (નમન કરીને) અને તેવાર પછી વાણીવડે જિનની સ્તુતિ કરીને વળી ફરીથી ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા કરીને અને જિનને પ્રણામ કરીને દેવદાનવ આનંદિત થયા થકા ત્યાંથી પોતાના ભવન પ્રત્યે પાછા ગયા; મહામુનિઓ છે શિષ્ય જેમના એવા રાગ, દ્વેષ, લાચ અને મોહથી રહિત, દેવદાનવ અને રાજાઓવડે વંદાયેલા, શ્રેષ્ઠ અને વિશાળ તપવાળા એવા તે શાંતિનાથને, અંજળી કરી છે જેણે એવો હું નમસ્કાર કરૂં છું. ૨૨- ૩-૨૪-૨૫.

રત્નરલગા પત્તેયં ચિત્તયચ્છંદમિ વા જાણ ।

રત્નરલગાઃ પ્રત્યેકં ક્ષિપ્તકચ્છંદસિ વા જાનીહિ ।

ભાવાર્થ—અથવા રગણ, નગણ, રગણ, લઘુ, અને ગુરુ પ્રત્યેક પાદમાં ક્ષિપ્તક છંદમાં બાણવા. આ ક્ષિપ્તક બીજે બાણવો. રથોદ્ધતા છંદ પણ આ પ્રમાણે હોય.

અંબરાંતરવિચારિणीभिः

लालतहं रङ्ग गामिनीभिः

અવરંતરવિચારણિયાદિં, લલિત્યહંસવહુગામિણિયાદિં.

આકાશના અંતરાલે વિચરનારી, મનોહર હંસીની પેઠે ગમન કરનારી

पीनश्रोणीस्तनशालिनीभिः

पीणसो णिथणसालिणिथादिं,

પુષ્ટ કટીતટ અને સ્તનવડે શાલિની

सकलकमलदललोचनीभिः

॥ दिपकं ॥

સકલકમલદંલલોચણિયાદિં ॥ ૨૬ ॥ દીપયં*

સંપૂર્ણ કમલના પત્ર જેવા લોચનવાળી

‘पिन’ निरंतरस्तनभरविनमितगात्रकाभिः

પીણનિરંતરથણખરવિણમિથગાયલયાદિં ।

મહોટા અને ગાદ સ્તનના ભારવડે વિશેષે નમેલા* છે ગાત્ર જેનાં
એવી

* આ દીપકે છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે જણાવું—

खित्तयछंदं चउपयजमियं दीपयमहव मंडिलनामं ।

ચતુર્ણુ પાદેષુ યમકિતં ક્ષિપ્તકં ચ્છંદોદીપકમથવા મંડિલનામ ।

ભાવાર્થ:—ચાર પાદને વિષે યમક હોય એવો ક્ષિપ્તક છંદ (પ્રથમનો) તે દીપક છંદ જણાવે, એનું ખીજું નામ મંડિલ છંદ છે.

૧ ક્રીજ કામીજનને ખુશી કરે એવા.

૨ વ્યવધાન (આતંક) રહિત.

૩ નાજુક અને કામળ શરીર હોવાથી નખી ગયેલા.

મણિકાંચનમણિથિલમેસ્વલાશ્ચોભિતકટીશ્રોણીતટામિ.

મણિકંચણપસિદ્ધિલમેહલસોદિશ્યસોણિતમાર્દિં.

મણિ અને સુવર્ણની વિશેષશિથિલ મેખલાવડે શોભાયમાન છે
કટી પ્રદેશ જેનો એવી

વરકિકેળી-પુરસત્તિલકવલયવિભૂષણાભિ:

વરલિંચિણિનેનરસતિલયવલય વિનૂસણિઆર્દિં.

શ્રેષ્ઠ ધુધરીઓ, ઝાંઝર, સુંદર તિલક અને કંકણવડે વિશેષે સુશો-
ભિત એવી

રાતેકરચરમનોહરસુંદરદર્શનિકાભિ:

॥ ચિત્રાક્ષરા

રશ્મકરચનરમણોદરસુંદરદંસણિઆર્દિં ॥૨૭॥ ચિત્તલ્કરૌ

પ્રીતિ કરનારૂં, ચતુરજનના મનને હરનારૂં અને સુંદર છે દર્શન
જેનું એવી

૧ મનોહર મનને અન્યત્ર ગમનનો નિષેધ કરનાથી મનને અટકાવનાર
એવો પણ અર્થ થાય છે.

* આ ચિત્રાક્ષરા છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે બજાવું—

ટપ્પણગં દોષજેશુરુ, પદમે તુરિયં ચ ટછગગુરુગો ।

દુતિયં ચતુષ્પદમિયં, જાણહ ચિત્તલ્કરં છંદં ॥ ૧ ॥

ટપ્પણકં ગુરુદ્વયં પ્રથમે તુર્યે ચ દ્વિતીયતૃતીયે ચ ટપ્પણકં

ગુરુચ્ચૈકશ્ચ પ્પચાં ચમકિતં ચ્છંદો વિદ્ધિ ચિત્રાક્ષરામિતિ

ભાવાર્થ—પહેલા અને ચોથા પાદમાં પાંચ ટગણ અને
બે શુદ્ધ આવે તથા બીજા ત્રીજા પાદમાં છ ટગણ અને એક શુદ્ધ
હોય, ચારે પાદમાં ચમકવાળો હોય તે ચિત્રાક્ષરા છંદ બજાવે.

દેવસુંદરીભિઃ પાદ (કિરણ) વૃંદિકાભિઃ

દેવસુંદરીહિં પાયવંદિશ્યાહિં

દેવાંગનાઓવડે, કિરણના સમૂહવાળી

વંદિતૌ ચ યસ્ય તૌ સુવિક્રમૌ ક્રમૌ

આત્મનઃ

વંદિશ્યા ય જસ્ય તે સુવિક્રમા કમા ।

અપ્પણો

વંદાયેલા વળી જેના તે રૂડી ગતિવાળા ચરણો

પોતાના

લલાટકૈઃ મંડનરચનાપ્રકારકૈઃ

કૈઃ કૈઃ અપિ

નિમાલ્યહિં મંડણોદ્ગુણપ્પગારહિં કેહિં કેહિં વી ।

લલાટવડે, આભુપણની રચનાના પ્રકારોવડે, કેવા કેવા પ્રકારો વડે

અપાંગતિલપ્તલલ્લપ્તકૈઃ

દીપ્યમાનૈઃ સંગતાંગકાભિઃ

અવંગતિલયપત્તલેહનામહિં ચિહ્નહિં સંગયંગયાહિં

અપાંગ, તિલક, પત્રલેખ નામના, દેહિં અમાન, મળ્યાં છે અંગો જેનાં એવી

મક્તિસંનિવિષ્ટવંદનામ્ભક્તપદેઃ

ભવતઃ

મક્તિસન્નિવિષ્ટવંદણાગયાહિં હંતિ

ભક્તિવડે બ્યાસ વંદન કરવાને આવેલી, છે.

તૌ વંદિતૌ પુનઃ પુનઃ ॥ નારાચકઃ

તે વંદિશ્યા પુણો પુણો ॥ *નારાયણ ॥ ૨૮ ॥

તે વંદાયેલા ફરી ફરી

તમહમ્ જિનચંદ્રં અજિતં જિતમોહમ્ । ધુતસર્વક્લેશં
 તમહં જિણચંદં, અજિત્તં જિત્તમોહં । ધુયસર્વક્લેસં,
 તેને, હું જિનચંદ્રને અજિત જિત્તો છે મોહ { ધાત્યા છે સર્વ દુઃખો
 જેણે એવા, { જેણે એવા

પ્રયતઃ પ્રણમામિ ॥ નંદિતકં

પયન્તં પણમામિ ॥ ૨ ॥ નંદિત્તયં* (ચતુર્ત્તિઃ કલાપકં)

આદર સહિત, નમસ્કાર કરું છું.

અર્થઃ—આઠાશના અંતરાલે વિચરનારી, મનોહર હંસીની
 પેઠે ગમન કરનારી, પુષ્ટ કટી પ્રદેશ અને સ્તનવડે શોભાયમાન,

ચગણેગારસગુરુગો, ચડદસ ચગણા ય નગણ સોલસ ચા ।

ટગણો ચગણા તિન્નિડ, અવરં નારાયણદગં જાણ ॥ ૧ ॥

एकादशचगणा गुरुश्चतुर्दशचगणा नगणः षोडशचगणा ढगण-
 स्रयश्चगणा इत्यपरं नाराचकच्छंदो विद्धि ॥

ભાવાર્થ—અગ્યાર ચગણ, ગુરૂ, ષોડ ચગણ, નગણ, સોળ
 ચગણ, ટગણ, ત્રણ ચગણ એ પ્રકારે બીજા નારાયક છંદમાં
 બણવું.

* આ નંદિતક છંદનું લક્ષણ આ પ્રમાણે બણવું—

दुलहुगुरु दुलहुगुरु गुरु य सव्वेसु नंदियं छंदं ।

लघुद्वयं गुरुलघुद्वयं गुरुर्गुरुश्च सर्वेषु (पादेषु) नंदियं छंदः ।

ભાવાર્થ—બે લઘુ, ગુરૂ, બે લઘુ, ગુરૂ અને ગુરૂ સર્વ પા-
 દમાં આવે તે નંદિતક છંદ બણવો.

સંપૂર્ણ (ખીલેલાં) કમળના પત્ર જેવા લોચન (નેત્ર) વાળી મહોટા અને ગાઢ સ્તનના ભારપૂર્વક વિશેષ નમેલાં છે ગાત્ર (શરીર) જેનાં એવી, મણિ અને મુવર્ણની ખનાવેલ વિશેષ શીઘીલ [ઢીલી] મેખલા [કંદોરો] વડે શોભાયમાન છે કટી પ્રદેશ જેનો એવી, શ્રેષ્ઠ ધુધરીએ, અંબર, સુંદર તિલક અને કંકણ [વલય] વડે વિશેષ સુશોભિત એવી, પ્રીતિ કરનાર ચતુરચ્ચનના મનને હરણ કરનાર અને સુંદર છે દર્શન (દેખાણ રૂપ) જેની એવી, અલંકારો અથવા શરીરના કિરણોનો સમૂહ છે જેને એવી, આલુપણના રચનાના પ્રકારો વડે, તે વળી કેવા કેવા પ્રકારેવડે? દેહીયમાન અપાંગ (નેત્રને વિષે અંજનીની રચના) તિલક અને પત્રલેખ (કરતુરી વિગેરેની કપોળ સ્થળ ઉપર કરેલી પત્રલેખા) નામ છે જેનાં એવાં-મળેલા છે અંગો જેનાં એવી, ભક્તિવડે વ્યાપ્ત એવું વંદન કરવાને આવેલી એવી દેવાંગમાઓવડે, પોતાના લલાટે કરીને જે ભગવંતનાં ફક્ત ગતિ (ચાલ) વાળા [અથવા ફક્ત પરાક્રમવાળા] તે બે ચરણો વંદાયેલા છે અને વળી તે ફરીથી વંદાયેલા છે, એવા તે જિત્યો છે મોહ [મોહનીય કર્મ] જેણે એવા અને ટાળ્યા છે સર્વ પ્રકારનાં દુઃખો અને કષાય જેણે એવા અજિતનાથ જિનચંદ્રને આદર સહિત હું નમસ્કાર કરું છું. ૨૬-૨૭-૨૮-૨૯.

સ્તુતવંદિતકસ્ય   ઋષિગણદેવગણૈઃ

થુચ્ચવં ચિયસ્સા રિસિગણદેવગણેહિં,

સ્તુતિ કરાયેલા અને } ઋષિ સમૂહવડે અને દેવસમૂહાયવડે
વંદા કરાયેલા }

તતઃ દેવવધૂભિઃ પ્રયતં પ્રણતકસ્ય
 તો દેવવહુદિં પયન્તં 'પણમિથ્યસ્સા ।
 તે પછી, દેવદેવીઓવડે, સાવધાનપણે પ્રણામ કરાવેલા

જાસ્યજગદુત્તમશાસનસ્ય ભક્તિવશાગતર્પિદિતકાભિઃ
 જસ્યજગુત્તમસાસણથ્યસ્સા, જત્તિવસાગયર્પિનિથ્યયાદિં ।
 ભોક્ષને આપનાર તેથી જગતને ભક્તિના વશે આવવાથી એકત્ર
 વિષે ઉત્તમજે શાસન જેનું એવા થયેલી

દેવવરાપ્સરોભિઃ बहुकाभिः
 દેવવરહરસા बहुआदिं,
 નર્તકિવાદક એક દેવ અને નૃત્ય કુશલ દેવાંગનાઓવડે યુક્ત, બહુ,

સુરવરરતિગુણપંદિતકાભિઃ ॥ भासुरकं
 *सुस्वररङ्गगुणपंमियआदिं ॥ ૩૦ ॥ *जासुरयं ॥
 દેવોની સાથે એક રતિ ક્રિડારૂપ ગુણને વિષે પડિતા

૧ નમંસિયસ્સા (નમંસિયતકસ્ય) इति पाठाभ्तरं. ભગવંત સમીપે
 પ્રથમ ગણધર નમસ્કાર કરે, પછી દેવતા અને દેવીઓ નમસ્કાર કરે તે ક્રમ
 અહીં દર્શાવ્યો છે.

૨ જસૂચ મોક્ષને જસૂ ધાતુ મોક્ષ કરાવવાના અર્થમાં છે તેથી જાસ્ય
 એટલે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવવાને શક્તિવાન.

૩ એક દેવોને પ્રીતિ જે થકી થાય એવા (સંગિત કુશળતા વગેરે
 ગુણોને વિષે પડિતા—વિદુષી એવી દેવનર્તકી એવો અર્થ પણ થાય છે.

* આ ભાસુરક હંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે બહુવું—

વંશશબ્દતંત્રિતાલમિલિતે

વંસસહતંતિતાલમેલિય

વેણુધ્વની વીણા અને ચપટી પટલાદિ મળે છે

ત્રિપુષ્કરાભેરામશબ્દમિશ્રકે કૃતે ચ

તિનુસ્કરાત્રિરામસહમીસણ કણ અથવા ।

ત્રિપુષ્કર નામે વાજાંત્રના મનોહર શબ્દોએ મિશ્રિત કર્યે છે અને

શ્રુતિસમાનને ચ શુદ્ધસજ્જગીતપાદજાલધંટિકામિઃ

સુદ્ધસમાણણે અથવા સુદ્ધસંજ્ઞાગીયપાયજાલધંટિઆદિ ।

સાંભળવાનું સમાન- } અને, શુદ્ધ તથા અધિક ગુણવાળા ગીતવડે
પણું કર્યું છે } સહિત એવી પગને વિષે બાળના આ-
કારવાળી ધુધરાઓવડે ઉપસક્ષિત છે

તગળો પગળો તગળો, ટતટતટગળો ગુરુ પટદુ ગુરુગો ।

વારટગળા સુજઈ, ભાસુરયં જાળમણુપાસં ॥ ૧ ॥

તપતટતટતટગળગુરુપટટિકગુરુકાઃ ।

ટગળા દ્વાદશ સુયતિસાં પાસં ચ ભાસુરકં જાનીદિ ।

ભાવાર્થઃ—તગણુ, પગણુ, તગણુ, ટગણુ, તગણુ, ટગણુ,
તગણુ, ટગણુ, શુરૂ, પગણુ, બે ટગણુ, શુરૂ, બાર ટગણુ એ પ્રકારે
સુયતિ અને અનુપ્રાસ સહિત ભાસુરક છંદ બાણુવો.

૧ એક મુખવાળા અને બે મુખવાળા વાજાંત્ર મળીને ત્રણ મુખવાળું
વાજાંત્ર તે ત્રિપુષ્કર.

૨ અનુનાસિકાદિ દોષ રહિત શુદ્ધ ઉચ્ચારવાળું.

૩ પટલ, મયૂર, કેકા, શંખ આદિના શબ્દોવડે (સદુ) સારૂ અથવા
સચ તત્કાળ ગાયેલું. એવો અર્થ પણ થાય છે.

વલયમેલલાકલાપ- પુરાભિરામશબ્દમિશ્રકે કૃતે ચ
 વલયમેહલાકલાવનેનરાગિરામસદ્મિસંકરે ચ ॥
 વલય,ક'દારો,કલાપ અને ઝાંઝરનાં મનોહર શબ્દવડે મિશ્રિતકર્યેછતેઅને

^૧વનર્તકીભિઃ ^૨હાવ^૩ભાવ^૪વિભ્રમપ્રકારકૈઃ
 દેવનટ્ટિયાહિ^૫ હાવનાવવિભ્રમપ્પગારણહિ^૬
 દેવનર્તકીઓવડે હાવ, ભાવ અને ^૫વિશ્વાસના પ્રકારવાળા

નર્તિત્વા ^૧અંગહારકૈઃ વંદિતૌ ચ યસ્ય તૌ^૨સુવિક્રમૌ ક્રમૈ ।
 નચ્ચિન્નણથ્યંગહારણહિ^૩વંદિથ્યાયજસ્સતેસુવિક્રમાકમા ।
 નૃત્ય કરીને અંગના ^૧વંદાયેલા છે, જેનાં, તે, ૩૩૫ પરાક્રમ-
 વિક્ષેપે કરીને, ^૨વાળા, ચરણે

તકં ત્રિલોકસર્વસત્ત્વશાંતિકારકં
 તયં તિલાયસન્ સત્ત્વસંતિકારયં
 તે, તથા ભુવનના સર્વ પ્રાણીઓને શાંતિના કરનારા

૧ નૃત્યકળામાં કુશળ એવી દેવાંગનાઓ. ૨ મુખની ચેષ્ટાદિ બહુ કામ-
 વિકારવાળો અભિપ્રાય. ૩ ચિત્તમાં રહેલ અદ્ય કામવિકારનો અભિપ્રાય. ૪
 વાણી, વસ્ત્ર અને ભૂષણ વગેરેનું ભ્રમથી સ્થાન બદલાવું અથવા વિશ્વાસ. ૫
 નેત્ર મુખ વગેરેના વિકારી ફેરફાર. ૬ હાથ આંગળી પ્રમુખ અંગના લટકા-
 અભિનય વડે. ૭ શોભિતો પંડિત જનોનો આચાર જેના સમીપે છે એવા
 એવો અર્થ પણ થાય છે.

પ્રશાંતસર્વપાપદોષં   एष अहं

પસંતસઞ્વપાવદોસમેસહં

વિશેષે શાંત થયાં છે સર્વ પાપ અને દોષ જેનાં એવા, આ હું

नमामि शान्तिमुत्तमं   जिनं   ॥ नाराचकः

नमामि संतिमुत्तमं जिणं ॥ ३१ ॥ नारायण*

નમું છું. ઉત્તમ શાંતિનાથ જિનને

અર્થ:—ઋષિ સમુદાય અને દેવ સમુદાયવડે સ્તુતિ કરા-
યેલા અને વંદન કરાયેલા, તે પછી દેવીઓવડે સાવધાનપણે પ્ર-
ણામ કરાયેલા, અને મોક્ષ આપવાને શક્તિમાન હોવાથી જગતને
વિષે ઉત્તમ છે શાસન (આજ્ઞા) જેનું એવા જે ભગવંત તેનાં રૂડા
પરાક્રમવાળા તે બે ચરણકમળો, ભક્તિના વશે આવવાથી એકત્ર
થયેલી ઘણા નર્તવાદક શ્રેષ્ઠ દેવ અને નૃત્યકુશળ દેવાંગનાઓવડે
યુક્ત તથા દેવોની સાથે રતિક્રિડારૂપ ગુણને વિષે પંડિતા [ડાહી]
એવી દેવનર્તકીઓવડે, વેણુધ્વની (વાંસળીનો શબ્દ) વીણા અને

* આ અન્ય નારાયક છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે બાજવું—

तेरस चगणा नगणो, नवचा नगणो य तीस चा गुरुगो ।

चगणद्वारस एवं, अवरं नारायछंदयं जाण ॥ १ ॥

त्रयोदशचगणा नगणो नवचा नगणश्च त्रिंशच्चा गुरुश्च ।

अष्टादशचा ग्वमपरं नाराचच्छंदो जानीहि ॥

ભાવાર્થ:—તેર ચગણ, નગણ, નવ ચગણ, નગણ, ત્રીશ
ચગણ અને શુદ્ધ તથા અઢાર ચગણ એ પ્રકારે બીજો નારાયક
છંદ બાજવો.

અપઘ્ની પટહાદિ તાળ (અથવા કાંસી કરતાલ વગેરેના તાળ) મળ્યે છતે, ત્રિપુષ્કરનામા વાજિત્રના મનોહર શબ્દવડે મિશ્રિત કર્યે છતે, સાંભળવાનું સમાનપણું કર્યે છતે (સર્વ શબ્દ સાંભળવામાં કાનનું સાવધાનપણું-એકાગ્રતા), શુદ્ધ તથા અધિક શુભવાળા ગીતવડે સહિત એવી પગને વિષે જાળના આકારવાળી ધ્રુવરીઓવડે ઉપલક્ષિત છતે, વલય (બલીયાં) કંદોરો કલાપ [એક જાતનું આલરણ] અને ઝાંઝરના મનોહર, શબ્દવડે મિશ્રિત કર્યે છતે, હાવભાવ અને વિલાસના પ્રકારવાળા અંગના વિક્ષેપે કરીને નૃત્ય કરીને વંદાયેલા છે જે, તે ત્રણ ભુવનના સર્વ પ્રાણીઓને શાંતિના કરનાર [અથવા મોક્ષને આપનાર] અને વિશેષે શાંત થયા છે સર્વ પાપ [અશુભકર્મ] તથા દોષ [રાગ, દ્વેષ, મોહ વગેરે] જેનાં [અથવા જેથી] એવા ઉત્તમ શાંતિનાથ જિનને આ પ્રત્યક્ષ એવો હું નમસ્કાર કરું છું. ૩૦-૩૧

છત્રચામરપતાકાયૂપજવમંદિતા:

હત્તચામરપમાગજૂથજવમંદિત્યા,

છત્ર ચામર^૧પતાકા^૨યૂપ અને જવવડે સુશોભિત

ધ્વજવરમગરતુરગશ્રીવત્સલાચ્છના:

જયવરમગરતુરયસિરિહસુલંહણા ।

^૧શ્રેષ્ઠધ્વજ મગર અર્થ અને ^૨શ્રીવત્સ એ શોભાયમાન છે લાંછનો જેને એવા

૧ નાની ધ્વજ. ૨ યજ્ઞ સ્તંભ. ૩ સિંહાદિના ચિત્રવાળો મોટો ધ્વજ.

૪ ઉત્તમ પુરૂષના વક્ષ સ્થળ (જાતી) માં આ લક્ષણ હોય છે જ્ઞાને પગમાં પણ હોવાનો સંભવ છે.

‘દ્રીપસમુદ્રમંદર’ દિગ્ગજશોભિતાઃ

દીવસઃ દ્વૈમંદરદિસાગ્દસોદિયા,

દ્રીપ સમુદ્ર મેરૂપર્વત દિગ્ગજવડે શોભિત,

સ્વાસ્તિકાદિદર્શિહરથચક્રવરાંકિતાઃ

॥ લાલેતકઃ

સન્નિથ્યન્સહસ્રાદિરદ્વચક્રવરાંકિયા ॥ ૩૨ ॥ લલિત્યયં*

સ્વસ્તિકા, વૃષભ, સિંહ, રથ અને ચક્રવડે શ્રેષ્ઠ રીતે ચિન્હિત

સ્વભાવલઘ્વાઃ સમપ્રતિષ્ઠાઃ અદોષદુષ્ટાઃ ગુણૈઃ જ્યેષ્ઠાઃ

સહાવલઘ્વા સમપદ્મઃ, અદોષદુષ્ટા ગુણેહિં જિઠા ।

સ્વભાવે કરી (સરખી ભૂમિને) દોષવડે અદુષ્ટ, ‘ગુણોવડે મોટા
શોભાયમાન’ વિશે રહેલા

૧ જંભુ દ્રીપ વગેરે દ્રીપ અને લવણ સમુદ્ર વગેરે સમુદ્ર જાણવા.

૨ મેરૂ પર્વતની આસપાસ ચારે દિશાએ હસ્તિના આકારના કરી કુટ્ટા
ભદ્રશાળ વનમાં છે તે.

૩ મંદિરં એવો પાઠ હોય ત્યાં “ પ્રાસાદ ” એથો અર્થ કરવો.

* આ લલિતક છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું—

ચગળો ટગળચઝકં, ગુરુ તદા લલિત્યયં અવરં ।

ચગળષ્ટચઝકં ગુરુશ્ચ તથા લાલેતકમપરં ।

ભાવાર્થઃ—અગણ, ટગણ ચાર તેમજ ગુરૂ દરેક પાદમાં
હોય એવા લક્ષણવાળો ખીજો લલિતક છંદ જાણવો.

૪ જસમપ્રતિષ્ઠાઃ નિરૂપમ છે પ્રતિષ્ઠા (ખ્યાતિ) જેમની એવા.

૫ રતાશ તથા કામળતા આદિ અથવા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિ ગુણો.

પ્રસાદશ્રેષ્ઠાઃ તપસા પુષ્ટાઃ

પ્રસાયસિદ્ધા તવેણ પુષ્ટા,

નિર્ભયતાવડે શ્રેષ્ઠ, તપવડે પુષ્ટ,

શ્રીભિઃ ઇષ્ટાઃ ઋષિભિઃ જુષ્ટાઃ ॥ વાનવાસિકા*

સિરીહિં છઠા રિસીહિં જુઠા ॥ ૩૩ ॥ વાણવાસિચ્છા

લક્ષ્મી દેવીવડે પૂજિત, મુનિયોવડે સેવાયેલા

તે તપસા ધૃતસર્વપાપકાઃ સર્વલોકહિતમૂલપ્રાપકાઃ

તે તવેણ ધુઅસવ્વપાવયા, સવ્વલોઅહિઅમૂલપાવયા ।

તે તપવડે ટાળ્યાં છે સર્વ પાપ બેથે, સર્વ હોકના હિતના મૂળને

પ્રાપ્ત કરાવનારા

સંસ્તુતા અજિતશાંતિપાદાઃ

સંથુઅ અજિઅસંતિપાયયા,

સ્તુતિ કરાયેલા, અજિત અને શાંતિનાથ પૂજ્ય

૧ પ્રસાદશ્રેષ્ઠાઃ એટલે ઉત્કૃષ્ટ સુખવાળા શ્રેષ્ઠ પુરુષો છે જેની સ-
મીપે એવા.

* આ વાનવાસિકા છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે જાણવું.—

ટચત્કો નવવારસલહુહિં સા વાણવાસિયા ।

ટચતુષ્કં નવમી દ્વાદશી ચ લઘુના માત્રા સા વાનવાસિકા ॥

ભાવાર્થઃ—ટગણ ચાર તેમાં નવમી અને બારમી માત્રા
લઘુ હોય (દરેક પાદમાં) તે વાનવાસિકા છંદ જાણવો.

૨ સંસ્તુતા સુખના કારણજીત સ્તવન કર્યું છે જેનું એવા.

મવંતુ મે સિવસુખાનાં દાયકાઃ ॥ અપરાંતિકા
 હંતુ મે સિવસુહાણં દાયયા ॥ ૩૪ ॥ અપરાંતિકા*

(ત્રિજિવિશેષકમ્)

થાઓ ! મને, મોક્ષ સુખના, આપનારા

અર્થ—છત્ર, ચામર, પતાકા, ચૂપ અને જવ [લક્ષણો]
 વડે સુશોભિત; શ્રેષ્ઠવજ્ર, મગર, અશ્વ અને શ્રીવત્સ એવા શો-
 ભાયમાન છે લાંછનો જેમને એવા; દ્વીપ, સમુદ્ર; મેરૂ પર્વત અને
 દિગ્ગજ કુટવડે શોભિત; સ્વસ્તિક [સાથીયો], વૃષભ, સિંહ,
 રથ અને ચક્રવડે શ્રેષ્ઠ રીતે ચિન્હિત (લક્ષણવાળા); સ્વભાવે
 (સહેજે) કરીને શોભાયમાન, સરખી રીતે ભૂમિ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત
 રાગાદિ દોષોવડે વિકાર નહિ પામેલા, શુભોવડે મોટા, નિર્મળતા
 [રાગાદિ દોષોના નાશ] વડે શ્રેષ્ઠ, તપવડે પુષ્ટ (યુક્ત), લક્ષ્મી
 દેવીવડે પૂજાયેલા અને મુનિઓવડે સેવાયેલા; તપવડે ટાળ્યાં છે
 સર્વ પાપ (શુભાશુભ કર્મ) જેણે એવા, સર્વ લોકના હિત

* આ અપરાંતિકા છંદનું લક્ષણ આ પ્રકારે બળ્યું.—

અડકલરમણો લહુગુરુ, સવ્વ હે તહ વરંતિયા હોઈ ।

અહમત્રા રગણોલ્લુર્ગુરુશ્ચ સર્વત્ર તથાપરાંતિકા મવ્રતિ ॥

બાવાર્થ—આઠ માત્રા, રગણ (૬૮), લઘુ અને ગુરૂ
 સર્વ પાદમાં હોય તેવો અપરાંતિકા છંદ બળ્યો.

૧ શિવ સુખના દાતાર એવા અજિતનાથ અને શાંતિનાથ પૂજ્ય મને
 સ્તુતિ કરાયેલા થાઓ, અર્થાત્ તેમનું નિત્ય દર્શન થાઓ એમ પણ અર્થ
 લઈ શકાય.

(મોક્ષ) ના મૂળ [જ્ઞાન દર્શન આદિ] ને પ્રાપ્ત કરાવનારા,
 ૩૭ પ્રકારે સ્તુતિ કરાયેલા તે અજિતનાથ અને શાંતિનાથ પૂજ્યો
 અને મોક્ષ સુખના આપનારા થાઓ ! ૩૨-૩૩-૩૪

एवं तपोबलावेष्टं स्तुतं मया अजितशान्तिजिनयुगलं
 एवं तवबलविभवं, धुष्यं मए अजिष्यसंतिजिणजुष्यद्वं।
 એ પ્રકારે, તપ સામ } સ્તવ્યું. મેં અજિત અને શાંતિજિનનું યુગલ
 થ્યવડે વિશાલ, }

व्यपगतकर्मरजोमलं गतिं गतं शाश्वतीं विपुलं ॥ गाथा
 ववगयः कर्मरयमलं, गइं गयं सासयं विभवं* ॥३५॥

॥गाथा

ગયાં છે કર્મ રૂપ રજ અને ગતિને, પ્રાપ્ત થયેલું, શાશ્વતી, વિસ્તિર્ણ
 મલ જેના એવું,

અર્થ:—એ પ્રકારે તપ સામથ્યવડે વિશાલ, ગયાં છે
 કર્મ રૂપ રજ અને મેલ જેનાં એવું; શાશ્વતી અને વિસ્તિર્ણ
 [વિપુલ સુખવાળી] ગતિને પ્રાપ્ત થયેલું એવું અજિતનાથ અને
 શાંતિનાથ જિનનું યુગલ [જોડું] મેં સ્તવ્યું. ૩૫

तत् बहुगुणप्रसादं मोक्षसुखेन परमेण अविषादं
 तं बहुगुणप्रसायं, मुक्तसुदेण परमेण अविषायं ।
 તે બહુ ગુણના પ્રસાદવાળું, મોક્ષ સુખવડે, ઉત્કૃષ્ટ, વિશાદરહિત

* विभवं इति पाठान्तरं.

૧ અવિસાતં ગયું છે સુખ જેનું તે વિસાત અને ન વિસાતં અવિસાતં
 સુખ રહિત નહિ અર્થાત સુખવાળા એવો અર્થ પણ થાય છે.

નાશયતુ મે વિપાદં કરોતુ ચ પર્ષદપિ ચ પ્રસાદં ॥ ગાથા
નાસેન મે વિસાયં, કુણન ચ પરિસાવિ ચ પ્પસાયં ॥૨૬॥

॥ ગાદા

નાશ કરો. ભારી વિકલતા, કરો અને સભા પણ વળી અનુગ્રહ

અર્થ:—જ્ઞાન દર્શનાદિ અનેક ગુણનો પ્રસાદ છે જેને એવું
(અથવા ઘણા પ્રકારની નિર્મળતાવાળું); ઉત્કૃષ્ટ મોક્ષ મુખવડે
વિપાદ (વિકલતા) રહિત તે યુગલ; મારા વિપાદ (અથવા
વિસાત દુઃખ) ને નાશ કરો અને વગી સભા (આ સ્તવનને
સાંભળનારી સભા) પણ મારા ઉપર અનુગ્રહ (કહેલ સ્તવના
ગુણનું ગ્રહણ અને દોષના ત્યાગરૂપ મહેરબાની) કરો. ૩૬

અંત્ય મંગળાચરણ.

તત્ મોદયતુ ચ નંદિં પ્રાપયતુ ચ નંદિપેણમભિનંદિં
તં મોણ ચ નંદિ, પાવેન ચ નંસિણમભિનંદિં ।

તે હર્ષને આપો અને સમૃદ્ધિ, પ્રાપ્ત કરાવો અને નંદિપેણને સમ-
સ્ત પ્રકારે આનંદ

૧ આ નંદિપેણ મુનિ શ્રેણિક્ષ્ણા પુત્ર કે બીજા કોઈ મહર્ષિ છે તેનો
પરાખર નિર્ણય થતો નથી. કેટલાક વળી એમ કહે છે કે શ્રી શત્રુંઘ્યની
ગુફામાં અજિતનાથ અને શાંતિનાથ વર્ષાઋતુમાં રહેલા હતા તે જગ્યાએ
અનુપમ સરોવરની સમીપે અજિતનાથનું ચૈત્ય હતું અને મરૂદેવીની ટુંકની
પાસે શાંતિનાથનું ચૈત્ય હતું ત્યાં નેમનાથજીના મણુધર નંદિપેણજીએ
અજિતશાંતિ સ્તવનની રચના કરી તેથી તે બંને ચૈત્યો પૂર્વાભિમુખ થયા.
મૂળ ગ્રંથકારે અહીં સુધી રચના કરી છે તેમાં ૩૭ ગાથા અને ૨૪૨૩
અક્ષરો આવે છે. બાકીની ગાથાઓ અન્યની કરેલી છે.

પર્વદોડપિ ચ સુખનંદિ મમ ચ દિશતુ સંયમે નંદિ ॥ ગાથા
પરિસાવિશ્ય સુહનંદિ, મમ ય દિસતુ સંજમે નંદિ ॥ ૩૭ ॥

ગાદ્યા

સહ્યાને પણ સુખસમૃદ્ધિ, મને પણ આપો. સંયમને વિષે આનંદ

અર્થ:—તે યુગલ લલ્લજનોને હર્ષ કરાવે. અને સમૃદ્ધિ
પ્રાપ્ત કરાવે. અને નંદિપેશુને સમસ્ત પ્રકારે આનંદ પ્રાપ્ત કરાવે.
શ્રેતાજનોની સહ્યાને પણ સુખ સમૃદ્ધિ આપો તથા મને સંય-
મને વિષે આનંદ આપો ! ૩૭

પાશ્વિકે ચાતુર્માસિકે સાંવત્સરિકે અવશ્યં ધણિતવ્ય:

પશ્ચિય ચાતુર્માસિક, *સંવત્સરિય શ્રવસ્સન્નિશ્ચયો

પાખી ચૌમાસિક અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણને વિષે, અવશ્ય, લાણવું.

શ્રોતવ્ય: સર્વે: ઉપસર્ગનિવારણ: ઇષ:

સોશ્વયો સવ્યેહિં, ભવસગ્ગનિવારણો ઇસો ॥ ૩૮ ॥

સાંભળવું સર્વેએ વિધનું નિવારણ કરનાર એ [છ]

અર્થ:—પાખી પ્રતિક્રમણને વિષે; ચૌમાસી પ્રતિક્રમણને
વિષે અને સંવત્સરી પ્રતિક્રમણને વિષે એક જણે (આ સ્તોત્ર)
અવશ્ય લાણવું અને સર્વે જનોએ સાંભળવું. એ સ્તવ વિધનું
નિવારણ કરનાર છે. ૩૮. ૩૮

* સંવત્સર શબ્દ અ દિશહે અ ક્ષિતિ પાઠાન્તરં.

૧ આ સ્તવન એકજ જણે લાણવાનું કહ્યું છે તેનું કારણ એકે એક
સાથે બણાના બોલવાથી કાલાહલ થાય તેથી સર્વને ઉપયોગ પૂર્વક સંભળાવ
નહિ તેથી એક સાથે બોલવાની પદ્ધતિ ઉચિત નથી.

યઃ પઠતિ યથા નિશૃણોતિ
જો પઢજ જો થ નિશુણજ,
જે ભણે છે, જે વળી સાંભળે છે,

ઉપયકાલમપિ અજિતશાંતિસ્તવનમ્
ઉત્તરકાલંપિ અજિત્યસંતિથય્યં ।
અને વખતે અજિત શાંતિ સ્તવને

નૈવ ભવન્તિ તસ્ય રોગાઃ પૂર્વોત્પન્ના અપિ નશ્યન્તિ
નંદુ હંતિ તસ્મૈ રોગા, પૂર્વુત્પન્ના વિનાસંતિ ॥ ૩૯ ॥
નજ થાય તેને રોગો, પૂર્વે થયેલા પશુ, નાશ પામે છે

અર્થઃ—અજિત શાંતિ સ્તવને જે પુરૂષ અને વખતે પશુ
(ઉપલક્ષણથી સવાર, બપોર અને સાંજ) ભણે છે અને જે સા-
વધાનપણે સાંભળે છે તેને રોગો થતા નથી તેમજ પૂર્વે થયેલા
પશુ નાશ પામે છે. ૩૬

યદિ ઇચ્છથ પરમપદં અથવા કીર્તિં સુવિસ્તૃતાં શ્રવણે
જજ્ઞ જ્ઞહ પરમપયં, અથવા કીર્તિં સુવિઙ્મં શ્રવણે ।
જે ઇચ્છે છે મોક્ષ પદને અથવા કીર્તિને, વિસ્તાર પ્રાપ્તિ, ત્રણ
શ્રવણમાં

૧ કાસ, શ્વાસ, ભગંદર, કોઠ વગેરે રોગો, અથવા સર્વ પ્રકારની
પીડાઓ.

તત્તા ત્રૈલોક્યોદ્ધરણે જિન-ચને આદરં કુરુધ્વમ્ ॥
 તા તેદુકુદ્ધરણે, જિણવયણે આયરં કુણહ ॥ ૪૦ ॥

તો ત્રણ લોકનો ઉદ્ધાર } જિનવચનમાં આદર કરો.
 કરનારા

અર્થ:—જો તમે મોક્ષપદને વાંચતા હો અથવા ત્રણ ભુવન-
 માં વિસ્તાર પામેલી કીર્તિને ઇચ્છતા હો તો ત્રણ લોકનો ઉદ્ધાર કર-
 નારા જિનવચનને વિષે આદર કરો. ૪૦

વ્યપગતકલિકલુષેભ્યઃ વ્યપગત નિર્ધૂતરાગદ્વેષેભ્યઃ

વવગયકલિકલુસાણં, વવગયનિર્દ્વંતરાગદોસાણં ।

નાશ પામેલ છે કલેષને મલીનતા, નાશ પામ્યાં છે અત્યંત રાગ-દ્વેષજેનાં

વ્યપગતનર્મવેભ્યઃ નમોઽસ્તુ તેભ્યો દેવાધિદેવેભ્યઃ

વવગયપુણ્નવાણં, નમોબુદેવાહિદેવાણં ॥ ૪૧ ॥

ગએલ છે પુનર્જન્મ જેનો નમસ્કાર થાઓ દેવાધિદેવને

અર્થ:—નાશ પામ્યાં છે કલેષ અને મલીનતા જેનાં એવા,
 નિર્મૂળપણે નાશ પામ્યાં છે રાગ દ્વેષ જેના એવા ગયા છે પુનર્જન્મ
 જેનાં એવા તે દેવાધિદેવોને નમસ્કાર હો. ૪૧

સર્વં પ્રશામ્યતિ પાપં પુણ્યં વર્ધ્યતે નમસ્યમાનસ્ય

સર્વં પસમઙ્ પાવં, પુણ્ણં વઠ્ઠઙ્ નમંસમાણસસ ।

સર્વ શાન્ત થાય છે, પાપ પુન્ય વધે છે, નમસ્કાર કરનારને

સંપૂર્ણચંદ્રવદનયોઃ કીર્તને અજિતશાંત્યોઃ

સંપૂર્ણચંદ્રવયણે, કિત્તયણે અજિતશાંતિનાહસ્સા ॥ ૪૨ ॥

સંપૂર્ણ ચંદ્રજેવા મુખવાળા કીર્તન અશુભ-શાંતિનાથનું

અર્થ:—સંપૂર્ણ ચંદ્રના જેવા મુખવાળા અજિતનાથ અને શાંતિનાથ છનનું કીર્તન કર્યે છતે વંદન કરનારનાં સર્વ પાપ વિશેષે શાંત થાય છે અને પુન્ય વધે છે. ૪૨

॥ ઇતિ અજિતશાંતિસ્તવનં સંપૂર્ણમ્ ॥

પછી જયધીરસ્ય કહી ત્રણ સ્વમાસમણે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સર્વ સાધુ વાંદી, દ્વાપરાદિ દેહ ઇચ્છાકારેણ૦ દેવસિપ્રાયચ્છિત્તનો ચાર લોગસ્સનો કાઝસગ્ગ કરવો, પગટ લોગસ્સ કહી; પછે ચાર સ્વમાસમણ દેહ, નવકાર ગણી પક્ષી સજ્ઞાય કહેવી.

॥ અથ પક્ષી સજ્ઞાય ॥

નત્વા ત્રિલોક ગુરં લોકાલોક પ્રકાશકં વીરં
નમિજ્ઞાણ તિલોથ ગુરં, લોયાદોયપ્યાસથં વીરં ।

નમીને ત્રણ લોકનાં ગુરૂ લોકાલોકને પ્રકાશ કરનાર વીરને
સંબોધ સમ્પત્તિ મહં રચયામિ ઉદ્યત્ય ગાથાભિ:

સંબોધ સત્તરિ મહં, રણમિ જઘ્નાર ગાદાદિં ॥ ૧ ॥

સંબોધ સિત્તરી હું રચું છું ઉદ્ધરીને ગાથાઓવડે

અર્થ:—ત્રણ લોકનાં ગુરૂ અને લોકાલોક પ્રકાશક શ્રી

મહાવીર દેવને નમસ્કાર કરીને સંબોધસિત્તરી (નામા અંથ)

ઉદ્યત ગાથાઓવડે હું રચું છું. ૧

શ્વેતામ્બઃ શ્ચ આશામ્બરઃ શ્ચ બુદ્ધઃ અથવાજ્ઞયઃ

સેંધરોઃ શ્ચ આસંધરોઃ શ્ચ હ્રદાઃ શ્ચ અહવઃ શ્ચ બોવા ।

શ્વેતામ્બર ડિગમ્બર બોદ અથવા ખીન કોઈ

સમમા ભાવિતાત્મા લભતે મોક્ષ ન સંદેહઃ
 સમજાવજાવિશ્વપ્પા, લહેદ્ મુક્તં ન સંદેહો ॥ ૨ ॥
 સમભાવથી ભાવિત આત્મા પામે મોક્ષ નહિ શંકા

અર્થઃ—સ્વેતામ્બર-દિગંબર-ઐશ્વર્ય અથવા અન્ય કોઈપણ
 દર્શની જે સમભાવથી વાસિત (રાગ દ્વેષ રહિત) આત્મા હોય
 તે તે મોક્ષ મેળવે છે એમાં શંકા નહીં. ૨

અષ્ટાદશ દોષરહિતઃ દેવો ધર્મોઽપિ નિપુણ દયાસહિતઃ
 અઠ્ઠદસ દોસરહિત, દેવો ધર્મોવિ નિપુણ દયસહિત ।

અઠાર દોષ રહિત દેવ ધર્મ પણ શ્રેષ્ઠ દયા સહિત
 સુગુરુ રપિ બ્રહ્મચારિ, આરંભ પરિગ્રહાત્ વિરતઃ
 સુગુરુકિ બંજયારિ, આરંભ પરિગ્રહાત્ વિરત ॥ ૩ ॥
 સુગુરુ પણ બ્રહ્મચારિ આરંભ અને પરિગ્રહ રહિત

અર્થઃ—અઠાર દોષ રહિત દેવ; દયા સહિત શ્રેષ્ઠ ધર્મ
 અને આરંભ પરિગ્રહ રહિત બ્રહ્મચારિ ગુરુ. ૩

અન્નાણ કોદ મય માણ લોદ, માયા રદ્ધ્ય અરદ્ધ્ય ।
 નિદા સોગ અલિશ્વવયણ ચોરિયા મહર જયાય ॥૧॥
 પાણિવદ્ પેમકીલા પસંગ હાસા ય જસ્સ એ દોસા ।
 અઠારસવિ પણગા, નમામિ દેવાહિદેવાહિદેવંતં ॥ ૪ ॥

[આ બે ગાથાનો અર્થ પાછળ ચૈત્યવંદનમાં આવ્યો છે.
 તેથી ત્યાં બેધ લેવો.]

પછી સ્વમ સમળ દેહ ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્, દુ-
 ક્ષત્કલ્પ કલ્પકલ્પનો ચારલોગસ્સનો કાઝસગ્ગ કરી; પારી
 પછા પ્રગટ લાગસ્સ કહી; પછી સામાયિક પારવું.

॥ ઇતિ પલ્લિ પ્રતિક્રમણ ॥

॥ અથ શ્રી ચોમાસી પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

ચોમાસી પ્રતિક્રમણની પળ એજ વિધિ જાણી, પળ એટલો
 વિશેષ જે, પલ્લિલ્લના સ્થાનકે ચોમાસીના પાઠ કહેવો; તથા બાર
 લોગસ્સના ઠેકાણે વીસ લોગસ્સનો કાઝસગ્ગ કરવો. તથા તપને
 ઠેકાણે છઠેળ, બે ઉપવાસ, ચાર આંબિલ, છ નિવી, આઠ એકા-
 સળા, ચાર હજાર સજ્જાય; એ રીતે કહેવું. (ઇતિ)

॥ અથ શ્રી સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

આ પળ ઉપર લલ્લેલી વિધિ પ્રમાણે છે તથા બાર લોગસ્સના
 કાઝસગ્ગને ઠેકાણે ચાલીસ લોગસ્સ, અથવા એકસોને સાઠ નવ-
 કારનો કાઝસગ્ગ કરવો અને તપને ઠેકાણે સંવચ્છરીતપ અઢમેળ,
 ત્રણ ઉપવાસ, છ આંબિલ, નવ નિવી, બાર એકાસળા અને છ હ-
 જાર સજ્જાય, એ રીતે કહેવું. તથા પલ્લિલ્લના ઠેકાણે સંવચ્છરોન
 આગાર કહેવા.

॥ ઇતિ સંવત્સારે ક પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

॥ अथ श्री पोसह विधि ॥

पोसह करनार श्रावक आभूषण अलंकारों त्याग करे, पहे-
लां राइप्रतिक्रमण विधिपूर्वक करी; आचार्य, उपाध्याय, सर्व साधु
वांदी, पछी इरियावही पडिकमी, एक लोगस्सनो काउसग पारी,
प्रगट लोगस्स कही, खमासमण देइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्
पोसह मुहपत्ति पडिलेहुं ? एम कही मुहपत्ति पडिलेहवी, पछी खमा
समण देइ इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, पोसह संदिसाऊं ? बीजे
खमासणे पोसह ठावुं ? कही, नवकार गणी, पोसह दंडक उच्चरीयें ॥

॥ अथ पोसहनुं पच्चस्काण ॥

करेमिभंते पोसहं, आहार पोसहं, देसओ सव्वओवा, सरीर
सकार पोसहं सव्वओ अव्वावार पोसहं सव्वओ, बंभचेर पोसहं
सव्वओ, चउव्विहे पोसहे ठामि; जावदिवसं अहोरत्तंवा, पज्जुवा-
सामि, दुविहं, तिविहेणं, मणेणं, वायाए, काएणं, नकरेमि, नका-
रवेमि, तस्सभंते पडिकमामि, निंदामि, गरिहामि, अप्पाणं वोसि-
रामि ॥ इति ॥

(पछी खमासमण देइ इच्छाकारेण० सामायक संदिसाहु ?
बीजे खमासमणे सामायक ठाउं ? एम कही नवकार गणी सामा-
यक उच्चरीयें)

करेमिभंते सामाइयं सावज्जंजोगं पच्चक्खामि, जावपोसहं प-
ज्जुवासामि, दुविहं, तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं, न करेमि, न
कारवेमि, तस्सभंते पडिकमामि, निंदामि गरिहामि, अप्पाणं वो-
सिरामि ॥

ए पछी खमासमण देइ, इच्छाकारेण संदिसह भगवन् बहुवेलं
 संदिसाएमि? बीजुं खमासमण देइ; इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्,
 बहुवेलं करेमि ? इच्छामि खमासमणो, वंदिउंजावणिज्जाए निसि-
 हियाए मत्थएण वंदामि. इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्, पडिले-
 हणं संदिसाएमि? बीजा खमासमणे पडिलेहणं करेमि? इच्छं कही
 मुहपत्ति, चरवलो, कटासणुं पडिलेहि; खमासमण देइ, इच्छाकारेण
 संदिस्सह भगवन्, अंगपडिलेहणं संदिसाएमि? बीजे खमासमणे
 अंगपडिलेहणं करेमि ? एम कही पेहेरवानुं वस्त्र, तथा सुतरनो
 कंदोरो, उतरासण पडिलेहि; पछी खमासमण देइ, इच्छाकारेण
 संदिस्सह भगवन् पडिलेहणा पडिलेहावो? एम कही स्थापनाचा-
 र्यनो वेयावच्च करीयें, पछे खमासमण देइ इच्छाकारेण संदिस्सह
 भगवन् उपधि पडिलेहणं संदिसाएमि? बीजे खमासमणे उपधि
 पडिलेहणं करेमि? एम कही बाकी रहेला सर्व उपकरण (वस्त्र)
 पडिलेहियें, पछी खमासमण देइ, इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन्,
 पोसहसालं पमज्जेमि; एम कही उपाश्रय पुंजी, जयणाथी काजो
 उद्धरीने शुद्ध भुमिकामां परठवतं अणुजाणह जस्सवग्गहो कही,
 काजो परठववो, पछी वोसिरे वोसिरे त्रण वरवत कहेवुं. पछी गुरु
 स्थापनाजी पासे आवीने खमासमण देइ इरियावहि पडिक्कमी,
 एक लोगस्सनो काउसग्ग करी, प्रगट लोगस्स कही खमासमण
 देइने, इच्छाकारेण० बेसणे संदिसाएमि, बीजे खमासमणे बेसणे
 ठाएमि, इच्छामि० इच्छा० सज्झायं संदिसाएमि? बीजे खमासमणे
 सज्झायं करेमि; एक नवकार कही अरंदेवोनी सज्झाय कहेवी ॥

॥ અરહંદેવોની સજ્ઞાય ॥

અર્હન્ દેવાઃ ગુરવઃ સુસાધવઃ જિનમત મમ પ્રમાણં
અરહં દેવો ગુરુણો, સુસાધુણો જિણમયં મહપમાણં ।

અરિહંત દેવ ગુરુઓ સુસાધુઓ જિનમત મારે પ્રમાણ છે
ઇત્યાદિક શુભ ભાવઃ સમ્યક્ત્વં બ્રુવતે જગદ્ ગુરવઃ

શ્ચાશ્ચ સુહો જાવો, સમ્મત્તં ચિંતિ જગદ્ગુરુણો ॥ ૧ ॥

ઇત્યાદિ શુભ ભાવ સમ્યક્ત્વ કહે છે જગત્ગુરુ [તીર્થંકરો]

અર્થઃ—અરિહંત દેવ, સુસાધુઓ-ગુરુ અને જિન મત
એ મારે પ્રમાણ છે, ઇત્યાદિ સુભાવ તેને જગત્ગુરુ તીર્થંકરો સ-
મ્યક્ત્વ કહે છે. ૧

લભતે સુસ્વામિત્વં, લભતે પ્રમુત્ત્વં ન સંદેહઃ

લખ્મશ્ચ સુસ્વામિત્તં, લખ્મશ્ચ પદુશ્ચત્તણં ન સંદેહો ।

મળે છે દેવેન્દ્રપાણું મળે છે સ્વામિપાણું નહિ શંકા ।

एकं नवरं न लभते दुर्लभं रत्नं च सम्यक्त्वं

एगं नवरि न लख्मश्च दुल्लहं रयणं च सम्मत्तं

એક વિશેષે નથી મળતું દુર્લભ રત્ન એક સમકિત
કરીને

અર્થઃ—દેવેન્દ્રપાણું મળે છે, સ્વામિપાણું મળે છે એમાં

શંકા નહિ; પરન્તુ એક દુર્લભ સમકિત રત્ન નથી મળતું. ૨

सम्यक्त्वे लब्धे विमानं वड्यं न बध्नाति आयुः

सम्मत्तमि ऊ लद्धे, विमाण वज्जं न बंधए आयुं ।

સમ્યક્ત્વે પદ પામ્યાથી વિમાન સિવાય નહિ બાંધે આયુષ્ય

યથાપિ ન સમ્યક્ત્વાઃ બ્રહ્મઃ અથવા ન બદ્ધાયુ અતઃ પુર્વે
જહ્વિ ન સમ્મત્ત જઠો શ્વહવ ન બદ્ધાન પુર્વિ ॥ ૩ ॥

જો કે ન સમકિતથી બ્રહ્મ અથવા આયુ ન બાંધ્યું પહેલાં
હોય તે

અર્થ—જો સમકિતથી બ્રહ્મ ન થયો હોય, અથવા તે પ-
હેલાં આયુષ્ય ન બાંધ્યું હોય તો સમકિત પ્રાપ્ત થવાથી વૈભાનિ
સિવાયનું આયુષ્ય ન બાંધે. ૩

દિવસે દિવસે લક્ષં દદાતિ સ્વર્ણસ્ય સ્વાંડિકં એકઃ
દિવસે દિવસે લક્ષં દેશુ સુવન્નસ્સ સંમિયં એગો ।
દરરોજ લાખ આપે સુવર્ણ બાંડી એક

એકઃ પુનઃ સામાયિકં કરોતિ ન પહુપ્પણ તસ્ય
એગો પુણ સામાણ્યં, કરેશુ ન પહુપ્પણ તસ્સ ॥ ૪ ॥
એક પણ સામાયિક કરે ન સમાનતા તેની

અર્થઃ—કોઈ દરરોજ એકલાખ સુવર્ણ બાંડીનું દાન કરે,
તો પણ તે એક સામાયિકની સમાન કૃણ ન પામે. ૪

નિંદા પ્રશંસાસુ સમઃ સમશ્ચ માનાપમાન કારિષુ
નિંદ પસંસાસુ સમો, સમોશ્ચ માણાવમાણ કારિસુ ।

નિંદા-પ્રશંસામાં સમભાવ અને સમાન માન અપમાન કરનાર પર

સમ સ્વજન પરિજન મનાઃ સામાયિક સંગતઃ જીવઃ
સમસયણ પરિચ્છેદમણો, સામાણ્ય સંગતં જીવો ॥૫॥
સમાન સ્વજન પરિજન ઉપર સામાયિકના સંગથી જીવ
મનવાળો

અર્થ:—સામાયિકના સંગથી જીવ નિંદા અને પ્રશંસામાં, માન અને અપમાન કરનારા ઉપર તેમજ સ્વજન અને પરિજન ઉપર સમાન ચિત્તવાળો—સમભાવવાળો થાય છે. ૫

પછે બે વાંદણા દેડ, અખ્ખુટિઓ સ્વમાવી, પચ્ચરુવાળ કરવું. પછી વિસ્તાર પૂર્વક ચૈત્યવંદન દેવ વાંદે ॥

॥ અથ દેવવંદન વિધિ ॥

સ્વમાસમણ દેડ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્, ઇરિયાવહિયં પઢિક્કમામિ, એમ કહી ઇરિયાવહિ પઢિક્કમિને એક લોગસ્સનો, કહ્હરુમા પારી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી; પછે સ્વમાસમણ દેડ, ઉત્તરાસણ કરી, ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરુ એમ કહી ચૈત્યવંદન કરવું ॥

॥ અથ ચૈત્યવંદન ॥

શ્રી ઋષભ પ્રથમ નાથં નૃપં મુનિં જિનવરં ચ તીર્થકરં
સિરિસિહ પદમનાથં, નિવં મુણિં જિણવરં ચ તિહ્થયરં ।

શ્રી શિવદેવ પ્રથમ નાથ રાજા મુનિ જિનેશ્વર અને તીર્થકર
યુગાદૌ સકલ ભવિજન મંગલ જયકારકં વન્દે
યુગઆદ્ય સયલ જીવિયણ, મંગલ જયકારકં વંદે ॥ ૧ ॥

યુગની આદિમાં સર્વ ભવિજનોને મંગળ જય કરનારને નમું છું

અર્થ—સર્વ ભવ્ય જીવોને યુગની આદિમાં મંગળ અને કલ્યાણ કરનાર એવા પ્રથમ નાથ—પ્રથમ રાજા—પ્રથમ મુનિ—પ્રથમ જિન અને પ્રથમ તીર્થકર શ્રી ઋષભદેવસ્વામિને હું વાંદુ છું. ૧

સકલ જીવલોક પ્રકટં શાન્તિકરં શાન્તિનાથ મુનિ પવરં
સયલ જીવલોચ પયમં સંતિકરં સંતિનાથ મુણિ પવરં ।

સર્વ જીવ લોક પ્રગટ કરનાર શાન્તિકરનાર શાન્તિનાથ મુનિ શ્રેષ્ઠ

ષોડશઃ તીર્થકરં પંચમ ચક્રિણં નમંસ્યામિ

સોલસમં તિષ્ઠયરં પંચમ ચર્કિં નમંસામિ ॥ ૨ ॥

સોળમા તીર્થકર પાંચમા ચક્રવર્તિને હું નમું છું

અર્થઃ—સર્વ જીવ લોકને પ્રગટ કરનાર, શાન્તિ કરનાર,
મુનિઓમાં શ્રેષ્ઠ અને પાંચમા ચક્રવર્તિ એવા સોળમા શ્રી શાન્તિ-
નાથને હું નમું છું. ૨

યાવજ્જીવ બ્રહ્મચારિણં નિજયશ પ્રસરેણ રંજિતં જીવનં
જા જીવ બંજયાદિં, નિયજસ પસરેણ રંજિયં જીવણં ।

જાવજીવ સુધી બ્રહ્મચારી થોતાના યશ ફેલાવાથી ખુશી જીવન
કરેલ છે

મોદિત મન્મથ માનં, નેમિ જિનં તં પ્રણિપત્તામિ
મોમિય વમ્મહ માણં, નેમિજિણં તં પણિવયામિ ॥ ૩ ॥

નાશ કામદેવનું માન નેમિજિનેશ્વર તેમને નમસ્કાર કરું છું.
કરેલ છે

અર્થ—યાવત્ જીવનપર્યન્ત બ્રહ્મચારિ અને થોતાના ય-
શના ફેલાવાવડે ત્રિજીવનને પ્રસન્ન કરનાર તેમજ કામદેવના મા-
નને નાશ કરનાર તે બાવીસમા શ્રી નેમિ જિનેશ્વરને હું નમ-
સ્કાર કરું છું. ૩

સુરાસુર નાગ મહિતં, લોકાલોક પ્રકાશકં સૂર્ય
સુરસુર નાગ મહિયં, લોગાલોગપ્પયાસગં સૂરં ।

દેવ-દાનવ ભુવનપતિથી પૂજિતલોકાલોકને પ્રકાશ કરનાર સૂર્ય
મિથ્યાત્વ તમોહરણં, પાર્શ્વ જિનેન્દ્રં સ્તોષ્યામિ

મિહત્ત તમોહરણં, પાસજિણંદં થુણિસ્સામિ ॥ ૪ ॥

મિથ્યાત્વરૂપ અંધકારને પાર્શ્વજિનેશ્વરને હું સ્તવીશ
હરનાર ।

અર્થ:—દેવ-દાનવ અને ભુવનપતિથી પૂજિત, લોકાલોકને
પ્રકાશ કરવાને સૂર્ય સમાન તથા ।મિથ્યાત્વ રૂપ અંધકારને હર
નાર શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વરને હું સ્તવીશ. ૪

તીર્થપતિ શ્રી વીરં ગુણાકરં ક્ષાન્તિસાગરં ધીરં
તિહપદં સિરિવીરં, ગુણાગરં સ્વંતિસાગરં ધીરં ।

તીર્થપતિ શ્રી વીરને ગુણના ભંડાર ક્ષમાના સાગર ધીર
પ્રાપ્તં ભવૌઘતીરં, વંદે કર્મારિ શ્રી વીરં

પત્તં જવોહતીરં, વંદે કર્મારિ સિરિવીરં ॥ ૫ ॥

પામેલા સંસાર સમૂહના તીરને વાંદુછું કર્મનાશત્રુ શ્રી વીરને

અર્થ:—ગુણના ભંડાર, ક્ષમાના સાગર, ધીર, સંસાર સ-
મૂહનો પાર પામેલા અને કર્મના શત્રુ એવા તીર્થપતિ શ્રી વીર
જિનેશ્વરને હું વાંદુ છું. ૫

સર્વે પિચ જિનનાથા ગણધર સહિતાશ્ચ કેવલદિનેન્દ્રાઃ

સર્વે વિય જિણનાદા, ગણહર સહિયાય કેવલદિણંદા ।

સર્વે પણ જિનનાથા ગણધર સહિત કેવળજ્ઞાન રૂપ
સૂર્ય સમાન

અન્યેઽપિ યે ચ સિદ્ધા સર્વે ત્રિવિધેન વન્દે
 ઇન્નેવિ જેય સિદ્ધા, સર્વે તિવિદેણ વંદામિ ॥ ૬ ॥
 બીજાપણુ જે સિદ્ધા સર્વને ત્રિવિધે હું વાંદું છું

અર્થ :—ગણધરસહિત કેવળજ્ઞાનરૂપ સૂર્યસમાન સર્વે તીર્થ-
 કરેા અને બીજા પણુ સિદ્ધો તે સર્વને મન-વચન અને કાયાથી
 હું વાંદું છું. ૬

સંપતિ વર્તેતે યે જિનાઃ સીમંધર સ્વામિ પ્રમુખાઃ તે સર્વે
 સંપદ્વટ્ટજે જિણ, સીમંધર સામી પ્રમુહ તે સર્વે ।
 હુમણા છે જે જિનેશ્વરેા સીમંધર સ્વામિ વિગેરે તે સર્વને

મવિક પ્રતિવોધ દિનકર ત્રિકરણ શુદ્ધેન પૂજયામિ
 જ્ઞવિય પમિવોદ્દ દિણયર, તિકરણ સુદ્ધેણ પૂણમિ ॥૭॥
 ભવિકજનને પ્રતિબોધ કરવાને } ત્રિકરણ શુદ્ધે પૂણું છું
 સૂર્ય સમાન

અર્થ :—હુમણા સીમંધરસ્વામિ વિગેરે જે તીર્થકરેા ભવ્ય-
 જનોને પ્રતિબોધ કરવાને સૂર્યસમાન છે, તે સર્વને મન-વચન
 અને કાયાએ ત્રિકરણ શુદ્ધે પૂણું છું. ૭

પછી ઝખા થઈ ગુનહ ગંધીરની થુઈ કહેવી ॥

પછી જંકિંચિં નમોત્થુળં કહી રામાસમણ દેઈ, ઇચ્છાકા-
 રેણ સંદિસ્સહ ભગવન્ ચારિત્રાચાર વિસોધનાર્થ કરેમિ કાઠસગ્ગં.
 અન્નત્થં વે લાંગરસનો કાઠસગ્ગ, પછે પ્રગટ લોગસ્સ કહી; સન્ન-
 લોણ અરિહંત ચેઈઆણં કરેમિ કાઠસગ્ગં, વંદણ વત્તિઆણં એક

लोगस्सनो काउसग्ग पारी, पुख्खवरवरदीवहे कही एक लोगस्सनो काउसग्ग करवो, पछे सिद्धाणं बुद्धाणं कही निचा बेसी नमोत्थुणं जावंति० कही, खमासमण देइ, स्तवनं संदिसाएमि, बीजे खमासणे स्तवनं भणेमि, एक नवकार गणी, श्री समेतसिखरनुं स्तवन कही, जयबीयराय जगगुरु० केहेवा ॥

॥ इति देववन्दन विधि ॥

पुर्णपोरसी समय थाय त्यारे उग्घाडापोरसी भणाववी तेहनी विधि. खमासमण देइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् उग्घाडापोरसी, बीजे खमासणे इरियावहि पडिकमी एक लोगस्सनो काउसग्ग पारी प्रगट लोगस्स कही खमासण देइ इच्छाकारेण संदिस्सह भगवन् उग्घाडपोरसी मुहपत्ति पडिलेहु ? एम कही मुहपत्ति पडिलेहिने, जे पोसामां भाजन वपराय ते पण पडिलेहवां पाणी लाववा माटे ॥ इति ॥

पछे बपोरनी बे घडी ओछी रही होय त्यारे विधिथी देव वांदवा तेमां स्तवन तारंगाजीनुं कहेवुं ॥

॥ अथ पञ्चकाण पाळवानी विधि ॥

समासमण देइ इच्छाका० इरियावहि पडिकमी एक लोगस्सनो काउसग्ग करी प्रगट लोगस्स कही खमासमण देइ इच्छाकारेण० चैत्यवन्दन करुं. श्री रिसहनुं० चैत्यवन्दन करी जंकिंचि०

નમોત્યુળં० જાવંતિ० બે સમાસમળથી સ્તવનનો આદેશ માગી નવ-
 કાર० ઉવસગ્ગહરં० જયવીયરાય० પછે સ્વમાસમળ દેડે ઇચ્છાકા०
 પચ્ચસ્સવાળ પારવા મુહપત્તિ પડિલેહું ? મુહપત્તિ પડિલેહિને પછી
 સ્વમાસમળ દેડે ઇચ્છાકા० પચ્ચસ્સવાળ પારુ ? સ્વમાસમળ દેડે ઇચ્છા
 કા० પચ્ચસ્સવાળ પુરુ. નવકાર ગણી ઉપવાસ કીધો તિવિહાર પો-
 રસી, સાઢપોરસી, પુરમઢ, અવઢ પચ્ચસ્સવાળ કર્યું ચોવિહાર.

॥ પચ્ચસ્સાળ પાલ્લવાની ગાથા ॥

સ્પર્શિતં પાલિતં ચૈવ શોધિતં તીર્ણં તથા
 ફાસિયં પાલિયં ચેવ સોહિયં તિરિયં તદા ।
 ફરશ્યું પાળ્યું નક્કી શોધ્યું તરી ગયો તેમજ

કીર્તિતં આરાધિતં ચૈવ વિશોધ્યાત્ યતનાવાન્ યતિ
 કિટ્ટિયં આહારાહિયં ચેવ, વિસોહિજ્જ જયંજહ્ ॥૧॥
 પ્રકાશ્યું આરાધ્યું નક્કી વિશેષ શુદ્ધ કરવું, યતનાવાળા
 મુનિએ

અર્થ:—પચ્ચસ્સાળ ફરશ્યું, પાળ્યું, શોધ્યું, પૂર્ણ કર્યું,
 પ્રકાશ્યું અને આરાધ્યું. આ પ્રમાણે યતનાવાન મુનિ પચ્ચસ્સા-
 લ્યને વિશેષ શુદ્ધ કરે.

યોગ્ય સમયે પચ્ચસ્સાળ પૂર્ણ થાય તે ફરશ્યું કહેવાય,
 વારંવાર તેને સંભાળવું તે પાળ્યું કહેવાય, પચ્ચસ્સાળ પાળતી
 વખતે લાવેલો આહાર શુદ્ધને આખા પછી વધે તે આહાર કશ્વો
 તે શોધ્યું કહેવાય, પચ્ચસ્સાળનો કાળ પૂર્ણ થયા પછી પણ

ચાડીવાર રહીને પારવું તે તીર્થ કહેવાય, પચ્ચખખાણ પાળીને આહાર કરતી વખતે “મેં અમૂક પચ્ચખખાણ કર્યું હતું પૂર્ણ થયું” એમ કહેવું તે કીર્ત્ય કહેવાય, જે પ્રતિજ્ઞાએ પચ્ચખખાણ લીધું હોય તે પ્રતિજ્ઞાએ પારે તે આરાધ્ય કહેવાય. આ છ પ્રકારે પચ્ચખખાણ વિશુદ્ધ કરીને ચતનાવાન મુનિ પોતાના આત્માને મોક્ષલાગી કરે. ૧

પ્રાસુકં एषणीयं च यं जिनैः प्रवेदितं
 फासुयं एसणिज्जं च जं जिणेहिं पवेश्यं
 નિર્જીવ દોષરહિત અને જે જિનેશ્વરોએ કીધું છે

તં ચ નીરં ગ્રહિશ્યામિ (શ્રમણધર્મ પ્રવૃત્તયે) સામાયિક પૌષધે તથા
 તં ચ નીરં ગહિસ્સામિ સામાશ્ય પોસહે તદા

॥ ૨ ॥

તે અને જળ ગ્રહણ કરીશ

સામાયિક પૌષધમાં તથા

અર્થ:—નિર્જીવ અને દોષરહિત જે આહાર-પાણી જિનેશ્વરોએ કહ્યું છે તે આહાર-પાણી હું [સાધુ ધર્મની પ્રવૃત્તિ માટે] સામાયિક અને પૌષધમાં ગ્રહણ કરીશ. ૨

પાછલા પહોરે છ ઘડી દિવસ રહે તે સમયે પડિલેહણ કરવું તેહની વિધિ. સ્વમાસમણ દેહ ઇચ્છાકારેણ સંદિસ્સહ ભગવન્ પડિ-પુત્તા પોરસી; બીજે સ્વમાસને ઇરિયાવહિ પડિકમી લોગસ્સ કહી, સ્વમાસને દેહ ઇચ્છાકારેણ પડિલેહણ સંદિસામિ બીજે સ્વમાસને પડિલેહણ કરેમિ એમ કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી ચરવલો,

कटासणं पडिलेहणे बे खमासणे अंग पडिलेहणनो आदेश मागी
 कंदोरो सुतरनो तथा धोतीयुं, उतरासण पडिलेहवुं पछे खमासण
 देइ इच्छाकारेण० ~~पोसहशाला~~ प्रमार्जुं एम कही पोसहशालानो
 काजो एक स्थानके भेलो करवो. पछी इरियावहि पडिकमी एक
 लोगस्सनो काउसगग करी पछी खमासण देइ, इच्छाकारेण संदिस्सह
 भगवन् पडिलेहणा पडिलेहवो एम कही स्थापनाजी पडिलेहवा.
 पछी खमासण देइ, सज्झायं संदिसाएमि, बीजे खमासणे सज्झायं
 करेमि, एम आदेश मागी एक नवकार गणी अरहंदेवो० सज्झाय
 करी पछी वांदणा देइ, पच्चख्खाण करवुं, पछी खमासण देइ, इ-
 च्छाका० पहेले खमासणे उपधि पडिलेहणं संदिशाहे मे. बीजे ऊ-
 पधि पडिलेहणं करेमि एम कही बाकी रहेलां वस्त्र संथारा प्रमुख
 सर्व पडिलेहीने, पछी सर्व काजो शुद्ध करी जतनाथी पठववो;
 परठवतां अणुजाणह जस्सगगहो कहेवुं, परठव्या पछी त्रण वखत
 वोसिरे वोसिरे एम कहेवुं. पछी इरियावही कही एक लोगस्सनो
 काउसगग करी प्रगट लोगस्स कहेवो. पछी संध्याना देव वांदवा
 तेमां चैत्यवंदन सिरि सिद्ध चक्र नव पय पढामिल्ल० कहेवुं ने स्त-
 वन सुमतिनाथनुं कहेवुं. देव वांदी पछी जो रात्रि पोसह होय तो
 मांडला करवा तेनी विधि. खमासण देइ इच्छाका० इरियावही
 पडिकमी काउसगग करी प्रगट लोगस्स कही खमासण देइ इच्छा-
 कारेण संदिस्सह भगवन् थंडिलभूमि प्रमार्जुं. ते आ प्रमाणे,—पो-
 सहमां वडीनीति, लघुनीति, परठवण योग्य चोवीश मांडला करवा
 ते नीचे प्रमाणे.

॥ प्रथम संथारा पासेनी जग्यार्ये ॥

आगाढे आसन्ने ऊच्चारे पासवणे अणहियासे, ॥ १ ॥ आगाढे आसन्ने पासवणे अणहिआसे ॥ २ ॥ आगाढे मज्झे ऊच्चारे पासवणे अणहिआसे ॥ ३ ॥ आगाढे मज्झे पासवणे अणहियासे ॥ ४ ॥ आगाढे दूरे ऊच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ५ ॥ आगाढे दूरे पासवणे अणहियासे ॥ ६ ॥

॥ उपाश्रयना द्वार मांहेनी तरफना ॥

आगाढे आसन्ने उच्चारे पासवणे अहिआसे ॥ १ ॥ आगाढे आसन्ने पासवणे अहिआसे ॥ २ ॥ आगाढे मज्झे ऊच्चारे पासवणे अहियासे ॥ ३ ॥ आगाढे मज्झे पासवणे अहियासे ॥ ४ ॥ आगाढे दूरे ऊच्चारे पासवणे अहियासे ॥ ५ ॥ आगाढे दूरे पासवणे अहियासे ॥ ६ ॥

॥ उपाश्रयना द्वार बाहिर नजीक रहीने करे ॥

अणागाढे आसन्ने उच्चार पासवणे अणहिआसे ॥ १ ॥ अणागाढे आसन्ने पासवणे अणहियासे ॥ २ ॥ अणागाढे मज्झे उच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ३ ॥ अणागाढे मज्झे पासवणे अणहियासे ॥ ४ ॥ अणागाढे दूरे उच्चारे पासवणे अणहियासे ॥ ५ ॥ अणागाढे दूरे पासवणे अणहियासे ॥ ६ ॥

॥ स्थंडिलने स्थानके वेगला ॥

अणागाढे आसन्ने उच्चारे पासवणे अहियासे ॥ १ ॥ अणागाढे आसन्ने पासवणे अहियासे ॥ २ ॥ अणागाढे मज्झे उच्चारे

પાસવળે અહિયાસે ॥ ૩ ॥ અળાગાઢે મઝ્ઝે પાસવળે અહિયાસે ॥
અળાગાઢે દૂરે ઉચ્ચારે પાસવળે અહિયાસે ॥ ૫ ॥ અળાગાઢે દૂરે
પાસવળે અહિયાસે ॥ ૬ ॥ ઇતિ ચોવીસ માંડલા સંપૂર્ણ ॥

પછી ઇરિયાવહિ કહી સંધ્યા પ્રતિક્રમણ વિધિથી કરવું, તેમાં
દેવસિયં આલોણમિ, જોમે દેવસિઓ પાઠ કહી રહ્યા પછી, ગમળા
ગમળ આલોવું ? કહી સાતલાઘ કહી અઢાર પાપસ્થાનકનો મિ-
ચ્છામિદુક્કઢ દેઝ, પછે ઇર્યાસમિતિ, ૧ ભાષાસમિતિ, ૨ ઇષળાસ-
મિતિ, ૩ આદાનનિરુઘેવળ સમિતિ, ૪ પારિષ્ઠાપન સમિતિ, ૫
મનોગુપ્તિ, ૬ વચનગુપ્તિ, ૭ કાયાગુપ્તિ, ૮ ઇ પાંચ સમિતિ, ત્રણ
ગુપ્તિ, પોસહ સામાયક માંહી, ઘંડન વિરાધના થઝ હોય, તે સધિ
હું મન, વચન, કાયાયે કરી તસ્સ મિચ્છામિદુક્કઢ. ઇમ કહી ચાર
વિકલા કહેવી; પછે સઘ્વસવિં આ વિધિ પોસહવાલાને દેખાડે
આલોણમિ, જોમે દેવસિયોં આ પાઠ કહ્યા પછેની છે, અને છુ-
ટાને તો, આઠ પ્રવચન માતાનો પાઠ ન કહેવો ॥

॥ અથ રાઝ સંધારા વિધિ ॥

પહોર રાત ગયા પછી ઘમાસમળ દેઝ, બહુપડિપુત્રા પોરસી,
આદેશ માંગી ઇરિયાવહિ પડિક્કમી, પ્રગટ લોગસ્સ કહી, ઇચ્છા-
કારેળ સંદિસ્સહ ભગવન્ બહુપડિપુત્રાપોરસી; ઇમ કહી બેસીયે.
વજ્જક્સાયં ચૈત્યવંદનં નમુત્થુળં જાવંતિ બે ગાથા કહી અનંતા
સિં જીવને માહરો નમસ્કાર હોજો કહી; સ્તવનનો આદેશ માંગી
નવકાર, ઝવસગ્ગહરં, જયવિયરાય કહી વપાસમળ દેઝ ઇચ્છાકા-

રેણ સંદિસ્તહ ભગવન, રાહ સંથારા મુહપત્તિ પડિલેહું ? એમ કહો
મુહપત્તિ પડિલેહી, સંથાર ભૂમિપાટ પડિલેહવી, પછે સંથારે બેશોને
સંથારા પોરસી બળવી ॥

॥ અથ સંથારા પોરસી ॥

અનુ જાનીત જ્યેષ્ઠાર્યાઃ જ્યેષ્ઠાર્યાઃ નૈવેધિકી નમઃ
અણુ જાણહ જિઠ્ઠિજ્ઞા જિઠ્ઠિજ્ઞા નિસિદ્ધી નમો
આજ્ઞા આપો હે જ્યેષ્ઠ આર્થ ! હે જ્યેષ્ઠ આર્થ ! નિષેધુ'ં નમસ્કાર
થાઓ.

ક્ષમાશ્રમણેભ્યઃ	ગૌતમાદિભ્યઃ	મહામુનિભ્યઃ
સ્વમાસમણેણં	ગૌયમાર્ણેણં	મહામુણીણં
ક્ષમાશ્રમણોને	ગૌતમાદિને	મહામુનિઓને

આ પછી નવકાર અને કરેમિમંતેનો પાઠ ત્રણવાર બળવો.

અનુ જાનીત પરમગુરુવઃ ગુણગણ રત્નૈઃ મંડિત શરીરા
અણુજાણહ પરમગુરુ ગુણગણ રત્નેહિ મંમિય શરીરા
આજ્ઞા આપો પરમગુરુ ગુણના રત્નોથી શોભાયમાન શરીર-
સમુહરૂપ વાળા

બહુ પ્રતિપૂર્ણા પોરસી રાત્રિકં સંસ્તારકં કરોમિ
બહુ પન્નિપુત્રા પોરસી રાઘ્યં સંથાર્યં ઠામિ ॥૧॥
અહુ પૂર્ણ થઇ પોરિશી રાત્રિનો સંથારો કરું છું
અર્થઃ—હે પરમગુરુ ! મોટા ગુણરૂપ રત્નોથી શોભાયમાન
શરીરવાળા, મને આજ્ઞા આપો કે હું રાત્રિનો સંથારો કરું. કેમકે
પોરિશી પૂર્ણ થઇ છે. ૧

અનુજાનીત સંસ્તારકં બાહુ પધાનેન વામ પાર્શ્વેન
 અણુજાણ સંથારં બાહુ વહાણેણ વામ પાસણં
 આજ્ઞા આપો સંથારાની હાથના આશીકાવડે ડાબા પાસે
 કુર્કુડ પાદ પ્રસ્તારણં અશક્તુવન્ પ્રમાર્જયતિ ભૂમિ
 કુર્કુમ પાય પસારણ અતરતો પમજ્જણ ભૂમિ ॥ ૨ ॥
 કુર્કુડાની પેઠે પગ પ્રસારીને ન કરી શકે તો પ્રમાર્જે ભૂમિ

અર્થ:—હે શુદ્ધ ! મને સંથારાની આજ્ઞા આપો. (પછી)

ડાબા પાસે હાથના આશીકાવડે કુર્કુડીની પેઠે પગ પ્રસારીને
 (સૂઈ) ન શકે તો ભૂમિનું પ્રમાર્જન કરે. થ

સંકુચ્ય સંદશકાન્ ઉદ્વર્તતે ચ કાયપતિલેખનં
 સંકોષ્ય સંમાસાં જ્વલંતેય કાયપતિલેહા ।

સંકોચીને ઢીંચણા ઉઠા કરે શરીર પડિલેહું.

દ્રયાદિ ઉપયોગ ઉચ્છવાસ નિરંજનાડલોચે ।

દ્વાદશજવશ્યોગા જ્વસાસ નિરંજના લોણ ॥૩॥

દ્રવ્યાદિ ઉપયોગ ઉઠાસ રોકીને વિચારે.

અર્થ:—ઢીંચણું સંકોચીને પાસુ ફેરવતાં શરીરનું પડિલે-
 હણું કરે, અને દ્રવ્યાદિને વિચાર થાસ રંધીને કરે. (જેમકે હું
 કોણ છું ? ક્યાં છું ? કેવા સમયમાં છું ? લઘુનિતિ વિગેરેની
 બાધા છે, કે નહિ ? વિગેરે ચિંતવે).

યદિમે ભવેત્ પ્રમાદઃ અસ્ય દેહસ્ય અસ્યાં રજન્યાં
 જહ્મો જ્જપમાથો જ્વસ દેહસિ માહ રયણીણ ।

જો થાય પ્રમાદ (મરણ) આ શરીરનું આ રાત્રિમાં

આહાર ઉપધિદેહં સર્વં ત્રિવિધેન વ્યુત્સૃજામિ
આહાર મુવહિદેહં સર્વં ત્રિવિદેણ વોસિરે ॥૪॥

આહાર ઉપધિ શરીર સર્વ ત્રિવિધે તણું છું

અર્થ:—એ આ રાત્રિમાં આ શરીરનું મરણ થાય, તે
આહાર-ઉપધિ અને શરીર એ સર્વ હું વોસિરાવું (તણું) છું.

અર્હન્ મમદેવઃ યાવજ્જીવં સુસાધવઃ ગુરવઃ
અરિહંતો મદદેવો જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો ।

અરિહંત મારાદેવ, યાવત્ જીવ પર્યન્ત સુસાધુઓ ગુરુ.

જિન પ્રજ્ઞપ્તં તત્ત્વં ઇતિ સમ્યક્ત્વં મયાગૃહીતં
જિણપન્નત્તં તત્તં હ્ય સમ્મત્તં મદગહિયં ॥૫॥

જિનેશ્વરે કહેલ તત્ત્વ એ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વ મેં ગૃહણ કર્યું છે.

અર્થ:—અરિહંત મારા દેવ, યાવત્ જીવ પર્યન્ત સુસા-
ધુઓ ગુરુ અને જિનેશ્વરે કહેલ તત્ત્વ. એ પ્રમાણે મેં સમ્યક્ત્વ
ગૃહણ કર્યું છે. ૫

(પછી ચત્તારીમંગલં પૂર્ણ કહીને)

ચતુરંગઃ જિનધર્મઃ નકૃતઃ ચતુરંગ શરણમપિનકૃતં
ચંડુરંગો જિણધમ્મો નકથ્થો ચંડુરંગ સરણમવિનકયં
ચતુરંગઃ મવોચ્છેદઃ નકૃતઃ હાહારિત્તઃ જન્મઃ
ચંડુરંગ મવુચ્છેથ્થો, નકથ્થો હા હારિથ્થો જન્મો ॥૬॥

ચાર પ્રકારના ભવનો છે ન કર્યો અરેરે ! હારી ગયો જન્મ.

અર્થ:—ચાર અંગવાળો જિનધર્મ ન કર્યો, ચાર પ્રકારનું શરણુ ન કર્યું અને ચાર પ્રકારના ભવનો નાશ પણ ન કર્યો, અરેરે ! આ જન્મ ફેગટ હારી ગયો. ૧

અર્હન્ સિદ્ધ સાધવઃ કેવલિ કથિતઃ સુખાવહઃ ધર્મઃ
અરિહંત સિદ્ધ સાધુ કેવલિ કલિશ્ચો સુહાવહો ધર્મો ॥
અરિહંત સિદ્ધ સાધુ કેવળીએ કહેલો સુખકારી ધર્મ

एते चत्वारः चतुर्गतिनां हर्ता शरणं लभते धन्यः
ए ए चत्तरो चत्तगइ हरणो सरणं लहइ धम्मो ॥३॥
એ ચાર ચારગતિના હરનાર છે. શરણુ પામે છે. ધન્ય પુરુષ

અર્થ—અરિહંત-સિદ્ધ-સાધુ અને કેવળી ભગવન્તે કહેલો સુખકારી ધર્મ એ ચાર, નરકાદિ ચાર ગતિના હરનાર છે. તેનું શરણુ જે ધન્ય પુરુષ હોય તે પામે છે. ૨

प्राणातिपात मलिकं चैर्यं मैथुनं, द्रव्यं
પાણાતિપાત મલિકં ચૌરિકં મૈથુનં દ્રવ્યમૂચ્છં ।
પ્રાણાતિપાત મૃષાવાદ ચોરી મૈથુન દ્રવ્યના મૂછાં.

क्रोधः मानः माया लोभः प्रेमा तथा द्वेषः
કોદં માણં માયા લોહં પિજ્જં તદ્દા દોસં ॥૩॥
ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, પ્રેમ તથા દ્વેષ.

અર્થ:—પ્રાણાતિપાત-મૃષાવાદ-ચોરી-મૈથુન-દ્રવ્યની મૂછાં
(પરિગ્રહ)-ક્રોધ-માન-માયા-લોભ-પ્રેમ તથા દ્વેષ. ૩

ક્લેશઃ અભ્યાસ્યાનં પૈશુન્યં રતિઅરતિ સમાયુક્તં
કલહં અપ્નરકાણં પેસુન્નં રદ્ધ્યરદ્ધ સમાયુક્તં ।

કલહ જુહુંઆલા ચાડી રતિઅરતિ સહિત
પરપરિવાદઃ માયા મૃષા મિથ્યાત્વશલ્યં ચ
પરપરિવાયં માયા મોસં મિચ્છત્ત સદ્ધલં ચ ॥૪॥
પરનિંદા કપટ જુહું મિથ્યાત્વશલ્ય અને

અર્થઃ—કલહ (કલુઓ , જુહું આળ, ચાડી, પ્રીતિ—
અપ્રીતિયુક્ત પરનિંદા, માયા (કપટ) યુક્ત મૃષા બાધજી અને
મિથ્યાત્વશલ્ય. ૪

વ્યુત્સૃજ ઇમાનિ મોક્ષમાર્ગ સંસર્ગ વિઘ્ન ભૂતાનિ
વોસિરિસુ ઇમાઁ મુક્તમગ્ગ સંસર્ગ વિઘ્ન ધૂયાઁ ।

ત્યજેવા એ મોક્ષમાર્ગના સંસર્ગમાં વિઘ્ન ભૂત
ગતિનિબંધનાનિ અષ્ટાદશ પાપસ્થાનાનિ ॥

દુર્ગમ્ નિબંધણાઁ અઘારસ પાવઠાણાઁ ॥૫॥

દુર્ગતિના કારણ અઘાર પાપસ્થાનકો

અર્થઃ—આ અઘાર પાપસ્થાનકો મોક્ષ માર્ગની પ્રાપ્તિમાં
વિઘ્નભૂત છે અને દુર્ગતિના કારણ છે, માટે તેમનો ત્યાગ કરવો.

(આ પછી સાતલાખ૦ કહેવા તે પછી)

एकोऽहं नास्ति मे कोऽपि नाऽहं अन्यस्य कस्यचित्

अगोऽहं नत्थि मे कोऽहं नाहं मनस्स कस्सइ

હુંએક છું. મારું કોઈ નથી. હું બીજાકોઈનો નથી.

एवं अदीनमनाः आत्मानं अनुशासति
 श्रेवं श्रदीणमणसो श्रप्पाण मणु सासइ ॥१॥

એમ દીનતા રહીત મનથી પોતાને શિક્ષા આપે

અર્થ:—હું એકજ છું, મારું કોઈ નથી અને હું પણ કો-
 ઇનો નથી. એમ દીનતારહિત મનવાળો થઈને પોતાના આત્માને
 શિક્ષા આપે. ૧

એકઃ વ્રજતિ જીવઃ એક શ્રેવ ઉત્પચ્ચતે
 શ્રેગો વચ્ચइ જીવો એગો ચેવ જુવજ્જइ ।

એકલો જાય છે છવ એકલોજ ઉત્પન્ન થાય છે.

एकस्य भवति मरणं एकःसिध्यति निरजः
 एगस्स होइ मरणं एगोसिज्जइ नीरजं ॥२॥

એકલાનું જ થાય છે મરણ એકલોજ તિદ્ધિ પામે છે રજરહિત.

અર્થ—આત્મા એકલોજ પરલોકમાં જાય છે, એકલોજ ઉ-
 ત્પન્ન થાય છે, એકલાનું જ મરણ થાય છે અને એકલોજ કર્મ-
 રહિત થઈ મોક્ષપદ પામે છે.

एकः मम शश्वतः आत्मा ज्ञानदर्शन संयुक्तः
 एगो मे सासओ श्रप्पा नाणदंसण संजुओ ।

એક મારે શાશ્વત આત્મા જ્ઞાનદર્શન યુક્ત છે.

शेषा मे बाह्याः भावाः सर्वेसंयोग लक्षणाः
 सेसामे बाहिरा ज्ञावा सव्वेसंयोग छरकणा ॥३॥

બાકીના મારે બાહ્યભાવો છે, સર્વે સંયોગ લક્ષણવાળા છે.

અર્થ:—જ્ઞાન-દર્શન યુક્ત એક મારો આત્માજ શાશ્વત
[નિત્ય] છે, બાકીના મારાથી બાહ્યબાવો છે તે સર્વે સંયોગથી
પ્રાપ્ત થયા છે. ૩

સંયોગ મૂલા જીવેન પ્રાપ્તાદુઃખ પરંપરા
સંજોગ મૂલા જીવેન પત્તાદુઃખ પરંપરા ।

સંયોગ મૂળ જીવે પ્રાપ્તકરી દુઃખની પરંપરા
તસ્માત્ સંયોગ સંબંધ સર્વ ત્રિવિધેન વ્તસ્ટજે
તમ્હા સંજોગ સંબંધ સર્વ ત્રિવિધેણ વોસિરે ॥૪॥
તે માટે સંયોગ સંબંધ સર્વ ત્રિવિધે તળું છું.

અર્થ:—સંયોગ જેતું મૂળ કારણ છે એવી દુઃખોની પ-
રંપરા આ જીવે પ્રાપ્ત કરી છે માટે સર્વ સંયોગ સંબંધ ત્રિવિધે
વોસિરાવું છું-તળું છું. ૪

પછી નવકાર ગણવા, સંસાર સ્વરૂપ ભાવવું, અર્થ વિચારીએ,
નિદ્રા ટાળવાની સ્વપ કરવી.

॥ ઇતિ રાત્રિ સધારા વિધિ ॥

પાછલી રાતે ઊઠી ઇરિયાવહિ પડિક્કમી રાઈ પડિક્કણું કરવું
તે વિધિ પૂર્વે જેમ લેખી છે તે જાણવી; પછી પડિલેહણ કરી પ્ર-
જ્ઞાપ્ય કરવી, પછી દેવ વાંદવા ઇચ્છામિ૦ ઇચ્છાકા૦ ઇરિયાવહિયં
પડિક્કમામિ એમ કહી ઇરિયાવહિ પડિક્કમી કાઉસગ્ગ કરી પ્રગટ
લોગસ્સ કહી પછે ઇચ્છામિ૦ ઇચ્છાકા૦ ચૈત્યવંદન કરું એમ કહી
દેવ વાંદવા તેમાં સ્તવન ॥ સફલ એહ અવતાર માહરો એ સ્તવન ॥

કહેવું. પછી ઇરિયાવહિ કહેવી, લોગસ્સ કહી ઇચ્છામિં ઇચ્છાં
પોસહ પારં ઇચ્છામિં ઇચ્છાકાં પોસહ પારં. એમ કહી નવકાર
ગણી પોસહ પારવાની ગાથા કહેવી.

॥ અથ પોસહ પારવાની ગાથા ॥

સાગરચંદ્રઃ કામઃ ચંદ્રાવતંસઃ સુદર્શનઃ ધન્યઃ
સાગરચંદો કામો ચંદવડિંસો સુદંસણા ધન્નો ।

સાગરચંદ્ર કામદેવ ચંદ્રાવતંસક સુદર્શન શેઠ ધન્ય છે.

યેષાં પૌષધપ્રતિમા અશ્વંઙિતા જીવયંતેઽપિ

જેસિં પોસહપન્નિમા અશ્વંઙિયા જીવિયંતેવિ ॥૧॥

જેમની પૌષધપ્રતિમા અશ્વંઙિત રહી જીવિતના અંતે પણ

અર્થઃ—સાગરચંદ્ર, કામદેવ, ચંદ્રાવતંસક અને સુદર્શન શેઠ

(વિગેરે) ધન્ય છે, કે જેમની પૌષધપ્રતિમા જીવિતના અંતે પણ

અશ્વંઙિત રહી. ૧

યે તપ શોષિતકાયા તે સર્વે સન્તિ સંસ્તુતા જાતાઃ

જે તવ સોસિયકાયા તે સર્વે હંતિ સંથુઞ્ચા જાયા

જેમણે તપથી કાયા શુકાવી તે સર્વે છે. સ્તવવાયોઞ્ચ તથા.

આનંદ કામદેવાઃ સુશ્રાવકા દશાઽપિતે ધન્યાઃ

આણંદ કામદેવા સુસાવયા દસ વિ તે ધન્ના ॥૨॥

આનંદ કામદેવ સુશ્રાવકો દસ તે ધન્ય છે.

અર્થઃ—જેમણે તપથી કાયા શોષવી છે, તે સર્વે સ્તવવા-

યોઞ્ચ છે, તથા આનંદ-કામદેવ વિગેરે દસ સુશ્રાવકો પણ ધન્ય છે.

ધન્યાઃ શ્લાઘનીયાઃ સુલસા આનંદ કામદેવાશ્ચ

ધન્ના સલાહણિજ્જા સુલસા આણંદ કામદેવાય ।

ધન્ય છે, પ્રશંસા કરવા યોગ્ય છે. સુલસા આનંદ કામદેવ અને
યેષાં પ્રશંસતિ ભગવાન્ દ્રઢવ્રતં તં મહાવીરઃ

જેસિં પસંસઈ જયવં દઢવ્વયં તં મહાવીરો ॥૩॥

જેમની પ્રશંસા કરી ભગવાને દ્રઢવ્રતની તે મહાવીર સ્વામિએ.

અર્થ:—સુલસા—આનંદ અને કામદેવ શ્રાવક ધન્ય છે, તેઓ
વખાણવા યોગ્ય છે કે જેમના દ્રઢ વ્રતની ભગવાન મહાવીરે પ્ર-
શંસા કરી. ૩

પૌષધેષુ શુભેભાવે અશુભાનિ ક્ષપયતિ નાસ્તિ સંદેહ

પોસદેસુ સુદેભાવે અસુદ્ધાઈ સ્વેઈ નત્થિસંદેહો ।

પોસદમાં શુભભાવે પાપકર્મો અપાવે નથી સંદેહ.

છિનત્તિ તિર્યગ્ નરકગતિં પૌષધવિધૌ અપ્રમત્તશ્ચઃ

ઝિંદઈ તિરિનરય ગઈ પોસદ્ધવિદિ અપ્રમત્તોય ॥૪॥

છેદેછે તિર્યંચગતિ નરકગતિ પૌષધ વિધિમાં પ્રમાદ રહિત અને

અર્થ:—પૌષધમાં શુભભાવે વર્તતા અશુભ કર્મો અપાવે
એમાં સંદેહ નથી; વળી તિર્યંચ અને નરકગતિ પણ પ્રમાદ રહિત
પૌષધ કરવાથી છેદે છે. ૪

પૌષધ સામાયત્તયોઃ સંસ્થિતસ્ય જીવસ્ય યાતિ યઃ કાલઃ

પોસદ્ધ સામાઈય સંઠિયસ્સ જીવસ્સ જાઈજો કાલો ।

પૌષધ-સામાયિકમાં રહેલાનો જીવનો જાય છે જે કાળ.

॥ ચરણસિતરીનો ગાથા ॥

વ્રત શ્રમણ ધર્મ સંયમ વૈયાવૃત્યં ચ બ્રહ્મગુપ્તયઃ

વય સમણ ધમ્મે સંજમ વેયાવચ્ચં ચ બંજગુત્તિઓ ।

વ્રત શ્રમણધર્મ સંયમ વૈયાવૃત્ય અને બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિઓ ।

જ્ઞાનાદિ ત્રયઃ તપ ક્રોધ નિગ્રહાદિ ચ ચરણમેતત્

નાણાઈ તિયં તવ કોહ નિગ્ગહાણ્ય ચરણમેયં ॥૧॥

જ્ઞાનાદિ ત્રણ તપ ક્રોધ નિગ્રહ વિગેરે ચારિત્ર છે આ.

અર્થઃ—વ્રત (૫) શ્રમણ ધર્મ (૧૦) સંયમ (૧૭)

વૈયાવૃત્ય (૧૦) અને બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ (૯) જ્ઞાનાદિ ત્રણ,

તપ, ક્રોધાદિનો નિગ્રહ એ ચારિત્ર છે. ૧ (ચરણસિત્તરીના સિ-

ત્તેર બોલ થયા.)

પિંડવિશુદ્ધિ સમિતિ ભાવના પ્રતિમા ચ ઇન્દ્રિય નિરોધઃ

પિંડવિસોહિ સમિદ્ધ જાવણ પમિમાય ઇન્દિય નિરોહો ।

પિંડવિશુદ્ધિ સમિતિ ભાવના પ્રતિમા અને ઇન્દ્રિયનો રોધ.

પ્રતિલેખના ગુપ્તયઃ અભિગ્રઃ ચૈવ કરણંતુ

પમિલેહણ ગુત્તિઓ અજિગ્ગહ ચૈવ કરણંતુ ॥૨॥

પડિલેહણ ગુપ્તિઓ અભિગ્રહ નિશ્ચે કરણસિત્તરી છે.

અર્થઃ—પિંડ વિશુદ્ધિ [૪] સમિતિ [૫] ભાવના [૧૨]

પ્રતિમા [૧૨] ઇન્દ્રિયનો નિરોધ [૫] પડિલેહણ [૨૫]

ગુપ્તિ [૩] અભિગ્રહ [૪] એ સીત્તેર બોલ કરણસિત્તરીના થયા.

અથ પચ્ચક્ષાણાનિ.*

નેઃ કારસહિયનું.

ઝદ્ધતે સૂર્યે નમસ્કારસહિતં પ્રત્યાખ્યામિ
 જગ્ગા સૂરે, નમુકારસહિત્યં પચ્ચક્ષામિ^૨ ।
 ઉગે છતે સૂર્ય નમસ્કાર સહિત પચ્ચખખાણુ કરું છું.
 ચતુર્વિધમપિ આહારં અશનં પાનં સ્વાદ્યં સ્વાદ્યં
 ચતુર્વિદંપિ આહારં, અસણં, પાણં, સ્વાદ્યમં, સાદ્યમં ।
 ચારે પ્રકારના આહારને અશન પાણી ખાદ્યમ સ્વાદ્યમ

પ્રત્યાખ્યાન (પચ્ચક્ષાણ) શબ્દનો અર્થ ત્યાગ કરવું અને પાળ-
 વું એમ બે પ્રકારે થાય છે તે આ પ્રમાણે—આવરતિપણાના સ્વરૂપ
 પ્રત્યે પ્રતિ પ્રતિફળપણે આ આગાર મર્યાદાકરણ સ્વરૂપે કરીને
 આખ્યાન કહેવું છે જેને વિષે તે પ્રત્યાખ્યાન અથવા પ્રતિ આમર્યાદા સ્વ-
 સ્વરૂપ પ્રત્યે આ અભિવ્યાપીને અનાશંસારૂપ ગુણનું કરણ તેનું આખ્યાન
 કહેવું—કથન છે જેને વિષે તે પ્રત્યાખ્યાન. અથવા પરલોક પ્રતિ પ્રત્યે
 આ ક્રિયા યોગાર્થે શુભાશુભ ફળનું કથન છે જેને વિષે તે પ્રત્યાખ્યાન.
 આ પચ્ચખખાણુ મૂળ ગુણરૂપ અને ઉત્તર ગુણરૂપ એવા બે ભેદ છે.
 મૂળગુણ પચ્ચખખાણુના બે ભેદ છે—દેશથી અને સર્વથી, તેમાં સર્વથી મૂળ-
 ગુણ પચ્ચખખાણુ પંચ મહાવ્રત રૂપ તે સાધુને હોય અને દેશથી મૂળગુણ
 પચ્ચખખાણુ પંચ અણુવ્રત રૂપ તે શ્રાવકને હોય. સર્વથી ઉત્તરગુણ પચ્ચ-
 ખખાણુ પિંડવિશુદ્ધિ, પાંચ સમિતિ, બાર લાવના, બાર પ્રકારનો તપ,
 બાર પ્રતિમા અને અભિગ્રહ વગેરે અનેક પ્રકારે છે. તે સાધુને હોય અને
 દેશથી ઉત્તરગુણ પચ્ચખખાણુ અનાગતાદિ દશ પ્રકારનું યથાયોગ્ય રીતે હોય
 તે દશ ભેદ આ પ્રમાણે છે—૧ અનાગત પચ્ચખખાણુ (પરુષણાદિ પર્વમદિ
 ગુરૂ, ગ્જાન વગેરેનું વૈયાવચ્ચ કરવાના કારણે અગાઉથી અદૃમાદિ તપ કરે

અન્યત્રાનાભોગાત્
અન્નત્રયણાન્નોગેણં,
શિવાય અણુબાણતાં

સહસાકારાત્
સંહસાગારેણં, વોસરે ઇતિ ॥
સહસાત્કારે

મહત્તરાકારાત્
મંદત્તરાગારેણં.
મહોઘા લાભના અર્થે

તે), ૨ અતિકાન્ત (પર્યુષણાદિપર્વમાં વૈવાવચ્ચાદિ કારણે તપ ન થયો હોય તો પછીથી કરે તે), ૩ કાટિ સહિત (ચૌવિહર ઉપવાસાદિ પચ્ચખ્ખાણુ કર્યું હોય તે પુરૂં થતાં તેવુંજ ખીજું પચ્ચખ્ખાણુ ફરીથી કરે તે), ૪ નિયંત્રિત (પુષ્ટ નિરોગી કે જ્ઞાનપણે ગમે તેમ હોય તો પણ અમુક દિવસે અમુક તપ કરીશ એવો અગાઉથી નિયમ લઈ ધારેલ દિવસે કરે તે; આ પચ્ચખ્ખાણુ પહેલા સંઘયણુવાળા દશપૂર્વી ચૌદપૂર્વી અને જિનકલ્પીને હતું હાલ વિચ્છેદ થયું છે), ૫ અનાગાર (આગાર રાખ્યા વિના પચ્ચખ્ખાણુ કરે તે), ૬ સાગાર (આગાર સહિત), ૭ નિરવશેષ (ચાર પ્રકારના આહાર અને આણાહાર વસ્તુનું પચ્ચખ્ખાણુ કરે તે), ૮ પરિમાણુકૃત (દત્તિ, કવળ કે ધરની સંખ્યા ધારે તે), ૯ સાંકેતિક (સંકેત એટલે અંગુ કાદિ ચિન્હ વડે કરી પચ્ચખ્ખાણુ ધારે તે) અને ૧૦ અદ્વાપચ્ચખ્ખાણુ (કાળના પરિમાણુવાળું પચ્ચખ્ખાણુ તે અદ્વાપચ્ચખ્ખાણુ, ને નમુકારની આદિ દશ ભેદ છે, જે આ પુસ્તકમાં સવિસ્તર આવશે.) આ પચ્ચખ્ખાણુના ૧૪૦ ભાંગા છે તે ૪૬ ભાંગા અગાઉ કહી ગયા છીએ તે પ્રકારના ૪૬ ભાંગાને અતિત, અનાગત અને વર્તમાનકાળના ભેદે ત્રણ ગુણા કરવાથી થાય છે. પૂર્વોક્ત સાંકેતિક નામનું નવમું પચ્ચખ્ખાણુ આઠ ભેદ છે, તે આ પ્રમાણે—૧ અંગુકસહિય (મુઠીમાં અંગુઠો રાખું ત્યાં સુધી), ૨ મુઠિસહિય (મુઠી વાળી રાખું ત્યાં સુધી), ૩ ગાંઠસહિય (ગાંઠ બાંધી રાખું ત્યાં સુધી), ૪ ધરસહિય (ધરે જાઉં ત્યાં સુધી), ૫ પ્રસ્વેદસહિય

સર્વસમાધિપ્રત્યયાકારાત્

વ્યુત્સજામિ

સંઘસમાદિવત્તિયાગરેણં, વોસિરામિ ॥ ૬૩ ॥

સર્વ સમાધિનિમિત્ત ઔષધાદિ કારણે ત્યાગ કરેછું.

(શરીરે પરસેવાના ઝિંદુ નિકળે ત્યાં સુધી), ૬ ઉત્સાસહિઅ (શ્વાસોશ્વાસ લઉં અથવા જીવું ત્યાં સુધી), ૭ ચિયુક સહિઅ (વામણે ચોંટેલા પાણીના ઝિંદુ સૂકાય ત્યાં સુધી) અને ૮ જોઈખખસહિઅ (દીવા પ્રમુખની જ્યોતિ રહે ત્યાં સુધી); આ પચ્ચખખાણુ પોરિસી આદિના પચ્ચખખાણુથી અલગ કરાય છે. પચ્ચખખાણુ પુરું થયું હોય અને ભોજન સામગ્રી તૈયાર ન હોય અથવા કાર્ય પ્રસંગે જમવાને દીલ હોય ત્યારે આવા પચ્ચખખાણુ માંહેનું કોઈ કરી શકાય છે અને પોરિસી આદિ પચ્ચખખાણુ ન હોય તે પણુ થાય છે. સાધુને મંડળીએ ગુરૂ વગેરે ન આવ્યા હોય અથવા સામા-રિકાદિનું કારણ હોય ત્યારે અભિગ્રહરૂપ સંકેત પચ્ચખખાણુ થાય છે.

૧ રાઈપ્રતિકમણુ કરતાં તપચિતવણીના કાઉત્સગ વખતે અમુક પચ્ચખખાણુ કરીશ એમ ધારી લેવું અને પછી ગુરૂ મુખે અગર સ્થાપના-આર્ય સન્મુખ પચ્ચખખાણુ કરી લેવું. અને દેરાસરમાં દેવ સન્મુખ પણુ પચ્ચખખાણુ લેવું. જો પ્રભાતનું પ્રતિકમણુ ગુરૂ સાથે ઉપાશ્રયે ન કર્યું હોય તો ગુરૂ મહારાજને બાંદીને પચ્ચખખાણુ લેવું. આ પચ્ચખખાણુ લેવા અષ્ટ શ્રી ચૌભંગી આ પ્રમાણે બાંધવી-૧ પચ્ચખખાણુના જાણુ અને આવક પણુ જાણુ, ૨ ગુરૂ જાણુ આવક જાણુ, ૩ ગુરૂ અજાણુ અને આવક જાણુ (એ ત્રણ ભંગ શુદ્ધ જાણુ) તથા ૪ ગુરૂ અને આવક બંને અજાણુ (આ ભંગે પચ્ચખખાણુ બાંધવામાં આવેલું છે) અને પછી સ્પર્શેશ્વર થયા પછી બે ધડી સુધીની પચ્ચખખાણુ અને બે ધડી દિવસ થયે નવકાર ગણીને પારવું, અન્યથા પચ્ચખખાણુ ભંગ થાય. આ નવકારસી કર્યા પછી પોરિસી આદિ પચ્ચખખાણુ થાય પણુ તે વિના થાય નહિ અને જો કરે તો તે પોરિસી આદિક કાળસંકેતરૂપ જાણવું. નવકારસીને

અર્થ—સૂર્યોદય થયે છતે (એ ઘડી થયા પછી) નમસ્કાર સહિત (નવકાર ગણીને પાંડે ત્યાં સુધી) મુઠી સહિત (નવકાર ગણીને પછી મુઠી ઉઘાડું ત્યાં સુધી) અશન, પાણી, ખાદિમ

એ ઘડીનો કાળ છે તે રાત્રિભોજનનો દોષ નિવારવા તીરણરૂપ જાળવો. નમુસ્કારસહિ ના પચ્ચખખાણુમાં મહત્તરગારેણું અને સન્વસમાહિવત્તિયાગારેણું એ બે આગાર લેવા નહિ. એકલી નવકારસીનું પચ્ચખખાણુ લેવાથી બે ઘડી પછી પચ્ચખખાણુ પારતાં વાર લાગે તેટલો કાળ ફેગટ અવિરતિપણે જાય માટે સાથે મુઠ્ઠિસહિય પચ્ચખખાણુ પણ લેવામાં આવે છે. અને તેથી તે પચ્ચખખાણુમાં આગાર ચાર કહેવામાં આવે છે.

૨ ગુરૂ આદિ પચ્ચખખાણુ આપતા હોય ત્યારે તેઓ અહીં પચ્ચ-
સ્નાહ પદ કહે અને લેનારે તે વખતે પચ્ચસ્નામિ કહેવું.

૩ ભૂખ શમાવવાને સમર્થ એવું કાંઈ એક દ્રવ્ય હોય તે આહાર અથવા લવણાદિકની પેઠે મિશ્રણ થવાથી સુરવાદ આપે જેથી કાદવ જેવી અસાર વસ્તુને પણ ક્ષુધાતુર છતો ખાઈ જાય તે આહાર જાણવો.

૪ શીઘ્ર ભૂખને શમાવે તે અશન—મગ, ભાત, સાયુઓ, રોટલી, રોટલા, પુડલા પ્રમુખ, દુધ, દહીં, માખણ, ઘી પ્રમુખ, ખાનં દહીંચરો પ્રમુખ પકવાન, સરણુ પ્રમુખ કંદ, ફળ, પુલ શાક વગેરે જાણવા.

૫ પીવાયોગ્ય પદાર્થો તે પાન કુત્રા પ્રમુખના પાણી, છાશની આશ, કેરકાં જવ કાકડી પ્રમુખના ઘોયણુ અને મહિરા પ્રમુખ જાણવા.

૬ જે ખાવાથી થોડી તૃપ્તિ થાય તે ખાદિમ શેકલાં ધાન્ય, ફળ, મેવા પ્રમુખ જાણવા.

૭ સ્વાદ—લહેરકાં ઘેલ મહિરખવાય તે અથવા જેના સ્વાદમાં પ્રથમ ખાધેલા આહારોદનો સ્વાદ લેય પામે તે સ્વાદિમ—શુંડ, જીર, અજમો, પીપર, મરી, એલચી, લવીંગ પ્રમુખ તથા ચૂરણ કે ગોળીમાં નાંખેલ મધ ગોળ પ્રમુખ અને તંબોળાદિક જાણવા.

અને સ્વાદિમ એ ચારે પ્રકારના આહારનું પચ્ચખખાણ કરે છું; તે અણુજાણતા, સહસાત્કારે, મોટા લાભના અર્થે અને સર્વ સંમાધિનિમિત્તક ઔષધાદિ કારણ શિવાય ત્યાગ કરેછું. ૧

૮ આ આગારમાં કહેલ જન્યથ એ પદ ખીન્ન દરેક આગારમાં લાગુ પડે છે. એટલે જે આગારો (છૂટ) કલા તે શિવાયનું મારે પચ્ચખખાણ છે. અનાભોગ એટલે વિસ્મરણ અર્થાત્ કાર્ય વ્યગ્રતાદિક કારણે અન્નણ્યે લીધેલ પચ્ચખખાણ ભૂલી જવાય અથવા પચ્ચખખાણનો વખત પુરો થયા વિના અથવા થયો હોય છતાં પાર્યા વિના ખાવા યોગ્ય પદાર્થ ભૂલથી મોઢામાં નાંખીએ તો પચ્ચખખાણનો ભંગ થાય નહિ એ માટે આ આગાર રાખવામાં આવેલ છે. પરંતુ કંઈ વસ્તુ મોઢામાં નાંખતા કે નાંખ્યા પછી યાદ આવે તો તરત તે વસ્તુ બાહર કાઢી નાંખવી. જણ્યા છતાં ખાય તો પચ્ચખખાણનો ભંગ થાય. અને અણુજાણતાં મુખમાં નાંખેલ ખવાઈ ગયા પછી યાદ આવે તો પણ પચ્ચખખાણ ભંગ થાય નહિ પરંતુ ફરીથી ભૂલ ન થાય તેટલા માટે યથાયોગ્ય પ્રાયશ્ચિત લેવું. આ પ્રમાણે સર્વ આગારોમાં સમજ લેવું.

૯ સહસાત્કારે સ્વયં (સંભાવેજ) મુખમાં આવી પડે એટલે પચ્ચખખાણનો ઉપયોગ હોય છતાં વરસાદના છાંટા કે દહિ મથતાં દહિના છાંટા વગેરે અચાનક મોઢામાં પડે તો પચ્ચખખાણ ભંગ થાય નહિ.

૧૦ મોટી નિર્જીરના હેતુભૂત સંધાદિ કાર્યને માટે વઠિલની આગાથી પચ્ચખખાણનો કાળ થયા પહેલાં પારે તો ભંગ થાય નહિ.

૧૧ તીવ્રજ્વાદિ રોગથી વિદૂલ થયેલને શરીરની સ્વસ્થતા સાચવવા માટે ઔષધ પથ્યાદિ કારણે પચ્ચખખાણનો કાળ પૂર્ણ થયા પહેલાં જમે તો પચ્ચખખાણ ભંગ થાય નહિ. આવે પ્રસંગે ચિત્તની સ્થિરતાએ પરિણામ દેકે ત્યાં સુધીનો નિયમ સાચવવો પણ પરિણામ ટકતા ન હોય તો પછી અન્યથા પ્રવૃત્તિ કરતાં દોષ નથી.

॥ *પોરિસિ સાઢપોરિસિનું ॥

॥ જગણ સૂરે, નમુકારસહિયં, પોરિસિં, સાઢપોરિસિં,
પચરકાઠ વજવિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, સ્વાદ્મં,

૧૨ ગુર્વાદિ પચ્ચખખાણુ આપતા હોય ત્યારે અહીં બોલિદ્ પદ કહે અને પચ્ચખખાણુ લેનાર હોય તે બોલિરામિ કહે છે.

* પુરૂષ પ્રમાણુ છાયા જે વખતે હોય તે પોરિસિ (વૌરુષિ) અથવા તે છાયાનું માપ આ પ્રમાણે જાણવું. પુરૂષે જન્મણા કાને સૂર્યનું ઈન્દ્રિય રાખીને દક્ષિણાયન (કર્કસંક્રાંતિ) ના પહેલે દિવસે દીવ્યણની છાયા જોવી, તે જે પગલાં (ચાર આંગળનું એક પગલું) છાયા હોય ત્યારે પોરિસિ જાણવી. તે પછી માસે માસે ચાર ચાર આંગળ છાયામાં વધારવું એટલે પોસ માસે મકરસંક્રાંતિ (ઉત્તરાયન) ના દિવસે ચાર પગલાં છાયા હોય ત્યારે પોરિસિ થાય. અને ત્યારથી ચાર ચાર આંગળની હાની કરતાં અષાઢ માસે જે પગલાંની છાયા હોય.

૧ પોરિસિના પચ્ચખખાણુમાં આ પદ બોલવું નહિ. આ (સાઈ વૌરુષી) સાઢ પોરિસિનો કાળ દોઢ પહોરનો સમજવો.

૨ પ્રચ્છન્નકાલેજ કાળની પ્રચ્છન્નતા તે મેઘ, રજ, અહાદિ, દિગ્દાહ અને પર્વત પ્રમુખે હરી સૂર્ય દંકાર્ક જવાથી વખતની બરાબર ખબર નહિ પડવાથી અધુરી પોરિસીએ પૂરી થઈ માનીને જમે તો પચ્ચખખાણુનો ભંગ થાય નહિ પણ પાછળથી ખબર પડે તો મોઢામાં હોય તે રાખમાં પરકવવું; અને હાથમાં હોય તે વાસણમાં પાછું મૂકવું, પછી વખત થયે જમવું; દરેક આમારમાં આ વાત સમજી લેવી.

૪ દિવ્વોદેન દિશાનો વિપર્યાસ થયો હોય એટલે પૂર્વને પશ્ચિમ દિશા છે એમ જાણી માની લે અને તેથી પચ્ચખખાણુના વખતની સમજ નહિ. પડવાથી અધુરા વખતે પુરો થયો જાણીને જમે તો ભંગ થાય નહિ.

સાદ્ગમં ॥ અન્નતથણાજોગેણં, સદ્સાગારેણં, પંચન્નકા-
લેણં, દિંસા મોદ્દેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સદ્ધ-
સમાદિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઙ્ગ ॥

અર્થ—સૂર્યોદય થયે છતે એક પહોર અથવા દોઢ પહોર
સુધી અસન, પાણી ખાદિમ અને સ્વાદિમ એ ચારે
પ્રકારના આહારનું હું પચ્ચખખાણુ કરું છું, તે અન્નતથં સદ્સાં
પચ્ચન્નકાલં દિસાં સહુ મહત્તરાં સંઘ સમાહિં એ આ-
ગારો એ છુટ રાખીને ત્યાગ કરું છું. ૨

પુરિમદ્દુ અવઠ્ઠનું પચ્ચસ્વાણ.

સૂરે જગ્ગણ પુરિમદ્દુ પચ્ચરકાદ્, વનિવિદ્દંપિ આ-
દારં, અસણં, પાણં, સાદ્ગમં, સાદ્ગમં, અન્નતથણાજોગેણં,
સદ્સાગારેણં, પચ્ચન્નકાલેણં, દિસા મોદ્દેણં, સાહુવય-
ણેણં, મહત્તરાગારેણં, સદ્ધસમાદિવત્તિયાગારેણં વોસિરઙ્ગ ॥

અર્થ—સૂર્યોદય થયા પછી બે પહોર સુધી અસન, પાણી,
ખાદિમ અને સ્વાદિમ એ ચારે પ્રકારના આહારનું હું પચ્ચખખાણુ

૫ સાધુવચ્ચેન એટલે જગ્ગણાપોરિસિ (જદ્ધાટપોરથી) એ પ્રકારનું
સાધુનું વચન સાંભળીને અધુરા વખતે જામે તો પચ્ચખખાણુ ભંગ થાય
નહિ; પણ પાછળથી એમ માલૂમ પડે કે સાધુ તો છ ઘડી દિવસ ચડે
ત્યારે પોરિસિ ભણે છે તો પૂર્વની રીતે એસી રહે.

કરું છું. તે અન્નત્યાગ, સહસ્રાગારેણ, પચ્છન્નગારેણ, દિસાગારેણ, સાહુવયગારેણ, મહત્તરાગારેણ, સવસમાહિવ-
ત્તિયાગારેણ એ આગારોવડે છૂટ રાખીને ત્યાગ કરું છું.

— ❀❀❀ —

॥ *એકાસણા ત્રિયાસણાનું ॥

॥ જગ્ગા સૂરે, નમુકારસદિશ્ચં પોરિમિં પચ્ચરકાશ્ચ,
ચન્નવિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, સ્વાશ્મં, સાશ્મં ॥
અન્નત્યાણાજોગેણં, સહસ્રાગારેણં; પચ્છન્નકાલેણં, દિ-
સામોદ્દેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સવસમાહિવ-
ત્તિયાગારેણં, વિગશ્ચ પચ્ચરકાશ્ચ અન્નત્યાણાજોગેણં,
સહસ્રાગારેણં

૧ પૂર્વાર્ધ દિવસનો પૂર્વાર્ધ એટલે પ્રથમનો અર્ધો દિવસ એ પહોરનું માન આ પચ્ચખ્ખાણુનું છે.

૨ અવહનું પચ્ચખ્ખાણુ કરવું હોય ત્યારે આ પદને ઠેકાણે “અવહનું” એ પદ બોલવું. અવહનું (અર્પણ) નો કાળ ત્રણ પહોરનો સમજવો.

* અહીંથી દરેક પચ્ચખ્ખાણુમાં ઘણા ખરા આગારો એના એ વખતો વખત આવવાથી શબ્દાર્થ કે ભાવાર્થ લખેલ નથી. અને જે જે આગારોના અર્થ આવ્યા નથી તે દરેક કુટનોટમાં લખ્યા છે. એક વખત બોજન કરવાનું છે જેને વિષે અથવા એક નિશ્ચય છે આસન જેમાં તે (વૃક્ષાશનં) એકાસણું બાણું.

૧ એ વખત બોજન કરવું તેને ત્રિયાસણ (ત્રિયાશનં) બાણું.

‘લેવાલેવેણં, ગિંહત્યસંસદ્દેણં, ઉત્ક્રિત્તવિવેગેણં, પૃથુ
મસ્કિણં, પારિઘાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં,

૨ વિકૃત્તીઃવિગધ છ છે તે આ પ્રમાણે-૧ દુધ, ૨ દહી, ૩ ઘી, ૪ તેલ, ૫ ગોળ અને ૬ કડાવિગય (તાવડામાં તળાકેને ઉપર આવે તેવા પકવાન). આ પચ્ચખ્ખાણુવડે છ માંહેના કોઈ પણ એક અગર વધારે વિગયનો ત્યાગ કરવાનો છે અને માંસ, મદિરા, માખણ અને મધ એ ચાર મહાવિગધનો તો શ્રાવકને ત્યાગજ હોય છે.

૩ લેપાલેપેન ધૃત પ્રમુખ જે વિગધનો સાધુને નિયમ હોય તે ધૃતાદિ વિગયથી ગૃહસ્થનો હાથ ખરડાયથી લૂંછી નાંખ્યો હોય તેવા હાથથી અથવા ખરડાયેલા ચાટુવાને લૂંછી નાંખીને તે વડે વહોરાવે તો પચ્ચખ્ખાણુ ભંગ થાય નહિ. (સાધુને માટે આ આગાર છે)

૪ ગૃહત્યસંસદ્દેન શાક પ્રમુખ દ્રવ્યને ગૃહસ્થે પોતાને માટે વિગયથી જરા વધારી સંસ્કારિત કર્યા હોય અથવા રોટલી રોટલા માંડાદિને ગોળ ઘી પ્રમુખ વિગયવડે જરા ચોપડ્યા કર્યા હોય તેમ છતાં નિષિ કે વિગયના પચ્ચખ્ખાણુમાં લેવામાં આવે તો પણ મુનિને પચ્ચખ્ખાણુનો ભંગ થાય નહિ.

૫ ઉત્ક્રિત્તવિવેકેન રોટલી રોટલા કે માંડાદિ ઉપર ગોળ પ્રમુખ પિંડ (કંડણ) વિગધ મૂકેલ હોય પછી તે લઈ લેવામાં આવે છતાં તેનો કંઈક અંશ ચોંટી રહેલ હોય તેવા રોટલા વગેરે લેવામાં આવે તો મુનિને પચ્ચખ્ખાણુનો ભંગ થાય નહિ. ગૃહસ્થને આ આગાર હોય નહિ.

૬ પ્રતીત્યન્નક્ષિતેન રોટલી રોટલા પ્રમુખને કુંણા રાખવા માટે કરતી વખતે તેણે કે ઘીની આંગળાથી ચોપડીને કરે (રાખે) તો તેમાં લગારેક વિગધનો ભાગ આવ્યા છતાં પચ્ચખ્ખાણુ ભંગ થાય નહિ.

પારિઘાવણિકાકારેણ જે આહાર ગૃહસ્થના ધરથી વિધિ પૂર્વક (એવણીય) લીધો હોય અને ઉચિત રીતે મુનિઓને વહેંચી આપ્યો હોય અને

સઘસમાદિવત્તિયાગારેણં। ઇગાસણં વિયાસણં પચ્ચક્કાદ્ધ,
તિવિહંપિ આહારં, *અસણં સ્વાદ્ધમં, સાદ્ધમં, અન્ન-
ત્થણાન્નેગેણં, સદ્ધસાગારેણં, સાગારિયાગારેણં, આ-

વિવેકથી વાપરવામાં આવ્યો હોય છતાં વધી પડે અને પરઠવવોજ પડે એમ જણાય તો પરઠવવાથી થતો દોષ બચાવવાની ખાતર ગુરૂ મહારાજની આજ્ઞાવડે વધી પડેલ આહારાદિ વાપરતાં પચ્ચખખાણુનો ભંગ થાય નહિ. અહીં ચોવિહાર ઉપવાસમાં પ્રાસુક પાણી, તિવિહાર ઉપવાસમાં અન્ન અને પાણી અને આયંબિલના પચ્ચખખાણુમાં વિગદ, અન્ન અને પાણી વાપરી શકાય. આ આગાર યતિને માટે છે પણ પાઠ સંભર હોવાથી શ્રાવકમાં પણ બોલાય છે.

૮ એકાસણાનું પચ્ચખખાણુ લેવું હોય ત્યારે આ પદને દેકાણે “**વકાસણં**” પાઠ કરેલો.

૯ અહીં દુવિહંપિ આહારં નો પાઠ બોલે તો જમ્યા પછી પાણી અને સ્નાદિમ વાપરી શકાય અને તિવિહારનું પચ્ચખખાણુ કરે તો જમ્યા પછી પાણી વાપરી શકાય અને ચઢિવિહારનું પચ્ચખખાણુ કરે તો ચઢિવિહંપિ આહારં પાઠ બોલે અને જમ્યા પછી ચારે આહારનો ભાગ કરે. જમ્યા પછી પણ જે પચ્ચખખાણુ એકાસણું વગેરે કરેલ હોય તે પ્રમાણે દિવસ ચરિમ ચોવિહાર તિવિહાર દુવિહાર ચમાસંભવ લેવું.

* ચઢિવિહારે અસણં પાણં ક્કાદ્ધમં સાદ્ધમં અને દુવિહારે અસણં ક્કાદ્ધમં એ પ્રમાણે પાઠ બોલવા.

૧૦ સઃગારિકાગારેણ સાગારી એટલે ગૃહસ્થ બંદિત્વાન ડમુખ તેના કારણે આ આગાર છે. એટલે મુનિને ગૃહસ્થ દેખતાં આહાર પાણી કરવાની મનાઈ છે તેથી કોઈ ગૃહસ્થ આહાર કરતી વખત આવ્યો હોય ને થોડી વારમાં જવાનો હોય તો તેટલી વાર આહાર કરવાની દીલ કરે અને તે ત્યાં સ્થિર રહે તો અન્યત્ર જઈ આહાર કરે તો પચ્ચખખાણુ ભંગ

હંટણપસારેણં, ગુરુશ્ચન્દ્રઢાણેણં, પારિઢાવણિયાગારેણં,
મહત્તરાગારેણં, સઢ્ઢસમાહિવત્તિયાગારેણં ॥ પાંણસ્સ
લેવેણં વા, શ્ચલેવેણં વા, શ્ચહેણં વા, બહુલેવેણં વા,

થાય નહિ. અને ગૃહસ્થને જમતી વખત જેની દષ્ટિ પડતાં અન્ન પચે
નહિ તેવો ખંદિયાનાદિ આવ્યો હોય અથવા સર્પ, અશ્વિ પ્રમુખનો ઉપદ્રવ
જણાય તો અન્યત્ર જઈ ભોજન કરતાં ભંગ થાય નહિ.

૧૧ આકુચ્છનપ્રસારણેન જમવા બેઠા પછી ખાલી ચડી જવાના કે
એવા કોઈ ખીજ કારણે હાથ પગાદિ અંગોપાંગ સંકાયવા કે પ્રસારવા
પડે તેથી આસન જરા ચઢાયમાન થાય તો પચ્ચખ્ખાણુ ભંગ થાય નહિ.

૧૨ ગુર્વમ્યુસ્થાનેન એકાસણાદિ કરતાં પોતાના ગુરૂ મહારાજ કે
પ્રાણુણુ મુનિ આવ્યા હોય તો તેનો વિનય સત્કાર સાચવવા ઉભા થવું
પડે તો તેથી પચ્ચખ્ખાણુ ભંગ થાય નહિ.

૧૩ પાનકાશ પાણીના, તિવિહાર કે ચઉવિહારે એકાસણુ કરનારને
આ પાણી સંબંધીના છ આગાર અવસ્થ કહેવા અને દુવિહારમાં અચિ-
ત્તભોણુ અને અચિત્ત જળ વાપરનારને પણ આ આગાર કહેવા.

૧૪ લેપાદ્ધા અહીં ત્રીજી વિભક્તિ પંચમીના અર્થમાં હોવાથી પંચમી
લખી છે. લેપકૃત પાણી તે ઓસામણુ, આમલી અને દ્રાક્ષના પાણી
સમજવા. આ છએ આગારમાં જા શબ્દ મૂક્યો છે તેથી એકથી ખીજ
બેઠવું અધિકપણું બતાવેલ છે એટલે કે લેપકૃત કરતાં અલેપકૃત સાં
તે કરતાં ત્રણ ઉભરાએ ઉકાળેલ સાં એમ યથાયોગ્ય જાણવું. એ છમાંથી
ગમે તે પ્રકારનું જળ એકાસણાદિ પચ્ચખ્ખાણુવાળાને વાપરી સમ્રય તે
માટે આ આગારો છે.

૧૫ અલેપકૃતાદ્ધા અલેપકૃત પાણી તે લેપ વગરનું કાંજ પ્રમુખનું
ધોયણુ કે ઝાશની આછ વગેરે સમજવું.

સસિત્યેર્ણ વા, અસિત્યેર્ણ વા, વોસિરદ્ ॥

॥ ઇતિ એકાસંણા વિયાસણાનું પચ્ચક્કાણ ॥

॥ *આયંબિલનું પચ્ચસ્સવાણ. ॥

નગ્ગણ સૂરે, નમુક્કારસહિયં, પોરિસિં, સાઢપો-
રિસિં, પચ્ચક્કાદ્ ॥ વનવિહંપિ આહારં, અસણં,
પાણં, સ્વાદ્મં, સાદ્મં, અન્નત્યણાન્નોગેણં, સહસા-
ગારેણં, પન્નકાલેણં, દિસામોદ્દેણં, સાહુવયણેણં,

૧૬ અચ્છાદ્ધા અચ્છ એટલે નિર્મળ જળ તે ત્રણ ઉકાળાથી ઉક-
તેલું ઉણુ જળ અથવા ફળાદિનું ધોયણુ બાણુ.

૧૭ મહુલેપાદ્ધા મહુલેપ એટલે ચોખ્ખા પ્રમુખનું ધોયણુ.

૧૮ સસિત્થાદ્ધા આટાથી ખરડાયેલ હાથ અથવા વાસણનું ધોયણુ
જેમાં આટાના રંગણુ પણ આવી જાય છે.

૧૯ અસિત્થાદ્ધા આટાથી ખરડાયેલ હાથ અથવા વાસણનું ધોયણુ
જેમાં આટાના રંગણો આવે નહિ એવું ગાળેલું ધોયણુનું પાણી.

૨૦ એકલકાણુ (એકસ્થાનં) નું પચ્ચખખાણુ કરવું હોય ત્યારે
આઠંટળપસારેણં એ આગાર વર્જીને ખીળા બધા આગાર એકસણા પ્રમાણે
લેવા. આ પચ્ચખખાણુમાં જમણો હાથ અને મુખ શિવાય બધાં અંગો-
પાંગ સ્થિર રાખવા અને જમતી વખતજ કામ ચોવિહાર કરવો.

* આચારકલં આ તપમાં છવિગય વિનાનો નિરસ આહાર વાપરવાને છે.

મહત્તરાગારેણં, સઘસમાહિવત્તિયાગારેણં ॥ આયં-
 બિલં પચ્ચક્કાહ ॥ અન્નત્થણાન્નોગેણં, સહસાગા-
 રેણં, લેવાલેવેણં, ગિહત્થસંસઢેણં, ઉક્કિત્તવિવેગેણં,
 પારિઢાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, ઇગાસણં પચ્ચ-
 ક્કાહ તિવિહંપિ આહારં, અસણં, સ્વાહમં, સાહમં,
 અન્નત્થણાન્નોગેણં, સહસાગારેણં, સાગારિઆગારેણં,
 આનંટણપસારેણં, ગુરુઅબ્બુઢાણેણં, પારિઢાવણિયા-
 ગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સઘસમાહિવત્તિયાગારેણં પા-
 ણસ્સ લેવેણ વા, અલેવેણ વા, અઢેણ વા, બહુલેવેણ
 વા, સસિત્થેણ વા, અસિત્થેણ વા, વોસિરહ ॥

॥ ઇતિ આયંબિલનું પચ્ચક્કાણ ॥

॥ તિવિહાર ઉપવાસનું ॥

સૂરે ઉગ્ગણ, અઙ્ગત્તઢં પચ્ચક્કાહ તિવિહંપિ

* ઉપવાસ કરનારને આગળ પાછળ એકાસણું હોય અથવા આ-
 ગળની રાત્રિએ ચૌવિહાર અને પછી નમુકારસી હોય તો અહીં વચ્ચે-
 મત્તં અઢમત્તઢં એ પાઠ લેવાનો છે. આ ઉપવાસવાળાને ઇઢમત્તં તથા-
 વાળાને અઢમમત્તં એ પ્રમાણે પાઠ લેવાનો નાણવો. તે પછી તેક ઉપવાસે
 બધે ભક્ત વધારેનું પચ્ચક્કાણું નાણવું.

આહારં, અસણં, શ્વાશ્મં, સાશ્મં, અન્નત્યણાભોગેણં,
 સહસાગારેણં, પારિઘાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં,
 સઘસમાદિવત્તિયાગારેણં ॥ પાણહાર પોરિસિં, સાઢ-
 પોરિસિં પચ્ચસ્કાશ્ ॥ અન્નત્યણાભોગેણં, સહસાગારેણં,
 પહ્નકાલેણં, દિસામોદેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગા-
 રેણં, સઘસમાદિવત્તિયાગારેણં, પાણસ્સ લેવેણ વા,
 અલેવેણ વા, અઢેણ વા, बहुल्लेवण वા, સસિત્થેણ વા,
 અસિત્થેણ વા વોસિરશ્ ॥

॥ ઇતિ તિવિહાર ઉપવાસનું પચ્ચસ્કાણ ॥

॥ ચત્તવિહાર ઉપવાસનું ॥

સૂરે ભગ્ગણ અન્નત્તઠં પચ્ચસ્કાશ્ ચત્તવિહંપિ
 આહારં, અસણં, પાણં, શ્વાશ્મં, સાશ્મં, અન્નત્યણા-

૧ પોરિસી આદિ જે પચ્ચખખાણુ છે ત્યાં સુધી પાણીના આહાર-
 નું પચ્ચખખાણુ કરે છે

૨ અમરકાચી એટલે જમવાનું જેમાં નથી તે-ઉપવાસ.

જોગેણં, સહસાગારેણં, પૅરિઠાવણિયાગારેણં, મહત્ત-
રાગારેણં, સવસમાદિવત્તિયાગારેણં, વોસિરહ ॥

॥ ઇતિ ચત્તવિહાર ઉપવાસનું પચ્ચક્કાણ ॥

॥ અથ સાંજનાં પચ્ચક્કાણ ॥

॥ *પાણહારનું પચ્ચક્કાણ ॥

॥ પાણહાર દિવસચરિમં પચ્ચક્કાહ ॥ અન્ન-
ત્યણાજોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ-
સમાદિવત્તિયાગારેણં, વોસિરહ ॥ ઇતિ ॥

॥ બીજું ચત્તવિહારનું પચ્ચક્કાણ ॥

દિવસચરિમં^૧ પચ્ચક્કાહ । ચત્તવિહંપિ આહારં,

૧ સાંજરે પચ્ચક્કાણ લેવાનું હોય ત્યારે આ આગાર ન લેવો.

* બિયાસણુ, એકાસણુ, આયંબિલ અને તિવિહાર ઉપવાસ કરવારને સાંજરે પ્રતિક્રમણમાં આ પચ્ચક્કાણ લેવાનું છે. પ્રતિક્રમણ ન કરે તેમને પણ ઉક્ત વ્રતામાંનું કોઈ કર્યું હોય તો લેવાનું છે.

૧ દિવસનો બાકીનો ભાગ રહ્યો ત્યારથી આખી રાત્રી પર્યંત પા-
ણીના આહારનો ત્યાગ કરેલું.

૧ અહીં અલ્પ આયુષ્ય બાકી હોય અને ચારે આહારનો ત્યાગ કરવો હોય તો મહાચરિમં એ પદ કહેવું.

અસણં, પાણં, શ્વાશ્મં, સાશ્મં, અન્નત્યણાન્નોગેણં,
સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સઘસમાદિવત્તિયા-
ગારેણં, વોસિરહ ॥ ઇતિ ચત્તવિહારનું ॥

॥ ત્રીજું તિવિહારનું પચ્ચક્કાણ ॥

દિવસચરિમં પચ્ચક્કાહ તિવિહંપિ આ-
હારં, અસણં, શ્વાશ્મં, સાશ્મં, અન્નત્યણાન્નોગેણં,
સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સઘસમાદિવત્તિયાગા-
રેણં, વોસિરહ ॥ ઇતિ તિવિહારનું ॥

॥ ચોથું દુવિહારનું પચ્ચક્કાણ ॥

દિવસચરિમં પચ્ચક્કાહ । દુવિહંપિ, આહારં,
અસણં, શ્વાશ્મં, અન્નત્યણાન્નોગેણં, સહસાગારેણં,
મહત્તરાગારેણં, સઘસમાદિવત્તિયાગારેણં વોસિરહ ॥

॥ ચત્તદનિયમનું* પચ્ચક્કાણ ॥

દેસાવગાસિયં^૧ જવન્નોગં^૨ પરિન્નોગં^૩ પચ્ચ-

* ચૌદ અગર ઓછા નિયમ ધારનારને આ પચ્ચક્કાણ લેવાનું છે.

स्काश्च । अन्नतथ्यणाभोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागा-
रेणं, सवसमाहिवत्तियागारेणं, वोसिरश्च ॥ इति ॥

— ❀ ❀ ❀ —

अथ मुठिसहियं गंठसहियं पञ्चस्काण

मुठिसहियं गंठिसहियं पञ्चस्काणि. यद्विहपि आहारं असस्यं
पाशुं भाधमं साधमं अन्नतथ्यणाभोगेणं सहसागारेणं महत्तरागारेणं स-
वसमाहि वत्तियागारेणं वोसिराभि ॥ ५ ॥

— ❀ ❀ ❀ —

॥ अथ देशावगाशिक पञ्चस्काण ॥

अहन्नभंते पुम्हाणुं समिवे देसावगासियं पञ्चस्काणि तंन्हाद्ववर्-
भित्तुं कालुं भावुं दव्वडिणुं देशावगासियं भित्तुणुं धत्थंवा अन्नतथ्यंवा
कालुणुं मुहुत्त परिभाणुं जय धारणा पभाणुं पन्ननुवासाभि भावणुं
जयगहेणुं नगहिनन्नाभि जवछलेणुं नछलिनन्नाभि अन्नेणुं देणुं रागायं देणुंवा,
परिणाभोनपरिवडध तावमे अलिगहोअन्नतथ्यणा भोगेणुं सहसागारेणुं
महत्तरागारेणुं सवसमाहिवत्तियागारेणुं वोसिराभि ॥ ६ ॥

१ देशावकाशिकं सर्वप्रतोना थोडा अवकाश अटले अमुक
अमुक वस्तु वापरवा शिवाय भीन्न अधा भोगोपभोग्य पदार्थानां त्याग
करं भु. अही ओकही दिक्षीनुं नियम राप्पनारने उबभोगं परिभोगं
पाड कहेवानो नथी.

२ आहार विसेपनादि ऐकवार भोगववा योग्य पदार्थो ते उपभोगं.

३ श्री, आहारणु, वस्त्र वगेरे वारंवार भोगववा योग्य पदार्थो
ते परिभोगं.

— ❀ ❀ ❀ —

॥ અથ શ્રી નવપદજીનું ચૈત્યવંદન ॥

સિરિસિદ્ધચક્રનવપથ, મહાક્ષપદમિશ્રપથમયજિણુંદ અસુરિંદસુરિંદચિત્ર, ૧
 પથપંકજ નાહતુઝનમો ॥ ૧ ॥ સિરિરિસહેસરસામિય; કામિયફલદાણુ કપ્પતર
 કર્પ ॥ કંદંબપદપગંજણુ ભવબંજણુદેવ તુઝ નમો ॥ ૨ ॥ સિરિનાભિરાય
 કુલગર, કુલકમલુક્લાસ પરમહંસસમ ॥ અસમતમતમતમોભર, હરણિકકપધવ
 તુઝનમો ॥ ૩ ॥ સિરીમરદેવાસામિણી, ઉયરદરી દરિયકેસરીકોસોર ॥ ઘોર
 જીયદંડખંડિય, પયંડ મોહરસ તુઝ નમો ॥ ૪ ॥ ઇખાગુવંસજીસણ, ગય
 દ્વસણ દુરિય મયગલમિયંદ ॥ ચંદસમવયણુવિયસિય, નિલુપ્પલનયણુ તુઝનમો
 ॥ ૫ ॥ કલ્લાણુ કારણુત્તમ, તત્કણુયકલસ સરીસસંઠાણુ ॥ કંઠકૃષ્ણ કલકું-
 તલ, નીલુપ્પલકલિય તુઝનમો ॥ ૬ ॥ આધસરજોષસર; લયગયમણુલખ લખિ-
 યસરૂપ ॥ ભવકૂવ પડિયજંતૂ, તારણુ જિણુનાહ તુઝનમો ॥ ૭ ॥ સિરિસિ-
 દ્ધસેલમંડણુ. દુહખંડણુ ખયરરાયનતપાય ॥ સયલમહસિદ્ધિ દાયગ, જિણુના-
 યગહોઉ તુઝનમો ॥ ૮ ॥ તુઝનમો તુઝનમો, તુઝનમો દેવચેવ તુઝનમો ॥
 યણુયસુર રયણુસેહર, રૂઠરંજિય પાય તુઝનમો ॥ ૯ ॥ ઇતિ ॥

॥ અથ શ્રી જીનેંદ્ર સ્તુતિ ॥

ગુનહ ગંભીર અચલજીમ ધીર કમ્ભરિપુવીર ભવજલ તારી,
 વસી ગૃહવાસ તજી ઉદાસ ભજી વનવાસ ભજી અનગારી;
 મનમ્મથ માન મોરિકર ધ્યાન પાય સુભગ્યાન બહુત સુખકારી,
 સમર અરિહંત ભજત ભગવંત મુક્તિવરકંત વૃષભપદધારી. ૧

અજીત જનરાય સુરાસુરપાય નમત બહુભાય ગુણાકર જાણી,
 સુધાકર વૃષ્ટિ કરત સુખસૃષ્ટિ સદા સમદૃષ્ટિ કહત મુખખાની;
 સુનત સંતોષ કરત ધર્મ પોષ હરત મનરોષ ધરત જે પ્રાણી,
 સમરસિંધદેવ કરકુ તસુસેવ જોડ કરલેવ ભાવ મન આણી. ૨

સંભવ જગદીશ નમું નિસદીસ ભક્તિ સુજગીસ મુક્તિપંથ ગામી,

માનમાત્તમ દમીહિતંગ ભયે નિરમંગ મિથ્યા મત નામી;
 સફલ મુઝ નયન દેખી પ્રભુ વચન અભિન્નવ મયન રૂપસમ પામી,
 પરં તુલ્ય ચરણ છોર જરા મરણુ ભવખલયહરણુ કરહુ મોરા સ્વામી. ૩
 અભિનંદનનાથ પરમ સુખ સાથ જોર દોઢ હાથ રંગચિત લાવું,
 પારજીવમાય પાસકુનિઆય કહત નિર્માય ભાગ્યવસિ પાઉં;
 રસન મુહ્યેક બહુન વિવેક તુમ શુન છેક કેમ હું ગાઊં,
 ભમણુકઉમર કર્મઉનમૂર રહે પ્રભુ દૂર ભાવધર ધ્યાવું. ૪

॥ અથ શ્રી સુમતિનાયજોનું સ્તવન ॥

સાંભલજો મુની સંજમરાગી એ દેશી.

મૂલ અનાદિ જ્ઞાન ગુણ અવિહડ, પરિણામિક ભવ થાણેરે;
 સમકિતપીઠ સખલ ચિહ્ન પાસે, માંડ્યો ખરે વિનાણેરે. ૧
 આજ ભવિકજન વંછિત દાયક, ત્રિભુવન નાયક વંદોરે;
 સુમાતજીએર અભિનવ સુરતર, દેખી મન આણુંદોરે. આંચલી. ૨
 નય વિચાર લધુ મૂલ વિનિમપરે, સુમતિ કંદયિર સોહેરે;
 પાર ભાવના થડ અતિ જડો, જોતા જન મન મોહેરે. આજ. ૩
 ઊપસમ અને વિવેક સુસંવર ધણુ જલ યોગે વાધેરે;
 ચાર ધ્યાન ચતુરાધ સાખા, જાણે ચતુરદિસ સાધેરે. આજ. ૪
 વિવિધ લગ્નિધખલ બહુપડિ સાખા, કોલંબા સુભક્તેસ્વારે;
 આશ્રવ સંવર વિવરણુ સાચા, પાનતિહાં ઉપદેસ્વારે. આજ. ૫
 ચ્યાર પ્રમાણ કલી કુસુમાવલી, હેતુવિકાશ સુહાવેરે;
 સરસ કોમલ પંખડિયા તિહા, નવેતત્વ મન ભાવેરે. આજ. ૬
 પરિમલ સુજસ દસે દિશિ પૂરે, ભવિક ભમર બહુ આવેરે;
 વાણારસ મકરંદે માતા, ગુંજારવ ગુણુ ગાવેરે. આજ. ૭

કેવલ ફલે ફલ્યો નિતુ સ્વામિ, સમતારસ ડી મીઠોરે;
 બોધિબીજ અવિચલ સુખદાયક, ધન ધન તે જીજ્ઞે દીઠોરે. આજ. ૮
 સેવક લોક મદા પંખી જીમ, નિશિદિન સેવા સારેરે;
 સુરનર સુખસંપદ લીલા લ્યે, ભાવ ભગતિ અનુસારેરે. આજ. ૯
 પાપ પાન નીરસ તે ખેરે, ગુણુ નવપલ્લવ સોભેરે;
 દયા દાન છાયા અતિસુંદર, તિહાં સુખઅર્થી થોભેરે. આજ. ૧૦
 મેઘરાય કુલતિલક ત્રિજગપતિ, સુમંગલા સુત સાચોરે;
 કનકવાન તનુ વંદો અનુદિન, અભિનવ સુરતરે જીવોરે. આજ. ૧૧
 આજ કાજ મનવંછિત ફલિયો, આજ પાપલય ટલિયોરે;
 બ્રહ્મસ્વામિ શ્રી પંચમ જિજ્ઞુવર, સુમતિ જિજ્ઞેસર મિલિયોરે. આજ. ૧૨

॥ અથ શ્રી તારંગાજીનું સ્તવન ॥

સિદ્ધાચલગિરિ ભેટયારે ધન લાગ્ય હુમારા એ—૨૨ી.
 તારંગગઢને મંદિર માંહે, અજિતજીનંદ મહારાજ;
 તેહની પ્રદક્ષિણા માંહે છાજે, ચોમુખ મંદિર તાજરે. ધન્ય. ૧
 તેહ પાસ ખીજ મંદિરમેં, સહસ દૂંક અતિભારી;
 પનરસે જીયલા ચરણુકા, ઇશુવિધ મનમેં ધારીરે. ધન્ય. ૨
 ચોવીસજિન ચઉદેસે ગણુધર, ખાવન વીસ જિન ન્યારા;
 સાસયજિન ચિહુના છે ચરણા, નિરખત લાગત પ્યારારે. ધન્ય. ૩
 વીસ સ્થાનક મધુ ગિંદવ નવપદ, લોકનાલ અતિ દીપે;
 અષ્ટાપદ નિરખીને રાવણ, કરમ અરી બહુ જીપેરે. ધન્ય. ૪
 પનરસે તેડોત્તર તાપસ, ગૌતમ ગણુધર આયા;
 આર આઠ દસ બે જિન વાંદી, તન મન અતિ હુલસાયારે. ધન્ય. ૫
 સિખરગિરીની થાપના રૂડી, દેખત મન હરખાયા;
 ગઢ ત્રિહુ સોભિત સમોવસરણુમેં, ચોમુખ જિનવરરાયારે. ધન્ય. ૬

તીજે મંદીર નંદીસરનાં, આવન જિનાલય જાજે;
 ચોથે મંદિર કુંથુજિણેસર, પેખત બવદુખ બાજેરે; ધન્ય. ૭
 મંદિર પાસે કુંગર શોભે, સિદ્ધમુનીના ધામા;
 એહને ફરસે બહુ મન હરખે, વરસ્યે સિવવહ વામારે. ધન્ય. ૮
 તીન પૂરણનંદં ઇંદુ વરસે, શ્રી લખિંધમંદ્રસરિ રાયા;
 તાસ શિષ્ય માધવવદિ ખારસ, હર્ષ થકી ગુણ ગાયારે. ધન્ય. ૯

॥ અથ દેવસી પ્રતિક્રમણ વિધિ ॥

પ્રથમ સામાયિક લેવું. પછી બે વાંદણા દેવા એમાં બીજો વાંદણો બેઠા રહી પૂરો કરવો. ચઢવિહાર ઉપવાસ કરનારે વાંદણા દેવા નહિ. પછી. “આ-વરસર્ધ” બણી અવગ્રહ બાહેર નીકળી કહેવું—ધન્જાકારિ ભગવન્ પસાયકરી પન્ચખખાણ કરાવો, એમ કહી યથાશક્તિ પન્ચખખાણ કરવું. પછી ધન્જામિ ખમાસમણો વંદિઉં જવણિજનએ નિસીહિઆએ મત્યએણવંદામિ ધન્જાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરું ॥ ધન્જ ॥ એમ કહી ડાબો ઢીચણ જૂમિથકા ઉચો, ને જમણો જૂમિએ લગાડી અંજલિ કરી મુહપતિ મુખે દેધ એસકરેમિ કરવું પછી ઉભા થઈ સિરિરિસહેસરની થુઈ કહેવી. પછી બેસીને જંઝીચિ નમુતથુણું કહેવું,

પછી ધન્જામિ ખમાસમણો વંદિઉં જવણિજનએ નિસીહિઆએ મત્યએણવંદામિ ધન્જાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ શ્રી આચાર્ય વાંદુજ.

ધન્જામિ ખમાસમણો વંદિઉં જવણિજનએ નિસીહિઆએ મત્યએણવંદામિ ધન્જાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ઉપાધ્યાય વાંદુજ.

ધન્જામિ ખમાસમણો વંદિઉં જવણિજનએ નિસીહિઆએ મત્યએણવંદામિ ધન્જાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સર્વ સાધુજને નિમ્મલ વંદના હોજ્યો.

ધન્જાકાર ભગવન્ સુહાર્ધ સુહદેવસિ સુખ તપ શરીર નિરાખાણ સુખસંજમ જાત્રા નિર્વહોછા જ.

ધન્ધામિ ખમાસમણો વાંદઉં જનશિજ્જાએ નિસીહિયાએ મત્થએણુ
વંદામિ ધન્ધાકારેણુ સંદિસહ ભગવન્ દેવસિયં પડિક્કમણું ઠાએમિ ?

ગુર કહે “ ઠાએહ.”) ધન્ધાં ભગવન્ તહતિ. પછી “ નમો અરિહં-
તાણું ” તથા “ કરેમિભંતે ” કહી.

ધન્ધામિ ઠામિ કાઉસગ્ગં જો મે દેવસિઉ અધ્યારો કહેવો.

પછી “ તમ્મત્તરી ” તથા અન્નત્થ ઉસસિએણું ” કહી આઠ અતિયા-
રની ગાથા અથવા આઠ નવકારનો કાઉસગ્ગ કરવો.

પછી કાઉસગ્ગ પારી “ લોગસ્સ ” કહી મુહુપત્તિ પડિલેહવીને વાંદણું
દેઈ, કહીયે ધન્ધાકારેણુ સંદિસહ ભગવન્ દેવસિયં આલોએમિ. પછી “ જોમે
દેવસિએ કહેવો. પછી સાતલાખ અઢાર પાપસ્થાનક, ચાર વિકથાનો મિન્ધા-
મિ દુક્કડં દેવો.

પછી સંવસત્તિ કહી વિષમાસને બેસી “ નમો અરિહંતાણું ” “ કરેમિ
ભંતે સામાધયં ” કહીને ચરારિ મંગલ કહેવું, પછી

ધન્ધામિ પડિક્કમિઉ. જો મે દેવસિએ અધ્યારોક્રઓ, એ પાઠ કહીને
ધન્ધામિ પડિક્કમિઉ દરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ દર્ત્યાફિક પાઠ કરી પછે
“ અઢાર લાખ ચોવીશ હજાર એકસો વીસ દરિયાવહીને વિષે જો કાઇ દુષ-
ણુ લાગ્યું હોય તે સર્વ મિન્ધામી દુક્કડં.” આ પ્રમાણે બોલોને પછે “ વદિ-
તુ ” સ્ત્ર બણવું.

પછી ઉભો થઈને અથવા જમણો પગ નીચો બેસાડી “ તસ્સધમ્મસ્સ ”
આદિની ગાથા બોલે.

પછી વાંદણું બે દંદને ગુરને ખામણા કરવાં. પછી અજુદ્ધિઓ ખામવુ.

એ રીતે ખામણા કરી, “ આવસ્સઈ ” કહી અવગ્રહ ખાહેર આવી
“ આચરિય ઉવજ્જાએ ” કહેવું.

પછી નવકાર, કરેમિભંતે, ધન્ધામિઠામિ કાઉસગ્ગં, તમ્મત્તરી, અ-
ન્નત્થ ઉસસિએણું, કહી ચારિત્રાચાર વિશુદ્ધિ માટે બે લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ
કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. પછી સંવલોએ અરિહંતયેઈઆણું કહી

અન્યથા ઉસસિએણું, કહી દર્શનાચારની વિશુદ્ધિ માટે એક લોગસ્સનો કાઉસગ કરી પારી “ પુખ્ખરવરદી વદ્દે કહેવું પછી વંદણુવત્તિઆએ અનતથ ઉસસિએણું કહી જ્ઞાનાચારની વિશુદ્ધિ માટે એક લોગસ્સનો કાઉસગ કરી, પારી પછી સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું કહી મુહપત્તિ પડી લેહરી. પછી “ વાંદણાં ” એ દેધ સામાયક, ચોવિસથો, વાંદણા, પડિક્કમણું, કાઉસગ પચ્ચખખાણ, સંભારવાં, પછી “ આવસ્સધ ” ભણી અવગ્રહ બાહેર નીકલી ઇચ્છામોઅણુસઠ્ઠિ કહી નમો દુર્વાર રાગાદિનો નમસ્કાર કહેવો. એ રીતે નમસ્કાર કહી પછી “ નમોથ્યુણું ” એ ખમાસમણ પૂર્વક સ્તવનં સંદિસાએમિ, સ્તવનં ભણેમિ કહી નવકાર મંત્ર ગણ્યા પૂર્વક શાંતિનાથનું સ્તવન કહેવું. પછી જ્યવિયરાય કહી ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું શ્રી આચાર્ય વાંદુણ ૨ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું ઉપાખ્યાય વાંદુણ. ૩ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું સર્વ સાધુજીને ત્રિકાલ વંદના હોજ્યો. ૪ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું દેવસીય પ્રાયશ્ચિત્ત વિશેષધનાર્થ કાઉસગ કરેમિ ઇચ્છં દેવસીઅપ્રાયશ્ચિત્ત વિશેષધનાર્થ કરેમિ કાઉસગ એમ કહી ૧ ઇચ્છામિ ઇચ્છાકારેણું શ્રી આચાર્ય વાંદુણ. ૨ ઇચ્છામિ ઇચ્છાકારેણું ઉપાખ્યાય વાંદુણ. ૩ ઇચ્છામિ ઇચ્છાકારેણું સર્વ સાધુજીને ત્રિકાલ વંદના હોજ્યો. ૪ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું દેવસીયપ્રાયશ્ચિત્ત વિશેષધનાર્થ કાઉસગ કરેમિ ઇચ્છં દેવસીઅપ્રાયશ્ચિત્ત વિશેષધનાર્થ કરેમિ કાઉસગ એમ કહી અન્યથા ઉસસિએણુંનો પાઠ કહી, ચાર લોગસ્સ અથવા ૧૬ નવકારનો કાઉસગ કરવો, પછી કાઉસગ પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહી. ૧ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું ખેસણે સંદિસાએમિ ૨ ઇચ્છામિ ઇચ્છાકારેણું ખેસણે ઠાએમિ. ૩ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું સન્નયં સંદિસાએમિ. ૪ ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણું સન્નયં કરેમિ ઇચ્છં એમ કહી નવકાર ગણી ખેડા વિનયની સન્નયાય ભણિયે ગુણિયે. પછી ઇચ્છામિં ઇચ્છકાર ભગવન્ દુખખય કમ્મખય કર્મનિર્જરાનિમિત્ત કાઉસગ કરેમિ, ઇચ્છં, દુખખયકમ્મખય કર્મનિર્જરાનિમિત્ત કરેમિ કાઉસગ એમ કહી અનતથ ઉસસિએણું કહી ચાર લોગસ્સ કે સોલ નવકારનો કાઉસગ કરી પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો. પછી સામાર્ધક, ચોવીસથો, વાંદણા, પડિક્કમણું, કાઉસગ, પચ્ચખખાણ એ પડાવચ્ચકને વિષે જે કાષ્ઠ જાણતાં અજ્ઞાણતાં દુષણ લાગ્યો હોય તે સવિહું મન વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિદુક્કં.

॥ ઇતિ દેવસિ પ્રતિક્રમણ વિધિ મમમ ॥

સામાયિક પારવાની વિધિ.

પછી ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણં સામાયિક પારવા ઇરિયાવહિ પડિક્કમુ જી ઇચ્છં. ઇરિયાવહિ-તસ્સુત્તરી-અન્નત્થ ઉત્તસિએણં કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી પારી લોગસ્સ કહેવો. પછી ચઉક્કમાય નમોત્થુણં જીવંતિએઇઆઈ જીવંત કવિસાહુ કહી એ ખમાસમણ પૂર્વક ‘સ્તવનં સંદિસાએમિ. સ્તવનં ભણેમિ’ નવકાર કહી મુહપત્તિ પડિલેહી ઇચ્છામિ ઇચ્છાકારેણં સામાયિક પારં ? ગુરૂ કહે પૂણોવિકાયવં. શ્રાવક કહે યથાશક્તિ. ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણં સામાયિક પૂરૂ ગુરૂ કહે આયારો નમોત્તવો. શ્રાવક કહે તહત્તિ. ઇચ્છામિં ઇચ્છાકારેણં સામાયિક પારવા ગાથા ભણું પછી એક નવકાર ભણી પછી સામાઈઅ વયઘુત્તો કહી સામાયિકવત વિધિએ લીધું, વિધિએ પાવું, વિધિ કરતાં જે કોઈ અવિધિ આશાતના હુઈ હોય ને તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કઃ દશ મનના. દશ વચનના, બાર કાયાના, એવંકારે ખત્રીશ દુષણમાં જે કોઈ દુષણ લાગ્યું હોય તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કઃ (પછી ત્રણ નવકાર ગણવા. ઇતિ સામાયિક પારવાની વિધિ)

॥ અથ રાઙ્ગ પ્રતિક્રમણની વિધિ ॥

પ્રથમ ઇરિયાવહી પડિક્કમી સામાયિક લેવું. પછી ઉભા થઈ ખમાસમણ દઈ કહેવું, ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ કુસુમિણુ દુસુમિણુ રાત્રા પ્રાયશ્ચિત વિશેષનાર્થ કાઉસગ્ગ કરૂં ? ગુરૂ કહે કરેહ. ઇચ્છં. કરેમિ કાઉસગ્ગં. પછી અન્નત્થ કહી ચાર લોગસ્સ, અથવા સોલ નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી, પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહી, ખમાસમણ દઈ કહેવું “ ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ ચૈત્યવંદન કરૂં ? ” ઇચ્છં. એમ કહી જગર્થિતામણીનું ચૈત્યવંદન કહેવું. પછી જંકિચિ નમોત્થુણં જીવંતિ એઇઆઈ કહી, ખમાસમણ એ પૂર્વક “ સ્તવનં સંદિસાએમે, સ્તવનં ભણેમિ ” પછી નવકાર, ઉત્તસગ્ગદનં, જય વીયરાય, કહેવું. ત્યારકેડે ખમાસમણ દેધ “ ઇચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ એસણે સંદિસાએમિ ” બીજે ખમાસમણે “ એસણે ઠાએમિ.” ત્રીજે ખમાસમણે “ સઝાયં સંદિસાએમિ ” ચોથે ખમાસમણે “ સઝાયં ભગમે.”

પછી નવકાર એક ગણી ભરહેસર આહુઅલિની સન્ન્યાય કહેવી. પછી એક ખમાસમણ દેઈ આચાર્યં એક ખમાસમણ દેઈ ઉપાધ્યાયં એક ખમાસમણ દેઈ સાધુ વાંદી, ઇચ્છાકારસું ચોથું ખમાસમણ દેઈ કહેવું “ ઇચ્છાકારેણ મંદિસહ ભગવન્ રાઈપડિક્રમણં ધ્યાએમિ. ” ગુરૂ કહે ધ્યાએહ પછી નમોઅરિહંતાણું કરેમિભંતે ઇચ્છામિધામિ કાઉસગ્ગં તસુત્તરી અન્નતથ કહી એક લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરી પારી પ્રગટ લોગસ્સ કહી, પછી “ સન્વ લોએ અરિહંત એધઆણું ” કહી દર્શનાચાર વિશુદ્ધિ માટે એક લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરી પારી “ પુખ્તરવરદીવદ્ધે ” કહી, “ સુઅસ્સ ભગવઓ ” કહીને કાઉસગ્ગ કરવો તેમાં અતિચારની આઃ ગાથા ચિંતવવી, એ પારીને “ સિદ્ધાણું ભુદ્ધાણું ” કહી મુલપત્તિ પડિલેટી એ વાંદણા દેવા. વાંદણાના પાઠમાં ન્યાં “ દિવસો વઘકંતો ” એવો પાઠ છે. ત્યાં “ રાઈ વઘકંતા ” એમ કહેવું “ દેવસિઅ ” ના ઠેકાણે “ રાઈઅ ” ને “ દેવસિઆએ ” ને ઠેકાણે “ રાઈઆએ ” એમ કહેવું. પછી “ આવસ્સહ ” ભણી અવગ્રહ બાહેર નીકલી કહેવું ઇચ્છાકારેણ મંદિસહ ભગવન્, રાઈઅં આલોએમિ. ગુરૂ કહે આલોએહ ઇચ્છં આલોએમિ. જંતમે રાઈઓ અધઆરો કઓં સાતલાખ, અઢાર પાપસ્થાન, ચાર વિકથા સન્વસ્સવિ આલોવી વિષમાસને ખેસી નમો અરિહંતાણું કરેમિ ભંતે ચત્તારિમંગલં કહી, ઇચ્છામિ પડિક્રમિહં જે મે રાઈયો અધઆરો કહી, ધરિયાવડી પડિક્રમી “ વંદિતું ” કહેવું વંદીતા સૂત્રમાં “ પડિક્રમે દેસિઅં સન્વં ” એ ઠેકાણે “ પડિક્રમે રાઈઅં સન્વં ” એમ બોલવું. પછી વાંદણા દેઈ “ ઇચ્છાકારેણ મંદિસહ ભગવન્, અખ્ખુદિએમિ અર્પિભતર રાઈઅં ખામેહં, ઇચ્છં ખામેમિ એ રીતે ખામણા કરી આવસ્સહિ ભણી અવગ્રહ બાહેર નીકલી “ આચરિય ઉવજાએ ” કહી “ નવકાર, કરેમિભંતે, ઇચ્છામિ ધામિ કાઉસગ્ગં, તસ્સુત્તરી કરણેણું, અન્નતથ ઉસ્સસિએણું કહી કાઉસગ્ગ કરવો એ કાઉસગ્ગમાં નીચે લખી “ જમ્માસી તપ ચિંતવણા ” કરવી. તે ન આવડે તો ચાર લોગસ્સ કે સોલ નવકારનો કાઉસગ્ગ કરવો. આબિલ, નીવી, એકાસણું, ત્રિઆમાણું, પચિસ, સાદ્ધોરસિ, પેર-

સિ, નવકારસી. જે પચ્ચખાણ કરવા વાંછે ત્યાં લગી ચિંતવી કાઉસગ્ગ પારે પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહી મુહપત્તિ પડીલેલી વાંદણા દેઈ હિભા થઇ તીર્થ-માલા કહેવી. પછી હિભા થઇ પચ્ચખાણ કરી સામાઈક ચોવીસથો વાંદણા, પડિક્કમણું, કાઉસગ્ગ પચ્ચખાણ કર્યું છે. એમ કહી ખેસીને “ ઇન્દ્રામોણસદ્દિ, નમો ખમાસમણાણું ” કહીને વિશાલ લોચનનું ચૈત્યવંદન કરવું. પછી સ્વામિ વંદુવિહારમાન સ્તુતિ કહેરી, પછી જંકિંચિ નમોચ્ચુણું કહી ખમાસમણુ દઈ ઇન્દ્રાકારેણું મંદિસ્સહ ભગવન્ સ્તવનં મંદિસાએમિ, ખીજે ખમાસમણે સ્તવનં ભણેમિ, નવકાર ગણી સમેતશિખરનું સ્તવન કહેવું. પછી જ્યવીયરાય કહી ખમાસમણુ દેઈ કહિયે શ્રી આચાર્ય૦ ખીજે ઉપાધ્યાય૦ અને ત્રીજે સર્વ સાધુ વાંદીએ, પછી ખમાસમણુ દેઈ આવક સામાયક પારે.

ઇતિ રાઈ પ્રતિકમણુ વિધિ સમાપ્ત.

અથ પાઠવી પડિકમણાની વિધિ.

દેવસિય પડિકમણુમાં વંદિતું કહિયે બીયે, ત્યાંસુધી સર્વ કહેવું; પણ ચૈત્યવંદન. “ અર્હતં જગદીશ્વર ” નું કહેવું ને થાય સ્વર્ણમેની મહાવીર સ્વામિની કહેવી. પછી ઇન્દ્રામિખ૦ ઇન્દ્રાકારેણું મંદિસ્સહ ભગવન્, દેવસિય આલોઈતા પડિક્કમિત્તા પખ્ખિયં પડિકમણું ઠાએમિ ! એમ ગુરૂ પાસે આદેશ માગી, ઇન્દ્રં કહી નવકાર કરેમિભતે ઇન્દ્રામિકામિ કાઉસગ્ગં જે મે પખ્ખિય્ઓ તસ્સુતરી અન્નતથ કહી જવ આઠ અતિચારની ગાથાનું ચિંતવન કાઉસગ્ગમાં કરી પારતાં નમો અરિહંતાણું કહેવું. પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહેવો, પછી મુહપત્તિની દષ્ટિ પડિલેહણુ કરી વાંદણા દેઈ ઇન્દ્રાકારેણું મંદિસ્સહ ભગવન્ પખ્ખિયં આલો-એમિ એમ આદેશ માગી, ઇન્દ્રં આલોએમિ કહી જેમે પખ્ખિય્ઓ સંપુર્ણ કહી પખ્ખિય અતિચાર આલોઉં, એમ કહી, મુખે મુહપત્તિ રાખી એકાગ્ર ચિત્તે નાણે-દંસણયરણે જાણુ ઇત્યાદિ અતિચાર આલોવી, મિન્દ્રામિદુક્કડં કહી સંવસ્સવિ, પખ્ખિય દુર્ચિચિતિય, દુર્માસિય, દુર્કિયક્રિય, ઇન્દ્રાકારેણું મંદિસ્સહ૦ ઇન્દ્રં તસ્સમિ-

ઝામિ દુઃકડં, ઇચ્છાકારેણ, પશ્ચિમતપ પ્રસાદ કરોજી, પછી પશ્ચિમતપ ચલિત્ય
 ભતેણું એક ઉપવાસ એ આયંબિલ, ત્રણનિવિ, ચાર એકાસણા. બેહજ્જર
 સત્રાય, તપ કર્યો હોય તો પછદ્વિ કહીયે અને કરવો હોય તો તહત્તિ કહીયે
 ન કરવો હોય તો મૌન રહીયે, પછે નીચા બેસી નવકાર કરેમિભતે, ચત્તાર
 મંગલં ઇચ્છામિ પડિક્કમિઊં જોમે પશ્ચિમઓ ઇરિયાવહિ કહી અઠારલાખ,
 ચોવિસ હજ્જર, એકસો વીસ બેદે ઇરિયાવહિની ક્રિયાને વિષે દૂષણ લાગ્યો
 હોય, તે તસ્સમિચ્છામિ દુઃકડં. પછી વંદિતુ કહેવું, અપ્પભુટ્ટિઓમિઆરાહણાએ
 પદ બોલતાં ઉભું થવું પછી વાંદણા દેવા, તેમાં પશ્ચિમઓ વઠ્ઠકંતો ભણવો,
 પછી ઇચ્છાકારેણ સંદિસસહ ભગવન્ અપ્પભુટ્ટિમિ અર્પિતર પશ્ચિમયં
 આમેઉ ? ઇચ્છંઆમેમિ પશ્ચિમયં પન્નરસહ્લં દિવસાણું, પન્નરસહ્લં રાઠ્યાણું
 જંકિંચિ અપત્તિયં મિચ્છામિદુઃકડં દેઈ ઉભા થઈ પુઢવાઈસુ પત્તેયં કહેવું.
 પછી નવકાર કરેમિભતે ઇચ્છામિઠામિ કાઉરસગ્ગં તસુત્તરી કહી આર
 લોગસ્સનો કાઉરસગ્ગ કરી પ્રગટ લોગસ્સ કહી; મુહપત્તિની દષ્ટિ પડિલેહણ
 કરી વાંદણા દેઈ ઇચ્છામોણુસર્ઠિ, નમો ખમાસમણાણું, નિત્યારગપારગાહોહ;
 પશ્ચિમયં પડિક્કમણુંસમત્તં અવસેસંદેવસિયંભણેમિ: પછી વાંદણા દેવસિના દેવા,
 અપ્પભુટ્ટિઓ ખમાવી, આયરિયગવજાએ કહી; નવકાર કરેમિભતે ઇચ્છામિઠામિ
 કાઉરસગ્ગં તસુત્તરી અન્નતથ કહી એ લોગસ્સનો કાઉરસગ્ગ કરી પ્રગટ લોગ-
 સ્સ કહી સવ્વલોએ અરિહંત ચેત્તયાણું કહી એક લોગસ્સનો કાઉરસગ્ગ પારી
 પુખ્ખરવરદીવકે કહી એક લોગસ્સનો કાઉરસગ્ગ પારી, સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું ક-
 હી મુહપત્તિ દષ્ટિયે જોઈ, વાંદણા દેવા પછી સામાઈક, ચોવિસતથો, વાંદણા,
 પડિક્કમણું, કાઉરસગ્ગ, પચ્ચખખાણું કર્યું છે. પછી ઇચ્છામોણુસર્ઠિ, નમો ખ-
 માસમણાણું નમોદુર્વારરાગાદિ કહી, નમોત્થુણું કહી ખમાસણું દેઈ સ્તવનં
 સંદિસાએમિ, ખીજે ખમાસણું સ્તવનં ભણેમિ, નવકાર ગણી અજીતસાંતિ
 સ્તવન ભણવું; પછી જયવીરરાય કહી ત્રણ ખમાસમણે, આચાર્ય, ગિપાખ્યાય,
 સર્વ સાધુ વાંદી ખમાસમણું દેઈ ઇચ્છાકારેણું દેવસિપ્રાયશ્ચિત્તનો, ચાર
 લોગસ્સનો કાઉરસગ્ગ કરવો, પ્રગટ લોગસ્સ કહી; પછી ચાર ખમાસણું દેઈ
 પછી નવકાર ગણી નમિગણુતિલોચની સત્રાય કહેવી. પછી ખમાસમણું દેઈ

ધન્યાકારેણ સંદિસસહ ભગવન્ દુકખકખય કમ્મકખયનો ચાર લોગસ્સનો કાઉ-
સગ્ગ કરી પારી પછી પ્રગટ લોગસ્સ કહી સામાયક પારવું.

॥ ઇતિ પાખી પ્રતિકમણુ વિધિ ॥

—❀❀❀—

અથ ચોમાસી પ્રતિકમણુની વિધિ.

ચોમાસી પ્રતિકમણુની પણ એહજ વીધી જાણવી, પણ એટલો વિશેષ
જે પખિખના સ્થાનકે ચોમાસીનો પાક કહેવો; તથા ચાર લોગસ્સના ઠેકાણે
વીસ લોગસ્સનો કાઉસગ્ગ કરવો તથા તપને ઠેકાણે છટ્ટેણું, એ ઉપવાસ
ચાર આંગિલ છ નિવી આઠ એકાસણા. ચાર હજાર સઝાય એ રીતે ક-
હેવું ઇતિ.

અથ સાંવત્સરી પ્રતિકમણુની વિધિ.

આ પણ ઉપર લખેલી વિધી પ્રમાણે છે. ચાર લોગસ્સના કાઉ-
સગ્ગને ઠેકાણે ચાલીસ લોગસ્સ અથવા એકસોને સાઠ નવકારનો કાઉસગ્ગ
કરવો, અને તપને ઠેકાણે સંવચ્છરી તપ, અટ્ટમેણું, ત્રણ ઉપવાસ છ આંગિલ
નવ નિવી ચાર એકાસણા અને છ હજાર સઝાય એ રીતે કહેવું. તથા
પખિખના ઠેકાણે સંવચ્છરીના આગાર કહેવા. ઇતિ સાંવત્સરી પ્રતિકમણુ વિધી.

—❀❀❀—

શ્રી ગૌતમસ્વામિનો લઘુરાસ.

શ્રી વસુભૂર્ધ પુત્તો, માયા પુહવીય કુચ્છિ મંભુઓ;

ગણધાર ઈદિ ભૂધ, ગોયમ ગુત્તો સુહં દિસઉ.

રયણ વિહાણે થયો પ્રભાત, ગૌતમ સમરૂં જગ વિખ્યાત;

ઋદ્ધિ વ્રદ્ધિ જસુ મદિમા ધણી, પય સેવે ધરણીના ધણી.

ગૌતમસ્વામી લખિધ નિધાન, ગૌતમસ્વામી નવે નિધાન;

સુરગોતરૂં મણિ ગૌતમ નામ, જેવો નામ તેવો પરિણામ.

ગુવ્વર ગામ જન્મનો ઠામ, ગૌતમ તણા કરે ગુણ ગ્રામ;	
સહુઅન્નોય વાલાપણુ લગે, ભટ્ટ ચટ્ટ વહુજા ઓલગે.	૪
ગૌતમ ગિરમો ગુણુ ભંડાર, કળા બહોતર પામ્યો પાર;	
ચઉદ્ધવ વિદ્યા જિણુ અબ્યસી. જગત જ્યોત જિસિ મનવસી.	૫
વીર જિણુ ચઉદ્ધવ સહસ શીશ, તેહ માંહિ પહિલો સુજગીશ;	
તસુ પય વંદુ નામુ શીશ, આશ ફળે મનની નિસદીસ.	૬
ગીતારય પદવીના ધણી, સૂરીશ્વર જસુ મહિમા ધણી;	
ગૌતમ મંત્ર સદા સમરંત, તતખિણુ વિદ્યા સહુ કુરંત.	૭
તનુ પ્રણમું વચને સંથલું, એક ચિત્ત ચિત્તે ચિત્તવું;	
શ્રી ગૌતમ ગણુધરનો નામ, મહિમા મોટિ ગુણુમણિ ધામ.	૮
ઉઠંતા બેઠંતા સહી, પંથ ચાલનાં હિયડે ગ્રહી;	
ગૌતમ ગૌતમ કહેતાં મુખે, મહુય કાર્ય તે સીઝે સુખે	૯
ગૌતમ નામે આરત ટળે, ગૌતમ નામે વંછિત ફળે;	
ગૌતમ નામે નાવે રોગ, ગૌતમ નામે પાવે ભોગ.	૧૦
ગૌતમ નામે નાસે વ્યાધ, ગૌતમ નામે પરમ સમાધ;	
ગૌતમ નામે દુર્જન દૂર, ગૌતમ નામે હરખ ભરપૂર.	૧૧
ગૌતમ નામે હય ગય વાર, ગૌતમ નામે સુલખખણુ નાર;	
ગૌતમ નામે સુગુણુ સુપુત્ર, ગૌતમ નામે સહુયે મિત્ર.	૧૨
ગૌતમ નામે ઉચ્છવ હોય, ગૌતમ નામે ન પરાભવ કાય;	
ગૌતમ નામે મંગલ તૂર, ગૌતમ નામે દૂર કપૂર.	૧૩
ગૌતમ નામે જય સંગ્રામ, ગૌતમ નામે તૂડે સ્વામ;	
ગૌતમ નામે વિનય વિવેક, ગૌતમ નામે લાલ અનેક.	૧૪
ગૌતમ નામે ન છીપે પાપ, ગૌતમ નામે ટળે સંતાપ;	
ગૌતમ નામે ખપે સવિ કર્મ, ગૌતમ નામે હોય શિવ શર્મ.	૧૫
ધણું ધણું હવે કહિયે કિસ્મું, થોડે તુમે જાણુને ઇસ્મું;	
ગૌતમ સમરંતાં જાગિયે, જે કહિયે તે તે માગિયે.	૧૬

કાવ્ય.

ઈત્યં ગૌતમસંસ્તુતિઃ સુવિહિતા ચંદ્રેણ પાર્શ્વદિના,
ભક્તિ રક્ષીત મુદાલયેન ગણભૂતપાદાંબુરૂપ ચંચુના,
યે તસ્યાઃ સ્મરણં પ્રભાતસમયે કુર્વન્તિ ચંગાતમકા,
સ્તે નિત્યં મનસઃ સમીહિતફલં સઘો લભન્તેતરાં.

૧૭

કતિ ગૌતમ લઘુરાસ.

શ્રી મહાવીરસ્વામીનું સ્તવન.

(જન્મ કલ્યાણક.)

આજ મહોચ્છવ રંગ રલીરી, જાઓ સુત ત્રીસલાદે રાણીઃ
કામિત પૂરણ કામ કલીરી, આજ મહોચ્છવ રંગ રલીરી.
સજ્ઞ સિનગાર સકલસુર વનિતા, આપત આપત મેલ ચલિરી;
આવત સિદ્ધારથકે આંગણ, પૂરત મોતીયન ચોક મલિરી. આજ ૧
ઇન્દ્ર હુકુમ કર ધનદ પકાચો, સજ્ઞ વસુધા ધન ધાન્ય ભરિરી;
કનક રતનમણિ પંચ વરણકે, કુસુમ ત્રિખેરત ગલીય ગલીરી. / આજ ૨
ઇન્દ્રાણી મિલ મંગલ ગાયત, નાચત નાટક સુરકુમરીરી;
વાજત ગહન શબ્દ કર દુન્દબી, ત્રિણા વેણું મૃદંગ ભલીરી. આજ ૩
જય જયકાર ભયો નિહું જગમેં, વ્યાધિ વ્યથા સજ્ઞ દૂર ટલીરી;
હરખચંદ્ર જનમેં પ્રભુ મેરે, મનપ્રી આશા સફલ ફલીરી. આજ ૪

શ્રી પર્યુષણ (મહાવીરસ્વામીનું) સ્તવન.

(પ્રથમ જિનેશ્વર પૂજો-એ રામ.)

શી વીરજિનેશ્વર વદો, સિધારથ નૃપ કુળ ચંદો હો. સાજન સેવોએ.
એક દિન વીર ઉપગારી, ભાખ્યો પર્વ પળુપણ ભારી હો. સાજન ૧

દિન આઠે અઠાઈ, પંચમી લગી કીજે ભાઈ હો; સાજન૦	
નિર્મળ શીલ આરાધો, એ દુશ્કર નરભવ સાધો હો.	સાજન૦ ૨
ધટી ચાર નિશા લેછને, પરમેષ્ટી જાપ જપીને હો; સાજન૦	
અશુભ કરમ આગ્રોયવા, પડિકમણું કીજે શુભ જવા હો.	સાજન૦ ૩
કરી જિનમંદીર જાવો, અંગ અગ્ર ભાવ પૂજ જનાવો હો. સાજન૦	
પુજ કરી શ્રી ગુરૂ વંદો, કલ્પ વાચના સુણી આણુંદો હો.	સાજન૦ ૪
વાચના સુણી દિતકારી, પરભાવના કીજે સારી હો; સાજન૦	
આરંભ કરમ સવિ ટાળો, પાત્રદાન દિજે સુવિશાળો.	સાજન૦ ૫
તપ તેજાનો કીજે, નાગકેતુ જિમ શુખ લીજે હો; સાજન૦	
ધણુ વિધ પર્વ આરાધે, તે શિવરમણી સુખ સાધે હો.	પાધન૩ ૬
જિનરાજ મહોત્સવ આખ્યો, સવિ જીવને હિત કરી ભાખ્યો; સાજન૦	
ભાવસહિન ઉત્સવ જે કરશે, તે હર્ષથકી ફલ લહેશે હો.	સાજન૦ ૭

શ્રી દિવાલી (મહાવીરસ્વામીનું) સ્તવન.

(સનેહિ સંત એ ગિરિ સેવો.—એ રાગ)

શ્રી સિદ્ધારથ નંદન દેવા, પ્રભુ સેવ કરૂં નિત્ય મેવા;	
દેવો મુજ ભવ ભવ સેવા, જગત ગુરૂ વીર પરમ ઉપગારી.	
પ્રભુ કરૂણા નિધિ દાતારી. એ આંકણી.	જગત૦ ૧
શોભ પહોર પ્રભુ દેશના વરસે, સાંભળી ભવિ હૃદયમાં ધરશે;	
તોરા ચરણકમલ નિત્ય ફરસે	જગત૦ ૨
ધ્માઘણ દેવશર્મા જાણે, પ્રતિબોધવા મોકલ્યા તે ટાણે;	
ગૌતમ ચાલ્યા ગુણ ખાણે.	જગત૦ ૩
પ્રતિબોધિને પાછા વળિયા, મારગમાંહે શ્રવણે સાંભલિયા;	
પ્રભુ મોક્ષમારગ સંચરિય'.	જગત૦ ૪

તે સાંભળી દિલમાં વાત, ગૌતમને થાય વજ્રધાત;	
વિવેકે ગુણમણિ ખ્યાત.	જગત ૫
હવે કહેને હું કહીશ વીર, ગૌતમ ચિંતવે સાહસ ધીર;	
કર્મ શત્રુના ત્રોડયા અંઝીર.	જગત ૬
કાતી કૃષ્ણ હુવા નિર્વાણ, પ્રભાતે ઇંદ્રભૂતિ કેવલનાણ;	
જયો જયો ભણે ગુણખાણ.	જગત ૭
અઢાર દેશના રાજા મળિયા, ભાવદીપક મોક્ષમાં ભળિયા;	
દ્રવ્ય દીપક ગુણમણિ ભરિયા.	જગત ૮
પ્રભુ વરિયા શિવ લટકાળી, ધર્મ ધ્યાન પદ્માસન વાળી;	
તિહાં પ્રગટી લોક દિવાળી.	જગત ૯
મુજ મંદિર સુરતર ફળિયો, પરમાતમ ગૌતમ મળીયો;	
ગર્ભ ભાવક શુભ દિન વળિયો.	જગત ૧૦
મંવત ઓગણીશ પંચલોતેરા વરશે, દીવાળી દિન મન હર્ષે;	
પ્રભુ મોક્ષ વર્ષા શુભ દિવશે.	જગત ૧૧

શ્રી જ્ઞાનપંચમનું સ્તવન.

(૩૬૦ ચારિત્રપદ શુભ ચિત્ત વશ્યુ-એ રાગ.

શ્રી વીર જિજ્ઞેશ્વર ઉપદેશે, મુણો પરખદા હો; સવિ મનને રંગ કે,	
ગણધર મુનિવર નરવરા, સુરનાયક હો; ભલે ભાવે અભંગ કે,	
ભવિકા જ્ઞાન અબ્યાસીયે. એ આંકણી.	૧
સોભાગી હો, તુમ્હે સુગુણ સુખાણકે; રાગી પ્રભુવાણીતણા,	
આતમજી હો, કાંઈ થાવો અગ્ગણ કે.	ભવિકા ૨
અનાદિ મિથ્યાત તમે કરી, મુંઝાણા હો; જગવાસી જીવ કે,	
તે સવિ જ્ઞાત ભણ્યે મુણ્યે, લહે તત્ત્વની હો; પરતીત સદૈવ કે.	ભવિકા ૩

ભવન પદારથની ભલી, શુદ્ધિ થાયે હો; એહ જ્ઞાનથી સાર કે,
 સ્વપર પ્રકાશક દિનમણી, તે ભાસક હો; લોકલોક વિચાર કે. ભવિકા૦ ૪
 વિનયસહિત ગુણ જ્ઞાનથી, દરિશનની હો; પ્રાપ્તિનો દાવ કે,
 તે દરિશન શ્રદ્ધા કરી, ચેતનજી હો; ગ્રહો ચારિત્ર બાવ કે. ભવિકા૦ ૫
 ચરણથી મુક્તિની સંપદા, પામીજે હો; શિવસુખ ભરપૂર કે,
 અવ્યાપ્તાધ અનંતની, લીલાએ હો; લહો નિરમળ નૂર કે. ભવિકા૦ ૬
 તે સુખ કારણ જ્ઞાન છે, દુઃખવારણ હો; ભવતારણ હેતુ કે,
 જ્ઞાન સમો ત્રિભુવન નાહ, ભવિજનને હો; ભવસાયર સેતુ કે. ભવિકા૦ ૭
 ગુણ અનંત ચેતનતણા, તેહમાંહિ હો; ગુણચરિત્ર પ્રધાન કે,
 તેહમાં જ્ઞાન અધિક કહ્યું, સહિ જાણો હો; તુમ્હે સુગુણ નિધાન કે. ભવિકા૦ ૮
 શ્રુત અભ્યાસ કરો સદા, તન મન વચ હો; કરો યતન અનેક કે,
 આરાધો અવિહતપણે, ગુરૂ મંગે હો; ધરી આત્મ વિવેક કે. ભવિકા૦ ૯
 ઇમ દેશના સુણી શ્રી વીરની, શ્રી ગણધર હો; પૂછે સોહમસ્વામી કે,
 કિમ તે પ્રભુજી આરાધીએ, જે જ્ઞાનનો હો; વિધિ કહો હિત કામ કે. ભ૦ ૧૦
 પ્રભુ કહે કાર્તિક માસની, અભુઆલી હો; પંચમી અધિકાર કે,
 પવિત્ર બાળેડે થાપીને, શ્રુત પુસ્તક હો; બહુમાને સાર કે, ભવિકા૦ ૧૧
 સ્વસ્તિક પંચક ભરી ભત્રા, દીપાવો હો; પંચ દીપક જ્યોત કે,
 ધ્રુપ ઉખેવો શ્રુત આગલે, ફલ દોકતા હો; હોએ જ્ઞાન ઉદ્યોત કે. ભવિકા૦ ૧૨
 પંચવરણના ધાનસુ, પકવાને હો; વળી પંચ પ્રકાર કે,
 ઇમ વિધિ સાચવી મુખે, પચાંબા ભવિ હો, ઉપવાસ ચોવિહાર કે. ભવિકા૦ ૧૩
 પોષધસ્તું ગુણનું ગુણો, જ્ઞાનપદનું હો; રસીઆ ગુણ રંગ કે,
 ઉત્તરદિશિ સાહમું ઠરી, સદસ્ય સંખ્યે હો; લહો ગુરૂને મંગ કે. ભવિકા૦ ૧૪
 પારણ દિને બહુ નેહસ્તું, ઉજમણો હો; કરો અધિક પ્રેમ કે,
 સાધરમી સંતોષીને, જ્ઞાનપંચમી હો; આરાધો એમકે. ભવિકા૦ ૧૫
 પાંચ વરસ પાંચ માસની, મરિયાદે હો; તપને પરિણામ કે,
 આગમ વિધિસ્તું સેવતાં, ભવ પંચમે હો; લહો પંચમ નાણકે. ભવિકા૦ ૧૬

જીમ વરદત વિવેકીએ ગુણમંજરી હો; કરી જ્ઞાનકી સેવકે ,
 તિમ ભવિયણ કરો ધારણા, વળી મુકો હો; સવિ વિષયની ટેવ કે, ભ૦ ૧૭
 તે જોમ ભવજલ નિસ્તર્યા, તેમ તરસ્યો હો; તુમ્હે સુભગ દયાલ કે,
 દલિત ત્રિભંગી નાથજી, મુખ ભાખે હો; શ્રીવીર વિશાળ કે. ભવિકા ૧૮
 તે નિસુણી તપ આચરો, નર નારી હો; તુમ્હેં ચઢતે ભાવ કે,
 એહથી જ્ઞાન અનંતની, લીલાએ હો; હેઠ પુરણ જમાવ કે. ભવિકા ૧૯
 ધન ધન જિનશાસન વરા, ધન ધન હો; શ્રી વીરજિણુંદ કે,
 ધન જે એ વ્રત આદરે, તે પામે હો; ગુણ જ્ઞાન આનંદ કે. ભવિકા ૨૦

(કળશ.)

ધમ વીર વાણી સુણી પ્રાણી, જ્ઞાનપંચમી તપ કરો:

મંવેગ રંગે સાધુ મંગે, મુક્તિરમણીને વરો.

શ્રી શ્યામજીગણિ ચરણ સેવક, ગુલાલચંદ્ર જ્યંકરો:

તસુ શિષ્ય ગુણચંદ્ર કહે ભવિયણ ભાવ મંગલ આદરો. ૨૧

શ્રી સિદ્ધચક્રજી નવપદજીનું સ્તવન.

(હો સાહેબજી નેકનજર કરી નાથ સેવકને તારો—એ રાગ.)

ભવિ પ્રીત કરી, નવપદ ગુણનિધિ દાયક લાયક સેવિયે;

નિહાં પ્રથમ દેવ અરિહંત ભાખ્યા, દૂજ શ્રી સિદ્ધગુણી દાખ્યા;

ત્રીજા ગાચારજ ગુરૂ આખ્યા.

ભવિ ૧

ચઢિયે પદ ઉપાખ્યાય ફડા, પંચમ ગુરૂ સાધુ નહિ ફડા;

જીદો દંસણુ ધરમે ચૂડા.

ભવિ ૨

સપ્તમપદ જ્ઞાન સુંદર દિસે, અકૃમ ચારિત્ર કર્મ ખીસે;

નવમે તપ કિતમ જન કીસે.

ભવિ ૩

રાગ દ્વેષ મોહ દૂર કરી, આજા મંવેગ મંતોષ ધરી;

આવો તો એહ છે ધર્મ તરી.

ભવિ ૪

સાગરનિધિ વસુ ઇંદુ સમે, (૧૮૬૭) આશ્વિનસિત પુરણ જ્ઞાન રમે;
હર્ષે જગ જસ પરતાપ નમે. ભવિં ૫

શ્રી પર્યુષણપર્વનું સ્તવન. (દશી આહિલાલની.)

- સખી આઝ્યો શ્રાવણ માસ, પ્રગટ્યો પુન્ય પ્રકાશ;
આહિલાલ પર્વ પશુપણ આવિયાંજી,
મોહું મંગળ જોલ; ઉત્તમ ગુણુનિધિ તેહ,
આં ભવિજનને મન ભાવિયાંજી. ૧
- સત્રુંજય તીરથ સાર, મંત્રમાંહી નવકાર;
આં વ્રતમાં શીલવ્રત જાણીયેજી,
નીરમાં ગજપદ નીર, વસ્ત્રમાંહિ જેમ ચીર;
આં તિમ એ પર્વ વખાણીએજી. ૨
- જે પરવે સુરરાય, અષ્ટમે દ્વીપે જાય;
આં અદ્વાઈ ઓઝ્યવ તિહાં કરેજી,
તિહાં વંદારકવંદ, વંદે શ્રીજિન ચંદ;
આં અંગ ઉઝાહ ધણેા ધરેજી. ૩
- જગમાં તે ધન ધન, આરાધે કૃત પુન્ય;
આં પર્યુષણ વિધિ સદાજી,
તસ ધર મંગલમાળ, પામે ભોગ રસાલ;
આં દુઃખ દોહગ નાવે કદાજી. ૪
- ત્રીજે ભવ મનોહાર, આક્રમેતો નિરધાર;
આં શિવરમણી લીલા વરેજી,
તસુ ગુણ ગાર્ધ જગીશ, તાધજી મુનીનો શીશ;
આં ભાણુ ઇચ્છા પૂરણ કરેજી. ૫

જીવદયાની સજાય.

(અંગ છે ચાર જગ દોહિલારે જીવ એ દેશી.)

- દુલહો નરભવ ભવિ ભવ ભમતાં, દુલહો શ્રાવક કુલ સાર;
ગુણવંત ગુરુનો સંઘ દોહિલો, પામી એલે મ હારરે. ૧
- પ્રાણી જીવ દયા વ્રત પાલો, ગુરુગમ સાંભળી આગમ વાણી;
પરમારથ સંભાળો રે, પ્રાણી જીવદયા વ્રત પાળો. ૨
- આશ્રવ ભવ સિવ સંવર બોલ્યા, તેહના રહસ્ય વિચારો;
આરંભ આશ્રવ સંયમ સંવર, મમ ગણી આપ ઉગારોરે. પ્રાણી. ૩
- સહુએ જીવ જીવવો વાંછે, મરણ ન વાંછે કોઈ;
આપણને દુઃખ જિમ છે તિમ પર, હીરે વિમાસો નોઈરે. પ્રાણી. ૪
- શસ્ત્રધાર જે અંગ ઉવંગે, નખસીખ લગે કોઈ છેદે;
જેહવી પીડા નરને હોવે, તેવી એકદ્રિય વેદેરે. પ્રાણી. ૫
- જરજનજર નર બલવંત તરણે, મુષ્ટિ પ્રહારે હણિયે;
જે દુઃખ હોવે તેહિજ થાવર, જીવ સંઘદે બણિયેરે. પ્રાણી. ૬
- સમકિત પાખે ગજ ભવ જીવંત, જીવદયા વ્રત પાળી;
તેણે શ્રેણિક ધર અવતરીઓ, મેઘકુમાર દુઃખ ટાળી રે. પ્રાણી. ૭
- પૂરવ ભવ શ્રી શાન્તિજિનેશ્વર, સરણે પાવંડા રાખ્યો;
જ્ઞાન પ્રમાણે જાણી જિનમત મૂળ દયાધમ જાખ્યા રે. પ્રાણી. ૮
- લોહ સિદ્ધા જે તરે મહોદધિ, પાંશ્રમ ઉગે ભાણ;
સહેજ અનલ જે શીતલ થાય; તો દિસા ધર્મ જાણો રે. પ્રાણી. ૯
- રવિ આથમે દિવસ વિદ્યાયે, અમૃત ઉરગ મુખ વરહો હોવ;
સાધુ કહાવે કલહ કરતો વિષ લતોં મરણ નાવ હોવે રે. પ્રાણી. ૧૦
- સીચિ અગનને કમલ વધાર, મરીન વેળ વંદે ધોવે;
જે નર મૂરખ કુચુર કુર્મંગે, પ્રણ હણુ મર્ત્ય વેળે રે. પ્રાણી. ૧૧
- આગમ વેદ પૂરાણ કુરાણે, અહુએ દયા મુખ બાખે;

જિનવર વચન સાચો ઓળખી, છ જીવ વિરલો રાખે રે. પ્રાણી. ૧૨
 અર્થ કામ ને ધર્મે જ્યણા, નિહંસ મંદ બુદ્ધિ;
 શ્રુત સાંભળી જે ધણિપરે બોલે, તસુ વિવેક ફળ સિદ્ધિ રે. પ્રાણી. ૧૩
 શ્રીપાર્શ્વચંદ્રસૂર આણુ સહિત જે, નિરતી કરણા પાલે;
 તે નર ટાળે દૂર દૂરિત તમ, જ્ઞાન ક્રિયા અનુઆળે રે. પ્રાણી. ૧૪

અથ શ્રી મુનિગુણની સજાય.

(ધર્મવંત નર સાંભળો-એ દેશીમાં.)

આરતિ સખ દૂરે કરી, ધર છોડી લીધો સંયમ ભાર;
 વહ મુસ ચોરી મૈથુન, મુનિ કાધોરે પરિગ્રહ પરિહાર. ૧
 એસા સાધુકે વારણે, એ આંકણી.
 કબ દેખુ મેરે નયણુ નજીક, કુટુંબ નીકા અણુગારનો;
 સવિ સુણજ્યોરં તમે સુગુણુ ભવિક. એસાં ૨
 ધરમ પિતા માતા ક્ષમા, એ એ કાધા આગેવાન;
 સંયમ બંધુ સખાછળે, સુધી પાળેરે જિનવરની આણુ. એસાં ૩
 ધ્યાન ભલો સુત આદરી, ભગિની સાથે દયા વિશાળ;
 શાન્તિ સદા વર ગોહની. ચિત્ત ચોખેરે સુતહે સુકુમાળ. એસાં ૪
 મંદિર સુદહ સંતોષનો, જ્ઞાનામૃત લહે ભોજન સાર;
 નિવૃત્તિ ધુઆ ધર સુંદરી, એ સાથેરે સધળો પરિવાર. એસાં ૫
 ભૂમિ સનળ સોહામણી, નવદુ દિસ ઓઢણુ ઓગ;
 સખ વિક્ષસે સુખ નિરમળો, સુખિયોરે હો સાધે પરલોગ. એસાં ૬
 ગારવ મદ ગરવે નહિ, ભય સાતે જિણે કાધા દૂર;
 હરખચંદ્ર વાચક ભણે, તે પ્રણમુંરે ઉગમતે સૂર. એસાં ૭

કાયાપિંજર કારમાની સજ્જાય.

(સહજનંદીની દેશાંમાં.)

રાય રાણા સવિ મંડને, કિણુ ન કીધો ચિર વાસ રે;	
હાથ ધસંતારે તે ગયા, ધરમ વિહુણા નિરાશરે.	
કાયા પિંજર કારમું, બોલીડા હંસા મ રાય રે. એ આંકણી.	૧
ક્રોધ નિકટ દુર્હર અહિ, માયા સાપણિ નાર રે;	
એ બિહું રાસેરે જાગવ્યા, અહિ લેશે ગમાર રે.	કાયા. ૨
યોવન વન વિહામણો, મયણુ પારાધિનો વાસ રે;	
મુગતિ સરોવર જાગતા, નાંખી લેશે તુજ પાસરે.	કાયા. ૩
માનવ ભવ પંકજ લહી, વિષયકાદવ મ સેવ રે;	
મમતા સેવાજ પરિહરો, ધમ કહે જીતવર દેવ રે.	કાયા. ૪
ઉપસમ અમૃતકુંડમાં, જીને ધરી નિજ જ્ઞાન રે;	
પરમાનંદ સુખ પાછયે, ધમ કહે મુનિ વ્રધમાન રે.	કાયા. ૫

અથ વૈરાગ્યનની સજ્જાય.

(રાગ ધનાશ્રી.)

કાંડી કરો જંજાત જગતમેં, કાંડી કરો જંજાત: એક દિન સમહિ
કોહિ ચત્રનાં, કહાં છુટે કહાં આજ. જગતમેં ૦ દેહજી છાંડ મીસે દિન રેની,
હાઓ દેખત હે કાળ. જગતમેં ૦ ૧ દુનિયા દોડત ખેત ખજના, એ સમ
આજ પંપાળ. જગતમેં ૦ ૨ અવધિ ભઈ સમ છોડ ચલેંગે, મહિત રહેંગો
માલ. જગતમેં ૦ એડ લખી ધર્મ કરો સમ કોઈ, જોહે પરમ તે પાલ.
જગતમેં ૦ ૩ અજર અમર અવિનાશી અદ્ભુત, મહા સુખ લહો તત્કાળ.
જગતમેં ૦ વાધજી મુનિકો ભાણુ કહે જયું, ધરમ કરત હો નિઆલ. જગતમેં ૦ ૪

